

ZÁHADY UDOLFA I

Ann Radcliffová

Městská knihovna v Praze

e-kniha • Praha • 2019

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Záhady Udolfa

I

Román s několika básnickými
vločkami

Ann Radcliffová

Přeložili Eliška a Jaroslav Hornátovi

Znění tohoto textu vychází z díla [Záhady Udolfa](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Odeon v Praze v roce 1978. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ann Radcliffová: Záhady Udolfa I), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 2. 5. 2019.

OBSAH

Kapitola I	7
Kapitola II	31
Kapitola III.....	40
Kapitola IV.....	51
Kapitola V	68
Kapitola VI.....	78
Kapitola VII	100
Kapitola VIII	112
Kapitola IX.....	132
Kapitola X	138
Kapitola XI.....	156
Kapitola XII	162
Kapitola XIII	189
Kapitola XIV	216
Kapitola XV	228
Kapitola XVI	242
Kapitola XVII.....	282
Kapitola XVIII.....	293
Kapitola XIX	318
Kapitola XX	357
Kapitola XXI	381
Kapitola XXII.....	387
Kapitola XXIII.....	406
Kapitola XXIV	425

*Na těchto temných baštách osud sedí,
a jak se pro mne otvírají brány,
po nádvořích zní jeho chmurný hlas
a o neznámých činech vypráví.*

Kapitola I

*Jeť domov místo
radosti, lásky, štědrosti a míru,
kde druhovi se snaží prospět druh
a v kruhu rodinném se blaze žije.*
— THOMSON

Na půvabném břehu řeky Garonny v Gaskoňské provincii stál roku 1584 zámek pana St. Auberta. Z jeho oken byl překrásný výhled. Po obou stranách řeky prostíraly se v širou dál idylické luhy, vinice a olivové háje Gaskoňska a Guyenne. Na jihu se hrdě tyčily vznešené Pyreneje. Jejich vrcholky byly zčásti zahaleny v mracích a za oblaky par, které se převalovaly po hřebenech, zjevovaly se a opět mizely strašlivé horské štíty – tu holé a skvějící se v jasném blankytu, tu zase temné pod příkrovem zasmušilých hvozdů, táhnoucích se až k jejich úpatí. Dole se rozkládaly zelené háje a pastviny se stády ovcí a krav a s milými chaloupkami, na nichž se zalíbením spočinuly zraky, když přehlédly hrozné srázy nad nimi. Na severu a na východě ztrácely se v mlhavých dálkách rovinaté pláně Guyenne a Languedoku. Na západě oblévaly Gaskoňsko vody Biskajského zálivu.

Pan St. Aubert se rád s manželkou a s dcerou procházel po břehu Garonny a rád naslouchal tiché hudbě vln, vznášející se nad hladinou. Kdysi v pestrém ruchu světa poznal život v jiné podobě, než byla tato idylická prostota, ale zkušenost bolestně pozměnila lichotivý obrázek lidstva, který si v mládí vykreslil ve svém srdci. Jakkoli se však jeho názory na život postupem let měnily, jeho zásady zůstaly neotřeseny, jeho dobrota nenarušena. A spíš v *lítosti* než zlobě dal vale přelidněným městům a uchýlil se do lůna prosté

přírody, k čistým rozkoším, jež skýtá literatura a spořádaný život v kruhu rodiny.

St. Aubert pocházel z mladší větve ušlechtilého rodu, a jelikož rodiče neoplývali žádným bohatstvím, očekávalo se od něho, že ten nedostatek vynahradí nějakým výnosným sňatkem nebo úspěchem ve veřejné kariéře. Smysl pro čest mu však nedovoloval splnit tu druhou naději a neměl také tolik ctižádosti, aby kvůli bohatství obětoval to, čemu říkal štěstí. Po otcově smrti se oženil s roztomilou ženou, která se mu vyrovnala původem, ale nijak ho nepřevyšovala svým jméním. Zesnulý pan St. Aubert přílišnou štedrostí nebo spíš nehospodárností zkomplikoval své majetkové poměry tak, že se syn musel vzdát části rodinných statků. Několik let po svatbě je prodal panu Quesnelovi, bratrovi své ženy, a uchýlil se na malé panství v Gaskoňsku, kde trávil čas v klidném ústraní a kde jej kromě manželských radostí a otcovských povinností nic neodvádělo od pokladů vědění a ušlechtilého tříbení ducha.

K tomu místu byl poután od útlého dětství. Již jako malý chlapec tam rád jezdil na výlety, a ani pozdější běh událostí mu z paměti nevymazal vzpomínku na bodrého šedovlasého venkovana, do jehož péče bylo tenkrát sídlo svěřeno a jehož ovoce a smetana chutnaly vždy tak znamenitě. Často pak s nadšením i s lítostí vzpomínal na ony návštěvy – na zelené louky, kde skotačil pln bujarého zdraví a nespoutaného mládí, na lesy, v jejichž osvěživém stínu poprvé okusil slasti tklivého rozjímání (což potom určilo jeden z podstatných rysů jeho povahy), na toulky po horách, na řeku, jejímiž vlnami se dával unášet, i na vzdálené pláně, které se mu zdály stejně nekončné jako jeho mladistvé naděje. Nakonec se odpoutal od rušného světa a uchýlil se sem, aby tak uskutečnil svou dlouholetou touhu.

Dům, jak tenkrát stál, byl vlastně jen malý letohrádek, vábící pozornost náhodného návštěvníka svou vkusnou jednoduchostí nebo krásou okolní krajiny; a bylo třeba hodně přistavovat, nežli se z něho stala pohodlná rodinná rezidence. St. Aubert cítil téměř

jakousi vřelou přichylnost ke každému kousku zdiva, na které se pamatoval z dob svého dětství, a nedovolil by odstranit ani jediný kámen, takže nová budova, přizpůsobená slohu starého domu, vytvářela s ním zámeček půvabný hlavně svou prostou elegancí. Na vnitřním zařízení se projevil vkus paní St. Aubertové a střídmy styl nábytku i skromná výzdoba pokojů vypovídaly o návycích těch, kdož tam přebývali.

V západním křídle byla umístěna knihovna, bohatě vybavená sbírkou nejlepších knih v klasických i moderních jazycích. Z knihovny vedly dveře do háječku, který ležel na okraji mírného návrší, svažujícího se k řece, zahalen v dumavém a milém stínu vysokých stromů. Z oken se mezi rozložitými větvemi otvíral výhled na svěží krajinu prostírající se směrem na západ, vlevo čnely smělé útesy Pyrenejí. Ke knihovně přiléhal skleník s vzácnou a krásnou květenou, neboť jednou ze St. Aubertových zálib bylo studium botaniky, a v sousedních horách, nad jejichž poklady nemohlo nezaplesat srdce botanika, nejednou strávil den, aby jej zasvětil své oblíbené vědě. Někdy jej na oněch malých výpravách provázela i jeho paní a běžně jeho dcera. S proutěným košíčkem na květiny a s jiným, plným občerstvení, jakého by jim v horách stěží poskytla chýše pastýřova, zacházeli do míst s přírodou tak kouzelnou a romantickou, že ani pestrý půvab jejich drobných dítek, která tam přišli vyhledávat, nedokázal je odlákat od pozorování jejich úchvatných výtvorů a krás. Když se unavili chůzí mezi skalisky, která by se každému krom opravdových nadšenců zdála nepřístupná a na nichž, leda snad mimo stezičku zbylou po ještěrce, nebylo ani památky po nějaké stopě, vyhledali si některé z travnatých zákoutí, jež tak hojně kráší nitro oněch hor, a tam ve stínu rozložitého modřínu nebo cedru pojedli ze svých zásob, o to lahodnějších, že je mohli zapít chladivou vodou z potůčku, vinoucího se mezi mechem, a vdechovat přitom sladkou vůni bylin, rostoucích bujně na skalinách, i lučního kvítí, pestřícího se na travnatých svazích.

Při východní straně skleníku, s výhledem na rovinaté pláne Languedoku, byl pokoj, o kterém Emilie říkala, že je její. Tam měla své knihy, své kresby a hudební nástroje i několik oblíbených ptáků a květin. Tam se také obvykle věnovala vybraným uměním, jež pěstovala jen proto, že lahodila jejímu vkusu, a v nichž díky vrozenému nadání, usměrňovanému vhodně radami rodičů, dosáhla brzy značné dokonalosti. Okna tohoto pokoje skýtala obzvláštní půvab – snižovala se až k podlaze a přes trávník zámeckého parku a dál pak přes mandloňové, palmové, jasanové a myrtové háje nabízela okouzlenému oku výhled do dálek, k nimž putovala řeka Garonna.

Zvečera, když skončila práce, bylo často vidět sedláky onoho pozeňnaného kraje, jak ve skupinkách tančí na břehu řeky. Skočné melodie, lehký, svižný krok a malebné figury jejich tanců, jakož i nápaditý vkus, s nímž děvčata oblékala svůj jednoduchý kroj, dodávaly těm výjevům typicky francouzský svéráz.

Průčelí zámečku, obrácené k jihu, hledělo přímo na velebné horské masívy. V přízemí byla umístěna jednoduchá dvorana a dva skvostné salóny. Horní poschodí (víc pater dům neměl) sestávalo z ložnic, s výjimkou jednoho pokoje, odkud se vycházelo na balkón a kde se obvykle podávala snídaně.

V okolí zámku dal St. Aubert ledacos vkusně vylepšit, ale jeho přilnutí k věcem, na něž se pamatoval z dětských let, přimělo jej v některých případech obětovat vkus sentimentu. Dva staré modřiny zastíňovaly budovu a bránily ve výhledu. St. Aubert se již několikrát přiznal ke své slabosti a prohlásil, že by se snad neubráníl slzám, kdyby měly být poraženy. Místo toho dal k modřinům vysadit ještě hájek z buků, borovic a jasanů. Na prostorné terase, kterou vytvářel vzdutý břeh řeky, rostly mezi několika jinými druhy stromů i oranžovníky, citroníky a palmy, jejichž plody kvečer po horkém dni vydechovaly lahodnou vůni. Tam za vláhých letních podvečerů St. Aubert rád sedával s manželkou a s dětmi ve stínu velikého

platanu, jehož mohutná koruna se klenula nad samým břehem a zpod jehož listoví pozorovali pak západ slunce, tu nádhernou tep-
lou zář paprsků pohasínajících v dáli za obzorem, dokud se měňavé
barvy postupujícího soumraku neslily v jednolitou šed'. Tam také
rád četl a rozprávěl se svou paní nebo si tam hrál s dětmi, podléhaje
nakažlivému kouzlu jejich ryzího, bezprostředního zaujetí. Často
s očima zavhlýma dojetím prohlašoval, že takové chvíle jsou ne-
konečně krásnější než všechny ty okázalé výjevy, jimž holduje uro-
zený svět. Byl spokojený – k svému štěstí, což bývá jenom vzácný
úkaz, si nemohl přát víc! Věděl, že jedná správně, a u člověka jeho
morálních zásad by snad nic jiného nemohlo lépe podepřít jeho
duševní rovnováhu. A totéž vědomí jej činilo i nadobytě vnímavým
ke všemu, co přispívalo k jeho blaženosti.

Od oblíbeného platanu jej nevyhnala ani houstnoucí tma, ohlašu-
jící příchod noci. Miloval tu chvíli konejšivého ticha, kdy nadobro
pohasíná den, kdy se na nebi jedna po druhé rozbliknou hvězdy
a mihotavým třpytem osvítlí temnou hladinu, tu chvíli, která snad
jako žádná jiná naladí duši na citlivou strunu a často povznáší mysl
k ušlechtilému rozjímání. Bledý svit měsíce pronikal mezi listovím
a on tam dosud seděl a často si tam i prostřel k skromné večeři,
sestávající ze smetany a z ovoce. Pak se tichou nocí rozezněla píseň
slavíka, líbezná a sladce dojmavá.

Šťastnou pohodu, v níž St. Aubert žil po svém příchodu do těchto
míst, zkalila ponejprv smrt jeho dvou synů. Ztratil je ve věku, kdy
dětská nevinnost dovede být tak roztomilá. Nedal tenkrát najevo
svou bolest, neboť nechtěl zvětšovat zármutek své paní, a snažil se
jí nést, jak si namlouval, s rozvahou filozofa; ve skutečnosti však
neměl filozofii, jíž by klidně mohl čelit takovým ztrátám. Zůstala
mu již jen jediná dcera, které si láskyplně hleděl, bedlivě sledoval,
jak se od dětských let rozvíjí její charakter, a ze všech sil se snažil
usměrnit ty rysy její povahy, které by jí později mohly ztrpčovat
život. Velmi záhy se ukázalo, že děvče má neobyčejně vnímavou

mysl a vřelé, dobrotivé srdce; zároveň se však u ní projevovala i značná přecitlivělost, která jí sotva mohla zaručit trvalou pohodu a nezkalené štěstí. Tyto vrozené sklony způsobily, že s přibývajícimi léty zvážněla, což spolu s jemným, oduševnělým vystupováním dodávalo její kráse půvab, který ji pro spřízněné duše činil obzvláště přitažlivou. St. Aubert byl však člověk nanejvýš moudrý a pouhým půvabem se nedal oslnit. Jeho bystrozrak mu napovídal, že krása toho druhu je pro Emilii při její povaze příliš nebezpečná a sotva jí může být v životě požehnáním. Snažil se proto otužovat její mysl a navykat ji sebekázní. Učil ji nejednat pod vlivem prvního citového popudu, ale s chladnou myslí čelit nepříjemnostem, kterým ji občas záměrně vystavoval. A zatímco ji takto poučoval, jak nepodléhat prvním dojmům a jak si osvojit onu duševní vyrovnanost, která jediná je s to usměrňovat vzkypělé city a povznášet nás, pokud to dovoluje naše povaha, nad daný sběh okolností, sám sebe obrňoval pevnou vůlí, neboť často musel být zdánlivě neúčastným svědkem zápasů a slz, jež jeho obezřelá výchova u ní vyvolala.

Na pohled Emilie připomínala svou matku. Měla stejně ladnou, souměrnou postavu, stejně jemné tahy obličeje i stejně moudré a dobrotivé oči. Ale to, co ji při vši té kráse obestíralo oním podmanivým a zároveň křehkým půvabem,

*ježž ledabylé oko nezahlédne,
a proto v lesku velkosvěta bledne,*

byl především citlivý výraz její tváře, v níž se, kdykoli s někým rozmlouvala, zračily ušlechtilé vzněty její mysli.

St. Aubert rozvíjel jejího ducha s krajní pečlivostí. Zasvěcoval ji do základů přírodních věd a podrobně ji seznamoval s nejrůznějšími památkami krásného písemnictví. Vzdělával ji v latině a v angličtině, hlavně proto, aby mohla vychutnat krásu nejlepších básníků. Emilie již v raném věku projevila cit pro velká umělecká

díla a St. Aubert měl zásadu, která také odpovídala jeho založení, podporovat všechno, co skýtá nevinnou zábavu a potěšení. „Vzdělaná mysl,“ prohlašoval, „je tou nejlepší záštitou proti nakažlivému styku s neřestnou bláhovostí. Prázdná mysl, aby unikla nudě z nečinnosti, ráda vyhledává rozptýlení a snadno se pak vrhá do propasti hříchu. Zaplň ji vědomostmi, nauč ji těšit se z přemýšlení. Tak uspokojení, jež pramení ze světa v nás, převáží pokušení, přicházející ze světa mimo nás. Je přitom jedno, žijeme-li na venkově či v městě. K šťastnému životu je vzdělání stejně nezbytné v obou případech. V tom prvním nám nedovolí pocítit nudu ze zahálky a poskytuje nám nevýslovnou rozkoš ze smyslu pro ušlechtilou krásu, který v nás tříbí; v tom druhém pak odvádí nás od myšlenek na světské radovánky, které nám potom již nejsou tak nutnou potřebou a pozbývají pro nás na významu.“

Jednou z Emiliiných největších radostí již odmalička bylo toulat se volnou přírodou. Nevábila ji však bujná zeleň rovinatých plání. Mnohem raději měla rozečkané horské rokliny, jejichž velebné ticho ji naplňovalo zvláštním rozechvěním a povznášelo její myšlenky k našemu Pánu na zemi i na nebesích. Takovými končinami se sama často procházela a setrvala tam v sladkém zadumání, dokud na západě nepohasly poslední záblesky denního světla. Večerní ticho přerušil jen tu a tam cinkot ovčího zvonce nebo vzdálený štěkot hlídacího psa, les potemněl, v korunách stromů občas zaševelil vánek, šerem se přehnal netopýr; pak se v oknech chalup mihotavě rozblikala světýlka – a tu její mysl, okouzlená tím vším, upadala do stavu nadšení a básnického vytržení.

Oblíbeným cílem jejích procházek byla St. Aubertova rybářská chata. Stála v lesní úžlabině na břehu potoka, jenž stékal z pyrenejských hor, a když si s bubláním proklestil cestu mezi skaliny, plynul dál tiše ve stínu košatých korun. Vysoko nad okolními lesy se tyčily vrcholky Pyrenejí a v průhledech mezi stromy, vroubícími svahy údolíčka, pootvíraly se často přes paseky výhledy na jejich

pyšné hřebeny a srázy. Někde bylo vidět jen větrem ošlehanou skálu, porostlou sporými křovinami, jinde zas pastýřovu chýši, posazenou na strmém útesu a zastíněnou tmavým cypřišem anebo rozevlátou osikou. Z hlubokého nitra stinných hvozdu vinulo se údolíčko až na okraj lesa, kde pak ústilo do otevřené krajiny. Svěží luhy a vinice, pokrývající svahy Gaskoňska, přecházely v dálce v rozlehlou rovinu – a tam, na klikatých březích řeky Garonny, prostíraly se louky, políčka a háje s vesničkami a s panskými sídly, až se nakonec jejich obrysy, změkčené dálkou, slévaly v jednolitě, syté a oku lahodící modři.

Také St. Aubert pobýval rád ve své lesní chatě. Za horkých odpolední se tam často uchyloval s manželkou a s dcerou – i se svými nerozlučnými knihami. Jindy se tam vypravil za hezkého podvečera, aby přivítal chvíli, kdy se na krajinu tiše snáší noc, či aby si tam vyposlechl koncert slavíka. Někdy si tam chodil zahrát sám a při jemných tónech jeho hoboje celý les jako by ožil čarovnými ozvěnami. A nejednou se v lesním šeru rozezněl i líbezný hlas Emiliin, sladký a kolotavý jak vlnky potoka, nad jehož hladinou se vznášel.

Při jedné vycházce do těchto míst si Emilie povšimla, že na kousek dřevěného ostění, jímž byl obložen vnitřek chaty, napsal kdosi tužkou tyto verše:

Sonet

*Piš, tužko má, jak vede tě má ruka,
a pověz zdejší Bohyni a víle,
až zaměří sem opět kroky čilé,
jak soužím se, jak zakouším zlá muka!*

*Lič krásy ducha, jež v svém oku chová,
ten sladký výraz cituplné líce,*

*ten milý úsměv, půvab krasavice —
lič vše, co svedou ctitelova slova:*

*Co v srdci cítí, co by říci toužil,
a přec ne všechno, co mu v srdci hárá.
Jak přechoasto se v květu skrývá štáva,
jež zmámí toho, kdo jej ke rtům vložil.*

*Kdo zahledí se v půvab anděla,
ten očarován bývá docela!*

Verše nebyly připsány žádné osobě, a Emilie je proto nemohla vztahovat na sebe, ale kdo jiný mohl být nejspíš zdejší bohyně a vílou? V duchu probrala malý kroužek svých známých, ale jelikož u žádného nemohla ani na okamžik setrvat v důvodném podezření, že by mohl být autorem veršů, musela chtěj nechtěj zůstat v nejistotě. V nejistotě, která by asi nečinnou mysl sužovala mnohem víc než její, ale Emilie neměla čas na to, aby tu původně jen drobnou událost nechala častým vzpomínáním rozbujet do nadměrné velikosti. Marnivé uspokojení, které v ní zpočátku ty verše vyvolaly (neboť nejistota, která jí bránila v předpokladu, že byla inspirátorkou sonetu, jí zároveň nedovolovala tomu nevěřit), se záhy rozplynulo a Emilie nad svými knihami, při svém sebevzdělávání a při konání milosrdných skutků brzy na tu příhodu úplně zapomněla.

Nedlouho poté na ni dolehla starost o tatínka, který se vážně roznemohl. Horečka, kterou prodělal, nezdála se příliš nebezpečná, ale přesto jej velice vyčerpala. Paní St. Aubertová a Emilie jej ošetřovaly s neutuchající péčí, ale zotavoval se jen velmi pomalu, a když měl již nejhorší za sebou, zdálo se, že se nemoc pokouší o jeho paní.

První místo, které St. Aubert navštívil ihned poté, co si mohl dovolit delší vycházku, byla jeho oblíbená rybářská chata. Dali si

tam odnést košík s jídlem a s knihami a Emiliinu loutnu. Rybářské náčiní St. Aubert nepotřeboval, neboť trápení a zabíjení němých tvorů mu bylo vždy proti mysli.

Asi hodinu se věnoval botanice a pak se podával oběd. Pocit vděčnosti, že se na tato místa opět mohl vypravit, dodával pokrůmům tím větší lahodnost a v lesním loubí, jež tak milovali, usmálo se znovu na všechny hřejivé slunko rodinné pohody. Pan St. Aubert rozprávěl s nezvyklou veselostí, všechno kolem sebe vnímal jakoby rozradostněnými smysly. Nikdo z těch, kdo se těší dobrému zdraví, nemůže pochopit ani popsat, jakou rozkoš cítí člověk, jenž se po útrapách nemoci a po dlouhém upoutání na lůžko opět poprvé setká s přírodou. Zelené lesy a louky, tráva protkaná kvítím, modrá báň nebeská, voňavý vzduch, zurčení průzračné bystřiny, ba i bzukot každé včelky, každého broučka v lesním stínu – to vše jako by mu vlévalo nových sil a již jen vědomí, že žije, naplňuje jej v těch chvílích nesmírnou blažeností.

Manželova radostná nálada se přenesla i na paní St. Aubertovou, takže dočista zapomněla na bolesti, které ji poslední dobou sužovaly, a když se pak za příjemného rozhovoru brouzdali lesními pěšinkami, často se láskyplně zahleděla na své nejdražší a oči jí zvlhly dojetím. St. Aubert si toho nejednou povšiml a jemně svou paní pokáral, aby se tolik nepoddávala svým citům. Dokázala se však jen pousmát, sevřela manželovu a Emiliinu ruku, a pak už se jí slzy valily proudem. Tu se i St. Auberta zmocnilo silné pohnutí, až se mu hrdlo stáhlo bolestí. Jeho tvář ztvárněla a v duchu se neubráníl smutnému povzdychnutí. „Jednou možná, pln lítosti a beznaděje, budu vzpomínat na tyto okamžiky jako na nejšťastnější ve svém životě. Ale nesmím je pokazit ničím neodůvodněnou předtuchou, musím doufat, že se nedožiji chvíle, kdy bych musel truchlit nad ztrátou těch, kteří jsou mi dražší než všechno na světě.“

Aby se snad příliš nerozlítostnil, nebo snad proto, aby mohl ještě lépe vychutnat své tklivé rozpoložení, poslal Emilii pro loutnu, kte-

rou uměla tak sladce rozezvučet. Ráda jeho prosbě vyhověla. Když se blížila k chatě, udiveně se zarazila, neboť zaslechla svou loutnu, na níž čísi dovedná a jemná ruka vyluzovala melodii tak krásnou a dojímavou, že v okouzlení bezděky strnula na místě. Poslouchala téměř bez dechu, bála se pohnout, aby ji ohlas vlastních kroků nepřípravil ani o jedinou notu nebo snad aby nevyrušila hudebníka. V okolí chaty se nic nepohnulo, po nikom ani památky. A jak tak poslouchala, překvapena líbeznou krásou té melodie, zmocnil se jí pojednou strach, který ještě vzrostl, když si vzpomněla na ony tužkou psané verše, a tu zaváhala, má-li jít dál, nebo se vrátit k rodičům.

Zatímco tak nerozhodně stála, hudba utichla. Po chvilce váhání sebrala Emilie odvalu a vykročila k chatě. Opatrně se vkradla dovnitř, ale tam nebyl nikdo. Její loutna ležela na stole, všechno se zdálo být na svém místě, a tak užuž začala věřit, že tóny, které slyšela, vyluzoval nějaký jiný nástroj, ale pak si připamatovala, že když s rodiči odcházela z chaty, položila loutnu na lavici u okna. Začala se bát, aniž dobře věděla proč. Nastával podvečer a hluboké teskné ticho, přerušované jen slabým šuměním listí v korunách stromů, její strach ještě zvětšovalo. Nejraději by rychle z chaty odešla, ale zjistila, že ji opouštějí síly, a musela si sednout, aby se trochu zotavila. Přitom její zrak opět padl na verše na dřevěném ostění. Trhla sebou, jako kdyby spatřila nějakého cizího vetřelce. Ve snaze přemoci své rozrušení, vstala a přistoupila k oknu. A tu zpozorovala, že k původním veršům přibýly další, v nichž se tentokrát objevilo i její jméno.

Ted' si již nemusela připouštět žádnou pochybnost, zda verše byly připsány jí, ale v tom, kdo je napsal, neměla o nic více jasno než předtím. A jak o tom přemýšlela, zazdalo se jí, že venku slyší něčí kroky, znovu se lekla, popadla loutnu a rychle vyběhla z chaty. Rodiče našla na pěšince, vinoucí se po svahu údolíčka.

Vyšplhali na zelené návrší, odkud z palmového háje bylo možno přehlížet rovinaté pláně Gaskoňska, a posadili se na trávník. Vdechova-

li sladkou vůni kvítí, jímž byly louky posety, a zatímco se jejich zraky kochaly krásnou vyhlídkou, Emilie s procítěným přednesem, v němž tolik vynikala, zahrála a zazpívala několik jejich oblíbených písní.

Při hudbě a milém rozhovoru setrvali na tom kouzelném místě, dokud na širých pláních nepohasly poslední záblesky slunce. Pozorovali, jak bílé plachty lodí plujících pod horami, tam, odkud se do dále vinula řeka Garonna, začínají postupně šednout a na krajinu se pokradmu snáší soumrak. Bylo cosi smutného, ale ne nepříjemného v tom vlhkém podvečeru, a tak jen neradi vstali, aby se vydali na zpáteční cestu. A paní St. Aubertová, chudák, netušila, že se s tím místem loučí již navždycky.

Když dorazili do chaty, pohřešila paní St. Aubertová svůj náramek. Vzpomněla si, že jej stáhla z ruky po obědě, a když odcházeli na procházku, nechala jej ležet na stole. Po dlouhém hledání, při němž jí velmi horlivě pomáhala i Emilie, musela se smířit s jeho ztrátou. Náramku přikládala paní St. Aubertová cenu hlavně proto, že k němu byl připojen miniaturní, neobyčejně věrný portrét její dcery, namalovaný teprve před několika měsíci. Když si Emilie ověřila, že se náramek opravdu ztratil, mírně se zarděla a v tichosti se nad tím zamyslela. Již příhoda s loutnou a ty tužkou psané verše ji nemohly nechat na pochybách, že chatu navštívil neznámý host, a ze smyslu veršů se dalo celkem s jistotou usuzovat, že básník, hudebník i zloděj byli jedna a táž osoba. Ale i když hudba, kterou slyšela, a verše, které četla, i zmizení jejího portrétu vedly po zralé úvaze k tak jednoznačnému závěru, cosi jako by jí zbraňovalo, aby se o tom zmínila. V duchu si však umínila, že bez doprovodu některého z rodičů k rybářské chatě již nepůjde.

Mlčky se vraceli do zámku. Emilie přemýšlela o nedávné příhodě, St. Aubert s vděčností rozjímal o svém štěstí, kdežto jeho znepokojené a trochu rozmrzelé paní vrtalo hlavou, kam se jen mohl podít obrázek Emilie. Blížili se pomalu k domovu, a tu si všimli, že tam panuje nezvyklý rozruch. Slyšeli hlasité volání, mezi

stromy viděli pobíhat služebnictvo, potom zahlédli nějaké koně a nakonec se ozval rachot kol. Jakmile došli před průčelí zámku, spatřili na trávníku u hlavního vchodu krytý kočár se spřežením dosud říčních koní. Na lokajích poznal St. Aubert livreje v barvách svého švagra a v salónu pak také skutečně našel manžele Quesnelovy. Před několika dny odjeli z Paříže a byli na cestě na své statky, vzdálené jen deset mil od La Vallée – ony statky, které pan Quesnel před několika léty koupil od St. Auberta.

Pan Quesnel byl jediný bratr paní St. Aubertové, ale protože odlišnost jejich povah nepřispívala k utužení vzájemných příbuzenských svazků, navštěvovali se jen málokdy. Pan Quesnel se cele vyžíval ve velkém světě, jeho životním cílem byla veřejná kariéra a jeho vkus nacházel zalíbení v okázalém přepychu. A dlužno podotknout, že díky své výřečnosti a znalosti lidských povah dosáhl téměř všeho, oč usiloval. U takového člověka nemohlo překvapit, že se na St. Aubertovy přednosti dívá jak náleží svrchu. Švagrův jednoduchý vkus, jeho prostotu a skromné nároky pokládal za známky nevýrazného intelektu a omezených obzorů. Svatba jeho sestry se St. Aubertem se ho nelibě dotkla, neboť při své ctižádosti počítal s tím, že mu sestřin sňatek vydatně napomůže k dosažení cíle, po kterém tolik bažil. Však se jí také dostávalo nabídek od osob, jejichž postavení i majetkové poměry k tomu dávaly nejlepší předpoklady. Ale sestra, o niž se tenkrát ucházel i St. Aubert, poznala, nebo se tak aspoň domnívala, že štěstí a blahobyť není jedno a totéž, a neváhala vzdát se druhého ve prospěch prvního. Zato pan Quesnel, ať již v jeho představách jedno splývalo s druhým nebo ne, byl by ochotně obětoval sestřino blaho ve prospěch své vlastní ctižádosti, a když se provdala za St. Auberta, vyslovil jí soukromě svůj nesouhlas nad počinem tak nepředloženým a o příbuzenském svazku, který z toho vzešel, se přitom vyjádřil s patřičným opovržením. Paní St. Aubertová tenkrát před svým manželem tu urážku zatajila, ale poprvé v životě pocítila ve svém srdci zlobu, a ačkoli sebeúcta

spolu s uvážlivou obezřelostí jí nedovolily dát své roztrpčení najevo, chovala se od té doby k panu Quesnelovi s jistou odměřeností, jejíž smysl dobře vycítil i pochopil.

Svým vlastním sňatkem nenásledoval pan Quesnel sestřin příklad. Jeho paní byla Italka, dědička z velmi bohaté rodiny. Povahou pak a vychováním to byla velmi ješitná a rozmarná žena.

Tentokrát se Quesnelovi rozhodli u St. Auberta přenocovat, a poněvadž zámeček nebyl dost velký, aby tam mohli ubytovat i svůj doprovod, poslali sluhy do sousední vsi. Jen co bylo odbyto zdvořilostní uvítání a učiněno všechno, co bylo třeba k zajištění noclehu pro oba hosty, začal se pan Quesnel vychloubat svými styky a svým společenským rozhledem. St. Aubert, který žil již dlouho v ústraní, takže novinky toho druhu mu sotva mohly nějak zvlášť imponovat, poslouchal s trpělivou pozorností, což jeho host mylně přičítal ohromnému úžasu. Pan Quesnel líčil však průběh několika slavností, k nimž v oné nepokojné době došlo u dvora Jindřicha III., tak podrobně a ze široka, že přes okázalý přednes nebyl jeho výklad zcela nezajímavý. Ale když začal hovořit o charakteru vévody z Joyeuse, o tajné dohodě, která prý byla právě umlouvána s Vysokou portou, a o okolnostech, za nichž došlo k přijetí Jindřicha Navarského, rozpomněl se St. Aubert na své dřívější zkušenosti natolik, aby mohl dospět k závěru, že jeho švagr bude asi jen velmi podřadný politik a že také, soudě podle důležitosti událostí, na kterých se podle svých slov nějak podílel, nemůže dost dobře patřit k oněm vysokým kruhům, jak tvrdil. Názory, které pan Quesnel předestíral, nechával St. Aubert raději bez komentáře, neboť věděl, že jeho host nemá ani dost citlivosti, ani dost bystrozraku k spravedlivému posouzení.

Paní Quesnelová se zatím nemohla švagrové dost vynadivit, že může trávit čas na takové ztracené vartě, jak to označila, a snad proto, aby v ní vzbudila závist, začala jí velmi barvitě popisovat nádherné bály, hostiny a průvody, které se poslední dobou konaly u královského dvora na počest zasnub vévody z Joyeuse s krá-

lovninou dcerou Markétou Lorrainskou. Líčila stejně dopodrobna velkolepost toho, co viděla na vlastní oči, jakož i toho, kam se sama bohužel nedostala. Emilie poslouchala tetu s horlivou zvědavostí nezkušeného mládí a ve své živé obraznosti si malebnost výjevů, o kterých ji slyšela vyprávět, ještě zpestřovala. Paní St. Aubertová si však pomyslela, že světská sláva může sice přizdobit štěstí pěkným zdáním, ale že zárukou je mu jen opravdová ctnost, a s vděčnou slzou v oku pohlédla na své nejbližší.

„Je tomu již dvanáct let, St. Auberte,“ říkal zatím pan Quesnel, „co jsem od vás koupil vaše rodné panství.“

„Ano, tak nějak,“ přikývl St. Aubert a v duchu si smutně povzdychl.

„Vždyť je to bezmála už pět let,“ nedal se vyrušit pan Quesnel, „co jsem tam byl naposled. Jediné místo, kde se dá žít, je Paříž a její okolí a já jsem krom toho tak zaneprázdněn politikou a mám na starosti tolik důležitých věcí, že se jen těžko mohu na měsíc na dva odtamtud vzdálit.“

St. Aubert mlčel, a tak pan Quesnel pokračoval: „Kolikrát jsem si říkal, jak to že vy, který jste žil v hlavním městě a přivykl tamější společnosti, můžete někde jinde vůbec existovat. A zvláště tady na tom zapadlém venkově, kde nemůžete slyšet ani vidět dočista nic a kde si zkrátka ani nedovedete představit, co je to život.“

„Žiji jen pro svou rodinu a pro sebe,“ odušil St. Aubert. „Znám jenom štěstí a jsem spokojen. Předtím jsem znal život.“

„Chci vynaložit asi třicet nebo čtyřicet tisíc livrů na různé úpravy,“ rozkládal dál pan Quesnel, aniž zřejmě vzal St. Aubertova slova na vědomí, „neboť mám v úmyslu pozvat na příští léto své přátele, vévodu z Durefortu a markýze Ramonta, aby u mne strávili pár měsíců.“ Na St. Aubertův dotaz, čeho by se měly úpravy týkat, odpověděl, že by rád dal strhnout celé východní křídlo a na pozemku takto uvolněném zbudovat stájový trakt. „Dále pak,“ řekl, „postavím *salle*

*à manger, salon, salle a commune*¹ a také pokoje pro služebnictvo – vždyť takhle tam není místo ani pro třetinu mých vlastních lidí.“

„Pro otcovu čeled' tam bylo místa dost,“ poznamenal pan St. Aubert, kterého zarmoutilo, že staré sídlo má být takto přebudováno, „a nebylo jí málo.“

„Od těch časů naše nároky poněkud stouply,“ namítl pan Quesnel, „a co se tenkrát považovalo za slušné živobyť, by dnes již neobstálo.“ I klidnému St. Aubertovi vehnala ta slova do tváří ruměnec, ale vzápětí potlačil svou zlobu a v duchu jen švagra soustrastně politoval. „U zámku je také příliš mnoho stromů,“ pokračoval Quesnel, „a tak chci některé dát porazit.“

„Porazit také stromy!“ hlesl St. Aubert.

„Ovšem, a proč ne? Překázejí mi ve výhledu. Je tam obrovský kaštan, který cloní celé jižní křídlo, a je tak starý, že by se prý do jeho dutého kmene vešlo dobrých deset lidí. Víím, že máte pro tyhle věci slabost, ale i tak, uznejte sám, jakýpak užitek, jakou krásu může dát takový vyschlý starý strom?“

„Proboha,“ zvolal St. Aubert, „snad byste doopravdy nezničil ten ušlechtilý strom, jenž pamatuje staletí, tu chloubu celého panství! Byl již dávno vzrostlý, když se to sídlo budovalo. Jak často jsem jako malý chlapec šplhával do jeho rozložitých větví a sedával v té houšti zeleně. Těch prudkých lijáků, co mi tam bubnovalo nad hlavou – na mne neskrápla ani kapička! Kolikrát jsem tam seděl s knížkou v ruce, někdy jsem četl a jindy se zas skulinami mezi listím díval do kraje, pozoroval západ slunce a zůstával tam i potom, kdy večerní soumrak zaháněl ptáky domů do hnízd, ukrytých v husté koruně! Kolikrát – ale promiňte,“ skončil náhle, neboť si připomenul, že promlouvá k člověku, který mu nejen nemůže rozumět, ale nebere ani ohled na jeho city, „hovořím tu o časech dávno uplynulých –

1 Jídelna, salon, společenská místnost. Pozn. red.

zapomněl jsem, že cítění, jež by mi velelo ušetřit ten úctyhodný strom, je dneska zřejmě už jen přežitek.“

„Určitě ho dám porazit,“ řekl pan Quesnel, „a mezi kaštany, které ponechám v aleji, dám asi vysadit nějaké lombardské topoly. Moje paní zbožňuje topoly – u vily jejího strýce, nedaleko od Benátek, se prý vyjímají nádherně!“

„Ano,“ pokýval hlavou St. Aubert, „na březích Brenty, kde rostou společně s piniemi a s cypřiši a kde jejich kuželovité tvary vévodí vzdušným portikům a kolonádám, tam bezpochyby budou skutečnou okrasou. Ale mezi velikány našich lesů – a v sousedství masívního gotického zámku...“

„Milý švagře,“ přerušil ho Quesnel, „nebudu se s vámi o tom přít. To byste nejdřív musel opět žít nějaký čas v Paříži, než bychom se mohli ve svých názorech shodnout. *Á propos* Benátky! Říkal jsem si, že bych se tam mohl příští léto podívat. Možná také, že se budu muset ujmout té vily, o které jsem se před chvilkou zmínil – je to prý jedna z nejkouzelnějších, jaké si jen lze představit! V tom případě bych ovšem nechal ty zdejší úpravy až na pozdější dobu – a třeba i dostanu chuť zdržet se nějaký čas v Itálii.“

Emilii poněkud překvapilo, když zaslechla, že by měl chuť zůstat v cizině, vždyť předtím mluvil o tom, jak nezbytná je jeho přítomnost v Paříži, takže se jen velmi těžko může na měsíc na dva odtamtud vzdálit! Ale pan St. Aubert znal až tuze dobře švagrovu samolibost, aby se nad tím nějak pozastavil. A možnost odkladu plánovaných úprav v něm vzbudila naději, že k nim pak třeba již nedorazí.

Než se odebrali na lože, vyslovil pan Quesnel přání, aby si mohl se švagrem promluvit o samotě, a oba se odebrali do vedlejší komnaty, kde pak spolu setrvali dlouhou dobu. O čem tam rozprávěli, zůstalo tajemstvím, ale ať již to bylo cokoli, na St. Aubertovi, když se zas vrátili do večeradla, bylo znát velké rozrušení a jeho paní neušel výraz bolesti, jenž mu co chvíli pozahalil tvář a který ji tolik vylekal. Když spolu osaměli, měla sto chutí zeptat se, co jej tak zarmoutilo,

ale citlivá ohleduplnost, s níž vždycky jednala, jí v tom zabránila. Řekla si, že kdyby ji manžel chtěl s příčinou svých starostí obeznámit, nečekal by na její dotazy.

Druhý den před odjezdem měl pan Quesnel se St. Aubertem ještě jednu poradu.

Po obědě, když se již trochu ochladilo, vydali se Quesnelovi na cestu do Epourville, kam s velkým naléháním pozvali manžele St. Aubertovy na návštěvu, i když důvodem k tomu byla jim spíš ješitná touha pochlubit se okázalou nádherou svého panství, než přání udělat svým příbuzným radost. Emilie s potěšením přijala znovunabytou volnost, kterou přítomnost hostů značně omezovala; vrátila se ke svým knížkám a procházkám, nebo se přidávala k uvážlivým rozhovorům rodičů, kteří zřejmě s nemenší radostí uvítali, že mohou opět svobodně promlouvat, aniž by přitom museli čelit předsudkům spojeným s ješitnou nadutostí.

Paní St. Aubertová se omluvila, že s nimi nepůjde na obvyklou večerní procházku, necítila se zcela ve své kůži, a tak St. Aubert s Emilií šli sami.

Zamířili k horám s úmyslem navštívit několik starých sedláků, kteří žili na jejich panství a které St. Aubert i při svých velice skromných příjmech dokázal ještě podporovat – něco, co by si asi pan Quesnel i se svým velkým důchodem sotva mohl dovolit.

Když starým výměnkářům přidělil jejich týdenní podporu a když trpělivě vyslechl nářky některých, slíbil vyřídit stížnosti jiných a laskavým pohledem a dobrotivým úsměvem utišil nespokojenost všech, vydal se St. Aubert s Emilií na zpáteční cestu lesem,

*kde zvečera se shromažďují víly,
by v bujném reji, jak dí staré zkazky,
pak protančily celou letní noc.*

THOMSON

„Vždycky jsem rád chodil po setmělém lese,“ řekl St. Aubert v onom blahém rozpoložení, jež pramení z vědomí právě vykonaného dobrého skutku a umožňuje člověku vnímat a vychutnávat krásu všeho, co jej v tu chvíli obklopuje. „Vzpomínám si, kolik pohádkových vidin a romantických představ rozněcovalo v mé mladé fantazii toto lesní šero. A přiznám se, že ještě ani dnes se zcela neubráním kouzlu oněch podmanivých nálad a básnivých snů, které se tu ve mně probouzejí: pořád ještě mohu se zatajeným dechem kráčet tím hlubokým stínem, zanícené zraky upírat do husté tmy daleko před sebou a s radostným vzrušením naslouchat tajemnému šepotu hvozdů.“

„Ach, drahý otče,“ vydechla Emilie a do očí jí náhle vyhrkly slzy, „jak přesně popisujete to, co sama často cítím a o čem jsem myslela, že to cítím jen já! Ale poslouvejte, jak se vrcholky stromů právě rozšuměly, jak šumot umlká, jaké velebné ticho se teď rozhostilo! A již zas to šumí! Nepřipadá vám to jako hlas nějaké nadpřirozené bytosti – hlas strážného ducha zdejších lesů, který bdí za noci nad jejich bezpečím? Ale co je to tamhle za světýlko? Už je pryč. A teď znovu zasvítilo, tam u kořene toho velkého kaštanu, podívejte!“

„Taková milovnice přírody,“ usmál se St. Aubert, „a tak málo o ní ví, že ani nepozná světlušku? Ale pojd,“ dodal vesele, „popojdi o pár kroků a možná že zahlédneme víly. Bývají často pospolu. Světluška jim posvítí a ony se jí za to odvděčí zpěvem a tancem. Nevidíš, jak tamhle cosi cupitá?“

Emilie se rozesmála. „Milý otče,“ řekla pak, „když již připouštíte tohle spojenectví, smím se snad přiznat, že jsem vás předešla; ano, mám téměř chuť zarecitovat vám pár veršů, které jsem jednou večer tady v tom lese složila.“

„Jen vynech to téměř,“ pobídl ji St. Aubert, „a pěkně spust’! Poslechneme si, jakými cestičkami tě povodila tvá hravá fantazie. Propůjčila-li ti jedno ze svých kouzel, nemusíš vlám závidět ta jejich.“

„Je-li dost mocné, aby si vás podmanilo, až budu recitovat,“ pravila Emilie, „nemusím jim věru závidět. Verše jsou složeny v jakémsi cupitavém rytmu, který se podle mne dost dobře hodí k námětu, ale bojím se, že je až příliš nepravděpodobný.“

Světluška

*Jak milo a příjemno je v létě v lesním stínu
zvečera po vlahém dešti, který oplách zemi,
když zlatavá záře slunce padá na mýtinu
a vlaštovky brázdí vzduch rychlými perutěmi.*

*Však ještě hezčí je, když slunce hlavu sníží
a šerem po zarostlých cestách lesní víly,
jichž lehký krok a cupot květům neublíží,
spěchají na palouk, aby si zatančily.*

*Za tichých tónů hudby každá dlouho plesá,
až posléz světlo luny vzešlé nad doubravou
je paprskem svým vede do hustého lesa,
kde slavík rozezněl svou píseň usedavou.*

*Tu netančí již dál, leč zbožně poslouchají.
Tak dojala je píseň horoucí a čistá,
že žádný smrtelník — ten slavný slib si dají —
již nikdy vkročit nemá v posvátná ta místa!*

*Když večerní hvězda pak za hory se schýlí
a luna též rozžehná se s potměným světem,
jak smutno by bylo jim, ačkoli jsou víly,
kdybych tu nebyla já se svým bledým světlem.*

*Přesto však zlým nevděkem splácejí můj zájem,
neb když poutník opozdilý z cesty své se spouští
a já mu chci posvítit a provést ho hájem,
omámí mne kouzlem svým, bych jej vedla houští —*

*a potom dál do bažin ještě před úsvitem,
zatímco v podobách divných křepčí kolem stromů,
po lese se rozbíhají při běsnění lítém,
dokud před tím divým rykem neuprchnu domů.*

*Ale tu již drobní elfi k palouku se hrnou,
na šalmaje, na bubínky spustí kapela,
k tomu lesní roh se přidá s loutnou jemnostrunnou,
a hned všechno kolem dubu rejdí zvesela.*

*Mlázím zatím pár milenců odkrádá se právě,
neb královna vil v svém hněvu nezná slitování —
večer jsem jim posvětila v orosené trávě,
když hledali rudý kvítek, jenž před kouzly chrání.*

*Ted' aby mě potrestala, zanevřela na mne,
a když loutna jemnostrunná, roh a šalmaje
mě k dubisku přilákají, zlostně proutkem mávne —
a tu rázem tanec skončí, hudba dohraje.*

*Ó mít onen rudý kvítek s čarodějnou štávou,
pranic bych se nebála již všemocné té paní,
poutníka bych vždycky vedla jenom cestou pravou,
milencům bych dopřávala věrné milování.*

*Ale až se nad doubravu zdvihne opar bílý,
z nebe měsíc vytratí se, hvězdy klesnou níže,*

*jak smutno zas bude jim, ačkoli jsou víly,
jestli se svým bledým světlem nepřijdu k nim blíže.*

At' si již St. Aubert o přednesených slokách myslel cokoli, nemohl dceři odepřít radost z ujištění, že se mu líbily. Pochválil verše, ale potom se zadumal a dál již kráčeli mlčky.

*... jen bludné odlesky
jevily v přítmí usilovným zrakům
podoby zpola nezřetelných věcí:*

*zatímco lesy, vísky, bystřiny
i hřebeny hor, dosud slabě třpytné,
splývají v jedno — v obraz bez kontur,
když oko ulpí na něm.*

THOMSON

Beze slova došel St. Aubert až k záměčku, kde se již zatím jeho paní uchýlila do své komnaty. Malátnost, která ji poslední dobou sužovala a kterou se po příjezdu hostů snažila přemoci silou vůle, dostavila se teď znovu s větší prudkostí. Příští den se objevily příznaky horečky, a když St. Aubert poslal pro lékařskou pomoc, dozvěděl se, že jeho paní trpí stejnou chorobou, jakou nedávno prodělal on sám. Při ošetřování se od něho nakazila, a jelikož její slabá konstituce se nedokázala rychle s nemocí vypořádat, pronikla nákaza do krve a způsobila onu silnou ochablost, na niž si již předtím stěžovala. Starost o manželku odsunula všechny jiné St. Aubertovy zájmy stranou. Požádal lékaře, aby zůstal v domě; vzpomněl si, jaké černé myšlenky ho napadly již tenkrát, když se svou paní naposled navštívil rybářskou chatu, a nyní se ho zmocnila zlá předtucha, že se z nemoci, do které upadla, již neuzdraví. Bedlivě ovšem svou

obavu skrýval jak před ní, tak před Emilií, kterou se naopak snažil co nejvíc povzbuzovat v naději, že pozornosti, jimiž nemocnou neustále zahrnovala, nebudou věci k neprospěchu. Lékař na St. Aubertův dotaz, co soudí o průběhu nemoci, odpověděl, že výsledek záleží na okolnostech, jejichž povahu nemůže zatím blíže určit. Ale paní St. Aubertová zřejmě dospěla k jednoznačnějšímu názoru, jak v kradmých náznacích prozrazovaly její oči. Často je smutně a láskyplně upírala na své starostlivé přátele, jako kdyby předvídala bolest, kterou jim způsobí, a jako by chtěla říci, že jenom kvůli nim, při pomyslení na jejich žal, lituje svého loučení se životem. Sedmého dne se dostavila krize. Nemocná si všimla lékařova vážnějšího chování a využila příležitosti, kdy s ním zůstala o samotě, aby mu sdělila, že ví o blížícím se konci. „Nesnažte se mě oklamat,“ řekla, „vím, že umírám. Jsem na to připravena, dlouho, ano již dlouho jsem se na to připravovala. A protože mi již mnoho času nezbývá, nedávejte se unášet klamným soucitem a nesnažte se uchlácholit mého chotě a mou dceru falešnou nadějí. Vždyť jejich bolest byla by pak tím větší, až nastane ta chvíle. Chci, aby se dokázali smířit s osudem, já sama jim v tom půjdu příkladem.“

Lékař byl její statečností dojat a přislíbil, že ji uposlechne. Zašel za St. Aubertem a poněkud stroze mu oznámil, že se nedá již nic očekávat. St. Aubert nebyl takový filozof, aby po tom sdělení nedal naplno průchod svým citům; ale když uvážil, že jeho zármutek by manželce způsobil tím větší bolest, našel v sobě zanedlouho dosti sil, aby se v její přítomnosti ovládl. Emilii ta zpráva nejprve zdrtila, ale pak, protože si to tolik přála, nechala se ošálit horoucí nadějí, že se maminka nakonec přece jen uzdraví, a při té víře houževnatě setrvala až téměř do poslední chvíle.

Paní St. Aubertová nesla svůj úděl s trpělivou, pokojnou odevzdaností. Vyrovnanost, s níž očekávala příchod smrti, mohla pramenit jen z vědomí, že tady na zemi – pokud to dovoluje křehká přirozenost lidská – vedla život veskrze bohabojný, jenž skýtá nadě-

ji na lepší svět. Ale ani ta zbožná víra nemohla v ní zcela přehlušit lítost, že se musí odloučit od těch, jež tolik milovala. Několik hodin před smrtí rozprávěla se St. Aubertem a s Emilií o posledních věcech člověka a o tom, co na ni čeká na onom světě. Vyjádřila pevně přesvědčení, že se tam shledá s přáteli, jež opustí na světě vezdejšími, a její usmířenost s osudem i přemáhaná, chvílemi marně ukryvaná bolest nad loučením se svými nejbližšími dojímalý St. Auberta tak mocně, že se často musel na chvíli vzdálit. A když pak v ústraní dal volný průchod svému žalu, osušil slzy a vrátil se opět do komnaty s výrazem, jehož zdánlivý poklid musel ve svém srdci vykupovat tím větším utrpením.

Nikdy dosud nepocítila Emilie důležitost návodů a zkoušek, jimiž ji otec učil ovládat své city, tak naléhavě jako právě v těchto okamžicích, a nikdy dosud z nich též netěžila s tak dokonalým úspěchem. Ale když bylo po všem, neunesla již tíhu nezměrného bolu, a tu poznala, že to, co jí až dosud dodávalo sil, byla jen naděje a vůle vzdorovat. St. Aubert nebyl s to najít po nějaký čas útěchu sám pro sebe a nemohl ji proto poskytnout ani své dceři.

Kapitola II

— *Tu povídal bych děj,
kde slůvko nejlehčí by rozrylo
tvou duši.*

— SHAKESPEARE

Paní St. Aubertová byla pochována v kostele nedaleké vsi. K hrobu ji spolu s manželem a s dcerou doprovodil dlouhý zástup venkovanů, kteří všichni upřímně truchlili nad smrtí té ušlechtilé ženy.

Po pohřbu se pan St. Aubert uzavřel ve své komnatě, a když opět vyšel, z jeho tváře, ač dosud pobledlé žalem, vyzařovala již poklidná vyrovnanost. Dal svolat celé osazenstvo domu. Dostavili se všichni kromě Emilie, kterou ta smutná událost tak rozrušila, že se uchýlila do svého pokoje, aby se mohla vyplakat. St. Aubert se odebral za ní. Mlčky vzal vzlykající dceru za ruku a chvíli mu trvalo, než se natolik ovládl, aby vůbec mohl souvisle promluvit. „Emilko,“ řekl pak rozechvělým hlasem, „jdeme se všichni pomodlit. Pojd’ s námi. Budeme prosit nebe o útěchu. Kde jinde bychom ji hledali – kde jinde bychom ji našli?“

Emilie zadržela slzy a následovala otce do salónu, kde se již shromáždilo všechno služebnictvo. St. Aubert přečetl tichým, slavnostním hlasem večerní modlitbu a přidal pak ještě další za duši zesnulé. Hlas mu při čtení často selhával, slzy padaly na listy modlitební knihy – a nakonec zmlkl docela. Vroucnost, s níž obřad prožíval, povznesla jeho mysl nad věci tohoto světa, až nakonec pocítil v duši úlevu a mír.

Když po modlitbách sloužící odešli, přistoupil St. Aubert k Emilii, něžně ji políbil a pravil: „Již od útlého dětství jsem tě učil, že musíme ovládat své city. Říkal jsem ti, jak důležité je sebeovládání v našem životě nejen proto, že nám pomáhá odolávat všelijakému

nebezpečnému pokušení, jež by nás svedlo z pravé cesty ctnosti, ale také proto, že v nás zároveň krotí vzrypělé city, které sice platí za ctnostné, a přesto, přesáhnou-li určitou míru, stávají se špatnými, neboť vedou k nedobrým důsledkům. Každá nemírnost je špatná, ano i žal, zprvu tak chvályhodný, přerůstá v sobeckou a scestnou vášeň, oddáváme-li se mu na úkor svých povinností. Našimi povinnostmi myslím to, co dluhujeme sobě i svým bližním. Nadměrný zármutek oslabuje mysl, a ta se pak obvykle již nedokáže obírat nevinnými radostmi, jež z vůle dobrotivého Pána našeho prosvětlují svým jasem naše životy. Drahá Emilie, rozpomeň se na všechny ty rady, které jsem ti tak často dával a o jejichž blahodárnosti ses již mnohokrát přesvědčila, řiď se jimi i tentokrát!

Zbytečně se trápíš. Neber to jako pouhá slova útěchy, snaž se to pochopit a rozumem mírni svůj žal. Nechci v tobě, mé dítě, zadusit tvé city, chci tě jen naučit, jak je ovládat. Věř mi, přecitlivělost člověku škodí, i když na druhé straně uznávám, že je lepší mít srdce měkké nežli zatvrzelé, neboť od toho nelze očekávat pranic dobrého – je zlé, veskrze zlé a takovým zůstane, i kdyby navenek budilo sebelepší zdání. Znáš mé utrpení, a proto víš, že nehodlám, jak bývá při takových příležitostech zvykem, zlehčovat pohnutky tvého zármutku, ani nemluvím jako ten, kdo ješitně staví na odív svou moudrost a pouští se do neupřímného filozofování. Dokáží ti, Emilko, že se sám řídím podle svých rad. Říkám ti to, neboť se nemohu dívat, jak se marně soužíš jen proto, že ve své mysli nenacházíš potřebnou oporu; a říkám ti to až teď, protože jsou chvíle, kdy veškeré uvažování musí ustoupit přirozeným citům. Tu zkušenost již máme za sebou. Jsou však i chvíle, kdy přílišný zármutek se stane návykem, zviklá odolnost ducha a ten pak zpravidla svou skleslost již nepřemůže. Něco takového by se mohlo stát. Ale ty mi, má drahá, ukážeš, že se toho hodláš vyvarovat.“

Emilie zdvihla k otci uslzenou tvář a usmála se. „Ach, tatínku,“ řekla jen rozechvělým hlasem. Ráda by ještě dodala: „Dokáží vám,

že si zasloužím být vaší dcerou,“ kdyby ji znovu nepřemohly pocity vděčnosti a žalu.

St. Aubert ji nechal vyplakat a potom začal hovořit o zcela jiných, neosobních věcech.

První, kdo přišel St. Aubertovi vyjádřit svou soustrast, byl jistý pan Barreaux, přísný a podmračený pán, který nikdy nedával najevo, že by se něco dotklo jeho citů. Se St. Aubertem ho seznámila záliba v botanice, často se v horách potkávali na svých výpravách za květenou. Pana Barreauxe omrzela ruch světa, uchýlil se na pěkný zámček na okraji lesů u La Vallée a tam žil pokud možno v ústraní, vyhýbaje se společnosti. I on se zklamal v lidech, ale na rozdíl od St. Auberta jich nelitoval, ani se nad tím nermoutil; neměl ani tak soucit s jejich slabostmi, jako jej spíše popuzovala jejich zkaženost.

St. Aubert byl jeho návštěvou trochu překvapen. Často totiž na pana Barreauxe naléhal, aby je přišel navštívit, ale všechna jeho pozvání zůstávala až dosud bez odezvy. A teď najednou přišel a rovnou, bez omluv a bez okolků, vstoupil do salónu jako nějaký starý známý. Pod dojmem St. Aubertova neštěstí jako by změklo jeho srdce, plné předsudků a zatvrzelosti. Zdálo se, že nemyslí na nic jiného než na utrpení svých přátel, a své soucítění jim vyjádřil spíš chováním než soustrastnými slovy. O příčinách jejich žalu se takřka nezmínil, ale pozornost, kterou je zahrnul, cituplný výraz jeho tváře i tón hlasu, jímž k nim promlouval, prýštily z upřímného srdce.

V tom smutném čase navštívila St. Auberta i madame Cheronová, jeho jediná dosud žijící sestra, která před několika léty ovdověla a žila na svém zámku nedaleko Toulouse. Nestýkali se často. Svou soustrast vyjádřila přívalem slov, neznajíc ani kouzlo pohledu, který promlouvá přímo k duši, ani utěšující moc hlasu, jenž jako hojivý balzám dovede zahřát u srdce. Místo toho ujišťovala St. Auberta svým vřelým soucítěním, chválila ctnosti zesnulé a zahrnovala bratra krasořečněním, jež pokládala za útěchu. Emilie po celý ten čas

plakala. St. Aubert byl klidný, mlčky sestru vyslechl a potom stočil hovor na jiný předmět.

Při loučení madame Cheronová velmi důtklivě bratra i neteř žádala, aby ji brzy přijeli navštívit. „Změna místa vám udělá dobře,“ řekla, „zármutku se nesmí propadat!“

St. Aubert dal ovšem těm slovům za pravdu, ale zároveň se mu méně než kdykoli předtím chtělo opustit místo, s nímž bylo tak nerozlučně spjato jeho dřívější štěstí. Manželčiny kroky posvětily kdejaký kout v blízkém okolí, a ačkoli jeho bolest se každým dnem postupně zmírňovala, něžné vzpomínky ho tím mocněji poutaly k domovu. Jsou však povinnosti, jež nelze odkládat, a k těm patřila i návštěva příslibená St. Aubertovu švagrovi, panu Quesnelovi. Jisté okolnosti přispěly k tomu, že cestu nebylo již možno déle odkládat. A protože St. Aubert chtěl vytrhnout Emilii z její sklíčenosti, vzal ji do Epourville s sebou.

Jakmile se kočár přiblížil k lesíku přiléhajícímu k St. Aubertovu rodnému panství, zahlédl opět mezi kaštanovou alejí vížky a cimbuří zámku. Vzdychl si, když pomyslel, co všechno se zběhlo od té doby, co tam byl naposledy, a že zámek patří nyní člověku, který si ho neumí ani dost vážit, ani jej nedovede sdostatek ocenit. Kočár vjel do aleje, jejíž mohutné stromy měl St. Aubert již jako malý chlapec tak rád – a rozložené koruny, jako by věděly o jeho rozpoložení, vrhaly přes cestu smutné stíny. Mezi větvemi se začaly zjevovat obrysy mohutné stavby a jejího opevnění – široká věž s cimbuřím, klenutá brána, kudy se vjíždělo na nádvoří, padací most a suchý příkop, táhnoucí se kolem zámku.

Čeď na nádvoří zaslechla již rachot kol a seběhla se k hlavní bráně, kde St. Aubert vystoupil z kočáru. Ihned ho s Emilií uvedli do gotické dvorany, v níž však již nevisely starobylé rodové erby a korouhve. Nový majitel je dal odstranit a staré táflování a křížové trámové, podpírající střešní klenbu, byly natřeny nabílo. Rovněž veliká tabule, která stávala na zadním konci dvorany, kde zabírala

celou kratší stěnu, ona tabule, při níž druhdy zámecký pán štědře projevoval svou pohostinnost a odkud tak často zazníval bujarý smích a družný zpěv, byla nyní pryč. Zmizely i lavice, které se dříve táhly podél stěn. Masívní zdi byly pomalovány výstředními ornamenty a všechno svědčilo o nevkusy a o nedostatečném jemnocitu nynějšího majitele.

Jeden ze sluhů, veselý Pařížan, dovedl St. Auberta do salónu, kde seděli manželé Quesnelovi. Přijali ho s okázalou zdvořilostí, a jak se zdálo, po několika soustrastných slovech již zapomněli, že kdysi měli nějakou sestru.

Emilii se začaly drát do očí slzy, ale ihned, popuzena takovým jednáním, je potlačila. St. Aubert, klidný a rozvážný, se choval velmi prostě a přitom důstojně, což pana Quesnela, aniž přesně věděl proč, vyvedlo poněkud z rovnováhy.

Hovořili chvíli o všem možném a potom St. Aubert vyslovil přání, aby si se švagrem mohl promluvit o samotě. Emilie zůstala v salóně s madame Quesnelovou. Dozvěděla se, že na zámek byla sezvána velká společnost, a musela přitom vyslechnout i ponaučení, že nic, co již nenávratně náleží minulosti, nemůže zabránit tomu, aby se hostina ve stanovenou hodinu neodbývala.

St. Auberta naplnila zpráva o chystaném hodokvasu smíšenými pocity nevole a rozhořčení; ta necitlivost pana Quesnela ho urážela a nejraději by se okamžitě rozloučil a vydal na zpáteční cestu k domovu. Když ale slyšel, že se má setkat s madame Cheronovou, která rovněž byla pozvána, a když se podíval na Emilii a uvážil, že by jí někdy v budoucnosti strýcova nepřízeň mohla uškodit, rozhodl se nezavdat k ničemu takovému příčinu chováním, jež by mu lidé, kteří sami projevili tak málo smyslu pro zdvořilost, mohli zazlívát jako nezdvořilé.

Mezi hosty, kteří se na zámku shromáždili, byli dva Italové. Jeden, jakýsi vzdálený příbuzný paní Quesnelové, jménem Montoni, byl nezvykle hezký čtyřicátník mužné a výrazné tváře, jejíž

nadmíru bystré rysy svědčily však též o povaze značně sebevědomé a panovačné.

Druhý Ital, signor Cavigni, byl asi třicetiletý, a nevypadal-li tak urozeně jako jeho přítel, v duchaplnosti si s ním nijak nezařadil, a dokonce jej předčil dvorností a uhlazeným vystupováním.

Emilie se zhrozila, když zaslechla, jak madame Cheronová vítá jejího otce.

„Milý bratře,“ prohlásila madame, „vypadáš velmi špatně. Myslí, že bys měl navštívit lékaře!“

St. Aubert se smutným úsměvem odpověděl, že se necítí o nic hůř než jindy. Ale Emiliin strach měl velké oči – zdálo se jí, že tatínek opravdu vypadá hůř.

Skvělost hostiny zdaleka předčila všechno Emiliino očekávání, a kdyby nebyla tak sklíčená, jistě by se dobře bavila při pohledu na všechny ty nové tváře i při té rušné konverzaci, která se u stolu rozproudila. Signor Montoni se nedávno vrátil z Itálie a vyprávěl hostům o nepokojích, jež tou dobou zneklidňovaly veřejnost; se zápallem líčil stranické různice a vzápětí zas želel následků, které z nich pravděpodobně vzejdou. Jeho přítel se stejným zaujetím vyprávěl o politické situaci ve své vlasti; chválil vládu Benátek, mluvil o jejich rozkvětu a hrdě prohlašoval, že rozhodně stojí výš než všechny ostatní italské státy. Nato se obrátil k dámám a s neméně výmluvností se rozpovídal o pařížské módě, o francouzské opeře a o francouzských mravech; a při té příležitosti neopomněl vmísit do svého výkladu i několik ukázek toho, pro co Francouzi mají obzvláštní slabost. Ty, jimž lichotky byly určeny, je sice přešly bez povšimnutí, ale vypravěčově pozornosti přesto neuniklo, že vzbudil u dam víc než zdvořilostní zájem. Několikrát se přímo obrátil i k Emilii, ale ta nevěděla nic ani o pařížské módě, ani o opeře; a její skromnost, prostota i chování, jemuž se nedalo vytknout to nejmenší, vystupovaly ve srovnání s horlivou všetečností jejích společnic tím více do popředí.

Po hostině se pan St. Aubert vykradl ze sálu, aby se ještě jednou podíval na starý kaštan, který pan Quesnel – jak se o tom zmínil – chtěl dát porazit. Když stál v jeho stínu a díval se vzhůru do větví, dosud bujných, a tu a tam mezi listím viděl prosvítat modrou oblohu, vzpomněl si rázem na své dětství, na to, co dělával a čím se zabýval, na přátele, kteří již dávno nežijí – a připadal si v tu chvíli téměř jako osamělá bytost, která kromě Emilie nemá nikoho, ke komu by mohla upnout své srdce.

A jak tam stál pohroužen do vzpomínek, jež představivost vyvolala k životu, události minulých dní mu zpětně procházely myslí až k obrazu jeho umírající ženy, a tu se honem vytrhl ze svého rozjímání a pospíšil zpátky do zámku, aby uprostřed družné společnosti zkusil na tu vidinu zapomenout.

Přikázal, aby kočár byl připraven k odjezdu již časně ráno, a Emilie si všimla, že cestou k domovu je zamlklejší a sklíčenější než obvykle. Přičítala to však návštěvě místa, jež k němu tak živě promlouvalo o zašlých časech, a vůbec ji nenapadlo, že by mohl mít nějakou jinou příčinu k žalu, kterou by před ní ukrýval.

Když vešla do domu, zmocnil se jí nebyvalý smutek, neboť víc než kdy jindy postrádala nyní drahou bytost, která ji pokaždé, vrátila-li se z nějaké cesty, vítala úsměvy a s láskyplnou mateřskou něhou. Teď bylo všechno tiché a opuštěné!

Ale co možná nedokáže rozum a vůle, zmůže plynoucí čas: míjel týden po týdnu a každý ten týden otupil o něco osten bolesti, až v srdci zbyla z ní jen zjhlá, svatě opatrovaná vzpomínka. Zato pan St. Aubert očividně scházel, ačkoli si toho kromě Emilie, trávící celé dny v jeho společnosti, sotva kdo povšiml. Nevzpamatoval se dosud z následků nedávné horečky a rána, kterou mu zasadila manželčina smrt, vážně podlomila jeho zdraví. Rodinný lékař mu doporučil cestovat – bylo totiž zřejmé, že zármutkem značně utrpěla jeho nervová soustava, oslabená již předcházející nemocí, a byla naděje, že změna prostředí by mohla rozptýlit jeho mysl a napomoci tak k jeho uzdravení.

Emilie strávila několik dní přípravami na chystanou cestu, kdežto St. Aubert zatím počítal, jak by po dobu své nepřítomnosti omezil výdaje na udržování domu – a z toho důvodu se také nakonec rozhodl propustit všecku čeleď.

Emilie se zřídka kdy otázkami nebo nesouhlasem protivila otcovým přáním, jinak by se teď asi zeptala, proč si s sebou nebere služebníka, a určitě by jej přesvědčovala, že při jeho zdravotním stavu je to takřka nezbytné. Ale když se večer před odjezdem dozvěděla, že otec propustil Jakuba, Františka a Marii a ponechal si jen starou hospodyní Terezu, velice ji to překvapilo a dovolila si otázku, co ho k tomu vedlo.

„Abych ušetřil na výdajích, má milá,“ odpověděl, „podnikáme velice nákladnou cestu.“

Lékař mu kvůli podnebí předepsal pobyt v Languedoku a v Provence, a St. Aubert se proto rozhodl cestovat pomalu podél pobřeží Středozemního moře směrem k Provence.

Večer před odjezdem se brzy odebrali do svých ložnic, ale Emilie si ještě chtěla vybrat na cestu několik knih a pár jiných věcí, a než s tím byla hotova, hodiny odbily půlnoc. Tu si vzpomněla, že dole v salóne zapomněla kreslířské náčiní, které si rovněž chtěla vzít s sebou, a rozhodla se, že si pro ně dojde. Když přecházela kolem St. Aubertova pokoje, všimla si pootevřených dveří, a z toho usoudila, že otec je ve své studovně. Po manželčině smrti často nemohl usnout, a tak vstával z lože a chodil tam uklidňovat svou mysl. Emilie sešla se schodů a nahlédla do pokoje, ale nikoho tam neviděla. Když se vracela do své ložnice, zaklepala na dveře. Nedostala žádnou odpověď, a tak tiše vstoupila do místnosti, aby se přesvědčila, zdali tam otec přece jen není.

V pokoji bylo tma, ale skleněnými tabulkami v horní části dveří, jež vedly z pokoje do přilehlého kabinetu, probleskovalo světlo.

Emilie byla přesvědčena, že tam St. Aubert něco dělá. Udivilo ji, proč je vzhůru v tak pozdní hodinu, lekla se, že se mu třeba udělalo

špatně, a chtěla se ho na to zeptat. Ale když uvážila, že by ho mohla polekat, kdyby se tam tak znenadání objevila v tuhle noční dobu, postavila svíci na schody a tiše se přikradla ke dveřím kabinetu.

Skleněnou výplň spatřila otce, jak sedí u malého stolku. Před sebou měl nějaké listiny a jednu si právě s velkým zaujetím pročítal, přičemž se mu z prsou co chvíli draly hlasité povzdechy a vzlyky.

Emilii, která se přišla přesvědčit, zda se mu neudělalo špatně, zadržela nyní u dveří zvědavost i vřelé soucítění. Nedokázala by být svědkem otcova zármutku, aniž se přesvědčila, proč se tak rmoutí. Proto ho mlčky dál pozorovala v přesvědčení, že listiny, které si prohlíží, jsou dopisy její zesnulé matky.

Vtom St. Aubert klesl na kolena a s výrazem tak vážným, jaký u něho předtím vídala jen zřídka, a snad i nezvykle rozrušeným se dlouho potichu modlil.

Když vstal, tvář měl mrtvolně bledou. Emilie chtěla rychle odejít, ale viděla, že se znovu obrací k rukopisům, a zarazila se. Vytáhl z hromádky listin malé pouzdro a z něho miniaturní podobiznu. Pak ji přidržel ke světlu a Emilie zahlédla, že je to obrázek nějaké ženy – ale nebyla to její matka!

St. Aubert si obrázek chvíli vážně a něžně prohlížel, přitiskl jej ke rtům a potom k srdci a z prsou se mu vydral úpěnlivý vzdech.

Emilie nemohla uvěřit svým smyslům. Až dosud ji ani ve snu nenapadlo, že by otec kromě portrétu mamínčina mohl mít obrázek ještě nějaké jiné ženy, a tím méně se jí chtělo uvěřit, že jej nejen má, ale že k němu očividně tolik lne. Pro jistotu se znovu podívala, není-li na obrázku přece jen podoba paní St. Aubertové, ale ten pohled jí jen potvrdil, že otcův vzdech byl určen nějaké jiné ženě.

Po chvíli St. Aubert vložil obrázek zpátky do pouzdra a Emilie s výčitkou, že snad neměla právo nahlížet do jeho soukromých bolestí, se tiše odkradla z pokoje.

Kapitola III

*Těch půvabů, jež Příroda ti skýtá!
Což můžeš se jich vzdát a bez nich žít?
Hluboký hvozd a hájů zeleň sytá,
květnatý luh a šumných toků třpyt,
všechno, co ráno umí pozlatit,
všechno, co s večerem svůj odstín mění,
všechno, co střeží mocné hory štít,
i vše, čím nebesa zvou ke zbožnění —
toho se můžeš vzdát a doufat v odpuštění?*

.....
*Ty půvaby ti v duši zdraví vlijí
a láskou, dobrotou a jasem naplní ji.
— MINSTREL*

Místo aby zvolil kratší cestu, vedoucí do Languedoku při úpatí Pyrenejí, rozhodl se St. Aubert pro silnici, která se vinula po horských úbočích a skýtala malebnější a pestřejší podívanou na romantické přírodní scenérie. Dal příkaz k malému odbočení, aby se mohl rozloučit s panem Barreauxem, kterého našel v lese u jeho záměčku, kde pilně sbíral rostliny. Jakmile se dozvěděl o důvodu nečekané návštěvy, projevil o přítelovu cestu tolik upřímného zájmu, že se toho St. Aubert od něho při takové příležitosti ani nenadál. Rozloučili se jen velmi neradi.

„Kdyby mě vůbec něco dokázalo odlákat z mého ústraní,“ řekl pan Barreaux, „bylo by to jen potěšení doprovázet vás na vaší cestě. Nepotrpím si na zbytečné komplimenty, ale tím spíš mi věřte, že budu s netrpělivostí očekávat váš návrat.“

Kočár pak pokračoval v cestě. Stoupali do svahu a St. Aubert se často ohlížel po svém záměčku, stojícím dole v rovině. Celý se při tom roztesknil. Cosi jako by mu říkalo, že se tam již nikdy nevrátí, a ačkoli tu myšlenku záhy potlačil, smutně se díval zpátky, dokud mu domov v dálce nesplynul s okolní krajinou. Zdálo se mu, jako by při každé obrátce kol

za sebou stále delší řetěz táhl.

Několik mil seděli v tichém zamyšlení. Z tklivého zasnění se první probírala Emilie. Pohled z kočáru ji stále víc upoutával, a protože se ráz krajiny neustále měnil, nemohla se nabažít dojmů, jež tolik rozněcovaly její mladistvou fantazii. Silnice vedla roklínami; po obou stranách strměly do výše skalnaté srázy, šedivé a holé, až na chomáče křovin, lemuujících jejich vrcholky. Jen tu a tam zelenaly se v proláklínách ostrůvky chudé vegetace, na nichž se často pásly divoké kozy. A pak zas cesta stoupala k horským hřebenům, odkud se otevřel výhled do kraje, rozprostírajícího se pod nimi v celé své kráse.

Emilie nemohla potlačit vzrušení, když se přes zalesněná horská úbočí dívala do rozlehlých rovin; chlumpy, vísky, vinice i mandloňové, palmové a olivové háje se táhly do dálky, dokud se na samém obzoru neslily v jednolitou namodralou šed', která jako by spájela zemi s oblohou. A celou tou úchvatnou nádherou vinula se modrá Garonna, jejíž vody od pyrenejských pramenů stékaly do údolí a majestátně pak plynuly směrem k Biskajskému zálivu.

Silnice byla kamenitá a hrbolatá, a tak St. Aubert s Emilií museli často vystoupit z kočáru, aby zvířatům usnadnili jejich úkol. Přesto si říkali, že jsou za to nepohodlí víc než bohatě odškodnění překrásnou vyhlídkou. A zatímco mezkař s povozem pomalu překonával těžko sjízdné úseky, procházeli se otec s dcerou panenskou přírodou, zabráni do tichých meditací, při kterých srdce jihne

a rozechvělá mysl se bezděky povznáší k Bohu. St. Aubertovo opojení mělo však přitom jemně melancholický nádech, který se přenáší i na věci v okolí a obestírá je jakýmsi oduševnělým kouzlem posvátnosti.

Pro případ, že by cestou nenarazili na příhodný hostinec, vezli si s sebou bohaté zásoby, a tak mohli kdykoli posvačit nebo poobědvat na nějakém příjemném místě pod širým nebem a o nocleh mohli požádat v nějaké selské chalupě. Nezapomněli ani na duševní potravu, vzali si s sebou knihu o botanice, kterou sepsal pan Barreaux, a několik svazečků latinské a italské poezie. A Emilie mohla kdykoli svou tužkou zvěčnit obrazy přírodních krás, které ji upoutávaly na každém kroku.

Kromě nějakého venkovana, ženoucího před sebou mezka, a až na pár dětí místních horalů, které si hrály na skalách, byla silnice liduprázdná, a to St. Auberta tak nadchlo, že se rozhodl, dozví-li se o takové možnosti, zabočit ještě víc na jih, dál do hor, a tak dojet až do Roussillonu, odkud by potom podél středomořského pobřeží pokračovali v cestě do Languedoku.

Brzy po poledni dorazili na jeden z oněch horských hřebenů, jejichž holé srázy na vrcholu zdobí smaragdová zeleň palem a odkud lze přehlédnout větší část Gaskoňska i část Languedoku. Byl tam stín a pramen s pitnou vodou, bublavý potůček se prodíral mechem pod stromy, přeskakoval z balvanu na balvan a nakonec se jako zurčící vodopád ztrácel v hluboké strži, ale mezi tmavým porostem borovic hluboko pod nimi bylo pak ještě dodaleka vidět jeho stříbropěnnou stuhu.

Bylo to místo jako stvořené pro odpočinek a St. Aubert se rozhodl, že tam poobědvají. Rostla tam i tráva a mezkař odpráhl zvířata, aby se popásla na svěžím pažitě. St. Aubert a Emilie se dlouho nemohli nasytit pohledu do širého kraje. Nakonec se přece jen usadili do stínu pod koruny palem a St. Aubert se rozpovídal o věcech, které (jak měl za to) by neměly uniknout dceřině pozornosti. Vyzval ji,

aby si všimla toku řek, polohy velkých měst a přirozených hranic mezi jednotlivými provinciemi. Chvíli tak vykládal, vycházejí spíše z učení knih než z toho, co mohli rozpoznat vlastním okem, ale náhle zmlkl, zamyslel se a do očí mu vyhrkly slzy. Emilie ho dobře znala a srdce jí ihned povědělo, co asi cítí v tu chvíli. Krajina v údolí se podobala, i když v měřítku značně zvětšeném, jednomu z maminčiných oblíbených zákoutí nedaleko jejich rybářské chaty. Oba si toho všimli a řekli si v duchu, jak by se jí tu asi líbilo, a zároveň si také uvědomili, že její zraky již nikdy na žádném výjevu tohoto světa nespočinou. St. Aubert si připomněl, jak se na onom místě s manželkou naposledy procházel a jak již tenkrát probleskla mu hlavou smutná předtucha, která se, žel, tak krátce poté vyplnila! Ty vzpomínky ho silně rozrušily. Prudce vstal a poodešel kousek stranou, tak aby nikdo nemohl být svědkem jeho zármutku.

Když se po chvíli vrátil, tvářil se již opět docela klidně. Vzal Emilii za ruku a beze slova ji vřele stiskl. Brzy nato zavolal mezkáře, který seděl opodál, a začal se ho vyptávat, vede-li do Roussillonu nějaká cesta mezi horami. Michal řekl, že tím směrem odbočuje několik silnic, ale nevěděl, kam až pokračují a jak dalece jsou sjízdné. St. Aubert, který nechtěl cestovat za tmy, se pak zeptal, kam až by mohli dorazit do západu slunce. Mezkař odvětil, že by snadno mohli dojet do Mateau,² ležícího při jejich nynější silnici; ale kdyby odbočili na cestu, která se svažuje k Roussillonu jižnějším směrem, měli by ještě před soumrakem dorazit do jedné vesničky.

St. Aubert chvíli váhal, ale potom se rozhodl pro druhou možnost. Michal zatím dojedl, zapřáhl mezky a kočár se vydal na cestu. Neuželi však daleko – a Michal zastavil. St. Aubert ho viděl, jak se znamená před nějakým křížem, který stál na skále u silnice. Když

2 Snad Matour, které však stejně jako později zmíněné Beaujeu a Montigny leží daleko od naznačené trasy. Geografické popisy i líčení přírody jsou ovšem výtvorem autorčiny fantazie. V tom duchu i místních názvů bývá užito s básnickou licencí. *Pozn. překl.*

skončil s modlitbou, zapráskal bičem, a přestože cesta byla samý výmol a mezci (jak si Michal předtím několikrát postěžoval) měli se svým nákladem co dělat, kočár se tryskem řítil po okraji příkrého srázu nad propastí, z jejíž hloubky se přímo tajil dech. Emilie z toho byla na smrt vyděšená a St. Aubert, který si uvědomoval, že ještě větší nebezpečí by hrozilo, kdyby vozka najednou prudce zabrzdil, musel jen nečinně sedět a důvěřovat v jejich anděla strážného. Co by se stalo, kdyby mezci neměli dost síly, kdyby některý v tom cvalu nešťastně klopýtl o kámen? Ale zvířata byla zřejmě méně zbrklá než jejich pán, neboť dovezla kočár bezpečně do údolí a tam se zastavila u břehu potoka.

Výhled do širého kraje vystřídala teď úzká rokle, kterou z obou stran stínila

*skaliska jak kouzlem nakupená,
jež tady sežeh blesk, tam břečťan zdobil.*

Nad holými skalami rozkládaly tu a tam své větve vysoké modříny a cedry, vrhaly pochmurné stíny na pusté srázy nebo se klenuly nad potokem, který se s klokotem vinul údolíčkem. Nikde nebylo živé duše – kromě ještěrky lezoucí po skalách a zůstávající často viset na útesech tak nebezpečných, že oko při pouhém pohledu na ně raději mimoděk uhnulo stranou. Takový výjev by si asi zvolil pro svůj obraz Salvator, kdyby tenkrát žil. St. Aubertova fantazie, roznícená tou romantickou scénérií, si již v duchu malovala, jak z úkrytu za skalním výběžkem na ně vyskakují bandité, a ruka mu mimovolně sklouzla ke zbraním, které si bral na všechny cesty s sebou.

Po nějaké chvíli se rokle rozšířila, nevypadala už tak ponuře, a navečer projížděli již dosti rozlehlou kotlinou. Na svazích okolních hor všude rostl vřes a z kopců k nim tu a tam doléhal cinkot ovčího zvonce a hlas pastýře, svolávajícího roztoulané stádo k nočnímu odpočinku. Jeho salaš, zakrytá zčásti korunami korkovníku a dubu

křemeláku, kterým se kromě smrku, jak si St. Aubert povšiml, dařilo ve vyšších polohách lépe než jiným druhům stromů, byla prvním lidským příbytkem, na který až dosud narazili. Celé dno kotliny bylo vystláno svěžími lučinami a v horských úžlabinách se ve stínu dubů a kaštanů popásala stáda dobytka. Také na břehu potoka zahlédli tu a tam roztroušené hloučky skotu – zvířata si hověla ve stínu, chladila si v mělkém korytě vyhřáté boky, nebo se lačně napájela z průzračné bystřiny.

Právě zapadalo slunce – poslední paprsky se odrážely na hladině a všude na horských úbočích, kam ještě dopadaly, ladily nachovou červeň vřesu a žlut' janovce do tmavších, sytějších odstínů. St. Aubert se zeptal Michala, jak dlouho ještě pojedou do vsi, o níž se mezkař předtím zmínil, ale nedostal přesnou odpověď. Emilie se začala bát, že snad zabloudili, a nebyl tu nikdo, kdo by jim poradil nebo ukázal správnou cestu. Pastýře a jeho chýši nechali již daleko za sebou a nebylo ani pomyšlení, že by v nastávajícím soumraku mohli na dálku rozpoznat nějakou chaloupku nebo vesnici. Obzor na západě byl však dosud slabě ozářen, a i když jim to příliš nepomáhalo, bylo to přece jen lepší než úplná tma. Michal si začal dodávat odvalu zpěvem, který však rozhodně měl daleko k tomu, aby jeho společníky nějak povzbudil, neboť něco tak truchlivého snad ještě v životě neslyšeli; připomínalo to kostelní zpěvy a St. Aubert po chvíli také zjistil, že je to nějaký chvalo zpěv na Michalova oblíbeného světce.

Jeli dál, zabráni do chmurných úvah, jimž ve tmě a na opuštěných místech bezděky propadá sklíčená mysl. Michal již dozpíval a kromě šelestění větru, profukujícího korunami stromů, a tichého vlání, s nímž večerní vánek vnikal otevřenými okny do kočáru, panovalo vůkol nerušené ticho. Ze zamyšlení je najednou vytrhl výstřel. St. Aubert zavolal na Michala, aby zastavil, a všichni napjatě poslouchali. Další rána se již neozvala, ale po chvíli zaslechli, jak se k nim kdosi prodírá křovinami. St. Aubert vytáhl pistoli a poručil

Michalovi, aby popohnal mezky a jel co nejrychleji. Neužili daleko, když se údolím rozlehl zvučný hlas loveckého rohu. St. Aubert se vyklonil z okna a spatřil nějakého mladého muže, který vyskočil z křoví na silnici, sledován párem psů. Cizinec byl oblečen jako myslivec, na rameni mu visela puška a pod opaskem se mu houpal lovecký roh. V ruce ladně držel krátkou píku, která dodávala na mužnosti jeho švarné postavě a také mu na nerovné cestě sloužila za oporu.

St. Aubert chvíli váhal, ale potom dal znovu zastavit a čekal, až k nim neznámý dojde; chtěl se ho zeptat na vesnici, kterou hledali. Mladý lovec jim sdělil, že do vsi je to už jen necelé půl míle, a protože tam sám měl namířeno, nabídl cestujícím doprovod. St. Aubert mu poděkoval za jeho ochotu, a jelikož mladíkův zjev i galantní chování v něm na první pohled vzbuzovaly důvěru, nabídl mu místo v kočáře. To však neznámý zdvořile odmítl a dodal, že raději půjde pěšky a bude mezkaři ukazovat cestu.

„Bojím se ale, že tam nijak zvlášť pohodlný nocleh nenajdete,“ řekl. „Zdejší horalé jsou jen velmi prostí lidé, o nějakém přepychu nemají ani potuchy, ba co víc, neznají ani spoustu jiných věcí, které se jinde považují za naprostou nezbytnost.“

„Vidím, že nejste jeden z nich,“ řekl St. Aubert.

„Ne, pane, to nejsem. Jenom se toulám zdejším krajem.“

Kočár jel pomalu dál a šero již tak zhoustlo, že jim průvodce teď přišel dvojnásob vhod. V tom labyrintu roklin a strží by opravdu mohli zabloudit! Mezi rozeklanými skalami spatřila Emilie v dálce něco, co připomínalo bělavý oblak na nebi.

„Co to jen může být?“ zeptala se.

St. Aubert se podíval směrem, který mu naznačila, a zjistil, že je to zasněžený vrcholek hory, o mnoho vyšší než ostatní kolem, takže se na něm dosud odrážely sluneční paprsky, zatímco všechno pod ním tonulo již v hlubokém stínu.

Konečně přítím světla vesnice a po chvíli rozpoznali na dně údolí několik stavení nebo spíš jen jejich odraz v potoce,

na jehož břehu stála a jehož hladina se dosud matně leskla ve večerním soumraku.

Neznámý průvodce přistoupil znovu k oknu kočáru a St. Aubert se po krátkém vyptávání dozvěděl, že ve vsi nejenže není hostinec, ale ani žádná veřejná noclehárna. Mladík se však nabídl, že půjde napřed a pokusí se jim opatřit ubytování v některé chalupě. St. Aubert mu poděkoval za laskavost, a protože vesnice byla již na dohled, rozhodl se jít s ním. Emilie jela pomalu za nimi v kočáře.

Cestou se St. Aubert svého průvodce zeptal, zda měl úspěšný lov. „To bych sotva mohl tvrdit,“ zněla odpověď, „a vlastně mi o to ani nejde. Mám rád přírodu a občas v ní trávím pár týdnů jen tak na toulkách. Psy si беру s sebou spíš proto, aby mi dělali společnost, než za účelem lovu. A také tenhle oblek nosím hlavně kvůli venkovánům; považují mě za lovce a chovají se ke mně s větší úctou, než jakou by možná prokazovali osamělému cizinci, o jehož úmyslech ve zdejších končinách by měli pochybnosti.“

„Musím jen pochválit vaše počínání,“ prohlásil na to St. Aubert, „a kdybych byl mladší, sám bych si věru rád dopřál něčeho podobného. Také já hledám rozptýlení, ale smysl mé cesty je poněkud jiný než váš. Necestuji jen pro potěšení, ale také kvůli zdraví.“

Vzdychl si a chvílku se odmlčel. Potom, jako by se zas vzpamatoval, stočil hovor na jiný předmět: „Kdybych se dozvěděl o slušné cestě, při níž by nebylo nouze o dobrý nocleh, rád bych po ní dojel až do Roussillonu a odtamtud bychom pak pokračovali podél pobřeží do Languedoku. Vy, zdá se, znáte zdejší kraj a snad byste mi v tom mohl poradit.“

Mladík odpověděl, že všechny jeho vědomosti jsou plně k St. Aubertovým službám; řekl pak, že kousek dál odbočuje východním směrem silnice k jednomu městu, odkud by se snadno dalo pokračovat dál do Roussillonu.

Mezitím došli do vsi a začali obcházet stavení, jejichž majitelé přijímali St. Auberta trochu zaraženě, ale zároveň si jej zvědavě

prohlíželi. Všude, kam vstoupili, panovala chudoba, krajní zaostalost se tam mísila s jakousi veselou bezstarostností. Nikde nenašli nic, co by jen připomínalo postel, a St. Aubert se právě marně na nějakou vyptával, když se k nim přidala Emilie. Všimla si otcova unaveného pohledu a hořce litovala, že se dali cestou, která nemocnému nemohla poskytnout ani to nejnutnější pohodlí. V dalších chalupách, které si prohlédli, nevládly již tak nuzné poměry – měli tam aspoň dvě jizby, dalo-li se to tak nazvat, neboť jedna z nich sloužila za chlév pro mezky a pro prasata; druhou pak obývala rodina, čítající šest až osm dětí, které spolu s rodiči spaly na hromádkách suchého bukového listí nebo na pár kožešinách, rozprostřených na hliněné podlaze. Okna i komín nahrazoval stropní otvor a všude to páchlo kořalkou, která pronikla již i do těchto zapadlých končin díky pašerákům, jimiž se to po celých Pyrenejích jen hemžilo.

Emilie se při pohledu na tu bídu musela pokaždé odvrátit a jen se starostlivou úzkostí upínala své zraky na tatínka. Neznámý mladík si toho patrně všiml, neboť odtáhl St. Auberta kousek stranou a nabídl mu na noc své vlastní lože.

„Ve srovnání s tím, co jsme tu viděli, je velmi slušné,“ řekl, „i když bych se vám je za jiných okolností rozhodně styděl nabídnout.“

St. Aubert mu za tu laskavost vřele poděkoval, ale rozpakoval se nabídku přijmout, dokud mu mladík nedal rozhodně najevo, že od svého návrhu neustoupí.

„Cožpak bych snesl pomyšlení,“ řekl, „že nemocný člověk jako vy musí spát na tvrdých kožešinách, zatímco já si hovím v posteli? Krom toho vaše odmítnutí by se mě vážně dotklo. Mám si snad myslet, že mě nepokládáte za hodna toho, abyste mé žádosti vyhověl? Pojd'te, dovedu vás tam. Věřím, že moje hospodyně se bude moci postarat i o mladou slečnu.“

St. Aubert nakonec souhlasil, že v tom případě je ochoten nabídku přijmout, ačkoli ho poněkud překvapilo, že ten galantní mladík se tak horlivě stará spíš o zajištění noclehu pro starého pána než

pro krásnou mladou ženu, neboť o Emilii se až do té chvíle slůvkem nezmínil. Emilie však nemyslela na sebe a šťastný úsměv, kterým mladého muže obdařila, hovořil jasně o tom, jak vděčně přijímá pozornost prokazovanou jejímu otci.

Za chvíli dorazili na místo. Mladík, jehož jméno bylo Valancourt, šel napřed, aby o hostech zpravil hospodyní. Ta jim ihned vyběhla naproti a po krátkém uvítání zavedla St. Auberta do chaloupky o mnoho pěknější než všechny, které až dosud viděli. Ta dobrá žena byla hned samá ochota a hosté museli po krátkém přemlouvání přijmout jediné dvě postele, které tam měla. K večeri jim nemohla poskytnout nic kromě vajec a mléka, ale St. Aubert dal přinést nějaké jídlo z kočáru a Valancourta pozval, aby s nimi povečeřel z jejich bohatšího stolu, v čemž mu mladík s ochotou vyhověl. Asi hodinu pak strávili v duchaplné konverzaci. Mladíkovo vystupování udělalo na St. Auberta ten nejlepší dojem. Líbila se mu jeho upřímnost, prostota i láska k přírodě. Ostatně již dávno prohlašoval, že opravdu citlivý vztah k přírodě může mít jen člověk ryzího, nefalšovaného srdce.

Z rozhovoru je vyrušil rámus, který se strhl venku před chalupou a v němž všechno ostatní překřikoval hlas mezkařův. Valancourt vyskočil ze židle a šel se podívat, co se to vlastně děje. Když hádka ani pak nepřestala, vyšel před dům i St. Aubert a zjistil, že Michal se pustil do jejich hostitelky, protože nechtěla strpět, aby v komoře, kde měl spát společně s jejími třemi syny, ustájl i své mezky. Byl to sice jen ubohý nocleh, ale jinde se již spát nedalo, a paní domu se zvláštním jemnocitem, jakého by se u drsné horalky sotva kdo nadál, trvala na svém, že nedovolí, aby její chlapci sdíleli společnou ložnici s nějakými hovady. Tím se mezkaře dotkla na citlivém místě; ranila jeho stavovskou pýchu, když se tak neuctivě vyjádřila o jeho mezcích, a Michal, kdyby snad dostal kyjem přes hlavu, nemohl by vyvádět hůř. Prohlásil, že jeho mezci nejsou žádná pakáž a že v celém širém kraji se nenajdou lepší tahouni. A podle toho se prý s nimi také musí jednat.

„Když se jim neubližuje, jsou krotký jako jehňátka,“ horlil v jednom kuse. „Věď, co se sluší, a jestli se snad párkrát trochu zapomněli, pak taky měli opravdu proč. Jednou, pravda, nakopli kluka, co ležel v maštali, a přerazili mu nohu v holeni, ale já jim hned promluvil do svědomí, řek jsem jim, že tohle se nedělá, a namouduši, ať mě svatej Antoníček, jestli si to nevzali k srdci, poněvadž od té doby už víckrát nic takovýho neudělali!“

Příval své výmluvnosti uzavřel pak Michal ujištěním, že svoje mezky neopustí, a kde jsou oni, bude i on.

Spor potom vyřešil Valancourt, který odtáhl hostitelku stranou a požádal ji, aby mezkaři vyhověla; jejím synům prý postoupí za to kožešiny, připravené pro něho, a sám se zabalí do svého pláště a přespí na lavici před chalupou. To se však příčilo jejímu smyslu pro pořádek a nechtělo se jí také mezkaři ustupovat. Valancourt nicméně trval na svém, a tak se nakonec celá ta choulostivá záležitost přece jen urovnala.

Bylo již hodně pozdě, když se St. Aubert a Emilie odebrali do svých světniček a Valancourt ke své lavici na zápraží, jíž ostatně v tom teplém ročním čase dal rád přednost před dusnou jizbou i před nepohodlným lůžkem z kůží. St. Auberta trochu překvapilo, když ve svém pokojíku objevil svazky Homéra, Horáce a Petrarky, ale Valancourtovo jméno, napsané na titulních listech, mu povědělo, komu ty knížky patří.

Kapitola IV

*Byl věru podivín a zvláštní tvor.
Měl rád ty vlídné provoněné stráně
i příkré srázy podmračených hor,
ryk bouří za noci i mořské pláně,
když jasným blankytem zřel z dálky na ně;
i smutná touha pro něj půvab měla,
a povzdychl-li někdy nečekaně
a v oku horká slza vypučela,
dal průchod citům svým a roztesknil se zcela.*
— MINSTREL

St. Aubert procitl velmi časně, a jelikož mu spánek dodal nových sil, chtěl ihned pokračovat v cestě. U snídane, na kterou pozval i Valancourta, se dozvěděl, že mladík na svých toulkách zavítal jednou až do Beaujeu, což bylo dosti význačné město ležící na cestě do Rousillonu. Valancourt mu doporučil, aby jeli tím směrem a St. Aubert s jeho návrhem souhlasil.

„K rozcestí, kde odbočuje silnice na Beaujeu,“ řekl Valancourt, „je to odtud asi půldruhé míle, a nemáte-li nic proti tomu, rád vás tam doprovodím. Mám beztak nějakou pochůzku a ve vaší milé společnosti mi ten kus cesty lépe uběhne.“

St. Aubert s díky nabídku přijal – a tak vyrazili všichni společně. Valancourt, ač ho St. Aubert zval, aby si k nim přisedl, nechtěl v malém kočáře zabírat místo a šel pěšky.

Cesta se vinula podél horského úpatí líbezným údolím. Svěží louky se střídaly s dubovými, bukovými a javorovými háji, v jejichž stínu si hověla stáda dobytka. Na kopcích rostly jasany a často bylo vidět i smuteční břízy, jak sklánějí schýlené koruny ze skalnatých

srázů, kde hubená prst' sotva pokrývala jejich kořeny a kde se jejich tenké větve vlnily i pod docela mírnými doteky horského vánku.

Již v tuto velice časnou hodinu – neboť slunce dosud nevystoupilo nad údolí – potkávali každou chvíli pastýře, ženoucí početná stáda na pastvu do hor. St. Aubert se vydal na cestu tak brzy nejen proto, že se těšil na východ slunce, ale také proto, aby se nadýchal svěžího ranního vzduchu, který na něj po přestálé nemoci působil velmi blahodárně. A zejména v těchto končinách, kde množství lučního kvítí a léčivých bylin sytilo ovzduší hojivou vůní.

Jitřní šerosvit, jenž ladil krajinu do pastelově šedých odstínů, se začal rozjasňovat a Emilie mohla pozorovat, jak se probouzí nový den. Sluneční paprsky se zachytily na vrcholcích nejvyšších kopců a pak je oblily svou jasnou září, zatímco svahy a údolí tonuly dosud v mlžném oparu. Kalně šedivé oblaky na východě zrudověly a pak zrudly, rozehrály se barevnými odlesky, až nakonec zlatý jas zaplavil celou oblohu, dlouhé šikmé paprsky se po úbočích kopců svezly do údolí a zatřpytily se na vodní hladině. Příroda jako by se probudila z hlubokého spánku k novému životu. St. Aubert celý pookřál, srdce se mu rozbušilo, oči zvlhly – a potichu vroucně vzdával chválu velkému stvořiteli.

Emilie se chtěla proběhnout po zeleném oroseném trávníku a vychutnat rozkoš z volného pohybu, jakou asi cítila ještěřka, která se na skalách čile proplétala mezi kameny. Valancourt zatím s vybraným vkusem upozorňoval své přátele na všechno, co sám pokládal za hodno obdivu a pozornosti.

St. Aubertovi se mladík líbil stále víc. „Jak je všímavý a plný elánu,“ říkal si v duchu, „ten jistě dosud nebyl v Paříži!“

Přišlo mu téměř líto, když dorazili na rozcestí. Ačkoli se seznámili teprve nedávno, loučil se s Valancourtem mnohem srdečněji, než bývá při podobných příležitostech zvykem.

Valancourt s nimi rozprávěl ještě hodnou chvíli. Kolikrát se zdálo, že se již chystá k odchodu, a přesto otálel, znovu a znovu stácel

hovor na nějaký nový předmět, jako by chtěl oddálit okamžik, kdy si budou muset dát sbohem, ale nakonec jim přece popřál šťastnou cestu.

Když odcházel, všiml si St. Aubert, jak vážně a zpytavě pohlédl na Emilii, která se k němu s nesmělým, zjihlým úsměvem naklonila, zatímco se kočár pomalu dával do pohybu. St. Aubert, aniž sám dobře věděl proč, brzy nato vyhlédl z okna a spatřil Valancourta, jak stojí u okraje silnice – pokrčenýma rukama se opíral o svou píku a upřeně se díval za kočárem. Zamával mu a Valancourt, jako by se protrhl z nějakého snu, mu pozdrav opětoval, načež se otočil a ubíral se dál svou cestou.

Vzhled krajiny se nyní počal měnit. Brzy se octli mezi kopci, porostlými od úpatí až k hřebenům temnými borovými lesy – jen tu a tam vyrážel k nebesům osamělý žulový štít se zasněženým vrcholem, ztrácejícím se v oblacích. Potok, který je cestou provázel, postupně zmohutněl v říčku; plynula zvolna a tiše, hladká jak zrcadlo, na němž se odrážely černé stíny převislých skal a stromů.

Někde viděli skalní útesy, hrdě vypínající svá temena nad zalesněné svahy i nad mlžný závoj, který je obestíral, jinde se zas podél břehu řeky, jako by vyrůstaly přímo z vody, tyčily svislé mramorové stěny, nad nimiž se klenuly koruny modřínů, tu ožehlých bleskem, tu zas košatých a svěžích.

Silnice byla kamenitá a pustá, jen občas zahlédli v dálce na stráni osamělého ovčáka a jeho psa, a všude bylo ticho, až na zurčení vodopádů, jež však lesy ukrývaly jejich pohledu, šumění větru, profukujícího korunami borovic, a krátké zavolání orla nebo supy, jež zahlédli, jak krouží kolem strmících skalních útesů.

Kočár jel po nerovné cestě velmi pomalu, a tak St. Aubert často vystoupil a jal se zkoumat vzácnou květenu, která rostla při okrajích silnice a jíž tolik oplývá tamější kraj. Emilie, plna neskrývaného nadšení, se zatím procházela ve stínu stromů a tiše naslouchala šumění hlubokých hvozdů.

Ujeli několik mil, aniž narazili na nějakou vesnici nebo osadu. Pastýřova chýše a lovecká chata, vklíněná mezi skaliska – to byla jediná obydlí, jež cestou minuli.

Pojedli opět pod širým nebem, v krásném zákoutí pod korunami stinných cedrů, a pokračovali pak dál ve své cestě do Beaujeu.

Silnice začala klesat, borové lesy zanechala daleko vzadu a vinula se nyní mezi skalnatými srázy. Nevěděli, jak dlouho to ještě do Beaujeu potrvá, a na krajinu se opět začalo snášet šero.

St. Aubert však odhadoval, že do města nemůže již být daleko, a utěšoval se vyhlídkou, že v Beaujeu, kde hodlali přenocovat, se také dostanou na lepší a sjízdnější silnici. V přítmí dosud rozpoznávali smíšené lesy, skály a vřesem porostlé svahy, ale jejich nejasné obrysy se brzy rozplývaly v temnotě. Michal jel nanejdříve opatrně, neboť jen stěží viděl na cestu. Ale zvířata byla zřejmě velmi inteligentní a brala se kupředu jistým krokem.

Za zákrutem silnice spatřili v dálce světlo ozařující okolní skály i část obzoru. Určitě nějaký velký oheň! Nedalo se však říci, zda vznikl náhodou či zda byl někým založen. St. Auberta napadlo, že jej třeba rozdělali nějakí bandité, jejichž početné tlupy se potloukaly po celých Pyrenejích, a honem bedlivě zkoumal, povede-li silnice blízko ohně. Měl s sebou zbraně, které by jim snad v případě nutnosti poskytly jakousi ochranu, ale proti houfu lupičů, a navíc – jak tomu v této divočině zpravidla bývalo – ke všemu odhodlaných, by jim asi byly málo platné. Zatímco takto uvažoval, ozvalo se za nimi na silnici volání. Někáký hlas vybízel mezkaře, aby zastavil. St. Aubert mu naopak poručil, aby ujížděl co nejrychleji, ale Michal – buď z vlastní umíněnosti, anebo proto, že ho mezci právě v tu chvíli odmítli uposlechnout – jel pořád stejným krokem. Uslyšeli teď dusot koňských kopyt a nějaký jezdec za neustálého volání, aby zastavili, se hnál ke kočáru. St. Aubert, který již přestal pochybovat o jeho úmyslech, si jen tak tak stačil připravit pistoli, když cizincova ruka spočinula na dvířkách kočáru. Třeskl výstřel, muž na koni se

zapotácel a vyrazil slabé zaúpění. St. Aubert strnul hrůzou, neboť se mu zazdalo, jako by po hlase poznal mladého Valancourta. Sám teď dal příkaz k zastavení, a když hlasitě pronesl Valancourtovo jméno, dostal odpověď, která ho již nemohla nechat na pochybách. Okamžitě vystoupil a spěchal mládenci na pomoc. Valancourt dosud seděl na koni, silně však krvácel, a ačkoli se vyděšeného St. Auberta snažil uklidnit prohlášením, že zranění není nijak vážné, neboť kulka jej zasáhla pouze do ruky, trpěl zřejmě velikou bolestí. St. Aubert s Michalem mu pomohli ze sedla a posadili jej na okraj silnice, kde se mu St. Aubert pokoušel obvázat zraněnou paži. Ale ruce se mu třáslly, takže se mu to vůbec nedařilo, a jelikož Michal zatím honil Valancourtova koně, který, jakmile se zbavil své zátěže, někam odběhl, zavolal na pomoc Emilii. Když marně čekal na odpověď, vrátil se ke kočáru, kde spatřil dceru na sedadle v mdlobách. Ten pohled spolu s pomyšlením, že o kousek dál krvácí Valancourt, jej připravil o poslední zbytek rozvahy. Přesto se snažil dceru pozdvihnout a volal na Michala, aby přinesl trochu vody z potoka, který tam tekł u silnice. Ale Michal byl tuze daleko a neslyšel ho. Zato Valancourt podle výkřiků, v nichž se často opakovalo jméno Emilie, ihned pochopil, co se stalo, a pranic nedbaje svého zranění, spěchal Emilii na pomoc. Právě otevřela oči, když doběhl ke kočáru. Jakmile poznal, že příčinou její nevolnosti byl strach o něho, jal se ji o překot ujišťovat, že jeho zranění není ani trochu nebezpečné. Hlas se mu přitom třásl, ale rozhodně ne bolestí. St. Aubert se při těch slovech k němu obrátil, a když viděl, že mladík dosud krvácí, znovu se ulekl, honem vzal několik kapesníků a upravil z nich obvaz. To pomohlo, rána přestala krváčet. Ale St. Aubert měl přesto strach z případné otravy a znovu a znovu se vyptával, jak daleko ještě mají do Beaujeu. Jeho obavy vzrostly, když se dozvěděl, že jim do města zbývají ještě dobré dvě míle. Všiml si, že Valancourt je zesláblý ztrátou krve, a nevěděl, jak ve svém nynějším stavu bude snášet nárazy kočáru. Zmínil se o svých obavách, ale Valancourt ho ujišťoval, aby si o něho

nedělal žádné starosti, tvrdil, že do města dojde docela snadno a že zranění, které utrpěl, nestojí opravdu za řeč. Michal, který se zatím vrátil s koněm, mu pak pomohl nastoupit do kočáru. Rovněž Emilie se již celkem zotavila, a tak pomalu pokračovali v cestě do Beaujeu.

St. Aubert se po chvíli vzpamatoval z leknutí způsobeného nešťastnou příhodou a vyjádřil svůj podiv nad Valancourtovým nečekaným příjezdem.

„To je tak,“ vysvětloval mladík, „po setkání s vámi se mi opět zastesklo po společnosti, a když jste odjeli, připadal jsem si v té vsi strašně opuštěný. A jelikož cestuji jen pro své potěšení, rozhodl jsem se změnit zas místo svého pobytu. Tuhle cestu jsem si vybral proto, že vede romantičtější krajinou, než jsou končiny, v kterých jsem dosud prodléval. Krom toho se přiznám – ostatně nemám důvod to zapírat –,“ dodal po krátkém zaváhání, „utěšoval jsem se nadějí, že vás možná cestou dostihnu.“

„A já jsem vám za to připravil tak neočekávané přivítání,“ za-
naříkal St. Aubert a znovu si trpce vyčítal svou ukvapenost a vysvětloval, jaké obavy ho vedly k onomu nepředloženému činu. Valancourt však zřejmě nechtěl svým společníkům zavdat žádnou příčinu k nepříjemným úvahám týkajícím se jeho osoby, a přestože ho rána ošklivě pálila, snažil se mluvit o veselých věcech. Emilie seděla mlčky a promluvila jen tehdy, když se Valancourt obrátil přímo k ní. V takových chvílích se pak i jeho hlas nápadně ztišil, přecházeje do poloh výmluvně rozechvělých.

Dojeli již tak blízko k ohni, který předtím zahlédli v černé noci, že jeho odlesk dopadal na silnici, a v jeho záři mohli rozpoznat pohybující se postavy. Když se po zákrutech cesty ještě víc přiblížili, spatřili v údolí tábor jedné z oněch cikánských tlup, které se zejména v tehdejších dobách toulaly pyrenejskou divočinou, živíce se ponejvíc přepadáním náhodných pocestných. Emilie se při pohledu na divoké a lesknoucí se tváře cikánů trochu vyděsila. Šlehající

plameny vrhaly rudou zář na blízké skály i na listí stromů, zatímco všechno kolem se nořilo v tím černější stín, jehož temnotou se oko raději ani neodvažovalo proniknout.

Cikáni si připravovali večeři. Vedle ohně stál velký hrnec, nad nímž se naklánělo několik postav, v odlescích plamenů bylo vidět i jakýsi hrubý stan, kolem kterého si hráli děti a psi, a celek pak budil dojem až téměř neskutečný. Poutníci dobře věděli, jaké nebezpečí jim hrozí. Valancourt se beze slova chopil jedné ze St. Aubertových pistolí, St. Aubert vytáhl druhou a Michal dostal příkaz ujíždět co nejrychleji. Projeli však kolem tábora v klidu, cikáni snad ani neměli tušení, že by se jim mohla naskytnout taková příležitost, a pak, byli právě zaměstnáni přípravou večeře a nic jiného je zřejmě v tu chvíli nezajímalo.

Ještě půldruhé míle jeli v úplné tmě, než dorazili do Beaujeu, kde zastavili před vraty hostince. Byl to jediný hostinec v městě, a dosti ubohý, přestože by sotva mohli tvrdit, že za své cesty v horách viděli někde lepší.

Ihned poslali pro místního ranhojiče, pokud si zasloužil ten titul, neboť léčil stejně tak koně jako lidi a holil zarostlé tváře s nemenší dovedností, než s jakou rovnal zlomené končetiny. Prohlédl Valancourtovu paži, a když zjistil, že kulka prolétla svalstvem, aniž se dotkla kosti, obvázal ránu a opustil pacienta s vážným ponaučením, jež však mladý muž rozhodně nehodlal dodržet; předepsal mu totiž naprostý klid. Bolest ustoupila teď pocitu úlevy – neboť po velkém utrpení každý obrat k lepšímu působí velmi blahodárně – a Valancourt, který se cítil jako znovuzrozen, si chtěl popovídat se St. Aubertem a s Emilií, zvláště když i oni, zbaveni početných obav a starostí, byli v nezvykle dobré náladě. Velmi se však připozdilo. St. Aubert musel jít s hostinským obstarat nějaké maso k večeři, a tak Emilie, která se předtím omluvila a šla dohlédnout na jejich pokoje (jež kupodivu shledala v lepším stavu, než očekávala), musela se nyní přidat k Valancourtovi a dělat mu společnost. Rozmlouvali o tom, co cestou viděli, o přírodě

a jejích pozoruhodnostech, o poezii a o St. Aubertovi, což byl námět, o němž Emilie rozprávěla vždy s obzvláštním potěšením.

Všichni pak strávili příjemný večer, ale na St. Auberta dolehla únava z cesty a rovněž na Valancourtovi bylo znát, že ho zraněná paže začíná znovu bolet, a tak se brzy po večeři rozešli do svých pokojů.

Ráno St. Aubert zjistil, že Valancourt strávil neklidnou noc; měl horečku a rána ho velmi pálila. Ranhojič mu přišel vyměnit obvaz a doporučil mu, aby zůstal v klidu v Beaujeu, což byla velmi rozumná rada a nedalo se jí neuposlechnout. St. Aubert však neměl o tomhle doktorovi příliš valné mínění a rád by byl Valancourta svěřit do povolanějších rukou. Ale když se dozvěděl, že v okruhu několika mil není žádné město, kde by se dal sehnat lepší lékař, změnil plán své cesty a rozhodl se vyčkat Valancourtova zotavení, přestože mladík, zjevně spíš ze zdvořilosti než z čiré upřímnosti, naléhal, aby se kvůli němu rozhodně nezdržovali.

Na ranhojičův příkaz se Valancourt toho dne nehnul z domu, ale St. Aubert s Emilií si s potěšením prohlédli okolí města. Leželo na úpatí pyrenejských velehor, tu příkrě strmících a tu zas povlnnějších, s hustým kobercem cedrových, jedlových a cypřišových lešů, rozprostřeným téměř až k samým vrcholům. Tmavou zeleň hvozďů prosvětlovaly jasně zelené ostrůvky buků a jasanů a místy bylo vidět třpytivou hladinu nějaké horské bystřiny.

Valancourtovo zranění je zdrželo v Beaujeu několik dní a St. Aubert, se svým vrozeným sklonem k filozofování, si za tu dobu mohl udělat úsudek o jeho vlastnostech i celkovém charakteru. Zjistil, že mladík je upřímný a ušlechtilý, neobyčejně vnímavý a zapálený pro všechno vznešené a krásné, ale zároveň prudký, nezkontrolovaný a trochu romantický. Valancourt rozhodně nebyl žádný světák. Na život se díval bystrýma, spravedlivýma očima a se stejným zaujetím vyjadřoval své rozhořčení nad každým bezprávím i svůj obdiv k činům dobrým a ušlechtilým. St. Aubert se někdy musel pousmát nad jeho

vznětlivostí, ale jen zřídka se snažil jeho nadšení umírňovat. Často si přitom v duchu opakoval: „Tenhle mladík určitě nebyl v Paříži!“ A občas si při tom nehlasném zvolání i skrytě povzdychl. Umínil si, že se s Valancourtem nerozloučí, dokud se mladík zcela neuzdraví; a protože Valancourt, ač dosud nemohl jet koňmo, byl natolik v pořádku, aby s nimi mohl pokračovat v cestě, nabídl mu na několik dní místo v kočáře. A udělal to tím ochotněji, když se dozvěděl, že Valancourt pochází z gaskoňské rodiny téhož jména, o jejíž úctyhodnosti byl St. Aubert dobře zpraven. Mladík velice rád nabídku přijal, a tak opět vyrazili divokou, romantickou krajinou směrem k Roussillonu.

Nechváтали, a kdykoli je cestou něco zaujalo, dopřáli si krátkou zastávku. Často zastavili, aby vyšplhali na nějakou vyvýšeninu, kam by se s mezky sotva dostali a odkud byl nádherný pohled do kraje; a často se šli projít po návrší porostlém levandulí, divokým tymiánem, jalovcem a tamaryškem nebo zašli do stínu lesa, v jehož průsecích se jejich zrakům zjevovaly horské scenérie mnohem úchvatnější než všechno, co si Emilie až dosud uměla představit.

St. Aubert se někdy věnoval své velké zálibě, botanice, a Emilie se zatím opodál procházela s Valancourtem. Ukazoval jí věci, které ho obzvlášť zaujaly, a recitoval jí latinské a italské verše jejích oblíbených básníků. V přestávkách rozhovoru, kdykoli myslel, že se dívá jinam, často se zpytavě zahleděl do její tváře, oduševnělé i rozzářené tím, co kolem sebe viděla a o čem přemýšlela. A když pak na ni opět promluvil, zjihlý tón jeho hlasu, který nedokázal zamaskovat, prozrazoval, co asi cítí v oné chvíli. Odmlčoval se stále častěji, až nakonec Emilie, která předtím jen tu a tam prohodila slovo, jako by pojednou odhodila svůj ostych a honem se rozpovídala o lesích, o údolích a o horách, jen aby unikla nebezpečí ticha a vzájemného splynutí duší.

Z Beaujeu silnice neustále stoupala a dovedla kočár k výšinám, kde obrovité ledovce stavěly na odiv své hrozivé štíty a na vrcholcích hor se bělal věčný sníh. Často zastavovali v úžasu nad tou nádhrou a usazení na nějakém holém skalisku, kde se dařilo jen osamělému

modřínu a dubu křemeláku, pohlíželi přes temné hvozdy a skalní výběžky do roklí tak hlubokých, že i hřmění vodopádu, jehož zpěnění vody zahlédli dole na dně, doléhalo k nim jen jako sotva slyšitelný šum. Skály velmi fantastických tvarů jako by se kupily jedna na druhou, některé vypínaly k nebi své kuželovité hroty, jiné nakláněly své srázy nad propasti – obrovské masy žuly, v jejichž rozpukaných úžlabinách se často kupily sněhové závěje a hrozily při sebemenším otřesu, vyvolaném třeba již hlasitějším slovem, zřítit se ničivou lavinou do propasti. Všude, kam oko dohlédlo, prostíraly se výjevy velebné krásy – horské hřebeny, obestřené nebeskou modří a se sněhobílými temeny, táhly se v širou dál a pod nimi se rozkládaly sněžné rokle a lesní porosty temných borovic. A snad největší potěšení působila poutníkům křišťálově průzračná nebesa, vyvolávající v nich zážitek něčeho velikého, vznešeného a nesmírně uspokojivého. Nenacházeli slov k vyjádření svých pocitů. Na St. Aubertově tváři se usídlil výraz takřka slavnostní, co chvíli zamžily se mu oči slzami a často poodcházel stranou od svých druhů. I Valancourt promlouval jen tenkrát, chtěl-li Emilii upozornit na nějakou zvláštnost. Byla překvapena, když si uvědomila, jak ji oči klamou, neboť v tom řídkém vzduchu bylo všechno vidět jasně a ostře, takže se jí ani nechtělo uvěřit, že věci, které se jí zdály tak blízké, jsou ve skutečnosti velice vzdálené. Až na dunivý hukot, doléhající občas zdola k jejich sluchu, panovalo všude hluboké ticho, přerušované jen tu a tam skřekem supa, kroužícího pod nimi kolem nějakého skalního výčnělku, nebo zavoláním orla, plachtícího vysoko na obloze. Nad hlavou se jim klenulo blankytné nebe bez jediného mráčku, pod nimi převalovaly se po horských úbočích neprůhledné závoje mlhy a jen tam, kde se clona občas protrhala, otevřel se na chvíli pohled do nížiny. Emilie nadšeně přehlížela tu krásu, dívala se, jak mlžné oblaky neustále mění své tvary i odstíny a jak krajina dole, vždy jinak zahalovaná a jinak odkrývaná, zjevuje své stále nové a netušené půvaby.

Ujeli ještě mnoho mil, než silnice začala klesat k Roussillonu a tvářnost krajiny se počala měnit, odhalujíc jim zas jiné krásy. Přesto se ne bez lítosti ohlíželi k výšinám, jež právě opustili, i když oko, vysílené tou neustálou pohotovostí, pro změnu rádo spočinulo na zeleni lesů a luk, vroubících řeku v údolí. Viděli zas chaloupky ve stínu cedrů, skupinky skotačících horáckých dětí a rozkvetlé stráně v horských proláklínách.

V dálce na pravé straně spatřili pak jeden z oněch velkých průsmyků, jež vedou z francouzské strany Pyrenejí do Španělska. Bašty a věže jeho opevnění se jasně třpytily v paprscích zapadajícího slunce. Na svazích pod nimi zbarvily se koruny stromů do zlatova, zatímco zasněžené hroty vzdálených hor tonuly dosud v růžové záři červánků.

St. Aubert začal vyhlížet městečko, které mu doporučili lidé v Beaujeu a kde hodlal přenocovat, ale žádné budovy se dosud neobjevily. Ani Valancourt mu nemohl povědět, jak dlouho ještě k městečku pojedou, neboť sám se ještě nikdy do této velehorské části Pyrenejí nedostal. Mohli se však řídit silnicí a nebylo nejmenší pochyby, že jedou správným směrem, jelikož od okamžiku, kdy opustili Beaujeu, nenarazili na mnoho rozcestí nebo křižovatek, které by je mohly zavést někam jinam.

Slunce již zapadalo a St. Aubert vybídl Michala, aby si co možná pospíšil. Po celodenním trmácení a po všech těch zážitcích padala na něho únava, nemocné tělo zmalátnělo a rád by si již zase odpočinul. A na klidu mu nijak nepřidalo, když na protějším svahu spatřil zástup mužů, koní a soumarů, sestupujících klikatou cestou do údolí. Průvod se objevoval a zas mizel mezi stromy, takže se nedalo odhadnout, kolik hlav cítá. Něco světlého, co vypadalo jako zbraně, se lesklo v paprscích zapadajícího slunce, muži postupující v čele, a rovněž některé další postavy v zástupu, který šel za nimi, měli na sobě vojenské uniformy. Když se čelo průvodu stočilo do údolí, vynořil se z lesa i jeho konec, který tvořili opět vojáci v uniformách. St. Aubertovy obavy se rozplynuly; nepochyboval již, že je to tlupa

pašeráků, kteří dopravovali zakázané zboží přes Pyreneje, střetli se někde s oddílem vojáků a padli do zajetí.

Cestující v kočáře brzy zjistili svůj omyl; příliš se zdrželi cestou v horách a jejich výpočet, že ještě před soumrakem dorazí do Montigny, byl, jak se ukázalo, chybný. Když teď projížděli údolím, spatřili na jakémsi skalním mostu, který se klenul nad roklí, hlouček dětí. Bavily se tím, že do potoka, který tam tekl, házely oblázky a pozorovaly, jak vysoko vystříkne voda, když kámen s hlasitým plesknutím, znásobeným horskou ozvěnou, dopadne na hladinu. Pod mostem se otvíral průhled do údolí, mezi balvany se řítíl vodopád a na skále se ve stínu borovic krčila chaloupka. Podle toho nemohli být již daleko od městečka. St. Aubert dal zastavit a zavolal na děti, aby se jich zeptal, jsou-li již blízko Montigny. Ale děti byly příliš vysoko a jeho hlas zanikal v hučení vodopádu. Skaliska u mostu byla přitom velice strmá a vysoká, takže nebylo ani pomyšlení, že by na ně člověk neobeznámený se způsobem výstupu mohl vyšplhat. St. Aubert proto nemarnil čas a rozhodl se pokračovat v cestě. Zatím se setmělo a silnice byla tak rozrytá, že pokládali za bezpečnější vystoupit z kočáru a jít pěšky. Vycházel měsíc, ale svítil dosud tak slabě, že jim to mnoho nepomáhalo. A jak tak opatrně kráčeli, uslyšeli pojednou hlas klášterního zvonu, svolávajícího k večerním modlitbám. Ve tmě nemohli rozpoznat nic, co by se podobalo nějaké budově, ale zvonění k nim doléhalo z lesíka na kopci vpravo. Valancourt navrhl, aby tam šli hledat klášter.

„Nebudou-li nám chtít poskytnout nocleh,“ řekl, „jistě nám poví, jak daleko jsme od Montigny a kudy se tam dostaneme.“

A aniž vyčkal souhlasu, chystal se rázně vykročit, ale St. Aubert ho zadržel.

„Jsem velmi unaven,“ řekl, „a netoužím po ničem víc než po okamžitém odpočinku. Půjdem tam všichni. Vy vypadáte svěže a mohli by vás odmítnout, ale uvidí-li mne a Emilií, jak málem klesáme únavou, pak nám jistě neodepřou přístřeší.“

Při těch slovech vzal Emilii za ruku, Michalovi řekl, aby zatím s kočárem počkal na silnici, a začal stoupat po návrší k lesíku, odkud se ozývalo zvonění. Sotva již vládl nohama, a Valancourt mu proto nabídl své rámě. Měsíc osvítil teď slabě cestu a v jeho světle rozpoznali záhy několik věží, jež vyčnívaly nad vrcholky stromů. Šli dál za hlasem zvonu a vešli do stínu lesa, kde jen tu a tam paprsky luny, pronikající mezi listovím, vrhaly matné světlo na zákruty prudce stoupající stezky, po níž se ubírali. Až na údery zvonu panovalo vůkol nerušené ticho, temný les působil dojmem divokosti a Emilie se náhle zmocnil strach, ale hlas Valancourta, který se k ní nyní rozhovořil, ji poněkud upokojil.

Stoupali dál do příkrého svahu a St. Aubert si po chvíli postěžoval, že únavou již sotva vleče nohy. Zastavili se proto, aby si odpočinuli na malém vyvýšeném palouku, zalitém měsíční září, která tam pronikala mezi korunami stromů. St. Aubert se posadil na trávnick mezi Emilií a Valancourta. Zvon zatím již přestal vyzvánět, a až na jednotvárný hukot nějaké vzdálené bystřiny, zvuk spíše konejšivý než rušivý, byl všude klid, jako by se příroda uložila k hlubokému spánku. Před nimi se prostíralo údolí, odkud vyšli; skály a lesy nalevo byly ozářeny stříbrným svitem měsíce, kdežto útesy na protější straně tonuly v hlubokém stínu a jen na okraji hřebenu se zachytily odlesky světla. V dáli se pak tvary údolí ztrácely v žlutavém mlžném oparu. A očarování poutníci seděli chvíli v povznesené náladě, jakou vnukají výjevy nevýslovné krásy.

„Takový pohled,“ ozval se posléz Valancourt, „promlouvá k srdci jako tóny sladké hudby a vyvolává v něm tklivé rozechvění, které by člověk, když jednou něco takového zažil, nevyměnil ani za nejveselejší radovánky. Tak se v nás probouzejí ty nejlepší a nejryzejší city, jež posilují naši dobrotu a rozněcují naše soucítění i touhu po přátelství. V takové chvíli mám vždy pocit, že všechny bytosti, které jsou mi drahé, miluji ještě víc než jindy.“ Hlas se mu zachvěl dojetím a zmlkl.

St. Aubert seděl dál mlčky a Emilii neušlo, jak mu na ruku, kterou držel ve své, ukápla horká slza. Věděla, čím se teď v mysli obírá, sama již nějakou dobu vzpomínala na maminku. Pak, jak se zdálo, s vypětím vůle přemohl své pohnutí. „Ano,“ řekl a tiše si přitom povzdechl, „vzpomínka na ty, které milujeme, na doby, které se již nikdy nenavrátí, vkrádá se nám v takovou chvíli do duše jako ozvuk hudby doléhající k nám z dálky v nočním tichu, něžné a harmonické, jako je tahle krajina pokojně spící v jasném svitu luny.“ Odmlčel se na chvíli a potom dodal: „Vždycky jsem měl dojem, že má mysl je čistší a jasnější v takových okamžicích a že jen velmi necitelné srdce by přitom odolalo dojetí. A přece je mnoho takových.“

Valancourt si tiše povzdechl.

„Je opravdu mnoho takových?“ zeptala se Emilie.

„Za pár let, drahá Emilko,“ odvětil St. Aubert, „se možná usměješ při vzpomínce na tuhle otázku – nebude-li ti při tom do pláče. Ale už jsem si odpočinul – a tak pojďme dál.“

Když vyšli z lesa, spatřili na travnatém kopci klášter, který hledali. Podél vysoké zdi došli k starobylé fortně a zaklepali. Mnich, který jim přišel otevřít, je dovedl do světničky nedaleko vchodu a požádal je, aby tam počkali, než o jejich žádosti zpraví představeného.

Zatímco čekali, objevil se každou chvíli ve dveřích nějaký mnich, aby se na ně podíval, až se nakonec vrátil ten první a odvedl je do místnosti, kde v lenošce u čtecího stolku seděl převor; před sebou měl otevřený velký foliant se stránkami potištěnými starým gotickým písmem. Nevstal ze svého křesla, ale přijal je velmi zdvořile, a když jim položil několik otázek, vyhověl jejich prosbě.

Po krátkém rozhovoru, ze strany převorovy poněkud formálním a okázalém, odebrali se do sálu, kde měli povečeřet. Valancourt, jemuž jeden z mnichů úslužně nabídl svůj doprovod, šel potom hledat Michala a jeho mezky. Nesestoupili ani do poloviny kopce, když uslyšeli mezkářův zoufalý křik.

Střídavě volal St. Auberta a Valancourta. Trvalo chvíli, než se dal přesvědčit, že se nemusí bát ani o sebe, ani o svého pána. Valancourt mu pak opatřil nocleh v chaloupce na okraji lesa a vrátil se do kláštera, aby s přáteli povečeřel ze skromné tabule, kterou jim šetrní mnichové za tím účelem přestřeli.

Znavený St. Aubert neměl na jídlo ani pomyšlení a Emilie z velké starosti o něho na sebe dočista zapomněla. Valancourt seděl mlčky, jakoby v zamyšlení, ale přesto nebyl k přátelům nepozorný, připraven kdykoli jim něčím posloužit, a zvláště St. Aubertovi, jemuž by zřejmě rád pomohl a dopřál co největšího pohodlí. A St. Aubert, zatímco jej dcera pobízela, aby přece jen něco snědl, nebo když mu upravovala polštářek, který mu položila na opěradlo křesla, si nejednou povšiml, jak Valancourt na ni upřel souhlasný a procítěný pohled, jehož smysl jí rozhodně nebyl nemilý.

Brzy si popřáli dobrou noc a odebrali se do světnic, kde měli přenocovat. Emilii do její světničky dovedla jeptiška, s kterou se brzy a ráda rozloučila, neboť jí bylo smutno a mysl měla příliš roztěkanou, takže rozhovor s neznámou osobou jí působil značné rozpaky.

Myslela na tatínka, jak den po dni stále víc schází, a jeho nynější únavu přičítala spíš jeho špatnému zdraví než útrapám cesty. Chmurné myšlenky jí procházely hlavou, dokud neusnula.

Asi o dvě hodiny později ji probudilo klinkání zvonu a na chodbě přede dveřmi zaslechla rychlé kroky. Protože se nevyznala v klášterních zvyklostech, lekla se převelice – žila neustále ve strachu o tatínka, a tak první, co ji napadlo, bylo, že se mu třeba udělalo špatně, pročež honem vstala s úmyslem rozběhnout se za ním. Ale než otevřela dveře, zastavila se, aby počkala, než lidé na chodbě přejdou, a za tu chvíli se jí myšlenky po neklidném spánku opět urovnaly a Emilie pochopila, že zvon svolává mnichy k modlitbám.

Zvon zatím přestal vyzvánět, a protože všude opět nastal klid, vzdala se svého úmyslu zajít za St. Aubertem. Věděla ale, že by teď

znovu neusnula, a měsíc svítící do světničky ji zvánbil, aby otevřela okno a podívala se ven do krajiny.

Byla tichá a krásná noc – obloha čistá, bez jediného mráčku, a v lesích pod klášterem se nepohnul ani lísteček.

Jak poslouchala, z kapličky stojící na jednom z nižších skalních útesů dolehl k ní slabě půlnoční zpěv mnichů – svatá píseň, která jako by tichem noci stoupala přímo k nebesům; a s těmi tóny povznášely se i její myšlenky.

Po úvaze o dílech Stvořitele musela se v duchu poklonit před jeho dobrotou a všemohoucností: kamkoli zaměřila svůj pohled, ať již k spící zemi nebo k širým prostorám nebe se žhoucími světy, k nimž lidská mysl nebyla s to proniknout, zjevovala se jí vznešenost boží a velebnost jeho všudypřítomnosti.

Oči se jí zalily slzami velikého obdivu a lásky. A tu, jako by se v ní cosi uvolnilo, pocítila prudké pohnutí, dokonalejší než všechno, co člověk zakouší svou tělesností, ono ryzí pohnutí, jež povznáší duši nad věci tohoto světa a dovádí ji k jakési vyšší dokonalosti a k němuž dochází snad jen tehdy, když se mysl odlehčená na okamžik od pozemských starostí a úvah vzepne k meditaci o vznešenosti Jeho výtvorů a Jeho nekonečné, požehnané dobroty.

*Není ted' čas,
ten svatý čas, kdy na hvězdnaté báni
v úplňku luna zjeví oblou tvář
a světu dole, v tichu velebném,
znamení dává, že by k sluchu nebes
měl stoupat kajících hlas? I dítě
to ví a na svém loži nevinném a čistém
ručičky spíná k modlitbě a prosí
o Boží požehnání.*

CARACTACUS

Půlnoční zpěv mnichů brzy poté utichl, ale Emilie zůstala ještě u okna, dívala se na zapadající měsíc i na údolí nořící se do hlubokého stínu a ráda by své blahé rozpoložení ještě o chvíli prodloužila. Nakonec se přece jen vrátila na lůžko a usnula klidným spánkem.

Kapitola V

*... zatímco v dolu růžovém
povzdychal lásky hlas, pln nevinnosti.*

— THOMSON

Spánek St. Auberta osvěžil a ráno se opět vydal s dcerou a s Valancourtem na cestu do Roussillonu, kam doufal dorazit ještě před setměním. Krajina, kterou projížděli, byla stejně divoká a romantická jako až dosud, jen snad s tím rozdílem, že půvabná idylická zákoutí jí tu a tam dodávala úsměvnější vzhled. Na lučinatých svazích rostlo všude plno květů, mezi horami se zjevovaly malé chlupy a někde si zas ve stínu skalních stěn hovělo travnaté údolíčko s potůčkem, který je osvěžoval věčnou zelení a na jehož březích se popásala stáda ovcí a krav.

St. Aubert si nemohl stěžovat, že zvolil tu namáhavou cestu, přestože i toho dne musel často vystoupit z kočáru, aby obešel nějaký rozeklaný skalní výčnělek nebo vyšplhal do příkrého a kamenitého kopce. Úchvatná krása a rozmanitost toho, co viděl, byly mu za to štědrá odměnou. A kdykoli pohlédl na své mladé společníky, musel se dvojnásob potěšit. Jejich nadšení probouzelo v něm vzpomínku na radostné zážitky z doby mládí, kdy i jemu vznešené kouzlo přírody odhalovalo poprvé svou tvář. Dělal mu dobře, mohl-li rozprávět s Valancourtem, a vděčně naslouchal jeho výstižným poznámkám. Mladíkův zápal, upřímnost a prostota jako by právě tam měly své přirozené místo; a St. Aubert v jeho úvahách také objevil ryzí vroucnost uchvácené mysli, nezkažené předsudky velkého světa. Zjistil, že Valancourtovy názory jsou jeho vlastní, a ne přejaté – byly spíš výsledkem přemýšlení než sečtělosti. O světě nevěděl mladík zřejmě nic, neboť smýšlel dobře o celém lidstvu,

a v tom názoru (řekl si v duchu St. Aubert) zračil se i obraz jeho srdce.

A když se St. Aubert někdy pozdržel, aby prozkoumal květenu, na kterou cestou narazil, se zalíbením se často zadíval na Emilii a na Valancourta, jak se spolu procházejí – on s tváří oživenou šťastným zápalem, když ji upozorňoval na nějakou zvláštní pozoruhodnost, a ona přihlížejíc a naslouchajíc mu s vážným oduševnělým výrazem, který jasně hovořil o jejím zaujetí. Připomínali dva milence, kteří jako by se v oněch horách již narodili a nikdy se na svých potulkách nedostali nikam dál, a neměli tak příležitost poznat marnivou lehkovážnost světa; milence s duší stejně prostou a přitom vznešenou, jako byla příroda, v níž se pohybovali, neznajíce žádné jiné blaho kromě toho, jež pochází ze spojení dvou čistých zanícených srdcí. St. Aubert si sladce povzdychl nad romantickým obrázkem štěstí, které si vykreslila jeho představivost; a povzdychl si ještě jednou při pomyšlení, jak málo zná svět přírodu a ryzí prostotu, když rozkoše, jež odtud pramení, pokládá za romantické.

„Svět,“ rozváděl v duchu sled svých myšlenek, „zlehčuje vroucnost prožitků, kterých sám zřídka kdy okusí. To, čím obvykle žije, oč se zajímá, narušuje mysl, kazí vkus a nahlodává srdce – a v srdci zbaveném pelu nevinnosti nemůže přebývat láska. Ctnost a jemnocit jsou vlastně jedno a totéž, neboť ctnost není o moc víc než projev jemnocitu, a to nejkrásnější z nich pak splývá v opravdové lásce. Jak tedy máme hledat lásku ve velkých městech, kde sobectví, rozmařilost a faleš si přisvojují místo něžnosti, prostoty a upřímnosti?“

Schylovalo se k polednímu, když dorazili k příkrému, nebezpečnému úseku silnice a museli vystoupit z kočáru, aby jej zdolali pěšky. Silnice stoupala v zákrutech do zalesněného vrchu, a tak místo aby šli za kočárem, vešli raději do osvěživého stínu lesa. Vzduch byl prosycen chladivou vláhou, pod stromy rostl bujný mech i pestré kvítí, voněla tam pryskyřice, tymián a levandule, nad hlavou se jim klenuly mohutné koruny borovic, buků a kaštanů –

a tak si sotva mohli přát hezčí zákoutí. Někdy se mezi hustým listím pootvíral výhled do kraje a jindy zas mohli aspoň v kusém výseku zahlédnout vzdálené obrysy hor, umožňující jejich obraznosti vyvolat si v duchu představu scenérií ještě zajímavějších a úchvatnějších než ty, jež se kdy předtím zjevily jejich zrakům. A poutníci se často zastavovali, aby mohli dosyta vychutnat obraz, který si takto vysnila jejich fantazie.

Chvilé ticha, které se vkrádaly do rozhovorů Valancourta a Emilie, byly toho dne mnohem častější než jindy. Valancourt, právě když se nejvíce rozpálil nějakým výkladem, upadal náhle do hlubokého zamyšlení a na tváři se mu rozhostil upřímně zjihlý výraz, jehož významu Emilie nemohla nerozumět, neboť i jejímu srdci byly blízké city, o kterých vypovídal.

Stinný chládek dělal St. Aubertovi dobře, a tak šli dál lesem, držíce se podle odhadu co nejvíc ve směru silnice, dokud nezjistili, že ji zcela ztratili z dohledu. Zlákáni pěkným výhledem, brali se totiž po okraji srázu, kdežto silnice se zatím v zákrutech vyšplhala do skal nad nimi. Valancourt ze všech sil volal Michala, ale nedostal žádnou odpověď, jen skály ozvěnou odrážely jeho vlastní hlas, a rovněž všechny jeho pokusy najít silnici skončily bezúspěšně. Zůstali nerozhodně stát, a tu mezi kmeny kousek před sebou zahlédli jakousi salaš a Valancourt se k ní ihned rozběhl, aby tam požádal o pomoc. Když dorazil až k chýši, uviděl jen dvě malé děti, které si hrály na trávníku přede dveřmi. Jízba, jak se Valancourt přesvědčil letmým nahlédnutím, byla prázdná a starší chlapec mu pověděl, že tatínek na kopcích pase ovečky a maminka si prý odběhla dolů do údolí, ale brzy se zas vrátí. A zatímco stál a rozvažoval, co nyní počít, uslyšel pojednou Michala, jak na ně volá z plných plic; jeho řev, znásoben burácivou ozvěnou, rozléhal se nahoře mezi skalami. Valancourt bez meškání zavolal v odpověď a začal se pak prodírat křovinami vzhůru ve směru, odkud se ozývalo volání. Dalo mu hodně práce, než se mezi trnám a přes ostré výčnělky skal vyšplhal k Michalovi

a než se mu podařilo mezkaře přesvědčit, aby už konečně přestal hulákat a poslouchal, co mu povídá. Od salaše, kde zůstal St. Aubert s Emilií, bylo k silnici velmi daleko. Kočár by se jen s obtížemi vracel k místu, kde předtím odbočili do lesa, a protože pro St. Auberta by bylo příliš namáhavé zdolávat ten dlouhý a příkrý úsek silnice pěšky, umínil si Valancourt, že poblíž srázu, kudy sám vyšplhal, bude hledat nějakou schůdnější cestu.

Mezitím již St. Aubert s Emilií došli k chýši, posadili se na hrubou lavici, vklíněnou mezi kmeny dvou vysokých borovic, a čekali, až se k nim Valancourt, s jehož počínáním se zdáli být srozuměni, opět vrátí.

Starší chlapec si přestal hrát a tiše pozoroval neznámé návštěvníky, ale mladší pokračoval ve svých skotačinách a vytrvale na bratříčka dorážel, aby se k němu přidal. St. Aubert se zalíbením hleděl na ten obrázek dětské nevinnosti – vyvolal v něm vzpomínku na jeho vlastní chlapce, kteří jej navždy opustili v přibližně stejném věku, a když si pak připomněl i jejich hořce oplakanou matku, ponořil se v tiché zahlobání. Emilie dobře poznala, o čem v tu chvíli přemýšlí, a aby rozptýlila jeho zármutek, začala zpívat jednu z oněch prostých, veselých písní, které měl tolik rád a jimž svým přednesem uměla dodat tak neodolatelný půvab. St. Aubert se na ni usmál clonou slz, vřele jí stiskl ruku a snažil se pak rozptýlit smutné úvahy, které mu bloudily myslí.

Valancourt zatím došel k salaši, ale protože nechtěl rušit Emiliin zpěv, zůstal stát opodál a poslouchal. Když dozpívala, přidal se k nim a vypověděl, že našel Michala i cestu, kudy by po skalách mohli vystoupit ke kočáru. Ukázal na zalesněné vrchy nad nimi a St. Aubert je přehlédl starostlivým okem. Byl již tuze unaven a představa tak obtížného výstupu v něm vyvolávala hrůzu. Když však pomyslel na dlouhou a úmornou chůzi po rozryté a příkře stoupající silnici, řekl, že se o to pokusí. Ale Emilie, která vždy pamatovala na jeho pohodlí, mu doporučila, aby předtím, než se vydají na cestu, něco

pojedl a trochu si odpočinul, a tak se Valancourt znovu vypravil ke kočáru pro nějaké občerstvení.

Když se vrátil, navrhl jim, aby vystoupili o kus výš na paseku, odkud je mezi stromy nádherný výhled do kraje. Chtěli právě uposlechnout jeho rady, ale vtom spatřili mladou ženu, která došla k oběma dětem a s pláčem je začala hladit a objímat. Rádi by se dozvěděli, co je příčinou jejího žalu, a tak zůstali stát a dívali se. Žena vzala mladšího chlapce do náručí, ale když zahlédla neznámé návštěvníky, honem si utřela oči a pospíchala k salaši. St. Aubert se jí zeptal, co ji tak zarmoutilo, a tu se dozvěděl, že její muž, který byl ovčákem a přes léto v horách pásal a ošetřoval stáda ovcí, přišel minulou noc dočista na mizinu. Tlupa cikánů, která nějaký čas řádila po okolí, odehnala mu několik ovcí jeho pána. „Jakub,“ dodala pastýřova žena, „si ušetřil trochu peněz a koupil za ně pár vlastních ovcí, ale teď je bude muset dát pánovi za ty ukradené. A co horšího, až se pán dozví, jak to všechno bylo, nesvěří mu už žádná svoje stáda, protože je to tuze přísný pán, a co pak bude s našimi dětmi?“

Z bezelstného výrazu její tváře a podle prostých, nehledaných slov, jimiž líčila své neštěstí, usoudil St. Aubert, že zřejmě mluví pravdu. Valancourt, který byl o tom zcela přesvědčen, se rychle zeptal na cenu uloupených ovcí, ale když slyšel odpověď, zklamaně sklopil zraky. St. Aubert vtiskl ženě do ruky trochu peněz, také Emilie přidala něco ze své peněženky, a oba pak vykročili k zalesněným vrchům. Valancourt se však pozdržel a dál rozmlouval s ovčákovou ženou, která se překvapením a vděčností rozplakala. Vyptával se, kolik jí ještě teď chybí k úhradě ukradených ovcí, a dozvěděl se, že jen o něco méně, než byla částka, kterou měl u sebe. Stál tam zarmoucen, nevěda co počít. „Ty peníze,“ uvažoval, „by tedy stačily té ubohé rodině k úplnému blahu – a je v mé moci je poskytnout a zasloužit se tak o to štěstí! Ale co potom bude se mnou? Jak se dostanu domů s tím, co mi zbude?“ Nerad by se vzdal potěšení, že

ožebračené rodině dopomohl zas ke štěstí, ale musel též myslet na to, jak těžce by se pak protloukal s tou troškou peněz, které by mu zbyly.

Zatímco takto uvažoval, objevil se i ovčák. Děti se mu ihned rozběhly naproti. Vzal jednoho chlapce do náručí, druhý se ho chytil za cíp kabátu, a tak, s pohledem plným smutku a beznaděje, blížil se zvolna k salaši. To stačilo, aby Valancourt dospěl k okamžitému rozhodnutí. Upustil na zem všechny peníze, které měl, až na několik málo luisdorů, a vykročil rychle za St. Aubertem a Emilií, kteří již zatím začali pomalu stoupat do kopce. Snad ještě nikdy nebylo Valancourtovi tak blaze, že by se radostí snad dal do skoku; všechno kolem mu najednou připadalo mnohem přívětivější a hezčí než obvykle. St. Aubert si ihned povšiml jeho rozjasnělé nálady.

„Co vás tak potěšilo?“ zeptal se.

„Je takový krásný den,“ odvětil Valancourt. „Slunce září, vzduch je tak čistý – a ta nádherná krajina kolem!“

„Je věru nádherná,“ přikývl St. Aubert, který již poznal Valancourta natolik, aby dobře porozuměl jeho nynějším pocitům. „Jaká škoda, že bohatí, kteří by se mohli hrát na výsluní, tráví své životy ve stínu – v hlubokém a chladném stínu své sobeckosti! Ale vám, mladý příteli, ať slunce svítí vždycky tak jasně jako nyní. Kéž po-vždy jednáte tak, aby vás hodně hrála vaše citlivá a také rozumná dobrotivost!“

Valancourt, kterého ta pochvala velice potěšila, nebyl s to něco odpovědět, jenom se vděčně na St. Auberta usmál.

Stoupali dál mezi pahrbky travnatou rozsedlinou, a když konečně dorazili na paseku, kterou jim Valancourt předtím ukázal, vykřikli všichni nadšením. Za místem, kde stáli, strměl horský masív kolmo do značné výše a tam se pak štěpil v malebné skalní útvary. V jejich puklinách rostlo plno kvítí, jež se pestře vyjímalo na šedém pozadí skal, a docela nahoře klenuly se tmavozelené koruny borovic a cedrů. Na srážech pod nimi, po kterých oko

rychle sklouzlo do údolí, povíval větřík horskou vegetací, ještě níž, při samém úpatí, se rozkládal kaštanový háj a uprostřed té bujné zeleně prosvítala ovčákova chýše, kterou před chvílí opustili. Z její střechy vinul se k nebi modravý proužek kouře. Všude kolem se tyčily vznešené štíty Pyrenejí. Některé stavěly na odiv své mramorové stěny, jejichž vzhled se každým okamžikem měnil podle toho, jak na jejich povrch dopadalo stále jiné světlo; jiné, ještě vyšší, měly holé jen zasněžené vrcholy, kdežto nižší svahy byly takřka bez výjimky porostlé borovými, modřínovými a dubovými lesy. Úzké údolí pod nimi bylo jedno z těch, jež se z pyrenejských hor svažují do kraje kolem Roussillonu a jejichž travnaté luhy a zjemnělá krása vytvářejí výrazný a podivuhodný protějšek k romantické nádheře okolních velehor. Průhledem mezi horami bylo vidět roussillonské nížiny, obestřené modravým oparem tam, kde se v dálce snoubily s vodami Středozemního moře. Na vyvýšené výspě, vyznačující hraniční čáru mezi pobřežím a mořem, stál osamělý maják. Kolem majáku kroužila hejna vodního ptactva a za ním, kousek stranou, zabělala se co chvíli v sluneční záři plachetnice, která jako by stála na jednom místě, a jen podle toho, jak se měnila její vzdálenost k majáku, se dalo rozpoznat, že se pohybuje. Někdy též bylo možno zahlédnout plachtu tak vzdálenou, že jen jako bílá tečka na obzoru naznačovala, kudy probíhá dělicí čára mezi oblohou a mořskou hladinou.

Na druhé straně údolí, právě proti místu, kde se poutníci zastavili, otvíral se vchod do skalnatého průsmyku, vedoucího na gaskoňskou stranu. Tam bylo všechno divoké. Žulové skály po obou stranách strměly příkře od samého dna, vypínajíce své holé štíty k oblakům. Stromy tam nerostly, a ani žádná lovecká chata nezpestřovala jejich jednotvárnou šed'. Jen tu a tam osamělý modřín rozkládal své větve nad propastí, a jinde zas zdvíhal se nad okrajem srázu velký kříž, aby pocestnému připomněl osud odvážlivce, jenž se kdys pustil do těchto míst. Byla to končina jako stvořená pro bandity a Emilie, když se zahleděla tím směrem do propasti, viděla je v duchu před

sebou, jak se pokradmu plíží ze své jeskyně a slídí po kořisti. Hned nato ji polekalo něco neméně strašlivého: nedaleko od vchodu do průsmyku stála na skalním útesu, jen kousek nad jedním z křížů, kterých si již předtím povšimla – šibenice! Jasně a hrozivé symboly toho, co se tam kdysi odehrálo! St. Aubertovi se o tom nezmínila, ale zmocnila se jí divná tíseň a nejraději by se již rychle vydala na další cestu, aby měla jistotu, že ještě před setměním dojedou do Roussillonu. St. Aubert se však potřeboval trochu posilnit, a tak se rozhodli, že se usadí na vyhrátou travu a otevřou košík s občerstvením, zatímco

*... za tichého vánku vlání
nad nimi cedry koruny své klenou
a štíhlé palmy vrhají stín ladný.
... sají též
vzduch křišťálný a osvěživý dech,
který se šíří z hájů borových
a z vonných dolů: z dále doléhá
k nim hukot vodopádů.*

THOMSON

Odpočinek a chladivý vzduch St. Auberta rychle osvěžily, ale Valancourt byl tak zaujat okolní krajinou a rozhovorem se svými společníky, že se zdálo, jako by dočista zapomněl na cestu, která je ještě čekala. Když pojedli ze skromných zásob, rozhlédli se naposled po údolí, aby se rozloučili s krásnou vyhlídkou, a začali zas stoupat do vrchu. St. Aubert se zaradoval, když dorazili ke kočáru, a ihned se v něm s Emilií usadil. Ale Valancourt, aby měl lepší rozhled po krajině, do které se chystali sestoupit, odvázel své psy a pustil se s nimi po okraji silnice, často odbíhal stranou na nějaké vyvýšené místo, které slibovalo ještě lákavější vyhlídku, a protože

mezci postupovali jen velmi pomalým krokem, snadno pak vždycky kočár dohonil. A kdykoli se mu naskytl pohled obzvlášť velkolepý, běžel o tom ihned zpravit St. Auberta, který, ač byl příliš unaven, aby se sám šel podívat, dal někdy na chvíli zastavit a čekal, zatímco Emilie se rozběhla k nedalekému návrší.

Schylovalo se k večeru, když zdolali předhůří, které se svažuje do roussillonské kotliny a vytváří vznosnou hradbu kolem té skvostné nížiny, ponechávajíc ji otevřenu jen na východě směrem k Středo-zemnímu moři. Krajina měla tu opět zušlechtěný a veselý ráz, neboť nížina oplývala těmi nejhýřivějšími barvami, jež v přírodě probouzí k životu štědré podnebí a lidská příčinlivost. Háje pomerančovníků a citroníků sytily ovzduší svou vůní a mezi listím se žlutě a oranžově leskly jejich zralé plody, zatímco na širých svazích nabízely vinice svou úrodu hroznů. Lesy a louky, zpestřené ostrůvky městeček a dědin, táhly se k moři, na jehož jasné hladině svítily v dálce bílé plachty lodí; a to vše oblévala sytá zář večerních červánků. Byl to dokonalý obraz „krásky, jež v hrozném spočívala klínu“, neboť nic než tato krajina, obklopená hradbou strmých velehor, nemohlo by poskytnout líbeznější i velebnější podívanou.

Kočár projížděl nyní rovinou a mezi živými ploty kvetoucí myrty a marhaníku dorazil do města Arles, kde chtěli přenocovat. Sehnali skromný, ale útulný nocleh a po útrapách i krásných dojmech uplynulého dne by jistě strávili příjemný večer, kdyby se nad nimi nevznášel stín blížícího se loučení. St. Aubert chtěl příští den pokračovat v cestě k Středozemnímu moři a podél jeho pobřeží dojet pak do Languedoku. Valancourt, jehož zranění se takřka zahojilo, neměl již žádnou záminku k prodlužování společné cesty, a tak se rozhodl, že se s nimi rozloučí. St. Aubert, který v něm našel velké zalíbení, mu sice nabídl, aby jim ještě dál dělal průvodce, ale protože své pozvání neopakoval, umínil si Valancourt odolat lákavému pokušení, neboť se bál, že by svým souhlasem třeba jen zneužil St. Aubertovy zdvořilé blahovůle. Příští ráno se tedy měli rozejít. St. Aubert bude

pokračovat v cestě do Languedoku, kdežto Valancourt chtěl cestou k domovu prozkoumat ještě další malebná zákoutí Pyrenejí. Toho večera byl mladík často zamlklý a zadumaný. St. Aubert jej oslovoval vřele, ale s nezvyklou vážností, a rovněž Emilie, ač se pokoušela o úsměv, seděla zaraženě. Byl to snad nejsmutnější večer ze všech, jež spolu strávili. Nakonec si popřáli dobrou noc a rozešli se do svých ložnic.

Kapitola VI

*Žeť osud skoupý? Nelituji sebe!
Přírodu neupře mi v její kráse;
nemůže uzavřít mi okna nebe,
kde Aurora vždy zrána usmívá se,
ni vzít mi večery, kdy chodím zase
a vůni lesů, vod a zahrad piji.
Budu-li zdrav a čilý v každém čase,
ať velké děti pro své hračky žijí:
já mám svou ctnost, svůj rozum a svou fantazii.
— THOMSON*

Ráno u snídaně Valancourtovi neušlo, že spánek ani St. Auberta, ani Emilii příliš neosvěžil. Na St. Aubertovi dosud ležel stín nemoci a Emilie, žijící v neustálém strachu o něho, se nemohla ubránit dojmu, že mu sil valem ubývá. Starostlivě otce pozorovala a jeho smutný pohled se věrně zrcadlil i v jejích očích.

Valancourt, jak vyšlo najevo brzy po jejich seznámení, nebyl pro St. Auberta osobou zcela neznámou, neboť panství, z něhož pocházel a jež měl nyní v držení jeho starší bratr, leželo jen něco málo přes dvacet mil od La Vallée a St. Aubert se několikrát se starším Valancourtem setkal při svých návštěvách v sousedství. Tím ochotněji přijal mladíka za průvodce, neboť i když si jej Valancourt získal již svým vzhledem a vystupováním (a St. Aubert, který uměl číst v lidských tvářích, věřil, že ho oči neklamou), přece jen by to nepokládal za dostatečné doporučení, pokud šlo o jeho dceru.

Snídaně probíhala za takřka stejného mlčení jako předešlá večeře. Ze zadumání je nakonec vytrhl hrkot kočáru, který měl odvézt St. Auberta a Emilii. Valancourt vyskočil z křesla a přistoupil k oknu.

Ano, byl to skutečně kočár! Mladík se vrátil ke stolu a beze slova se posadil. Nastala chvíle rozloučení. St. Aubert vyslovil naději, že ho Valancourt, kdykoli jej cesta povede kolem La Vallée, neopomene poctit svou návštěvou, a Valancourt jej s vřelými díky ujistil, že na to nikdy nezapomene. Přitom plaše pohlédl na Emilii, která se svou vážností snažila zakrýt úsměvem. Několik minut ještě strávili v příjemné konverzaci a pak St. Aubert vstal a zamířil ke kočáru. Emilie s Valancourtem jej mlčky následovali. St. Aubert a Emilie zaujali svá místa, ale Valancourt ještě dlouhou chvíli postával u dvířek a nikdo, jak se zdálo, neměl dost odvahy říci konečné „sbohem“. Nakonec St. Aubert vyslovil to smutné slovo, které pak Emilie předala Valancourtovi, ten jí je se zoufalým úsměvem poslal nazpátek – a kočár se vydal na cestu.

Chvíli jeli mlčky v snivém zadumání, jež dovede být tak utěšivé. Ticho první přerušil St. Aubert. „Je to velice nadějný mládenec,“ poznamenal. „Již dlouhá léta se mi nestalo, abych si někoho za tak krátkou dobu, co se s ním známe, takhle oblíbil. Připomíná mi čas mého mládí, kdy i pro mne bylo všechno nové a plné krás!“ St. Aubert si povzdychl a opět se zasnul. Emilie se ohlédla zpátky na silnici, a ačkoli ujeli již značný kus cesty, spatřila Valancourta, jak dosud stojí před vraty malého hostince, upíraje za nimi své zraky. Zpozoroval, že se otočila, a zamával jí. Opětovala jeho pozdrav a mávala mu, dokud jej zákrut silnice neodřízl z jejího dohledu.

„Vzpomínám si,“ rozhovořil se opět St. Aubert, „že když jsem byl zhruba v jeho věku, smýšlel jsem a cítil stejně jako on. Tenkrát se svět přede mnou otevíral, a teď – teď se již uzavírá.“

„Ale tatínku,“ pokárala ho rozechvělým hlasem Emilie, „nesmíte si připouštět tak černé myšlenky. Doufám, že budete ještě dlouho, hodně dlouho žít – věřte mi, kvůli mně i kvůli sobě!“

„Ach, drahá Emilko,“ odvětil St. Aubert, „kvůli tobě! Ano, snad – doufám, že ano.“

Setřel slzu, která mu skanula po tváři, přinutil se k úsměvu a dodal zvesela: „Dokáže-li starého člověka, pokud jej zcela neomrzela svět, něco zvláště potěšit, pak je to pohled na zvědavou horlivost a zápal mládí. Tu duše okřeje, mysl se rozveselí, ano tak, právě tak nemocný vítá příchod nové vesny. I na něho jako by se přeneslo něco z oné jarosti, i jemu rozžehne se v oku nový jas. Tou vesnou je pro mne Valancourt.“

Emilie, tisknoucí vřele otcovu ruku ve svých dlaních, ještě nikdy dosud neposlušala žádnou jeho chválu vděčněji, ba ani tehdy, byla-li ta chvála určena jí.

Cesta dál vedla mezi vinicemi, lesy a lučinami, a tak mohli dosyta vychutnávat romantickou krásu krajiny, jejíž hranici na jedné straně tvořily majestátní Pyreneje a na druhé vody oceánu. Krátce po poledni dorazili do přímořského města Collioure. Poobědvali tam, několik hodin strávili odpočinkem, a když odpolední žár trochu polevil, pokračovali v cestě podél pobřeží – onoho kouzelného pobřeží, prostírajícího se směrem k Languedoku. Emilie se nemohla nabažit pohledu na širošířé vody oceánu, jehož hladina neustále měnila svůj vzhled podle toho, jak na ni střídavě dopadalo světlo a stín, i na zalesněné břehy, zlátnoucí již barvou jeseně.

St. Aubert chtěl co nejrychleji dojet do Perpignanu, kde na něho měl čekat dopis od pana Quesnela. Právě kvůli tomu dopisu se rozhodl opustit Collioure, přestože jeho zdravotní stav si bezodkladně vyžadoval vydatný odpočinek. Po několika mílích cesty usnul a Emilie, která si při odjezdu z La Vallée uložila do kočáru pár knížek, mohla se jim teď chvíli věnovat. Začala hledat tu, v níž si den předtím četl Valancourt, a těšila se, jak bude znovu procházet stránkami, na kterých ještě nedávno spočívaly zraky milovaného přítele, a prodlévat u míst, kterým se i on obdivoval; těšila se, že je nechá k sobě promlouvat řečí blízké i jeho smýšlení, a tak jej k sobě v duchu přivolá. Ale ať hledala sebevíc, nemohla knížku nikde najít. Místo ní objevila svazeček Petrarkových básní, který

patřil Valancourtovi a v němž také bylo napsáno jeho jméno. Často jí s procítěným přednesem, tak dobře vystihujícím city básníkovy, četl z té knížky vybrané verše. Nechal ji tam snad místo oné, kterou pohřešila, a to z lásky k ní? Kdokoli jiný by si to tak ihned vyložil, ale Emilie, ač ji to také napadlo, přece zatrnula v pochybách. Když však s netrpělivým rozechvěním knížku otevřela a zjistila, že kromě veršů, jež si označil tužkou a které jí cestou předčítal, podtrhal Valancourt ještě některé další, prodchnuté tak cituplnou něhou, že se je neodvažoval nahlas vyslovit, musela tomu nakonec uvěřit. Nějakou chvíli nemohla myslet na nic jiného, než že je milována. Potom si začala uvědomovat, jak měnil hlas i výraz tváře, když jí ty znělky recitoval, připomněla si, s jakým zápalem vkládal do přednesu celou svou duši, a při té vzpomínce se jí oči zalily slzami.

Krátce po západu slunce dorazili do Perpignanu, kde na St. Auberta čekal podle předpokladu dopis od pana Quesnela, ale jeho obsah jej zjevně tak zarmoutil, že polekaná Emilie, pokud jí to dovoľoval její jemnocit, začala na něho naléhat, aby se jí svěřil s příčinou svého trápení. Odpověděl jí však pouze slzou v oku a ihned stočil hovor na jiné věci. Emilie, ač by se nejraději znovu zeptala na to, co ji v tu chvíli nejvíc zajímalo, potlačila svou zvědavost, ale otcovo divné chování ji tak rozrušilo, že samou starostí té noci neusnula.

Ráno vyrazili podél pobřeží směrem k Leucate, jinému přímořskému městu, ležícímu na pomezí Languedoku a Roussillonu. Cestou Emilie znovu vyrukovala s otázkou, na kterou se jí předešlý večer nedostalo odpovědi, neboť otcovo mlčení a sklíčenost jí působily velikou bolest, a St. Aubert, když ji viděl tak usouzenou, dal se nakonec jejími prosbami obměkčit.

„Nechtěl jsem ti, drahá Emilko,“ řekl, „kalit radost z té krásné cesty, a proto jsem prozatím chtěl před tebou zatajit jisté okolnosti, s kterými bych tě nakonec stejně musel obeznámit. Jenže vidím, jak tě trápí zlé pochybnosti, a i když to, co ti teď povím, tě jistě velmi zarmoutí, nechci tvá muka zbytečně prodlužovat. Věz tedy,

že návštěva pana Quesnela se pro mne stala neblahou. Přijel, aby mne předběžně zpravil o věci, která se nyní potvrdila. Zaslechla jsi možná již někdy zmínku o panu Mottevillovi z Paříže, ale nevěděla jsi, že právě do jeho rukou jsem svěřil péči o hlavní část svého soukromého jmění. Velice jsem mu důvěřoval a jsem nadále přesvědčen, že si mou důvěru plně zasluhuje. Shodou jistých okolností se stalo, že přišel o všechno – a já s ním.“

St. Aubert se odmlčel, aby zakryl své pohnutí.

„K dopisu, který jsem právě obdržel od pana Quesnela,“ pokračoval pak hlasem jen navenek klidným, „byl přiložen ještě další od Mottevilla a v tom se potvrzuje, čeho jsem se tolik obával.“

„Musíme tedy opustit La Vallée?“ vydechla po dlouhé přestávce Emilie.

„To ještě není rozhodnuto,“ odvětil St. Aubert. „To bude záležet na tom, jakým způsobem se Motteville dokáže vyrovnat se svými věřiteli. Mé příjmy, jak víš, nebyly nikdy velké, ale teď arci budou jen zcela nepatrné. To kvůli tobě, Emilko, kvůli tobě, drahé dítě, si dělám takové starosti.“

Poslední slova mu odumřela na rtech. Emilie se na něho usmála se zavhlým zrakem a pak, přemáhajíc své pohnutí, jej začala utěšovat.

„Ale tatínku,“ řekla, „pročpak byste se rmoutil! Vždyť oba, vy i já, můžeme být i nadále šťastni. Zůstane-li nám La Vallée, musíme být! Necháme si jen jednu služebnou, takže ani nepozorujete, že se vaše příjmy nějak ztenčily. Upokojte se, moc vás o to prosím. Co je nám po přepychu, na němž si jiní tolik zakládají – beztak jsme po něm nikdy netoužili, a nebudeme jej proto nijak postrádat. Chudoba přece cti netratí. O naši lásku nás nemůže oloupit. A nemůže nás také snížit v našich vlastních očích, ani v očích těch, kterých si oba vážíme a kdo si naši úctu zasluhují.“

St. Aubert si zastřel tvář kapesníkem a nebyl mocen slova. Ale Emilie nepřestala na otce dotírat pravdami, jež jí sám kdysi vštěpoval.

„Ani o to, milý tatínku,“ pokračovala, „co nám působí největší radost, nemůže nás chudoba připravit. Vaše statečnost a dobrota mi budou dál zářným příkladem a já budu dál vaší milující dcerou a vašim potěšením. Náš smysl pro pravou ušlechtilou krásu se rovněž nikterak neotupí, a ani zdroje, odkud pramení, nám nebudou uzavřeny: vždyť krásy přírody, ony velkolepé výjevy, o tolik líbeznější než jakákoli okázalá pompa, jsou přístupné chudým stejně tak jako bohatým. Na co bychom si tedy měli stěžovat, když přece nouzí ani nedostatkem trpět nebudeme? Rozkoše, jež nelze koupit, nám zůstanou. Ryzí krása přírody je přece pořád naše, ztrácíme jen umělou a okázalou pompu přepychu.“

St. Aubert nedokázal dceři odpovědět. Přivinul ji prudce na svá prsa a oba prolévali horké slzy; nebyly to však slzy tryskající z žalu. Po těch vroucích, od srdce jdoucích slovech by každá jiná musela vyznít hlouše, a tak chvíli setrvali v mlčení. Potom se St. Aubert rozhovořil tónem, v němž nebylo ani stopy po dřívějším rozrušení; neboť i když jeho mysl nenabyla dosud obvyklého klidu, navenek se již přece jen dokázal ovládnout.

Do romantického města Leucate dorazili ještě za bílého dne, ale St. Aubert byl velmi unaven, a tak se rozhodl, že tam zůstanou přes noc. A protože do večera značně pookřál, šel se s dcerou rozhlédnout po okolí. Z návrší, kam vystoupili, byl výhled na Leucatské jezero a mohli odtamtud přehlížet i vody Středozemního moře, část Roussillonu a Pyrenejí i rozlehlé pláně Languedoku, na jejichž vinicích, zbarvených nyní do červena, zahajovali sedláci vinobraní. Viděli hloučky česáčů, zabraných v pilnou práci, zaslechli rozjařenou píseň, která k nim dolétala na křídlech vánku, a v duchu se již těšili, jak zítra budou projíždět tím veselým krajem. St. Aubert by se sice již rád vydal nazpět k domovu, ale na druhé straně nechtěl dceru připravit o potěšení, jež jí cestování očividně působilo, a říkal si také, že snad i jemu udělá přímořský vzduch dobře. A tak se nakonec rozhodl, že pojedou ještě dál.

Příští den pokračovali tedy v cestě Languedokem, přidržující se členitého mořského pobřeží. Vzadu jim stále tvořily velkolepé pozadí Pyreneje, napravo se rozkládal oceán a nalevo rozlehlá nížina, splývající v dáli s modrým horizontem oblohy. St. Aubert měl dobrou náladu a živě s Emilií rozprávěl, ale jeho veselé poznámky byly někdy poněkud strojené a občas se mu do tváře vloudil stín špatně utajovaného smutku. Emiliin úsměv pokaždé brzy zas tu chmuru zaplašil, ale usmívala se s bolestí v srdci, neboť nemohla nevidět, jak se v duchu trápí a jak neštěstí, které ho postihlo, neblaze doléhá na jeho již beztak podlomené zdraví.

Večer dorazili do malé vsi v Horním Languedoku, kde měli v úmyslu přenocovat, ale marně sháněli nějaký nocleh, neboť i tam již nastal čas vinobraní. Na St. Aubertovi se opět projevila únava, bylo již pozdě a jeho stav si vyžadoval okamžitý odpočinek, ale nedalo se nic dělat, a tak Michalovi poručil, aby jel dále.

Pláně Languedoku, hýřící pestrými barvami vinic a zvučící veselým zpěvem, oním nezbytným doprovodem francouzského vinobraní, neudělaly nyní již na St. Auberta žádný dojem a jeho skleslý výraz vypovídal o smutku, který jako by ani mezi tou bujnou a mladou krásou neměl co pohledávat. A když se zemdlenýma očima rozhlížel po okolí, napadlo ho, že je již možná brzy zavře navždycky.

„Potom již nikdy neuvidím ty vzdálené a velebné hory,“ řekl si v duchu, když popatřil na hřebeny Pyrenejí, které se táhly k západu, „ani tyhle úrodné pláně, tu modrou klenbu nebeskou, ani zář slunce za jasného dne. Již nikdy neuslyším pak zpěv sedláka, veselý lidský hlas – pro mne již zpívat nebude!“

Emiliiny bystré oči, které jako by četly v otcově nitru, ulpěly na jeho tváři s výrazem tak soucitným a něžným, že mu všechno, nad čím se právě rozlítostnil, připadlo rázem jako malichernost, když si uvědomil, že tu svou dceru zanechá samu, bez opory. Při tom pomyšlení se jeho lítost změnila v mučivou trýzeň. Tiše zavzdychal, ale neřekl nic. Emilii však přesto neunikl význam otcova vzdechu,

v návalu dojetí mu silně stiskla ruku a honem se obrátila k oknu, aby před ním ukryla své slzy. Sluneční paprsky dopadaly nyní posledním žlutým odleskem na vlny Středozevního moře a na krajinu se rychle začal snášet soumrak, až se nad západním obzorem uchytil jediný smutný paprsek označující místo, kde v mlhách podzimního večera zapadalo slunce. Od pobřeží začal foukat chladivý vánek a Emilie otevřela okno; ale čerstvý vzduch, který na zdravé působí osvěživě, nemocného roztrásl zimou, a St. Aubert proto požádal, aby zas okno zavřela. Bylo mu stále hůř a víc než kdy jindy toužil po vydatném odpočinku. Dal proto zastavit, aby se mezkaře zeptal, jak daleko ještě mají k nejbližší osadě.

„Devět mil,“ zněla odpověď.

„Cítím, že již moc dlouho jet nevydržím,“ řekl St. Aubert. „Pozptej se, není-li tady u silnice nějaký dům, kde by nám poskytl na noc přístřeší.“

Hned nato sklesl zpátky na sedadlo. Michal zapráskal bičem, pobídl mezky a hnal je po silnici takovým tryskem, že nebohý St. Aubert sotva lapal po dechu a musel na Michala zavolat, aby okamžitě zastavil. Emilie starostlivě vyhlédla z okna a nedaleko kočáru spatřila nějakého sedláka, který pomalu krácel jejich směrem. Počkali, až k nim dojde, a pak se ho zeptali, není-li někde v sousedství nějaké stavení, kde by byli ochotni ubytovat cestující.

Řekl jim, že neví o žádném. „Napravo tady v těch lesích,“ dodal, „je nějaký zámek, jenže tam, pokud vím, nikoho nepřijímají, a ani bych vám nemohl ukázat cestu, poněvadž nejsem zdejší a moc se tu po okolí nevyznám.“

St. Aubert se ho chtěl přesto ještě na zámek přeptat, ale muž se ani pořádně nerozloučil a rychle odešel. St. Aubert po kratší úvaze Michalovi poručil, aby jel pomalu k lesu. Tma nyní každým okamžikem houstla a najít cestu nebylo proto snadné. Brzy nato potkali jiného venkovana.

„Kudy se jede k zámku v lese?“ křikl na něho Michal.

„K zámku v lese!“ zvolal sedlák. „Myslíte támhleten s tou hláskou?“

„O hlásce, nebo jak tomu říkáte, nic nevím,“ řekl Michal, „myslím ten bílej dům, co je ho kousek vidět támhle vzadu mezi stromy.“

„Ano, to je ta hláska. Ale co jste zač, že tam jedete?“ podivil se sedlák.

Když St. Aubert uslyšel tu divnou otázku a všiml si také zvláštního tónu, jímž byla pronesena, vyklonil se z kočáru.

„Jsme na cestách,“ řekl, „a hledáme na noc přístřeší. Je tu poblíž nějaké?“

„Žádné, urozený pane, ledaže byste to zkusili tam,“ odvětil sedlák a ukázal k lesu. „Ale to bych vám ani neradil.“

„Komu patří ten zámek?“

„To ani pořádně nevím, urozený pane.“

„Cožpak tam nikdo nebydlí?“

„Ne, to ne. Myslím, že je tam šafář a hospodyně.“

To St. Aubertovi stačilo. Rozhodl se, že pojedou poprosit v zámku o nocleh, i když je tam možná čekalo chladné odmítnutí. Požádal proto sedláka, aby šel Michalovi ukázat cestu, a dal mu najevo, že se mu za tu úsluhu štědře odmění. Muž stál chvíli mlčky a pak řekl, že má něco nutného na starosti, ale zámek prý nemohou minout, dají-li se vpravo alejí, na kterou ukázal. A než St. Aubert k tomu mohl něco dodat, spěšně se rozloučil a odešel.

Kočár zvolna popojel k aleji. Vjezd do ní byl uzavřen brankou a Michal musel slézt z kozlíku, aby ji otevřel. Octli se pak v stromořadí letitých dubů a kaštanů, jejichž husté koruny vytvářely nad nimi vysokou klenbu. Alej působila ponurým a bezútěšným dojmem a v tísnivém tichu, jež panovalo vůkol, se Emilie bezděky otrásla strachem; připomněla si, jak divně ten sedlák o zámku hovořil, a dodatečně přičítala nyní těm slovům záhadnější smysl, než když byla vyslovena. Snažila se však ovládnout a nedat svým obavám volný průchod; říkala si, že jsou jen výplodem její sklíčené

mysli, rozcitlivělé úvahami o tatínkově i jejím vlastním trápení, a proto náchylné podléhat jakýmkoli dojmům.

Jeli jen velmi pomalu, neboť byla již téměř úplná tma a nerovná cesta, plná hrbolů, jak si kořeny starých stromů razily ze země průchody, nutila vozku brát se kupředu s největší opatrností. Pojednou Michal prudce zastavil, a když St. Aubert vyhlédl z okna, aby zjistil, co mu k tomu zavdalo příčinu, zahlédl kus před sebou v aleji jakousi postavu. Tma mu nedovolovala rozpoznat, co by to mohlo být, ale přesto Michala vybídl, aby jel dál.

„To je mi pěkná divočina,“ bručel Michal, „a po nějakém stavení ani památky. Co říkáte, pane, neměli bychom se radši vrátit?“

„Jen ještě kousek popojed', a jestli ani pak neuvidíme žádnou budovu, vrátíme se na silnici,“ odpověděl St. Aubert.

Michal poslechl jen velmi neochotně. Jel tak pomaloučku, že St. Aubert znovu vyhlédl z okna s úmyslem trochu ho popohnat, a znovu zahlédl stejnou postavu. Trochu se vylekal, ale snad to bylo proto, říkal si, že potmě mívá strach velké oči. Nicméně dal nyní zastavit a vyzval Michala, aby na neznámou postavu v aleji zavolal.

„Ale jestli milostpán ráčí dovolit, vždyť to může být nějaký lupič!“ bránil se Michal.

„Nic neráčím dovolit,“ odvětil St. Aubert, který se chtěl nechtěl musel usmát nad prostoduchostí Michalova výroku, „a proto se vrátíme na silnici. Nezdá se mi totiž, že bychom tady našli to, co hledáme.“

Michal okamžitě otočil kočár a rozjel se zpátky k silnici, když tu nalevo mezi stromy zaslechli nějaký hlas. Nepřipomínalo to ani výstražný povel, ani výkřik člověka, který se octl v nebezpečí, ale spíš tiché záupnění, které jako by ani nevyšlo z lidského hrdla. Michal popohnal mezky bičem, takže se rozběhli jako o závod, a pranic nedbaje tmy a rozryté cesty, ani toho, že vážně ohrožuje tři lidské životy, dojel tryskem až k brance na konci aleje. Teprve pak trochu přibrzdil.

St. Aubert vzal dceru za ruku. „Není mi dobře,“ zašeptal.

„Proboha, je vám špatně, tatínku!“ vyděsila se Emilie. „Přitížilo se vám a nikde žádná pomoc! Dobrotivý Bože, co si jen počneme?“

St. Aubert si opřel hlavu o její rameno, zatímco se ho rukou snažila podepřít. Michal znovu dostal příkaz k zastavení. Jakmile ustal rachot kol, zaslechli tóny nějaké hudby – pro Emilii to byla hudba naděje!

„Jsme tedy přece jen blízko nějakého obydlí,“ zaradovala se, „možná že pomoc je nedaleko.“

Napjatě poslouchala. Hudba k ní doléhala z velké dálky a zdálo se, že přichází od odlehlého konce lesa, který se táhl až k silnici. Když se tím směrem zahleděla, spatřila v bledém svitu luny jakousi tmavou siluetu, připomínající obrysy zámku. Dojet tam bylo však téměř vyloučeno. St. Aubertovi bylo tak špatně, že by sotva snesl drkotání kočáru, Michal se nechtěl vzdálit od svých mezků a Emilie se bála opustit otce, jehož dosud podpírala, a hrozila se také pomyslení, že by se sama měla vydat do té dálky, aniž přitom dobře věděla kam a ke komu. Jenže nesměli ztrácet čas, pro něco se museli rychle rozhodnout. St. Aubert proto řekl Michalovi, aby pomalu pokračoval v cestě, ale neujeli daleko a nemocný ztratil vědomí. Kočár znovu zastavil. St. Aubert ležel na sedadle a nejevil známky života. „Tatínku, drahý tatínku,“ vykřikla zoufale Emilie, která se lekla, že snad umírá, „promluvte přece, aspoň jediné slůvko, jen abych slyšela váš hlas!“ Avšak St. Aubert neodpovídal. Emilii zachvátilo zděšení. Křikla na Michala, aby jí přinesl vodu z potoka, který tam tekł u silnice. Michal nelenil, nabral trochu vody do klobouku a rychle s ní spěchal ke kočáru. Emilie třesoucíma se rukama postříkala otcovu tvář – ve světle měsíčních paprsků, dopadajících na ni otevřeným oknem, zdála se jí mrtvolně bledá. Při tom pohledu každý jiný ohled ustoupil pro Emilii stranou. Nemyslela již na sebe a na svůj strach. Na Michala, který odmítl odejít od svých mezků, již nenaléhala. Svěřila St. Auberta do jeho péče a vystoupila z kočáru,

aby se sama vydala hledat zámek, který předtím zahlédla v dálce. Měsíc stále svítil a hudba, nesoucí se k ní dosud nočním tichem, vedla její kroky stinnou pěšinou, jež od silnice odbočovala do lesa. Strach o tatínka, kvůli němuž celou tu dobu trnula hrůzou, jí až dosud nedovoloval myslet na sebe, ale tma, která ji pojednou v tom nehostinném lese obklopila, neboť rozložené koruny stromů k ní nepropustily ani pablesk měsíčního světla, jí připomněla, jakému nebezpečí se možná vystavuje. Hudba zatím utichla, a tak musela spoléhat pouze na šťastnou náhodu. Na okamžik se ulekaně zastavila v pochybách, zda by se neměla vrátit, ale hned si zas vzpomněla na tatínka, přemohla se a znovu vykročila do neznámé tmy. Pěšina v lese pojednou končila, ale marně vyhlížela nějaký dům či nějakou lidskou bytost a marně poslouchala, neuslyší-li nějaké zvuky, které by jí udaly směr. Přesto spěchala dál, aniž věděla, kam jde, obcházel husté mláží, držíc se při jeho okraji, až nakonec její pozornost upoutala neudržovaná alej směřující k jakési měsícem ozářené mýtině. Byla hodně zpustlá, a to jí připomnělo stromořadí, kterým projížděli k zámku s hláskou. Così jako by jí říkalo, že je to část téhož hájemství a že asi vede k témuž místu. Zaváhala, má-li se pustit dál, a tu k jejímu sluchu dolehl prudký výbuch smíchu. Připadlo jí to jako křik nějakých výtržníků a hrůzou strnula na místě. A jak tam stála, uslyšela od pěšiny, kterou sem přišla, nějaké volání. Okamžitě ji napadlo, že je to Michal, a užuž se chtěla vydat zpátky, ale hned nato si uvědomila jinou věc, která změnila její rozhodnutí. Řekla si, že jen největší nutnost by mohla Michala přimět, aby opustil své mezky, a ve strachu, že její otec možná umírá, rozběhla se kupředu s nepatrnou jiskřičkou naděje, že u lidí v lese přece jen sežene pomoc. Čím víc se blížila k místu, odkud zaznívaly hlasy, tím prudčeji jí srdce tlouklo strachy, a často ulekaně uskočila, když jí pod nohama zachrastilo spadané listí. Hlasy ji vedly k měsícem ozářené mýtině, kterou před chvílí objevila. Kousek před ní se zastavila a mezi kmeny stromů spatřila kulatý palouk, kolem dokola obklopený lesem,

a na něm seděli nějací lidé. Když se ještě víc přiblížila, poznala podle jejich oblečení, že jsou to venkované, a pod vysokými stromy, hned u kraje lesa, zahlédla několik chalup. A jak se dívala, pokoušejíc se rozptýlit obavy, které ji až dosud zdržovaly na místě, vyšlo z jedné chaloupky několik děvčat, spustila hudba a mládež se dala do tance. Byla to veselá slavnost vinobraní! To byla ta hudba, kterou předtím zaslechli na silnici. V úzkostném stavu, který prožívala kvůli otci, si ani neuvědomila, jak zvláštní protějšek k jejímu utrpení ten veselý výjev představuje. Rozběhla se ke skupince starších venkovanů, sedících na zápraží jedné chalupy, vysvětlila jim, proč přichází, a prosila je o pomoc. Několik mužů ihned vstalo, slíbili, že udělají všechno, co bude v jejich moci, a spěšně pak vykročili za Emilií, která již, jako by jí narostla křídla, uháněla zpátky k silnici.

Když doběhla ke kočáru, našla St. Auberta při plném vědomí. Jakmile se probral z mdloby a dozvěděl se od Michala, kam Emilie odešla, strach o ni mu nedovolil myslet na sebe a honem mezkaře poslal, aby ji šel hledat. Byl ale dosud velmi malátný, a protože na další cestu nemohl ani pomyslet, znovu se začal vyptávat na nějaký hostinec a na zámek v lese.

„Na zámku vás nemohou ubytovat,“ řekl mu staříčkový venkovan, který dorazil ke kočáru krátce po Emilii, „sotva byste tam někoho našli. Ale prokážete-li mi tu čest a vezmete za vděk mou chalupou, rádi vám poskytneme nejlepší postel, kterou tam máme.“

St. Aubert byl také Francouz a francouzská dvornost, s níž se tu setkal, jej proto nijak nepřekvapila. Ale i tak, ač mu bylo velice špatně, dovedl ocenit ten zdvořilý a přitom srdečný projev pohostinnosti. Jeho takt mu také nedovoloval, aby se dlouze omlouval nebo dal nějak sedlákovi najevo, že váhá využít jeho laskavosti, ale okamžitě pozvání přijal se stejnou upřímností, s jakou mu bylo nabídnuto.

Michal jel pak s kočárem za sedláky a alejí, po které před chvílí přiběhla Emilie, dojeli až k travnaté návsi. Hostitelova velkodušnost

i vyhlídka na brzký odpočinek St. Auberta tak povzbudily, že s velkým zalíbením obhlížel měsícem ozářený palouk uprostřed stinného lesa, na jehož okraji probleskovala okna chalup a mezi kmeny se tu a tam zatřpytila hladina potoka. Veselé tóny kytary a tamburíny, do kterých se zaposlouchal, nedotkly se bolestně jeho citů, a třebaže mu při pohledu na bujarý tanec venkovanů vyhrkly do očí slzy, nebyly to slzy lítosti a žalu. S Emilií tomu bylo jinak. Strach, který nedávno kvůli otci zakusila, vystřídal nyní melancholický pocit smutku, jež každý projev radosti, pro kterou v tu chvíli neměla náladu ani pochopení, ještě více prohluboval.

Jakmile zahlédli přijíždět kočár, což v oněch lesích byla velká vzácnost, sedláci přestali tančit a zvědavě se k němu seběhli. Když se dozvěděli, že je v něm nějaký nemocný pán, několik děvčat se rozběhlo přes trávník, ale hned se zas vrátily s vínem a s košíčky hroznů a s milým škorpením se předháněly, která dřív bude smět neznámým hostům nabídnout. Kočár posléze zastavil u hezké chaloupky, staříčkový průvodce pomohl St. Aubertovi vystoupit a spolu s Emilií jej pak uvedl do malé jizby, osvětlené jen měsíčními paprsky, pronikajícími dovnitř otevřeným oknem. St. Aubert si konečně mohl odpočinout. Usadil se na židli s pohodlnými opěradly a zhluboka vdechoval křišťálový vzduch a vůni zimolezu, který se pnul kolem okna a jehož sladký dech vanul do světnice. Hostitel, který se jmenoval La Voisin, se kamsi vzdálil, ale již brzy se vracel s ovocem, se smetanou a vůbec se všemi dobrotami, jež chaloupka mohla poskytnout. Položil to vše na stůl, srdečným úsměvem hosty vybídl, aby si posloužili, a postavil se pak za St. Aubertovu židli. St. Aubert ho vyzval, aby s nimi přisedl ke stolu, a když svlažil vypráhlá ústa ovocem a očividně trochu pookřál, začal s hostitelem rozprávět. Zajímalý jej některé podrobnosti, které mu La Voisin o sobě a o své rodině prozradil, a to tím spíše, že byly proneseny se vši upřímností a živě dokreslovaly obrázek rodinné pohody i štědré laskavosti, kterou je stařec zahrnoval. Emilie seděla vedle

otce a držela ho za ruku. Starcovo vyprávění v ní vyvolalo hřejivý pocit důvěrně známý jejímu srdci a oči se jí zalily při smutném pomyšlení, že smrt ji možná záhy připraví o to nejdražší, co má na světě. Bledý svit měsíce a vzdálená hudba, zaznívající nyní táhlou melodií, její smutek jen zvětšovaly. Stařec dál hovořil o své rodině a St. Aubert mlčky poslouchal.

„Mám už jen jednu dceru,“ vyprávěl La Voisin, „ale ta je šťastně provdána a je pro mě vším. Když mi umřela žena,“ dodal s povzdechem, „přestěhoval jsem se k Anežce. Má několik dětí, které teď tancují tamhle na návsi, veselé a bezstarostné – kéž jim to dlouho vydrží! Doufám, vzácný pane, že umřu tady u nich. Jsem starý a dlouho už tady nebudu. Ale pomyšlení, že umřeme mezi svými, poskytuje nám přec jen útěchu.“

„Milý příteli,“ řekl mu St. Aubert dojatě, „doufám, že si tu mezi nimi pobudete ještě hodně dlouho.“

„Ale kdež, v mém věku nesmím už takhle uvažovat,“ odvětil stařec a odmlčel se. „A ani bych si to neměl přát,“ pokračoval pak, „poněvadž věřím, že až umřu, přijdu do nebe, kam mě už předešla moje nebožka žena. Někdy, když je tichá měsíčná noc, se mi skoro zdá, jako bych ji viděl chodit tady v okolí po lese, který mívala tak ráda. Věříte, vzácný pane, že se budeme smět vrátit znovu na zem, až naše duše opustí naše tělo?“

Emilie se již nedokázala ovládnout. Srdce se jí sevřelo trýznivou mukou a na otcovu ruku, kterou dosud držela ve své, skanuly horké slzy. St. Aubert musel sebrat všechny síly, aby nakonec tiše promluvil.

„Doufám, že se budeme smět podívat na ty, které jsme na zemi opustili. Ale mohu v to pouze doufat. To, co bude potom, zůstává našim smyslům utajeno a můžeme v tom spoléhat jen na svou naději a víru. Nemáme žádný důkaz pro to, že duše zemřelých bdí nad svými přáteli, které milovaly, ale můžeme svatě doufat, že je tomu tak. Já se té naděje nikdy nevzdám,“ pokračoval, utíraje přitom slzy z dceřiných očí, „osladí mi to poslední hořké chvíle umírání.“

Po tvářích mu skanuly slzy a také La Voisin měl oči zvlhlé dojetím. Chvilí seděli beze slova, až nakonec La Voisin navázal přerušenu nit jejich rozhovoru.

„Ale věříte, pane,“ řekl, „že se na onom světě setkáme se svými nejdražšími, které jsme tady milovali? Já tomu musím věřit.“

„Pak tomu tedy věřte,“ odpověděl St. Aubert. „Věru krutá byla by muka rozloučení, kdybychom měli věřit, že se se svými nejdražšími loučíme navěky. Nermuť se, Emilko, však se zas shledáme!“ Pozdvihl oči k nebesům a v měsíčním světle, které mu slabě ozářilo tvář, bylo vidět, že jeho zármutek ustoupil pocitu pokojné vyrovnanosti.

La Voisin pochopil, že ve svých úvahách zašel již příliš daleko a stočil nyní hovor jiným směrem. „Jsme tady potmě,“ řekl, „zapomněl jsem přinést světlo.“

„Ne,“ zarazil ho St. Aubert, „takhle to mám nejraději. Jen sed'te, milý příteli. Emilko, už je mi mnohem líp, ten zdejší vzduch opravdu dělá zázraky. I tahle černá hodinka mi dělá náramně dobře. A slyšíš tu libou hudbu kdesi v dáli? Kdo to tak krásně hraje na kytaru? Jsou to snad dva nástroje, anebo slyším ozvěnu?“

„Myslím, vzácný pane, že je to ozvěna,“ řekl La Voisin. „Tu kytaru je často slyšet, když je v noci všude ticho, ale kdo na ni hraje, to neví nikdo. Někdy ji doprovází i zpěv, a je to hlas tak lahodný a přitom smutný, že by si člověk málem myslel, že v těch lesích straší.“

„Určitě v nich straší,“ řekl St. Aubert s úsměvem, „ale věřím, že jsou to smrtelníci.“

„Někdy, když jsem nemohl usnout, jsem ji zaslechl o půlnoci,“ vyprávěl dál La Voisin, jako kdyby St. Aubertovu poznámku nevzal na vědomí, „téměř pod samým oknem. A věřte mi, nikdy předtím jsem neslyšel takovou hudbu! Často mi připomněla nebožku ženu, až jsem se z toho rozplakal. Někdy jsem i vstal a šel k oknu, abych se podíval, jestli snad někoho nezahlednu. Ale jen co jsem otevřel okno, všechno utichlo a po nikom ani památky. A jak tak stojím a napínám sluch, kolena se pode mnou roztrásla; stačilo, aby někde

na stromě zašustilo listí, a už jsem se k smrti vylekal. Říká se, že je to výstraha lidem, kteří mají brzo umřít. Ale já ji tu slyším už léta, a dosud jsem tady.“

Emilie se v duchu musela té směšné pověře pousmát, ale při rozpoložení, v němž se nacházela, zapůsobila na ni přece jen nakažlivě.

„Ale příteli,“ zeptal se St. Aubert, „cožpak se nenašel nikdo, kdo by měl odvahu jít za těmi zvuky? Kdyby ano, objevil by asi hudebníka.“

„Ale ovšem, vzácný pane, někteří šli za nimi do lesa, jenže hudba jako by před nimi stále ustupovala, až se jim zdálo, že zaznívá z veliké dálky jako obvykle. Nakonec dostali strach, aby je nezavedla do záhuby, a neměli odvahu jít dál. Jen zřídka jsem ji slyšel takhle brzy. Obvykle se ozve kolem půlnoci, když ta velká hvězda, co vychází tamhle nad hláskou, zapadá za lesy vlevo.“

„Nad jakou hláskou?“ zeptal se rychle St. Aubert. „Já žádnou nevidím.“

„Promiňte, vzácný pane, ale musíte ji vidět, je jasně ozářena měsícem – na konci té aleje, tam hodně vzadu. Zámek, ke kterému patří, je zakryt stromy.“

„Ano, tatínku,“ řekla Emilie a ukázala tím směrem, „nevidíte, jak se tam nad tím tmavým lesem cosi třpytí? Myslím, že je to korouhvička, na kterou dopadá zář měsíce.“

„Ano, máš pravdu, už ji také vidím. A komu patří ten zámek?“

„Patřil panu markýzi de Villeroi,“ prohlásil La Voisin poněkud okázale.

„Ach,“ vydechl St. Aubert, „jsme tedy tak blízko Le-Blanku?“ Zdálo se, že jej ta zpráva silně rozrušila.

„Kdysi to bývalo oblíbené sídlo pana markýze,“ pokračoval La Voisin, „ale potom se mu nějak znelíbilo a mnoho let se tam neobjevil. Není to dlouho, co jsme slyšeli, že umřel, a zámek prý přešel do jiných rukou.“

St. Aubert seděl tiše, leč poslední slova jako by ho rázem vytrhla z jeho zamyšlení. „Umřel!“ vykřikl. „Proboha kdy?“

„Asi prý před pěti týdny,“ odpověděl La Voisin. „Vy jste snad pana markýze znal, vzácný pane?“

„Je to velice zvláštní,“ řekl St. Aubert, nechávaje starcův dotaz bez odpovědi.

„Proč je to tak zvláštní, tatínku?“ zeptala se Emilie zvědavě i trochu ulekaně.

St. Aubert se místo odpovědi znovu zamyslel a pak, když se zdálo, že se zas poněkud vzpomatoval, zeptal se na jméno nového majitele.

„To jsem už, vzácný pane, zapomněl,“ řekl La Voisin, „ale vím, že jeho Milost se zdržuje hlavně v Paříži. Neslyšel jsem, že by sem někdy přijela.“

„Zámek je tedy opuštěný?“

„Skoro by se to tak dalo povědět. Stará hospodyně a její manžel, který tam dělá šafáře, se o něj starají, ale sami tráví většinu času v nedalekém domku.“

„Zámek je asi velmi prostorný,“ řekla Emilie, „a dva lidé by se tam cítili příliš opuštění.“

„Namouvěru, slečno,“ odpověděl La Voisin, „já sám bych tam nezůstal přes noc, ani kdyby mi za to někdo sliboval půl panství!“

„Jakže?“ ozval se St. Aubert, který se znovu vytrhl ze svého zadumání. A když mu hostitel zopakoval poslední větu, vydralo se mu z hrdla slabé zaúpění, ale pak, jako by chtěl své dojetí zamaskovat, honem se La Voisina zeptal, jak dlouho již žije v zdejších končinách.

„Skoro odmalička,“ zněla odpověď.

„Pak se snad budete pamatovat na zesnulou paní markýzu?“ otázal se St. Aubert změněným hlasem.

„Ale ovšem, milostpane – a moc dobře. A nejen já, ale i mnoho jiných se na ni pamatuje.“

„Ano,“ odušil St. Aubert, „– a já jsem jeden z nich.“

„Jakže, vzácný pane! To se tedy pamatujete na jednu z nejkrásnějších a nejskvělejších paní. Zasloužila si lepší osud.“

St. Aubert měl oči plné slz. „Již dost,“ zvolal přidušeným hlasem, přemáhaje jen stěží velké pohnutí, „– již dost o tom, milý příteli.“

Emilie se ovládla, a ačkoli ji otcovo chování velice překvapilo, na nic se ho nevyptávala.

La Voisin se začal omlouvat, ale St. Aubert ho zarazil. „Není třeba, příteli,“ řekl, „mluvme raději o něčem jiném. Hovořil jste o té hudbě, kterou jsme právě slyšeli.“

„Ano, vzácný pane – ale pst, slyšíte? Už je tu zas. Poslouchejte, co zpívá.“

Všichni rázem ztichli.

*Tu posléz velebný a luzný zvuk
se zdvih jak oblak libovonných par,
šíře se povětrím, a samo Ticho
zaujal rázem tak, že zatoužilo
popřít svou vlastní podstatu a víc
již nemlčet, leč znít.*

MILTON

Hlas po chvíli odumřel v dálce a jen nástroj, který již předtím slyšeli, dohrával tichou melodií.

St. Aubert si teď povšiml, že tóny, které nástroj vyluzoval, znějí sytěji a lahodněji než kytara, a ještě tklivěji a jemněji než loutna.

Nepřestali poslouchat, ale hudba zmlkla a již se neozvala.

„Divná věc!“ přerušil nakonec ticho St. Aubert.

„Velice divná,“ dodala Emilie.

„Ano,“ souhlasil La Voisin.

A opět seděli mlčky.

„Je tomu již osmnáct let, co jsem tu hudbu slyšel poprvé,“ ozval se po dlouhé chvíli znovu stařec. „Pamatuji se, jak jsem tenkrát za krásné letní noci – podobné té dnešní, jen hodina byla pokročilejší –

šel sám lesem. Vzpomínám si, že jsem měl skleslou náladu, poněvadž jeden z mých chlapců byl nemocen a báli jsme se tenkrát, že ho možná ztratíme. Celý večer jsem seděl u jeho lože, zatímco jeho matka spala – tu noc předtím totiž ani na chvíli oko nezamhouřila. Tak jsem ho tedy hlídal, a poněvadž ten den bylo velmi dusno, šel jsem se trochu projít na čerstvý vzduch. A jak jsem v zamyšlení kráčet mezi stromy, zaslechl jsem v dálce hudbu. Myslel jsem nejdřív, že to Claude hraje venku před chalupou na flétnu, jak to vždy zvečera, když bylo hezky, míval ve zvyku. Ale když jsem došel na malou paseku (nikdy na tu chvíli nezapomenu), zastavil jsem se, abych se podíval na hvězdy, zářící vysoko na obloze – a tu jsem uslyšel hudbu tak přelíbeznou, že se to slovy nedá vypovědět. Jako by to hráli sami andělé! Však jsem také honem pohlédl znovu k nebesům – a věru by mě příliš nepřekvapilo, kdybych tam nějakého uviděl! Jakmile jsem přišel domů, vyprávěl jsem, co jsem v lese slyšel, ale všichni se mi smáli, říkali, že to jistě byli nějakí pastýři, kteří hráli na své šalmaje, a o ničem jiném se nedali přesvědčit. Ale o několik dní později zaslechla tu noční hudbu i moje žena a byla tím překvapena stejně jako já. A otec Denis ji pak hrozně vyděsil, když jí řekl, že ta hudba jí přišla zvěstovat smrt jejího dítěte a že ji často bylo slyšet v domech, kde někdo umíral.“

Emilii naplnila ta pověra dosud neznámou bázní, až se bezděky celá roztřásla, takže St. Aubert si nemohl jejího vzrušení nepovšimnout.

„Ale chlapec zůstal naživu, vzácný pane, přes to, co říkal velebný pán.“

„Velebný pán!“ zvolal St. Aubert, který až dosud trpělivě naslouchal „povídavému stáří“. „Je tu snad blízko nějaký klášter?“

„Ano, vzácný pane. Klášter svaté Kláry stojí nedaleko odtud – tamhle na mořském břehu.“

„Ach,“ vyhrkl St. Aubert, jako kdyby se náhle rozpomněl, „klášter svaté Kláry!“

Emilie si všimla, jak mu čelo zbrázdila vráska bolesti a obličejem prokmitl záchvěv zděšení. Pak jeho rysy ztuhly a v bledém světle měsíce, dopadajícím na jeho tvář, připomínal jednu z oněch mramorových soch na náhrobku, které jako by se v nevýslovném žalu nakláněly nad urnou s popelem mrtvých, ozářeny

*svitem luny mdlé,
jenž proniká k nim barevnými okny.*

VYSTĚHOVALCI

„Ale tatínku,“ pospíšila si Emilie rozptýlit jeho chmury, „zapomínáte, že si musíte odpočinout. Jestli náš laskavý hostitel dovolí, půjdu vám uchystat lože – vím, jak to máte nejraději.“

St. Aubert se rychle vzpamatoval a s něžným úsměvem dceru přesvědčoval, že je sama dost unavená a že jejího přispění nebude zapotřebí. La Voisin, v němž jeho vlastní vyprávění rozeznělo dávné vzpomínky a tak jej zaujalo, že starost o svého hosta pustil na chvíli z hlavy, vyskočil nyní ze židle, poprosil za prominutí, že již dávno z návsi nepřivolal Anežku, a rychle vyšel z jizby.

Brzy se vrátil s dcerou, mladou ženou příjemné tváře, a od ní se Emilie dozvěděla, co ji až dosud nenapadlo – že totiž, aby je mohli na noc ubytovat, bude jim část La Voisinovy rodiny muset postoupit svá lože. Přišlo jí to nesmírně líto, ale Anežka svou odpověď dokázala, že zdédila nemálo z otcovy bodré velkodušnosti. Bylo již zařízeno, že některé její děti a Michal přespí v sousední chalupě.

„Bude-li mi zítra líp, má drahá,“ řekl St. Aubert, když se k němu Emilie vrátila, „vydal bych se rád na cestu co nejčasněji, abychom si přes den, v době největšího horka, mohli odpočinout. A zamíříme zpátky k domovu. V mém nynějším stavu a rozpoložení by mě další cesta sotva těšila, a tak rád bych už byl zase v La Vallée.“

Emilie se sice sama také již toužila vrátit, ale otcovo náhlé rozhodnutí nepřijala s velkou radostí, neboť v něm viděla neklamné znamení toho, že se cítí mnohem hůře, než byl ochoten přiznat.

St. Aubert se pak odebral na lože a také Emilie odešla do své komůrky, ale ne proto, aby si ihned lehla. Vrátila se v duchu k nedávnému rozhovoru o duších zemřelých, který na ni zvláště silně zapůsobil, neboť měla velmi pádný důvod k obavám, že její drahý tatínek brzy rozmnoží jejich počet. Zamyšleně se vyklonila z malého okénka a upřela zraky k nebesům, jejichž modrá, průzračná bář byla hustě poseta hvězdami, snad světy duší, oproštěných od své pozemské schránky. A jak její zrak bloudil po těch nekonečných prostorách, povznesla se její mysl opět k úvaze o vznešenosti boží a o tom, jaký osud nás čeká, až tu nebudeme. Žádný hluk vezdejšího světa ji nerušil v jejím rozjímání; veselý tanec dávno skončil a všichni vesničané se již vrátili do svých domovů. V nehybném vzduchu se nezachvěl ani lísteček a jen vzdálený cinkot ovčího zvonce nebo vrznutí zavíraného okna tu a tam na chvílku přerušily ticho. Nakonec se přestaly ozývat i ony poslední připomínky lidské existence a Emilii, jak tam tak stála s rozechvělou a přitom odlehčenou myslí, zalily se oči slzami vroucího obdivu i pokorného díkůvzdání. Na zem se začaly snášet půlnoční stíny a hvězda, kterou jí ukázal La Voisin, zašla za lesy. A tu si připomněla, co stařec o hvězdě i o té tajemné hudbě vyprávěl, a zatímco dál setrvala u okna, zpola dychtivě a zpola ustrašeně naslouchajíc, zda hudba opět nezazní, vytanul jí na mysli otcův obraz. Vzpomněla si, jak velice ho rozrušila zmínka o smrti markýze de Villeroi i narážka na osud markýzy, a ráda by znala dávnou příčinu jeho pohnutí. A její podiv a zvědavost byly tím větší, protože si nevzpomínala, že by ho někdy slyšela vyslovit jméno Villeroi. Žádná hudba se již v nočním tichu neozvala a Emilie, když si uvědomila, jak je pozdě a že ráno musí vstávat velmi brzy, takže jí k odpočinku zbývá jen pár hodin, odtrhla se od okna a odebrala se na lože.

Kapitola VII

*... at' nosí v sobě stesk a žal,
kdo otrocky lpí naездеjším bytí.
Leč vzletný duch zná hledět za hrob dál
a může se jen nad tím podiviti.
Což naposledy na zem slunce svítí?
A nevrátí se opět doba máje?
Vždyť na východě nový žár se nítí
a s novým jarem nový život zraje.
Zas budou louky kvést, zas zelenat se háje!*
— BEATTIE

Když Emilii podle jejího přání časně ráno vzbudili, procitla s vědomím špatně strávené noci, neboť ji pronásledovaly zlé sny, takže hluboký, milosrdný spánek – ono největší dobrodiní těch, kdo se pro něco souží – jí zůstal odepřen. Ale když otevřela okno a podívala se na les zjasnělý zářícím sluncem a začala zhluboka dýchat křišťálový vzduch, její mysl se upokojila. Kamkoli pohlédla, všechno jako by překypovalo radostí a šířilo životodárnou svěžest i po svém okolí; a k tomu doléhala k ní ze všech stran pestrá směs samých lahodných – a lze-li to tak nazvat – potěšlivých zvuků: vzdálený hlas klášterního zvonu, svolávajícího k ranní pobožnosti, tiché šumění moře, zpěv ptactva i tlumené bučení krav a bekot ovcí, které viděla pomalu přecházet mezi stromy. Pod dojmem toho malebného výjevu se pohroužila v libé zasnění, a jak tam stála a čekala, až také St. Aubert vstane a půjde k snídani, uspořádaly se její myšlenky do následujících veršů:

Hodina předjitřní

*Jak překrásný je stinný les v tom čase,
kdy na východě vzejde záře bledá
a nad krajem, jenž z dřímot probírá se,
růžové ráno oponu svou zvedá.*

*Kdy každý kvítek, který plakal v noci,
svou hlavu prokřehlou hned k světlu vine
a rozevívá něžné lístky skvoucí,
z nichž libá vůně kolkolem se line.*

*Procitlým lesem k sluchu proniká
ranního ptactva zpěv a cvrlikání,
bzučení včel a píseň lesníka
a bekot ovcí ze vzdálených strání.*

*Pak mezi listím svitne pohoří,
jež v dálce zdvihá ojíněné hlavy,
a ještě dále plachta na moři,
když ozáří ji záblesk mihotavý.*

*Darmo však vábí les a jeho vůně,
šum vánku v korunách a slunka jas
i jitro zrosené, když člověk stůně
a srdce nevelí: bud' vesel zas!*

*Hodino hojivá, ty, která vléváš sil,
vrať lícím ruměnec a dej, by otec žil!*

V chaloupce zatím začalo být rušno. Zdola slyšela teď Emilie čilé kroky, a hned nato dolehl k ní zvenčí hlas Michala, který ze

sousední chalupy přiváděl své mezky a cosi jim živě vykládal. Vyšla ze své komůrky a u dveří se setkala se St. Aubertem; na první pohled poznala, že prodělal stejně neklidnou noc jako ona. Dovedla ho dolů do světnice, kde strávili předešlý večer a kde již pro ně byla prostřena chutná snídaně. La Voisin a jeho dcera na ně čekali, aby jim popřáli dobré jitro.

„Tu chaloupku vám věru závidím,“ řekl jim St. Aubert na uvítanou. „Je tak pěkná, tichá a útulná – a k tomu ten zdejší vzduch! Kdyby něco mohlo člověku navrátit ztracené zdraví, byl by to určitě tenhle váš vzduch!“

La Voisin se vděčně uklonil a s pravou francouzskou dvorností odpověděl: „Naši chaloupku nám teď právem může leckdo závidět, když jste ji vy a milostslečna poctili svou přítomností.“

St. Aubert jej za tu poklonu obdařil přátelským úsměvem a usedl pak k prostřenému stolu. Byla tam smetana, ovoce, tvaroh, máslo a káva. Emilie zatím otce starostlivě pozorovala, a protože jí připadal velmi přepadlý a skleslý, snažila se ho přesvědčit, aby s odjezdem počkal až do odpoledne. Ale zdálo se, že St. Aubert by již byl nejraději doma, jak ostatně několikrát – s naléhavostí u něho velmi neobvyklou – výslovně prohlásil. Nyní řekl, že se cítí docela dobře a že se mu bude lépe cestovat v tuto časnou hodinu, dokud je ještě chládek, než v horkém odpoledni. Ale když hovořil se staříčkým hostitelem a děkoval mu za milé pohostinství, všimla si Emilie, jak náhle zbledl, a než k němu stačila přiskočit, zvrátil se zpátky na židli. Za okamžik sice svou slabost opět překonal, ale bylo mu velmi špatně a sám musel nyní uznat, že se v tomto stavu nemůže vydat na cestu. Chvilí se ještě snažil přemoci, ale pak poprosil, aby mu pomohli nahoru do postele. Ta žádost připomněla Emilii minulý večer, a tu se znovu vyděsila, že snad věci již dospěly k nejhoršímu. Ale ačkoli se pod dojmem toho otřesu sama sotva držela na nohou, před St. Aubertem nechtěla dát svůj strach najevo, a honem mu proto podala chvějící se ruku, aby mu pomohla dojít ke dveřím jeho pokojíka.

St. Aubert se nechal uložit do postele a potom požádal, aby mu zavolali Emilii, která zatím plakala ve své komůrce. Když přišla, naznačil mírným pokynutím La Voisinovi a Anežce, aby se vzdálili, načež vzal dceru za ruku a upřel na ni pohled tak procítěný a strastiplný, že se přes veškeré své předsevzetí neudržela a propukla v usedavý pláč. St. Aubert se snažil ovládnout, ale přesto v tu chvíli nebyl mocen slova. Dokázal jen tisknout dceřinu ruku a silou vůle zadržet slzy, které se mu draly do očí. Nakonec se přece odhodlal promluvit. „Milé dítě,“ řekl a trochu se pousmál, „drahá Emilko!“ Marně se však pokoušel přemoci své utrpení – a opět zmlkl. Pozdvihl oči k nebesům, jako by se tiše modlil, a pak s výrazem, v němž se otcovská něha mísila se zbožnou důstojností světce, prohlásil rozhodnějším tónem: „Drahé dítě, tak rád bych zmírnil bolestnou pravdu toho, co ti teď musím povědět, ale zjišťuji, že je to nad mé schopnosti i síly. Tak rád bych tě toho ušetřil, ale klamat tě by bylo příliš kruté. Nepotrvá to již dlouho a budeme se muset rozloučit. Promluvme si o tom, aby nás naše myšlenky i modlitby mohly na tu chvíli připravit a pomohly nám ji překonat.“ Poslední slova mu odumřela na rtech. Vzlykající Emilie si přitiskla jeho ruku k srdci, které úpělo bolestí, ale pohledět mu do tváře přitom nedokázala.

„Nesmíme promarnit již ani okamžik,“ pokračoval St. Aubert, když se zas trochu vzpamatoval, „mám toho tolik na starosti. Je tu jedna důležitá věc, s kterou tě musím seznámit, a ty mi při tom musíš něco svatosvatě slíbit. Víím, že se mi potom uleví. Jistě sis všimla, jak nedočkavě jsem pospíchal domů, ale nevíš, co mě k tomu vedlo. Poslouchej teď dobře, co ti povím. Ale počkej ještě – než ti to povím, dej mi ten slib – slib svému umírajícímu otci...!“ St. Aubert se náhle odmlčel a Emilie, vylekaná jeho posledními slovy, poprvé zvedla hlavu v domnění, že již nastal konec. Přestala plakat, chvíli na otce upírala vytřeštěné zraky, a potom se v náhlém záchvatu skácela na svou židli.

Na St. Aubertův křik přiběhl La Voisin s Anežkou, kteří ihned začali Emilii křísit, ale ať se namáhali sebevíc, jejich pokusy zůstávaly dlouho bezvýsledné. Konečně přece otevřela oči, ale St. Auberta ten truchlivý výjev, jehož byl právě svědkem, stál tolik sil, že dlouho nebyl s to něco říci. Posilující lék, který mu Emilie podala, jej však trochu vzpružil, a když pak byl s dcerou opět ponechán o samotě, jal se ji všemožně utěšovat ve snaze uklidnit její rozrušenou mysl aspoň natolik, jak to v oné chvíli její stav dovoloval. Emilie se mu však vrhla do náruče a začala mu prsa skrápět slzami. Když viděl, že ve svém zármutku vůbec nevnímá, co jí povídá, přestal k ní pronášet chlácholivá slova, jimž ostatně sám v té chvíli nedokázal přikládat víru, a také on dal mlčky průchod svým citům. Nakonec se Emilie opět uklidnila; připomněla si, že musí otce ušetřit pohledu na své utrpení – byla to její povinnost! Vymanila se mu proto z náruče, otřela slzy a řekla pak něco, co mělo vyznít jako útěcha.

„Drahá Emilko,“ odpověděl jí St. Aubert, „nesmíme ztrácet víru. Ten, kdo nás až dosud chránil v každém nebezpečí a v každém neštěstí nám poskytoval úlevu, ten, jehož zrak neustále bdí nad našimi životy, se od nás neodvrátí – ne, neodvrací se ani v tuto chvíli. Cítím to ve svém srdci. I když tě opustím, mé dítě, zůstaneš tady pod jeho dohledem; a já, přestože tady nebudu, setrvám v jeho přítomnosti. Ne, neplač, Emilko. Na smrti není nic ani nového, ani překvapivého. Vždyť přece víme, že jsme přišli na svět, abychom jednou umřeli. Pro ty, kdo věří v prozřetelnost boží, není na tom nic strašlivého. I kdybych neumřel nyní, za nějakou dobu, až by se naplnil můj čas (je to přec zákon přírody), musel bych stejně odejít; dožil bych se možná vysokého věku, ale sotva bych ušel neduhům, bolestem a strastem, které jsou jeho údělem. A pak by nakonec stejně přišla smrt a stejně by tě dohnala k slzám, jež nyní proléváš. Raději přijmi s povděkem, že jsem ušetřen takového utrpení a že je mi dopřáno umřít s nezkalenou, vyrovnanou myslí, při plném vědomí toho, co mě očekává. Neboť má víra jest mi útěchou.“

St. Aubert zmlkl, vysílen dlouhou řečí. Emilie se snažila vypadat opět co nejklidněji, a aby tatínka potěšila, začala jej horlivě ujišťovat, že k ní nepromlouval nadarmo.

St. Aubert si mezitím trochu odpočinul a potom se znovu rozhovořil. „Vraťme se nyní k věci,“ pravil, „která mi tolik leží na srdci. Řekl jsem, že mi při tom musíš něco svatosvatě slíbit. Slib mi to již teď, ještě než tě blíže seznámím s podstatnou částí toho, čeho se ona věc týká. Některé podrobnosti ti zamlčím, neboť bude pro tebe lépe, zůstanou-li ti utajeny. Slib mi tedy, že přesně vykonáš to, co ti uložím.“

Emilie, polekaná neobyčejnou vážností jeho chování, osušila slzy, které se dosud marně snažila potlačit, a zatímco výmluvně hleděla St. Aubertovi do očí, zavázala se splnit každé jeho přání přísahou, při které jí, aniž dobře věděla proč, bezděky přeběhl po těle mráz.

St. Aubert potom pokračoval: „Znám tě moc dobře, Emilie, a vím, že bys nikdy neporušila žádný slib, a zvláště ne takový, k němuž ses tak slavnostně zavázala. Tvé ubezpečení mě zcela upokojuje, a také pro tvůj klid je nanejvýš důležité, abys to, cos mi slíbila, řádně dodržela. Poslouchej tedy, co ti teď povím. Kabinet, který sousedí s mým pokojem v La Vallée, má v podlaze posuvnou desku. Poznáš ji podle nápadného suku ve dřevě. Je to druhé prkno od zdi proti dveřím a asi tři stopy od toho konce blíž k oknu uvidíš na něm rýhu, jako kdyby tam bylo nastaveno. Ted' jak se otevírá. Přitlač nohou na rýhu, konec prkna poklesne a ty je pak snadno podsuneš pod zbylou část. Dole uvidíš dutý otvor.“ St. Aubert udělal krátkou přestávku, aby se mohl nadechnout, ale Emilie mu dál visela očima na rtech. „Rozumíš těm pokynům, drahé dítě?“ zeptal se St. Aubert. Emilie, ač stěží vládla jazykem, přisvědčila.

„Až se tedy vrátíš domů...“, řekl St. Aubert s povzdechem a chtěl pokračovat, ale Emilie si při zmínce o návratu domů najednou uvědomila, za jak smutných okolností k němu dojde, a znovu propukla v zoufalý nářek. I St. Aubertovi, přestože si umínil, že musí

být statečný a že již nesmí dávat průchod svému žalu, vehnala ta připomínka do očí slzy. Ale brzy se zase opanoval. „Milé dítě,“ řekl pak, „utiš se. Až odsud odejdu, nezůstaneš tu opuštěna – svěřím tě jen do vůle toho, v jehož prozřetelnost jsem nikdy nepřestal důvěřovat. Neztrpčuj mi poslední chvíle pohledem na tvé utrpení, raději mi buď příkladem a ukaž mi, jak se mám smířit s osudem.“ Opět se odmlčel, ale na Emilii jako by tentokrát jeho slova neměla žádoucí účinek, neboť čím víc se snažila ovládnout své city, tím méně se jí to dařilo.

„Ale ten kabinet, má drahá,“ připomněl jí St. Aubert, který nyní mluvil jen s velkou námahou. „Hned jak se vrátíš domů, jdi tam a pod prknem, které jsem ti popsal, najdeš balíček listin. Poslouchej mě teď dobře, neboť slib, který jsi mi dala, se týká především toho, oč tě nyní požádám. Ty listiny musíš spálit – a pamatuj, je to můj výslovný příkaz! – *nesmíš je ani číst, ani prohlížet!*“

Emiliino překvapení bylo tak velké, že na okamžik zapoměla na své utrpení a odvážila se zeptat, proč to tak musí být. Nato jí St. Aubert odpověděl, že kdyby pokládal za správné vysvětlovat jí důvody, které jej k tomu vedou, nebyl by na ní musel předem vymáhat ten slib. „Musíš mi prostě uvěřit, že to, oč tě v tuto chvíli žádám, je krajně důležité,“ dodal a potom pokračoval: „Pod oním prknem najdeš také asi dvě stě luisdorů, uložených v hedvábné peněženke. Ostatně proto, aby jakékoli peníze mohly být na zámku v bezpečí, byla ta tajná skrýš původně pořízena. Stalo se to v době, kdy naším krajem procházely hordy výtržníků, které zneužívaly veřejných nepokojů a neváhaly drancovat, kdekoli se jim naskytla příležitost.

Ale musíš mi slíbit ještě něco – že totiž, i kdyby tě mělo potkat nevimco, nikdy náš zámek neprodáš!“ Kladl jí dokonce na srdce, aby si i v případě, že by se chtěla vdát, vymínila ve svatební smlouvě, že zámek zůstane navždy v jejím držení. Potom jí podrobněji než dosud vylíčil, v jakém stavu jsou jeho majetkové poměry. „Těch dvě stě luisdorů spolu s tím, co nyní najdeš v mé peněženke, jsou všechny

peníze, které ti mohu odkázat. O tom, jak stojí mé záležitosti u pana Mottevilla v Paříži, jsem ti již pověděl. Ach, milé dítě, nechávám tě tu chudou – ale ne zcela bez prostředků,” dodal po krátkém odmlčení. Emilie mu na to, co jí právě sdělil, sotva mohla něco říci, ale poklekla vedle lože, přitiskla tvář k otcově ruce, spočívající na pokrývce, a beze slova ji smáčela slzami.

St. Aubert se po tomto rozhovoru očividně uklidnil, ale byl tak vysílen svou dlouhou řečí, že mu únavou poklesla víčka. Emilie, tiše vzlykajíc, zůstala i potom klečet vedle něho, dokud ji nevyrušilo slabé zaklepaní na dveře. Byl to La Voisin, který jí přišel oznámit, že se ze sousedního kláštera dostavil zpovědník a je připraven St. Aubertovi posloužit. Emilie nechtěla rušit otcův spánek, ale požádala, aby mnich neodcházel. Když St. Aubert procitl, nemohl se upamatovat, kde je, a chvíli mu trvalo, než v osobě sedící u jeho lože poznal Emilií. Potom pohnul rty a napřáhl k ní ruku, kterou Emilie ihned vzala do své, ale zděšena pohledem na jeho mrtvolnou tvář, sklesla zas zpátky na židli. Když konečně St. Aubert opět nabyl řeči, zeptala se ho Emilie, přeje-li si zavolat zpovědníka. Odpověděl, že ano, a Emilie jej ponechala s mnichem o samotě. Setrvali spolu přes půl hodiny, a když pak zase Emilií k sobě zavolali, všimla si, že otec je víc rozrušen, než když od něho odcházela, a vyčítavě se zahleděla na mnicha, jemuž to přikládala za vinu. Ale svatý muž jen vlídně a smutně pokýval hlavou a odvrátil se. St. Aubert ji rozechvělým hlasem požádal, aby se s ním pomodlila, a také La Voisinovi vzkázal stejnou prosbu. La Voisin přišel i s dcerou. Oba plakali, a zatímco kněz slavnostním hlasem předčítal modlitbu za umírající, klečeli s Emilií u St. Aubertova lože. St. Aubert ležel klidně a pouze slzy kanoucí mu zpod zavřených víček svědčily o vroucím zaujetí, s nímž v duchu opakoval slova modlitby. Jen Emilie se neudržela a několikrát přerušila obřad hlasitými vzlyky.

Když mu potom mnich udělil poslední pomazání a odešel, pokynul St. Aubert La Voisinovi, aby k němu přistoupil blíž. Podal mu

ruku a chvíli ležel mlčky. Nakonec pravil dojatě: „Můj dobrý příteli, známe se jen krátce, ale přesto dost dlouho k tomu, abyste mi stačil prokázat tolik dobrodiní. Nepochybuji, že až umřu, budete je dále prokazovat mé dceři. Bude toho mít věru zapotřebí. Svěřuji ji na těch pár dní, co u vás zůstane, do vaší péče. Víc nemusím říkat – víte, jak cítí otec, neboť i vy máte děti. A já bych byl na tom mnohem hůř, kdybych nevěřil ve vaši dobrotu.“ Nato se odmlčel.

La Voisin jej se slzami v očích, které jasně hovořily o jeho upřímnosti, ujistil, že se ze všech sil vynasnaží zmírnit Emiliino hoře a že ji též, bude-li to St. Aubertovo přání, doprovodí zpátky do Gaskoňska. Něco takového St. Aubert ani nečekal, takže jen stěží shledával slova, jimiž by starci dal najevo, kterak si váží jeho laskavosti a jak vděčně jeho nabídku přijímá. Výjev, který se hned nato odehrál mezi St. Aubertem a Emilií, rozrušil La Voisina tak, že se raději kvapně vzdálil a nechal dceru s otcem o samotě. St. Aubert rychle umdlával, ale byl dosud plně při smyslech a s kratšími přestávkami mohl dosud i souvisle promlouvat. Využil těch posledních strašných chvil k tomu, aby dceři udělil několik rad do budoucnosti. A snad ještě nikdy nemyslel jasnozřivěji a nevyjadřoval se přesněji.

„Především, drahá Emilko,“ řekl, „nezakládej si na své citlivosti, jak mylně činí křehké, romantické duše. Těm, kdo jsou doopravdy citliví, mělo by se od útlého mládí vštěpovat, že je to nebezpečná vlastnost, která se neustále snaží vytěžit ze všeho nějaký velký zážitek, ať již tklivý anebo potěšlivý. A jelikož nás na cestě životem potkávají častěji věci bolestné než radostné a jelikož zlé, jak se obávám, zakoušíme mnohem silněji než dobré, stáváme se obětí svých citů, pokud je neumíme do jisté míry ovládat. Vím, co řekneš (neboť jsi, Emilko, ještě mladá) – ano, řekneš, že jsi raději ochotna někdy trpět, než by ses vzdala oněch šťastných chvil, za něž zas jindy vděčíš svému citlivému srdci. Ale až poznáš mnoho strastí a tvá usouzená duše bude hledat klid, potom vystřízlivíš ze své iluze. Zjistíš, že skutečnost je jiná než přízrak štěstí, které sis

malovala. Neboť štěstí je stav pokojné, ne rozhárané mysli. Musí být skromné, umírněné, a nemůže je proto poznat ani ten, kdo se věčně vzrušuje nad každou maličkostí, ani ten, jehož srdce je každému citu uzavřeno. Jak vidíš, má drahá, přestože bych chtěl, aby ses varovala nebezpečné přecitlivělosti, nehájím nikterak lhostejnou necitelnost. Svého času jsem ti myslím říkal, že je to mnohem horší nectnost, než všechny ty nedobré věci, které pocházejí z přílišné citlivosti, a tvrdím to i nyní. Říkám tomu *necnost*, neboť vždy svádí na scestí. Ale vezmeme-li to z druhé strany, ani se špatně ovládanou citlivostí tomu není jinak, a v tom smyslu bychom ji rovněž mohli označit za nectnost – ovšem s tím rozdílem, že zlo pramenící z necitelnosti napáchá daleko více škod. Ale mluvím již příliš dlouho,“ dodal ochable, „a i tebe, Emilko, to asi již unavuje. Chtěl jsem jen, abys dobře pochopila, co je pro tvou budoucí spokojenost nesmírně důležité.“

Emilie ho ujistila, že si velice váží jeho rad, na které nikdy nezapomene a z kterých si nikdy nepřestane brát ponaučení.

St. Aubert se na ni vlídně a smutně pousmál. „Opakuji znovu,“ řekl pak, „že ani kdyby to bylo v mé moci, nikdy bych tě neučil, jak se stát necitelnou. Chtěl bych tě jenom přesvědčit, aby ses nedala unášet přemírou citů, ukázat ti, jak se té slabosti vyvarovat. Střez se, má lásko, snažně tě o to prosím, toho osudného sebeklamu, který již tolik lidí připravil o duševní klid! Nepyšni se svou citlivostí, neboť propadneš-li té marnivosti, nebudeš nikdy šťastná! Pamatuj, že statečně odolávat protivenstvím je mnohem záslužnější než stavět na odiv křehkost svých citů. Nezaměňuj však statečnost s lhostejností, protože z té nikdy nevzejde nic dobrého. Pamatuj si také, že jediný bohulibý čin, jediný opravdu užitečný čin má větší cenu než všechny pomyslné city na světě. City člověka nešlechtí, nevedou-li jej k dobrým skutkům. Ten, kdo se vyžívá ve svých citech, aniž se snaží prospívat svému okolí, proviňuje se stejně jako lakomec, který se pokládá za úctyhodného jen proto, že

je bohatý, a mylně tak zaměňuje prostředky ke konání dobra s jeho skutečným konáním. Ostatně ses možná již setkala s lidmi, kteří si tolik zakládají na svém jemnocitu pro jemné cítění, že pro nic jiného se jim ho pak již nedostává. I odvracejí se od těch, co žijí v nouzi nebo v bídě, a jelikož zamýšlet se vážněji nad jejich utrpením je věcí neradostnou, nesnaží se jim pomoci. Jak ubohá je lidskost, která se dokáže spokojit soucítěním s bolestmi a strastmi druhých tam, kde by mohla přispívat k jejich zmírnění!“

St. Aubert se na delší dobu odmlčel a poté začal hovořit o své sestře, madame Cheronové. „To, co ti teď povím,“ dodal pak, „týká se tvé bezprostřední budoucnosti. Jak víš, poslední dobou jsme se stýkali jen málo, ale protože je to nyní naše jediná blízká příbuzná, pokládal jsem za správné (jak se dočteš v mé poslední vůli) svěřit tě do její péče, dokud nedosáhneš plnoletosti, a i potom tě doporučuji do její ochrany. Není to přesně osoba, jakou bych si přál za tvou poručnici, jenže jsem neměl na vybranou, a koneckonců si myslím, že v jádru – není špatná. Věřím, že v tomhle ti mé rady netřeba – budeš jistě tak prozíravá a vynasnažíš se získat si její náklonnost a přízeň. Už kvůli mně to musíš udělat, tak jako jsem si to já často přál udělat kvůli tobě.“

Emilie ho ubezpečila, že všechna jeho přání jsou pro ni svatá, a proto bude co nejpečlivěji dbát o jejich vyplnění. „Vždyt,“ dodala se zlomeným hlasem, „brzy mi nic jiného nezůstane. Plnit vaše přání bude téměř jedinou mou útěchou.“

St. Aubert se na ni zahleděl a chtěl snad něco říci, ale vědomí se mu zakalilo a jeho oči pojednou ztěžkly a znehybněly. Ten pohled jako by se jí vrýval do srdce. „Drahý tatínku!“ vykřikla, ale hned se zas ovládla, pevněji stiskla jeho ruku a obličej si zakryla kapesníkem. Své slzy ukryla, ale St. Aubert slyšel její přerývané vzlyky. Znovu se vzpamatoval. „Drahé dítě,“ zašeptal, „moje útěcha budiž útěchou i tobě. Umírám pokojně, neboť vím, že se zakrátko vrátím k svému Otci, který, až odtud odejdu, zůstane nadál i tvým

Otcem. Nikdy mu nepřestaň důvěřovat a on bude s tebou i v tuto těžkou chvíli, tak jako je tu se mnou.“

Emilie mohla jen poslouchat a plakat, ale jeho pokojná vyrovnanost i jeho naděje a víra přece jen poněkud zmírnily její utrpení. Avšak kdykoli pohlédla na jeho zhublou tvář a viděla, jak se do ní začínají vkrádat vrásky smrti – když viděla ty vpadlé oči, které na ni dosud upíral, a ztěžklá, nezadržitelně klesající víčka, projela jí nitrem palčivá bolest, že div nevykřikla, a jen z ohledu na tatínka, z nesmírné lásky k němu dokázala se v tu chvíli opanovat.

Ještě jednou jí chtěl požehnat. „Kde jsi, má drahá?“ zeptal se a napřáhl k ní ruce. Emilie, která se předtím obrátila k oknu, aby neviděl její muka, teprve nyní pochopila, že se mu zrak již zakalil. Když jí s posledním zbytkem sil, neboť život z něho valem vyprchával, dal své požehnání, sklesl zpátky na podušku. Políbila ho na čelo, na kterém již vyrážel smrtelný pot, a zapomínajíc na okamžik na to, že musí být statečná, smáčela je i svými slzami. St. Aubert pozdvihl oči; ještě jednou se v nich objevil záblesk otcovské něhy, ale rychle pohasl a on již nepromluvil.

Zvolna pak ve spánku dokonával až asi do třetí hodiny odpolední, kdy bez jediného záchvěvu či vzdechu vydechl naposledy.

La Voisin s Anežkou odvedli Emilii z pokojíka. Snažili se jí poskytnout všemožnou útěchu. Starý muž si k ní sedl a plakal spolu s ní, kdežto Anežka se mylněji domnívala, že jí spíš prospěje soustrastnými slovy.

Kapitola VIII

*... nad nímž ted' slzy proléváš,
andělé budou držet stráž,
až sklesnou unavená víčka.*

— COLLINS

K večeru se mnich zpovědník vrátil, aby poskytl Emilii útěchu, a přinesl jí i milý vzkaz od matky představené, která ji zvala do kláštera. Emilie pozvání nepřijala, ale v odpovědi vyjádřila abatyši svou vděčnost. Mnichovi, který svým vlídným chováním poněkud připomínal St. Auberta, podařilo se pak zbožnými slovy Emilii alespoň trochu utěšit a povznést její mysl k oné všudypřítomné a věčné bytosti, jíž se každá událost na našem nepatrném světě jeví jen jako prchavý okamžik a jež zároveň a bez rozdílu patří na duši, která již prošla bránou smrti, i na tu, jež dosud mešká ve své hmotné schráně.

„Před zrakem božím,“ řekla Emilie, „zůstává můj drahý tatínek tím, čím byl ještě včera pro mne. To jenom pro mne je mrtev – v Jeho přítomnosti žije dál.“

Když pak dobrý mnich odcházel, musela si přiznat, že od chvíle, co St. Aubert skonal, nepocítila větší úlevu. Tolik si dokonce věřila, že než se odebrala na noc do své komůrky, zašla se ještě podívat na mrtvého. Pokojný, usmířený výraz hovořil o posledních pocitech nyní již bezduchého těla. Emilie se na okamžik odvrátila, neboť strnulost vepsaná smrtí do tváře, kterou až dosud vídala jen živoucí, ji nejprv poděsila, ale pak na ní ulpěla pohledem plným pochybnosti i strašného překvapení. Věděla, že je to nemožné, a přece se chtěj nechtěj nemohla ubránit dojmu, že se ty milované oči znovu otevrou, že se rty znovu pohnou a promluví. Upřeně otce

pozorovala, vzala jej za vychladlou ruku, oslovila ho – a zas na něj upírala vytřeštěné zraky. Potom propukla v zoufalý nářek. La Voisin ji uslyšel a vešel k ní, aby ji odvedl. Nechtěla však o ničem slyšet a jenom ho prosila, aby ji nechal a šel pryč.

Když opět osaměla, dala volný průchod svému žalu. Nastal již soumrak a pokoj zešeřel, takže jen stěží viděla toho, pro něhož tolik truchlila, ale dosud se nakláněla nad jeho ložem. Nakonec, vysílena dlouhým nářkem, se přece jen utišila. La Voisin znovu zaklepal na dveře a prosil ji, aby se s ním odebrala do společné jizby. Než odešla, políbila otce na rty, jak měla ve zvyku, když mu dávala dobrou noc, a pak ještě jednou – myslela, že jí snad při tom pukne srdce, a do očí jí vytryskly slzy. Pohlédla vzhůru k nebesům, potom na St. Auberta – a vyšla z pokojíka.

Ve své světničce, kam se záhy nato uchýlila, vracela se smutnými úvahami znovu a znovu k mrtvému otci a jeho obraz, který si tak živě vykreslila, s ní zůstal i poté, co usnula neklidným spánkem. Zdálo se jí, jak k ní přichází, upíraje na ni svůj vlídný pohled; potom se smutně usmál, ukázal vzhůru a rty se mu pohnuly, ale místo slov uslyšela líbeznou hudbu, doléhající k ní z velké dálky, a hned nato viděla, jak se mu na tváři rozhostil nadpozemsky blažený výraz. Hudba nabývala na síle a Emilie se probudila. Vidění zmizelo, ale v uších jí stále zněly ony andělsky sladké tóny. Nebyl to snad pouhý sen? Poslouchala, posadila se na posteli a zase poslouchala. Byla to skutečná hudba, ne pouhý výplod její fantazie! Po velebném, libozvučném nápěvu nastala krátká pauza, ale pak se líbezná píseň znovu rozezněla dojemně tklivou melodií a skončila kantilénou, která jako by naslouchající Emilii unášela k rajským výšinám. Okamžitě si vzpomněla na hudbu z předešlé noci, na podivné úkazy, o kterých v souvislosti s ní vyprávěl La Voisin, i na rozhovor o duších zemřelých, k němuž zavedla popud a který na ni tak silně zapůsobil. Znovu jí vytanulo na mysl, co všechno o tom St. Aubert řekl, a oči jí zvlhly pohnutím. Uplynulo jen několik hodin – a hle, jaká proměna!

Ten, kdo se předtím musel spokojit jen domněnkami, znal teď již pravdu; sám nyní patřil k oněm zemřelým! Jak poslouchala, zmocnila se jí podivná tíseň. Věští snad něco ty tajemné zvuky? Slzy v očích jí rázem vyschly. Vstala a přistoupila k oknu. Venku tonulo všechno v hluboké tmě, ale když přehlédla černé lesy, jejichž horní okraj se vlnivě rýsoval proti obzoru, spatřila vlevo zářivou hvězdu, kterou jí předešlý večer ukázal La Voisin. Právě zacházela za nejvyšší stromy. Vzpomněla si, co o ní stařec vyprávěl, a protože hudba s kratšími přestávkami dosud hrála, otevřela okno a poslouchala. Tóny se nyní postupně vzdalovaly a Emilie se snažila zjistit, odkud přicházejí. Na travnaté návsi pod sebou nemohla ve tmě nic rozpoznat, a zvuky zatím stále slábly, až posléz utichly docela. Poslouchala dál, ale nic se již neozvalo. Tu si všimla, jak se hvězda naposled zatřpytila mezi ježatými vrcholky stromů a hned nato zmizela za nimi. Po tom zážitku vracela se na lože s krajně rozechvělou myslí, ale nakonec ji přece jen přemohl spánek a dal jí aspoň na pár hodin zapomenout na její utrpení.

Ráno za ní přišla jeptiška, která jí z kláštera přinesla milé pozdravení a druhé pozvání od abatyše. Emilie, ač se rozhodla neopouštět chaloupku, dokud její otec nebude pochován, a ač si říkala, že ve svém nynějším rozpoložení bude jen velmi trapnou společnicí, tentokrát přislíbila, že večer přijde abatyši navštívit.

Asi hodinu před západem slunce dovedl ji La Voisin lesní pěšinou ke klášteru, který stál v malé zátoce na mořském pobřeží, obklopen lesnatými svahy. Z travnatého návrší před klášterní budovou byl výhled na širý oceán, po obou březích zátoky se prostíraly bory, louky a háje, a kdyby Emilie nebyla tak usouzená, jistě by byla nadšena tou krásnou podívanou. Musela však myslet jen na své neštěstí, takže cokoli, i příroda kolem ní, ztrácelo pro ni půvab a přitažlivost. Když procházela starobyloou klášterní bránou, rozezněl se zvon svolávající k nešporům, a jí se zdálo, jako by za tatínka zvonili umíráčkem. Mysli vysílené zármutkem stačí jen malý

popud k velkému rozrušení. Emilie marně zápolila se slabostí, která ji náhle přepadla, a v tom stavu byla uvedena k abatyši. Ta ji však přijala tak mile a s takovým pochopením, že Emilii, dojatou tím projevem mateřské náklonnosti, zaplavil rázem pocit vděčnosti. Oči se jí zarosily a slova, která se chystala pronést, jí uvázla na rtech. Abatyše ji dovedla ke křeslu, posadila se vedle ní, a zatímco si Emilie utírala slzy a shledávala vhodná slova, držela ji za ruku a pozorně si ji prohlížela. „Utiš se, drahá dcero,“ řekla pak konejšivým hlasem, „a nenamáhej se promluvit. Víím, co bys mi ráda pověděla. Ale nejdřív se musíš uklidnit. Chystáme se na nešpory – chceš se zúčastnit naší pobožnosti? V neštěstí musíme hledat útěchu u toho, jenž k nám obrací své milosrdné oči a ve své slitovnosti zbavuje nás ode všeho zlého.“

Emilii znovu vytryskly slzy, ale tentokrát je doprovázel pocit hřejivý a libý. Abatyše čekala, až se vypláče. Jako sám anděl strážný skláněla se nad ní s vlídným a starostlivým výrazem v oku. Emilie se po chvíli opět uklidnila a potom již bez obav a bez ostychu začala s abatyší rozprávět. Upřímně jí pověděla, proč nejprve nechtěla opustit chaloupku, což jí abatyše ani v nejmenším neměla za zlé; naopak za ten zbožný projev úcty k zesnulému otci Emilii pochválila a vyjádřila naději, že tedy aspoň před svým odjezdem do La Vallée přijde strávit několik dní v klášteře. „Musíš si trochu odpočinout, drahá dcero,“ řekla, „a zotavit se z prvního otřesu, ještě než budeš muset čelit druhému. Nechci ti nic zastírat a dovedu si jasně představit, s jakou bolestí se budeš vracet tam, kde jsi dříve bývala tak šťastná. Zde se ti dostane všeho, co jen klid, vřelé soucítění a víra mohou poskytnout, abys opět nabyla duševní rovnováhy. Ale pojď,“ dodala rychle, jakmile upozorovala, že se Emilii opět derou do očí slzy, „půjďme do kaple.“

Emilie šla za ní do refektáře, kde se již shromáždily všechny jeptišky, a abatyše se slovy: „Tohle je dcera, které si velmi vážím; přijměte ji mezi sebe jako svou sestru,“ ji svěřila do jejich péče.

V průvodu se pak odebraly do kaple, kde v nábožném rozpoložení, jež u ní obřad vyvolal, pozapomněla Emilie na svůj žal a v modlitbách našla úlevu.

Laskavá abatyše se s ní rozloučila, až když se venku začalo stmívat. Emilie opouštěla klášter s mnohem lehčím srdcem, než když tam vstupovala, a La Voisin vedl ji pak lesní cestou zpátky k chaloupce. Zešeřelý les jako by o něčem tiše dumal a také Emilie se zabrala do svých myšlenek. Beze slova kráčeli po úzké, zarostlé pěšině, když tu se náhle její průvodce zastavil, několikrát se rozhlédl a s poznámkou, že si spletl cestu, odbočil z pěšiny do vysoké trávy. Šel nyní tak rychle, že mu Emilie, která v té tmě každou chvíli o něco klopýtla, nemohla stačit. Brzy zůstala pozadu, a teprve když na La Voisina zavolala, zastavil se a počkal, až jej dohoní, ačkoli to zřejmě dělal se značnou nevolí a nejraději by bez prodlení spěchal dál.

„Jestli nemůžete najít cestu,“ řekla mu Emilie, „nebylo by lepší zeptat se na ni tady v tom zámku, který je vidět mezi stromy?“

„Ne,“ odpověděl La Voisin, „to není třeba. Stačí dojít tamhle k potoku – tam, jak se třpytí za tím mlázím... zkrátka, jen co tam dojdeme, budeme hnedle doma. Nevím, jak jsem se mohl takhle splést. Po západu slunce jsem tudy chodil jen málokdy.“

„Je to tu hodně opuštěné,“ řekla Emilie, „ale lupiče zde myslím nemáte?“

„Ne, milostslečno, lupiče ne.“

„Čeho se tedy obáváte, milý příteli? Věříte snad na duchy?“

„Ne, to ne, ale mám-li říct pravdu, po setmění se každý raději zámku vyhýbá.“

„Kdo v něm bydlí,“ vyptávala se Emilie, „že je tak hrůzostrašný?“

„Ale vlastně nikdo, milostslečno, protože pan markýz, naše vrchnost a také majitel všech těchto krásných lesů, již nežije. Už ani nepamatuji, kdy tu byl naposledy, a ti, co se o zámek starají, bydlí v nedalekém domku.“

Emilie si teprve nyní uvědomila, že je to týž zámek, který jí La Voisin již předtím ukázal a který patřil markýzi de Villeroi. Připomněla si také, jak tenkrát pouhá zmínka o něm rozrušila jejího otce.

„Je to tam nyní všechno zpustlé,“ pokračoval La Voisin, „a bývalo to takové krásné, skvostné sídlo!“

Emilie se zeptala, co způsobilo tu politováníhodnou proměnu. Stařec však mlčel, a tu Emilie, která by ráda znala příčinu jeho strachu a zejména ponoukána vzpomínkou na St. Aubertovo rozrušení, zopakovala svou otázku a dodala: „Jestli se, dobrý příteli, ani nebojíte tamějších obyvatel, ani nevěříte na duchy, jak to, že vám nahání hrůzu, máte-li potmě přejít kolem?“

„Snad jsem přece jen trochu pověřčivý, milostslečno, a kdybyste věděla to, co vím já, byla byste možná také. Příhodilo se tam všelicos divného. Jeho Urozenost, váš pan otec, zřejmě znal paní markýzu.“

„Prosím vás, povězte mi, co se tam přihodilo?“ vyhrkla Emilie vzrušeně.

„Proboha, milostslečno,“ odvětil La Voisin, „nechtějte to na mně. Nesluší se, abych hovořil o rodinných věcech svého pána, které by měly zůstat utajeny!“

Starcova slova Emilii velice překvapila a způsob, jímž byla pronesena, jí nedovolil, aby se dál na to vyptávala. Zaujala ji ale jiná věc. Vzpomínka na St. Auberta jí připomněla hudbu, kterou slyšela minulou noc, a nyní se o tom La Voisinovi zmínila.

„A nebyla jste, milostslečno, sama,“ odpověděl, „i já jsem ji slyšel. Ale slýchám ji tou dobou tak často, že mě to nijak zvlášť nepřekvapilo.“

„Asi se domníváte, že ta tajemná hudba má něco společného se zámkem,“ řekla Emilie znenadání, „a proto se bojíte.“

„Možná, milostslečno, ale pamatuji se ještě na jiné věci, které se zámkem souvisejí, a namouvěru, věci tuze smutné!“ La Voisin si zhluboka povzdychl a Emilie, ač musela vší silou krotit zvědavost,

kteřou v ní ona poslední slova roznítla, se ho z ohleduplnosti již raději na nic neptala.

Jen co dorazili k chaloupce, pocítila opět palčivou trýzeň, neboť unikla-li předtím náporu bezměrného žalu, bylo tomu tak zřejmě jen proto, že se načas vzdálila z bezprostřední blízkosti jeho připomínky. Okamžitě zašla do světničky, kde ležel mrtvý otec, a truchlivě se nad ním rozplakala. Teprve na La Voisinovo naléhání se odebrala do své komůrky, kde po útrapách uplynulého dne brzy usnula hlubokým a osvěživým spánkem.

Když nastala ta strašná chvíle, kdy se měla se zesnulým rozloučit naposledy, šla se ještě jednou na něho podívat, zatímco La Voisin stál dole pod schody a trpělivě čekal, až Emilie uleví svému hoři. Nechtěl ji rušit v jejím zármutku, ale nakonec překvapen tím, jak dlouho tam již mešká, a z obavy, zda se jí něco nestalo, nechal všechny ohledy stranou a spěchal se za ní podívat. Zlehka zatůkal na dveře, a když nedostal žádnou odpověď, začal pozorně poslouchat, nezaslechne-li nějaký vzlykot nebo aspoň tiché vzdechy, ale uvnitř bylo naprosté ticho. To starce ještě víc polekalo. Otevřel dveře, a když spatřil Emilii ležet v mdlobách na posteli poblíž pelesti, vedle níž stála rakev, přivolal ihned pomoc. Odnegli ji do její komůrky, kde se jim nakonec za pomoci různých prostředků podařilo přivést ji opět k vědomí.

Mezitím La Voisin dal zavřít rakev a Emilii potom přesvědčil, aby tam již nechodila. Ostatně sama cítila, že by to bylo nad její síly, a uznala také, že se musí šetřit a obrnit co největší statečností, aby se při pohřbu nezhroutila. St. Aubert vyslovil přání, aby byl pochován v klášteře sv. Kláry, a protože se přitom zmínil o severní straně presbytáře, poblíž starobylé hrobky rodu Villeroi, určil tím přesně místo, kde chce být uložen. V klášteře vyšli té žádosti vstříc, a tam se tedy nyní ubíral smutný průvod. U brány je již očekával ctihodný kněz s doprovodem řádových bratří. Nikdo z těch, kdo slyšeli velebný nápěv zbožné písně a hřímavé tóny varhan, které

se rozezněly, jakmile rakev byla vnesena do kostela, se neubráníl dojetí a při pohledu na zkormoucenou, i když navenek klidnou Emilii vytryskly všem slzy do očí. Jen Emilie neplakala, ale s tváří pozahalenou tenkým černým závojem kráčela tiše mezi dvěma osobami, které ji podpíraly, za abatyší, následována průvodem jeptišek, jejichž tklivé hlasy se s akordy varhan slévaly v mocný a procítěný žalozpěv. Když průvod dorazil k hrobce, hudba ustala. Emilie si stáhla závoj přes celou tvář a v krátké přestávce mezi hudbou a následujícím ceremoniálem bylo zřetelně slyšet její vzlykot.

Kněz potom zahájil smuteční obřad a Emilii se opět podařilo ovládnout své city až do chvíle, kdy rakev byla spuštěna do hrobky a na jejím víku zachrastily hrstky hlíny. Tu sebou trhla, z útroby se jí vydral mocný sten a hledala oporu u osoby, stojící vedle ní. Po chvíli se zase vzpamatovala, a když slyšela ona dojemná a zbožná slova: „Jeho tělo nechť odpočívá v pokoji, jeho duše se vrací k tomu, jenž ji dal,“ ulevila své trýzni slzami.

Abatyše ji z kostela odvedla do své cely a tam se ji jala utěšovat všemi prostředky, jež náboženství a lidské soucítění mohou poskytnout. Emilie se ze všech sil snažila vzdorovat svému žalu, ale abatyše, která ji bedlivě pozorovala, dala pro ni připravit lože a doporučila jí, aby si šla odpočinout. Připomněla jí také její slib, že zůstane několik dní v klášteře, a Emilie, která se nechtěla teď vrátit do chaloupky, kde prožila tolik utrpení, s jejím návrhem souhlasila. Nyní, kdy na ni již nedoléhala žádná bezprostřední starost, měla dost času zamyslet se sama nad sebou, a tu si chtěj nechtěj musela připustit, že by se ve svém žalostném stavu nemohla okamžitě vydat na cestu.

Mateřská abatyše a pozorné jeptišky dělaly zatím vše, co mohly, pro její uklidnění a brzké zotavení. Emilie však utrpěla příliš velký otřes, než aby se dokázala rychle zotavit. Jako bez ducha bloudila několik týdnů po klášteře, zatímco její rozháraná mysl propadala horečným úvahám. Ráda by se vrátila domů, a přece se k tomu

nemohla odhodlat. Častokrát ji napadlo, že by neměla opouštět místo, kde byl pochován její otec, a někdy se i utěšovala představou, že kdyby tu umřela, spočinulo by její tělo vedle St. Aubertova. Mezi tím odeslala dopisy madame Cheronové a staré služebné, aby je zpravila o neštěstí, které ji postihlo, a také o tom, v jakém stavu se nyní nachází. Od tety obdržela odpověď oplývající spíš běžnými soustrastnými slovy než projevem upřímného smutku; krom toho jí madame sdělovala, že pro ni pošle služebníka, který ji doprovodí do La Vallée, neboť sama je tou dobou příliš zaneprázdněna společenskými povinnostmi a nemůže se proto uvolnit, aby podnikla tak dlouhou cestu. Emilii bylo ovšem La Vallée mnohem milejší než Toulouse, ale přesto ji nemohlo nezabolet, když viděla, jak macešsky a chladně se k ní teta zachovala a bez okolků ji posílá tam, kde na ni již nečeká žádný příbuzný, který by jí poskytl útěchu a ochranu; a jelikož St. Aubert ustanovil madame Cheronovou za poručnici své osiřelé dcery, dalo se takové počínání tím méně omluvit.

Protože měl pro ni přijet tetin služebník, nebylo nutné, aby ji doprovázel i starý La Voisin, a Emilie, která se mu cítila nesmírně zavázána za všechno, co pro jejího otce i pro ni udělal, byla ráda, že jej může ušetřit tak dlouhé a při jeho věku jistě i velmi namáhavé cesty.

Pobyt v klášteře jí velmi prospíval: mír a zbožné mravy, panující v jeho zdech, poklidná krása okolní krajiny i citlivá pozornost, kterou ji zahrnovala abatyše spolu s jeptiškami – to všechno působilo na její duši jako hojivý balzám, takže téměř podlehl pokušení opustit svět, v němž již ztratila své nejdražší, a oddat se klášternímu životu v místě posvěceném pro ni tím, že tam byl pochován její otec. Při svých sklonech k oduševnělým meditacím malovala si též obrázek svatého života, který vedou jeptišky ve svém odloučení, v příliš růžových barvách, takže jí málem uniklo, že rozhodnutí trávit čas v bezpečném ústraní má v sobě něco sobeckého. Ale spolu s tím, jak se její mysl stále víc rozjasňovala, začala se

rozplývat i krásná iluze, již si ve svém melancholickém rozpoložení, posilovaném i pověřenými představami, klášter obestřela, a před očima jí znovu vytanul obraz, který nosila hluboko ve svém srdci a který jen dočasně z něho vypudila. Vyvolal v ní kradmou naději, útěchu i slastné rozechvění. Kdesi v dálce jako by se pro ni znovu rozhořel plamínek štěstí, a ačkoli věděla, že je to jen bláhový sen, nedokázala jej v sobě zadusit. Byla to vzpomínka na Valancourta, na jeho bystrost a jemnocit, na ten nesmírně živý a přitom ušlechtilý výraz jeho tváře – vzpomínka, která snad sama jediná způsobila, že se zas rozhodla pro návrat do života. Snad to bylo též tou krásnou přírodou, v které se poprvé setkali a která ji tenkrát tak okouzila, že něco z ní přenášela nechtěně i na něho, takže ji potom k sobě tím více vábil a přitahoval. A její náklonnost posvětila i úcta, kterou mu znovu a znovu prokazoval St. Aubert. Ale třebaže jí svými pohledy a svým chováním dával neustále najevo svůj obdiv, jinak jí své city Valancourt nikdy nevyjádřil. Rovněž naděje, že by jej někdy opět spatřila, byla jen zcela nepatrná, a tak jí bez ohledu na to, nebo snad právě proto, že nyní ovlivnila její rozhodnutí, sotva mohla přikládat víru.

Několik dní po příjezdu sluhy madame Cheronové byla již Emilie natolik zotavena, že se mohla vydat na cestu do La Vallée. Večer před odjezdem se odebrala k La Voisinově chaloupce, aby se s laskavým starcem a s jeho rodinou rozloučila a odměnila se jim za jejich dobrotu. La Voisin seděl na zápraží mezi svou dcerou a švagrem, který se právě vrátil z práce a vyhrával na píšťalu, jejíž zvuky připomínaly tóny hoboje. Vedle starce stál demižon s vínem a před ním stolek s ovocem a s chlebem. Ke stolku se nahrnuli La Voisinovi vnuci – hezké růžolící děti – a brali si od matky večeři. U okraje travnaté návsi se pod stromy uložily k odpočinku hloučky krav a ovcí. Večerní slunce zalévalo krajinu svým teplým světlem – dlouhé šikmé paprsky prozařovaly lesní průseky a zachytily se i na vzdálených vížkách zámku. Emilie se na chvíli zastavila v lesním

stínu, aby se potěšila pohledem na šťastnou skupinku lidí před sebou. Na La Voisinově tváři se zračila spokojenost a vyrovnaný poklid zdravého stáří, kdežto Anežka s mateřskou něhou pozorovala své chlapce, rozesmáté v nevinném zápalu dětských radovánek. Při pohledu na ctihodného kmeta a na chaloupku vyvstal Emilii před očima i St. Aubertův obraz a z obavy, aby ji nepřemohla lítost, raději honem vystoupila z lesa. Vřele a upřímně se s La Voisinem a s jeho rodinou rozloučila. Stařec se rozplakal, zdálo se, že ji má rád jako svou dceru. Rovněž Emilie plakala dojetím. Do chaloupky nešla, věděla, že by to v ní rozbouřilo city, které by neuměla ovládnout.

Čekal ji ještě jeden bolestný zážitek – chtěla totiž naposledy zajít k otcovu hrobu, a aby ji při té smutné návštěvě nikdo nerušil ani nepozoroval, odložila ji na dobu, až se v klášteře všichni kromě jeptišky, která jí slíbila přinést klíč od kostela, uloží k odpočinku. Emilie zůstala ve své jizbě, dokud neslyšela, jak klášterní zvon odbíjí půlnoc, načež se podle úmluvy dostavila jeptiška s klíčem od postranních dvířek, jimiž se dalo vejít do kostela. Obě pak sestoupily po úzkém točitém schodišti, které k nim vedlo. Jeptiška Emilii nabídla, že ji doprovodí až k hrobce. „Není to nic příjemného, jít tam v tuto noční hodinu sama,“ dodala. Emilie jí poděkovala za její starostlivost, ale nemohla připustit, aby někdo byl svědkem jejího zármutku. A tak jeptiška odemkla dvířka a podala jí lucernu. „Nezapomeň, sestro,“ upozornila Emilii, „že ve východní lodi, kudy musíš projít, je vykopán nový hrob. Drž lucernu při zemi, abys nezakopla o vyházenou hlínu.“ Emilie znovu poděkovala, vzala lucernu, a jen co vstoupila do kostela, sestra Marietta odešla.

Emilie zůstala chvíli stát za dvířky. Dostala náhle strach, takže se dokonce vrátila zpátky ke schodišti. Slyšela kroky jeptišky, stoupající vzhůru, a když zdvihla lucernu a zahlédla, jak nad točitými schody vlaje její černý závoj, měla užůž chuť zavolat ji nazpět. Zatímco nerozhodně stála, závoj zmizel. Emilie se v duchu za svou bojácnost pokárala a ihned se vrátila do kostela. Z chrámových lodí ji ovanul

chladný vzduch. Hluboké ticho a rozlehlé prostory chrámu, slabě osvětlené měsíčním světlem, jež vnikalo dovnitř vzdáleným gotickým oknem, by ji kdykoli jindy naplnily strachem, ale v tu chvíli myslela jen na svůj žal. Nevníkala ani tichý ohlas svých vlastních kroků a nepomyslela ani na otevřený hrob, až se octla téměř u jeho okraje. Minulý večer tam pochovali jednoho mnicha z kláštera, a když pak seděla sama ve své jizbě, slyšela zdálky mnichy zpívat rekviem za jeho duši. Připomnělo jí to otcův pohřeb, a jak zpěv za doprovodu tichých, brumlavých tónů varhan znenáhla zesílil, přepadly ji zas teskné, neobyčejně chmurné myšlenky. Nyní si na to znovu vzpomněla, a jak obcházel zející otvor, přidala mimoděk do kroku, aby již byla u St. Aubertova hrobu. Tu se jí ale zazdálo, jako by v měsíčním světle, ozařujícím napříč vzdálenější konec chrámové lodi, zahlédla mezi sloupovým plíživý stín. Zastavila se a poslouchala, ale když nezaslechla žádné kroky, řekla si, že to bylo jen mámení zjitřených smyslů, a v přesvědčení, že není nikým sledována, šla dál. St. Aubert odpočíval pod hladkou mramorovou deskou, na které nebylo nic než jeho jméno s datem narození a úmrtí. Hned vedle se zdvihal vznešený pomník markýzů de Villeroi. Emilie setrvala u otcovy hrobky až do chvíle, kdy se rozezněl zvon svolávající na jitřní. To jí připomnělo, že se v kostele již nesmí zdržovat. Plačky se naposledy rozloučila se St. Aubertovým hrobem a s těžkým srdcem se vrátila do své světničky. Přesto již dlouho neusnula tak hlubokým a osvěživým spánkem jako po této noční vigílii a od St. Aubertovy smrti také ani jednou neprocitla s jasnější a vyrovnanější myslí.

Ale když nastal okamžik, kdy měla klášter opustit, zmocnil se jí znovu nepokoj. Vzpomínky na mrtvého i laskavost, kterou jí tam prokazovali všichni živí, vázaly ji ke klášteru silnými pouty, a k posvěcenému místu, kde byly uloženy ostatky jejího otce, cítila téměř onu něžnou přichylnost, jakou chováme k domovu. Abatyše se s ní rozloučila velmi mile, několikrát ji ujistila svou náklonností a kladla jí na srdce, aby se do kláštera vrátila, kdyby shledala, že kdekoli

jinde by jí nebylo dobře. Také mnohé jeptišky vyjádřily nad jejím odjezdem nepředstíranou lítost, a tak, doprovázena upřímným přáním všeho nejlepšího, opouštěla klášter se slzami v očích.

Ujela několik mil, než ji pohled do krajiny dokázal alespoň chvílemi vytrhnout ze smutných úvah, jimž se nedokázala ubránit, ale to jí pokaždé zase jen připomnělo, že když tudy projížděla minule, byl po jejím boku St. Aubert, a v duchu slyšela i poznámky, které pronášel, kdykoli jej cestou něco zaujalo. Brzy upadla zas do melancholické nálady a tak, aniž se co zvláštního přihodilo, uběhl celý den. Přenocovala v městě na hranicích Languedoku a druhý den ráno vjela do Gaskoňska.

Na sklonku toho dne dorazila na dohled k rovinám sousedícím s La Vallée a spolu s výjevy tak důvěrně známými jejím zrakům z dřívějších dob dolehly na ni i vzpomínky, probouzející v ní všechny nejnežnější a zároveň nejbolestivější city. A kdykoli zamženými zraky pohlédla na divokou krásu Pyrenejí, tu dosud ozářených sytým světlem a tu zas již ztemnělých ve stínech podvečera, vzpomněla si, že když je tak posledně viděla, těšil se z té velkolepé podívané i její otec. Každou chvíli se jí zjevoval nějaký úkaz, který St. Aubert zvlášť zaujatě doporučoval její pozornosti, a tu se jí pokaždé srdce mimoděk sevřelo zoufalou mukou. „Tam,“ vzlykala, „to jsou ty útesy, ty temné bory, na které se díval s takovým zalíbením! A tam pod tou skálou vyhlíží mezi cedry chaloupka, na kterou mě upozorňoval a radil, abych si ji zapamatovala a zvěčnila potom svou tužkou! Ach, drahý tatínku, už vás nikdy více nespatřím!“

Jak se blížila k domovu, těch smutných připomínek minulých časů valem přibývalo, až se nakonec v malebném zákoutí St. Aubertova milovaného kraje objevil sám zámček. Ten pohled si vyžadoval statečnost, ne slzy. Emilie si osušila oči s odhodláním překonat ten trýznivý okamžik návratu tam, kde na ni již nebude čekat žádný z rodičů, aby ji přivítal domů. „Ano,“ řekla si, „nesmím zapomenout, čemu mě učíval! Jak často mi ukazoval, kterak je nutné odolávat

i ctnostnému žalu, jak často jsme se spolu obdivovali velikosti ducha, který dokáže trpět i rozumně uvažovat! Ach, milý tatínku, je-li vám dopřáno shlížet sem dolů na svou dceru, jistě vás potěší, že se pamatuje na všechna ponaučení, která jste jí vštěpoval, a také se snaží podle nich řídit!“

Za zákrutem silnice bylo již vidět zámeček hodně zblízka. Nad St. Aubertovými oblíbenými duby, pozakrývajícímí dolní část budovy, vyčnívaly komíny, na jejichž okrajích se zachytily paprsky zapadajícího slunce. Emilie se neubránila hlubokému povzdechu. „A toto bývala jeho oblíbená hodina,“ připomněla si, přehlízejíc krajinu, na kterou se již ukládaly dlouhé podvečerní stíny. „Jaký klid a jaká krása! Ach ano, přesně tak jako za starých časů!“

Znovu odolala náporu žalu, ale pak její sluch zachytil veselou taneční melodii, které kdysi tak často naslouchala, když se s otcem procházela po břehu Garonny, a tu ji veškerá statečnost rázem opustila. Emilie se dala do pláče a plakala, dokud kočár nezastavil u brány zámeckého parku, která ji měla vpustit tam, co bylo nyní již jejím vlastním panstvím. Zdvihla oči, když kočár náhle zastavil, a spatřila otcovu starou hospodyní, jak chvátá otevřít bránu. Před ní utíkal s hlasitým štěkotem Manchon, a jen co jeho mladá paní vystoupila z kočáru, začal jí pobíhat okolo nohou, lísal se k ní a vrátil radostí.

„Drahá slečno,“ uvítala ji Tereza, načež se zarazila. Bylo zřejmé, že by ráda zahrnula Emilii slovy útěchy, ale Emiliiny slzy jí v tom zabránily. Pejsek stále radostně poskakoval kolem své paní, a potom se s krátkým zaštěknutím rozběhl ke kočáru. „Ach, slečno, nebohý pán!“ vykřikla Tereza, která v návalu citů pozapomněla na všechny ohledy, „Manchon ho hledá!“ Emilie hlasitě zavzlykala, a když pohlédla ke kočáru, viděla, jak pejsek skočil dovnitř, ale ihned zas vyskočil a s čenichem u země začal pobíhat okolo koní.

„Neplačte, slečno,“ prosila Tereza, „vždyť mi to může srdce utrhnout!“ Pejsek zatím přiběhl k Emilii, potom se vrátil ke kočáru

a znovu ke své paní a zklamaně přitom kňučel. „Vidíš, ty darebo,“ oslovila ho Tereza, „máš věru proč naříkat. Ztratil jsi svého pána. Ale pojďte dál, slečno, a upokojte se. Co dobrého vám mám uchystat?“

Emilie podala staré hospodyni ruku, a zatímco se jí mile vyptávala na zdraví, snažila se přemoci svůj žal. Ale po cestě k zámku šla přesto jen co noha nohu mine, neboť uvnitř nebyl nikdo, kdo by ji láskyplně políbil na uvítanou; ani se jí tentokrát srdce nerozbušilo netrpělivou radostí, že opět uvidí známou, usměvavou tvář, a již předem se děsila pohledu na věci, které v ní, jak věděla, vyvolají vzpomínku na bývalé štěstí. Pomalu se sunula ke dveřím, zastavila se, opět vykročila, a znovu se zarazila. Jak tichý a opuštěný, jak ztracený jí zámek připadal! Bála se do něho vstoupit, ale pak, s vědomím, že nemá smysl odkládat to, čemu se vyhnouti nelze, vešla do dvorany, proběhla ji rychlým krokem, jako by měla strach se rozhlédnout, a otevřela dveře pokoje, o kterém vždy říkávala, že je její. Tichý a opuštěný, připadl jí ve večerním šeru nějak slavnostní. Křesla, stoly, každý kus nábytku, všechno, co jí v šťastnějších dobách bylo tak blízké, promlouvalo tu k jejímu srdci. Aniž si to ihned uvědomila, posadila se k jednomu z oken, která se otvírala do zahrady a kde často, s očima upřenýma přes zelené háje k vzdálenému a širému obzoru, sedával i St. Aubert, aby s ní pozoroval západ slunce.

Do očí jí vyhrkly slzy, ale po chvíli se opět uklidnila. A než se znovu objevila Tereza, která šla zatím dohlédnout, jsou-li všechna slečnina zavazadla v pořádku uložena v jejím pokoji, vzchopila se již natolik, aby s ní mohla promluvit.

„Ustlala jsem vám tentokrát zelenou postel, slečno,“ řekla Tereza, pokládajíc na stůl podnos s kávou, „myslela jsem, že vám to tak bude milejší, ale jemináčku, koho by to ještě před měsícem napadlo, že se domů vrátíte sama. Však mi to málem mohlo srdce utrhnout, když ta zpráva přišla. Kdo by si to jen pomyslel, ještě když náš nebohý pán odsud odjížděl, že se chudák už víckrát nevrátí!“

Emilie si zakryla tvář kapesníkem a mávla odmítavě rukou.

„Tak přece ochutnejte kávu,“ vybídla ji Tereza. „Má zlatá slečno, utište se – všichni musíme umřít. Náš drahý pán je mezi anděli.“

Emilie sundala kapesník z obličaje a uslzené oči pozvedla k nebi. Potom však slzy otřela a poněkud rozechvělým, ale nevzrušeným hlasem se začala vyptávat na některé starší usedlíky ze St. Aubertova panství, jimž její otec vypomáhal.

„Jemináčku,“ zvolala Tereza, nalévajíc do šálku kávu, kterou pak podala své paní, „všichni, co mohli, se sem každý den chodili na vás a na jemnostpána pozeptat.“ A hned vyprávěla, jak někteří, kteří se tenkrát ještě těšili dobrému zdraví, umřeli, a jiní zas, co byli nemocní, se uzdravili. „Ale podívejte, slečno,“ dodala náhle, „támhle sem právě přes zahradu jde stará Marie. Už dobré tři roky vypadá, jako kdyby měla smrt na jazyku, a přece je dosud naživu. Zahlédla u dveří kočár a ví, že jste se vrátila.“

Pohled na starou ubožáčku by Emilii ještě víc rozrušil, a tak Terezu poprosila, aby šla Marii vyřídit, že jí není dobře a nemůže ten večer nikoho přijmout. „Zítra snad na tom budu lépe,“ dodala. „Ale dej jí ode mne tohle, aby viděla, že jsem na ni nezapomněla.“

Nějaký čas seděla potom tiše, pohroužena do smutných myšlenek. Všechno, na čem utkvěl její zrak, vyvolalo v ní vzpomínku, jež jí zas ihned připomněla příčinu jejího utrpení. Její oblíbené květiny, které ji St. Aubert učil ošetřovat, drobné kresby, které zdobily stěny pokoje a na jejichž provedení se otec podílel svou radou i svým vkusem, knihy, které pro ni vybíral a které pak čítali spolu, její hudební nástroje, jejichž tóny měl tak rád a na něž sám někdy hrával – všechny ty předměty jitřily nanovo její rány. Nakonec se vytrhla z těch tklivých vzpomínek a s rozhodností, k níž musela sebrat všechnu svou odvalu, vykročila k opuštěným komnatám, kterých se tolik bála, ale do kterých, jak věděla, se musela jít podívat, neboť jakýkoli odklad by jí potom způsobil tím větší muka.

Přesto zaváhala, když prošla zimní zahradou a otevřela dveře od knihovny. Snad pod dojmem šera, které tam panovalo, a zeleného

přísvitu stromů, rostoucích u samých oken, vstupovala do místnosti, kde všechno hovořilo o jejím otci, s pocity takřka posvátnými. Stálo tam křeslo, v kterém sedával – při pohledu na ně bezděky o krok ustoupila. Tolikrát ho tam vídala sedět a ta představa jí teď vyvstala před očima tak živě, že se jí zdálo, jako by ho znovu viděla před sebou. Ihned sice v sobě ten výplod rozrušené mysli potlačila, ale tísnivého pocitu, který se jí přitom zmocnil, se již docela nezbavila. Došla pomalu ke křeslu a posadila se. Hned u křesla stál čtecí stolek s otevřenou knihou, tak jak ji tam nechal její otec. Znovu si musela dodat odvahy, než se osmělila do ní nahlédnout, a jen co její oči sklouzly na jednu z otevřených stránek, vzpomněla si, že jí večer před odjezdem z La Vallée otec z té knihy – byl to jeho oblíbený autor – předčítal několik úryvků. Zmocnilo se jí silné pohnutí. Pohlédla na stránku před sebou, rozplakala se a znovu na ni upřela své zraky. Ta knížka byla nyní pro ni svatá, cennější než všechny bájně poklady Orientu! Za nic na světě by s ní teď nepohnula, ani by nezavřela stránku, na které ji otec nechal otevřenu. Dosud seděla u stolku, a třebaže se stále víc stmívalo a hluboké ticho kolem ji začalo poněkud znepokojovat, nemohla se odhodlat k tomu, aby z knihovny odešla. Představovala si, co asi dělají duše zesnulých, a na mysli jí vytanul i onen dojemný rozhovor, který večer před otcovou smrtí vedli spolu St. Aubert s La Voisinem.

Jak tak seděla a přemýšlela, všimla si náhle, že se pomalu otvírají dveře, a hned nato ji vylekal jakýsi šramot na vzdálenějším konci knihovny. Zdálo se jí, že zahlédla, jak se ve tmě cosi pohnulo. Pod dojmem úvah, jimiž se právě obírala, a v onom rozrušeném stavu, kdy každé podráždění smyslů rozněcovalo její představivost, zachvátil ji strach z něčeho nadpřirozeného. Seděla jako ochrnutá a chvíli trvalo, než se zas trochu vzpamatovala a mohla rozumně uvažovat. „Čeho bych se bála?“ uklidňovala se. „Je-li to tak, že duše těch, které jsme milovali, se k nám vracejí, pak je to jistě s dobrým úmyslem.“

Kolem zavládlo zas ticho a Emilie se zastyděla za svůj strach. Byl to jen pouhý klam, říkala si, nebo snad jeden z těch nevysvětlitelných šramotů, které se někdy ve starých domech ozývají. Ale stejný hluk se ozval znovu, Emilie stačila zahlédnout, jak se k ní něco rychle blíží, a když se to v příštím okamžiku vrhlo k ní do křesla, vykřikla zděšením; ale hned se zas vzpamatovala, neboť zjistila, že je to Manchon, který se usadil vedle ní a na znamení své vřelé přichylnosti jí začal olizovat ruku.

Předsevzetí navštívit ještě ten večer všechny komnaty zámku bylo, jak se ukázalo, nad její síly, a tak když opustila knihovnu, vyšla do zahrady a zamířila k terase nad řekou. Slunce již zašlo, ale pod černými větvemi mandloní bylo dosud na západě vidět pruh zlaté záře, prosvětlující i část potemnělé oblohy. Kolem se neslyšně mihl netopýr a chvílemi se do ticha ozval žalostný trylek slavíka.

To vše jí připomnělo několik veršů, které jí jednou právě na tom místě recitoval St. Aubert. Nyní, naladěna na podobně tklivou strunu, si je tam v duchu přeříkala.

Sonet

*Již krouží netopýr, tmou vánek utíká,
po vlnách klouže se, skotačí hravě,
provívá les i stráň, ševelí v trávě
a vzdechy táhlými vyleká poutníka,*

*jenž myslí, pohroužen do sladkobolných dum,
že Ducha hory snad zaslechl tichý hlas,
a v libém vzrušení poslouchá zas a zas,
jak kolem tajemně zaznívá větru šum.*

*Již krouží netopýr, rosa se klade
na lesy, doliny, skály i sluje*

*i na člun vzdálený — kam asi pluje? —
a třpytnou krajku svou prostírá všade.*

*I slza lítostná, která žal skrápí,
zdroj bolu obestře zrosenou kápí.*

Na své procházce došla pak Emilie až k St. Aubertovu oblíbenému platanu, pod jehož korunou v tuto hodinu spolu sedávali a kde často s její drahou matkou rozprávěli o posmrtných věcech člověka. Jak často také je zde otec utěšoval vírou, že se zas jednou všichni na onom světě shledají! Odcházela od platanu plna lítosti nad tou připomínkou, a když se pak v zamyšlení opřela o zídku terasy, spatřila na břehu Garonny, která tam dole ve večerním šeru plynula třpytným, majestátním tokem, skupinku tančících venkovanů. Jaký protějšek k tomu, co právě – smutná a nešťastná – prožívala! Byli stejně veselí a bezstarostní jako tenkrát, kdy i ona bývala veselá, jako tenkrát, kdy i St. Aubert naslouchal jejich skočné hudbě s tváří zářící pohodou a štěstím. Ta vzpomínka, vyvolaná pohledem na dovádivou chasu, ji silně rozrušila, a raději se proto odvrátila. Ale běda, kam se jen měla obrátit, aby se hned zas nesetkala s něčím, co by ji znovu nezranilo!

Když se pomalu vracela k domu, potkala Terezu.

„Drahá slečno,“ přivítala ji stará hospodyně, „hledám vás všude už dobrou půlhodinu! Už jsem se bála, jestli se vám snad něco nestalo. Co vás to napadá, takhle se toulat po noci? Honem pojd'te domů! Když jen pomyslím, co by tomu řekl nebohý pán, kdyby vás takhle viděl! Namouvěru, když umřela moje milovaná paní, žádný jemnostpán by si to nemohl brát k srdci víc než on; a přece, jen si vzpomeňte, nikdy jsem ho neviděla takhle uplakaného.“

„Prosím tě, Terezo, přestaň,“ přerušila ji Emilie, která by ráda zarazila ten neuvážený, i když dobře míněný příval slov.

Ale rozpovídaná Tereza se nedala tak snadno umlčet.

„A když jste vy sama tolik truchlila,“ pokračovala, „neříkal vám snad častokrát, že to tak není správné – protože paní je už šťastná tam nahoře? A jestli je šťastná ona, bude teď jistě i on! Copak se neříká, že modlitby chudých dojdou sluchu Páně?“

Za tohoto proslovu vešla Emilie tiše do zámku a Tereza ji pak dvoranou vedla do společného večeraďla, kde již mezitím prostřela k jídlu – s jedním jediným nožem a vidličkou. Emilie si uvědomila, že není ve své komnatě, až když se octla uvnitř. Nejprve chtěla odejít, ale přemohla své vzrušení a beze slova usedla k prostřenému stolku. Na protější stěně visel otcův klobouk a při pohledu na něj se o ni začaly pokoušet mdloby. Tereza se podívala nejprve na ni, potom na předmět, na kterém ulpívaly její zraky, a šla klobouk sundat, ale Emilie ji pokynem ruky zarazila.

„Ne,“ pravila, „nech ho tam. Půjdu do svého pokoje.“

„Ale co bude, slečno, s večerí?“

„Nemám dnes na nic chuť,“ odpověděla Emilie. „Půjdu do svého pokoje a pokusím se usnout. Zítra mi bude lépe.“

„To neděláte dobře,“ pokárala ji Tereza. „Drahá slečno, aspoň pár soust! Připravila jsem bažanta – a je tak dobrý! Poslal ho ráno starý pan Barreaux, totiž včera jsem ho potkala a řekla jsem mu, že přijedete, a namouvěru ještě jsem neviděla člověka, který by byl tak dojatý, když vyslechl tu smutnou novinu.“

„Opravdu?“ odtušila něžně Emilie a u srdce, jež tolik zkoušelo, ji na chvílku zahřál paprsek lidského soucítění.

Ale nakonec, přemožena velkým zármutkem, se uchýlila do své komnaty.

Kapitola IX

*Mohou snad hudba, krásná slova,
nebo snad ruka malířova
mou duši stejně naladit
jak vítr, který slyším znít?
Jak tenhle potůček, jenž v spěchu
bublá a vzdychá v hebkém mechu,
zatímco západ ozdobil se rudou krajkou
a soumrak připlouvá pod modrošedou vlajkou?*
— MASON

Nějaký čas po svém návratu do La Vallée obdržela Emilie od madame Cheronové dopis, v němž ji teta po několika běžných soustrastných slovech a radách zvala k sobě do Toulouse; a jelikož ji zesnulý bratr, psala dál, pověřil Emiliinou výchovou, musí teď pokládat za svou povinnost dohlížet na veškeré její počínání. Emilie netoužila ovšem tou dobou po ničem víc než po tom, aby směla zůstat v La Vallée, kde prožila své šťastné dětství a jež jí nyní bylo o to dražší, že tam ještě donedávna přebývali ti, které už navždy ztratila; kde je dosud viděla v duchu před sebou, rozpomínajíc se na každý jejich pohyb, na každé jejich slůvko; a kde se též mohla vyplakat, aniž ji při tom někdo pozoroval. Ale na druhé straně by jen velmi nerada zavdávala madame Cheronové příčinu k nějaké nespokojenosti.

Ačkoli vřelý vztah k otci by jí ani na okamžik nedovolil zapochybovat, zda jednal správně, když madame Cheronovou ustanovil její poručnicí, přece si zároveň uvědomovala, že budoucnost, která ji čeká, stala se tím do značné míry závislou na tetině blahovůli. Ve své odpovědi prosila o dovolení, aby směla ještě nějaký čas zůstat v La Vallée. Napsala též, v jak špatném stavu se nyní nachází a jak

důležitý by pro její zotavení byl pobyt v klidném ústraní. Takový klid, jak věděla, by u madame Cheronové sotva nalezla, neboť teta, jak ji k tomu svádělo velké bohatství, měla spíš sklony k životu plnému světských radovánek. Jen co odeslala svou odpověď, cítila se zas volněji.

V těch prvních strastiplných dnech ji přišel navštívit pan Barreaux, který upřímně truchlil nad St. Aubertovou smrtí. „Právem mohu svého přítele oplakávat,“ prohlásil, „neboť se již nikdy nesečkám s nikým, kdo by se mu dokázal vyrovnat! Kdybych byl někoho takového našel mezi těmi, kteří si říkají společnost, nebyl bych před nimi utekl.“

Ni čím jiným nemohl by se pan Barreaux zavděčit Emilii víc než obdivem, s nímž se vyjadřoval o jejím otci. A v rozhovorech o svých rodičích s člověkem, kterého si tolik vážila a který, ač navenek budil jen nevábný dojem, měl tak dobré srdce a tolik jemnocitu, našla též snad svou první útěchu.

V klidném ústraní uběhlo tak několik týdnů a Emiliin žal přecházel zvolna v tichý smutek. Mohla již číst knížky, jež předtím čítala se St. Aubertem, sedět v knihovně v jeho křesle, pozorovat květiny, jež zasadila jeho ruka, rozeznít nástroj, který kdys tiskly jeho prsty – a někdy si i zahrát jeho oblíbenou píseň.

Jakmile se její mysl poněkud zotavila z prvního otřesu, takže si byla s to uvědomit nebezpečí, jež by jí plynulo z nečinné lhostejnosti, snažila se až téměř úzkostlivě vyplňovat všechen čas nějakým zaměstnáním. A tehdy také plně pochopila, jakou cenu má pro ni výchova, které se jí dostalo od St. Auberta – neboť tím, že rozvíjel její schopnosti rozumně uvažovat, poskytl jí bezpečné útočiště před nudou ze zahálky, aniž se pro své rozptýlení musela utíkat k světským radovánkám. Nemusela chodit do žádné společnosti, k níž ostatně v La Vallée ani neměla přístup – a přece čím vším se mohla zabavovat, čím vším mohla obohacovat své vědomosti! Přitom však neměla ona výchova na paměti jen její osobní prospěch.

Jelikož v ní St. Aubert, vycházející z přirozené dobroty jejího srdce, živil každou ušlechtilou vlastnost, stala se velmi vnímavou k svému okolí a pamětlivá toho, že nemůže-li svým bližním od jejich strastí odpomoci, může jim jejich úděl alespoň ulehčit vlídnou pozorností, naučila se soucítit se všemi, kdož nějak trpěli.

Madame Cheronová jí na její dopis neodpověděla, a tak Emilie začala doufat, že jí ještě nějaký čas bude dovoleno v La Vallée setrvat. Tou dobou byla již natolik zotavena, že se odvážila navštívit i místa, jež jí víc než co jiného připomínala šťastnou minulost. Patřila k nim i rybářská chata. A aby ta návštěva vyzněla ještě dojemněji, vzala si Emilie s sebou i svou loutnu s úmyslem přehrát si znovu melodie, jimž tam tak často a s takovým potěšením naslouchali její rodiče. Šla sama – v onom podvečerním čase, kdy ticho panující vůkol působí tak konejšivě na ztrápenou mysl.

Naposledy byla tam Emilie s otcem a s matkou, několik dní předtím, než paní St. Aubertovou zachvátila osudná nemoc. A jak nyní procházela lesem, v němž chata stála, probudilo to v ní znovu vzpomínku na dřívější časy, takže pro nesmírnou bolest dokonce zaváhala, má-li vůbec v cestě pokračovat. Zastavila se, opřela se o strom a několik minut plakala, než se zas trochu uklidnila a mohla jít dál. Pěšinka směřující k chatě byla zarostlá trávou a květinami, které St. Aubert pečlivě vysázel podél jejích okrajů, byly již takřka zadušené bodláčími, kopřivami a náprstníkem. Emilie se co chvíli zastavila, aby se zahleděla na ten nehostinný obrázek (všechno bylo tak tiché a opuštěné!), a když pak třesoucí se rukou otevřela dveře chaty, musela nejdříve ulevit svým citům.

„Ach,“ zvolala zalykavým hlasem, „všecko, všecičko zůstalo stejné, jako když jsem to posledně opouštěla – ano, opouštěla s těmi, kteří se sem již nikdy nevrátí!“

Šla k oknu, z něhož byl výhled na potůček, vyklonila se ven a s očima upřenými na zurčící proud se brzy tiše zasnula. Na loutnu, kterou odložila vedle sebe, dočista zapomněla. Teskný hukot větru

vysoko v korunách borovic i jeho tiché ševelení dole v rákosí, vroubícím břehy potoka – to byla hudba souladnější s jejím rozpoložením v tu chvíli; nerozechvívala v ní struny neblahých rozpomínek, ale promlouvala jí k srdci hlasem nesmírně soucitným a konejšivým. Při svém zadumání si ani nevšimla, že se již začíná snášet šero, že na hřebenech hor se zachycují již jen poslední paprsky slunce, a byla by snad v tom stavu setrvala ještě mnohem déle, kdyby ji náhle nevylekaly kroky, které se ozvaly venku před chatou. Až nyní si s hrůzou uvědomila, že je tu sama, bez ochrany – ale to se již dveře otevřely a na prahu stanul neznámý host. Zarazil se, když spatřil Emilii, a pak se kvapně začal omlouvat, že ji tak nečekaně vyrušil. Ale již při prvních slovech, která pronesl, Emiliin strach jako by rázem roztál v mocném pohnutí. Jak důvěrně zněl ten hlas jejímu sluchu! A ačkoli v šeru nemohla dosud rozpoznat podobu toho, jenž k ní promlouval, srdce jí ihned povědělo, koho má před sebou.

Neznámý zopakoval svou omluvu, a když pak Emilie pronesla cosi v odpověď, dychtivě se k ní rozběhl, zalykaje se vzrušením:

„Dobrý Bože, je-li to možné – jestli mě neklame můj zrak – není to – mademoiselle St. Aubertová?“

„Ano, jsem to já,“ přitakala Emilie, utvrzená mezitím ve své víře, neboť nyní již rozpoznávala Valancourtovu tvář, s očima rozzářenýma snad ještě víc, než jak je předtím tak často vídávala. V hlavě se jí vyrojilo na tisíc dojemných rozpomínek, a jak se marně pokoušela ovládnout, její vzrušení ještě vzrostlo. Valancourt se zatím horlivě vyptával na její zdraví a vyjádřil rovněž naději, že cestování jistě velice prospělo panu St. Aubertovi, ale tu mu již přival slz, jež Emilie nedokázala déle zadržet, vyjevil osudnou pravdu. Dovedl Emilii ke křeslu a usedl vedle ní. Pro pláč si ani nepovšimla, že vzal její dlaň do své, a uvědomila si to až tehdy, když jí ruku začaly skrápět slzy, jimž se ani on nad osudem St. Aubertovým a z lítosti nad jejím utrpením neubránil.

„Vím,“ ozval se posléze Valancourt, „že všechno to, co bych vám chtěl říci, bylo by pouze slabou útěchou. Mohu jen truchlit společně s vámi, neboť nemohu neuhodnout, co asi je příčinou vašich slz. Kéž bych se jenom mýlil!“

Odpovědí byl mu jen nový příliv pláče, ale pak Emilie vstala a poprosila ho, aby opustili to smutné místo. Viděl sice, že se žalostí sotva drží na nohou, ale nechtěl ji tam déle zdržovat, a tak ji vzal za ruku a pomalu ji odváděl z chaty. Mlčky kráčeli pak lesem. Valancourt by se byl rád o St. Aubertovi dozvěděl nějaké podrobnosti, ale bál se jí na to vyptávat, a Emilie byla zas příliš zkormoucená, aby jí bylo do řeči. Nakonec však přece sebrala dost sil, aby mu mohla vše vypovědět a vylíčit i otcovy poslední chvíle. Valancourt celou tu dobu jevil silné pohnutí, ale když uslyšel, že St. Aubert skonal během cesty a že Emilie zůstala sama mezi neznámými lidmi, stiskl jí prudce ruku, a aniž si pořádně uvědomil, co vlastně dělá, zvolal zaníceně: „Že jsem tam nebyl já!“ Leč vzápětí se zas opanoval a stočil řeč zpátky k St. Aubertovi. Když však viděl, jak ji to čím dál víc skličuje a zmáhá, začal postupně měnit předmět hovoru, až se nakonec rozpovídal o sobě. Tak se Emilie dozvěděla, že poté, co se rozloučili, potloukal se nějakou dobu po mořském pobřeží a pak se přes Languedoc vrátil do Gaskoňska, svého rodného kraje, kde obvykle pobýval, když nebyl na cestách.

Vylíživ takto krátce své osudy, ponořil se Valancourt v mlčení, jež Emilii nepřišlo v tu chvíli nevhod, a tak došli až k bráně zámeckého parku. Tam se mladík zastavil, jako by věděl, že jeho cesta je tím u konce. Tam také Emilii sdělil, že se příští den hodlá vrátit do Estuvière, a poprosil ji o dovolení, aby se s ní ráno směl přijít rozloučit. Emilie si uvědomovala, že kdyby odmítla ten projev běžné zdvořilosti, vzbudila by možná ve Valancourtovi představu, že od něho očekávala něco více, a tak jí nezbývalo než odpovědět, že bude doma.

Strávila smutný večer. Hlavou jí znova procházelo všechno, co se zběhlo od chvíle, kdy poprvé poznala Valancourta; a zejména

výjev končící St. Aubertovou smrtí nabyl podoby tak živé a bezprostřední, jako kdyby se byl odehrál teprve včera. Zvláště si přitom připomněla, jak naléhavě a vážně jí otec kladl na srdce, aby zničila ty tajné rukopisy, a když se pak probírala z lhostejné otupělosti, do níž ji uvrhl její zármutek, s hrůzou si uvědomila, že dosud neuposlechla jeho příkazu. Umínala si proto, že ihned nazítří napraví svou nedbalost, aby si nemusela nic vyčítat.

Kapitola X

*Což něco takového
nás může ovanout jak letní mrak
a námi neotřást?*
— MAKBETH

Druhý den ráno dala Emilie rozdělat oheň v kamnech St. Aubertovy ložnice a ihned po snídani se tam odebrala, aby spálila ty listiny. Zamkla za sebou, neboť nechtěla při tom být rušena, a otevřela dveře kabinetu, v němž byly listiny ukryty. Ale jen co tam vstoupila, padla na ni podivná tíseň, takže zůstala nerozhodně stát, rozhlížejíc se kolem s tlukoucím srdcem, a téměř se bála odsunout prkno skřýše. V jednom rohu stálo vysoké křeslo a před ním stolek, u kterého ten večer před odjezdem viděla otce sedět a s takovým zaujetím prohlížet – jak byla nyní přesvědčena – právě ony listiny.

Osamělý způsob života, který Emilie poslední dobou vedla, a kormutlivé myšlenky, jimiž se stále zanášela, přispívaly k tomu, že se velice snadno rozrušila, a v takových chvílích začala pak hořečně pracovat její fantazie. Bylo smutné, že právě ona, která uměla tak bystře a rozumně uvažovat, propadala nyní různým pověrám, a v důsledku toho – byť jen na okamžik – i oněm klamným představám, jež věru nelze označit jinak než jako chvilkové pominutí smyslů. Poté co se vrátila domů, stalo se jí to již několikrát, a když po setmění procházela opuštěnými komnatami, vylekala ji někdy zjevení, jaká by předtím, v radostnějších dobách, nikdy nespátřila. Tomuto chorému stavu jejích nervů lze připsat i to, co uzřela nyní, neboť když její zraky sklouzly ke křeslu v potemnělém koutě, zjevila se jí tam podoba jejího mrtvého otce. Zůstala jako omráčená – a potom rychle vyběhla z kabinetu. Záhy se ale vzpamatovala,

pokárala se za svou slabost, která jí málem znemožnila vykonat věc tak vážnou a důležitou, a znovu otevřela dveře. V odlehlém rohu poblíž okna našla pak snadno podle St. Aubertových pokynů prkno, které jí popsal, objevila i rýhu, o níž se zmínil, a když na prkno přitlačila, sklopilo se dolů a odhalilo tajnou skrýš. Na dně spatřila Emilie kromě několika jednotlivých listin svazek rukopisů a peněženku s luisdory. Třesoucí se rukou všechno vyndala, uvedla prkno do původního stavu a pomalu se chystala vstát, ale sotvaže pozvedla oči, uzřela v křesle touž podobu. To šálení smyslů, další příklad neblahých důsledků její samoty a dlouhého truchlení, ji málem připravilo o poslední zbytek soudnosti; vyběhla z kabinetu do vedlejšího pokoje a téměř v bezvědomí sklesla na židli. Brzy však nabyl opět nadvlády rozum, jenž jí pomohl překonat nejhorší následky toho strašného a politováníhodného otřesu, způsobeného zjitřelou fantazií, ale když se obrátila k listinám, byla dosud jako ve snách. Tak se stalo, že její pohled mimoděk utkvěl na písmu několika volně rozložených stránek; neuvědomovala si ani, že tím přestupuje otcův přísný zákaz, až když úděsný smysl jedné věty zbystřil její pozornost a rázem ji vytrhl z její otupělosti. Kvapně od sebe listiny odsunula, ale slova, která v ní zároveň vyvolala hrůzu i zvědavost, nemohla již z mysli vypudit. Rozrušila ji tak mocně, že nebyla s to se rozhodnout, má-li listiny na místě zničit. A čím víc o tom přemýšlela, tím horečněji pracovala i její fantazie. Tak ráda – bylo to pro ni zjevně tak důležité – by rozluštila to strašné tajemství, na něž ona jen letmo zahlédnutá slova narážela! Začala nyní žet svého slibu, že listiny zničí, a dokonce zapochybovala, zda je vůbec správné ho uposlechnout vzhledem k důvodům, které tu byly pro další prohlížení. Leč zaváhání trvalo jen krátce.

„Dala jsem svatý slib, že vykonám, k čemu mě otec tak slavnostně zapřísáhl,“ řekla si. „Nemám teď právo o tom rozvažovat, mou povinností je uposlechnout! Musím se ihned zbavit pokušení, které by poskvřnilo mé čisté svědomí, neboť pomyšlení, že jsem se provinila

něčím, co již nikterak nelze napravit, by mi pak navždy ztrpčovalo život. Ano, rychle s ním pryč, dokud mám sílu mu vzdorovat!“

Když jí takto smysl pro povinnost pomohl překonat mocné pokušení, mnohem mocnější, než jaké kdy předtím poznala, nabyla opět rozhodnosti a bez dalšího otálení svěřila listiny plamenům. Dívala se, jak jsou pomalu stravovány ohněm, a když si připomněla větu, kterou zahlédla, a pomyslela, že jediná příležitost k jejímu osvětlení jí takto nenávratně uniká, otrásla se, jako by ji obešel mráz.

Až po dlouhé chvíli si vzpomněla na peněženku. Aniž ji otevřela, chtěla ji zas uložit do kabinetu, ale tu si všimla, že je v ní i cosi většího než luisdory, a chtěla se o tom přesvědčit. „Jeho ruka je sem ukládala,“ povzdychla si, když začala mince vytahovat, a tisknout na některé vroucí polibky, smáčela je přitom slzami, „jeho ruka, která se nyní již obrátila v prach!“ Na samém dně byl malý balíček, a když jej Emilie vyndala a odstranila několik papírových obalů, zjistila, že je to pouzdro ze slonoviny a v něm miniaturní portrét – nějaké ženy! Bezděky sebou trhla. „To je ona,“ zvolala pak, „ta, nad kterou plakal můj otec!“ Pozorně si obrázek prohlížela, ale marně vzpomínala, zdali jí ta tvář není povědomá. Byla neobyčejně krásná, s výrazem, v němž se líbezný půvab mísil s nádechem smutku a jakési pokorné odevzdanosti.

Co má udělat s obrázkem, jí St. Aubert neřekl, a vlastně se o něm vůbec nezmínil. Usoudila proto, že si jej oprávněně může ponechat. Již kolikrát si připomněla, s jakým pohnutím hovořil otec o markýze de Villeroi, a to ji nyní utvrzovalo v přesvědčení, že má před sebou její podobu. Ale přesto neviděla žádný důvod, proč by obrázek té paní měl u sebe přechovávat, anebo když už jej přechovával, proč by měl nad ním tak vzrušeně a žalostně hořekovat jako tenkrát, kdy jej při tom přistihla onu noc před jejich odjezdem z La Vallée.

Emilie dlouho držela podobiznu před sebou a zkoumala její rysy, leč marně se pokoušela odhalit, v čem tkví ten její zvláštní půvab, jenž si ji tolik podmaňoval, probouzejíc v ní silnou náklonnost

i vřelé soucítění. Prstence tmavohnědých vlasů obtáčely úbělové skráně, nos byl mírně orlí a na rtech hrál milý, ale posmutnělý úsměv; modré oči se stáčely vzhůru s výrazem zvláštní pokory, kdežto jemně podmračené čelo vypovídalo o povaze neobyčejně citlivé a rozjímavé.

Snad ještě dlouho zůstala by Emilie v zamyšlení sedět nad obrazkem, kdyby nezaslechla, jak na zahradě kdosi přibouchl dvířka. Když vyhlédla z okna, spatřila po cestě k zámku kráčet Valancourta. V rozrušení nad tím, čím se právě v mysli obírala, by jej nedokázala okamžitě přijmout, a tak ještě chvíli zůstala v pokoji, aby se trochu uklidnila.

Když jej pak v salóne přivítala, zarazilo ji, jak nápadně se změnil od té doby, co se s ním v Roussillonu rozloučila. Tma a žalostný stav, v němž se nacházela, jí předešlého večera neumožnily si to uvědomit. Připadal jí teď nějak skleslý a zarmoucený, ale jen co ji uviděl, chmura se rázem rozplynula a tvář mu rozjasnil zářivý úsměv. „Jak vidíte,“ pravil, „využil jsem vašeho laskavého svolení, abych se směl přijít rozloučit s tou, kterou jsem měl to štěstí potkat teprve včera.“

Emilie se pousmála, a aby honem něco řekla, zeptala se, kdy se navrátil do Gaskoňska.

„Teprve před několika dny,“ odpověděl Valancourt a tvář mu polil ruměnec. „Dlouho jsem se toulal, ano, ještě dlouho poté, co mě postihlo to neštěstí, že jsem se musel rozloučit s přáteli, kteří mi mé cesty po Pyrenejích tak krásně zpříjemnili.“

Emilii při těch slovech ukápla slzička, což Valancourt okamžitě zpozoroval, a aby odlákal její pozornost od vzpomínky, jež toho byla příčinou, a rovněž vyděšen tím, jak se mohl dopustit takové nešetrnosti, stočil ihned hovor jinam a s obdivem se rozpovídal o zámku a o jeho překrásném okolí. Emilie byla poněkud na rozpácích, o čem by s ním měla zapříst konverzaci, a ráda se proto chopila příležitosti k rozmluvě o věcech, na kterých nebylo nic osobního.

Sešli dolů na terasu, odkud byl výhled na řeku a za ní na rozlehlé pláně guyennské – pohled, jenž Valancourtovi zcela učaroval.

Opřel se o zídku terasy, a zahleděv se na bystrý tok Garonny, začal vyprávět: „Před několika týdnů jsem byl u pramene této ušlechtilé řeky. Tehdy jsem ještě neměl to štěstí vás znát, jinak bych určitě litoval, že nejste při tom – tak dokonale by ten obraz lahodil vašemu vkusu. Vytéká z části Pyrenejí, která je myslím ještě divočejší a velebnější nežli končiny, jimiž jsme projížděli cestou do Roussillonu.“ Líčil pak, jak se mezi horskými srázy řítí do propastí, odkud její vody, rozhojněné přítoky z okolních zasněžených vrcholů, spadají do Aranského údolí, jak potom rozpěněná protéká mezi romantickými skalami směrem na severozápad, až posléze dorazí k rovinám Languedoku, kde se poté, co opláchne hradby toulouské a zamíří opět k severozápadu, její tok konečně uklidní, aby dál cestou k Biskajskému zálivu zúrodňoval luhy Gaskoňska a Guyenne.

Oba začali potom vzpomínat na malebnou krajinu, již projížděli cestou po pyrenejských velehorách. Valancourt, jak bylo často znát na jeho rozechvělém hlase, se přitom neubránil dojetí, a rozkládal-li chvílemi s básnickým zápalem opravdového zaujetí, chvílemi zas, ačkoli nepřestával hovořit, jako by myšlenkami prodléval kdesi jinde. Tento hovor Emilii znovu připomněl otce, a kdykoli si představila některé z krásných zákoutí, o nichž se Valancourt tak horoucně rozpovídal, vyvstal jí před očima i St. Aubertův obraz, v duchu slyšela jeho poznámky a prožívala s ním jeho nadšení. Její mlčení posléze Valancourta upozornilo, že námět, který rozvádí, dotýká se příliš bolestně jejích citů, a honem proto převedl řeč na jiné věci. Emilii tím však neušetřil. Když začal obdivovat nádherný platan, jehož mohutná koruna se klenula nad terasou a v jehož stínu se nyní usadili, vzpomněla si, jak často zde takhle sedávala se St. Aubertem a jak často na těchto místech i z jeho úst slyšela podobnou chválu.

„Byl to oblíbený strom mého otce,“ řekla. „Za teplých letních večerů sedával rád v jeho stínu v kruhu rodiny.“

Valancourt pochopil, jak jí je, a zmlkl. A kdyby Emilie odtrhla své zraky od země, spatřila by v jeho očích slzy. Vstal, opřel se o zídku, po chvíli se vrátil k lavičce, posadil se a znovu vstal – zdálo se, že je velice rozrušen. Zkormoucená Emilie se zatím několikrát marně pokusila znovu navázat konverzaci. Valancourt se opět posadil, ale stále mlčel a celý se chvěl. A když nakonec přece promluvil, hlas mu podivně zadrhoval. „Takovou krásu mám opustit – opustit vás – snad navždy! Taková chvíle se třeba již nikdy nenavrátní – nevím co počít, nerad bych ji propásl a zároveň se bojím, abych jí nezneužil. Ale aniž bych se chtěl dotknout vašich citů, neboť vím o vašem zármutku, dovolte mi, abych vám směl říci, že navždy, ano navždy budu chovat nevýslovný obdiv k vaší dobrotě – ó kéž by mi někdy v budoucnosti bylo dovoleno nazvati to láskou!“

Vzrušení, jež se jí zmocnilo, nedovolilo Emilii odpovédět. Valancourt, který se teprve nyní odvážil k ní vzhlednout, zpozoroval, jak bledne v líci, lekl se, že se jí udělalo špatně, a honem ji spěchal podepřít. To ji přimělo, aby se rychle opanovala a silou vůle přemohla svou slabost. Zdálo se, že si Valancourt nepovšiml, co bylo příčinou její nevolnosti, ale když opět promluvil, hlasem mu prochvíval cit ze všech nejnejnější: „Vím, že teď není vhodná doba k tomu, abych se domáhal vaší pozornosti, ale budiž mi dovoleno alespoň ještě podotknout, že tyto chvíle loučení by nebyly pro mne tak trpké, kdyby se mi od vás dostalo laskavého ujištění, že to, co jsem vám právě vyjevil, nezahradí mi v budoucnu přístup do vaší společnosti.“

Emilie se znovu pokusila uklidnit rozbouřenou mysl, aby mohla souvisle promluvit. Po tak krátké době, co se spolu znali, bála se uposlechnout hlasu svého srdce, jež stálo na Valancourtově straně, a dát mu povzbudivou odpověď. I za ten krátký čas se sice přesvědčila o jeho vynikajících vlastnostech a vybraném jemnocitu (a v těch poznatcích ji utvrzoval i názor jejího otce), ale to všechno se jí nezdálo dostatečné k tomu, aby si o něm utvořila celkový úsudek, na jehož základě by ve věci tak důležité pro její budoucí štěstí mohla

dospět k okamžitému rozhodnutí. A přestože již pouhé pomýšlení, že by měla Valancourta odmítnout, jí působilo nevýslovná muka, obezřelost, s níž o celé věci přemítala, zbraňovala jí projevit nahlas to, po čem v hloubi duše tolik prahla. Její otec znal Valancourtovu rodinu a vyjadřoval se o ní s velkým uznáním. O majetkových poměrech mladšího syna sice mnoho nevěděl, ale Valancourt sám taktně naznačil, že by své zbožňované v současné době mohl nabídnout sotva něco víc nežli své srdce. Nežádal však nyní nic jiného než naději do budoucna, a tu, ač se toho bála, nemohla mu s klidným svědomím odepřít. Nakonec sebrala odvalu a prohlásila, že ji nemůže nepotěšit, chová-li o ní dobré mínění někdo, koho měl v úctě její otec.

„Domníval se tedy, že si zasloužím jeho úctu?“ zeptal se dychtivě Valancourt, ale ihned se zarazil a dodal: „Ale odpusťte mi mou otázku, ani pořádně nevím, co říkám. Kdybych mohl jen doufat, že jsem ve vašich očích hoden takové cti, abych vás směl někdy přijít pozdravit, odcházel bych nyní od vás s daleko pokojnější myslí.“

Trvalo chvíli, než Emilie odpověděla: „Budu k vám upřímná, protože vím, že porozumíte mé situaci a budete na ni brát ohled. Chápejte to prosím jako důkaz mé... mé úcty k vám. Ačkoli žiji v domě, který patřil mému otci, žiji zde sama. Nemám, žel, již ani jednoho z rodičů – nikoho, jehož přítomnost by vašim návštěvám mohla zajistit naprostou bezúhonnost. Nemusím jistě zdůrazňovat, jak nepřípustné je pro mne, že vás zde takto přijímám.“

„Toho jsem si zajisté velice dobře vědom,“ odvětil Valancourt a potom smutně dodal: „Ale což se mi nedostane žádné útěchy? Vždyť i já jsem k vám hovořil z upřímného srdce, a věřte, nemluvil bych o tom dál, neboť vím, jak je vám to nemilé, kdyby mi bylo dopřáno odnést si s sebou naději, že jednou mě třeba zas vyslechnete, že dovolíte, abych směl předstoupit před vaše příbuzenstvo.“

To Emilii opět uvedlo do rozpaků a opět nevěděla, co na to odpovědět. Bylo to pro ni tak těžké! Ve své osamělosti neměla tu

žádného příbuzného, ba ani přítele, s nímž by se mohla třeba jen pouhým pohledem dorozumět, nikoho, kdo by jí v nynější svízelné situaci mohl poskytnout radu i oporu. Madame Cheronová, která byla její jedinou blízkou příbuznou a která jí nyní měla být takovou přítelkyní, jako by na ni pro své zábavy, anebo pohněvána tím, že se její neter zdráhala opustit La Vallée, dočista zapomněla.

„Ach ano,“ řekl Valancourt po dlouhém odmlčení, zatímco se Emilie marně pokoušela dokončit pár načatých vět, „vidím, že nemám več doufat. Má předtucha byla oprávněná, nepokládáte mě za hodna své pozornosti. Ta osudná cesta, kterou jsem považoval za nejšťastnější ve svém životě! Ty nádherné dny jsem tedy musel prožít jen proto, aby mi ztrpčily všechny, jež přijdou nyní. Jak často jsem na ně vzpomínal s nadějí i s obavami – a přece až do nynější chvíle jsem si namlouval, že nemám důvod jich litovat.“

Hlas mu selhal, takže raději rychle vstal a poodešel stranou. Zoufalý výraz v jeho tváři nemohl Emilii nedojmout. Její city převládly nyní nad bojácnou obezřelostí, a když se zas Valancourt vrátil na své místo, oslovila jej hlasem nápadně zjihlým: „Křivdíte sobě i mně, říkáte-li, že vás nepokládám za hodna své pozornosti. Přiznám se, že si vás již dlouho vážím a – a...“

Valancourt netrpělivě čekal, až větu dokončí, ale slova jí odumřela na rtech. Její oči však jasně říkaly, co cítí ve svém srdci. Valancourtovo zoufalství se rázem změnilo v nadšení. „Ach, Emilie!“ zvolal radostně a vroucně, „drahá Emilie! Kéž by věčně trvala ta slastná chvíle, dovolte mi zpečetit ji jako nejsvětější v mém životě!“

Přitiskl její ruku ke svým rtům. Byla studená a chvěla se. A když pozvedl zraky k její tváři, viděl, že opět zbledla, ale potom, zatímco stál mlčky nad ní, upíraje na ni svůj roztoužený pohled, přišly jí na pomoc slzy. Po chvíli se opět uklidnila a se zarosenýma očima se na něj pousmála. „Omluvíte mou slabost?“ řekla. „Přišlo to všechno tak náhle – myslím, že jsem se z toho dosud nedokázala vzpamatovat.“

„Sám nevím, jak bych se vám omluvil,“ odpověděl Valancourt, „neboť jsem to byl já, kdo přispěl k vašemu rozrušení, ale teď, když od vás mohu odejít s blahou jistotou, že vám nejsem lhostejný, nebudu o tom již déle hovořit.“

Ale pak, zapomínaje na své předsevzetí, rozhovořil se opět o sobě. „Netušíte,“ pravil, „kolik hodin jsem strávil ve vaší blízkosti v době, kdy jsem podle vás – pokud jste mě někdy poctila svou vzpomínkou – dlel kdesi daleko. Ale já jsem se zatím za tichých nocí, kdy mě nikdo nemohl upozorovat, potuloval kolem zámečku. Bylo to krásné vědět, že jsem vám nablízku, a zvlášť milé bylo pro mne pomyšlení, že zatímco spíte, já tu bdím nad vaším bezpečím. Okolí zámku mi není zcela neznámé. Jednou jsem se dokonce odvážil vstoupit i do zahrady a strávil snad nejšťastnější, i když zároveň nejtesklivější chvíle svého života tím, že jsem se procházel – jak jsem se alespoň domníval – pod vaším oknem.“

Emilie se ho zeptala, jak dlouho již mešká v zdejších končinách.

„Několik dní,“ odpověděl. „Měl jsem v úmyslu využít laskavého svolení, jehož se mi dostalo od pana St. Auberta. Sám nevím, jak si to vysvětlit, ale přestože jsem po tom tolik toužil, mé předsevzetí se v poslední chvíli vždycky rozplynulo a já jsem svou návštěvu stále odkládal. Ubytoval jsem se v nedaleké vsi, a zatímco jsem se toulal se svými psy zdejší překrásnou krajinou, neustále jsem si přál se s vámi setkat, a přece jsem se nemohl odhodlat k tomu, abych vás navštívil.“

Valancourt dlouho hovořil, zapomínaje, jak rychle čas zatím kvapí, ale nakonec si to přece jen uvědomil. „Musím už jít,“ prohlásil truchlivě, „ale loučím se s vámi v naději, že vás opět spatřím – že mi bude dovoleno složit poklonu vašemu příbuzenstvu. Nežádám již nic víc, než aby se mi o tom z vašich úst dostalo ještě jednoho ujištění.“

„Moji příbuzní budou vždy potěšeni, poctí-li je návštěvou přítel mého drahého otce,“ řekla Emilie.

Valancourt jí políbil ruku, ale stále se ještě nemohl odhodlat k odchodu. Emilie seděla mlčky, a tu ho napadlo, že si brzy ani v nejněžnějších vzpomínkách nebude moci vybavit přesnou podobu té krásné tváře, na niž tak dychtivě upíral roztoužené zraky. Vtom se za platanem ozval ohlas blížících se kroků, a když se Emilie tím směrem podívala, spatřila madame Cheronovou. Cítila, jak jí tvář polévá ruměnec, a celá se roztrásla vzrušením. Okamžitě však vstala a šla návštěvu přivítat.

„Tak jakpak se máme, milá neteři?“ pravila madame Cheronová, vrhajíc překvapený a tázavý pohled na Valancourta. „Ale ani se nemusím ptát, sama na tobě vidím, že zármutek nad tvou ztrátou již přebol.“

„Pak to, co vidíte, madame, vypovídá v můj neprospěch, neboť zármutek nad takovou ztrátou nikdy nepřebolí!“

„No dobrá, dobrá – nehodlám se s tebou přít. Vidím, že jsi přesně zdělila povahu svého otce, a dovol, abych ti rovnou řekla, že by pro něho – chudák St. Aubert! – bývalo lepší, kdyby měl jinou.“

Důstojný pohled plný nelibosti, jímž ji Emilie po oněch slovech obdařila, by snad musel oblomit každé jiné srdce, ale madame Cheronová si zřejmě ani nepovšimla, jak nešetrně se dotkla neteřiných citů. Emilie nechala její poznámku bez odpovědi a představila jí Valancourta, který se vši silou musel krotit, aby nedal najevo své rozhořčení. Na jeho úklonu odpověděla madame Cheronová jen letmým pohledem a takřka neznatelným pukrletem. Brzy nato se mladík s Emilií rozloučil a již z jeho několika spěšných slov bylo znát, jak těžké je mu pomyšlení, že se s ní musí rozejít, a krom toho ji ještě zanechat ve společnosti madame Cheronové.

„Kdo je ten mladý muž?“ otázala se teta tónem, z něhož zaznívala zároveň zvědavost i přísný odsudek. „Nějaký tvůj ctitel, myslím, který nemá nic lepšího na práci. Ale domnívala jsem se, neteři, že máš lepší ponětí o tom, co se sluší, než abys, když jsi tu nyní takhle sama, přijímala návštěvy nějakých mladíků. Co tomu řeknou lidé –

a já tě ujišťuji, že si toho dobře všimnou a budou mluvit – ano, a nijak pěkně, to mi věř!”

Emilie, vyděšená příkrostí těch slov, chtěla tetu zarazit, jenže madame Cheronová si nedala vzít slovo a u vědomí vlastní důležitosti, jak tomu bývá u osob, jimž je nabytá pravomoc dosud něčím novým, pokračovala:

„Je velmi nezbytné, abys byla pod dozorem někoho, kdo by usměrňoval tvé počínání s větší odpovědností, než to dokážeš ty sama. Já na to ovšem nemám mnoho času, ale když už si tvůj nešťastný otec ve své poslední vůli přál, abych na tebe dohlížela – inu, musím si tě vzít na starost. Ale to ti povídám, neteři, nebudeš-li se ve všem ochotně řídit mými pokyny, nebudu se s tebou trápit a ponechám tě tvému osudu.“

Emilie se již podruhé madame Cheronovou nepokoušela přerušit. Bolest a hrdost pramenící z její nevinny jí nedovolovaly promluvit, dokud nakonec teta neřekla: „Vezmu tě nyní s sebou do Toulouse. To, že ti tvůj otec, když zemřel, nezanechal nic, co by stálo opravdu za řeč, mně ovšem nepůsobí žádné potěšení, ale přesto tě vezmu k sobě. Ach, ten nešťastník! Vždycky byl spíš velkorysý než prozíravý, jinak by teď jeho dcera nemusela být závislá na svém příbuzenstvu.“

„Věřím, že to není jeho vina, madame,“ řekla Emilie chladně, „a není také pravda, že by příčinou jeho finančních nesnází byla ona šlechetná velkorysost, kterou se vždycky vyznačoval. Věřím, že záležitosti pana Mottevilla bude možno urovnat tak, aby to vážněji nepoškodilo jeho věřitele, a než se tak stane, zůstala bych velice ráda v La Vallée.“

„O tom nepochybuji,“ odpověděla s ironickým úsměvem madame Cheronová, „a ode mne se bezpochyby očekává, že k tomu dám svůj souhlas, když vidím, jak nutně potřebuješ klid pro své zotavení! Netušila jsem, neteři, že bys mohla být schopna takové přetvářky. Když jsi prosila, abych ti tady dovolila zůstat, pošetile

jsem uvěřila v důvody, které jsi pro to uváděla, a ani ve snu by mě bylo nenapadlo, že tě tu najdu s tak příjemným společníkem, jako je tenhle pan La Val–, nemohu si vzpomenout na jeho jméno.“

Taková krutá obvinění nedokázala již Emilie déle snášet. „Mé důvody byly pravdivé, madame,“ prohlásila, „a nelžu také, říkám-li, že právě nyní cítím víc než kdykoli předtím, jakou cenu má pro mne La Vallée! Ale jestli snad účelem vaší návštěvy bylo přidávat k utrpení dcery vašeho bratra ještě urážky, pak jste si ji věru mohla ušetřit.“

„Vidím, že jsem na sebe vzala velmi obtížný úkol,“ podotkla madame Cheronová a silně přitom zrudla.

„Věřím, madame,“ odvětila Emilie mírně, i když vši silou musela krotit slzy, „věřím, že otec netušil, že by vám to tak mohlo připadnout. Mne aspoň blaží vzpomínka, že jsem se pod jeho dohledem chovala tak, že nad tím často vyjadřoval vřelé uspokojení. Velice by mě bolelo, kdybych se vůči sestře takového otce měla provinit nějakou neposlušností, a domníváte-li se, že vám ten úkol skutečně bude na obtíž, nezbyvá mi než vyslovit hluboké politování nad tím, že připadl právě vám.“

„Milá neteři, pěkná slova pro mne znamenají málo. Ale s ohledem na tvého nešťastného otce chci nyní přimhouřit oči nad nemístností tvého chování a zkusit to s tebou.“

Emilie ji přerušila otázkou, v čem spočívá ona nemístnost, na kterou naráží.

„V čem! Inu v čem jiném než v tom, že jsi přijímala návštěvy ctitele, o kterém tvoje rodina nic nevěděla!“ odvětila madame Cheronová, aniž si přitom uvědomila, že si sama nepočíná právě nejvhodněji, dává-li tak nepokrytě najevo, že by se její neteř mohla dopustit tak závažného přestupku.

Emilie se lehce začervenala. Hrdost a úzkost sváděly krutý boj v jejím nitru, a dokud si neuvědomila, že ji teta překvapila za okolností, které přece jen do jisté míry ospravedlňují její podezření, nedokázala se před ní ponížit tím, že by začala omlouvat své chování,

na němž ze své strany neshledávala nic závadného ani falešného. Vylíčila pak, jak se s Valancourtem seznámil její otec, jak mladíka nešťastně postřelil ze své pistole a jak potom spolu cestovali; a jak jen zcela náhodou se s ním setkala předešlý večer. Přiznala, že se jí vyznal ze své náklonnosti a že ji požádal, aby se směl přijít představit jejím příbuzným.

„A kdo vlastně je ten mladý dobrodruh,“ zeptala se madame Cheronová, „a jaké má vůbec úmysly?“

„To vám musí sdělit on sám, madame,“ odpověděla Emilie. „Můj otec znal jeho rodinu a já věřím, že se jí nedá nic vytknout.“ Vyprávěla potom vše, co o Valancourtovi věděla.

„Á,“ zvolala teta, „je to tedy zřejmě jen mladší syn, a tudíž pochopitelně pán z Nemanic. Věru moc pěkná historie! A v tomhle mladém muži, říkáš, našel můj bratr zalíbení už po několikadenní známosti! Nu ovšem, to byl celý on! Již v mládí byl vždycky hned pro tohle a hned zas proti tamhletomu, aniž někdo jiný pořádně věděl proč. Já osobně jsem si často v duchu říkala, že lidé, proti kterým něco měl, jsou mnohem příjemnější než ti, kterým se obdivoval – inu, každý zkrátka máme jiný vkus. Ale on vždycky dával moc na to, jak kdo vypadá – a tuhle zásadu já neuznávám. Vždyť je to směšné! Co má něčí tvář společného s charakterem? Může snad člověk, který má dobrý charakter, za to, že má nepříjemný obličej?“ Při poslední větě zatvářila se madame Cheronová vítězoslavně jako člověk, který sám sobě blahopřeje k velkému objevu, řešícímu s konečnou platností nějaký neobyčejně důležitý problém.

Emilie, která si již přála ukončit ten rozhovor, se tety zeptala, nepřeje-li si nějaké občerstvení, a madame Cheronová s ní zamířila k zámečku, aniž však upustila od námětu, při němž mohla samolibě stavět na odiv svou vlastní duchaplnost a přitom s přísnou nabádavostí svou neteř poučovat.

„Nerada vidím,“ pronesla v odpověď na něco, co Emilie podotkla o lidské fyziognomii, „že jsi po otci zdělila mnoho předsudků –

a mezi nimi i jeho ukvapený sklon posuzovat lidi podle toho, jak vypadají. Nyní, jak pozoruji, si namlouváš, že ses vášnivě zamilovala do toho mladého dobrodruha, ačkoli ho znáš jen velmi krátce. A pak – poznali jste se za okolností tak neodolatelně romantických!“

Emilie jen stěží zadržela slzy, které se jí začaly drát do očí. „Až si něčím zasloužím takovou přísnost, madame,“ řekla, „bude jen správné, jestliže jí vůči mně použijete. Ale do té doby byste mě jí, pokud vám tak nevelí váš cit, alespoň v zájmu spravedlnosti měla ušetřit. Nikdy jsem se vám vědomě ničím neprotivila a nyní, kdy jsem ztratila své rodiče, jste jediný člověk, od něhož mohu očekávat trochu laskavosti. Nedopouštějte, abych ještě truchlivěji oplakávala smrt tak vzácných rodičů!“ Poslední slova téměř zadusil nával vzrušení a Emilie propukla v pláč. Vzpomněla si, jak ohleduplný a jemný byl St. Aubert a jak šťastné, přešťastné dny prožila v těchto místech, a když to vše nyní porovnávala s drsnou necitelností madame Cheronové a představila si, jakému ponižování bude asi v její přítomnosti neustále vystavována, přepadl ji stesk, jenž téměř hraničil se zoufalstvím.

Madame Cheronová, spíše dotčena výčitkou, jež ze smyslu Emiliiných slov vyplývala, než dojata bolestí, která z nich zaznívala, neřekla nic, co by mohlo neteři v jejím zármutku ulevit. Ale přes zjevnou nechuť, s níž se jí ujímala, přála si ji mít u sebe. Nejvýraznějším rysem její povahy byla panovačnost a tu, jak věděla, by ničím nemohla uspokojit lépe než tím, že si k sobě vezme mladého sirotka, který nebude mít možnost zpěčovat se jejím rozhodnutím a na němž tak bude moci ukájet své chvilkové rozmary.

Sotvaže vstoupily do zámečku, vyjádřila madame Cheronová přání, aby si Emilie zchystala to nejnnutnější, co si hodlá vzít s sebou do Toulouse, neboť se bez prodlení chtěla vydat na cestu. Emilie se ji pokoušela přesvědčit, aby s odjezdem posečkala aspoň do příštího dne, což se jí po velkém přemlouvání nakonec podařilo.

Den proběhl ve znamení neustálého šikanování, které si madame nedokázala odepřít, a na rozlítostnělou Emilii počalo stále víc

doléhat neblahé tušení, co ji asi v nejbližší budoucnosti očekává. Když se večer teta uchýlila do své ložnice, šla se ještě naposled rozloučit se všemi komnatami svého drahého domova, odkud nyní odjížděla do světa, v němž jí všechno bude neznámé a cizí. Kdy se zas vrátí, nevěděla, a ač se zrovna děsila toho pomyšlení, několikrát ji ten večer napadlo, že možná La Vallée již nikdy nespatří. Několik hodin strávila v otcově bývalé studovně, kam si zašla vybrat pár knih od jeho oblíbených autorů, jež chtěla přibalit ke svým věcem. Než jim z desek otřela prach, prolila mnoho slz, ale potom se usedla do křesla u čtecího stolku a pohroužila se v teskné zahloubání. A snad ještě dlouho by tam seděla, kdyby ji nevyrušila Tereza, která otevřela dveře, aby se – jak měla před spaním ve zvyku – přesvědčila, zdali je všechno v pořádku. Lekla se, když spatřila svou mladou paní, ale ta ji pozvala dál a dala jí několik pokynů, jak si má za její nepřítomnosti počínat a jak udržovat zámek, aby byl v náležitém stavu, kdyby se tam zas vrátila.

„Jemináčku, snad nechcete nejčkon odejet?“ podivila se Tereza. „Myslím, že tady byste byla šťastnější než tam, kam jedete, jestli člověku, jako jsem já, přísluší o tom uvažovat.“

Emilie na tu poznámku nic neřekla. Lítost, kterou Tereza vyjadřovala nad jejím odjezdem, ji dojíkala, ale zároveň nacházela i útěchu v těch prostých, nehledaných slovech, jimiž jí ta stará dobrá duše projevovala svou oddanost. Znala Terezinu dobrotu, a když jí dávala své příkazy, volila je tak, aby jí v době své nepřítomnosti pobyt na zámku co nejvíce zpříjemnila.

Nakonec starou služebnou s přáním dobré noci propustila a jala se procházet opuštěným zámkem. Dlouho se zdržela v otcově ložnici, oddávajíc se smutným, ale ne nepříjemným vzpomínkám; a když pak odcházela, musela se několikrát vrátit alespoň ke dveřím, aby se ještě jednou na pokoj podívala. Nakonec se přece jen odebrala do své komnaty. Oknem hleděla na zahradu, ozářenou slabě svitem měsíce, který právě vycházel nad korunami palem.

Chladná krása noci v ní vzbudila sladkobolnou touhu rozloučit se s milovaným loubím svého mládí, a to pokušení v ní nakonec zvítězilo. Přehodila si přes ramena lehký šál, s nímž obvykle večer vycházela, tiše sestoupila do zahrady a spěšně zamířila k rozlehlým hájům s radostným pocitem, že ještě jednou může svobodně dýchat ten křišťálový vzduch, že nikým nepozorována může dát průchod tklivým vzdechům. Hluboké ticho, sytá vůně, roznášená vůkol na křídlech vánku, nádhera širého obzoru a jasně modré klenby nebeské – to všechno uklidňovalo její mysl a naplňovalo ji oním libým, nesmírně uspokojivým pocitem božské dokonalosti, při němž se všechny strasti vezdejšího světa jeví našim smyslům tak bezvýznamné a přízemní, že se divíme, jak nás vůbec mohly třeba jen na okamžik znepokojovat. Emilie zapomněla na madame Cheronovou i na to, jak nepěkně se k ní teta chová. Její myšlenky se povznesly k nespočetným světům, jež leží roztroušeny v hlubinách vesmíru, tisíce z nich ukryty našim zrakům a téměř mimo dosah sfér, do kterých lidská fantazie je s to proniknout. A jak se v duchu vznášela vesmírnými prostory, pokoušejíc se splynout s představou oné Velké První Příčiny, jež prostupuje a řídí všechno bytí, myslela opět na tatínka. Bylo jí při tom dobře – věděla nyní s jistotou, pramenící z její čisté a svaté víry, že patří Bohu. Přes háje zamířila pak zpátky k terase. Jak se k ní blížila, zastavovala se stále častěji, neboť ji u srdce co chvíli bodla bolestná rozpomínka, a rovněž představa vyhnanství, do kterého měla odejet, ji naplňovala zlou předtuchou.

Měsíc stál nyní vysoko nad lesy, zalévaje jejich vrcholky svým žlutým světlem a pronikaje dlouhými, šikmými paprsky mezi listovím, zatímco dole na hladině Garonny se jeho zář rozptylovala v chvějivém mlžném oparu. Emilie dlouho pozorovala ten hravý trpyt a naslouchala konejšivému šumění vln i ještě tiššímu ševení vánku, provívajícího chvílemi korunami vysokých palem. „Jak líbezny dech vane z těchto hájů,“ pomyslela si, „jak krásné je to tady. Jak často a s jakou lítostí budu na to vzpomínat, až budu daleko odtud;

co všechno se může přihodit, než se sem zase vrátím! Ó milé, blahé háje mého radostného dětství, ve vás jsem okusila lásky rodičů, nyní již navždy pro mne ztracených! Proč od vás musím odejít? Ve vašem stínu bych stále nacházela klid a pocit bezpečí. Ach, sladké chvíle mé mladosti – i poslední památku na vás mám nyní opustit! Nezůstane mi nic, co by mi vás mohlo alespoň připomenout.“

Potom osušila slzy, a jak pohlédla vzhůru, její mysl se opět povznesla k nebesům; nitro jí znovu zaplavil onen libý pocit božské dokonalosti, jenž utišil bolest v jejím srdci a vnukl jí naději, důvěru i odhodlání odevzdat se do vůle Božstva, jehož výtvořiny ji naplňovaly tak zbožným obdivem.

Dlouho se dívala na platan u řeky a posadila se pak naposled na lavičku pod jeho korunou, kde tak často sedávala se svými rodiči a kde jen před několika málo hodinami rozprávěla s Valancourtem. Vzpomínka na něho roznítla v ní smíšené pocity úcty, něžné náklonnosti i tísnivého strachu. Připomněla jí i jeho nedávné přiznání – jak se často v noci potuloval kolem jejího příbytku a jak dokonce vnikl i do zahrady, a tu ji napadlo, že by i nyní mohl být někde nablízku. Strach, aby ho snad nepotkala, zejména poté, co se jí vyznal ze svých citů, a v obavě, jakými výčitkami by ji právem mohla zahrnout teta, kdyby se dozvěděla, že se v tuto noční hodinu sešla se svým ctitelem, vyhnaly ji okamžitě od milovaného platanu a raději rovnou zamířila k zámku. Obezřele se rozhlížela a často i zůstávala stát, snažíc se zrakem proniknout temnými stíny, než se zas odvážila v cestě pokračovat, ale nespatriła nikoho, a tak došla až ke skupince mandlovníků rostoucích nedaleko domu. Tam se znovu zastavila, aby se ještě jednou podívala na zahradu a naposledy se s ní smutně rozloučila. A tu, jak očima bloudila po krajině, měla dojem, že na cestě mezi háji zahlédla nějakou postavu, která jako by se vynořila ze stínu stromů a pomalu kráčela alejí. Bylo to však hodně daleko a měsíc svítil jen slabě, takže nemohla s jistotou určit, je-li to skutečnost či pouhé zdání. Chvíli to místo

upřeně pozorovala, ale vtom zaslechla v hlubokém nočním tichu nějaký šramot a ihned nato se jí zazdalo, jako by se docela blízko ní ozvaly něčí kroky. Neváhala již ani okamžik, ale co nejrychleji si pospíšila do zámečku, kde se rovnou odebrala do své komnaty. Když zavírala okno, vyhlédla do zahrady, a tu se jí opět zdálo, že mezi mandlovníky, od kterých před chvilkou přišla, rozpoznává nějakou postavu. Kvapně od okna odstoupila, a ačkoli byla velice rozrušena, pokoušela se pak na loži usnout a tak alespoň krátkým zapomněním ulevit svému hoři.

Kapitola XI

*Opouštím navždy květnatý luh ten
své mladosti, kde vesel mnohý den
jsem bezstarostně skotačil a zpíval,
kde tváře nevinné jsem vídal jen
a každý kout tak romantický býval —
a všechno milé, divoké a prosté.
— MINSTREL*

Kočár, který měl Emilii a madame Cheronovou odvézt do Toulouse, objevil se před zámekem velmi časně, a když Emilie přišla ke snídani, teta již na ni čekala. Emilie při jídle mlčela a madame Cheronová, dotčená ve své ješitnosti, když ji viděla tak sklíčenou, pokárala neteř způsobem, jenž rozhodně nemohl přispět k jejímu rozveselení. Jen s velkým zdráháním uvolila se pak vyhovět její prosbě, aby si s sebou směla vzít pejska, který kdysi býval St. Aubertovým miláčkem. Ihned poté, jako by se již nemohla dočkat, až budou pryč, vydala madame příkaz, aby kočár předjel ke dveřím. Cestou ke dvoraně nahlédla Emilie ještě jednou do knihovny, smutně přelétla očima zahradu a následovala pak tetu ke kočáru. Dole u dveří stála stará Tereza, aby se se svou mladou paní rozloučila. „Spánembohem, slečno, mějte se dobře,“ řekla, když jí Emilie mlčky podala ruku, neschopna odpovědět jí jinak než silným stiskem a nuceným úsměvem.

U brány zámeckého parku se zatím shromáždilo několik starých usedlíků, bývalých pachtýřů jejího otce, kteří jí přišli dát sbohem. Emilie by si s nimi ráda pohovořila, kdyby teta kočímu dovolila malé pozdrzení. Rozdala jim téměř všechny peníze, jež měla u sebe, a s tichým povzdechem sklesla zas zpátky na sedadlo. Vzadu za

úvozem zahlédla pak ještě jednou zámeček – uprostřed lučinatých svahů prosvítal za vysokými stromy. Zelenými háji protékala klikatá Garonna, která se tu a tam ztrácela mezi vinicemi, až se nakonec v celé své kráse vynořila na vzdálených luzích. Mohutné srázy Pyrenejí, zdvihající se na jihu, připomněly Emilii její poslední cestu. Kolik zajímavého tam tenkrát viděla! Ale to, co ji druhdy naplňovalo nadšeným obdivem, probouzelo v ní nyní jen zármutek a lítost. Dívala se na zámek a na jeho krásné okolí, dokud je příkrý břeh silnice nezakryl jejímu pohledu. Zabrala se při tom do úvah tak neutěšených, že vůbec nevnímala madame Cheronovou, která již chvíli hovořila o nějakých zcela bezvýznamných věcech, a tak zanedlouho jely v hlubokém mlčení.

Valancourt se zatím vrátil do Estuvière, ale před očima mu stále tanul obraz Emilie. Někdy se dával unášet představou budoucího štěstí, ale častěji trnul v obavách, že se mu od jejích příbuzných dostane chladného odmítnutí. Byl mladším synem z gaskoňské rodiny velmi starobylého původu, a jelikož mu rodiče zemřeli velmi záhy, připadla starost o jeho výchovu i o malý podíl na dědictví jeho bratrovi hraběti de Duvarney, který byl starší téměř o dvacet let. Valancourtovi se dostalo vzdělání ve všech nejvybranějších oborech té doby, ale ohnivý temperament a vrozená velkorysost mu daly vyniknout zejména v oněch dovednostech, jež byly tenkrát spojovány s představou rytířskosti. Nezbytnými výdaji na jeho výchovu se mladíkovu jmění ještě ztenčilo, ale starší pan La Valancourt se zřejmě domníval, že mimořádný talent a vynikající schopnosti umožní mladšímu bratrovi ten nedostatek bohatě vynahradit; dávaly naději na víc než úspěšnou vojenskou kariéru, což bylo tenkrát téměř jediné povolání, jemuž se urozený mladý pán mohl věnovat, aniž tím jeho jméno utrpělo nějakou úhonu. A tak Valancourt odešel sloužit do armády. Jeho bratr se však mýlil, domníval-li se, že mu rozumí. Valancourt již odmalička projevoval vášnivé zájmy pro všechno, co v tomto světě, duchovním i hmotném, je dobré

a ušlechtilé. Rozhořčení, jež pociťoval a vyjadřoval nad jakýmkoli bezprávím, bývalo někdy tak silné, že vzbuzovalo nelibost u jeho učitele, který mu pak vytýkal přílišnou horkokrevnost, a vynášeje přednosti povahy jemné a uvážlivé, patrně zapomínal, kolik soucitu a šlechtnosti jeho žák projevuje, kdykoli se stane svědkem něčího utrpení.

Cestu po Pyrenejích, na které se seznámil se St. Aubertem, podnikl Valancourt v době své dovolené. Ta nyní již skoro vypršela, měl se zas vrátit k svému pluku, a proto si tím toužebněji přál, aby se ze svých citů k Emilii směl vyznat před jejím příbuzenstvem, i když se nikoli neodůvodněně obával, že se jeho návrh nejspíš setká s nesouhlasem. Jeho majetkové poměry by sice s mírným přilepšením z Emiliiny strany stačily oběma zajistit slušné živobytí, ale sotva by uspokojily nároky beroucí v potaz i zřetele stavovské pýchy a ctižádosti. Ani Valancourt nebyl prost ctižádosti, ale snad až příliš se opájel růžovou vidinou vzestupu, k němuž mu měla dopomoci vojenská uniforma. Prozatím, domníval se, mohl by s Emilií krásně žít i ze svých dosavadních příjmů. A tak nyní přemítal hlavně o tom, jak to zařídit, aby co nejdříve mohl předstoupit před příbuzné své vyvolené. Nevěděl sice, kde by je měl vyhledat, ale doufal, že potřebné informace získá od Emilie, o jejímž náhlém odjezdu z La Vallée neměl dosud nejmenší tušení.

Ta zatím s tetou pokračovala v cestě, a třebaže se snažila tvářit co nejveseleji, z jejích častých zámlk bylo jasně znát, jak se trápí. Madame Cheronová si její sklíčenost vykládala tím, že se vzdaluje od milého, a v přesvědčení, že zármutek, který dosud projevovala nad ztrátou otce, pramení z citlivosti zčásti jen předstírané, pokoušela se jí dokázat, jak je to směšné, oddává-li se tak hlubokému smutku, když obvyklá doba truchlení již dávno uplynula.

Konec těm nepříjemným výkladům učinil až jejich příjezd do Toulouse. Emilii, která tam už mnoho let nebyla a jen velmi nejasně se pamatovala na tetin dům, udivil jeho honosný vzhled i sloh, a to

tím spíše, že neměl pranic společného se skromnou elegancí, na jakou byla přivyklá. Následovala tetu prostornou dvoranou, kde se objevilo několik sluhů v bohatě premovaných livrejích, do jakéhosi salónku, jehož zařízení bylo spíš vtíravě okázalé než vkusné. Madame si postěžovala, jak je po cestě unavená, a ihned dala prostřít k večeři.

„Jsem ráda, že jsem konečně zas doma,“ prohlásila, vrhajíc se na velkou pohovku, „a že zas mám kolem sebe své lidi. Nenávidím cestování, i když bych mu vlastně měla holdovat právě proto, že po tom, co na cestách vidím, se vždycky s radostí vracím do svého zámku. Ale proč pořád mlčíš, dítě? Copak ti teď zas vadí?“

Emilie potlačila slzu, která se užuž drala na světlo, a úsměvem se snažila zakrýt hořkost, kterou cítila ve svém nitru. Myslela na *svůj* domov a neomalená, pyšná samolibost, čišící z tetiných slov, se příliš bolestně dotkla jejích citů. „Je vůbec možné, že je to sestra mého otce?“ napadlo ji, ale když si vzápětí uvědomila, že tomu tak skutečně je, srdce jako by jí poněkud zjihlo tou připomínkou. Zatoužila zmírnit nepříznivý dojem, který si o tetě utvořila, a umínila si také, že jí projeví svou dobrou vůli, jen aby se jí zavděčila. Její snaha nevyzněla docela naprázdno – poslouchala se zjevným potěšením, když se madame Cheronová rozpovídala o skvělé nádheře svého domu a o nespočetných večírcích, které tam pořádá. Zmínila se také o tom, co při podobných příležitostech očekává od Emilie, jejíž poněkud zaražený výraz si okamžitě vyložila jako projev hloupé neznalosti, spojené s nemístnou pýchou, a hned ji také za to vyplísnila. Nevěděla nic o úzkostech toho, kdo zapochybuje o svých schopnostech, a ač sám vyniká bystrým úsudkem, má sklony domnívat se, že jiní vidí všechno ještě kritičtějším okem, pročez se ze strachu, aby se nevystavoval jejich odsudku, uchyluje k nenápadnému mlčení. Jak často se Emilie musela v duchu červenat, stala-li se svědkem pro ni tak trapných výjevů – při různých nehoráznostech, jež vzbuzovaly obdiv, při nic neříkajících duchaplnostech, jež docházely hlasité

pochvaly. Ale ji taková chvála ani zdaleka nesváděla k napodobování toho, co ji vyvolalo, naopak ji spíš vedla k tomu, že se raději držela zpátky, jen aby se uchránila podobné pošetilosti.

Madame Cheronová se na nedostatek sebedůvěry u své neteře dívala s pocitem, který neměl daleko k zjevnému opovržení, a místo aby ji povzbudila laskavým slovem, začala ji káravě poučovat, jak má svůj ostych překonat.

Plynulost tetina výkladu i sled trapných úvah, jimiž se Emilie pod jeho dojmem musela chtěj nechtěj obírat, narušil pak poněkud příchod sloužících, kteří začali nosit na stůl. Po večeři, jíž kromě hojnosti předkládaných chodů měl dodat na lesku i velký počet služebnictva, odebrala se madame do své komnaty a za Emilií přišla komorná, aby ji odvedla do jejího pokoje. Když vystoupily po širokém hlavním schodišti a prošly několika prostornými chodbami, octly se u zadních schodů, ústících do úzké chodbičky v odlehlé části zámku. Tam komorná otevřela dveře malého pokojíka, což měla být, jak řekla, komnata pro mamselle Emilií, která hned poté, co osaměla, nechala průchod slzám, jež už tak dlouho zadržovala.

Ti, kdož vědí z vlastní zkušenosti, jak vroucně dokáže srdce přilnout třeba i k neživým předmětům, na něž bylo dlouho uvyklé, jak přetěžko se jich vzdává a jak vřele, s důvěrností starého přítele, se k nim po dočasném odloučení opět hlásí – ti, kdož toto vědí, pochopí bezútěšnost pocitů, jež zakoušela osiřelá Emilie daleko od místa, které bylo od dětství jejím domovem, a navíc v prostředí a mezi lidmi, kde jí nebylo dobře i z jiných důvodů než jen proto, že tu všechno bylo pro ni nové a cizí. Proto oblíbený pejsek jejího otce, který s ní byl nyní v jejím pokojíku, jako by nabyl vlastností a důležitosti postavení přítele. Jak plakala, začal se k ní lísat a olizoval jí ruce. „Ach, milý Manchonku,“ vzlykala, „nemám teď nikoho, kdo by mě měl doopravdy rád – nikoho kromě tebe!“ – načež se ještě víc rozplakala. Po chvíli si však vzpomněla na tatínka – jak často jí vytýkal, že se příliš poddává neužitečnému zármutku, jak často

ji upozorňoval, že musí být statečná a trpělivá! Neříkal snad, že se mysl cílevědomým cvikem otužuje, až nakonec dokáže odolat každému protivenství a všechny strasti slavně překoná? Při těch vzpomínkách jí slzy rychle oschly a její mysl, naplněna předsevzetím, jež jí přinášelo tolik útěchy, se opět uklidnila. Umínila si, že se zařídí podle pokynů, které jí otec tak často vštěpoval.

Kapitola XII

*Poskytniž někdo štít a zbroj,
před níž se vášeň v útěk dá,
jež luzný přelud udolá!*

— COLLINS

Dům madame Cheronové stál kousek za městem uprostřed rozlehlých zahrad a tam se Emilie, která vstala toho dne velmi časně, šla před snídání na chvíli projít. Z terasy horní zahrady mohla přehlédnout značnou část Languedoku. Jižním směrem na vzdáleném obzoru spatřila divoké vrcholky Pyrenejí a v duchu si ihned vybavila zelené luhy gaskoňské, ležící u jejich úpatí. Celou svou duší upínala se k milému domovu – tam poblíž byl nyní Valancourt, tam kdysi býval i St. Aubert. Obraznost jí pomohla proniknout clonou mlhavé dálky a její domov vyvstal jí zřetelně před očima se všemi zajímavými podrobnostmi i v celé své nekonečné kráse. Již pouhá domněnka, že vidí krajinu v jeho okolí, způsobila jí nevýslovnou radost, i když kromě táhlého, ustupujícího hřebene Pyrenejí nemohla rozpoznat nic určitého. Zapomínajíc na všechno kolem sebe, i na plynutí času, opírala se dál o okno pavilónu, stojícího na samém konci terasy, a s očima upnutýma na Gaskoňsko oddávala se luzným představám, jež v ní ten pohled probouzel, dokud jí jeden z lokajů nepřišel oznámit, že k snídání je již prostřeno. Vytrhla se ze svého zasnění, a když nyní viděla ty rovné cesty, čtvercové partery a umělé fontány, kolem nichž přecházela, nemohla si v duchu neříci, oč hezčí je nepěstěný půvab a přirozená krása jejich parku v La Vallée, na který před chvílí tak toužebně vzpomínala.

„Kam ses to tak časně zatoulala?“ zeptala se madame Cheronová, jen co její neteř vstoupila do ranního salónku. „Nerada vidím, když

někam chodíš takhle sama.“ Emilii udivilo, když po vysvětlení, že nebyla nikde daleko, vyrozuměla z tetiných slov, že její připomínka se týká i procházek po zahradách. „Nepřeji si, abys tam tak časně a bez doprovodu chodila!“ prohlásila madame. „Mé zahrady jsou rozlehlé a u mladé dámy, která si dokáže umlouvat schůzky při měsíčku v La Vallée, nelze vylučovat, že by něco podobného nesvedla i jinde.“

Emilie byla tím tak ohromena, že dlouho nebyla s to něco odpovědět, a když pak konečně požádala o objasnění těch udivujících slov, teta, třebaže přísnými pohledy a kusými narážkami dávala najevo, že dobře ví o jakémsi jejím provinění, rozhodně jí odmítla cokoli vysvětlovat. Emilie, ač měla naprosto čisté svědomí, zrudla v líci, začala se třást a její zrak zmateně uhýbal před vyzývavým pohledem madame Cheronové, která rovněž celá zčervenala. U ní to však byl projev triumfu, zračící se tak někdy u člověka, který si v duchu blahopřeje, že se mu podařilo někoho usvědčit z něčeho podezřelého, a který uspokojen tím, že takto učinil zadost své samolibosti, necítí pak již potřebu vyjadřovat nad poklesem domnělého provinilce ani své politování, ani pohoršení.

Emilie zatím dospěla k přesvědčení, že tu jde o nějaký omyl – teta ji nejspíš zahlédla, jak se v noci před odjezdem z La Vallée prochází po zahradě. Zmínila se proto o tom, co ji k oné procházce vedlo, ale madame Cheronová s opovržlivým úsměvem nejenže odmítla její vysvětlení přijmout, ale nechtěla ani udat důvody, proč tak činí.

„Nikdy nedám na pouhé řeči, u mne vždycky platí jen skutky! Ale ještě to s tebou zkusím, uvidíme, jak se osvědčíš,“ prohlásila pak, činíc tak tečku za tímto rozhovorem.

Emilii nepřekvapila ani tak tetina shovívavost a tajuplné mlčení jako spíš obvinění, které proti ní vznesla, a tím se teď v duchu obírala. Nepochybovala již, že to byl Valancourt, jehož zahlédla té noci v La Vallée a jehož tam na zahradě asi zpozorovala i madame Cheronová. Ta nyní upustila od jednoho trapného námětu jen proto, aby mohla přejít k jinému neméně nepříjemnému. Rozhovořila se

totiž o neteřině majetku, spočívajícím v rukou pana Mottevilla. Dlouze vykládala, jak je jí líto, že Emilii postihlo takové neštěstí, a neopomněla přitom zdůraznit, jakou vděčností je jí povinována za všechno, co pro ni dělá, a jak poslušná a dbalá jejích pokynů by proto měla být. Emilie si záhy uvědomila, jak krutý úděl ji tu očekává, neboť nejen teta, ale i služebnictvo v ní zřejmě bude vidět osobu závislou na cizí blahovůli.

Dozvěděla se nyní, že na večer je sezvána velká společnost, a při té příležitosti jí teta zopakovala všechna ponaučení, jimiž ji zahrnu-la již předešlého večera. Kladla jí na srdce, jak se má chovat, a Emilii nezbývalo než doufat, že v sobě najde dostatek odvahy a síly, aby všem jejím přáním vyhověla. Poté začala teta zkoumat její šaty, které se jí zdály příliš jednoduché; večer, dodala, viděla by na ní ráda něco pestřejšího a vkusnějšího. Nakonec se uvolila provést neteř po zámku, aby jí ukázala jeho nádheru a eleganci, jíž se podle jejího mínění vyznačovaly pokoje v každém jednotlivém patře. Potom se odebrala do svého budoáru složit povinný hold zrcadlu u toaletního stolku, kdežto Emilie zamířila do svého pokojíka, aby si vybalila své knihy, a než nastane čas, kdy se bude muset převléknout k večeři, rozptýlila svou mysl čtením.

Do salónu, kde se navečer shromáždila společnost, vstupovala s jistým ostychem, který nedokázala přemoci a který se ještě zvětšil, když viděla, jak madame Cheronová na ní ulpěla přísným pohledem. Její černé smuteční šaty, mírná zádušnost její krásné tváře i skromná zdrženlivost v chování upoutaly na sebe pozornost mnohého z těch, kdo tam stáli. Zhlédla mezi nimi signora Montoniho a jeho přítele Cavignioho, jež kdysi poznala při návštěvě u manželů Quesnelových a kteří právě rozprávěli s madame Cheronovou; zdálo se, že se k ní chovají s důvěrností starých známých, a madame jim očividně naslouchala s nemalým potěšením.

Signor Montoni byl člověk velice temperamentní a duchaplný a vystupování měl tak sebejisté, že každý, jak se zdálo, chtěl nechtěl

uznával jeho nadřazenost. Na očích mu bylo jasně znát, jak bystře pozoruje všechno, co se děje kolem, ale podle potřeby dovedl okamžitě výraz své tváře přizpůsobit daným okolnostem. Jen velmi bedlivému pozorovateli by však neuniklo, že i ten večer umění přetvářky slavilo nejednou vítězství nad skutečnou upřímností. Obličej měl podlouhlý a dosti úzký, přesto však platil za hezkého, snad proto, že výrazné rysy jeho tváře i jiskrný zrak svědčily o pronikavosti a neohroženosti jeho ducha. I Emilie k němu pocítila obdiv, ale nebyl to obdiv, který by v ní zároveň vzbuzoval i úctu, neboť byl smísen s jistou dávkou strachu, jehož příčinu si neuměla přesně vysvětlit.

Cavigni byl veselý a vemlouvavý jako dřív, a ačkoli se téměř bez ustání věnoval madame Cheronové, našel si příležitost, aby si pohovořil i s Emilií, kterou nejprve zahrnul záplavou vtipných průpovědek, ale pak, jak si hned s nelibostí uvědomila, nasadil tu a tam i mnohem něžnější a důvěrnější tón. Odpovídala mu jen krátce, ale připadala mu tak půvabná a roztomilá, že mu hovor s ní působil zjevné potěšení. Emilii se proto ulevilo, když jedna z mladých dam, která zas hovořila bez přestání, se k němu přitočila a vynutila si jeho pozornost. Tato dáma, čilá, švitořivá a koketní tak, jak to dokáže jen Francouzka, kromě jiného předstírala, že všemu rozumí, jenže v jejím případě to vlastně ani předstírání nebylo, jelikož prostě věřila, aniž si přitom uvědomovala svou omezenost, že se již nikde nemá čemu přiučit. Strhla na sebe všeobecnou pozornost; některé na chvíli pobavila, jiné znechutila a všichni pak brzy na ni zapomněli.

Toho dne se neudálo nic důležitého a Emilie, přestože se při pohledu na pestrou společnost, která se tam sešla, rozhodně nenudila, byla přece jen ráda, když se zas mohla uchýlit ke svým vzpomínkám, což se pro ni nyní stalo jakousi navyklou povinností.

Čtrnáct dní uběhlo při různých dýcháncích a v neustálých radovánkách. Emilie, která doprovázela madame Cheronovou na všech jejích návštěvách, se při tom někdy bavila, ale častěji to pro ni bylo pouhé marnění času. Udivilo ji, jak duchaplně a zasvěceně

dovedou lidé, kterým naslouchala, o čemkoli konverzovat, a dlouho jí trvalo, než pochopila, že ona duchaplnost je z větší části jen naučená a že ona zasvěcená znalost sotvakdy přesahuje jen tu nejnutnější potřebnou míru. Ale co ji klamalo nejdéle, byla trvalá veselost a dobrá nálada, jež každý host dával tak přeochoťně najevo a o nichž se domnívala, že pocházejí z duševní pohody právě tak trvalé a z dobrotivosti neméně účinnivé. Nakonec podle toho, že někteří méně zběhlí to poněkud přehnali, poznala, že ačkoli jediným bezpečným zdrojem radostné nálady může být skutečně jen uspokojení nad tím, co dobrého jsme vykonali, ono bujné nevázané veselí, jehož byla při různých velkých událostech svědkem, pramení jednak z čiré lhostejnosti k starostem, jež si člověk opravdu dobrotivý při pohledu na utrpení jiných nemůže občas nepřipouštět, a jednak z touhy stavět na odiv svůj blahobyt, což jim mělo zajistit všeobecnou pozornost a úctu.

Nejpříjemnější chvíle strávila Emilie v pavilónu na terase, kam se uchýlovala, když se jí podařilo uniknout z tetina dohledu, aby tam s knížkou v ruce rozptýlila svůj smutek nebo zas aby se naopak s loutnou mohla oddávat svým melancholickým vzpomínkám. Tam si s očima upřenými na vzdálené Pyreneje a s myšlenkami upnutými k Valancourtovi nebo ke krásným zákoutím milovaného Gaskoňska přehrávala líbezná a jímavá písně rodného kraje – ony lidové písně, které slýchala již od dětských let.

Jednou večer si vyprosila od tety dovolení, aby ji nemusela doprovázet do společnosti, a s knížkami a s loutnou se vydala k pavilónu. Byl příjemný a krásný večer na sklonku horkého dne a z oken obrácených k západu se naskýtal nádherný výhled na zacházející slunce. Zářivé paprsky dopadaly na srázy Pyrenejí, jejichž zasněžené vrcholky zůstaly pak zbarveny do růžova ještě dlouho poté, co slunce zašlo za obzor a na krajinu se přikradly večerní stíny. V melancholickém rozpoložení uchopila Emilie loutnu, a když citlivou rukou rozezněla její struny, vkládala do hry celou svou duši.

Kouzlo večera a krásná příroda, Garonna, která se třpytila v nevelké vzdálenosti a na jejíž vlnky, plynoucí k La Vallée, se často s povzdechem zahleděla – to vše v ní probouzelo ty nejnežnější city. Myslela na Valancourta, o kterém od svého příjezdu do Toulouse neslyšela, a jasně si nyní, kdy byla od něho odloučena a trnula v nejistotě, uvědomovala, jak hluboko jej chová ve svém srdci. Až do chvíle, kdy spatřila Valancourta, nepoznala nikdy spřízněnější duši, a přes to, co jí madame Cheronová napovídala o mužských úskocích, když se jí snažila dokázat, jak všechna ta krásná slova a hluboké myšlenky, které na svém ctiteli tolik obdivuje, jsou jenom pozlátko, jímž se jí snaží oslnit, mohla jen stěží uvěřit, že by jeho úmysly nebyly opravdové. Nicméně ta možnost tu přece jen byla, a třebaže byla jen zcela nepatrná, stačila v ní probudit trýznivé znepokojení. Zjistila, že sotvaco dokáže zasáhnout duši bolestněji než pocit nejistoty, zdali milovaná bytost je skutečně tím, zač ji pokládáme; nejistoty, které mohla být ušetřena, kdyby víc spoléhala na vlastní úsudek.

Ze zamyšlení ji vytrhl dusot koňských kopyt. Po silnici, která v zákrutech stoupala až k pavilónu, blížil se nějaký jezdec. Bylo již značné šero, takže mu neviděla do obličeje, ale postavou i držením těla jí ihned připomněl Valancourta. Ač by si jej ráda lépe prohlédla, ustoupila o pár kroků v obavě, aby ji neznámý nepozoroval, ale ten pod ní projel, aniž zdvihl hlavu, a když opět přistoupila k oknu, viděla ho již mizet v aleji, která se klikatila směrem k Toulouse. Ta drobná příhoda ji tak rozrušila, že pavilón i krásná vyhlídka pro ni již ztratily přitažlivost, a když se chvilku prošla po terase, vrátila se do zámku.

Madame Cheronová, buď rozladěna tím, že některá jiná dáma si získala větší obdiv či že prohrála v kartách, nebo snad proto, že skvělost hostiny předčila to, co sama mohla svým hostům nabídnout, vrátila se z návštěvy v krajně mrzuté náladě, takže Emilie s radostí přivítala chvíli, kdy se mohla uchýlit do tiché samoty svého pokojíka.

Ráno madame Cheronová, s tváří zarudlou hněvem, vzkázala neteři, aby k ní okamžitě přišla, a jen co se tak stalo, natáhla k ní ruku s dopisem.

„Znáš tohle písmo?“ otázala se zostra, a zatímco si Emilie pozorně dopis prohlížela, probodávala ji přísným pohledem. Emilie ji ujistila, že ten rukopis je jí neznámý.

„Nezahrávej si se mnou,“ soptila teta, „znáš ho, jen hezky příznej barvu! Chci slyšet pravdu, slyšíš?“

Emilie se beze slova otočila a vykročila ke dveřím, ale madame ji zavolala nazpátek. „Tak tedy ano, znáš to písmo!“

„Měla-li jste předtím o tom své pochybnosti,“ odvětila Emilie chladně, „proč jste mě rovnou vinila ze lži?“

Madame Cheronovou to vůbec nevyvedlo z míry, ani trochu se nezačervenala. Zato její neteř záhy polil ruměnec, když uslyšela jméno Valancourt. Nebylo to však proto, že by si byla vědoma nějaké nepravosti, neboť pokud kdy viděla Valancourtův rukopis, písmo v dopise jí ho ničím nepřipomínalo.

„Nemá cenu to zapírat,“ prohlásila madame Cheronová, „vidím ti na očích, že tě ten dopis nijak nepřekvapuje, ano, jsem nyní přesvědčena, že ti sem bez mého vědomí došlo od toho drzého mladíka již více takových.“

Emilie, vyděšená bezohledností těch slov ještě víc než hrubou neomaleností předešlého obvinění, zapomněla v tu chvíli na svou hrdost, která jí velela mlčet, a pokusila se obhájit z křivého nařčení, ale madame Cheronová se nedala přesvědčit.

„Nevěřím,“ vztekala se, „že by se mi ten mladík odvážil napsat, kdybys ho k tomu nenavedla, a musím teď...“

„Dovolte mi, madame,“ ozvala se nesměle Emilie, „abych vám připomněla některé věci, o kterých jsme hovořily v La Vallée. Tehdy jsem vám řekla podle pravdy, že jsem jen – a to je vše – panu Valancourtovi nezakázala, aby se obrátil na mé příbuzné.“

„Nepřerušuj mě,“ pokárala ji madame, přerušujíc svou neteř, „chtěla jsem říci – že – že – zapomněla jsem, co jsem to vlastně chtěla. Ale jak to, žeš mu to nezakázala?“

Emilie mlčela. „Jak to, žeš mu dovolila, aby mě obtěžoval tímhle dopisem? – Člověku, kterého nikdo nezná! Vždyť je tu úplně cizí – mladý dobrodruh, který bezpochyby hledá nějakou dobrou partii. Ale v tom případě se obrátil na špatnou adresu!“

„Můj otec znal jeho rodinu,“ odvážila se podotknout Emilie, aniž si zřejmě uvědomila, jaký to může mít důsledek.

„Ó, to pro mě není žádné doporučení!“ zvolala teta, které ta poznámka připomněla její oblíbený námět. „Ten si vždycky hned někoho oblíbil. Posuzoval lidi podle tváře a pokaždé na to doplatil.“

„Ale vy sama, madame, jste se mě právě před chvílí snažila usvědčit podle mé tváře,“ řekla Emilie s úmyslem pokárat madame Cheronovou za to, že se tak neuctivě vyjádřila o jejím otci.

„Zavolala jsem tě sem,“ pokračovala teta se zarudlou tváří, „abych ti řekla, že ve mém domě chci mít klid, a proto nestrpím, aby mě nějací mladíci, kterým se zachce ti polichotit, obtěžovali svými dopisy nebo návštěvami. Tenhle pan de Valantine – tak nějak mu myslím říkáš – má tu drzost prosit mě o dovolení, aby mi směl přijít složit poklonu. Já mu dám poklonu! A co se tebe týče, Emilie, říkám ti znovu a naposledy: nehodláš-li se podřídit mým pokynům a mému způsobu života, vzdám se poručnictví – nebudu se už mořit s tvým vychováním, ale pošlu tě někam do kláštera.“

„Ach, madame,“ rozplakala se Emilie, která již neunesla tíhu tetiných obvinění, „čím jsem si tohle zasloužila!“ Nic víc již říci nedokázala. A ze strachu, aby na ni nepadl ani stín nějakého dalšího podezření, byla by se snad v tu chvíli, kdyby ji o to madame Cheronová požádala, zavázala slibem, že se Valancourta navždy odříká. Po přestálých strastech nedokázala ho již vidět v tom světle jako dříve; bála se, že omylu při jeho posuzování se dopustila ona, a nikoli její teta. Lekla se také, nedala-li se snad při rozhovoru, který s ním

měla v La Vallée, přespříliš unést svými city. Věděla, že si nezaslouží obvinění, s nimiž teta nyní proti ní vyrukovala, ale svědomí ji přesto začalo trýznit výčitkami, jaké by si madame Cheronová na jejím místě vůbec nepřipouštěla. S odhodláním vyvarovat se jakéhokoli možného pochybení a svolná podrobit se jakýmkoli opatřením, jež její teta uzná za vhodná, zavázala se k naprosté poslušnosti, čemuž však madame Cheronová nepřikládala mnoho víry, vysvětlujíc si to buď neteřiným strachem, anebo její vychytralostí.

„Tak tedy dobrá,“ pravila, „slib mi, že se s ním bez mého souhlasu již víckrát nesetkáš, ani mu nebudeš psát.“

„Ach, madame,“ odpověděla Emilie, „jak si jen můžete o mně myslet, že bych něco takového udělala, aniž bych se vás předem dovolila!“

„To nevím, co si o tobě mohu nebo nemohu myslet. S děvčaty v tvém věku jsou vždycky starosti. Sotva se jim dá věřit, protože obvykle správně nechápou, co to znamená uchovat si v očích společnosti dobré jméno.“

„Proboha, madame!“ zvolala Emilie, „což si je nechci uchovat ve svých vlastních očích? Můj otec mě vždycky učil znát jeho cenu. Zachováš-li si úctu k sobě, říkával mi, získáš si i úctu jiných.“

„Můj bratr byl veliký dobrák,“ prohlásila madame Cheronová, „ale o světě nevěděl nic. Já jsem vždycky k sobě cítila náležitou úctu, a přece...“ Zarazila se, ale byla by mohla dodat, že jiní neprojevovali vždy úctu jí – a nebýval tím vinen jejich úsudek.

„Ale ještě jsi mi nedala ten slib,“ připomněla madame Cheronová.

Emilie jej okamžitě dala, a když ji pak teta milostivě propustila, vyšla ven do zahrady. Snažila se uklidnit rozrušenou mysl a nakonec došla až k svému oblíbenému pavilónu na konci terasy. Usedla k jednomu z mřížových oken, která se ve stínu zeleného loubí klenula nad balkónem, a v tichu, jež tam panovalo, pokoušela se uspořádat své myšlenky tak, aby si mohla utvořit jasnější obraz o svém dosavadním chování. Snažila se oživit si co možná

nejpřesněji všechny podrobnosti rozhovoru, který měla s Valancourtem v La Vallée, a k svému uspokojení na něm neshledala nic, zač by se musela v duchu zastydět. S navracenou sebedůvěrou, tolik nezbytnou pro její klid, nabyla opět rozvahy. A tu viděla Valancourta opět milého a uvážlivého, tak jak jej předtím pamatovala, kdežto o madame Cheronové by teď nemohla říci ani jedno, ani druhé. Ty vzpomínky ji silně rozrušily: nemohla se smířit s představou, že by se měla Valancourta odřeknout, ale protože jí teta dala jasně najevo, že má proti té známosti zásadní námítky, předvíдалa mnoho utrpení, jež jí ta rozdílnost zájmů způsobí. Přesto bylo v těch úvahách i cosi utěšivého, neboť navzdory rozumu nevzdala se dosud veškeré naděje. Umínila si ale, že se za žádnou cenu nesmí uchýlit k tajné korespondenci, a byla též odhodlána, kdyby se snad s Valancourtem zas někdy setkala, nedat mu – jako až doposud – ani slůvkem záminku k ničemu, co by se jí pak dalo vytknout jako nepřístojné. Jak si opakovala ta slova: „Kdybych se s ním zas někdy setkala!“, mimoděk se zachvěla – připadlo jí to v tu chvíli jako něco, co se vůbec nikdy nestalo, a do očí jí vyhrkly slzy. Okamžitě je však otřela, neboť zaslechla blížící se kroky. Potom se dveře pavilónu otevřely, a když se Emilie otočila – spatřila Valancourta! Vzrušení, které pocítila a v němž se radost mísila s překvapením a s úlekem, bylo tak náhlé, že div neomdlela. Líce jí zbledly a pak zrudly, chvíli nebyla s to vypravit ze sebe slovo, natožpak povstat, aby jej přivítala. Jeho tvář byla zrcadlem, v němž viděla věrný odraz svých vlastních citů, a to ji přimělo, aby se zas rychle opanovala. Radost, která z něho při vstupu do pavilónu vyzařovala, ustoupila výrazu velice vážnému, když si všiml jejího vzrušení, a rozechvělým hlasem se začal vyptávat na její zdraví. To se již ale vzpomatovala z počátečního překvapení a odpověděla mu zjihlým úsměvem. I když to nedávala na sobě znát, v řadrech se jí dosud svářely protichůdné city, a bylo těžké říci, který v tu chvíli převládá: radost nad tím, že jej vidí, či strach z toho, co tomu řekne teta, až se dozví o jejich setkání?

Po několika krátkých, rozpačitých větách odvedla Valancourta do zahrady a zeptala se, zdali již mluvil s madame Cheronovou.

„Ne,“ odpověděl, „ještě jsem s ní nemluvil, protože mi řekli, že je zaneprázdněna, a jakmile jsem se dozvěděl, že jste někde v parku, ihned jsem se rozběhl za vámi.“ Na chvíli se odmlčel a potom zneklidněně dodal: „Nebudete mi doufám zazlívát, že jsem se tak záhy osmělil využít vašeho laskavého svolení, které jste mi onedýdala k návštěvě u vašich příbuzných?“

Emilie nevěděla, co na to říci, ale vzápětí byla ušetřena dalších rozpaků a jenom zatrnula strachy, neboť zahlédla madame Cheronovou, která právě zahnula do aleje. Vědomí, že se ničím neprovinila, pomohlo jí rozptýlit její obavy aspoň do té míry, že se navenek tvářila docela klidně, a místo aby se tetě snažila vyhnout, vyšla jí s Valancourtem v ústrety; ale když si všimla zpupných a rozhořčených pohledů, jimiž je madame měřila, znovu se ulekla, jelikož ihned dobře pochopila jejich význam – teta jí jistě neuvěří, že šlo o setkání pouze náhodné. Představila Valancourta, ale byla tak rozrušená, že si tam netroufala s nimi zůstat. Vrátila se proto do zámku, kde pak v úzkostech dlouho čekala na výsledek rozhovoru. Nedovedla si vysvětlit, že Valancourt přišel tetu navštívit, aniž k tomu dostal její předběžný souhlas, neboť nevěděla o okolnosti, která by jeho žádost o přijetí učinila zcela bezpředmětnou i v případě, že by jí madame Cheronová byla ochotna vyhovět. V rozčilení zapomněl totiž svůj dopis opatřit zpáteční adresou, takže mu madame Cheronová nemohla ihned odepsat, a když si to pak dodatečně uvědomil, ani toho nedopatření příliš nelitoval. Naopak byl rád, že mu to dává příležitost předstoupit před ni dřív, než mu mohla poslat odmítavou odpověď.

Madame Cheronová rozmlouvala s Valancourtem velmi dlouho, a když se konečně vrátila do zámku, tvářila se sice dost rozladěně, ale zdaleka ne tak přísně, jak ustrašená Emilie očekávala.

„Tak konečně jsem toho mladíka odbyla,“ prohlásila, „a doufám, že ve svém domě budu již podobných návštěv ušetřena. Ujistil mě, že vaše dostaveníčko nebylo předem domluveno.“

„Ale madame,“ zhrozila se Emilie, „snad jste se ho na to nevyptávala?“

„Ovšemže ano. Snad sis nemyslela, že budu tak neprozíravá!“

„Proboha,“ vykřikla Emilie, „co si teď o mně pomyslí, když jste na mne uvrhla podezření, že bych se vůbec mohla dopustit něčeho takového!“

„Na tom pramálo záleží, co si o tobě pomyslí,“ odbyla ji teta, „protože jsem celou tu záležitost rázně skoncovala. Ale věřím, že o mně, když se teď přesvědčil o mé prozíravosti, si rozhodně nebude myslet nic špatného. Dala jsem mu najevo, že si se mnou nikdo nesmí zahrávat a že jsem uvyklá jemnějším mravům, než aby si někdo za mými zády s někým v mém domě dopisoval.“

Emilie často slýchala madame Cheronovou zmiňovat se o jemných mravech, ale tentokrát víc než kdy jindy nemohla pochopit, jak s oním výrazem mohla vyrukovat v tomto případě, kdy se sama zachovala v právě opačném duchu.

„Můj bratr si nepočínal příliš ohleduplně,“ pokračovala madame Cheronová, „když na má bedra složil dozor nad tvou výchovou. Byla bych radši, kdybys už byla zaopatřená. Ale jestli mě i nadále budou obtěžovat takoví nápadníci, jako je tenhle pan Valancourt, pošlu tě okamžitě do kláštera, slyšíš? Pamatuj si to – buď jedno, nebo druhé. Tenhle mladý pán má tu drzost připustit – on to připouští! –, že nemá prakticky nic a že je hlavně odkázán na svého staršího bratra a na povolání, které si zvolil! Kdyby to aspoň zatajil – to by pak měl u mě větší naději na úspěch. Ale on měl tu troufalost předpokládat, že bych svou neter provdala za člověka, který sám sebe vylíčí v takovém světle!“

Emilie si osušila oči, když slyšela o Valancourtově upřímném vyznání, a přestože okolnosti, jež při něm vyšly najevo, hrozily

zmařit její naděje, radost nad tím, jak bezelstně se zachoval, dala jí v tu chvíli zapomenout na všechno ostatní. A byla-li snad již takto záhy ve svém životě nucena dospět k poznání, že uvážlivá a poctivá velkorysost nedokáže vždy obstát před zpozdilou a úzkoprsou vypočítavostí, její duše byla natolik nevinná a čistá, že jí i v této krušné chvíli dovolila myslet spíš s hrdostí na Valancourtovu čestnou porážku než s pocitem křivdy žehrat na nedůstojné vítězství své tety.

Madame Cheronová zatím dále vychutnávala svůj triumf. „Považoval také za vhodné mi sdělit, že konečné rozhodnutí nepřijme od nikoho jiného než od tebe. V tom jsem mu ale absolutně odmítla vyhovět. Ať si laskavě uvědomí, že stačí, když mu dám košem já. A tobě při té příležitosti říkám znovu – najdeš-li si nějaký způsob, jak se s ním bez mého vědomí dorozumívat, půjdeš mi okamžitě z domu!“

„Jak málo mě znáte, madame, považujete-li za nutné připomínat mi něco takového,“ hájila se Emilie, která jen stěží krotila své pobouření, „jak tím křivdíte mým rodičům, kteří mě vychovali!“

Madame Cheronová se potom šla převléci, neboť byla na večer kamsi pozvána, a Emilie, ač by ráda zůstala doma, neodvážila se o to požádat v obavě, aby to teta nepřičítala nějakým jejím postranním úmyslům. Když se uchýlila do svého pokojíka, opustila ji i ta poslední troška statečnosti, která jí v tetině přítomnosti pomáhala ovládat své city – musela teď myslet jenom na to, že Valancourtovi, jehož charakter se jí při každé příležitosti zjevoval ve stále příznivějším světle, byl k ní snad navždy zahrazen přístup, a tak většinu času, jež podle tetina příkazu měla vyplnit převlékáním, strávila v pláči. V krátkosti odbyla pak i onu důležitou povinnost, ale když se večer u stolu sešla s madame Cheronovou, zarudlé oči na ni prozradily, že plakala, a vysloužila si za to přísné pokárání.

Umínala si, že se ve společnosti bude tvářit co nejveseleji, a nelze říci, že by se jí to vůbec nedařilo. Slavnost se konala v domě madame Clairvalové, postarší vdovy, která se nedávno přestěhovala do

Toulouse, kde zdělila palác po svém zesnulém manželovi. Předtím dlouho žila v Paříži mezi nejvybranější společností, a protože se ráda bavila, uspořádala brzy po svém příjezdu do Toulouse několik velkolepých bálů, jaké v širém okolí nikdo nepamatoval.

To vyvolalo nejen závist, ale i malichernou ctižádost madame Cheronové, která, když už se jí nemohla vyrovnat nádherou svých večírků, dychtila alespoň po tom, aby se mohla zařadit do počtu jejích nejbližších přátel. Zahrnovala ji proto co nejúslušnější pozorností, dbala pečlivě na to, aby vždycky, kdykoli od ní dostala pozvání, měla volno, hovořila o ní všude, kudy chodila, snažíc se vzbudit u širokého okruhu svých známých dojem, že její vztah k madame Clairvalové je velice důvěrný, a připadala si tím nesmírně důležitá.

Toho večera byl na pořadu ples a večere. Byl to maškarní ples a společnost tančila ve skupinách v rozlehlých zahradách. Na vysokých rozložitých stromech, pod nimiž se skupiny shromáždily, zářily snad stovky lampiónů, rozmístěných s neobyčejným vkusem a vynalézavostí. Hosté ve veselých barevných kostýmech představovali pestrou společnost – někteří seděli na trávniku, volně spolu rozprávěli, sledovali tanečnický a proměnlivé figury jejich kotilijónů, brali si občerstvení a občas někdo rozverně zadrnkal na kytaru. Galantní chování pánů, laškovná gráciéznost dam, úžasná lehkost jejich tanečních kroků, hudebníci s loutnou, hobojem a s bubnem, usazení u kořene velkého jilmu, jakož i překrásná lesní scenérie, jež tomu dodávala rámec – to všechno vytvářelo malebný obraz typické francouzské slavnosti. Emilie přehlížela ten pestrý výjev se zjevným zalíbením, ale v duši měla smutek. Tím spíše si lze představit její pocity, když – jak tam stála vedle své tety – spatřila v jedné skupině tanečnicků Valancourta; tančil s mladou krásnou dámou a rozprávěl s ní s tak očividným potěšením, jaké u něho předtím vídala jen zřídka. Rychle se odvrátila a pokoušela se odtáhnout madame Cheronovou někam jinam, ale ta právě hovořila se signorem Cavignim, takže si ani nevšimla Valancourta, ani si nepřála být ve

své konverzaci rušena. Emilii se pojednou udělalo mdlo, kolena se pod ní začala podlamovat, a tak se honem posadila na trávník pod stromy, kde již sedělo několik jiných hostů. Jeden z pánů si ihned povšiml její bledosti, zeptal se, zda se jí neudělalo špatně, a požádal o dovolení, aby jí směl přinést sklenici vody, což však s díky za jeho laskavost rozhodně odmítla. Ze strachu, aby snad Valancourt nepozoroval její vzrušení, snažila se rychle uklidnit a podařilo se jí to aspoň do té míry, že na sobě nedala nic znát. Madame Cheronová dosud rozprávěla s Cavignim a hrabě Bauvillers, onen pán, který již prve Emilii oslovil, začal se nyní vyptávat, jak se jí na plesu líbí. Odpovídala mu však téměř podvědomě, neboť se v mysli stále obírala Valancourtem, v jehož blízkosti setrvala nyní jen se značným sebezapřením. Ale některé poznámky, jež hrabě pronesl o tanečnicích, ji přiměly pohlédnout tím směrem, a v té chvíli se její pohled střetl s Valancourtovým. Zbledla zas jako stěna, cítila, že se o ni pokoušejí mdloby, a rychle sklopila zraky, ale předtím ještě stačila zahlédnout, jak Valancourt, jen co ji spatřil, změnil výraz své tváře. Okamžitě by odtamtud odešla, kdyby si neuvědomovala, že by mu tím jen ještě zřetelněji dala najevo, jak hluboko je zapsán v jejím srdci. Snažila se proto soustředit na to, co jí hrabě říká, a při rozhovoru s ním se jí podařilo trochu se zase vzpamatovat. Když však hrabě poznamenal cosi o Valancourtově společnosti, strach, aby se nějak neprozradila, by ji byl nejspíš usvědčil z jejího rozrušení, ale hrabě se naštěstí právě díval na tu, o které hovořil.

„Ta dáma,“ vyprávěl, „co tančí s tím mladým kadetem, který se zdá být dokonalý ve všem kromě tancování, je považována za jednu z největších krás v Toulouse. Je hezká a zdědí velké jmění. Doufám jen, že si na cestu do života zvolí lepšího partnera, než jakého si vybrala k tanci, protože vidím, jak právě celou sestavu uvedl ve zmatek. Všechno jim kazí. To mě překvapuje – myslel jsem, že takový švarný mladý muž bude mít zájem na tom, aby byl především výborným tanečníkem.“

Emilie, prožívající při každém z právě pronášených slov hotová muka, snažila se odvést řeč od Valancourta tím, že se zeptala na jméno dámy, s kterou tančil. Ale dřív než mohl hrabě odpovědět, tanec skončil a Emilie, jakmile zpozorovala, že Valancourt zamířil rovnou k ní, vstala a připojila se k madame Cheronové.

„Je tady kadet Valancourt, madame,“ zašeptala jí do ucha, „prosím vás, pojďme odtud.“ Teta jí okamžitě chtěla vyhovět, ale bylo již pozdě, neboť Valancourt mezitím došel až k nim, hluboce se madame Cheronové uklonil a vážným, prosebným pohledem pak utkvěl na Emilii, ale ta se přes veškerou snahu nedat mu nic najevo tvářila značně odměřeně. Přítomnost madame Cheronové Valancourtovi nedovolila, aby se déle zdržoval, a tak se zas ihned vzdálil. Vypadal však při tom velmi zkroušeně a Emilie si nyní začala vyčítat, že se k němu zachovala tak krutě. Ze zadumání ji vytrhl hrabě Bauvillers, jenž mimochodem nebyl její tetě neznámý.

„Rád bych se vám, slečno, omluvil,“ řekl, „za netaktnost, jíž jsem se vůči vám dopustil. Uvěřte mi, doufám, že jsem to nikterak neměl v úmyslu. Nevěděl jsem, že se s panem kadetem znáte, když jsem tak nevybíravě kritizoval jeho taneční umění.“ Emilie se začervenala v rozpacích, co na to říci, a bezradně se usmála, ale madame Cheronová jí ušetřila nesnadnou odpověď. „Jestli snad myslíte toho člověka, který kolem nás právě přešel,“ řekla, „mohu vás ujistit, že nepatří do okruhu známých ani mých, ani slečny St. Aubertové. Nic o něm nevím.“

„Ach, tak to je tedy kadet Valancourt,“ prohodil nedbale signor Cavigni a ohlédl se.

„Vy ho snad znáte?“ zeptala se madame Cheronová.

„Nikoli osobně,“ odvětil Cavigni.

„Pak tedy nevíte, proč ho pokládám za dotěrného – měl tu troufalost obdivovat se mé neteři!“

„Jestli si každý, kdo se obdivuje slečně St. Aubertové, zaslouží takové označení,“ odpověděl Cavigni, „pak se obávám, že je tu kolem

spousta dotěrných mladých mužů, a ochotně se přiznám, že sám jsem jeden z nich.“

„Ach, signore,“ usmála se strojeně madame Cheronová, „vidím, že jste si za tu dobu, co jste ve Francii, osvojil dokonale umění, jak dělat komplimenty. Ale dělat komplimenty dětem se krutě nevyplácí, neboť pouhým lichotkám přikládají velice vážný úmysl.“

Cavigni se na chvíli pootočil a pak, jako by si dobře rozmyslel odpověď, prohlásil: „Komu je tedy máme dělat, madame? Bylo by pošetilé dělat je ženě, která je tak duchaplná, že ihned všechno pochopí – *taková* toho nemá zapotřebí.“ Když ukončil tu větu, vrhl na Emilii spiklenecký pohled, v očích mu čtverácky zajiskřilo a na rtech mu zahrál lehký úsměv. Pochopila ho dokonale a začervenala se studem, když slyšela, co madame Cheronová odpovídá.

„Máte naprosto pravdu, signore, žádná duchaplná žena nemá *zapotřebí* doprošovat se nějakých komplimentů.“

„Signor Montoni jednou prohlásil,“ ozval se znovu Cavigni, „že zná jen jednu ženu, která by si je zasloužila.“

„Neříkejte!“ zvolala madame Cheronová a s výrazem samolibého uspokojení se blaženě pousmála. „A která by to měla být?“

„Ale tady přec není možná žádná mýlka,“ odvětil Cavigni, „neboť široko daleko je jen jedna žena, která si zaslouží, aby se jí skládaly poklony, a je tak rozumná, že je odmítá přijímat. U většiny žen je tomu právě naopak.“ Znovu se podíval na Emilii, která se zarděla ještě víc než předtím a s nelibostí se od něho odvrátila.

„Namouduši, signore,“ pravila madame, „přísahala bych, že jste Francouz. Ještě nikdy jsem neslyšela, že by nějaký cizinec dokázal říct něco tak galantního!“

„To je pravda,“ poznamenal s úklonou hrabě, který dosud jen mlčky poslouchal, „ale nebýt důvtipu, který odhalil její smysl, byla by ta galantní poklona vyzněla naprázdno.“

Madame Cheronová vůbec nepostřehla satirický význam té poznámky a vyhnula se tak trapnému pocitu, jímž za ni trpěla Emilie.

„Ale tady jde sám signor Montoni,“ zajásala madame Cheronová, „rozhodně mu musím povědět o všech těch hezkých věcech, které jste mi tu říkali.“ Signor však v tu chvíli odbočil na jinou pěšinu. „Prosím vás, čím to je, že má váš přítel tak napilno?“ zeptala se madame poněkud dotčeně. „Ještě jsem s ním dnes večer nemluvila.“

„Musel něco důležitého projednat s markýzem de la Rivière,“ vysvětloval Cavigni, „a to ho až dosud tak zaměstnávalo, že si musel odeprít tu čest, aby vám již dávno – jak jsem vám měl od něho vyřídit – nepřišel složit poklonu. Nevím, jak se to mohlo stát, ale všechno, co říkáte, je tak okouzlující – ano, nejspíš jste očarovala i mou paměť, jinak bych vám byl jistě tlumočil přítelovu omluvu již dříve.“

„Bylo by vhodnější, pane, kdyby se přišel omluvit sám,“ zamračila se madame Cheronová, pohoršena zjevně víc Montoniho nepozorností než potěšena lichotkami, jimiž ji oblažil Cavigni. Její chování a Cavigniho poslední sdělení probudilo v Emilii podezření, které jí však, ač se mu zdálo nasvědčovat i několik dřívějších okolností, připadalo zcela nesmyslné. Měla totiž dojem, jako by se Montoni docela vážně ucházel o její tetu, která jeho dvoření nejen přijímala, ale žárlivě dohlížela i na to, aby ji ani v nejmenším nějak nezanedbával. Že by se madame Cheronová – v jejím věku – hodlala znovu provdat, byla směšná představa, i když při její ješitnosti se to nedalo zcela vylučovat. Ale že by si Montoni, člověk tak bystrý, pohledný a náročný, vybral právě ji – to bylo víc než podivuhodné. Jiné starosti však Emilii nedovolily, aby si nad tím dlouho lámala hlavu. Valancourt odvržený její tetou a Valancourt tančící s veselou a krásnou dámou – ty dvě představy střídavě dotíraly na její ztrápenou mysl. Když nyní procházela zahradami, opatrně se dívala před sebe se smíšenými pocity strachu a naděje, že by ho v některé skupině mohla zpozorovat. A zklamání, které pocítila, když ho nezahlédla, jí povědělo, že své naději přikládala větší závažnost než svému strachu.

Brzy poté se k nim přidružil Montoni. Několika krátkými větami, odbavenými velmi rychle a ledabyle, projevil lítost nad tím, že se musel zdržovat jinde, což jej připravilo o potěšení prodlévat v milé společnosti madame Cheronové. Madame vyslechla jeho omluvu s výrazem ublíženého děvčátka a obracela se pak výhradně ke Cavignimu, který vrhl na Montoniho škádlivý pohled, jako by mu chtěl říci: „Nemám v úmyslu vám konkurovat – jako váš dobrý přítel nechci zneužívat pocty, které se mi tu dostává. Ale pozor, signore, nebo vám, než se nadějete, zmizím i s vaším drahocenným pokladem!“

Večeře se podávala v několika zahradních pavilónech a v jednom velkém jídelním sále paláce, a nevyznačovala se ani tak okázalou skvělostí či množstvím jednotlivých krmí, jako spíš jejich vkusnou a chutnou úpravou. Madame Cheronová a její společníci večeřeli v sále s madame Clairvalovou a Emilie jen stěží utajila své vzrušení, když u téhož stolu, kam zasedla i ona, spatřila Valancourta. Také madame Cheronová ho zpozorovala a měřila si ho se zjevnou nelibostí.

„Prosím vás, kdo je ten mladý muž?“ obrátila se k dámě, sedící vedle ní.

„To je kadet Valancourt,“ zněla odpověď.

„Ano, vím, jak se jmenuje. Ale kdo to je tenhle kadet Valancourt, který se tak vnucuje do naší společnosti?“

Ale dáma začala zatím již hovořit s někým jiným a druhý dotaz madame Cheronové zůstal bez odpovědi. Stůl, k němuž zasedli, byl velice dlouhý, a jelikož Valancourt seděl u jeho vzdálenějšího konce a Emilie poblíž jeho čela, dalo se snadno vysvětlit, proč si jí ihned nepovšiml. Střežila se na něj pohlédnout, ale kdykoli její zrak přece jen mimoděk sklouzl v tu stranu, viděla ho rozprávět s jeho krásnou společnicí. Ten obrázek rozhodně nepřispíval k jejímu uklidnění, zvláště když kolem sebe slyšela vyprávět o bohatství a vynikajících vlastnostech téže dámy.

Rozhovory na tento námět se nezřídka stáčely k madame Cheronové, snad proto, že poskytovaly záminku k zcela nenáročné konverzaci. A madame, jak se zdálo, byla při tom zcela neúnavná ve snaze znevážit Valancourta, na němž ve své malicherné, předpojaté pýše neshledávala pranic dobrého.

„Ta dáma má veškerý můj obdiv,“ prohlásila, „jenom nechápu, jak si mohla vybrat takového společníka.“

„Ale kadet Valancourt je jedním z nejdokonalejších kavalírů, jaké tu máme,“ odpověděla dáma, již ta poznámka byla určena. „Proslýchá se, že mademoiselle d’Emery i její velké jmění budou už brzy jeho.“

„Není možná,“ zvolala madame Cheronová s tváří zarudlou pobouřením, „nevěřím, že by mohla mít tak špatný vkus! Vždyť ten člověk nevypadá moc urozeně, a kdybych ho neviděla u stolu madame Clairvalové, nikdy bych neřekla, že patří k lepší společnosti. Krom toho mám zvláštní důvody, které mě opravňují k předpokladu, že ta zpráva je pouhý výmysl.“

„Já zas nemám žádné důvody k tomu, abych pochybovala o její pravdivosti,“ prohlásila stroze dáma, dotčená tím, že její mínění o Valancourtovi bylo tak příkře zavrženo.

„Možná že je budete mít,“ nedala se odradit madame Cheronová, „když vám povím, že právě dnes dopoledne jsem odmítla jeho námluvy.“ Řekla to nikoli s úmyslem propůjčit svému sdělení význam, jenž z jejích slov nutně vyplýval, ale prostě ze zvyku považovat se za nejdůležitější autoritu v každé záležitosti týkající se její neteře, a také proto, že to byla doslova ona, která Valancourta odmítla.

„O vašich důvodech se skutečně nedá pochybovat,“ podotkla dáma s ironickým úsměvem.

„Právě tak jako o vybraném vkusu pana kadeta,“ dodal Cavigni, který stál vedle křesla madame Cheronové a slyšel ji, jak si domyslel, přisvojovat si nárok na vyznamenání, jehož se dostalo její neteři.

„O jeho vkusu lze právem pochybovat, signore,“ zamračila se madame, kterou nemohlo potěšit něco, co chápala jako chválu Emilie.

„Probůh,“ zvolal Cavigni jakoby v náhlém vytržení, upíraje své zraky na madame Cheronovou, „jakou váhu může mít tohle tvrzení, když ta tvář – ta postava – ten zjev – to všechno svědčí tak jasně o pravém opaku! Nešťastný Valancourt! Jeho bystrozrak a vkus byly příčinou jeho zkázy!“

V Emiliiných očích se zračil zmatený údiv a dáma, jež nedávno hovořila, zírala v němém úžasu, kdežto madame Cheronová, která sice nepochopila pravý smysl těch slov, ale neváhala si je ihned vyložit ve svých prospěch, pravila s úsměvem: „Ó signore, jste velmi galantní. Ale ti, kdo vás uslyší hájit kadetův vkus, si budou myslet, že předmětem jeho obdivu jsem já.“

„O tom nemůže být pochyb,“ odpověděl Cavigni s hlubokou poklonou.

„Ale nebude to příliš trapné, signore?“

„To bezpochyby ano.“

„To pomýšlení prostě nesnesu!“ zhrozila se madame Cheronová.

„Je opravdu nesnesitelné,“ přitakal Cavigni.

„Co mám dělat, abych tomu ostudnému omylu zabránila?“

„Běda, tady je každá rada drahá,“ odvětil Cavigni a nasadil přemýšlivý výraz. „Jediná možnost, jak tu pomluvu vyvrátit a přimět lidi, aby si to vykládali podle vašeho přání, je setrvat při vašem původním tvrzení. Když uslyší, že kadet nemá dostatek vkusu, pak možná dospějí k názoru, že se vás nikdy nepokoušel obtěžovat projevy svého obdivu. Ale na druhé straně – to vaše sebepodceňování, které vám nedovoluje uvědomit si své půvaby – ano, i tohle vezmou v úvahu a nebudou pak pochybovat o Valancourtově vkusu, ani kdybyste jej nevímjak haněla. Zkrátka budou přes veškeré vaše snažení dál věřit tomu, co by je velmi přirozeně mohlo napadnout i bez mé připomínky – že totiž pan kadet má dostatek vkusu, aby se obdivoval krásné ženě.“

„Ale to je opravdu strašné!“ pravila madame Cheronová s hlubokým povzdechem.

„Smím se zeptat, co je tak strašné?“ otázala se madame Clairvalová, kterou zaujal žalostný tón, jímž byla ona slova pronesena, i truchlivý výraz, který je doprovázel.

„Je to tuze delikátní věc,“ odpověděla madame Cheronová, „a pro mne velice trapná.“

„To je mi opravdu líto,“ pravila madame Clairvalová, „doufám, že se tu dnes večer nepříhodilo nic, co by se zejména vás nějak nepříjemně dotklo?“

„Bohužel ano, není to ani půl hodiny. Nevím, kam až ty řeči mohou proniknout – ještě nikdy jsem nezažila něco tak nehorázného, ale ujišťuji vás, že je to všechno jen bohapustý výmysl.“

„Proboha,“ zvolala madame Clairvalová, „dá se to nějak odčinit? Povězte, mohu vám nějak pomoci, nějak vás utěšit?“

„Jedině tak,“ odpověděla madame Cheronová, „že všude, kam půjdete, budete ty řeči vyvracet.“

„Ano, ale můžete mi prozradit, co mám vyvracet?“

„Je to tak ponižující, že ani nevím, jak vám to říci,“ pokračovala madame Cheronová, „ale posuďte sama. Vidíte toho mladého muže, který sedí na opačném konci stolu a rozpráví s mademoiselle d'Emery?“

„Ano, vím, koho myslíte.“

„Jistě si všimnete, jak málo vzbuzuje dojem člověka opravdu urozeného. Právě před chvílí jsem říkala, že bych ho vůbec nepovažovala za šlechtice, kdybych ho neviděla u vašeho stolu.“

„Ano, ale co ty řeči,“ přerušila ji madame Clairvalová, „chtěla bych už konečně znát, co je příčinou vašeho pohoršení.“

„Ach, co je příčinou mého pohoršení,“ povzdychla si madame Cheronová. „Tenhle člověk, kterého nikdo nezná – promiňte, madame, tak jsem to nemyslela –, tenhle drzý mladík, který měl tu troufalost dvořit se mé neteři, pustil, jak se obávám, do světa zprávu,

podle které se prohlásil za jednoho z mých ctitelů. Považte jen, jak trapné jsou pro mne takové řeči. Víím, že pochopíte mou situaci. Pomyslete, jak ponižující jsou pro mne – ženu v mém postavení – již pouhé pověsti o takové známosti!“

„Opravdu ponižující, ubohá přítelkyně,“ řekla madame Clairvalová, „spolehněte se, že všude, kam půjdu, budu ty řeči vyvracet –“ a po těch slovech věnovala pozornost jiným hostům. Cavigni, který až dosud přihlížel celému výjevu s vážnou tváří, jen stěží teď zadržoval smích a raději se rychle vzdálil.

„Vidím, že zřejmě nevíte,“ ozvala se sousedka madame Cheronové, „že ten mladý muž, o němž jste s madame Clairvalovou hovořila, je její synovec.“

„Ale ne!“ vykřikla madame Cheronová, a jako by najednou zjistila, že její dřívější mínění o Valancourtovi bylo naprosto mylné, jala se nyní mladíka hlasitě vynášet s pochlebenstvím neméně horlivým, než byla předtím malicherná škodolibost, s jakou ho očerňovala.

Emilie se po větší část onoho rozhovoru obírala svými vlastními myšlenkami a byla tak ušetřena trapného pocitu, který by se jí určitě zmocnil, kdyby byla pozorně všemu naslouchala. Tím víc ji nyní překvapily tetiny chvalozpěvy na Valancourta, o jehož spřízněnosti s madame Clairvalovou neměla sama tušení. Přesto nikterak neli-tovala, když se madame Cheronová (která sice na sobě nedávala nic znát, ale ve skutečnosti tonula ve velkých rozpacích) ihned po večeři začala loučit. Montoni jí pak nabídl rámě, aby ji doprovodil ke kočáru, a Cavigni se škrobeně vážnou tváří je následoval s Emilií. Ta pak, když pánům přála dobrou noc a přivírala okno, zahlédla v zástupu u brány Valancourta; zmizel však, ještě než se kočár roz-jel. Teta se o něm slůvkem nezmínila, a jakmile dorazily do zámku, rozešly se do svých komnat.

Druhý den ráno, když seděla s tetou u snídane, byl Emilii do-ručen dopis. Písmo, jímž byla napsána adresa, jí bylo ihned pově-domé, a přijala jej proto třesoucí se rukou. Madame Cheronová se

okamžitě zeptala, kdo jí to píše. Emilie s jejím dovolením rozlomila pečeť, a když spatřila Valancourtův podpis, bez slova podala dopis tetě, která po něm sáhla se zjevnou nedočkavostí a začala jej pak pročitat, zatímco Emilie se z její tváře snažila uhodnout jeho obsah. Když jí potom teta dopis vrátila, všimla si tázavého výrazu v neteřiných očích.

„Ano, přečti si jej,“ vybídla ji tónem zdaleka ne tak přísným, jak Emilie očekávala. Snad ještě nikdy neuposlechla tetu s větší ochotou. Valancourt se v dopise krátce zmiňoval o rozhovoru z předešlého dne a končil prohlášením, že svůj ortel přijme jedine od Emilie, kterou prosil, aby ji směl večer navštívit. Když dočetla až sem, udivilo ji, že se madame Cheronová chová tak klidně. „Co mám na to odpovédět, madame?“ zeptala se a v napjatém očekávání visela tetě na rtech.

„No co – myslím, že musíme toho mladíka přijmout,“ odpověděla teta, „a poslechnout si, co nám ještě chce o sobě říci. Můžeš mu napsat, že smí přijít.“ Emilie nevěřila svému sluchu. „Ale počkej,“ dodala madame, „napíšu mu to sama.“

Dala si přinést pero a inkoust. Emilie se tomu dosud neodvažovala uvěřit a div neklesla pod dojmem radostného vzrušení, jež se jí tak neočekávaně zmocnilo. Její překvapení by však nebylo tak velké, kdyby minulý večer zaslechla to, na co nezapomněla madame Cheronová – že totiž Valancourt je synovcem madame Clairvalové.

Co přesně teta v odpovědi napsala, zůstalo Emilii neznámo, ale výsledek byl ten, že se večer Valancourt skutečně dostavil. Madame Cheronová ho přijala sama a dlouho s ním rozmlouvala, než dala zavolat i Emilii. Ta na sebe nenechala dlouho čekat. Jen co vstoupila do salónu, všimla si, že teta hovoří se zjevným sebeuspokojením a že Valancourt, když nedočkavě vstával z křesla, upřel na ni pohled plný naděje.

„Mluvili jsme o té záležitosti,“ přivítala ji madame Cheronová. „Pan rytíř mi sdělil, že zesnulý pan Clairval byl bratrem hraběnky

de Duvarney, jeho matky. Mrzí mě, že se o tom nezmínil již dříve. Ta okolnost by mu byla v mých očích více než dostatečným doporučením.“ Valancourt se uklonil a chystal se oslovit Emilii, ale madame jej nepustila k slovu. „Dala jsem proto souhlas, že tě smí chodit navštěvovat. Nehodlám se ovšem vázat na žádný slib, ani neříkám, že v něm od nynějška budu spatřovat svého nastávajícího synovce, ale nemám nic proti tomu, abyste se spolu vídali, a budu se těšit, že by z té známosti mohlo vzejít i něco víc, pokud pan rytíř bude ve svém povolání dělat náležitý postup nebo bude nějakým jiným přispěním zajištěn tak, aby mohl rozumně pomýšlet na ženitbu. Ale pan Valancourt a ovšem i ty, Emilie, si jistě uvědomujete, že až do té doby budu zásadně trvat na tom, aby vás ani nenapadlo o něčem takovém vůbec uvažovat.“

Výraz Emiliiny tváře se při té neomalené řeči měnil každým okamžikem, a než teta skončila, bylo jí tak trapně, že by nejraději odtamtud utekla. I Valancourt prožíval velké rozpaky a neodvažoval se pozdvihnout oči k té, kvůli níž to všechno musel snášet. Ale když se madame Cheronová odmlčela, řekl: „Váš laskavý souhlas, madame, je pro mne velmi lichotivý – je pro mne nesmírnou ctí – ale přece jenom se obávám, zda vůbec smím doufat.“

„Vyjádřete se prosím jasněji,“ vybídla ho madame Cheronová.

Ta neočekávaná žádost uvedla Valancourta znovu do rozpaků, takže v situaci, která by mu, kdyby jí přihlížel jen jako divák, určitě přišla k smíchu, zoufale shledával slova.

„Dokud neobdržím od slečny St. Aubertové svolení, že smím využít vaší laskavosti,“ vypravil ze sebe pracně, „– dokud mi nedá naději...“

„A to je vše?“ přerušila ho madame Cheronová. „Pak starost o tu odpověď klidně nechte na mně. A zároveň mi, pane, dovozte, abych vás upozornila, že jsem její poručnice, a tudíž předpokládám – a to nejen v tomto případě –, že moje vůle je i její vůlí.“

Po těchto slovech opustila pokoj, zanechávajíc Emilii a Valancourta v němém úžasu. A když konečně Valancourt – který přes

všechny své pochybnosti nepřestal doufat – se svým obvyklým zápalem a srdečností Emilii přece oslovil, trvalo jí ještě dlouhou chvíli, než se stačila natolik vzpamatovat, aby jasně vnímala jeho otázky i něžné vemlouvání.

To, jak se madame Cheronová zachovala, vyvěralo veskrze z její sobecké ješitnosti. Valancourt jí v prvním rozhovoru velmi otevřeně vylíčil skutečný stav svých majetkových poměrů i své vyhlídky do budoucnosti, pročez jej, jelikož dbala víc na to, čemu říkala prozíravost, nežli na lidské pochopení, velice rozhodně a příkře odmítla. Pamětliva svých ctižádostivých plánů, chtěla svou neteř provdat co nejvýhodněji – ne proto, že by si ji přála vidět šťastnou v duchu oné běžné představy, že pravé štěstí může poskytnout jen bohatství a vysoké postavení, ale proto, že sama toužila po společenských počtách, jež by i pro ni z takového sňatku vyplynuly. Jakmile tedy zjistila, že Valancourt je synovcem osoby tak významné, jako je madame Clairvalová, horlivě se té příležitosti chopila, neboť vyhlídka, že by se Emilie jednou mohla domoci velkého jmění a vážnosti, slibovala i jí kýžené povznesení. Ve svých představách o Valancourtově zbohatnutí vycházela však spíš ze zbožného přání než reálných předpokladů, jelikož Valancourt jí takovou možnost slůvkem nenaznačil a nezdálo se to ostatně ani příliš pravděpodobné. Počítala-li s odkazem madame Clairvalové, zapomínala zřejmě, že madame Clairvalová má dceru. Zato Valancourt na to nezapomněl a s vyhlídkou, že by mohl po tetě něco zdědit, počítal proto tak málo, že dokonce v prvním rozhovoru s madame Cheronovou nepovažoval vůbec za nutné, aby se o tom příbuzenském vztahu zmiňoval. Ale madame Cheronová nepochybovala, že již nyní, bez ohledu na Emiliinu budoucnost, by taková známost byla pro ni velikým vyznamenáním, neboť nádherný přepych, jímž vynikala domácnost madame Clairvalové, vzbuzoval všeobecnou závist a někteří se jej i částečně pokoušeli napodobovat. Proto dala souhlas, aby se její neteř s Valancourtem scházela, i když měla jen

velmi matnou představu, co by z té známosti mohlo jednou vzejít. Na Emiliino štěstí nebrala přitom ohled o nic víc, než když jí předtím tak unáhleně jakékoli styky s Valancourtem zakazovala. Ale třebaže měla hojnost prostředků, aby jejich případné spojení nejen umožnila, nýbrž i hmotně zabezpečila, nic takového neměla tou dobou naprosto v úmyslu.

Od toho dne chodil Valancourt velmi často na návštěvy k madame Cheronové a Emilie od smrti svého otce nezažila šťastnější chvíle než ty, které nyní trávila v jeho společnosti. Měli oči jen jeden pro druhého a to jim nedovolovalo, aby si připouštěli nějaké vážnější myšlenky o budoucnosti. Milovali a byli milováni, a ani ve snu by je nenapadlo, že tentýž vřelý cit, jemuž nyní vděčili za svou blaženost, mohl by se stát příčinou jejich dlouholetého utrpení. Madame Cheronová se zatím začala stýkat s madame Clairvalovou mnohem častěji než předtím a její ješitnost byla dokonale uspokojena již tím, že všude, kudy chodila, rozhlašovala zprávu o zasnoubení jejich synovce a neteře.

Rovněž Montoni se nyní stal v zámku každodenním hostem a Emilie si nemohla nepovšimnout, že se doopravdy a s nemalým úspěchem dvoří její tetě.

Zimní měsíce uběhly tak Valancourtovi a Emilii nejen v klidu, ale i v blaženosti. Protože jeho pluk ležel posádkou nedaleko Toulouse, mohl Valancourt navštěvovat Emilii velmi často. Oblíbeným místem jejich schůzek se stal pavilón na terase, a zatímco se Emilie s madame Cheronovou věnovaly ručním pracím, předčítal jim Valancourt z krásných a duchaplných knížek, naslouchal Emiliiným nadšeným poznámkám, doplňoval je svými a znovu si při tom mohl ověřit, jak dobře se oba k sobě hodí – jejich myšlenky i vkus, jejich zaujetí pro to, co je šlechetné a dobré, byly vždy v dokonalém souladu.

Kapitola XIII

*Jako když pastevec, jenž žije sám
na smutných Hebridách se svými stády
(ať proto již, že je to pouhý klam,
či stíny nehmotné že někdy rády
lidskému oku zjevují své vnady),
zří kdesi nad roklí neb holým srázem
čarovných postav rozvlněné řady,
když Fébův vůz se sklání na své dráze —
a pak vše zprůzrační a rozplyne se rázem.
— ZÁMEK LENOSTI*

Ješitnost madame Cheronové zvítězila nakonec nad její lakotou. Všeobecná chvála, jíž se dostalo několika velkolepým zábavám u madame Clairvalové, roznítla ještě víc její ctižádost, takže si co nejdříve toužila zajistit poctu, která by ji povznesla v jejích vlastních očích i v očích společnosti. Vyrukovala proto s návrhem, aby si její neteř vzala Valancourta pokud možno ihned, a přislíbila jí slušné věno za předpokladu, že se i madame Clairvalová zaváže učinit totéž v případě Valancourtově. Madame Clairvalová vyslechla její návrh, a když uvážila, že Emilie je přímou dědičkou své tety, rozhodla se nabídku přijmout. Emilie neměla o tom jednání ani potuchy, a když jí madame Cheronová oznámila, aby se přichystala na svatbu, která se bude slavit bez dalších průtahů, zůstala v němém úžasu. Nedovedla si vysvětlit, co tetu přivedlo k tak náhlému rozhodnutí; Valancourt se jí o ničem nezmínil (nejenže sám o úmluvě obou dam nevěděl, ale nikdy by se ani neodvážil v něco takového doufat) – a proto se rázně ohradila. Ale madame Cheronová, která jako vždy nesnesla už pouhé pomyšlení, že by v něčem neprosadila svou, zapálila se teď

pro okamžitý sňatek se stejnou horlivostí, s jakou se dřív stavěla proti všemu, co by k němu třeba i seabeměně a seabevzdáleněji mohlo směřovat. A Emiliiny pochybnosti se rozplynuly, když se opět sešla s Valancourtem, který byl nyní již zpraven o štěstí, jež ho potkalo, a přišel si osobně vyžádat její souhlas.

Zatímco probíhaly přípravy k této svatbě, začal se Montoni veřejně ucházet o madame Cheronovou. Když se o tom doslechla madame Clairvalová, velice ji to rozladilo a měla sto chutí zrušit svůj slib a tak zabránit Valancourtovu sňatku s Emilií; ale madame Clairvalová, ač dáma velice vznešená, nedosáhla na rozdíl od své přítelkyně takové pokročilosti v umění nacházet zdroj sebeuspokojení ve vnějších počtách a v okázalém obdivu, pokud by to bylo na úkor jejího svědomí – a to svědomí jí říkalo, že nemá právo zahrávat si s osudem dvou mladých lidí a mařit jejich štěstí.

Emilii poněkud znepokojilo, když si všimla, že Montoni získal nad madame Cheronovou již zcela nadvládu a že počet jeho návštěv každým dnem vzrůstá. A v jejím mínění o tomhle Italovi ji utvrdil i Valancourt, který ho nikdy neměl příliš v lásce. Jednou dopoledne – bylo to záhy z jara – seděli opět s Valancourtem v pavilónu. Emilie pilně vyšívala, ale co chvíli zvedala hlavu, aby se zadívala na svěží zeleň, do níž se již odívala jarní příroda, nebo na Valancourta, který jí cosi předčítal, ale často knihu odkládal, aby si s ní mohl porozprávět. Čas jim tak příjemně ubíhal, když tu jim přišel sluha vyřídit, že se slečna má ihned dostavit k madame Cheronové. Sotvaže vstoupila do salónku, udivil ji rozpačitý výraz tetiny tváře, který se naprosto nehodil k její bohaté a nákladné toaletě.

„Tak, milá neteři,“ pravila madame a odmlčela se, jako by nevěděla, jak dál. „Vzkázala jsem pro tebe – ano – tak – chtěla jsem ti něco říct. Mám pro tebe novinu. Od nynějška musíš signora Montoniho považovat za svého strýce – dnes ráno jsme se vzali.“

Užaslá ne ani tak nad tím sňatkem jako spíš nad tím, s jakou tajností byl uzavřen a s jakými rozpaky jí o něm teta podávala

zprávu, přičetla nakonec Emilie okolnost, že se vše odbylo v tak přísném soukromí, na vrub spíš Montonimu nežli své tetě. Ta však chtěla zřejmě vyvolat právě opačný dojem, a proto dodala: „Víš, nechtěla jsem, aby kolem toho byl zbytečný rozruch, ale teď, když je to za námi, nebudu se s tím už nijak skrývat. Hned teď oznámím služebnictvu, aby v signoru Montonim od nynějška vidělo svého pána.“ Emilie řekla něco, co mělo vyznít jako blahopřání k tomu zjevně tak neuváženému sňatku. „A teprve teď také oslavím svou svatbu, jak se sluší,“ pokračovala novopečená paní Montoniová, „a abych ušetřila čas, využiju k tomu příprav na tvé vdavky, které se tím ovšem poněkud pozdrží. Ty svatební šaty, co už máš přichystány, si vezmeš na naši oslavu, abys mi dělala jak náleží čest. Také panu Valancourtovi vyřídí, že jsem nyní paní Montoniová, ať o tom laskavě zpraví madame Clairvalovou. Za několik dní uspořádáme velikou slavnost, na kterou si je dovolím pozvat.“

Emilie byla tak překvapena a zmatena, že se sotva zmohla na nějakou odpověď, ale na přání paní Montoniové se vrátila k Valancourtovi, aby jej o všem vyrozuměla. Zdálo se, že ho to ani moc nepřekvapilo, ale když se dozvěděl, že kvůli tomu má být odložena jeho vlastní svatba a že táž výzdoba, která měla okrášlit svatební den jeho Emilie, má nyní posloužit k svatebním oslavám madame Montoniové, zmocňoval se ho střídavě zármutek s rozhořčením. Nedokázal své city skrýt a Emilie se ho marně snažila utěšit a smíchem rozptýlit neradostné úvahy, které ho tolik znepokojovaly. Když potom musel již odejít, loučil se s ní tak vážně a něžně, že ji to nesmírně dojalo, a když jí pak na konci terasy zmizel z dohledu, po tvářích jí dokonce skanuly slzy, aniž dobře věděla proč.

Montoni ihned převzal do svých rukou správu zámku a dozor nad celou domácností se samozřejmostí člověka, který to vše již dávno pokládal za svůj majetek. Svému příteli Cavignimu, který mu prokazoval cenné služby tím, že madame Cheronovou zahrnoval pozornostmi a lichotkami, jichž se domáhala, ale které jí Montoni

sám často odpíral, přidělil několik pokojů a sluhům poručil, aby mu prokazovali stejnou úctu a poslušnost jako jemu samému.

Po několika dnech uspořádala paní Montoniová, jak slíbila, velkolepou slavnost. Mezi velkým počtem hostů byl i Valancourt, ale madame Clairvalová se omluvila, že se nebude moci dostavit. Na programu byl koncert, ples a večeře. Valancourt ovšem dělal společnost Emilii, a ačkoli pokaždé, když se podíval na výzdobu sálů, musel si chtít nechtít připomenout, že byla pořízena pro jiné oslavy než ty, na nichž se nyní podílela, snažil se nedat na sobě nic znát a utěšoval se pomyšlením, že již zanedlouho bude táž výzdoba sloužit svému původnímu poslání. Paní Montoniová celý večer tancovala, smála se a nepřetržitě něco vykládala, kdežto Montoni přehlížel celou tu slávu mlčky, bez zájmu a s mírně pohrdavým výrazem, jako by mu ta veselá a bezstarostná společnost, jež se tam sešla na jeho počest, byla spíš na obtíž.

To byla první a poslední zábava uspořádaná na oslavu jejich svatby. Montoni, přestože mu jeho nepřístupná a hrdá povaha bránila v tom, aby se na takových oslavách doopravdy bavil, byl velice ochoten je pořádát. Zřídka kdy narazil někde na člověka, který by jej předčil výmluvností, a bystrostí úsudku se mu snad nevyrovnal nikdo. Byl to vždy on, kdo měl v každé společnosti rozhodující slovo, a dovedl z toho, jakož i ze známostí, k jejichž navázání tam měl příležitost, náležitě těžit. A jelikož dobře věděl, z jakých prospěchářských důvodů tam lidé většinou chodí, nemel nic proti tomu, mohl-li si své schopnosti vyzkoušet na těch, kteří tam podobně jako on přišli za ziskem a slávou. Ale jeho manželka, u které – pokud šlo o něco, co se bezprostředně dotýkalo jejích osobních zájmů – převládl někdy rozum nad její marnivostí, začala si nyní uvědomovat, že se svými půvaby nevyrovná jiným ženám, a protože to zjištění v ní vyvolalo pochopitelnou žárlivost, nechtěla Montonimu dovolit, aby chodil na kdekáký večírek, který se v Toulouse pořádal. Dokud neměla manžela, o jehož náklonnost – jak se domnívala – by

mohla přijít, neměla žádnou pohnutku k odhalení té nepříjemné pravdy, a nikdy až dosud by si ji asi vůbec nepřipustila. Ale nyní, kdy to musela brát v úvahu a také se podle toho zařídit, zpěchovala se pouštět Montoniho do společnosti, a to tím spíše, že věřila v jeho úspěchy u toulouských dam, kterými se jí v době, kdy se jí dvořil, sám často vychloubal.

Již několik týdnů po své svatbě oznámila paní Montoniová Emilii, že signor, jen co bude možné vykonat přípravy na tak dlouhou cestu, pomýšlí na návrat do Itálie.

„Pojedeme do Benátek,“ řekla, „kde má signor pěkný palác, a od tamtud na jeho statky v Toskánsku. Ale proč se tváříš tak smutně, dítě? Ty, která máš tak ráda romantiku a krásnou přírodu! Ta cesta tě jistě potěší.“

„Mám tedy jet s vámi, madame?“ vyhrkla překvapeně a vzrušeně Emilie.

„Ale ovšem,“ odpověděla teta, „copak si myslíš, že bychom tě tu nechali? Ale já vím, myslíš na svého rytíře. Ještě o tom nejspíš nebyl informován, ale brzy už bude. Signor Montoni šel právě k madame Clairvalové, aby ji zpravil o naší cestě a aby jí též sdělil, že jakékoli další úvahy o zamýšleném spojení obou našich rodin jsou od této chvíle již bezpředmětné.“

Necitelnost, s níž madame Montoniová neteři oznámila, že se takto – a možná navždycky – má rozloučit s mužem, s nímž již málem měla být spojena na celý život, znásobil zděšení, které by se jí jistě i bez toho při vyslechnutí zprávy o chystané cestě zmocnilo. Když se jí podařilo promluvit, zeptala se, co způsobilo tu náhlou proměnu v tetiných názorech na Valancourta, ale jediná odpověď, které se jí dostalo, byla, že signor ten sňatek zakázal, neboť má za to, že se Emilie snadno bude moci provdat mnohem výhodněji.

„Nechávám to teď zcela na signorovi,“ dodala paní Montoniová, „ale musím říct, že pan Valancourt mi nikdy moc nepřiřostl k srdci, a nebýt toho věčného přemlouvání, nikdy bych k tomu sňatku

nepřivolila. Ve své slabosti – jsem někdy tak pošetilá! – jsem se dala ze soucitu oblomit a při pohledu na tvé soužení jsem zapomněla rozumně uvažovat. Ale signor Montoni mě velice správně upozornil, jak to bylo ode mne nepředložené, a já se vynasnažím, aby mi podruhé již nic takového říkat nemusel. Však už se postarám, abys poslouchala ty, kdo vědí lépe, co je pro tvé dobro, než ty sama. Postarám se, aby ses podřídila.“

Výroky tohoto výmluvného proslovu by Emilii jistě udivily, ale náhlý otřes, který utrpěla již při předešlém sdělení, ji tak ohromil, že z toho, co jí nyní teta vykládala, nevnímala snad ani slovo. Ale ať již měla paní Montoniová jakékoli slabosti, jedno si mohla ušetřit – zahrnout do jejich počtu i soucit a citlivé porozumění pro jiné, a zejména pro Emilii. Sledovala jen vlastní prospěch a táž ctižádost, která ji nedávno měla k tomu, že tak horlivě usilovala o spřízněnost s rodinou madame Clairvalové, přiměla ji zrušit dané slovo teď, kdy sňatek s Montonim jí v jejích vlastních očích dodal na vážnosti, čímž podle ní nutně stouply i nároky, které kladla na sňatek své neteře.

Emilie byla tentokrát příliš zdrcena, aby se uchýlila k protestům nebo k prosbám; a když se nakonec odhodlala tetu oslovit a požádat ji o trochu shovívavosti, slova jí rozrušením uvízla na rtech, takže raději odešla do svého pokojíka, aby se s tou nenadálou a ohromující zvěstí, pokud toho v současném stavu bude vůbec schopna, pokusila nějak vyrovnat. Dlouho trvalo, než se poněkud uklidnila, a když zas konečně byla s to souvisle uvažovat, myšlenky, které jí táhly hlavou, byly chmurné, ba strašlivé. Viděla, že Montoni si chce přisvojit právo rozhodování nad jejím osudem, a všechno se zdálo nasvědčovat tomu, že osoba, v jejímž zájmu jedná, je jeho přítel Cavigni. A cesta do Itálie se jí začala jevit v ještě pochmurnějším světle, když si připomněla, jak nepokojné poměry vládnu v té zemi, zmítané tou dobou občanskými rozbroji – kde každý malý státěček válčí se svým sousedem a kde si dokonce ani žádný jednotlivý hrad není jist před útokem nepřítel. Uvažovala o člověku, jenž nad ní

bude mít bezprostřední dozor, a o tom, jaká nesmírná dálka ji bude dělit od Valancourta. Vzpomínka na něho zatlačila teď všechno ostatní do pozadí a zármutek, který se jí přitom zmocnil, zatemnil opět její mysl.

V tomto kormutlivém stavu setrvala několik hodin, a když jí sluha přišel oznámit, že se má dostavit k večeři, poprosila o dovolení, aby směla zůstat ve své komnatě. Ale paní Montoniová byla sama a odmítla neteři vyhovět. Při jídle hovořily jen málo – jedna byla příliš zkroušená a druhá zas příliš zahořklá zklamáním, jež jí způsobila neočekávaná nepřítomnost Montoniho; to, že ji manžel takto zanedbává, se nejen nelibě dotýkalo její ješitnosti, ale rozněcovalo to i její žárlivost při pomyslení, že má třeba někde nějaké tajné dostaveníčko. Když bylo sklizeno ze stolu a teta s neteří osaměly, zmínila se Emilie opět o Valancourtovi, ale teta se nedala obměkčit, ani se v ní neozvaly výčitky svědomí. Naopak ji rozhořčilo, že se Emilie takto protiví její vůli a bere v potaz autoritu Montoniho, a ačkoli poznámka byla Emilií pronesena s její obvyklou zdvořilostí, zle se na neteř obořila – a ta se pak po dlouhém a trýznivém rozhovoru vzdálila v slzách.

Jak procházela dvoranou, vstoupil do ní kdosi hlavním vchodem. Myslela, když se rychle tím směrem podívala, že je to Montoni, a honem přidala do kroku, ale tu uslyšela známý hlas Valancourtův.

„Emilie, ach, drahá Emilie!“ zavolal na ni vzrušeným, zájímavým hlasem, sotva se otočila, a jak postoupil k ní, zhrozila se, když viděla jeho vážný a zoufalý výraz. „Vy pláčete, Emilie! Rád bych si s vámi promluvil,“ řekl, „mám toho tolik na srdci. Doved'te mě někam, kde bychom si mohli pohovořit. Ale vy se chvějete – není vám dobře! Dovedu vás k nějakému křeslu.“

Všiml si otevřených dveří jedné komnaty a rychle ji uchopil za ruku, aby ji tam dovedl. Snažila se mu však vymknout, a jen co se jí to podařilo, pravila s chabým úsměvem: „Už je mi lépe. Přejete-li si mluvit s mou tetou, najdete ji ve večeřadle.“

„Musím mluvit s vámi, drahá Emilie,“ odvětil Valancourt. „Proboha, cožpak to dospělo již takhle daleko? To se mě opravdu chcete tak ochotně zřící? Ale tohle není vhodné místo – někdo by mě tu mohl uslyšet. Dopřejte mi svou pozornost – třeba jen na pár minut.“

„Až si promluvíte s tetou,“ trvala na svém Emilie.

„Bylo mi dost bídně už cestou sem,“ zvolal Valancourt, „nezvětšujte mé utrpení tím chladným přijetím – tím krutým odmítnutím!“

Zoufalý tón, jímž ta slova pronášel, ji dohnal téměř k slzám, ale přesto jej dál odmítala vyslechnout, dokud si nepromluví s madame Montoniovou.

„Pak mi povězte, kde je její choť – kde je Montoni?“ řekl Valancourt změněným hlasem. „S tím si musím promluvit!“

V očích mu blýskalo zlobou, a poděšená Emilie jej proto honem začala ujišťovat, že Montoni není doma, a prosila ho, aby jen probůh krotil svůj hněv. Když slyšel, jak se jí třese hlas, divoký výraz v jeho očích rázem změkl. „Celá se chvějete, Emilie,“ pravil. „Chtějí nás oba zničit! Promiňte, že jsem se odvážil zapochybovat o vaší lásce.“

Emilie se již nezdráhala, když ji odváděl do nedaleké komnaty. Tón, jímž pronesl Montoniho jméno, ji tak vylekal, že ve strachu o Valancourtovo bezpečí chtěla stůj co stůj předejít důsledkům jeho spravedlivého rozhořčení. Naslouchal jejím prosbám velmi pozorně, ale odpovídal na ně jen zoufalými a něžnými pohledy, a aby v ní rozptýlil obavy, jež jí zjevně působily taková muka, snažil se nedat na sobě znát, co cítí k Montonimu. Emilie však dobře poznala, že svůj hněv před ní jen utahuje, a protože ji ten předstíraný klid ještě víc poplašil, začala mu dokazovat, jak by to bylo neprozíravé, kdyby si rozhovor na Montonim vynutil nebo se dopustil něčeho, čeho by pak již navždycky museli oba litovat. Valancourt se dal jejím naléháním obměkčit, a protože ho tak vroucně o to prosila, slíbil jí, že ani kdyby jej Montoni nevyslechl a dál trval na jejich odloučení, nebude si zjednávat nápravu násilím.

„Již kvůli mně,“ prosila Emilie, „nechcete-li zvětšovat mé utrpení, nesmíte se dát strhnout k takové pomstě!“

„Kvůli vám,“ posteskl si Valancourt, a jak na ní utkvěl pohledem plným žalosti i něhy, oči mu zvlhly dojetím, „ano – ano, budu se krotit ve svých citech. Ale i když jsem vám dal ten slib, nemyslete si, že se pokorně podrobím Montoniho vůli. Kdybych to udělal, nezasloužil bych si vaši lásku. A přece, drahá Emilie, když pomyslím, na jak dlouho mě může od vás odloučit – jak dlouho to může trvat, než se zas vrátíte do Francie!“

Emilie se ho snažila utěšit ujištěním, že ho nikdy nepřestane chovat ve svém srdci; a pak, připomněla mu, za necelý rok bude již svou vlastní paní, neboť jakmile dosáhne plnoletosti, zprostí se tetina poručnictví. Pro Valancourta to však byla jen chabá útěcha, když uvážil, že tou dobou bude v Itálii a v rukou těch, jejichž moc nad ní nepomine zároveň s jejich právy. Přesto se tvářil, jako by se mu po těch sděleních velmi ulevilo. Jeho usmířený výraz, jakož i slib, který od něho obdržela, uklidnily Emilii tak, že se s ním již chtěla rozloučit, když vtom ve dveřích stanula její teta. Vrhla na neteř přísný a káravý pohled, po kterém Emilie okamžitě vyběhla z komnaty, a madame se pak s výrazem krajní nelibosti obrátila k Valancourtovi.

„Něco takového jsem od vás, pane, nečekala,“ osočila ho. „Netušíla jsem, že vás ve mém domě uvidím ještě poté, co jste se dozvěděl, že vaše návštěvy jsou tu nežádoucí, a tím méně bych se byla nadála, že se sem potají přijdete dorozumívat s mou neteří a že ona vám k tomu dá svůj souhlas!“

Valancourt, který pokládal za svou povinnost Emilii obhájit, vysvětlil, že účelem jeho návštěvy bylo vyžádat si slyšení u Montoniho; jal se poté objasňovat, proč za ním přišel, a spíš s ohledem na to, že hovoří s dámou, než z úcty k paní Montoniové, dával si přitom pozor, aby ji nějak neurazil.

Madame odpověděla na jeho stížnosti ostrými výčitkami. Znovu si posteskla, že se dala unést tím, co nazývala soucitem, a dodala, že

si až tuze dobře uvědomuje, jak byla pošetilá, když k tomu sňatku dala svůj souhlas, a že proto, aby se nic podobného již nemohlo opakovat, svěřila starost o tu záležitost zcela do rukou signora Montoniho.

Valancourtova uvážlivá slova v ní však nakonec přece jen vzbudila jisté pochybnosti, zda se zachovala správně, a třebaže to nepohnulo jejím svědomím, v duchu se trochu zastyděla. Nemohla Valancourtovi odpustit, že v ní vyvolal ten trapný pocit, a čím více ji uváděl do rozpaků, tím více ji proti sobě popuzoval. Nic jí nevyčítal, a přece se nemohla ubránit dojmu, že z jeho slov zaznívá ostrá obžaloba. V zrcadle, které jí nastavoval, viděla svůj nevábny obraz, a bylo to pro ni o to horší, jelikož si nemohla namlouvat, že by to byla jen pouhá karikatura, vyplývající z jeho zaujatosti. Hnětlo ji také, že jí svým klidným vystupováním neposkytuje žádnou záminku pro její podrážděné výpady. Nakonec se již vůbec nedokázala ovládat, a Valancourt proto raději kvapně odešel, aby se sám ve svých očích před ní neponížil tím, že by se dal strhnout k ostřejší odpovědi. Beztak již dospěl k názoru, že do paní Montoniové nemůže vkládat žádnou naději, neboť jaký soucit či jaká spravedlnost se daly očekávat od někoho, kdo si sice uvědomoval svou vinu, ale nedokázal se snížit k tomu, aby nad ní projevil účinnou lítost.

Od Montoniho rovněž nečekal nic dobrého, neboť se dalo předpokládat, že plán na zmaření toho sňatku se zrodil především v jeho hlavě, a bylo velice nepravděpodobné, že by se od svého záměru dal odradit prosbami nebo výčitkami, jež musel předvídat a proti kterým se jistě již předem obrnil. Valancourt myslel také spíš na svou lásku než na to, aby snad nějak nezadal své hrdosti, a pamětliv slibu, který dal Emilii, umínil si nedopustit se ničeho, čím by zbytečně proti sobě Montoniho popudil. Napsal mu proto, nikoli aby si u něho vyžádal slyšení, ale aby jej poprosil o rozmluvu, a když dopis odeslal, jal se pokud možno s chladnou myslí čekat na odpověď.

Madame Clairvalová se v té věci držela stranou. Když dávala svůj souhlas k Valancourtovu sňatku, dělala to s přesvědčením, že Emilie jednou zdědí majetek své tety, a když se po svatbě madame Cheronové s Montonim tato iluze nadobro rozplynula, svědomí jí sice nedovolovalo podniknout nic, čím by synovci jeho záměry překazila, ale na druhé straně nezacházela zas ve své blahosklonnosti tak daleko, že by se jej v nich snažila nějak podporovat. Naopak se v duchu zaradovala, že byl Valancourt zproštěn závazku, který by podle ní nutně poškodil jeho zájmy, neboť podobně jako se Montoni domníval, že spojení s Valancourtem by nedělalo čest Emiliině kráse, měla i madame Clairvalová za to, že její synovec je svými vynikajícími vlastnostmi předurčen k nějakému mnohem výhodnějšímu sňatku; a i když měla svou hrdost, takže se jí nemohlo nedotknout pomyšlení, že se příslušníku její rodiny dostalo takového odmítnutí, nedávala své rozladění najevo jinak než mlčením.

Montoni ve své odpovědi Valancourtovi sdělil, že rozhovor mezi nimi by sotva mohl odstranit námitky jednoho a ovlivnit rozhodnutí druhého a vedl by tak jen k neužitečné výměně názorů. A proto jej, napsal, považuje za zcela bezpředmětný.

Jen ohledy na opatrnost, k níž radila Emilie, a na slib, který jí dal, zabránily Valancourtovi, aby se ihned nerozběhl za Montonim a rázným jednáním si na něm nevynutil to, k čemu mu nedopomohly pokorné prosby. V dalším listě jej znovu snažně žádal o přijetí, uváděje všechny důvody, jež pro to mohl shledat. Několik dní uběhlo tak ve znamení vytrvalého naléhání z jedné strany a neméně zatvrzelého odmítání ze strany druhé, neboť ať již to byl strach, nečisté svědomí, či nenávist, jež z obou pramení a jež měla Montoniho k tomu, že se střežil setkat s člověkem, kterému ublížil, trval dál umíněně na svém; ani trochu se neustrnul nad zoufalým tónem, jenž z Valancourtových listů zazníval, ani v nejmenším se v něm neozvalo svědomí, když četl o důvodech dovolávajících se jeho smyslu pro spravedlnost. Nakonec začal vracet Valancourtovi

jeho dopisy neotevřené, a to nešťastného mládence tak rozčililo, že vyjma slibu, že se vyvaruje násilí, zapomněl rázem na všechno, k čemu se Emilii zavázal, a spěšně se vydal za Montonim, aby si všemi dovolenými prostředky, které by jej nenutily sahat k nejhoršímu, zjednal k němu přístup. Montoni se mu dal zapřít a rovněž žádosti, aby jej tedy uvedli k madame nebo k slečně St. Aubertové, odmítli sluhové vyhovět. Nechtěl se tam s nimi dále přít, a tak nakonec odešel. Domů se vrátil s krajně pobouřenou myslí. Napsal Emilii, co se přihodilo, podle pravdy jí vylíčil, v jak zoufalém stavu se nachází, a prosil ji, aby mu umožnila sejít se s ní bez vědomí Montoniho, neboť jinak – uvedl – nemá pražádnou naději, že by se mu v nejbližší době podařilo ještě jednou ji uvidět. Jen co list odeslal, nabyl zas trochu rozvahy, a tu si začal vyčítat, že zavedl Emilii nový důvod k zármutku, když se tak nepokrytě rozepsal o svém utrpení, a dal by teď celý svět za to, kdyby ten dopis mohl získat zpět. Emilie byla však ušetřena bolesti, kterou by jí dopis bezpochyby způsobil, neboť paní Montoniová ve své prozíravosti vydala příkaz, aby všechny dopisy adresované její neteři byly doručovány jí, a když si přečetla Valancourtův vzkaz a hlasitými projevy nevole vyjádřila rozhořčení nad tím, co považovala za urážku svého manžela, svěřila dopis plamenům.

Mezitím Montoni, který se již nemohl dočkat svého odjezdu z Francie, neustále popoháněl služebnictvo, aby uspíšilo přípravy na chystanou cestu, a rovněž lidem, s nimiž měl nějaké zvláštní jednání, udělal v tom smyslu své příkazy. Na Valancourtovy dopisy, v nichž ho mladík, který již vystřízlivěl ze své unáhlenosti a přestal doufat v nějakou větší shovívavost, prosil alespoň o dovolení, aby se směl s Emilií rozloučit, odpovídal nadále vytrvalým mlčením. Když se však Valancourt dozvěděl, že do Emiliina odjezdu zbývá již jen několik dní a že se s ní, jak bylo rozhodnuto, nemá již uvidět, zapomněl na jakoukoli opatrnost a v druhém dopise se Emilii odvážil navrhnout tajný sňatek. I tento dopis byl však předán paní

Montoniové, a tak se nakonec přiblížil poslední den Emiliina pobytu v Toulouse, aniž od ní Valancourt obdržel jediný řádek, který by zmírnil jeho utrpení nebo mu poskytl naději, že jí bude smět aspoň dát sbohem.

V době, kdy napjatý Valancourt prožíval taková muka, nacházela se Emilie ve stavu jakési otupělosti, jež někdy doléhá na mysl sklíčenou náhlou pohromou, ze které není východiska. Lnula k Valancourtovi celou svou duší, a jelikož v něm již delší čas viděla přítele, který ji má provázet celým dalším životem, nedovedla si své štěstí představit jinak než po jeho boku. Jaké proto muselo být její utrpení, když nyní měli být tak náhle od sebe odloučení – a možná navždycky! To, že se octnou v různých koutech světa, kde sotva jeden o druhém něco uslyší, bylo již zcela jisté – a to všechno jen proto, aby se vyhovělo nějakému cizinci (neboť kdo jiný byl pro ni Montoni?) a osobě, která ještě přednedávnem dělala všechno možné, jen aby jejich sňatek uspíšila! Marně se pokoušela vzdorovat svému žalu a smířit se s tím, co se již nedalo odvrátit. Valancourtovo mlčení její muka jen ještě zvětšovalo, ale protože správně vytušila, co za tím asi vězí, nijak zvlášť ji to nepřekvapilo. Když však do jejího odjezdu z Toulouse zbýval již pouhý den a nikdo se ani slůvkem nezmnínil, zda mu bude dovoleno, aby se s ní přišel rozloučit, strach, že by ho již nespátrila, zvítězil nad všemi ostatními ohledy, které jí až dosud zabraňovaly o něm hovořit. Zeptala se paní Montoniové, zda i tato poslední útěcha jí byla odepřena, načež ji teta ujistila, že ano a že poté, co ji při jejich posledním rozhovoru tak hrubě urazil a navíc pak ještě pronásledoval signora svými drzími dopisy, žádné prosby nemohou na tom rozhodnutí nic změnit.

„Jestliže pan kadet od nás očekával tu laskavost,“ prohlásila, „měl se k nám podle toho zachovat. Měl trpělivě čekat na naše svolení, a ne si přijít a držet mi kázání, protože jsem nepokládala za vhodné dát mu svou neter – a to si pak ještě dovolil obtěžovat signora, který se s ním, a zcela po právu, nechtěl zbytečně pouštět do nějakých dě-

tinských rozepří. Jeho jednání bylo vůbec velice drzé a nevychované, takže budu jen ráda, když o něm již víckrát neuslyším, a i ty uděláš líp, přestaneš-li s tím věčným vzdycháním a trucováním. Snaž se vypadat jako normální člověk – vždyť je to hrozné, pořád se tvářit, jako kdyby ti někdo bůhvíjak ubližoval. Nemysli si, já dobře vidím, i když nic neříkáš, že se trudíš, kudy chodíš. Právě teď vidím, že máš pláč na kahánku, třebaže ti to rozmlouvám, ano, zrovna teď, přestože si to nepřeji!“

Emilie se odvrátila, aby před ní ukryla své slzy, a rychle pak opustila pokoj. Snad ještě nikdy nebylo jí tak bídně jako toho dne. Když se pak na noc odebrala do své komnaty, sklesla do křesla a v truchlivých úvahách zůstala tam sedět ještě dlouho poté, co se všichni v domě již uložili k odpočinku. Nemohla se zbavit myšlenky, že Valancourta již neuvidí, myšlenky, která nevyplývala jen z daných okolností (neboť dlouhá cesta, na kterou se měla vydat, aniž dobře věděla, kdy se zas vrátí, jakož i příkaz, aby se s Valancourtem již nestýkala, zdály se tomu až tuze výmluvně nasvědčovat), ale i z představy, kterou mylně pokládala za předtuchu, že od něho odjíždí natrvalo. Jak strašlivé bylo už jenom pomyšlení na dálku, která je bude od sebe oddělovat! Alpy, ta mocná hradba, se postaví mezi ně a od nich na obě strany budou se mezi nimi rozprostírat celé širé kraje! Žít v sousední provincii, nebo aspoň ve stejné zemi, i kdyby ho přitom neviděla, bylo by pro ni nesmírným štěstím v porovnání s tou strašnou, nekonečnou dálkou!

Z rozrušení vyvolaného těmi smutnými vyhlídkami a představou, že Valancourta již nikdy nespatri, udělalo se jí náhle nevolno, a jak se kvapně rozhlížela po něčem, co by jí od té slabosti odpomohlo, ulpěl její zrak na oknech. S posledním zbytkem sil se jí podařilo jedno z nich – to, poblíž kterého seděla – otevřít. Chladivý vzduch ji opět přivedl k sobě, a když se zahleděla na jilmovou alej, ozářenou pokojným svitem měsíce, její mysl se poněkud uklidnila. Napadlo ji, že procházka na čerstvém vzduchu by možná utišila bolest, která

jako by jí svírala spánky železnými kleštěmi. V celém zámku se nic nepohnulo. Sestoupila po hlavním schodišti do dvorany, kudy se dalo projít přímo do zahrady, tiše a nikým neslyšena – jak měla za to – odemkla dveře a vešla do aleje. Jak jí procházela, chvílemi kvapným a chvílemi zas váhavým krokem, zazdalo se jí, jako by na vzdáleném konci mezi stíny stromů zahlédla pohybující se postavu. Ulekla se, že je to třeba nějaký špeh paní Montoniové, ale její touha navštívit ještě jednou pavilón, kde s Valancourtem strávila tolik šťastných chvil a odkud se spolu s ním těšila pohledem na širé pláně Languedoku a na rodné Gaskoňsko, byla silnější než strach, že je někým sledována, a tak se ubírala dál k terase, která se táhla po celé délce horní zahrady a kam se z dolní zahrady dalo vystoupit po mramorovém schodišti na konci stromořadí.

Když došla až ke schodům, na chvíli se zastavila a rozhlédla se, neboť vědomí, že je tak daleko od zámku v tu pozdní noční dobu, jakož i ticho, které tam panovalo, jí znovu začaly nahánět strach. Ale když neshledala nic, co by k němu mohlo zavdat nějakou příčinu, vystoupila na terasu, kde měsíc ozařoval dlouhou a širokou cestu – stříbrný třpyt zaléval listí keřů a stromů vpravo i košaté koruny těch, které z dolní zahrady přečnívaly sloupové zábradlí po její levici, a v pozadí se rýsoval pavilón. Znovu dostala strach, že se pustila příliš daleko od zámku, a znovu začala poslouchat. Noc byla tak tichá, že jí žádný podezřelý zvuk nemohl uniknout – ale slyšela jen tklivý a líbezný tlukot slavíka a slabé šumění listí v korunách. Pokračovala proto v cestě a došla až k pavilónu. Ač jí tma nedovolovala rozpoznat všechno, co jí na něm tolik přirostlo k srdci, jen co tam vstoupila, pocítila nemenší vzrušení, než kdyby jej viděla v plném osvětlení. Okna byla otevřená a pod zeleným loubím, klenoucím se nad jejich oblouky, bylo vidět odpočívající krajinu – širé roviny a háje, jejichž obrysy se stávaly postupně méně zřetelnými, až posléz mizely oku z dohledu, vzdálené hory, ozářené jasnějším třpytem, a poblíž řeku, na níž se chvějivě odrážely paprsky měsíčního světla.

Emilie přistoupila k oknu, ale z pohledu, který se jí naskýtal, mnoho nevnímala, neboť v ní okamžitě vyvolal vzpomínku na Valancourta. „Ach,“ zavzdychala, usedajíc do křesla u okna, „jak často jsme tady spolu sedávali – jak často jsme se odtud dívali dolů do kraje! Nikdy, nikdy už se na něj spolu dívat nebudeme – nikdy, nikdy víc se možná spolu nesetkáme!“

Vtom jí však slzy ustydly hrůzou – v pavilónu vedle ní kdosi promluvil! Vykřikla – neviditelný promluvil znovu, a tu již rozpoznala dobře známý hlas Valancourtův. Byl to opravdu Valancourt, který ji sevřel do náruče! Chvíli nemohli pohnutím vůbec promluvit. „Emilie!“ vydechl nakonec Valancourt, svíraje její ruku ve své, „Emilie!“ – a opět zmlkl, ale tón, jímž pronesl její jméno, svědčil o jeho lásce i utrpení.

„Drahá Emilie,“ ozval se znovu po dlouhém odmlčení, „tak vás přece opět vidím, přece jen opět slyším váš hlas! Kolik nocí jsem tu bloudil – po těchto zahradách – a utěšoval se slabou, ba věru slaboulinkou nadějí, že vás zde možná potkám. Byla to poslední příležitost, která mi ještě zbývala, a chválabohu, nakonec se to podařilo – už jsem myslel, že se snad dočista uzoufám!“

Emilie pronesla cosi – ani pořádně nevěděla, co říká –, aby jej ujistila o stálosti svých citů, a snažila se ho pak trochu upokojit. Ale Valancourt ze sebe chvíli nedokázal vypravit nic než nesouvislé výrazy, svědčící o jeho pohnutí, a teprve když se zas poněkud uklidnil, mohl pokračovat: „Přišel jsem sem brzy po západu slunce a od té doby jsem čekal v zahradách anebo tady v pavilónu. Vzdal jsem se sice již veškeré naděje, že vás tu ještě spatřím, a přece jsem se nedokázal odpoutat od míst, odkud k vám bylo tak blízko, a byl bych tak chodil kolem zámku až do rozednění. Ach, kdybyste věděla, jak pomalu se vlekl čas a co všechno jsem přitom zakusil! Někdy se mi zdálo, že slyším kroky, a už jsem si představoval, že jste to vy – a pak zas nic, jen hrozné, mrtvé ticho! A když jste potom otevřela dveře pavilónu a já jsem ve tmě nedokázal s jistotou rozpoznat, jste-li

to vy, má milovaná – srdce se mi tak rozbušilo nadějí i obavami, že jsem nebyl s to promluvit. Až když jsem slyšel vaše tklivé vzdechy, mé pochybnosti se rozplynuly – ne však mé obavy, dokud jste nezačala vzpomínat i na mne. Tu jsem v návalu vzrušení dočista zapomněl, jak by vás to mohlo vylekat, a musel jsem vás oslovit. A nyní, drahá Emilie, radost se zármutkem svádějí ve mně boj tak krutý, že srdce neví, na kterou stranu se má přiklonit!“

I Emiliino srdce prodělávalo podobnou zkoušku, ale radost, kterou pocítila nad tím neočekávaným shledáním právě ve chvíli, kdy naříkala, že se s Valancourtem již nikdy neuvidí, ustoupila zármutku při pomýšlení, co ji asi v nepříliš vzdálené budoucnosti očekává. Přesto se snažila uchovat si rozvahu, jež by jí pomohla překonat mučivou trýzeň tohoto posledního rozhovoru, což se naprosto nedařilo Valancourtovi, který od bouřlivých projevů radosti přešel náhle k neméně bouřlivým projevům žalu a vzrušenými slovy začal vyjadřovat svou hrůzu nad jejich rozloučením a zoufalství nad tím, že se možná již víckrát neshledají. Emilie při těch slovech jen tiše vzlykala, ale pak ve snaze přemoci svůj vlastní žal a utišit Valancourtův jala se mu uvádět všechny okolnosti, které jim dosud ponechávaly jiskřičku naděje. Věděl však, že jeho obavy jsou až tuze opodstatněné, a ihned poznal, že jej i sebe samu chce jen uchlácholit růžovou vidinou, jíž však jeho rozum nedokázal přikládat víru.

„Jedete ode mne pryč,“ řekl, „do vzdálené země – až příliš vzdálené! – vstříc nové společnosti, novým přátelům a novým obdivovatelům, a navíc s lidmi, kteří se ze všech sil budou přičiňovat, abyste na mne zapomněla a navázala nové známosti! Jak při tom všem bych si neměl neříkat, že se už nikdy ke mně nevrátíte – že nikdy nebudete mou.“ Hlas se mu zdusil pohnutím.

„Domníváte se tedy,“ řekla Emilie, „že to, jak se trápím, je jenom kvůli nějakému chvilkovému rozmaru – domníváte se...“

„Jak se trápíte!“ přerušil ji Valancourt, „trápíte kvůli mně! Ach, Emilie, jak sladká – jak hořká jsou ta slova! Jaká je v nich útěcha –

i trýzeň! Neměl jsem právo pochybovat o vaší oddanosti, ale taková již bývá opravdová láska, že pošetile a bez příčiny pochybuje o citech toho druhého, že chce znovu a znovu slyšet, že vás ten druhý má rád, a i se mnou je tomu tak – neboť každé vaše vyznání, každé vaše ujištění, že jsem vám drahý, vlévá mi zas novou chuť do života, ale běda, jsem-li nějaký čas bez něho – tu na mne začnou doléhat pochybnosti, takže často až málem propadám zoufalství.“ Potom, jako by se zas vzpamatoval, zvolal: „Ale co jsem to za člověka, takhle vás trápit, a právě teď, kdy bych se vás měl snažit utěšit a být vám oporou!“

Po těchto slovech překypoval chvíli něžnou pozorností, ale brzy se ho opět zmocnilo zoufalství, a dáváje najevo jen své utrpení, stěžoval si na jejich kruté rozloučení a hořekoval hlasem tak žalostným a slovy tak vzrušenými, že Emilie nedokázala již ani přemáhat svou vlastní bolest, ani tišit jeho nářky. Valancourt, v jehož nitru se tak nelítostně svářela láska se zoufalstvím, neuměl již, a ani nechtěl ovládnout své vzrušení, a zatímco se mu z prsou draly srdceryvné vzlyky, sevřel ji do náruče, aby jí z očí slíbal slzy, pak jí zas krutě vyčetl, že možná již nikdy pro něho plakat nebude, načež se snažil promluvit klidněji, ale dokázal jen zvolat: „Ach, Emilie – srdce mi pukne bolestí – ne, nemohu vás opustit! Ted', když se dívám na tu tvář – teď, když vás držím ve svém objetí! Pár chvil – a všechno bude jen pouhý sen. Budu se dívat, a neuvidím vás; budu se rozpomínat na vaše rysy – rozplynou se mi v představách jak dým; zaposlouchám se, abych slyšel váš hlas – a i paměť zůstane němá! – Ne, nemohu vás opustit! Proč se máme vzdát svého štěstí jen proto, že si to přejí lidé, kteří nemají právo nám v něm zbraňovat a kteří kromě toho, že mi dají vás, k němu nemohou ani ničím přispět? Emilie, uvolte se uposlechnout hlasu svého srdce, uvolte se být navěky mou!“ Hlas mu selhal a Valancourt se odmlčel. Emilie dál plakala a rovněž mlčela, zatímco Valancourt na ni znovu začal naléhat, aby spolu okamžitě uzavřeli sňatek. Kdyby časně ráno uprchla z domu

paní Montoniové, navrhoval, odvedl by ji do kostela U augustiniánů, kde by na ně již čekal kněz, aby je oddal.

mlčení, kterým provázela jeho návrh, k němuž jej dohnala láska a zoufalství a s nímž ji zaskočil v okamžiku, kdy, jak se domníval, se sotva mohla proti němu vzepřít, kdy její srdce zjihlo při smutném pomyšlení, že by se měli rozloučit – a možná navždy! –, kdy její rozhodování ovlivňovaly představy lásky i hrůzy z neznámé budoucnosti – to všechno v něm vyvolalo naději, že ho neodmítne. „Promluvte, drahá Emilie,“ dožadoval se, „musím vás slyšet, musím slyšet, jak hodláte zpečetit můj osud.“ Emilie se neozvala. Tvář měla studenou jako led, zdálo se, že ji opouštějí smysly, ale neomdlela. Valancourt se vyděsil, že tam snad umírá. Zavolal na ni jménem, chtěl se už rozběhnout k zámku pro pomoc, ale pak, když si uvědomil její situaci, bál se tam jít – a bál se též nechat ji třeba jen na chvíli o samotě.

Po několika minutách vydala ze sebe silný vzdech a začala trochu pookřívát. Zápas, který právě svedla mezi láskou a smyslem pro povinnost, jíž byla tou dobou poutána k sestře svého otce, odpor k tajnému sňatku, jakož i strach, že by pak na veřejnosti nedokázala přemoci své rozpaky, což by jejímu milovanému mohlo způsobit mnoho nesnází, takže by nakonec třeba i začal žet své unáhlenosti – to všechno dolehlo příliš náhle na její již beztak vyčerpanou a ztrápenou mysl a vědomí se jí na chvíli zakalilo. Ale třebaže to pro ni nebylo lehké, smysl pro povinnost a uvážlivý rozum nakonec přece jen nabyly vrchu nad jejími city a neblahými předtuchami. Hlavně se však bála, aby Valancourt na to nedoplatil a nemusel toho pozdě litovat, což by – jak jasně nahlížela nebo se jí to tak aspoň zdálo – byl jistý důsledek sňatku uzavřeného za takových okolností. Přesto lze říci, že jen málokterá žena by se dokázala zachovat statečněji než teď Emilie, když se rozhodla raději snášet své nynější utrpení než na sebe přivolávat jiné v neznámé budoucnosti.

S upřímností, která dokazovala, jak vroucně je mu oddána, a jíž se – pokud to vůbec bylo možné – ještě hlouběji vepsala do jeho

srdce, uvedla Valancourtovi všechny důvody, které ji vedly k odmítnutí jeho návrhu. Těm, jež braly ohledy na jeho budoucí kariéru, nepřikládal váhu a vznesl proti nim i své námitky, ale zároveň jej tak dojaly, že jestliže mu předtím jeho vzrušení a zoufalství nedovolily projevit jí své něžnější city tak, jak by si přál, byl nyní samá ochota; a láska, která jej ještě před chvílí přiměla navrhnout jí okamžitý tajný sňatek, donutila jej nyní, aby se svého úmyslu zřekl. Jak krutě však trpělo jeho srdce! Kvůli Emilii se sice snažil nedat najevo své zklamání, ale muka, jež přitom zakoušel, byla očividně příliš veliká. „Ach, Emilie,“ povzdychl si, „musím vás tedy opustit – *musím* vás opustit a vím, že je to navždy.“

Z prsou se mu znovu vydraly trhavé vzdechy, které mu znemožnily domluvit, a pak již mlčky plakali oba. Až po chvíli si Emilie uvědomila, jak nebezpečné by bylo prodlužovat to setkání a jak těžko by se bránila případným výtkám, kdyby je tam někdo objevil. A tak s těžkým srdcem sebrala všechny síly, aby pronesla poslední „sbohem“.

„Počkejte!“ vykřikl Valancourt, „pro Boha živého neodcházejte, musím vám toho ještě tolik říci. Mé vzrušení mi až dosud nedovolilo mluvit o ničem jiném než o tom, co mě nejvíce tížilo. Ale měl bych vám ještě sdělit něco, o čem jsem zatím pomlčel – částečně i proto, aby na mne nepadlo podezření, že vás chci záměrně znepokojit a tak vás přimět k souhlasu se svým návrhem.“

Emilie, kterou ta slova silně polekala, od něho neodešla, ale vyvedla ho z pavilónu, a jak potom kráčeli po terase, Valancourt jí začal vyprávět:

„Tenhle Montoni – doslechl jsem se o něm podivné věci. Jste si jista, že je opravdu spřízněný s rodinou madame Quesnelové a že jeho majetkové poměry jsou takové, jak předstírá?“

„Nemám žádný důvod tomu nevěřit,“ odvětila znepokojeně Emilie. „O tom prvním se opravdu nedá pochybovat, ale nejsem si již tak jista, pokud jde o to druhé. Buďte tak hodný a povězte mi, co jste se doslechl.“

„To rozhodně udělám, ale mé informace jsou jenom kusé a ne zcela zaručené. Získal jsem je náhodou od jednoho Itala, který s nějakým jiným člověkem mluvil o Montonim. Vykládali si o jeho sňatku – a ten Ital říkal, že je-li to týž člověk, kterého má na mysli, nebude s ním madame Cheronová asi tuze šťastná. Chvíli o něm se zjevnou nelibostí hovořil jen tak povšechně, ale potom se zmínil o několika podrobnostech týkajících se jeho charakteru, a to roznítilo mou zvědavost do té míry, že jsem se mu odvážil položit několik otázek. Odpovídal mi na ně jen nerad, ale po jistém váhání mi přece jen řekl, co se o Montonim v cizině dozvěděl – že jeho majetek je v zoufalém stavu a on sám že prý je člověk schopný všeho. Říkal také něco o Montoniho hradě kdesi v Apeninách a dodal, že o jeho dřívějším životě by se daly vyprávět podivné věci. Žádal jsem ho, aby mi pověděl něco bližšího, ale podle mé horlivosti, kterou jsem nedovedl utajit, asi usoudil, že mám na těch sděleních mimořádný zájem, a to jej, jak se zdá, polekalo, neboť žádné mé další naléhání ho pak již nedokázalo přimět, aby mi podrobněji osvětlil to, nač předtím jen letmo narážel, nebo mi o Montonim podal ještě nějaké další informace. Namítl jsem, že má-li Montoni hrad v Apeninách, mělo by z toho vyplývat, že pochází z nějakého urozeného rodu a že se to také rozchází s tvrzením, že je na tom se svým majetkem tak špatně. Zavrtěl hlavou a zatvářil se, jako kdyby toho mohl napovídat ještě spoustu, ale odpověď mi již nedal žádnou.

Doufal jsem, že se od něho dozvím ještě něco přesnějšího a průkaznějšího, a tak jsem otálel s odchodem, ale marně jsem na něho dotíral dalšími otázkami – začal se chovat velmi odměřeně, řekl, že to, co mi sdělil, pochytil jen z různých útržkovitých rozhovorů a že lidská závist často pouští do světa všelijaké pomluvy, kterým se proto nedá moc věřit. Viděl jsem, že se zřejmě zalekl důsledků, jež by pro něho jeho neopatrná slova mohla mít, a již jsem na něho nenaléhal, přestože pocít nejistoty, který tak ve mně zůstal, mě již při pouhém pomyšlení, co za tím asi doopravdy vězí, přímo děsí.

Pomyslete, Emilie, jak mi je, když vás vidím odjíždět do cizí země vydanou na milost a nemilost člověku s takovou pověstí! Nechci vás však zbytečně lekat – je možné, jak zpočátku říkal ten Ital, že náš Montoni není ten, kterého měl na mysli. Ale přece jen, Emilie, dobře to rozvažte, než se rozhodnete svěřit se do jeho rukou. Ale nesmím to již dále rozvádět, nemám-li znevážit všechny pohnutky, které mě před chvílí přiměly, abych se zřekl naděje, že se bez meškání uvolíte být mou.“

Valancourt začal rychlými kroky přecházet po terase, kdežto Emilie zůstala v zamyšlení stát, opřena o zábradlí. To, co se právě dozvěděla, vyvolalo v ní silné znepokojení, a ačkoli si možná všechno malovala mnohem černěji, než bylo třeba, začala znovu přemítat, jak by se měla zachovat. Montoniho neměla nikdy ráda. Jeho jiskrné, pronikavé oči, v nichž se při různých příležitostech, někdy i zdánlivě bezvýznamných, v letmých záblescích zračily skryté záchvěvy jeho duše, jeho hrdé sebevědomí, jeho troufalá neohroženost i pochmurná ostražitost – to vše v ní často vyvolávalo pocity podivného vzrušení, normální výraz jeho tváře ji však vždy odpuzoval. Tím spíše byla nyní náchylná věřit tomu, že to byl asi tenhle Montoni, o němž ten Ital pronesl ony nelichotivé poznámky. Představa, že by se daleko v neznámé zemi octla v jeho moci, ji děsila, ale nebyl to jen strach, který ji znovu přiměl uvažovat o okamžitém sňatku s Valancourtem. Její něžná a opravdová láska jí už dávno našeptávala, aby jeho žádosti vyhověla, ale její zásady, smysl pro povinnost, ohledy na Valancourta i pomyšlení na tajný sňatek, který se přičil jejímu jemnocitu, jí v tom zbraňovaly. Nedalo se předpokládat, že by ji nyní strach z něčeho tak neurčitého přiměl udělat to, co nezmohly zármutek a láska. I ty se však znovu přihlásily o slovo a Emilie musela vzepnout všechny síly, aby jim i podruhé dokázala s úspěchem vzdorovat.

S Valancourtem tomu bylo jinak. Octl se nyní v rozpoložení, kdy každý vzruch, byť sebenepatrnější, nanovo jitřil jeho představivost,

a tak jeho obavy o Emilii, čím víc se jimi obíral, nabývaly stále hrozivějších rozměrů. Láska jeho strach ještě posilovala, takže již v duchu jasně viděl, že tato cesta do Itálie uvrhne Emilii do neštěstí. Proto se rozhodl, že se až doposledka bude stavět proti ní a že se Emilii při všem, co je mu svaté, pokusí přesvědčit, aby mu dovolila stát se jejím zákonitým ochráncem.

„Emilie,“ začal jí vážně domlouvat, „ted’ není čas na úzkostlivé přemítání o tom, co se sluší nebo nesluší, na zvažování všech sporných, ale ne zcela podstatných okolností, které by mohly mít vliv na naši budoucnost. Vidím ted’ jasněji než předtím, jak velkému a vážnému nebezpečí budete vystavena ve společnosti člověka, jako je Montoni. Již to, co naznačil ten Ital, říká mnoho, ale ne tolik jako mé vlastní mínění o něm – o jeho povaze, která se zračí už v jeho tváři. Stačí si ji jen připomenout a vidím tam jasně vepsáno všechno, ba mnohem víc, než naznačovaly ty narážky. Je to Ital, kterého se bojím, a proto vás zapřísahám pro vaše i moje vlastní dobro – chraňte se zlého a vyvarujte se utrpení, při jehož představě mi v žilách stydne krev! Svěřte se, drahá Emilie, mé lásce – do mých rukou! Dejte mi právo, abych vás směl chránit!“

Emilie jen zavzdychala, zatímco Valancourt nepřestával obléhat její sluch důkazy a prosbami stále naléhavějšími, jak ho k tomu měly jeho obavy a láska. Ale čím více zveličoval obrazy hrůz a strázní, které ji možná očekávají, mlhavá clona jejích vlastních dojmů, ovlivněných tím, co právě slyšela, se počla protrhávat, a to jí umožnilo rozpoznat, že ve svém zaujetí se dal strhnout k líčení značně přehnanému. Připomněla si, že neexistuje žádný důkaz, že člověk, kterého měl ten cizinec na mysli, je Montoni, a kdyby jím i byl, zprávy toho Itala o jeho povaze a majetkových poměrech stejně pocházely jen až z druhé ruky; a ačkoli se podle Montoniho tváře dalo usuzovat, že aspoň některé z těch zvěstí by mohly mít něco do sebe, s naprostou určitostí se to věru prokázat nedalo! Možná že by si to právě v tu chvíli tak jasně neuvědomila, kdyby jí všechny

ty hrůzy, které jí Valancourt tak barvitě popisoval, nepřipadly jako pouhý výplod jeho zjitřelé obraznosti. Snažila se ho jemně na jeho omyl upozornit, ale tím ho jen uvrhla do nové krajnosti. Celý se náhle změnil, jeho hlas i rysy obličeje vzaly na sebe výraz krajního zoufalství. „Emilie,“ řekl, „tohle je nejkrutější chvíle v mém životě. Vy mě nemilujete – nemůžete mě milovat! Jinak byste nemohla takhle chladně, necitelně uvažovat – zatímco já prožívám hotová muka při pomýšlení na to, že se musíme rozejít, na to, jaké strážné vás možná v důsledku toho postihnou – a neváhal bych podstoupit žádné nebezpečí, abych vás jich uchránil – abych vás zachránil! Ne, ne, Emilie – vy mě nemilujete!“

„Ted' není čas na citové výlevy a naříkání,“ řekla Emilie, pokoušejíc se skrýt své pohnutí, „a máte-li dosud pochybnosti o tom, jak drahý jste a navždy zůstanete mému srdci, žádné mé ujišťování vás stejně nepřesvědčí.“

Poslední slova jí odumřela na rtech a z očí se jí proudem vyřinuly slzy. Ta slova a ty slzy byly jen novým a nevýratným důkazem její lásky. Valancourt dokázal jen zavolat: „Emilie! Emilie!“, a jak vroucně tiskl její ruku ke svým rtům, smáčel ji svými slzami. Byla to opět Emilie, která se po chvíli vytrhla ze svého zármutku a řekla: „Musím už jít. Je pozdě a v zámku by mohli objevit, že tam nejsem. Vzpomínejte na mne – s láskou, až budu daleko odtud. Ta víra mi bude útěchou!“

„Vzpomínat na vás – s láskou!“ zvolal Valancourt.

„Pokuste se ovládnout své city,“ požádala ho Emilie, „snažně vás o to prosím – kvůli mně!“

„Kvůli vám!“

„Ano, kvůli mně,“ odpověděla Emilie chvějícím se hlasem, „takhle vás nemohu opustit.“

„Pak mě tedy neopouštějte!“ vyhrkl rychle Valancourt. „Proč bychom se měli rozejít, nebo rozejít na déle než do zítřejšího rána?“

„Je to opravdu nad moje síly,“ odvětila Emilie, „rozdíráte mi srdce, ale souhlasit s tím unáhleným a nerozumným návrhem přesto nemohu!“

„Kdybychom byli pány svého času, drahá Emilie, nemusel by být tak unáhlený. Musíme se podřídit okolnostem.“

„Právě že musíme! Řekla jsem vám už doopravdy všechno, co jsem mohla – na víc už nemám sil. Uznal jste závažnost mých připomínek, ale pak ve vás vaše city ke mně vyvolaly představy jakýchsi neurčitých hrůz, které nám oběma způsobily zbytečná muka. Ušetřete mě, nenuťte mě opakovat znovu důvody, které jsem vám již uvedla.“

„Ušetřit vás!“ zvolal Valancourt. „Já nešťastný – já bídný tvor, který jsem bral ohled jen na své vlastní city! Já, který jsem se měl zachovat jako muž – a být vám oporou! Ano, počínal jsem si jako malý chlapec, a tak jsem jen zvětšil vaše utrpení! Odpusťte mi, Emilie, pomyslete, jak mi asi je, když se mám rozloučit se vším, co je mi na tomto světě drahé – a odpusťte mi! Až odejdete, budu s trpkými výčitkami vzpomínat, co jste mým přičiněním musela vytrpět, a budu si marně přát, abyste byla u mne – jen aspoň na chvíličku, abych vás mohl utěšit ve vašem zármutku.“

Jeho slova opět přerušily tiché vzlyky a Emilie plakala s ním. „Chci vám dokázat, že jsem hoden vaší lásky,“ řekl posléze Valancourt, „nebudu již prodlužovat tyto okamžiky. Drahá, předrahá Emilie, nezapomeňte na mne! Jen Bůh ví, kdy se zas spolu uvidíme! Svěřuji vás pod jeho ochranu – Bůh vám žehnej a Bůh vás opatruj!“

Přitiskl její ruku k svému srdci. Emilie mu takřka bezvládně sklesla do náruče, ale neplakala, ani nic neříkala. Valancourt, který teď přemohl svou vlastní bolest, se ji pokoušel utěšit a ujistit o své lásce, ale zdálo se, že vůbec nevnímá, co jí říká, a jen hluboké vzdechy, které se jí tu a tam draly z prsou, svědčily o tom, že neomdlela.

S očima plnými slz jí Valancourt nabídl své rámě a vedl ji pomalu k zámku. Na slova, která k ní pronášel, odpovídala nadále pouhými

vzdechy, a tak došli až k bráně na konci stromořadí. Teprve tam začala vnímat své okolí, a když se rozhlédla a zjistila, že jsou již tak blízko u zámku, zastavila se a řekla: „Tady se již musíme rozejít. Proč prodlužovat ty strašné chvíle? Chtěla bych být zase statečná – buďte mi vy v tom příkladem.“

Valancourt se ze všech sil snažil vypadat co nejklidněji. „Sbohem, má lásko,“ řekl vážným a něžným hlasem, „věřte mi, že se zas sejdeme – sejdeme jeden pro druhého – sejdeme, abychom se již víckrát nerozešli!“ Hlas mu selhal, ale hned se zas vzpamatoval a pokračoval rozhodnějším tónem: „Neumíte si představit, jak budu zkoušet, dokud od vás nedostanu zprávu. Já sám vám neopomenu psát co nejčastěji, a přece se obávám, že se nenaskytne mnoho příležitostí, aby vám mé dopisy mohly být doručeny. A věřte mi, má drahá, že kvůli vám učiním všechno, abych osvědčil svou statečnost a přečkal chvíle, kdy se mnou nebudete. Ach, když pomyslím, jak málo jsem jí projevil dnešní nocí!“

„Sbohem,“ zašeptala Emilie. „Až odejdete, napadne mě tolik věcí, které bych vám byla ráda řekla.“ – „Ano, mne také – tolik, tolik věcí!“ ujistil ji Valancourt. „Ještě nikdy se mi nestalo, abych od vás odešel a vzápětí mě nenapadla nějaká otázka, prosba či něco, co s vámi souvisí, má lásko, a co bych vám tak rád pověděl – a bylo mi pak vždycky smutno, že jsem to nemohl udělat. Ach, Emilie, ta tvář, na kterou se teď dívám – za okamžik zmizí mým zrakům, a ani kdybych si ji v duchu snažil vybavit, jak nejlépe umím, nedokážu to s naprostou přesností. Jaký nekonečný rozdíl je mezi tím, co je teď a co bude potom. *Ted'* jsem tu s vámi, vidím vás! *Potom* nebude nic než strašná prázdnota – a já budu jak bludná duše, vyhoštěná ze svého jediného domova!“

Opět ji sevřel v objetí a se slzami v očích mlčky k sobě tiskl. Také Emilie si musela znovu ulevit pláčem. „Sbohem,“ řekl Valancourt – „Sbohem,“ řekla naposledy Emilie. Ještě na okamžik zaváhali a rozešli se. Bylo vidět, že se Valancourt jen s přemáháním od ní odtrhl, ale

pak spěšně vykročil stromořadím a Emilie, jak se pomalu ubírala k zámku, slyšela již jen vzdálený ohlas jeho kroků. Poslouchala, jak stále více slábnou, až kolem nebylo nic než smutná tichá noc. Rychle vyběhla do své komnaty, aby se uložila k odpočinku, ale běda! – spánek jako by se k ní, nešťastné a zubožené, dlouho nechtěl znát.

Kapitola XIV

*At' kdekoli jsem, v kterékoli době,
mé srdce stále upíná se k tobě.*

— GOLDSMITH

Kočáry se objevily před hlavním vchodem již brzy ráno. Na chodbách se ozval ruch, jak služebnictvo pobíhalo sem a tam, a Emilie se protrhla z neklidného spánku. V noci ji pronásledovaly ošklivé sny, plné děsivých představ a chmurných vyhlídek do budoucnosti. Pokusila se setřást ze sebe nepokoj, který v ní zanechaly, ale unikla-li tak trápení, o němž se jí jen zdálo, nemohla nyní nemyslet na své skutečné strasti. Zamrazilo ji, když si vzpomněla, že se musela rozloučit s Valancourtem a že ho možná již nikdy neuvidí. Snažila se zaplašit černé myšlenky, a nešlo-li to jinak, alespoň navenek ovládnout své city, avšak odevzdaný výraz, který se v důsledku toho usídlil na její zádumčivé tváři, nemohl její smutek utajit, podobně jako tenký závoj nejenže neutají krásu rysů, které pozastírá, ale naopak k nim ještě víc vábí pozornost. Paní Montoniová si však na té tváři nepovšimla ničeho krom neobyčejné bledosti, a hned za to neteř pokárala. Řekla jí, že nemá proč se takhle vzrušovat, a požádala ji, aby brala víc ohledů na své okolí a nedávala celému světu tak okatě najevo, že se nedokáže přenést přes tak banální věc, jako je rozchod s člověkem, který si ji vůbec nezasloužil. Emiliiny bledé líce zrudly po těch slovech do nachova, nikoli však hněvem, ale hrdostí. Neřekla na to nic. Brzy poté vstoupil do ranního salónku Montoni. Prohodil jen pár vět a podle všeho se již nemohl dočkat, až budou na cestě.

Okna salónku byla obrácena do zahrady, a jak Emilie kolem nich přecházela, zabloudil její zrak k místu, kde se předešlé noci

rozloučila s Valancourtem. Srdce se jí sevřelo bolestí a rychle se odvrátila, aby ta vzpomínka nebyla tak živá.

Zavazadla byla konečně naložena, cestující nastoupili do kočárů, a kdyby zámek nestál tak blízko míst, kde nyní prodléval Valancourt, odjížděla by Emilie odtamtud bez jediného lítostivého povzdychnutí.

Z malého návrší se ohlédla na Toulouse a na vzdálené pláň Gaskoňska, za nimiž se na samém obzoru zjevovaly rozeklané vrcholky Pyrenejí, zalité ranním sluncem. „Mé drahé hory,“ posteskla si, „kdypak vás asi opět spatřím a co všechno mě může do té doby potkat! Kdybych mohla mít jistotu, že se k vám opět vrátím a že Valancourt bude dosud žít jen pro mne, odjížděla bych od vás s pokojnou myslí. On se dál bude na vás dívat, až budu daleko odtud!“

Táhlým úvozem viděla ještě dlouho krajinu, z níž se vzdalovala, třebaže jí stromy na obou stranách stále víc bránily ve výhledu. Mezi tmavým listím však dosud prosvítaly namodralé hory a Emilie se po nich nepřestala ohlížet, dokud je husté větve zcela nezakryly jejím zrakům.

Její pozornost však záhy upoutalo něco jiného. Kousek před nimi ubíral se po vysokém břehu silnice nějaký muž. Klobouk s vojenským chocholem měl stažen hluboko do čela a Emilie by mu snad ani nevěnovala zvláštní pozornost, ale jakmile zaslechl rachot kol, prudce se otočil, a tu poznala, že to není nikdo jiný než sám Valancourt. Pokynul jí, seskočil na silnici a oknem jí vtiskl do ruky dopis. Usmál se na ni, jak kolem projížděla, ve snaze zakrýt své zoufalství. Ten úsměv se jí navždy vryl do paměti! Vyklonila se z okna a spatřila ho stát nad úvozem – opíral se o kmen mohutného stromu, jehož větve se mu klenuly nad hlavou, a upřeně hleděl za kočárem. Zamával jí a Emilie se na něj dívala, dokud se jeho postava nezačala rozplývat v dálce a dokud jí pak nadobro nezmizel za zákrutem silnice.

Zastavili u jakéhosi letohrádku, aby přibrali signora Cavigniho, a pokračovali pak v cestě Languedokem. Emilie jela v druhém kočáře, kde jí bylo nedůstojně přiděleno místo spolu s komornou paní Montoniové. Ráda by si přečetla Valancourtův dopis, ale přítomnost služebné ji od toho zrazovala, neboť se nedovedla smířit s pomyšlením, že by se někdo druhý mohl stát svědkem pohnutí, jež by při tom mohla dát najevo. Touha seznámit se s obsahem tohoto posledního Valancourtova sdělení byla však nicméně tak silná, že se navzdory svému předsevzetí každou chvíli nedočkavou rukou užuž chystala rozlomit pečť.

Nakonec dojeli do nějaké vsi, kde si však dali jen vyměnit koně, takže ani nevystoupili z kočárů, a Emilie musela čekat až do oběda, než se jí naskytla příležitost, aby si dopis v klidu přečetla. Ačkoli nikdy nepochybovala o Valancourtově upřímnosti, nové důkazy o jeho lásce, kterých se jí v něm dostalo, působily na ni jako hojivý balzám. Poplakala si nad jeho řádky a uschovala potom dopis tak, aby jej měla vždy po ruce a mohla se jím, kdykoli by jí bylo obzvlášť teskno, znovu potěšit. Poprvé od okamžiku, kdy se rozešli, měla nyní dojem, že jí vzpomínka na milého nemusí přinášet jen nepřestajnou bolest. Umínila si rovněž vyhovět několika přáním, jež ve svém listě vyslovil, neboť dobře poznala, že mu je diktovala jeho láska, a cítila také, že jejich plnění jí pomůže aspoň na chvíli lépe snášet útrapy jejich odloučení. Zvlášť ji zaujala a zároveň dojala prosba, aby si na něho vzpomněla vždy při západu slunce. „Tak budeme v myšlenkách vždy spolu,“ napsal. „Já sám na to nikdy nezapomenu a budu šťasten při pomyšlení, že Vaše oči se upírají do týchž míst a že v duchu jeden s druhým rozmlouváme. Ani nevíte, Emilie, kolik útěchy si od těch chvil slibuji, ale věřím, že se o tom sama přesvědčíte.“

Není třeba zdůrazňovat, s jakým rozechvěním upírala Emilie ten večer oči k západu, kde se v dáli slunce pomalu sklánělo nad krajinu, v níž nyní prodléval Valancourt! Byly to hezké chvíle a od Montoniho sňatku s její tetou nepocítila snad větší úlevy.

Několik dní projížděli rovinami Languedoku, než dorazili do Dauphiné, nějaký čas se proplétali mezi horami té romantické provincie, ale pak již museli vysednout z kočárů a začali stoupat do Alp. Tam se před jejich zraky rozestřely výjevy tak úžasné krásy, že ani ta nejkvětnatější řeč by nebyla s to je vypodobnit! Emilie byla tou krásou tak uchválena, že někdy na okamžik pozapomněla i na Valancourta, většinou však myslela na něj tím toužebněji. Připomněla si, jak se cestou po Pyrenejích spolu obdivovali podobným výjevům a jak si tenkrát říkala, že se jim snad v celém světě nic nevyrovná. Jak často by se s ním teď ráda podělila o nové dojmy, jež v ní ta krásná krajina probouzela, jak vroucně si přála, aby i on jich byl účasten! Někdy si i začala představovat, jaké poznámky by k tomu či onomu asi přičinil, a v duchu jej téměř viděla před sebou. Zdálo se jí, jako by se povznesla do jiného světa a jako by všechny své přízemnější myšlenky a city zanechala tam dole. Její mysl i srdce naplňovaly nyní pouze představy a pocity čehosi vznešeného a velkolepého.

V tomto povzneseném, a přece tklivém rozpoložení vítala nyní v myšlenkách Valancourta pokaždé, když se cestou po Alpách na sklonku dne dívala, jak zářivý kotouč slunce zvolna mizí za hřebeny hor, jak se poslední zarudlé odstíny zachycují na zasněžených vrcholcích a na krajinu se tiše snáší soumrak. A když pohasly i poslední záblesky, odtrhávala zraky od západu s teskným pocitem lítosti, kterou často zakoušíme, kdykoli se vzdálíme od milovaného přítele. A ten pocit osamělosti zvyšoval ještě houstnoucí soumrak a šepotavé zvuky, jež bývá slyšet, jen když tma zbystří naši pozornost, a které tichu kolem dávají tím více vyniknout – šelest listů v korunách stromů, poslední povzdech vánku, který se ztiší po západu slunce, nebo šumění vzdálené bystřiny.

Během prvních dní jejich cesty po Alpách krajina rychle měnila svůj ráz, místa, kde nebylo vidět živou duši, střídala se s obydlenými údolíčky, zúrodněná pole s nehostinnými úhory. Při samém okraji hrozivých srázů i v úžlabinách hor, které se často vypínaly

až nad oblaky, zahlédli někdy vesničku, bání kostela či věže nějakého kláštera, u úpatí mramorových nebo žulových skalních stěn se zelenaly louky a vinohrady; mohutné štíty, zpestřené horskou vegetací, nebo holé a rozpukané, zdvihaly se jeden za druhým do nebetyčných výšin, odkud si pod zasněženými hřebeny razil cestu vodopád a s burácivým hukotem se řítíl do údolí.

Na vrcholcích Mont Cenisu ležel dosud sníh, ale Emilie, když se dívala na průzračné jezero a široký průsmyk uprostřed rozeklaných skal, si v duchu představovala, jak nádherně se to všechno zazelená, až sněhy roztají, a jak pastýři, až nahoru na rozkvetlé stráně vyvedou z Piemontu svá stáda, ožíví tu arkadskou krajinu i arkadskými postavami.

Když začali klesat na italskou stranu, skalní útvary ještě zmohutněly, a jak se v různou denní dobu zbarvovaly do stále nových a nových odstínů, skýtaly ještě velkolepější a malebnější podívanou. Emilie se nemohla nabažit pohledu na zasněžené vrcholky hor, ráno zarůžovělé od červánků, v poledne zalité slunečním jasnem a navečer slabě znachovělé. O člověku vydávala nyní tu a tam svědectví jen pastýřova chýše, lovecká chata či lávka z kmene stromu, nahrubo přitesaná a jen tak přehozená přes horskou bystřinu, aby lovec měl usnadněnu cestu na své výpravě za kamzíky. Skály všude kolem byly však tak divoké a srázné, že nebýt toho výtvaru lidských rukou, dalo by se sotva věřit, že by se tam kromě kamzíků a vlků mohl někdo odvážit. Když se Emilie zahleděla na jednu z těch nebezpečných lávek, klenoucí se nad zpěněným vodopádem, vyrojily se jí v hlavě obrazy, které pak uspořádala do následujících veršů:

Výpravná znělka

*Znavený poutník, který bloudí kdesi
na pustých srázích cestou po Alpách,
celou noc zlézá krkolomné tesy,*

*kde číhá smrt a každý krok je strach,
svou velkou radost zakrýt nedovede,
když náhle spatří osamělou chýši
pod klenbou stromů v záři luny bledé.
Své vzrušení jen s přemáháním tiší,
ale tu před ním strašná propast zeje,
nevede přes ni nic než vratký kmen!
Stojí tam zemdlelý a bez naděje,
zří černou tmou a slabé třpyty jen
hluboko pod sebou, kde hučí proud
uprostřed divých rozeklaných skal.
Zoufale váhá, neví, kam se hnout,
bojí se vrátit, netroufá si dál.
Pak na kmen stoupne, je tam zrádný stín,
uklouzne, vzkřikne — padá do hlubin!*

Někdy je cesta vyvedla až nad oblaky, kde Emilie v němém úžasu zírala na bílé vzduté moře pod sebou, někdy husté a neprůhledné (tak asi vypadal chaos, z něhož vznikl svět), jindy zas prořídle v tenkou, místy protrhanou clonu, pod níž bylo možno zahlédnout krajinu dole – vodopád řítící se za neutuchajícího burácení z horských srázů, hřebeny, na kterých se bělal věčný sníh, i svahy s černými zasmušilými hvozdy. Ale nikdo by nedokázal popsat její nadšení, když prošli tím oblačným mořem a jejím zrakům se poprvé zjevil pohled na Itálii – když se z hřebene nad jednou ze strašných propastí, zejících pod Mont Cenisem a střechách vstup do toho kouzelného kraje, zadívala na mraky, jež pod ní pluly, a jak odpluly, spatřila přímo pod sebou zelené luhy Piemontu a za nimi roviny Lombardie, které se táhly v širou dál a na nichž se na mlhavém obzoru nejasně rýsovaly věže Turína.

Všechno, co viděla v blízkém okolí – mohutná horstva nahoře, hluboké srázy pod sebou, zvlněné doubravy a bory lemující úpatí

hor nebo hvozdy černající se v jejich proláklínách, vodopády řítící se přes balvany a skalní útesy tak prudce, že někdy připomínaly mlžnou stuhu a jindy zas ledový pás – to všechno připadalo jí nyní ještě velebnější a nádhernější na pozadí té poklidné italské krajiny, která se dole prostírala až k vzdálenému obzoru, kde pak jako by země v namodralém odstínu splývala s oblohou.

Paní Montoniová se otrásla, když pohlédla dolů do propasti, po jejímž okraji nosiči kráčeli jistě a svižně téměř jako lehkonoží kamzíci, a také Emilii se při tom pohledu zatajil dech. S jejím strachem mísily se však pocity nadšení, obdivu, úžasu a zvláštního rozechvění, jaké až dosud nepoznala.

Nosiči došli na malou plošinku, kde se zastavili ke krátkému odpočinku, a ostatní se zatím usadili na skalním výčnělku, což Montonimu s Cavignim poskytlo příležitost k obnovení starého sporu o tom, kterým průsmykem přešel Hannibal Alpy. Montoni zastával názor, že to byl Mont Cenis, a Cavigni zase, že to byl Svatý Bernard. Naslouchající Emilie si začala představovat, kolik útrap ho asi musel stát ten odvážný a nebezpečný podnik. Viděla zástup ozbrojenců, jak se prodírají klikatými soutěskami a zdolávají srázné útesy, ozářené za noci ohni nebo pochodněmi, které jim jejich velitel kázal rozžehnout, aby pochod mohl bez prodlení pokračovat. Viděla v duchu záblesky zbraní v kalném přitnutí, třpyt kopí a přilbic i nejasné obrysy rozevlátých korouhví. Tu a tam se soutěskou rozlehl hlas trubky a vzápětí po něm zařinčely zbraně. S hrůzou přihlížela, jak horalé, ukrytí nahoře ve skalách, shazují na pochodující vojsko kamení, jak se vojáci i sloni řítí do propasti, a slyšela i rachot balvanů, valících se za nimi, ale vtom se protrhla z hrůzného snu a ulekla se, když zjistila, že sama sedí v té závratné výši, odkud je ve své obraznosti viděla padat do hlubin.

Paní Montoniová zatím při pohledu na Itálii snila o nádherných palácích a hradech v Benátkách a v Apeninách, podobných těm, kam již brzy, jak věřila, bude uvedena jako paní, a v duchu se již

viděla jako nějakou kněžnu. Ted' již nemusela chovat obavy, které jí bránily pořádat večírky pro toulouské krásy (na něž Montoni, spíš aby ukojil vlastní ješitnost než podle pravdy, rád dělal lechtivé narážky), a umínila si proto, že bude dávat koncerty, ačkoli hudbě vůbec nerozuměla, pěstovat *conversazioni*, ačkoli v umění konverzačním rovněž nikterak nevynikala, a že pokud možno nádhrou svých večírků a okázalostí své domácnosti předčí všechnu benátskou šlechtu. Jistý stín na tu růžovou vidinu jí sice vrhalo pomyslení, že signor, její choť, třebaže neměl nic proti tomu, mohl-li z takových zábav vytěžít něco ve svůj prospěch, hleděl vždy s opovržením na světskou marnivost, která je někdy doprovází, ale pak si řekla, že jistě nepohrdne tím, bude-li se na rozdíl od Francie, kde na to příliš nedbal, moci pochlubit svým jménem mezi přáteli v rodném městě, a znovu se oddala nádherným iluzím, jež ji už předtím tak okouzly.

Jak sestupovali z hor, zimní krajina počala měnit svůj ráz, až se octli v polohách, kde již vládlo teplé, krásné jaro. Obloha začala postupně nabývat oné průzračné, jasně modré barvy, jež je tak typická pro italské podnebí, na skalách se množily ostrůvky svěží zeleně, luční kvítí a kvetoucí keře lemovaly jejich hřebeny, nebo se v trsech či chomáčích vlnily na jejich rozpukaných stěnách. Na dubech a horských jasanech již začaly pukat pupeny. Ještě níž zahlédli tu a tam v nějakém slunném zákoutí myrtu a pomerančovníky, jejichž bílé květy svítily mezi tmavozeleným listím, a k nim se družily červené květy marhaníku i bělavé květy planiky, která se čile rozrůstala vysoko do horských strání, a úplně dole se pak rozkládaly luhy Piemontu, kde se již na svěží trávě popásala první stáda ovcí.

I řeka Dora, která se od Mont Cenisu po mnoho mil prodírala kamenitým korytem podél silnice, vypadala již méně divoce, i když o nic méně romanticky, čím víc se blížila k zeleným údolím Piemontu, kam cestující dorazili před západem slunce. Znovu octla se tu Emi-

lie v idylické krajině, oplývající pokojnou krásou, uprostřed pastvin se stády ovcí a skotu a mezi stráněmi, na nichž se vlnily svěží bory a půvabné keře podobné těm, jaké často viděla i cestou po horách. Na zelených lukách vyrážela již hojnost jarního kvítí, jako byly žluté pryskyřníky nebo fialky, vydychující nepopsatelně líbeznou vůni. Téměř se jí zmocnila touha usadit se v těchto končinách – bydlela by v jedné z těch přívětivých chaloupek, které se v zeleném loubí krčily pod skalními stěnami, a trávila by bezstarostné chvíle v lůně té romantické přírody. Na týdny a měsíce, které měla strávit pod dozorem Montoniho, se již dopředu dívala s obavami, kdežto na ty uplynulé vzpomínala se smutnou lítostí.

Ve své obraznosti promítala si často do této přírodní scenérie i obraz Valancourtův – hned jej viděla stát na samém vršku nějakého útesu a s obdivným úžasem přehlížet tu krásu dole, hned zase v zamyšlení kráčel údolím, co chvíli prodlévaje na místě, aby se zahleděl na krajinu za sebou, načež s tváří rozhořelou básnickým vytržením začal stoupat do nějakého příkrého srázu. Když si znovu připomněla, jak dlouhá doba a jaká dálka je bude od sebe oddělovat, srdce se jí sevřelo bolestí a krajina kolem pro ni již ztratila svůj půvab.

Prošli Novalesou a za soumraku dorazili do starobylého města Susy, které v dřívějších dobách střežilo přístupovou cestu z tohoto alpského průsmyku do Piemontu, ale poté, co byla vynalezena děla, jeho opevnění vzhledem k okolním výšinám pozbyla na významu. Ale pro Emilii to byly právě ty romantické výšiny, ozářené měsíčním svitem, které městečku dole, s jeho mocnými hradbami a baštami a s blikavými světly, dodávaly obzvláštní půvab. Ubytovali se na noc v hostinci, který sice neskýtal mnoho pohodlí, ale přinesli si s sebou hlad, a to je nejlepší kuchař, i únavu, jež je zárukou nejtvrďšího spánku. A zde také Emilie poprvé uslyšela italskou hudbu na italské půdě. Když po večeri seděla u okénka, obráceného do kraje, pozorujíc, jak měsíční světlo klouže po nerovném povrchu hor,

a vzpomínajíc, jak jednou za podobné noci seděla s otcem a s Valancourtem na jednom z pyrenejských útesů, zaslechla pod sebou táhlé a procítěné tóny houslí, které v té chvíli tak dokonale souzněly s jejím rozpoložením, že ji to velmi překvapilo a okouzlo. Cavigni, který přistoupil k oknu, se nad jejím překvapením pousmál. „To není nic zvláštního,“ řekl, „něco podobného uslyšíte snad v každém hostinci, v kterém se cestou zastavíme. Myslím, že je to někdo z rodiny hostinského.“ Emilii, která měla za to, že tak krásně může hrát snad jen nějaký místní učitel hudby, vytrhla ta posměšná slova z libého zasnění, do něhož ji sladký a tklivý hlas houslí ukolébal, a hned nato zaslechla Montoniho, jak dává nějakému sluhovi příkaz, aby kočáry byly připraveny již časně ráno. Rád by, jak dodal, obědval již v Turíně.

Paní Montoniová nedovedla ani sdostatek vyjádřit svou radost nad tím, že má konečně zas pod nohama rovnou zem, a když do nejmenších podrobností vylíčila, co všechno cestou vytrpěla a jaká hrozná nebezpečí tam na ni číhala na každém kroku (přičemž patrně zapomněla, že to vypráví lidem, kteří tam byli s ní), vyjádřila naději, že už brzy ty strašné hory neuvidí a že ji ani celý svět za žádnou cenu nepřinutí, aby se ještě někdy přes ně vydala. Postěžovala si pak na únavu a brzy se odebrala k odpočinku. Také Emilie se uchýlila do své světničky, kde se od Annetty, tetiny komorné, dozvěděla, že Cavigni měl téměř pravdu, pokud šlo o toho hudebníka, který rozezněl své housle tak citlivými prsty, neboť to prý byl syn jednoho venkovana, žijícího v nedalekém údolí. „Jede na karneval do Benátek,“ dodala Annetta, „protože mu všichni říkají, jak pěkně hraje, a že si tím vydělá spoustu peněz. A karneval prý už brzo začne. Ale co mě se týče, já bych radši žila tady mezi těmi krásnými lesy a horami než někde v městě. A slyšela jsem, slečno, že v Benátkách neuvidíme žádné lesy, ani žádné hory nebo louky, protože to město stojí rovnou na moři.“

Emilie dala hovorné Annettě za pravdu, že si ten mladík sotva polepší, a vskrytu si povzdechla, že sama musí vyměnit ryzí krásu těchto končin za hlučné ulice toho rozmařilého města.

Když Annetta odešla, pokoušela se usnout, ale hlavou se jí honily vzpomínky na rodný domov, na Valancourta i na to, za jakých okolností od něho odjížděla. Malovala si v duchu obrázek společného štěstí uprostřed nádherné, prosté přírody, takové, s jakou se, jak se obávala, již navždy rozloučila. A tu si znovu vzpomněla na toho mladého Piemont'ana, který si tak lehkovážně zahrává se svým štěstím, a ráda, že alespoň na chvíli unikne vzpomínkám na věci, které se jí bezprostředněji dotýkaly, zaměstnala svou mysl skládáním následujících veršů:

Piemont'an

*Mládenče rozmilý, jak zněl tvůj smích,
vesele zvučely písně tvé strání!
Proč prcháš z domova, od přátel svých
za štěstím tam, kde se zlatu jen klaní?
Co všechno v duchu si bláhově vysní,
benátské zlatáky počítá již!
K domovu vrací se přec prostou písní,
jak do Alp stoupá dál, výše a výš.
Ještě se ohlédne k rodnému kraji,
v líbezném údolí hluboko dole
vidí svou chaloupku v zeleném háji,
lesy a potůček, louky a pole.
Přátelé, rodiče nejdou mu z hlavy.
Jak bylo veselo pod rodným krovem!
Nyní však odtamtud větřík jen hravý
šeptá mu, smutnému, poslední sbohem.
Večerní stíny již kladou se přes cestu,*

*kteřou se v cizí kraj má dále brát —
pro slávu, přepych a bohatou nevěstu
měl by snad opustit vše, co má rád?
Ne, drahá údolí, ne, milé kopce!
Nebude v dálce kdes pro vás jen vzdychat;
zase k vám na pastvu přizene ovce,
zas jeho písničky budete slýchat.
Benátské zlato již pozbylo moci!
Světélka chaloupky pod loubím stromů
svítí mu v ústrety průzračnou nocí,
vedou jej k přátelům, vedou jej domů!
Mládenče rozmilý, jak zní tvůj smích,
vesele zvučí zas písňě tvé strání.
V domově mileném, u přátel tvých
jasnější štěstí se nad tebou sklání.*

Kapitola XV

Titánie. *Chcete-li v míru s námi tančit rej
a zhlédnout kolo při měsíčku, pojd'te!*
— SEN NOCI SVATOJÁNSKÉ

Druhý den časně zrána vydali se poutníci na cestu do Turína. Úrodnou rovinu, která se od úpatí Alp táhne až k tomu překrásnému městu, nestínilo tehdy ještě devět mil dlouhé stromořadí, ale olivové, morušové a palmové háje, protkané vinicemi, střídaly se s rozlehlými luhy, jimiž poté, co sestoupil z hor, putoval bystrý Pád, aby se u Turína setkal se skromnější Dorou. Jak se blížili k městu, začaly v dálce vystupovat Alpy v celé své velkolepé mohutnosti. V dlouhém sledu zdvihalo se jedno pásmo za druhým, vyšší vrcholky hor se ztrácely v oblacích a některé, ještě vyšší, čnely až vysoko nad ně. Nižší skály se štěpily do fantastických tvarů, tu modravých a tu zas nafialovělých, a protože měnily své odstíny podle toho, jak na ně dopadalo světlo a stín, zdálo se, jako by měnily i svou podobu. Na východ se prostírala rovina Lombardie, za níž se v dálce zdvihaly věže Turína, a za nimi, na samém obzoru, se rýsovaly Apeniny.

Celková krása toho města, s dlouhými řadami kostelů a paláců, rozbíhajících se od hlavního náměstí na všechny strany, každý z nich s průčelím obráceným k vzdáleným Alpám nebo Apeninám – to bylo něco, co Emilie nejenže ve Francii nikdy neviděla, ale ani si to neuměla představit.

Montoni, který byl v Turíně již mnohokrát a nejevil zájem o žádné pamětihodnosti, nevyhověl přání své ženy, aby si šli prohlédnout nějaké paláce. A tak se zdrželi jen na nejnutnější občerstvení a co nejspěšněji hned zas pokračovali v cestě do Benátek. Montoni se celý ten čas choval dosti uzavřeně nebo i povýšeně a odstup, který

přítom obzvlášť okázale dával najevo své paní, rozhodně nepramenil z úcty, ale spíš z přezíravé pýchy a krajní nespokojenosti. Emilie si takřka nevšímal. S Cavignim rozprávěl hlavně o různých politických a vojenských záležitostech, což v oné době, kdy jejich vlast byla ustavičně zmítána vážnými nepokoji, byl pro ně námět nad jiné přitažlivý. Emilii neušlo, že při každé zmínce o nějakém zvlášť srdnatém činu změnil Montoni svůj pochmurný výraz a oči mu dychtivě zahořely, ale přesto v nich vždycky zůstalo i cosi lstivého a ostražitého, a někdy se jí dokonce zdálo, že je to spíš záblesk jakéhosi škodolibého zadostiučinění než projev vrozené chrabrosti, ačkoli ta by se lépe hodila k jeho impozantnímu a vpravdě rytířskému zjevu, jímž se mu světácký Cavigni přes všechnu svou dvornost zdaleka nevyrovnal.

Jen co vjeli do Milánska, vyměnili pánové své francouzské klobouky za červené italské čapky, zdobené výšivkami, a Emilii poněkud překvapilo, že si Montoni na ni připnul důstojnický chochol, kdežto Cavigni si na své ponechal jen pero, jaké se na oněch čapkách běžně nosilo. Nakonec však usoudila, že si Montoni tu hodnost přisvojil z toho prostého důvodu, aby jim to umožnilo bezpečnější průjezd zemí, kde každou chvíli mohli narazit na nějakou tlupu žoldnéřů.

Pustošivé následky války bylo možno pozorovat již na těchto krásných pláních. Tam, kde půda neležela ladem, rozpoznávali často stopy plundrování, vinná réva byla strhána z podpěrných tyčí, po zemi se válely rozšlapané olivy a i morušové stromy osekal nepřítel k rozdělení ohňů, jimiž byly vypáleny dvorce a dědiny jejich majitelů. Emilie se s povzdechem odvrátila od toho neutěšeného obrázku a zahleděla se ke Grajským Alpám, které se tyčily na severu a jejichž pusté srázy mohly pronásledovaným poskytnout bezpečné útočiště.

V dále zahlédli často oddíly pochodujících vojáků a v hostincích při cestě si ověřili, jak nepříjemné následky má domácí válka kromě jiného i pro zásobování. Nic jim však za celou tu dobu nezavdalo

příčinu k tomu, aby se museli strachovat o své bezpečí, a tak celkem klidně pokračovali v cestě do Milána, kde se rovněž nezdrželi prohlídkou města, ba nešli se podívat ani na velkou katedrálu, která se tehdy právě stavěla.

Za Milánem spatřili ještě horší stopy zpusťování, a přestože nyní, jak se zdálo, panoval všude klid, připomínalo to nehybnou tvář, z které již vyprchal život, ale do jejíchž rysů jsou dosud vepsány známky předsmrtných křečí.

Od svého odjezdu z Milána nespatřili dlouho žádné vojsko, a teprve když překročili hranice Milánska, uviděli ke sklonku dne na vzdálených pláních dlouhý zástup mužů, na jejichž kopích a jiné zbroji se odrážely poslední paprsky zapadajícího slunce. Když se průvod přiblížil klikatou silnicí k místu, kde musel projít mezi dvěma pahorky, viděli, jak několik důstojníků na koních z malého návrší udílí své povely. Několik jiných pojíždělo kolem zástupu a podle pokynů těch nahoře rovnali pochodující řady, další pak se oddělili od čela průvodu, které již prošlo soutěskou, a volně poklusávali na louce vpravo.

Když se ještě víc přiblížili, Montoni podle chocholů na čapkách důstojníků i podle praporů a uniforem vojáků, pochodujících za nimi, usoudil, že je to nevelká armáda, jíž velel proslulý kapitán Utaldo, s kterým se stejně jako s několika jinými veliteli osobně znal. Přikázal proto, aby kočáry zůstaly stát u kraje silnice a počkaly, až vojsko kolem nich projde. Zaslechli nyní i tóny vojenského pochodu, které postupně sílily, čím víc se vojsko přibližovalo, a zanedlouho rozpoznala již Emilie bubny a trubky i řinkot činelů a zbraní, jimiž kapela udávala pochodujícím krok.

Montoni zatím již nabyl jistoty, že jsou to skutečně oddíly vítězného Utalda. Vyklonil se proto z okna kočáru a zamával na jejich velitele čapkou. Voják mu pozdrav opětoval tím, že pozdvihl a zase spustil své kopí, ale to se již několik důstojníků, jedoucích opodál zástupu, nahrnulo ke kočáru a začali se s Montonim zdravit jako

staří známí. Brzy nato dorazil ke kočáru sám kapitán. Vojáci za ním se zastavili a čekali, zatímco Ualdo – očividně potěšen tímto setkáním – se dal do řeči s Montonim. Z toho, co říkal, Emilie vyrozuměla, že se vrací z vítězného tažení do svého knížectví a na vozech – byla jich dlouhá řada – si prý veze válečnou kořist, své raněné a také zajaté nepřátele, které hodlá vyměnit za výkupné, jen co bude stvrzeno příměří, o němž se mezi sousedními státy právě jedná. Velitelé se měli druhého dne rozejít, načež se každý s náležitým podílem na kořisti a se svými lidmi hodlal zas vrátit na svůj hrad. Chystali se proto ten večer, dřív než se rozloučí, uspořádat velkou hostinu na oslavu společně dobytého vítězství.

Při pohledu na všechny ty švarné důstojníky se Emilie neubráníla zvláštnímu pocitu – musela se jim v duchu obdivovat, a zároveň z nich na ni šla až jakási hrůza, když viděla jejich rázné, vojenské vystupování, jejich sebevědomí, jímž v sobě nezapřeli šlechtice a jež stavěli na odiv i okázalostí svých úborů, ať již to byly mohutné chocholy na čapkách, rodové erby na prsou, perské šerpy či vzácné a starobylé španělské pláště. Ualdo zatím Montonimu sdělil, že se hodlá utábořit v nedaleké vsi, a přemlouval jej, aby se s ním těch pár mil vrátil a zúčastnil se jejich slavnosti. Také dámy ujišťoval, že jim tam opatří pohodlný ložument, ale Montoni s díky to pozvání odmítl, neboť – uvedl na vysvětlenou – rád by před setměním dorazil do Verony. Hovořili pak spolu ještě chvíli o tom, v jakém stavu jsou silnice tím směrem a jaké poměry tam vládnou, načež se rozloučili.

Poutníci jeli pak dál bez jediné zastávky, ale do Verony přesto dorazili až několik hodin po západu slunce, a tak se Emilie mohla po okolí města rozhlédnout až ráno. Z bran krásné Verony vyjeli velmi časně a zamířili k Padově, kde nastoupili na loď a po Brentě se plavili do Benátek. Tady měla krajina docela jiný vzhled – nikde žádné stopy po válce, která tolik zpustošila úrodné nivy Milánska, naopak všude vládl pokoj a mír. Půvabné břehy Brenty oplývaly bujnou zelení a ladnou elegancí. Emilie s obdivem hleděla na krásné

vily benátských velmožů, na jejich mramorové portiky a kolonády s dlouhými řadami vznosných topolů a cypřišů, na jejich oranžerie, kde všechno bylo v plném květu, i na košaté vrby s hustými tenkými větvemi, smáčeujícími se ve vlnách a chránícími před sluncem veselou společnost, jejíž zpěv k ní občas dolétal na křídlech vánku. Karneval, jak se zdálo, rozšířil se z Benátek po celé délce těchto kouzelných břehů. Po řece směřovaly k městu houfy člunů obsazených těmi nejpestřejšími maškarami a navečer bylo možno každou chvíli pod stromy na tom či onom břehu zahlédnout skupinky rozjařených tanečníků.

Cavigni zatím sděloval Emilii jména velmožů, kterým patřily vily, kolem nichž proploovali, a ke svým informacím přidával jejich spíš zábavné než věcné charakteristiky; nešlo mu přitom ani tak o to, aby se držel pravdy, jako spíš o to, aby se mohl blýsknout svou duchaplností. Emilie se některým jeho výrokům musela s chutí zasmát, ale paní Montoniová, kterou již Cavigniho žertování nebavilo tak jako dřív, byla teď často vážná a zamlklá, kdežto Montoni si ke všemu zachovával svůj obvyklý odstup.

Emiliino nadšení však neznalo mezí, když poprvé zahlédla Benátky s jejich ostrovy, paláci a věžemi, které jako by vyrůstaly přímo z moře, a to vše se v živých barvách chvějivě zrcadlilo na jasné hladině. Slunce se již na západě sklánělo k obzoru, ale dosud zlatou září zalévalo vlny i hory Furlandska, lemující severní pobřeží Jaderského moře, kdežto na mramorové portiky a kolonády Svatého Marka se již ukládaly sytější odstíny podvečera. Jak pluli dál, skvělá nádhera toho města se jim zjevovala stále zřetelněji – prostorné terasy se vzdušnými, a přece majestátními stavbami, které teď, kdy na ně dopadaly paprsky zapadajícího slunce, budily dojem, jako kdyby ani nebyly výtvorem lidských rukou, ale spíš jako by je mávnutím svého proutku vykouzlil z moře nějaký čaroděj.

Brzy poté zmizelo slunce za obzorem a na zemi se tiše příkrádal její vlastní stín; šířil se zvolna po vlnách a začal pak stoupat

po vysokých svazích furlandských hor, až uhasil i poslední kolmé paprsky, vyrážející dosud nad nejvyššími hřebeny, které teď také zahalil průsvitným nafialovělým závojem. Jaké hluboké, lahodné ticho obestřelo v tu chvíli všechno kolem! Celá příroda jako by se uložila k odpočinku a jen nejušlechtilější vzněty plnily v tu chvíli hrud'. A když pak Emilie povznesla oči od spícího světa k širým nebesům, zalily se jí slzami vroucího obdivu a lásky. Z dálky se k ní přes vodu donesly tóny lahodné hudby. Poslouchala jako u vytržení a nikdo z celé společnosti nenarušil kouzlo té chvíle nějakou otázkou. Hudba zaznívala stále hlasitěji, neboť bárka klouzala po vlnách tiše a hladce, jako by ani neplula, ale plyně se vznášela nad hladinou, a pohádkové město se přibližovalo, aby ve svém středu přivítalo nové návštěvníky. Rozpoznali nyní ženský hlas, který za doprovodu několika nástrojů zpíval táhlou sladkobolnou píseň s výrazem chvílemi plným vzrušeného citu, chvílemi zas ztichlým v beznadějném žalu, s vroucností, která rozhodně nebyla pouze předstíraná. Ach, pomyslela si Emilie, vzpomínajíc na Valancourta, ty tóny jdou opravdu od srdce!

Rozhlížela se kolem s dychtivým zaujetím. V hlubokém šeru rozpoznával její zrak jen nejasné obrysy věcí, ale přesto měla dojem, že opodál na moři zahlédla gondolu. Nad hladinou rozezněl se teď za doprovodu nástrojů sborový refrén tak líbezný, jako by se shůry tichou nocí snášely kůry andělské! Pak zase poznenáhlu slábl, jako by svatý sbor znovu stoupal na nebesa, opět zesílil s novým nápo-rem vánku, chvíli se ještě chvějivě nesl povětrím, a nakonec zmlkl docela. To Emilii připomnělo několik veršů jejího zesnulého otce a potichu si je nyní opakovala:

*... často slýchávám,
když rozhostí se ticho půlnoční,
andělské kůry zpívat svatou píseň,
při níž se duše vzhůru povznáší.*

Hluboké ticho, které se rozhostilo, bylo stejně působivé jako píseň, která právě dozněla. Několik minut je nikdo neporušil, až pak hromadným povzdechem jako by se celá společnost probrala ze svého okouzlení. Emilie však ještě dlouho setrvala v sladkobolném rozpoložení, jež v ní ten zážitek vyvolal, ale veselá a rušná podívaná, která se zjevila jejich zrakům, když se bárka přiblížila k náměstí svatého Marka, nakonec zvábila její pozornost. Vycházející měsíc vrhal stříbřité paprsky na terasy, osvětloval portiky s krásnými arkádami i pestrou společnost, jejíž lehké kroky, tiché kytary a ještě tišší hlasy zaznívaly po celé délce kolonád.

Hudebníci, které předtím slyšeli, předjeli nyní Montoniho bárku v jedné z několika gondol, plujících tiše po vodách, ozářených svitem měsíce. Na všech se tísnila veselá společnost, vystavovala rozpálené tváře chladivému vánku a většinou se zabavovala zpěvem – hudbou o to lahodnější, že ji doprovázelo šplouchání vln, nad jejichž povrchem se vznášela, i rovnoměrné záběry vesel, čeřících lesklou hladinu. Emilie se dívala a poslouchala, a připadala si jako v nějaké pohádce. I paní Montoniová byla okouzlena. Montoni si blahopřál k svému návratu do Benátek, které označil za nejkrásnější město na světě, a Cavigni byl ještě veselejší a živější než obvykle.

Bárka vplula pak do Velkého kanálu, kde stál Montoniho dům. A tady rozestřely se před Emilií zas jiné výjevy velkolepé krásy, jaké by si ani v nejbujnější fantazii nedokázala představit, když z vodní hladiny patřila na paláce Sansovinovy a Palladiovy. K sluchu jí doléhaly sladké kantilény, zaznívající z břehů po obou stranách kanálu i z gondol na jeho hladině, a na terasách viděla ve světle luny tančit hloučky maškar, které vypadaly, jako by se tu octly přímo z pohádky.

Bárka zastavila před portikem velkého domu, z něhož se vynořil Montoniho sluha, a jak společnost vystupovala z lodi, spěchal jí přes terasu naproti. Z portiku prošli pak skvostnou dvoranou k mramorovému schodišti, po kterém vystoupili do salónu zařízeného ve

stylu tak velkolepém, že to Emilii až překvapilo. Stěny a strop byly ozdobeny freskami s historickými a alegorickými výjevy. Místnost osvětlovaly stříbrné trojramenné svícny, zavěšené na řetězech z téhož kovu, podlahu pokrývaly indické koberce pestrých barev a vzorů, potahy na otomanech a drapérie na oknech byly ze světle zeleného, zlatem protkávaného hedvábí se zeleným a zlatým třepením. Okny nad balkónem vnikal dovnitř příjemný, osvěživý vánek spolu s pestrou směsicí hlasů a hudby, která se sem nesla od kanálu. Nádhra toho zařízení nešla Emilii dohromady s uzavřenou povahou Montoniho a s úžasem se nyní rozpomněla i na to, co slyšela o jeho zoufalých majetkových poměrech. „Ach,“ řekla si v duchu, „kdyby jen Valancourt mohl vidět tenhle dům, pak by byl jistě klidnější! To by ho určitě přesvědčilo, že ty řeči byly naprosto nepodložené.“

Paní Montoniová se již opět začala tvářit jako vznešená kněžna, ale Montoni jevil značný neklid a nespokojenost a nenašel v sobě ani tolik zdvořilosti, aby svou paní v novém domově aspoň uvítal.

Brzy vydal příkaz, aby mu připravili jeho gondolu, a spolu s Cavignim se odejel vmísit do všeobecného veselí. Paní Montoniová propadla hned nato chmurným myšlenkám. Emilie, kterou okouzlovalo všechno, co kolem sebe viděla, se ji pokoušela trochu rozptýlit, ale u paní Montoniové chvilkový rozmar nebo špatná nálada pokaždé převládly nad rozumným uvažováním, jak se i nyní zračilo v jejích odpovědích, a tak se Emilie nakonec vzdala svých pokusů a uchýlila se k oknu, aby se potěšila pohledem na věci, které byly pro ni tak nové a přitažlivé.

První, co zvánilo její pozornost, byla skupina tanečníků na terase pod oknem. K tanci jim vyhrávala kytara a několik jiných nástrojů. Děvče, které hrálo na kytaru, a jiné s tamburínou pohybovaly se mezi tanečnicemi tak vesele a plavně, že by to snad i bohyni smutku muselo vytrhnout z nejchmurnějšího rozpoložení. Potom se na terasu přihrnul zástup fantastických postav: některé byly oblečeny jako

gondoliéři, jiné jako minstrelové a masky těch dalších se snad ani nedaly popsat. Zpívaly po skupinkách za doprovodu libozvučných nástrojů. Opodál sloupořadí se zpěváci zastavili a Emilie rozpoznala verše Ariostovy. Zpívali o válkách mezi Maury a Karlem Velikým a o strastech Orlandových. Nato se rytmus změnil a do ticha zazněly tklivé verše Petrarkovy. Vroucná, ryze italská hudba, přednášená s pravou italskou procítěností, a kouzlo benátské měsíční noci dodávaly jejich jímavé kráse ještě větší půvab.

Emilie poslouchala s vřelým zaujetím; po tvářích jí kanuly slzy a v duchu se přenesla zpátky do Francie a k Valancourtovi. Každý další sonet, ještě tklivější a dojemnější než ten předchozí, jako by ji víc a víc očarovával svou melancholickou líbezností. S lítostí se dívala za vzdalujícími se hudebníky a pozorně naslouchala slábnoucí písni, až poslední téměř nezřetelné tóny dozněly ve vlahé noci. Stála tam pak se smutkem v srdci, jemuž čas dal roztát v něžný stesk, v onom pokojném a tklivém rozpoložení, jaké v nás vyvolává sladká hudba, pohled na krásnou, měsícem ozářenou krajinu a vzpomínka na chvíle strávené s milovanými přáteli, nyní již navždy pro nás ztracenými. Ano, to jsou chvíle, jež duše zakouší jak „rozpomínky na hudbu, jež odezněla v dáli“.

Zanedlouho upoutaly její pozornost jiné zvuky: zdálky donesl se k jejímu sluchu velebný souzvuk lesních rohů, a když viděla, jak se ihned poté gondoly řadí u okrajů teras, přehodila si přes obličej závoj a vyšla na balkón. Na vzdálenějším konci kanálu zahlédla jakýsi průvod, plynoucí po ozářené hladině. Čím víc se průvod přibližoval, rohy i jiné nástroje zněly stále hlasitěji a záhy nato měla dojem, jako by se z oceánu vynořila mytická božstva města – neboť po zčeřených vlnách připlouval k ní Neptun se svou královnou, zosobňující Venezii, a kolem nich zástup Tritonů a mořských nymf. Fantastická nádhera té podívané, spolu s velkolepou krásou okolních paláců, budila dojem, jako by se snad najednou proměnil ve skutečnost sen nějakého básníka, a vidiny, jež ten pohled roznítil v Emiliině obraznosti, táhly jí

hlavou ještě dlouho poté, co se průvod vzdálil. Zvláště ji zaujala představa, jak asi žijí mořské nymfy, a na chvíli dokonce pocítila touhu, aby se mohla zbavit své smrtelné tělesnosti, vnořit se do zelenavých vln a spolu s nimi se oddat jejich rozkošem a hrám.

„Jaká by to byla krása,“ říkala si, „kdybych mohla žít v korálových hájích a v křišťálových jeskyních oceánu s mořskými vílami, svými sestřičkami! Naslouchala bych šumění vod a šepotu lastur Tritonů, po západu slunce bych se dávala unášet vlnami okolo divokých skal a podél rozeklaných břehů, kam občas zabloudí jen opuštěný milenec, aby se tam vyplakal ze svého žalu. Utěšovala bych jej sladkou hudbou a z lastury bych mu nabídla něco z lahodných plodů, rostoucích v zahradách Neptunova paláce.“

Konec jejímu snění udělala večere pro pouhé smrtelníky a Emilie se musela usmát, když si připomněla, co všechno si dokázala vysnit její fantazie, a když si představila, jak asi by se teta tvářila, kdyby jí o tom pověděla.

Po večeři zůstala teta dlouho vzhůru, ale Montoni se nevracel, a tak si šla nakonec přece lehnout. Užasla-li předtím Emilie nad nádherou salónu, byla nyní neméně překvapena, když viděla, jak nehostinné a špatně zařízené jsou místnosti, jimiž procházela ke své komnatě – byla to řada krásných pokojů, ale tak zpustlých, že je zřejmě již delší čas nikdo neobýval. Na stěnách několika z těchto pokojů visely pozůstatky vybledlých tapisérií, na jiných byly fresky, které vlhkem tak oprýskaly, že se sotva dalo rozeznat, jaké výjevy představují. Nakonec došla do své komnaty, prostorné a vzdušné, ale zanedbané jako ty ostatní, s vysokými mřížovými okny, obrácenými k Jaderskému moři. Pohled na nepřívětivý pokoj ji dosti skličoval, ale vyhlídka na moře ji brzy přivedla na příjemnější myšlenky, a tu si opět vzpomněla na mořskou vílu, jejíž nevinné rozkoše si předtím v duchu tak živě malovala. Aby unikla smutným úvahám, pokusila se nyní představy své hravé fantazie uspořádat v ucelený sled a nějaký čas pak strávila skládáním těchto veršů:

Mořská víla

*Dolů, dolů tisíc sáhů
klesám v mořské hlubiny,
hrají si u skalních prahů
hor, jež z vody k nebi ční.*

*V nitru horských velikánů
slyším mocné řeky hřmít:
odvádím je na tu stranu,
kde chce země vláhu mít.*

*Na můj rozkaz vody pílí
hájem, borem, přes pažit —
k jezerům, kde sestry víly
v kapradí svůj mají byt.*

*Aby se mi odvděčily,
na břehu, když měsíc svítí,
pouštějí se v tanec čilý,
do vody mi házou kvítí.*

*V korálovém loubí líhám,
ráda trávím tam své chvíle:
vodami se vzhůru dívám,
jak tam plují mráčky bílé.*

*A když někdy o půlnoci
spatřím koráb v nočních tmách,
tíše, jak mám ve své moci,
plynu za ním po vlnách.*

*Usnuli již námořníci,
jenom věrný milenec
do vln hledí, smutek v líci —
potěší ho zpěv můj přec?*

*Rozhlíží se kolem sebe,
vidí pouze lodi stín:
nad ním měsíc, hvězdné nebe —
v žasu zírá do hlubin.*

*Pěji zprvu tence, táhle,
sladce zní můj jednohlas.
Potom z lastury své náhle
celý chorál kouzlím zas.*

*Tu mládenec honem taky
druhy vzbudit pospíchá:
napínají sluch i zraky,
zří však už jen do ticha.*

*V zátoku, již chrání lesy,
sličná bárka kotvit směje:
s Tritóny tam pod útesy
pouštíme se v ladné reje.*

*Plesáme tak dlouho spolu.
A když slunce vzejde již,
pospícháme rychle dolů
v Neptunovu vodní říši.*

*Než se slunce opět schýlí,
v křišťálových síních zas*

*krátíme si dlouhou chvíli,
vijem věnce z vodních řas.*

*Všude zvoní zpěv a smích,
pějem písň lasturám,
za zdí síní přejasných
moře doprovod nám hrá.*

*Síně ty jsou jeden třpyt,
všude samý drahokam:
rubín, safír, chryzolit,
smaragd, perla září tam.*

*Ale když se bouře zvedne,
hrom burácí, blesky svítí,
ze skaliska v noci, ve dne
přehlížím to vlnobití.*

*Moře hučí, vítr sténá.
V dálce spatřím koráb vratký,
ráhno skřípe, stříká pěna,
na palubě křik a zmatky!*

*Tu se do vln vrhám směle,
plavu, co mi síly stačí:
na hladině potemnělé
jenom blesky směr mi značí.*

*Tonoucí již křičí děsem,
kdo jich hrůzu vypoví?
S delfíny je rychle nesem
tam, kde vidět ostrovy.*

*Na pustý břeh vyvrženi,
smutně klopí zraky své:
potěší je moje pění
ve vichřici zuřivé?*

*Má hudba je vede k háji
nad divokou příkrou strání,
na stromech tam plody zrají,
větve před větrem tam chrání.*

*Zatím sbory dobrých duchů
na můj povel nelení,
temná mračna v čilém ruchu
v pestrý výjev promění.*

*Tak konejším námořníky.
A když na východě svítá,
vlny zklidní, bohudíky,
utiší se bouře lítá.*

*Někdy Neptun trestající
spoutá mě však v bouřnou noc
a nešťastní námořníci
marně křičí o pomoc.*

*Kdo máš o mou píseň zájem,
přijď, nemáš-li večer strach,
na břeh mořský, kde si hrajem
se sestrami na vlnách.*

Kapitola XVI

*Má oči všude, všemu přijde na kloub,
ten rozumář, nechodí do divadla,
... neposlouchá hudbu,
zřídka se usměje, a když, tak vztekle,
jako by sobě za tu nepřístojnost,
že se jen vůbec mohl čemu usmát.
A tací lidé stání nemají,
dokud je někdo jiný převyšuje.
— JULIUS CAESAR*

Montoni a jeho druh se vrátili domů až dlouho poté, co jitřní úsvit zbarvil hladinu Jaderského moře do zlatova. Pohádkové skupinky, které celou noc tančily na kolonádě svatého Marka, se před ránem vytratily jako nějací duchové. Ale Montoni měl zatím jiné zájmy. Nedbal o nevinné radovánky. Miloval vzrušení, a jen tehdy, musel-li čelit nějakému nebezpečí, proplovat úskalími, o něž se již rozbilo mnohé lidské štěstí, tu teprve jako by se mu v žilách rozproudila krev, tu teprve se cítil ve svém živlu. Život bez vzrušení, bez nějakého vášnivého zaujetí – to nebyl pro něj život, ale živoření. A tak neměl-li právě pro takové zaujetí žádnou závažnější pohnutku, hledal si za ni aspoň nějakou náhražku, která, jakmile si na ni přivykl, nepřipadala mu již tak malicherná. K těmto návykům patřila i záliba v hazardních hrách, k nimž se zpočátku uchyloval čistě z nudy, ale později jim začal propadat s opravdovou náruživostí. A této vášni také předešlé noci holdoval spolu s Cavignim a se společností mladých pánů, kteří měli víc peněz než urozenosti a víc neřestí než toho obojího dohromady. Montoni většinou z nich opovrhoval, ne ani tak pro jejich zlotřilost, jako spíš z toho důvodu, že neměl valné mínění

o jejich schopnostech, a družil se s nimi jen proto, aby je využíval pro své záměry. Bylo však mezi nimi i několik schopnějších a pár takových, s nimiž neváhal navázat důvěrnější styky, ale i těm dával povzneseně najevo svou pánovitost, což mu sice u povah slabších a bojácnějších vynášelo poslušný respekt, ale ty silnější tím vůči sobě jediné zatvrzoval a často popouzel až k lité nenávisti. Měl ovšem mnoho zapřisáhlých nepřátel, ale jejich nevraživost mu byla důkazem jeho moci. A jelikož moc byla jeho hlavním cílem, zakládal si na takové nenávisti možná víc, než kdyby byl se stejným zaujetím uctíván. Tak zženštilý cit jako projev úcty byl pod jeho důstojnost a sám sebou by musel opovrhovat, kdyby si vůbec připustil, že něco takového by mu mohlo polichotit.

K těm několika, které uznával, patřili signorové Bertolini, Orsino a Verezzi. První z nich byl člověk veselý, vznětlivé povahy, lehkomyšlný a rozhazovačný až běda, ale též dobromyslný, statečný a nezáladný. Naproti tomu Orsino byl nepřístupný a domýšlivý, povahy kruté a podezřavé, a třebaže si na moci zakládal víc než na dobré pověsti, snadno se urazil a nemilosrdně se mstil za každou pohanu. Jeho lstivost a vynalézavost, jakož i neúnavná trpělivost, s nimiž se věnoval uskutečňování svých plánů, neznaly mezí. Dokonale ovládal svou tvář i své vášně, pokud kromě pýchy, pomstychtivosti a lakoty ještě nějaké měl. Ale šlo-li mu o uspokojení některé z těch tří, nezastavil se před ničím a žádná překážka mu nebyla dost velká, aby ji svým důmyslem nedokázal překonat. Tento muž byl největším oblíbencem Montoniho. Verezzi byl člověk celkem nadaný, bujně představitivost a otrok roztěkaných vášní. Byl veselý, smyslný a troufalý, ale neměl dost vytrvalosti ani opravdové odvahy, a všechno, co podnikal, dělal z důvodů čistě sobeckých. Unáhlený ve svých záměrech, vždy přesvědčený o zdaru podniku, do kterého se pouštěl, první se do všeho hnal a první toho nechával, ať již šlo o uskutečňování jeho vlastních plánů, nebo nápadů, které převzal od jiných. Pyšný a impulsivní, nerad se někomu podřizoval. Ale ti,

kdo dobře znali jeho povahu a dovedli vystihnout jeho chvilkovou náladu, mohli jej ovládat jako malé dítě.

Takoví byli přátelé, které den po svém příjezdu do Benátek uvedl Montoni do své rodiny a k svému stolu. Ke společnosti patřil ještě benátský šlechtic hrabě Morano a signora Livona, kterou Montoni představil své choti jako dámu velice zasloužilou; přišla již dopoledne, aby paní Montoniovou uvítala v Benátkách, a při té příležitosti byla pozvána k obědu.

Poklony signorů přijímala paní Montoniová se zjevnou nelibostí. Upadli u ní v nemilost, protože byli přáteli jejího manžela; měla jim za zlé, že jejich přičiněním se minulou noc až do pozdních ranních hodin zdržoval kdesi mimo dům, a protože viděla, že sama nemá na Montoniho žádný vliv, žárlila na ně v přesvědčení, že jejich společnosti dává přednost před její vlastní. Jen hraběti Moranovi zajistil jeho titul přízeň, kterou odmítla projevit ostatním hostům. Ve srovnání s její zatrpklou tváří a přezíravým chováním, s její okázale nevkusnou toaletou, neboť se dosud nepřízpůsobila benátskému vkusu, vynikala tím víc do popředí krása, skromnost i milá prostota Emiliina.

Společnost kolem sebe prohlížela si Emilie spíše se zájmem než s potěšením. Kráse a roztomilosti signory Livony však nemohla odolat, a když slyšela její lahodný hlas a všimla si jejích laskavých pohledů, probudilo to v ní vřelou náklonnost, jakou již dlouho k nikomu nepocítila.

Když se kvečeru trochu ochladilo, nalodila se společnost na Montoniho gondolu a jela se projet po moři. Na vlnách se dosud odrážely paprsky zapadajícího slunce a uchytily se pak na západě, kde jejich zlatý třpyt smutně pohasínal, zatímco na tmavomodré klenbě oblohy se již začaly rozžít hvězdy. Emilie seděla v tichém zasnění, ale to, co kolem sebe viděla, ji stále víc libě vzrušovalo. Na lesklé hladině se zrcadlila druhá, jemně zvlněná obloha s tisícem mihotavých hvězd a s obrysy věží a kolonád a vůkol panovalo velebné ticho, narušované jen slabým šploucháním vln a tóny

vzdálené hudby. Jak naslouchala pravidelným záběrům vesel a táhlé melodii, doléhající k ní v slabých záchvěvech, připomněla si Emilie znovu St. Auberta a Valancourta a do očí jí vyhrkly slzy. Měsíc svítil v houstnoucí tmě stále jasněji, a jak stříbrným svitem zalil její tvář, pozakrytou černým závojem, dal ještě víc vyniknout jejím nenapodobitelně něžným rysům. Připomínala v tu chvíli obraz madony s cituplným výrazem Magdalény. Oči pozdvižené ve vroucném rozjímání a slza, která se třeptila na její tváři, jen ještě dotvrzovaly oprávněnost tohoto přirovnání.

Poslední tóny hudby dávno odumřely v dálce, neboť gondola se již značně odpoutala od břehu, a tak se společnost rozhodla, že si sama zahraje a zazpívá. Hrabě Morano, který seděl vedle Emilie a již nějaký čas ji tiše pozoroval, uchopil loutnu a citlivými prsty jal se vyluzovat z jejích strun lahodné akordy, jež pak jeho hlas, pěkný tenor, doprovodil rondem plným jímavé krásy. Na něho hodila by se v tu chvíli tato překrásná apoteóza anglického básníka, kdyby byla tenkrát již existovala:

*Rozezni struny, pane můj,
leč dotýkej je rukou nábožnou!
Ať tóny prolnou sluchem noci tak,
až Melancholie se ze sna vzbudí
a Nedbalost v ráz pozornou se stane!*

S takovou procítěností zpíval hrabě následující

Rondel

*Něžná jak luny svit, jenž kane
na vlny jemně zčeřené,
něžná jak větřík, který vane
na plachty hrdě vztyčené,*

*něžná jak šumot neustálý,
s nímž moře břeh svůj objímá,
nebo jak píseň, jež zní v dáli —
tak něžná je i duše má.*

*Věrná jak vlna luně jasné,
věrná jak plachta větru svému,
věrná jak duše hudbě krásné
či hudba moři benátskému...*

*něžná jak luny svit, jenž kane
na vlny jemně vzdouvané —
tak něžná láska ve mně plane,
tak věrná Tobě zůstane.*

Kadence, s níž od třetí sloky přešel k repetici prvních dvou veršů sloky počáteční, jemnost, s níž odezpíval další verš a tklivý důraz, jež kladl na každé slovo posledního, svědčily o neobyčejném hudebním cítění. Když skončil, podal s povzdechem loutnu Emilii a ta, aby se nezdálo, že se chce nechat prosit, začala ihned hrát. Zpívala smutnou melodii, jednu z lidových písní svého rodného kraje, s jímavou prostotou, jež jejímu přednesu dodávala okouzlující půvab. Ale ta melodie jí znovu připomněla místa, kde ji tak často slýchávala, i známé tváře, jež přitom vídávala, a tu se již neovládla, hlas se jí zachvěl a zmlkl; i ruka na loutně jako by rázem ztěžkla – ale vzápětí se zas vzpamatovala, zastyděla se, že tak dala najevo své city, a náhle přešla k písni tak veselé a skočné, že se až zdálo, jako by z těch tónů zazníval i svižný dupot tanečníků. „Bravissimo!“ vydralo se ihned z úst uchvácených posluchačů a Emilie musela píseň zopakovat. Nikdo nešetřil chválou, a především snad hrabě, a tleskali jí ještě chvíli poté, co Emilie podala nástroj signoře Livoně, která pak zazpívala s pravou italskou procítěností.

Potom hrabě, Emilie, Cavigni a signora zpívali za doprovodu dvou louten a několika jiných nástrojů kanconety. Občas nástroje najednou umlkly a hlasy se ztišily do téměř neznatelného pianissima, načež po krátké pauze začaly znovu nabírat na síle, k zpěvákům se postupně přidávaly i jednotlivé nástroje, až se nakonec k nebi opět nesl hlasitý sborový refrén.

Montoni, který se při tom nudil, zatím přemýšlel, jak by se své společnosti zbavil nebo jak by s těmi, kteří by měli chuť do hry, utekl odtamtud do kasina. Když hudba na chvíli ustala, navrhl proto, aby se již vrátili na břeh, v čemž jej horlivě podporoval i Orsino, ale hrabě a někteří další pánové jim v tom stejně horlivě odporovali.

Montoni však dále přemýšlel, jakou omluvu by si našel pro hraběte, neboť jen jemu se cítil nějakou omluvou povinován, aby se dostal na pevninu, když vtom viděl kolem nich míjet prázdný člun vracející se do Benátek. Slyšel, jak si gondoliéři navzájem vyměňují pozdravy, a tu se již neobtěžoval vymýšlením nějaké výmluvy, ale ihned se chopil té příležitosti, svěřil dámy do péče svých přátel a s Orsinem zamířil k městu. Bylo to poprvé, co Emilie zalitovala, že někam odjíždí, neboť v jeho přítomnosti se tam cítila bezpečnější, aniž dobře věděla, čeho by se měla bát. Montoni zatím přistál u Svatého Marka a ihned si pospíšil do kasina, kde se brzy vmísil do zástupu hazardních hráčů.

Emilie, která netušila, že hrabě tajně poslal v Montoniho člunu sluhu pro svou vlastní gondolu a hudebníky, zaslechla teď veselou píseň gondoliérů a brzy nato je zahlédla sedět na zádi připlouvající lodi. Dívala se na jiskřivý třpyt hladiny, rozčeřené jejich vesly, a poslouchala, jak se hudba přibližuje. Postupně rozeznávala i hlasy doprovodných nástrojů a pak již píseň zazněla v plné síle. Gondoliéři na obou lodích se začali pozdravovat, a tu teprve hrabě všechno vysvětlil a vyzval společnost, aby si přesedla do jeho gondoly, která byla velmi krásně a vkusně vyzdobena.

Zatímco se osvěžovali ovocem a zmrzlinou, hudebníci, plující opodál v druhé gondole, začali hrát okouzlující melodie a hrabě, který se posadil vedle Emilie, věnoval pozornost jen jí a občas k ní tichým, ale vzrušeným hlasem pronášel lichotky, jejichž smyslu nemohla nerozumět. Aby se jim vyhnula, dala se do řeči se signorou Livonou a k hraběti se začala chovat poněkud chladněji, ale přes důstojný odstup nedokázala být k němu natolik odměřená, aby jej tím nějak vyvedla z míry. V tu chvíli viděl a slyšel jen ji a o nikoho jiného nejevil zájem. Cavigni to zjevně nesl se značnou nelibostí a co chvíli stíhal hraběte nevraživými pohledy. Emilie velice zneklidněla a nejraději by byla již zpátky v Benátkách, ale musela čekat až téměř do půlnoci, než se gondoly vrátily k náměstí svatého Marka, kde všeobecné veselí právě dostupovalo vrcholu. Již na moři slyšeli zdálky změt' nejrůznějších zvuků, a kdyby se v měsíčním světle nevynořilo město se svými věžemi a terasami, mohlo se snadno stát, že by člověk neobeznámený s tím, kde je a co se tam děje, málem uvěřil, že se ocitl nad prostorami pověstného Neptunova paláce a že všechen ten bujný hláhol a zpěv se k němu nese z vodní hlubiny.

Přistáli u Svatého Marka. Byla krásná noc a veselý ruch na kolonádách zaujal paní Montoniovou tak, že se ochotně nechala od hraběte přemluvit, aby se šli projít po promenádě a potom zašli na večeri do jeho kasina. A pokud vůbec něco dokázalo Emilii vytrhnout z jejích zneuspokojivých úvah, byla to nejspíše ta krásná, malebná a nová podívaná, která se zjevovala jejich zrakům, když procházeli kolem nádherných Palladiových paláců a proplétali se mezi skupinkami rozdováděných maškar.

Nakonec se odebrali do kasina, které bylo zařízeno s neobyčejným vkusem a kde již byla přichystána skvělá hostina. To si již hrabě povšiml Emiliiny upjatosti a pohotově usoudil, že jeho zájmům nejlíp prospěje, získá-li si přízeň paní Montoniové, což mu nepřipadalo nijak obtížné, když si vzpomněl, s jakou ochotou již předtím přistoupila na jeho návrh. Přenesl proto částečně svou

pozornost od Emilie na její tetu, která se vůbec nesnažila zakrýt, jak jí to vyznamenání lichotí, a než se společnost rozešla, měl již hrabě paní Montoniovou zcela na své straně. Kdykoli ji oslovil, její zakaboněná tvář roztála v úsměvu, a ať navrhl, co chtěl, vyslovovala s tím svůj souhlas. Spolu s ostatními ji na příští večer pozval hrabě na kávu do své lože v opeře a Emilie jen zatrnula, když slyšela, že madame pozvání přijímá, a v duchu již shledávala nějakou výmluvu, aby tam s ní nemusela jít.

Bylo již hodně pozdě, když dali zavolat svou gondolu, a Emilii nemálo udivilo, když vyšla z kasina a spatřila, že nad Jadranem již vychází slunce a zábava na náměstí svatého Marka je dosud v plném proudu. Předtím jí únavou již poklesala víčka, ale čerstvý vzduch, vanoucí od moře, ji rychle osvěžil, a asi by zalitovala, že se nemůže ještě chvíli venku pozdržet, kdyby s nimi nebyl hrabě, který vzal na sebe povinnost doprovodit je domů. Tam se dozvěděly, že Montoni se dosud nevrátil. Rozladěná teta se ihned odebrala do své komnaty a Emilie byla konečně zproštěna nevďěčného úkolu dělat jí společnost.

Montoni přišel domů až pozdě dopoledne. Při hře neměl štěstí, hodně prohrál a byl v krajně mrzuté náladě. Než si šel lehnout, měl soukromý rozhovor s Cavignim, na němž pak bylo dlouho znát, že jej to jednání příliš nepotěšilo.

Paní Montoniová za celý den na svého manžela nepromluvila, jen se zle na něj vymračovala. Večer ji přišlo pozdravit několik benátských dam, tak roztomilých, že Emilie byla tou návštěvou nesmírně okouzlena. Chovaly se k novým známým tak přirozeně a mile, jako kdyby se s nimi přátelily již dlouhá léta. Mluvily hned vážně a hned zas vesele, neskrývajíce přitom své city, a dokonce ani madame, ač pro takový druh konverzace neměla valné nadání, takže její neobratnost a neschopnost mluvit o něčem jiném než o sobě působila chvílemi v porovnání s jejich naprostou nenuceností dost směšně, nedokázala jejich půvabu odolat a po nějakém čase se již netvářila tak upjatě.

V krátké přestávce mezi konverzací jedna z dam, která se jmenovala signora Herminie, uchopila loutnu a začala hrát a zpívat tak vesele a samozřejmě, jako kdyby tam byla docela sama. Měla neobyčejně lahodný hlas a zpívala s nesmírným citem, a přece se zdálo, jako by si to ani neuvědomovala, a rozhodně se tím ani v nejmenším nemínila před ostatními pochlubit. Zpívala pro radost svého srdce, jak tam seděla se zpola odhrnutým závojem, ladně držíc svou loutnu a orámována květy a listím popínavých rostlin, zasazených v koších a obrůstajících mřížovou výplň jednoho okna salónu. Emilie na okamžik poodstoupila a nakreslila ji i s jemným náznakem pozadí. Byl to zajímavý portrét, a třebaže by asi neobstál před okem zkušeného kritika, měl v sobě dostatek půvabu a životnosti, aby zapůsobil na divákovu obraznost a city. Když obrázek dokončila, věnovala jej Emilie svému krásnému modelu a dáma byla tím portrétem tak potěšena a tolik se jí líbil jeho oduševnělý výraz, že s milým, okouzlujícím úsměvem Emilii ujistila, že si jej uchová jako památku na jejich přátelství.

Večer se k dámám přidružil Cavigni, kdežto Montoni měl podle všeho nějaké jiné zástoje. V gondole se pak vydali k náměstí svatého Marka, kde se zřejmě veselila táž společnost jako předešlé noci. Chladivý vánek, třpytivé moře, příjemné šplounání vln a ještě líbeznější ozvuky vzdálené hudby, vzdušné arkády a šťastné skupinky, které se pod nimi procházely – jak krásné to všechno spolu s mnoha dalšími věcmi Emilii připadalo teď, kdy nebyla obtěžována dotěrnými pozornostmi hraběte Morana. Zahleděla se na moře, které se ve svitu luny vlnilo u zdí Svatého Marka, a jak se tam na chvíli zastavili, zaslechla pod nimi smutnou píseň gondoliéra, čekajícího v loďce na svého pána, a tu zabloudila v myšlenkách opět k domovu, ke svým přátelům a ke všemu, co jí v její rodné zemi bylo tak drahé.

Ještě chvíli se procházeli, načež se usadili u stolku před kasinem a právě je Cavigni hostil kávou a zmrzlinou, když se k nim připojil hrabě Morano. Jen upozoroval Emilii, upřel na ni pohled plný

nedočkávého roztoužení, ale ta, zvláště když si vzpomněla, jak se již minulý večer vmlouval do její přízně, přijímala jeho pozornost se zjevným ostychem a ožila jen tehdy, když rozmlouvala se signorou Herminií a s jejími přítelkyněmi.

Byla již téměř půlnoc, když se odebrali do opery, která však Emilii nenadchla tak jako vše to, co viděla venku, a tím zřetelněji pociťovala, jak nepatrné jsou i ty nejskvělejší výtvoř umění v porovnání se vznešenou krásou přírody. Srdce se jí nerozbušilo vzrušením, ani jí do očí nevrhly slzy obdivu, jak se jí stávalo, když hleděla na širý oceán nebo na velkolepou klenbu nebeskou a když poslouchala mořský příboj a vzdálenou hudbu, která chvílemi podmalovávala hukot vlnobití. Při té vzpomínce jako by skvělá nádhera, po níž se právě rozhlížela, zcela pobledla.

Čas se pomalu vlekl a Emilie celou tu dobu myslela jen na to, jak by unikla pozornostem hraběte. A protože se protivy v našich myšlenkách často přitahují, kdykoli se na něho podívala, vzpomněla si na Valancourta, a často jí přitom unikl i tichý vzdech.

Několik týdnů uběhlo pak ve znamení běžných návštěv, na kterých se nepříhodovalo nic pozoruhodného; nové prostředí a životní styl tak odlišný od toho, na jaký byla Emilie zvyklá ve Francii – to vše ji velice zaujalo a byla by se snad cítila docela dobře, kdyby se bohužel všude tak často neobjevoval i hrabě Morano. Kdekdo se mu obdivoval pro jeho urozený zjev i vybrané způsoby, a možná že i Emilie by k němu pocítila podobný obdiv, kdyby již v srdci neměla Valancourta a kdyby ji hrabě nepronásledoval na každém kroku, což jí nebylo jen nepříjemné, ale nemohla si přitom také nepovšimnout některých rysů jeho povahy, které mu v jejích očích, i kdyby jinak byl sebevíc dokonalý, chtěj nechtěj musely ubrat na vážnosti.

Montoni brzy po svém návratu do Benátek obdržel dopis od pana Quesnela, který mu psal, že strýc jeho choti zemřel ve své vile na Brentě a že se tudíž co nejdříve vydá na cestu, aby převzal to panství spolu s veškerou ostatní pozůstalostí. Tento strýc byl

bratrem zesnulé matky paní Quesnelové. Montoni s ní byl spřízněn z otcovy strany, a ačkoli na žádné dědictví neměl nárok, a nemohl si proto na ně dělat ani naděje, jen stěží se mu dařilo utajit závist, kterou v něm dopis pana Quesnela vyvolal.

Emilii nemohlo nezamrzet, když viděla, že po jejich odjezdu z Francie Montoni nejenže se nikdy nesnažil projevit její tetě alespoň trochu laskavosti, ale očividně ji zcela zanedbával, a nyní se k ní dokonce choval velmi nerudně a přezíravě. Nikdy si nemyslela, že tetiny nedostatky by mohly uniknout jeho pozornosti, nebo že by jej snad mohla upoutat svou krásou či bystrostí ducha; proto ji tenkrát ten sňatek tolik překvapil. Ale když se tak již rozhodl, nikdy by ji bylo nenapadlo, že tak nepokrytě bude své ženě dávat najevo své pohrdání. Jenže Montoni, který se dal nalákat na údajné bohatství madame Cheronové, byl krutě zklamán zjištěním, že je poměrně chudá a že to před ním tak chytře dokázala utajovat až do chvíle, kdy to přestalo být nutné. Hnětlo jej, že jí sedl na lep ve věci, v které chtěl vyvrát on na ni, a že ho tak přelstila žena, o jejíž inteligenci neměl valné mínění a již takto obětoval svou hrdost a svobodu, aniž jej to uchránilo před zkázou, která se nad ním vznášela jak temné mračno. Paní Montoniová si větší část svého majetku dala připsat na sebe. To, co zbývalo, i když to vůbec neodpovídalo jeho očekávání a nemohlo to ani zdaleka pokrýt jeho potřebu, Montoni prodal a peníze si s sebou přivezl do Benátek, aby ještě nějaký čas mohl klamat veřejnost a učinit poslední pokus o znovunabytí majetku, kterého pozbyl.

Útržkovité zprávy, které Valancourt posbíral o Montoniho charakteru a o jeho majetkových poměrech, byly až příliš pravdivé. Ale časem bude příležitost osvětlit blíže to, co již bylo, i to, co dosud nebylo naznačeno, a na ten čas i příležitost si ještě musíme počkat.

Paní Montoniová neměla v povaze snášet pokorně nějaké příkoří nebo se proti němu ozvat s důstojným klidem. Svou nelibost projevovala s roztrpčeností člověka, který je velmi nedůtklivý nebo

se aspoň neumí dobře ovládat. Za nic na světě by si nepřiznala, že na manželově přezíravém chování by mohla mít sama trochu viny svou neupřímností, a slabošsky setrvala v přesvědčení, že jen ona si zasluhuje politování a že hoden odsouzení je jen a jen Montoni. A protože neměla příliš velký smysl pro morální odpovědnost, uvědomovala si její závažnost jen ve chvílích, kdy se prohřešek proti ní dotýkal jí samé. Její ješitnost utrpěla krutý otřes, už když zjistila, jak hluboce jí Montoni pohrdá, a to ještě zdaleka netušila, jak je to doopravdy s jeho jméním. Jeho dům v Benátkách musel sice svým zařízením nezaujatému pozorovateli aspoň naznačit skutečný stav věcí, ale neříkal zhola nic těm, kdo zaslepeně věřili jen tomu, čemu chtěli věřit. Paní Montoniová si dosud připadala jako vznešená kněžna s palácem v Benátkách a s hradem v Apeninách. A Montoni se skutečně několikrát zmínil, že se na několik týdnů pojedou podívat na hrad Udolfo, aby se přesvědčil, je-li tam všechno v náležitém pořádku, a také aby si vybral poplatky, které mu náležejí. Jak se ukázalo, nebyl v těch místech již dva roky a po tu dobu bydlel na hradě jen starý sluha, o němž Montoni mluvil jako o svém správci.

Emilie vyslechla zmínku o té cestě s radostí, neboť se domnívala, že ji cestování nejen přivede na jiné myšlenky, ale také osvobodí od vytrvalých pozorností hraběte Morana. Na venkově by se též s větším klidem mohla oddávat myšlenkám na Valancourta i svým snům o La Vallée, místě požehnaném pro ni vzpomínkou na drahé rodiče, kterou v ní Valancourtův obraz vzápětí vždycky probouzel. Ty milé představy byly dražší jejímu srdci a přinášely jí větší útěchu než všechny ty okázalé a veselé zábavy, kterých se s tetou účastnila. Staly se pro ni jakýmsi amuletem, chránícím ji před nakažlivými vlivy prostředí, v němž se tou dobou pohybovala, a posilovaly v ní naději na lepší a šťastnější dny; vzbuzovaly v ní pocit, jako kdyby se průhledem mezi temnými a rozeklanými skalami dívala na krásnou, prosluněnou krajinu.

Hrabě Morano však dlouho nezůstal u pouhých pozorností. Vyznal se Emilii ze svých citů a se svým úmyslem ucházet se o její ruku se pak svěřil i Montonimu. A když viděl, že signor je na rozdíl od Emilie tomu návrhu silně nakloněn, nepochyboval při své domýšlivosti, že jeho námluvy budou mít úspěch. Emilii nemile překvapilo, že je tak neodbytný, když mu přece s naprostou otevřeností, která jej v ničem nemohla nechat na pochybách, objasnila své stanovisko.

Hrabě nyní trávil většinu svého času v Montoniho domě, téměř každý den tam obědval a doprovázel madame a Emilii na všech jejich pochůzkách, třebaže mu Emilie na každém kroku dávala najevo, jak je jí jeho společnost nepříjemná. Ale teta se nadchla pro ten sňatek neméně než Montoni, a kdykoli šla někam, kde měl být hrabě Morano, musela tam s ní jít i Emilie.

Montoni přestal nyní hovořit o zamýšlené cestě, o níž by Emilie tak ráda slyšela, a zdržoval se doma jen tehdy, když jej přišel navštívit hrabě nebo signor Orsino. Přátelství mezi ním a Cavignim jako by značně ochladlo, i když Cavigni i nadále bydlel v jeho paláci. S Orsinem se Montoni na celé hodiny zavíral ve své pracovně, a ať již spolu jednali o čemkoli, bylo to jistě něco důležitého, neboť Montoni kvůli těm poradám často v sobě přemáhal svou hráčskou vášeň a zůstával doma třeba i celou noc. Orsino se na rozdíl od dřívějšího tvářil nyní při svých návštěvách velmi tajuplně, což v Emilii vzbuzovalo nejen podiv, ale i značné znepokojení, neboť navzdory tomu, že se uměl tak dobře přetvařovat, nemohly jí za tu dobu, co se s ním znala, uniknout některé skutečné rysy jeho charakteru. Montoni býval po těchto schůzkách ještě zamyšlenější než obvykle. Někdy se zahloubal tak usilovně, že vůbec nevnímal své okolí, a tu jeho tvář brávala na sebe výraz tak zachmuřený, že pohled na ni vyvolával bezděčnou hrůzu; jindy zas mu oči horečně plály, jako by všechny své schopnosti, všechnu svou energii dával do služeb nějakého velkého plánu. Emilie pozorovala ty neklamné známky jeho duševních pochodů s velkým zaujetím, třebaže se při

tom nemohla zbavit nepříjemného, tísnivého pocitu, když si uvědomila, že je zcela v jeho moci. Dávala si však dobrý pozor, aby se o svých obavách nebo pozorováních ani slůvkem neprořekla před paní Montoniovou, která si na svém manželovi kromě jeho obvyklé odměřenosti nevšimla ničeho.

Montonimu byl brzy poté doručen druhý dopis od pana Quesnela; sděloval v něm, že s manželkou přibyl na vilu Miarenti, líčil, jak šťastné okolnosti jej přivedly do Itálie, a končil naléhavou výzvou, aby jej Montoni se svou paní i s neteří přijeli na jeho nové panství navštívit.

Emilie přibližně touž dobou obdržela mnohem zajímavější dopis, který ji alespoň na chvíli přivedl na radostnější myšlenky. Valancourt v naději, že jeho milá dosud je v Benátkách, zkusil své štěstí a normální poštou jí poslal dopis, aby ji ujistil, že se těší dobrému zdraví a že na ni s láskou a bez přestání vzpomíná. Po jejím odjezdu pobyl ještě nějaký čas v Toulouse, aby se mohl potěšit procházkami v místech, kde si ji zvykl vídat po svém boku, a potom odjel na bratrův zámek, který stál v sousedství La Vallée. Po tomto sdělení pak pokračoval: „Kdyby mě odtud nevolala povinnost – musím se totiž vrátit k svému pluku –, nevím, zda bych vůbec dokázal opustit sousedství místa, jež je mi tolik drahé vzpomínkou na Vás. Jen skutečnost, že La Vallée je odtud tak blízko, zdržela mě tak dlouho v Estuvière – jezdím tam již časně ráno, abych se celý den mohl nerušeně toulat končinami, jež kdysi byly Vaším domovem – kde jsem si Vás zvykl vídat, kde jsem mohl slyšet Váš hlas! Obnovil jsem známost s tou starou dobročkou Terezou, která měla velkou radost, že mě vidí a že si se mnou může o Vás popovídat. Nemusím ani podotýkat, jak nesmírně si mě tím naklonila a jak dychtivě jsem naslouchal všemu, co mi o Vás vyprávěla. Uhodnete jistě také, proč hlavně jsem Terezu vyhledal – chtěl jsem si zjednat přístup do zámku a do zahrad, kde ještě nedávno prodlévala má drahá Emilie! A nyní tu tedy chodím a na každém kroku Vás tu potkávám.

Ale nejraděj i sedávám pod rozložitou korunou Vašeho oblíbeného platanu, kde jsme kdysi, Emilie, seděli spolu, kde jsem se Vám poprvé odvážil říci, že Vás miluji. Ach, Emilie, ta vzpomínka je nad mé síly – sedím tu v zasnění, před zamženým zrakem mi vyvstává Váš obraz, tak božsky líbezný a cudný, jak jsem Vás tenkrát viděl, a chtěl bych zas slyšet Váš sladký hlas, při němž se mi srdce rozechvívalo láskou a nadějí. Opírám se o zídku terasy, odkud jsme se spolu dívali na bystrou Garonnu, zatímco jsem Vám líčil, jak divoká a čarovná je krajina u jejích pramenů, ale přitom jsem měl na mysli jen Vás! Ach, Emilie, jsou ty chvíle již navždy za námi – nevrátí se již nikdy víc?“

Na jiném místě pak poznamenal: „Jak jste již asi zjistila, psal jsem svůj dopis mnoho dní, a vrátíte-li se k prvnímu datu, zjistíte, že jsem jej začal psát brzy po Vašem odjezdu z Francie. Psát Vám, to jediné mě dokázalo vytrhnout z mého smutku a učinit Vaši nepřítomnost jakžtakž snesitelnou, nebo spíš, mohu-li to tak říci, to jediné mi pomáhalo nebrat ji na vědomí. Neboť když jsem s Vámi na papíře začal rozmlouvat, když jsem Vám začal líčit každou svou myšlenku, každičkový záchvěv svého srdce – měl jsem téměř dojem, že jste se mnou. To mi také – aspoň čas od času – přinášelo největší útěchu, a já jsem otálel s odesláním svých listů, hlavně proto, abych ty hřejivé chvíle mohl dál prodlužovat, i když jsem věděl, že nic z toho, co jsem napsal, nemůže splnit svůj účel, dokud si to všechno nepřečtete. Kdykoli se mě zmocnil zvlášť silný stesk, jal jsem se Vám na papír vylévat své srdce, a vždy jsem v tom našel úlevu. A kdykoli mě něco sebemíň zaujalo a vneslo do mých dnů alespoň paprsek jasu, spěchal jsem Vám to rychle sdělit, a rovněž v tom jsem nacházel značné uspokojení. Můj dopis je tedy jakýmsi obrázkem mého života a mých myšlenek za uplynulý měsíc – ale ačkoli pro mne byl velmi zajímavý, když jsem jej psal, a doufám že ze stejného důvodu nebude lhostejný ani Vám, obávám se, že jiným čtenářům by se asi zdál jen snůškou nezáživného tlachání. Tak tomu bývá vždycky, kdykoli se pokusíme zachytit nejjemnější záchvěvy své

duše – jsou příliš jemné, aby se daly výrazněji odlišit, lze je pouze zakoušet, a lhostejný pozorovatel je tudíž přejde bez zájmu, zatímco zaujatý čtenář cítí, že všechno to líčení je jen nedokonalé a možná i zbytečné, ledaže snad svědčí o upřímnosti pisatele a pomáhá mu vyzpovídat se ze svých bolestí. Prominete mi, doufám, že se tak dlouho rozepisuji jen o svých citech – neboť jsem ten, kdo miluje!

Právě jsem se však dozvěděl něco, co mě připravuje o mé potěšení oddávat se svým rajským snům a co mi ulehčí mou povinnost vrátit se zpátky k svému pluku – neboť se již nesmím toulat těmi překrásnými háji, kde jsem Vás den co den v duchu potkával. La Vallée je pronajato! Podle toho, co mi sdělila Tereza, mám vážný důvod k předpokladu, že se tak stalo bez Vašeho vědomí, a proto se Vám o tom zmiňuji. Tereza mi v slzách vyprávěla, že již nebude smět sloužit své drahé slečně a že musí opustit zámek, kde prožila tolik šťastných let. A tohle všechno, dodala, bez jediné řádky od slečny, která by jí tu zprávu alespoň trochu osladila. Ale to všechno má na svědomí pan Quesnel, a mám dojem, že ta stará ubožačka ani pořádně neví, co se vlastně děje. Říkala, že od něho dostala dopis, v kterém jí sděluje, že La Vallée bylo pronajato a že vzhledem k tomu, že tam jejích služeb není již zapotřebí, musí se do týdne, kdy má přijet nový nájemce, ze zámku vystěhovat. Již nějaký čas před obdržení toho dopisu Terezu překvapilo, že tam pan Quesnel přijel na návštěvu s jakýmsi cizím pánem, který si s velkým zájmem všechno prohlížel.“

Ke konci dopisu, datovaného týden po této větě, Valancourt připsal: „Byl jsem právě povolán zpátky k svému pluku a odjíždím k němu bez lítosti, neboť již nesmím vkročit do míst, jež jsou tak drahá mému srdci. Dnes ráno jsem zajel do La Vallée a dozvěděl jsem se, že nový nájemce již přijel a že Tereza je již pryč. Nerozpisoval bych se o tom tak dopodrobna, kdybych nebyl přesvědčen, že jste o všech těch opatřeních nebyla informována. Pro Vaše upokojení jsem se o tom člověku pokoušel zjistit něco bližšího, ale bez úspěchu. Je to prý urozený pán, a to je vše, co jsem se stačil dozvědět. Když jsem

pak bloudil kolem zámku, připadalo mi najednou všechno mnohem smutnější než jindy. Měl jsem sto chutí požádat o svolení, abych se směl projít po zahradě – tak rád bych se byl ještě naposledy rozloučil s Vaším oblíbeným platanem a ještě jednou si v jeho stínu na Vás zavzpomínal, ale odolal jsem tomu pokušení, poněvadž jsem u cizích lidí nechtěl zbytečně vyvolávat zvědavost. K rybářské chatě v lese jsem však dosud měl volný přístup. Vydal jsem se k ní a strávil tam hodinu, na kterou dosud myslím s krajním rozechvěním. Ach, Emilie, věřím, že naše odloučení nepotrvá věčně – věřím, že se dožijeme chvíle, kdy se zas spolu shledáme!“

Když Emilie dočetla až sem, nedokázala se již ubránit slzám. Tryskaly z dojetí i z radosti, že Valancourt je zdravý a že čas a její nepřítomnost nevymazaly ani v nejmenším její obraz z jeho srdce. Zvláště silně zapůsobil na ni jeho dopis v těch částech, kde líčil své návštěvy v La Vallée a něžné city, které v něm ta místa probouzela. Trvalo dlouho, než své myšlenky dokázala odpoutat od Valancourta a soustředit je na smysl toho, co jí o La Vallée sděloval. Že pan Quesnel zámeček pronajal, aniž se o tom s ní poradil, ji velice překvapilo a pobouřilo, zejména proto, že si tak neomaleně a bezostyšně přisvojil právo rozhodovat o jejích záležitostech zcela podle své libovůle. Pravda, než odjela z Francie, doporučil jí, aby po dobu své nepřítomnosti zámeček pronajala, což byl z hlediska hospodárnosti celkem rozumný návrh a nedalo se proti němu nic namítat; ale představa, že by dům, který zdělila po svém otci, měla svěřit do rukou nějakých cizích lidí a dovolit jim, aby se tam zařídili po svém, jakož i pomyšlení, že by se tak připravila o domov, kde by v době potřeby mohla hledat bezpečné útočiště – to byly úvahy, které ji už tenkrát měly k tomu, aby se proti něčemu takovému zásadně ohradila. A pak – její otec si přece v poslední hodině na ní vyžádal svatý slib, že se La Vallée nikdy nevzdá! A ten slib, jak měla za to, by byl částečně porušen již tím, kdyby dovolila, aby jejich rodinné sídlo bylo pronajato. Nyní však bylo zřejmé, jak málo dal pan Quesnel

na její připomínky a jak přezíravě se stavěl ke všemu, co nebralo ohledy na hmotný prospěch. Zdálo se také, že ani nepokládal za nutné informovat o svých krocích Montoniho, neboť neviděla žádný důvod, proč by Montoni, kdyby se o tom dozvěděl, chtěl před ní tuto věc utajovat. I to ji velice rozladilo a překvapilo. Ale co jí teď nejvíc leželo na srdci, byla skutečnost, že La Vallée bylo dočasně svěřeno do cizích rukou a že v důsledku toho byla též propuštěna stará a věrná hospodyně jejího otce. „Chudáčku Terezo,“ pomyslela si, „moc peněz sis za dobu své služby u nás nenašetřila, protože jsi vždycky měla soucit s chudými a věřila jsi, že nadosmrti zůstaneš v rodině, které jsi věnovala nejlepší léta svého života. Ubohá Terezo! – teď aby sis na stará kolena hledala nějaké živobytí!“

Při tom pomýšlení ukápla Emilii nejedna hořká slzička. Umínila si, že bude přemýšlet, co by se dalo pro Terezu udělat, a že si o tom též zcela otevřeně promluví s panem Quesnelem. Bála se však, že jeho srdce je příliš sobecké a necitelné. Rozhodla se také, že se pokusí zjistit, zdali se o jejích záležitostech zmínil ve svých dopisech Montonimu, a brzy se jí k tomu naskytla příležitost, když jí signor vzkázal, aby za ním přišla do jeho pracovny. Nepochybovala ani v nejmenším, proč ji k sobě volá – chce jí zřejmě obeznámit s tou částí dopisu pana Quesnela, který se týká pronájmu La Vallée, a okamžitě proto vyzvání uposlechl. Montoni byl ve své pracovně sám.

„Píši právě panu Quesnelovi,“ oznámil Emilii, hned jak tam vstoupila, „v odpověď na dopis, který jsem od něho obdržel před několika dny, a rád bych si při té příležitosti s vámi pohovořil o něčem, co mi v něm mimo jiné sděluje.“

„Já jsem s vámi o tom rovněž chtěla mluvit, pane,“ řekla Emilie.

„Předpokládám, že se k té věci budete chtít vyjádřit,“ odvětil Montoni, „a byl bych rád, kdybyste ji viděla ve stejném světle jako já ostatně jinak to ani není možné. Budete se mnou, doufám, souhlasit, že veškeré sentimentální ohledy, jak se tomu říká, by přitom měly ustoupit zřetelům prospěšnosti.“

„To ráda připouštím, pane,“ podotkla skromně Emilie, „ale ani lidské ohledy by přitom neměly zůstat stranou. Bojím se však, že na takové úvahy je již pozdě, a nezbyvá mi než litovat, že již není v mé moci, abych se proti tomu ujednání postavila.“

„Ano, na to je už pozdě,“ přikývl Montoni, „a protože je tomu tak, jsem rád, že se bez zbytečných stížností podrobujete rozumu a nezbytnosti. Za to vás chválím, a to tím spíše, že to svědčí o pevné vůli, s jakou se u vašeho pohlaví setkáváme jen zřídka. Až budete starší, budete s vděčností vzpomínat na přátele, kteří vás pomáhali uchránit před romantickými a sentimentálními představami, a pak nahlédnete, že jsou to jen bláhové iluze, kterých bychom se měli zbavit hned, jak vyrosteme z dětských střevíčků. Ještě jsem svůj dopis neukončil, a tak můžete připsat svému strýci pár řádek a vyjádřit mu v nich svůj souhlas. Brzy se s ním uvidíte, neboť mám v úmyslu vzít vás s paní Montoniovou na několik dní na Miarenti, a tam si s ním o tom budete moci pohovořit.“

Emilie vzala pero a na rub listu připsala toto:

Je nyní zbytečné, pane, abych vznášela své námitky proti tomu, o čem Vám již – jak mi právě sdělil – píše signor Montoni. Ale byla bych raději, kdyby se celá ta záležitost odbyla s menší unáhleností, abych měla víc času zbavit se nežádoucích předsudků – jak tomu říká signor –, které dosud chovám ve svém srdci. Ale co se stalo, nemůže se odestát. Z hlediska prospěšnosti se rozhodně nedá nic namítat, ale přestože se podvoluji, ráda bych si v té souvislosti s Vámi pohovořila o některých jiných věcech, až budu mít to potěšení se s Vámi uvidět. Než se tak stane, prosím Vás, abyste se postaral o Terezu, na které mi nesmírně záleží.

Vaše oddaná neteř
Emilie St. Aubertová.

Montoni si přečetl Emiliiny řádky a ironicky se nad nimi posmál, ale nic nenamítal a Emilie se pak vrátila do své komnaty, kde usedla ke stolu, aby napsala dopis Valancourtovi. Podrobně mu popsala svou cestu a příjezd do Benátek, vylíčila mu některé nezapomenutelné dojmy, které v ní zanechal přechod přes Alpy, vzrušení, které pocítila, když prvně spatřila Itálii, načež se roze-psala o lidech, s nimiž nyní přichází do styku, a přidala i několik poznámek o chování Montoniho. O hraběti Moranovi se však nezmínila ani jménem, natožpak aby se přiznala k vyznání, které jí učinil, neboť dobře věděla, jak podezíravá je opravdová láska a jak žárlivě se chytá všeho, co by nějak mohlo ohrožovat její zájmy. Za žádnou cenu nechtěla Valancourtovi zavdávat sebemenší příčinu k domněnce, že ve své lásce má nějakého soka.

Hrabě Morano přišel k nim opět druhý den na oběd. Byl v neobyčejně dobré náladě a Emilie měla dojem, že se k ní obrací s jakousi až téměř rozjařenou důvěrností, což předtím nemíval ve zvyku. Snažila se tomu čelit tím, že se k němu chovala ještě chladněji než obvykle, ale zdálo se, jako by to na něho mělo účinek právě opačný. Číhal na příležitost, aby si s ní mohl promluvit o samotě, a nejednou ji o to přímo požádal, ale Emilie pokaždé odpověděla, že od něho nechce slyšet nic, co by pak nebyl ochoten zopakovat před celou společností.

Večer se paní Montoniová se svými hosty vypravila na moře, a když hrabě vedl Emilii k svému zendalettu, pozdvihl její ruku ke svým rtům a začal jí děkovat za její laskavost a dobrotu. Užasle a dotčeně mu rychle svou ruku vyškubla a usoudila, že svá slova mínil ironicky. Ale když došli ke schodům terasy a Emilie podle livřejí gondoliérů zjistila, že dole čeká jen zendaletto hraběte a že ostatní společnost zatím již v několika gondolách odrazila od břehu, rozhodla se nepřipustit žádný soukromý rozhovor, popřála hraběti dobrou noc a zamířila zpátky k portiku. Hrabě se honem vydal za ní, aby se ji pokusil přemluvit a uprosit, ale byl toho ušetřen, neboť

z domu právě v tu chvíli vyšel Montoni, který se ani nenamáhal promluvit, bez okolků uchopil Emilii za ruku a odváděl ji zpátky k zendalettu. Zato Emilie nemlčela. Prosila tiše Montoniho, aby uvážil, jak je to nevhodné a do jak trapné situace by ji tím uvedl, ale signor byl zcela neoblomný.

„To jsou jen hloupé vrtochy,“ prohlásil, „které nehodlám podporovat. Není na tom nic nevhodného!“

V té chvíli nepřipadal hrabě Morano Emilii již jen dotěrný, začal se jí hnusit. To, že ji nepřestal pronásledovat, ač mu jasně řekla, co si o tom všem myslí, to, že její mínění v té věci pokládal zjevně za zcela nepodstatné, když viděl, že má za sebou autoritu Montoniho, naplnilo ji velkým rozhořčením a ještě víc jej to snížilo v jejích očích. Poněkud se jí ulevilo, když viděla, že Montoni hodlá jet s nimi. Zaujal místo po jejím boku a Morano se pak vedle ní posadil z druhé strany. Chvíli všichni mlčeli, zatímco si gondoliéři připravovali vesla, a Emilie s úzkostí očekávala, jaký rozhovor bude po tom tichu následovat. Nakonec se osmělila a sama je přerušila v naději, že tak předejde milostným výlevům Moranovým a výčitkám Montoniho. Montoni jí na nějakou nevinnou poznámku, kterou pronesla, odpověděl velmi úsečně a stroze, ale Morano se hned na ten námět dlouze rozpovídal a svůj výklad zaměřil tak důmyslně, aby jej mohl ukončit lichotivou poklonou. Emilie ji přešla jakoby bez povšimnutí, ale to jej nikterak nemohlo odradit.

„S netrpělivostí jsem čekal,“ obrátil se hrabě přímo k Emilii, „až vám budu moci vyjádřit svou vděčnost – poděkovat vám za vaši dobrotu. Ale musím také poděkovat signoru Montonimu, který mi k tomu takto poskytl příležitost.“ Emilie jej za ta slova obdařila pohledem, v němž se údiv mísil s výrazem nelibosti.

„Proč byste mi měla ztrpčit tu krásnou chvíli,“ pokračoval hrabě, „pohledem tak krutě neúčastným. Proč mě chcete znovu uvrhnout v nejistotu tím, že svým očím dovolíte hovořit jinak než těm sladkým rtům, z nichž přednedávnem vyšlo to přelaskavé prohlášení? O mé

upřímnosti, o mé horoucí náklonnosti k vám nemůžete mít žádné pochybnosti, a proto, rozkošná Emilie, není přec nutné, abyste nadále přede mnou skrývala své city?”

„Pokud bych je kdy před vámi skrývala, pane,“ odpověděla Emilie, která se zatím již vzpamatovala, „nebylo by opravdu nutné, abych tak činila i nadále. Doufala jsem, že mě ušetříte toho, abych vám své stanovisko musela nějak podrobněji objasňovat. Ale protože se tak nestalo, prohlašuji vám tu znovu a naposledy, že svou neodbytností jste se v mých očích připravil i o ten zbytek úcty, kterou jsem k vám zpočátku chovala v domněnání, že si ji zasluhujete.“

„To je neuvěřitelné!“ zvolal Montoni. „Vím, co dokážou ženské vrtochy, ale co je moc je moc! Uvědomujete si, doufám, vážená slečno, že na rozdíl od hraběte Morana nejsem váš ctitel, a proto se nehodlám přizpůsobovat vašim náladám a chvilkovým rozmarům. Nejsem vám tu pro zábavu. Tady se vám dostává nabídky k sňatku, která by dělala čest kterékoli rodině – a vaše, jak se rozpomenete, nepatří k nejurozenějším. Dlouho jsem to s vámi zkoušel po dobrém, ale nyní je v sázce má čest, a s tou si nikdo nesmí zahrávat. Sdělila jste mi své rozhodnutí a neměla jste námitek, abych je hraběti tlumočil jako váš prostředník.“

„V tom vás rozhodně musím poopravit, pane,“ ohradila se Emilie, „mé odpovědi v té věci byly vždy naprosto jednoznačné. Neprávem mě obviňujete z rozmarnosti. A pokud jste se uvolil být mým prostředníkem, je to pro mne pocta, o kterou jsem vás nežádala. Já sama jsem hraběti Moranovi ani vám, pane, nikdy netvrdila nic jiného, než že jeho vzácnou nabídku nemohu přijmout, a opakuji to znovu i nyní.“

Hrabě se po těchto slovech užasle a tázavě zahleděl na Montoniho, v jehož tváři se rovněž zračil úžas, ale u něho to byl úžas pramenící z krajního rozhořčení.

„To už nejsou jen rozmazy, to je věc důvěry!“ obořil se na Emilii. „Chcete snad popřít svoje vlastní slova?“

„Odpovídat na takovou otázku je pod mou důstojnost,“ pravila Emilie a tváře jí polil ruměnec. „Až se zas ovládnete, bude vás mrzet, že jste ji vůbec vyslovil.“

„Mluvte k věci,“ vybídl ji Montoni ještě rozhorlenějším tónem. „Chcete popřít svá vlastní slova? Chcete popřít, že jste uznala – je tomu sotva pár hodin –, že je již pozdě na to, abyste odvolala, co se stalo a nemůže se odestát? A že proto nabídku hraběte přijímáte?“

„To všechno popírám, protože nic takového jsem nikdy neřekla.“

„Neuvěřitelné! Popíráte tedy to, co jste napsala svému strýci panu Quesnelovi? Jestliže ano, vaše vlastní ruka vás usvědčí z nepravdy. Co mi teď na to můžete říci?“ pokračoval Montoni, a zatímco Emilie shledávala vhodná slova, probodával ji očima.

„Vidím teď, pane,“ ozvala se nakonec, „že jste v zajetí nějakého velkého omylu a že i z mé strany jde o nějaké podobné nedorozumění.“

„Prosím vás, nechte už toho přetvařování. Jednejte otevřeně a čestně, pokud to dokážete.“

„Nikdy jsem nejednala jinak, a nepřikládám si to za zásluhu, neboť jsem neměla co skrývat.“

„Jak tomu mám, signore, rozumět?“ zvolal vzrušeně Morano.

„Vyčkejte času, hrabě,“ uklidňoval ho Montoni, „cesty k ženskému srdci jsou hodně křivolaké. A teď, vážená slečno, vaše vysvětlení!“

„Promiňte, pane, ale nezačnu nic vysvětlovat dřív, dokud mi neprojevíte svou důvěru. Nehodlám se svými výroky vystavovat dalším urážkám.“

„Prosím vás, vysvětlíte to,“ dožadoval se hrabě.

„No dobrá,“ připojil se Montoni, „máte mou důvěru. A teď to vysvětlení!“

„Dovolte mi, abych k němu dospěla otázkami.“

„Ptejte se, jak je libo,“ ušklíbl se Montoni pohrdavě.

„O čem jste tedy psal panu Quesnelovi?“

„Ovšemže o tom, čeho se týkala i poznámka, kterou jste pro něho připojila. Dobře jste udělala, když jste se dovolávala mé důvěry ještě před tím, než jste mi položila tuhle otázku.“

„Musím vás poprosit, abyste se vyjádřil přesněji. O čem jste mu psal?“

„O čem jiném než o vzácné nabídce hraběte Morana,“ odvětil Montoni.

„Pak jsme si jeden druhému vůbec nerozuměli,“ ujistila ho Emilie.

„Pak jsme tedy asi jeden druhému vůbec nerozuměli,“ opáčil Montoni, „ani při rozhovoru, který jsme měli předtím, než jste připsala ty řádky? To tedy musím uznat, že vaše umění, jak si s někým nerozumět, je vskutku obdivuhodné!“

Emilie se snažila zadržet slzy, které se jí draly do očí, a odpovědět s náležitou rozhodností: „Když dovolíte, pane, buď mě necháte všechno vysvětlit, nebo budu mlčet.“

„Nemusíte už nic vysvětlovat, vím všechno předem. Ale trvá-li na tom hrabě Morano, řeknu mu to rovnou bez obalu: po našem posledním rozhovoru jste si zas všechno rozmyslela. A bude-li dost trpělivý a ochotný čekat do zítřka, zjistí patrně, že jste se rozmyslela znovu. Ale protože já nemám ani trpělivost, ani ochotu, s nimiž počítáte u svého nápadníka, varuji vás, abyste nepopouzela můj hněv!“

„Montoni, jdete na to moc zhurta,“ ozval se hrabě, který netrpělivě a v úzkostech čekal, kam ten rozhovor povede. „Signoro, buďte tak hodná a řekněte o tom všechno.“

„Signor právem řekl,“ odpověděla Emilie, „že už nic vysvětlovat nemusím. Po tom, co se stalo, bych se zbytečně namáhala. Mně stačí, a musí to, hrabě, stačit i vám, když zopakuji své poslední prohlášení. Doufám, že toho víckrát nebude zapotřebí – a říkám vám proto znovu již opravdu naposledy: nikdy nebudu moci vaši vzácnou nabídku přijmout!“

„Rozkošná Emilie,“ zvolal hrabě vzrušeným hlasem, „nenechávejte se unášet hněvem a buďte spravedlivá! Nedopouštějte, abych trpěl pro urážku, které se dopustil Montoni! Odvolejte...“

„Pro urážku!“ přerušil ho Montoni. „Ale hrabě, nebuďte dětina! Mluvte jako muž a ne jako otrok svých vášní. Zahleděl jste se do hezké tvářičky a nechal byste se od ní tyranizovat!“

„Nepleťte mě, signore, a nechte mě mluvit za sebe. Sám, jak se ukázalo, byste jen všecko pokazil.“

„Jakýkoli rozhovor o té věci, pane,“ prohlásila Emilie, „by byl nejen zbytečný, ale vedl by ještě k horšímu – vyvolal by v každém z nás jen ještě větší hořkost. Chcete-li mi proto udělat něco k vůli, nemluvte již o tom.“

„Ale což by bylo možné, slečno, abych se tak lehko vzdal té, která je největší rozkoší i trýzní mého života? Musím vás milovat, dál se o vás ucházet s neutuchající horoucností – až se přesvědčíte o vřelosti a stálosti mých citů, soucit obměkčí vaše srdce a vy se pak nade mnou smilujete!“

„A myslíte, že vám to bude ke cti? Že si tak zasloužíte nebo získáte náklonnost, které se dožadujete, když víte, že v současné době nemám žádnou možnost, jak se vašemu pronásledování vyhnout?“

V měsíčním světle, které na ni dopadalo, jevila Moranova tvář známky silného pohnutí, kdežto v Montoniho obličeji se zračila pochmurná zloba.

„Pro Boha živého, je tohle vůbec možné?“ vykřikl náhle hrabě. „Signore Montoni, jak je to vlastně? To od vás musím teď žádat vysvětlení!“

„Ode mne, pane? Máte je mít,“ procedil Montoni, „jestli vás vaše vášeň už tak zaslepila, že se bez něho neobejdete. A vy, vážená slečno, poznáte, že s člověkem, který dbá na svou čest, si nemůžete beztretně zahrávat. Já nejsem žádný klouček, abyste si mě vodila na provázku jako nějakou loutku!“

Tato sarkastická poznámka ranila Morana v jeho pýše. Popuzen Montoniho drzou uštěpačností zapomněl v té chvíli na zklamání, jež mu způsobila Emiliina lhostejnost, a rozhodl se jej zahanbit tím, že se postaví na její stranu.

„Ani vám,“ navázal na poslední slova Montoniho, „ani vám tohle jen tak neprojde. Vemte laskavě na vědomí, že máte silnějšího protivníka než jen slabou ženu. Já budu signoru St. Aubertovou chránit před vašimi pohružkami. Podvedl jste mě a za své zklamání byste se teď chtěl mstít na nevinných.“

„Podvedl vás!“ opáčil rychle Montoni a v očích mu zle zablýskalo. „Chcete říct, že moje jednání, moje slova...“ Zarazil se, pokoušeje se potlačit svůj hněv, načež dodal přidušeným hlasem: „Hrabě Morano, na takové výrazy, na takové způsoby nejsem zvyklý. Jste podrážděný a nevíte, co mluvíte – jen proto to přejdu mlčením. Vždyť je to trapné!“

„Trapné, signore?“

„Moje sebeúcta,“ pokračoval klidně Montoni, „si vyžaduje, abych s vámi některé sporné body našeho ujednání prohovořil poněkud obsírněji. Vraťte se se mnou do Benátek a já jsem ochoten přesvědčit vás o vašem omylu.“

„Ochoten, říkáte! Ale já nejsem ochoten vás vyslechnout.“

Montoni se pohrdavě usmál a Emilie, poděšená tím, co viděla a slyšela, nemohla k tomu již déle mlčet. Vysvětlila, k jakému nedorozumění mezi ní a Montonim došlo, vylíčila, kterak se domnívala, že věc, o které se s ní signor radí, se týká jen a jen pronájmu La Vallée, a skončila prosbou, aby okamžitě napsal panu Quesnelovi a uvedl všechno na pravou míru.

Ale Montoni ji nadále poslouchal – nebo to alespoň předstíral – se zjevnou nedůvěrou, kdežto hrabě Morano stále pořádně nevěděl, co si z toho má vybrat. Její vyprávění odvedlo však pozornost posluchačů od bezprostřední příčiny jejich hněvu, takže jejich rozpalené hlavy poněkud zchladly. Montoni požádal hraběte, aby dal svým

sluhům příkaz k návratu do Benátek, kde by si s ním v klidu a mezi čtyřma očima rád o všem pohovořil, a hrabě, usmířen poněkud jeho klidnějším hlasem i chováním a také žádostiv dozvědět se všechno o tom, co způsobilo jeho nynější nesnáze, uvolil se mu vyhovět.

Emilie v naději, že by pro ni ten rozhovor mohl již brzy skončit, snažila se nyní oba usmířit a zabránit tak nějaké osudné šarvátce mezi muži, z nichž jeden ji ještě přednedávnem pronásledoval svými návrhy a druhý zahrnoval nevybíravými urážkami.

Zaradovala se, když opět zaslechla zpěv a smích zaznívající od kanálu, a po chvíli se již opět ocitli mezi jeho impozantními piazzami. Zendaletto zastavilo před Montoniho palácem a hrabě ji spěšně dovedl do dvorany. Tam jej Montoni uchopil za loket a cosi mu tiše pošeptal; Morano pak pozdvihl Emiliinu ruku ke svým rtům, a přestože se ji snažila odtáhnout, vtiskl na ni svůj polibek, a když jí pak něžným hlasem a s pohledem, kterému nemohla nerozumět, popřál dobré noci, vrátil se s Montonim k svému zendalettu.

Emilie odešla do své komnaty, kde v úzkostech přemítala o nespravedlivém a despotickém chování Montoniho, o tvrdošíjně neodbytnosti hraběte i o svém bezvýchodném postavení – daleko od přátel a od své vlasti. Ale třebaže Valancourt, jak to vyžadovalo jeho povolání, musel zůstat ve Francii, odkud jí nemohl poskytnout žádnou ochranu, utěšovalo ji vědomí, že není v širém světě zcela opuštěna a že přece jen má někoho, kdo by s ní vřele soucítil v jejím neštěstí, a kdyby mohl, udělal by všechno, aby ji odtud vysvobodil. Nechtěla mu však působit zbytečnou bolest tím, že by mu po pravdě vyličila, jak doplatila na svou nevěřícnost, když ji tak prozíravě před Montonim varoval, ačkoli na druhé straně ani teď nelitovala, že s ohledem na jeho štěstí – z lásky k němu – odmítla jeho návrh na tajný sňatek. Jisté naděje vkládala do rozhovoru se strýcem, neboť se rozhodla vyličít mu své soužení a poprosit ho, aby jí dovolil vrátit se spolu s ním a s paní Quesnelovou do Francie. Tu si však připomněla, že její milované La Vallée, její jediný domov, jí teď již

nepatří, a do očí jí znovu vytryskly slzy. Bála se, že nemůže očekávat mnoho soucitu od člověka, jako je pan Quesnel – vždyť pronajal její majetek, aniž jej napadlo se s ní o tom poradit, a propustil i starou věrnou služebnou, která neměla střechu nad hlavou, ani nikoho, ke komu by se ve své bídě mohla obrátit o pomoc. Ale i když věděla, že sama teď již ve Francii nemá žádný domov a takřka ani žádné přátele, rozhodla se tam, bude-li to jen trochu možné, vrátit a vymanit se tak z moci Montoniho, jehož panovačnost, kterou jí dal tak nelítostně pocítit, jakož i zpupnost, s níž se choval i vůči jiným, jí nyní naháněly hrůzu. Nechtěla žít u svého strýce, pana Quesnela, jehož chování k jejímu otci i k ní samé ji celkem jednoznačně utvrdilo v názoru, že by tak jen jeden druh útlaku vyměnila za jiný; a stejně tak nehodlala vyhovět Valancourtovu návrhu na okamžitý sňatek, neboť i když některé z důvodů, které v tom před časem ovlivnily její rozhodnutí, již pominuly, ty hlavní tu dosud zůstávaly: a jeho prospěch, jeho štěstí jí byly neustále příliš drahé, než aby dala souhlas k něčemu, co by je již tak záhy v jejich životě (vždyť byli dosud oba tak mladí) mohlo dočista zmařit. Jedno jisté a důstojné útočiště však přesto dosud ve Francii měla. Věděla, že by se mohla vrátit do kláštera, kde jí kdysi všichni prokazovali tolik laskavosti a k němuž měla tak hluboký a vřelý vztah, neboť tam odpočívaly ostatky jejího zesnulého otce. Tam by mohla zůstat v bezpečí a v klidu až do té doby, kdy vyprší lhůta, na kterou bylo La Vallée pronajato, nebo až jí uspořádání záležitostí pana Mottevilla umožní odhadnout, v jakém stavu jsou její majetkové poměry, a podle toho se pak dále rozhodnout.

Pokud šlo o Montoniho chování v souvislosti s jeho dopisem panu Quesnelovi, zůstávalo v ní mnoho pochybností. Nebylo sice vyloučeno, že zpočátku skutečně přikládal jejich rozhovoru jiný smysl, ale přesto jej silně podezírala, že záměrně setrval při svém omylu v domněnání, že se mu ji tak nátlakem podaří přimět, aby se podrobila jeho přání a dala svůj souhlas k sňatku s hrabětem

Moranem. Ale ať již tomu bylo tak či onak, velice ráda by celou tu záležitost panu Quesnelovi osvětlila, a proto nedočkavě – s nadějí i strachem – očekávala den blížící se návštěvy.

Druhého dne paní Montoniová, když byla s Emilií sama, stočila řeč na hraběte Morana a vyslovila svůj podiv nad tím, že se předešlý večer Emilie nepřidala k jejich společnosti a vrátila se tak náhle do Benátek. Emilie jí vyprávěla, co se stalo, vyjádřila své politování nad nedorozuměním, k němuž došlo mezi ní a Montonim, a snažně pak tetu prosila v té věci o pomoc; byla by jí velice zavázána, řekla, kdyby se pokusila manžela přemluvit, aby jakékoli další námluvy hraběte Morana rozhodně odmítl. Brzy se však přesvědčila, že paní Montoniová byla o všem, co se mezi ní a Montonim zběhlo, dobře zpravena již předtím, než se jí o tom Emilie zmínila.

„V tomhle ode mne žádnou pomoc nečekej,“ prohlásila. „Svůj názor jsem ti již řekla a myslím, že signor Montoni dělá dobře, když se tě za každou cenu snaží přimět k souhlasu. Jsou-li mladí lidé tak zaslepeni, že tvrdohlavě jednají proti svým vlastním zájmům, jaké větší dobrodiní je může potkat, než že se najdou přátelé, kteří jim v jejich pošetilosti zabrání? Prosím tě, jaké námitky můžeš mít proti snatku, který se ti tady nabízí? Být hraběnkou je ti snad málo?“

„To vůbec ne, madame,“ odpověděla Emilie, „ale protože po takové poctě nijak netoužím, neprosím vás o nic víc, než aby mi bylo dopřáno to štěstí zůstat tím, čím jsem.“

„Na mou duši, neteři, nedá se říci, že bys neměla dost hrdosti. Můj nešťastný bratr, tvůj otec, byl také tak hrdý, i když se sluší podotknout, že pokud jde o jeho majetek, neměl být na co.“

Rozhořčení, které se jí po té škodolibé narážce na jejího otce zmocnilo, vyvedlo Emilii poněkud z míry, a jak shledávala vhodná slova, jimiž by klidně, bez vzrušení dala svou nelibost najevo, seděla tam chvíli – k tetině nemalé potěše – ve zjevných rozpacích. Nakonec řekla: „Můj otec, madame, měl být na co hrdý. Znal jen jediné štěstí – to, jež pramení z dobroty, vědění a lidského soucítění. A jelikož je

nikdy nespátrával ve své nadřazenosti nad těmi, kdo měli méně než on, nemohlo mu je zkalit ani vědomí, že jiní jej svým majetkem převyšují. Nikdy neopovrhoval lidmi, kteří byli postiženi chudobou a nepřízní osudu; pohrdal však někdy těmi, kteří se přesto, že měli tolik možností být šťastni, připravili o spokojenost svou pýchou, nevzdělaností a krutostí. Myslím, že taková hrdost slouží člověku ke cti a že si právem na ní mohu zakládat.“

„To jsou sice tuze pěkná slova, ale lhala bych neteři, kdybych tvrdila, že mi dávají nějaký smysl. Zakládáš si na něčem, co ti *u jiných* cti nepřidá! Chtěla bych, abys uvažovala trochu rozumně a aby sis kvůli něčemu, co pokládáš za bůhvíjakou moudrost, zbytečně nešlapala po štěstí.“

„To by pak věru nebyla moudrost, ale pošetilost,“ odvětila Emilie, „neboť oč víc by mohla opravdová moudrost usilovat než o štěstí? Ale připuštěme, madame, že každá z nás máme o štěstí poněkud odlišnou představu. Nepochybuji, že byste mě ráda viděla šťastnou, ale obávám se, že máte mylný názor na to, jak k tomu přispět.“

„Nemohu o sobě tvrdit, že se mi dostalo takového vzdělání, jaké tvůj otec pokládal za nutné dát tobě, a proto nepředstírám, že bych těm pěkným řečem o štěstí rozuměla. Musím se spokojit s tím, co mi napovídá zdravý rozum, a pro tebe i pro tvého otce by bylo mnohem šťastnější, kdyby i na ten ve své výchově pamatoval.“

Bezohlednost, s jakou se teta vyjadřovala o jejím zesnulém otci, Emilii tak ohromila, že se nezmohla na nic, čím by se proti těm výrokům náležitě ohradila.

Paní Montoniová chtěla ještě něco dodat, ale Emilie opustila pokoj a odešla do své komnaty. Mrzelo ji, že se nedokázala tetě rozhodněji vzepřít, a sama nad sebou se smutně rozplakala. Kam se obrátila, všude se setkávala s nepochopením, odevšad se na ni hrnulo jen samé neštěstí. O Montonim si po tom, co se stalo, nemohla již dělat žádné iluze a rovněž teta, jak se právě přesvědčila, ji byla ochotna obětovat jen proto, aby ukojila svou krutou, samolibou pýchu.

Jak pokrytecky a vychytrale jí předstírala náklonnost, jen aby u ní dosáhla svého, a když to nešlo po dobrém, nezastavila se ani před urážkami. A nezaváhala-li přitom s tak škodolibým zadostiučiněním znevažovat památku jejího otce, jaké pochopení mohla od ní sama očekávat?

Po několik dní, které od tohoto rozhovoru zbývaly do odjezdu na vilu Miarenti, neztratil Montoni s Emilií ani slovo. Ostrými pohledy jí sice dával najevo své roztrpčení, ale již představa, že by se vzdal jakýchkoli pokusů přimět ji k poslušnosti, ji velice překvapovala, a ještě více ji udivovalo, že také po hraběti nebylo celé tři dny ani vidu, ani slechu. Nevěděla, jak si to vyložit. Zachvěla se při pomyšlení, že třeba Morano obnovil svůj spor s Montonim a že to pro něho mělo neblahé následky, ale potom se zase utěšovala nadějí, že mu přece jen došla trpělivost a že znechucen strohým odmítnutím, kterého se mu od ní dostalo, umínil si ve svých námluvách nepokračovat. Ale co když se pouze uchýlil ke lsti? Co když k nim záměrně přestal chodit na návštěvy a Montoniho požádal, aby se o něm nezmiňoval v naději, že tak zapůsobí na její ušlechtilé city a že mu z vděčnosti vysloví souhlas s tím, co mu odpírala poskytnout z lásky?

Tak plynul čas v nejistých dohadách a ve střídavé naději a strachu, až nastal den, kdy se Montoni chtěl vydat na vilu Miarenti; a hrabě se ani toho dne neobjevil, ani nepadlo jeho jméno.

Montoni se rozhodl vyrazit z Benátek až navečer, aby nemuseli cestovat v odpoledním žáru, a tak asi hodinu před západem slunce nastoupili na bárku a po moři zamířili k Brentě. Emilie seděla sama na zádi, a jak loď pomalu plynula po vodách, dívala se, jak jí to veselé výstavné město postupně mizí z dohledu, až se zdálo, že jeho paláce se noří do vzdálených vln, zatímco jeho vyšší věže a kupole, ozářené zapadajícím sluncem, připomínaly vzdálená oblaka, jaká se v severnějších končinách vznášejí nízko nad západním obzorem a zachycují poslední světlo letního podvečera. Brzy poté zešedly i ony a rozplynuly se v dálce. Přesto se dál dívala na širou

bezmračnou oblohu, přehlížela mocná vodstva a se zbožným zaujetím naslouchala tlumeným nárazům vln. A jak její oči zabloudily přes hladinu Jadranu směrem, kde tušila protější břehy (příliš vzdálené, aby je mohla zahlédnout), myslela na Řecko; v hlavě začaly se jí rojit vzpomínky na jeho slavnou minulost a s potěšením se oddala úvahám, jaké nás napadají, přehlízíme-li místa starodávných výjevů a srovnáváme-li jejich nynější mlčenlivou pustotu s jejich dřívější velikostí a rušnou malebností. V živých barvách viděla v duchu místa známá z Iliady – místa, hostící kdysi bezpočet reků, ale nyní opuštěná a v rozvalinách, a přece se dosud skvoucí v básnickové písni v celé své mladistvé nádheře.

Jak si ve své obraznosti smutnými barvami malovala nehostinné trojské pláně, tak jak vypadaly nyní, v době své dávno vybledlé slávy, oživila si tu krajinu následujícím drobným příběhem:

Stance

*Po trojských pláních, jež krev reků pily,
o kterých básník slavnou píseň zpíval,
po trojských pláních poutník opozdilý
vedl své velbloudy. Ted' kol se díval*

*spatří-li někde rozbořený chrám,
neb západ rudě pohasínal již
a on v tom pustém kraji zcela sám
šel na východ a hledal na noc skryš.*

*Na třpytném obzoru v šedavé dáli
tyčí se k nebi pyšné sloupy Tróje:
v těch zdech, kde princové se radovali,
ted' leda pastýř chrání stádo svoje.*

*V přístřeší vešel poutník vzosnou branou,
ulehčil velbloudům svým od batohů,
pojedl s nimi stravu nevybranou,
a pomodliv se, poručil se Bohu.*

*Z dalekých krajů přivážel své zboží,
všechno, co měl, dal zvířatům svým nést.
Ted' vzdechy dával najevo, jak touží
být opět doma, u cíle svých cest.*

*Tam žena dlí a jeho malé děti,
jich úsměv splatí klopotu i strach:
ach jaké štěstí, zas je uviděti —
oči mu vlhnou při těch představách.*

*Kde reků zpěv se nocí k nebi nesl,
ted' mrtvé ticho bylo stálý host,
jen šelest jakýs občas smutně hlesl,
jako by říkal: „Mysli na věčnost!“*

*Neb Času hlas jak neodbytný chór
obléhal často mramorovou zeď
(již dávno zvítězil, jeť marný vzdor!)
a trosky ozvěnou mu slaly odpověď.*

*S velbloudy Hamet usnul tam jen stěží
na vacích se svým jméním: opodál
hliněný džbán a prázdná mošna leží
i flétna věrná, na niž tak rád hrál.*

*Tatařín krutý zatím pustou plání
sledoval kořist téměř celý den:*

*kde větrí lup, tam nezná slitování
a prosba o milost mu k smíchu jen!*

*Za pasem nosil otrávenou dýku,
po boku meč zas v tvaru půlměsíce,
zlověstným hledem v pouhém okamžiku
děsival děti, až jim chřadly líce.*

*Zář luny padla na zbořené stěny,
ted' Tatařínu kradmou cestu značí:
vtom probudil se velbloud zneklidněný
a zvonkem cink, když vrah se blížil k spáči.*

*Procit i Hamet! Spatří čepel třpytnou,
uhne a cíl svůj mine strašná dýka.
Tu vzduchem šípy jako blesk se kmitnou,
neznámá ruka skolí zákeřníka.*

*Zaúpěl, zemřel. Z temných rozvalin
vystoupil pastýř bledý, rozechvělý:
nad stádem bděl tam, uzřel vrahův stín —
on vypustil ty kalené dvě střely.*

*O život bál se, cizí spasil žití!
Vděčně jej Hamet k svému srdci vine.
Pak budí velbloudy, neb opustiti
s pastýřem spěchá sídlo nehostinné.*

*To na východě jitřenka již bledne
a ranní vánek šíří svěžest svou:
pak slunce šerý závěs ponadzvedne
a prodere se clonou mlhavou.*

*Paprsky zlaté přes pláň šikmo pálí
do zbytků staré, dávno zašlé krásy.
I Hellespont se jasně třpytí v dáli
a Scamander své vlny ohřívá si.*

*Vesele zvonce velbloudů ted' zvoní,
vesele dál ted' Hamet cestou pílí,
vždyť dřív než slunce k západu se skloní,
spatří zas děti, ženu, domov milý.*

Jak se přibližovali k italským břehům, začala Emilie rozeznávat barvitou mnohotvárnost krajiny, do které přijížděli: nachové hory, piniové a cypřišové háje, v jejichž stínu se skvěly nádherné vily, a městečka, zdvihající se uprostřed vinic a žírných lánů. Pak se objevila i ušlechtilá Brenta, vlévající své mocné vody do moře, a když dospěli k jejímu ústí, bárka se zastavila, aby lodníci mohli zapřáhnout koně, kteří je měli táhnout proti proudu. Když se tak stalo, Emilie se posledním pohledem rozloučila s Jadranem a s bělavou plachtou,

*jež z vlny blankytné
se vystavuje oku,*

a bárka potom pomalu plula mezi svěžími zelenými svahy. Nádhernu palladiánských vil, zdobících tyto břehy, zvyšovaly ještě paprsky zapadajícího slunce, vrhající ostré pruhy světla na jinak již zastíněné portiky s dlouhými arkádami a zalévající teplou září oranžerie a koruny pinií a cypřišů, které se klenuly nad budovami. Vzduchem se šířila vůně pomerančů, kvetoucí myrty i jiných vonných stromů a ze stinných hájů se často bezvětrím nesly tóny hudby, jež se pak rozplývaly do ticha.

Slunce ted' zašlo za obzor, na krajinu se snesl soumrak a Emilie v tichém zadumání pozorovala, jak vzdálenější místa pozvolna

splývají s houstnoucím šerem. To jí připomnělo šťastné večery, kdy ze zahrad v La Vallée se St. Aubertem sledovala, jak se večerní stíny příkrádají na krajinu podobně krásnou, a při vzpomínce na otce jí ukápala slzička. Vlahý podvečer, jemné šplouchání vln pod přídí lodí a ticho, jež kromě občasných ohlasů vzdálené hudby nerušilo ani zašumění vánku, probouzely v ní smutné myšlenky – proč jinak by nyní hleděla vstříc budoucnosti s takovými obavami, když nedávno dostala od Valancourta dopis, který ji tolik potěšil a na chvíli naplnil vírou v jejich šťastné shledání? Nyní si ve své usouzené mysli představovala, že se s ním rozloučila navždycky a že se tam, kde on nyní prodlévá, již nikdy nevrátí. S odporem vzpomínala na hraběte Morana, kterému to do jisté míry přičítala za vinu, ale i bez ohledu na něho se jí zmocnilo přesvědčení (lze-li tak nazvat něco, co nemá žádné konkrétní opodstatnění a co si sama neuměla nikterak zdůvodnit), že Valancourta již nikdy neuvidí. Přestože věděla, že ani Moranovo naléhání, ani Montoniho příkazy ji podle zákona nemohou donutit, aby je proti své vůli uposlechla, cosi jako by jí k její tím větší hrůze našeptávalo, že nakonec přece jen dosáhnou svého.

Dlouho tam takto se slzami v očích dumala, až ji nakonec z jejího snění vytrhl Montoni. Šla za ním do kajuty, kde bylo připraveno nějaké občerstvení. Její teta seděla tam sama. Bylo na ní vidět, že je rozhněvána, zřejmě v důsledku rozhovoru, který měla se svým manželem; ten na ni vrhl chmurný, pohrdavý pohled a oba chvíli uraženě mlčeli. Potom se Montoni se zmínkou o panu Quesnelovi obrátil k Emilii.

„Nebudete mu, doufám, tvrdit, že jste o obsahu mého listu nic nevěděla?“

„Doufala jsem, pane, že nic takového nebude nutné,“ řekla Emilie. „Usuzovala jsem z vašeho mlčení, že jste se již přesvědčil o svém omylu.“

„Pak jste doufala v něco nemožného,“ odvětil Montoni. „Očekávat, že mě přesvědčíte o mém omylu, by bylo stejně bláhové, jako kdybych já chtěl spoléhat na ženskou upřímnost a stálost.“

Emilie se začervenala a neřekla na to nic. Jasně teď viděla, že doufala v něco nemožného, protože tam, kde k žádnému omylu nedošlo, bylo jakékoli přesvědčování opravdu zbytečné; a bylo zřejmé, že Montoniho jednání nevyplývalo z omylu, ale ze záměru.

Aby se vyhnula rozhovoru, který by byl pro ni nejen trapný, ale i nedůstojný, vrátila se brzy na palubu a znovu se postavila na zád' bez obav, že se nachladí, protože z vody nestoupala žádná mlha a noc byla pokojná a teplá. Zde jí konečně dobrotivá příroda dopřála klidu, o který jí všude jinde Montoni připravoval. Bylo nyní již po půlnoci. Ve světle hvězd viděla dosud temné siluety břehů a šedý povrch řeky. Potom za vysokým palmovým hájem vyšel měsíc a ozářil krajinu svým jasným světlem. Bárka hladce klouzala po hladině – v nočním tichu zaslechla Emilie jen tu a tam ze břehu hlas lodníka pobízejícího koně, kdežto na druhém konci lodi smutnou písní

*v bledém luny svitu
námořník tišil vlnu půlnoční.*

Představovala si, jak ji asi Quesnelovi přijmou, přemýšlela, co by jim měla říci o La Vallée, ale pak, aby se vyhnula těm nepříjemným myšlenkám, zahleděla se na nejasné obrysy krajiny, odpočívající ve světle měsíce. Zasnila se, avšak tu spatřila v dálce mezi ozářenými stromy probleskovat nějakou budovu, a když se k ní bárka přiblížila, zaslechla i tlumený hovor a brzy nato poznala pod korunami pinií a smokvoní vzdušný portikus vily, kterou jí již cestou do Benátek ukazovali s upozorněním, že patří příbuznému paní Quesnelové.

Bárka zastavila u mramorového schodiště, vedoucího na travnatou terasu. Mezi sloupy vzadu za portikem svítila světla. Montoni poslal napřed sluhu a s ostatními se pak vydal za ním. V portiku našli manželé Quesnelovy s několika přáteli; v příjemném chládku si tam hověli na pohovkách a osvěžovali se ovocem a zmrzlinou, zatímco několik služebníků opodál na břehu řeky vyhrávalo jakousi prostou serenádu.

Emilie si již zvykla na způsob života v této teplé zemi, a proto ji ani nepřekvapilo, že ve dvě hodiny po půlnoci je tam takto nacházejí.

Po obvyklém zdvořilostním uvítání se společnost usadila v portiku a sluhové jim z vedlejší síně, kde stály prostřené stoly, přinesli občerstvení. Když se počáteční rozruch poněkud utišil a Emilie se zbavila nervozity, kterou v ní to setkání vyvolalo, začala si užasle prohlížet krásnou síň, tak dokonale přizpůsobenou místnímu podnebí. Byla z bílého mramoru a rovněž střecha s vysokou otevřenou kupolí spočívala na mramorových sloupech. Prostorné portiky po obou podélných stranách umožňovaly nerušený výhled do zahrad a na břeh řeky. Uprostřed síně neustále osvěžovala vzduch stříkající fontána, takže snad ještě více vynikala vůně šířící se z okolních oranžerií, a šumění vody příjemně uklidňovalo. Na sloupech visely etruské lampy a jasně ozařovaly vnitřek síně, kdežto vzdálenější portiky byly osvětleny jen třípytem měsíce.

Pan Quesnel opodál vykládal Montonimu o svých nespočetných povinnostech a jako vždy se přitom tvářil nesmírně důležitě. Pochlubil se, jak se jeho majetek zdárně rozrůstá, a s okázalou účastí vyjádřil pak politování nad některými nezdary, jež poslední dobou postihly Montoniho. Ten však nejenže měl tolik hrdosti, že se nad něco takového cítil povznesen, ale jeho bystrozrak mu též ihned napověděl, že lítost pana Quesnela je jen předstíraná a že se ve skutečnosti za ní skrývá ješitná škodolibost; naslouchal mu proto s pohrdlivým mlčením, dokud se pan Quesnel nezmínil o své neteri, načež oba opustili portikus a odešli do zahrady.

Emilie zatím věnovala veškerou pozornost paní Quesnelové, která se rozhovořila o Francii, a jelikož již pouhé jméno rodné země jí bylo nadmíru drahé, nacházela zvláštní uspokojení v tom, že se může alespoň dívat na někoho, kdo tam ještě přednedávnem pobýval. Tam také dlel nyní Valancourt, a tak poslouchala i s jiskérkou naděje, že rovněž o něm padne třeba při té příležitosti nějaká zmínka. Paní Quesnelová, která ve Francii horovala jen o Itálii, nyní,

když byla v Itálii, pěla podobné chvalozpěvy na Francii a snažila se vzbudit u svých posluchačů úžas a závist tím, že popisovala místa, která oni neměli to štěstí vidět. Při tom líčení vyvolávala vášnivou iluzi nejen v nich, ale i v sobě samé, neboť pro ni se žádná přítomná slast nemohla vyrovnat té, která již pominula, a tak nádherná vlahá noc, voňavé oranžérie a všechny krásné věci, které ji obklopovaly, zůstávaly bez povšimnutí, zatímco ve své obraznosti putovala po vzdálených končinách severní země.

Na zmínku o Valancourtovi čekala Emilie marně. Paní Montoniová se zas na oplátku rozpovídala o nádheře Benátek a o tom, jak se těší na návštěvu manželova hradu v Apeninách, přičemž přinejmenším to poslední uvedla jen proto, aby se také mohla něčím pochlubit, neboť Emilie dobře věděla, že její teta nemá pochopení pro žádnou romantiku a již vůbec ne pro romantiku toho druhu, jakou sliboval hrad Udolfo. Tak tam dámy spolu rozprávěly, a pokud to zdvořilost dovolovala, snažily se jedna druhou co nejvíc potrápit vzájemným vychloubáním. Usazeny na pohovkách ve vzdušném portiku jako by vůbec nevnímaly půvabnou krásu svého okolí – krásu, která by v každé ušlechtilé duši musela vyvolávat pocit libého uspokojení, při němž srdce jihne a roztává v blahém okouzlení.

Brzy poté začalo na východě svítat a v jitřním světle, kterého rychle přibývalo, zjevovaly se stále zřetelněji překrásné svahy italských hor i třpytné luhy, prostírající se u jejich úpatí. Potom nad hřebeny vyrazily sluneční paprsky a zalily širé okolí zlatavou září, jež všechno, čeho se dotkne, zbarví do hřejivých odstínů. Celý kraj rozzářil se teď jasnými barvami, jen v dálce se dosud jeho obrysy měkce rozplývaly v mlžném oparu a líbeznost toho pohledu, jak si Emilie dobře povšimla, zvyšovala ještě tmavá zeleň pinií a cypřišů, rýsujících se v popředí na břehu řeky.

Na Brentě, po níž venkované časně ráno vozili na trh do Benátek své zboží, zavládl nyní cílý ruch. Většina člunů měla na ochranu proti slunci pestrobarevné plátěné stříšky, které spolu s nákladem ovoce

a květin, složeným pod nimi, a se selskými kroji děvčat, opatřujících ty dary přírody, skýtaly neobyčejně malebnou a veselou podívanou. Čluny pluly rychle po proudu řeky, vesla, brázdící lesklou hladinu, se jen míhala a chvílemi bylo též slyšet sborový zpěv mužů, usazených pod barevnou plachtou malé bárky, či tóny nějakého lidového nástroje, na něž hrálo děvče u nákladu čerstvých zralých plodů, což živost toho proměnlivého výjevu ještě podtrhávalo a dodávalo mu náladu takřka sváteční.

Když se Montoni a pan Quesnel přidali k dámám, opustila společnost portikus a odebrala se do zahrad, jejichž nádherou byla Emilie tak okouzlena, že brzy pozapomněla na své starosti. Nad trávníky se klenuly vysoké a rozložitě cypřiše, jaké předtím ještě neviděla, cedry, citroníky a pomerančovníky, špičaté topoly a pinie, mohutné kaštiny a orientální platany, pod stinným loubím stromů zářily pestré barvy květů, jejichž sladký dech se mísil s vůní besídek z kvetoucí myrty i z jiných aromatických keřů, a provoněnému vzduchu dodávaly stálé svěžesti bublavé potůčky, kterým bylo moudře dopřáno, aby si samy, bez umělých příkras, klestily cestu bujnou zelení.

Emilie často zůstávala pozadu, aby se nerušeně mohla zahledět na vzdálenou krajinu, zjevující se občas v průhledu mezi stromy nebo pod tmavou klenbou korun: na hroty hor, zbarvených do nachova, s příkrými a rozeklanými srázy, jež se pak povlovněji svažovaly směrem k úpatí, na široké údolí, v němž bylo všechno uchováno v přirozeném stavu, nebo na cypřišové, piniové a topolové háje, kde bylo možno spatřit i křídobílou zříceninu nějaké vily; její zurážené sloupy vyhlédaly z větví pinie, která jako by se skláněla v žalu nad jejich osudem.

Z jiných částí zahrad bylo vidět krajinu zas zcela jinou, ne již divokou a opuštěnou, ale obydlenou a zušlechtěnou zásahem lidských rukou.

Slunce nyní rychle stoupalo po obloze a společnost opustila zahrady a odebrala se k odpočinku.

Kapitola XVII

A bědná Svízel cítí metlu Zla.

— THOMSON

Emilie využila první příležitosti, kdy zůstala s panem Quesnelem o samotě, aby si s ním promluvila ohledně La Vallée. Odpovídal jí však velice stroze a s ješitnou nedůtklivostí člověka, jenž si je vědom své absolutní moci a nyní musí poslouchat, kterak ji někdo bere v pochybnost. Prohlásil, že pronájem panství byl nezbytným opatřením a že by mu měla být vděčna, když jí takto díky své prozíravosti dopomohl alespoň k tomu malému příjmu, který jí dosud zbývá. „Ale nicméně,“ dodal, „až si tě ten benátský hrabě (zapomněl jsem již na jeho jméno) vezme, dostaneš se z nynější svízelné situace a nebudeš na nikom závislá. Jako tvůj příbuzný mám ovšem radost, že tě potkalo takové štěstí, a k tomu, přiznám se, z naší strany tak nečekané!“

Emilii obešel při těchto slovech mráz a chvíli nebyla s to na ně odpovědět, a když se pak pokusila uvést vše na pravou míru a objasnit strýci skutečný smysl poznámky, kterou připsala k Montoniho listu, zdálo se, že má nějaký soukromý důvod k tomu, aby o jejích tvrzeních vážně pochyboval, a dlouho jí pak vyčítal, že sama dobře neví, co vlastně chce. Když jej však nakonec přece jen přesvědčila, že opravdu nemá Morana ráda a že jeho námluvy rozhodně odmítla, nesmírně jej to rozzlobilo a svému rozhořčení dal průchod slovy nejen velice pichlavými, ale i krajně bezohlednými. Vyhledka na spřízněnost se šlechticem, jehož jméno si prý – jak předstíral – nestačil ani zapamatovat, mu ve skutečnosti tajně lichotila, a ani kdyby neterino utrpení bylo sebevětší, nedokázal by dopustit, aby se soucit stavěl do cesty jeho ctižádosti.

Emilie brzy poznala, jak nesnadné s ním bude pořízení, a třebaže žádný nátlak by ji nedokázal přinutit, aby se pro Morana zřekla Valancourta, byla v ní malá dušička, když nyní musela odolávat strýcovu prudkému vzplanutí.

Čelila jeho hněvivým výbuchům s rozvážným klidem, pamětliva své lidské důstojnosti, ale tím jen přilévala oleje do ohně, neboť mu tím dala pocítit, jak nedůstojně se chová on sám. Nakonec ji vztekle opustil s prohlášením, že setrvá-li při své bláhovosti, za kterou všude sklídí jedině posměch, ponechají ji on i Montoni svému osudu.

Nyní, když osaměla, nedokázala se již déle ovládnout a hořce se rozplakala. „Ach, drahý tatínku!“ zvolala usedavě, ale pak si připomněla rady, které jí dal na smrtelném loži. „Ach, ano,“ doznávala, „ted' opravdu vidím, oč cennější než křehký půvab citlivosti je pevná vůle vzdorovat. Vynasnažím se proto splnit to, co jsem vám tenkrát slíbila – nebudu se již oddávat nikam nevedoucím nářkům, ale pokusím se statečně nést úděl, jemuž se nemohu vyhnout!“

Vědomí, že tak alespoň částečně splnila St. Aubertovo poslední přání, ji poněkud upokojilo. S odhodláním zachovat se tak, jak by to on byl schvaloval, potlačila slzy, a když se pak společnost sešla u oběda, tvářila se již opět docela klidně.

Když se kvečeru poněkud ochladilo, vyjely si dámy v kočáru paní Quesnelové na projížďku po břehu Brenty. Ve stínu korun klenoucích se nad kouzelnou řekou bylo všude vidět skupinky veselých výletníků. Někteří tancovali pod stromy, jiní seděli nebo leželi na trávě, osvěžovali se kávou a zmrzlinou a uprostřed té bujné zeleně vychutnávali krásu vlahého podvečera. Emilie měla však náladu příliš smutnou, než aby ji radostná pohoda, jež kolem panovala, dokázala něčím upoutat. Při pohledu na zasněžené vrcholky Apenin, tyčící se v dálce, vzpomněla si na Montoniho hrad, a tu ji s hrůzou napadlo, že by ji tam Montoni mohl odvézt, aby ji přiměl k poslušnosti, ale když uvážila, že ji má stejně tak ve své moci v Benátkách, jako by ji měl kdekoli jinde, podařilo se jí tu myšlenku zaplašit.

Když se vracely do vily, svítil již na obloze měsíc. Ve vzdušné síni, která předešlé noci Emilii tak okouzila, bylo prostřeno k večeři. Dámy se posadily v portiku a čekaly, až se k nim připojí pan Quesnel, Montoni a další pánové, aby s nimi zasedli k tabuli. Všude bylo poklidné ticho, které jako by Emilii vybízelo, aby se i ona pokusila zkonejšit svou rozbolněnou duši, ale vtom zahlédla, jak u schodů pod terasou přistála nějaká bárka, a vzápětí rozpoznala hlasy Montoniho a pana Quesnela a potom i hlas hraběte Morana, který se brzy nato objevil v portiku. Jeho poklonu přijala mlčky a svým chladem jej zřejmě poněkud vyvedla z rovnováhy, ale rychle se vzpamatoval, a i když mu okázalá srdečnost manželů Quesnelových (jak si Emilie povšimla) nebyla zrovna po chuti, rozprávěl s nimi se svou obvyklou veselou nenuceností. Emilie by nikdy byla nevěřila, že je pan Quesnel schopen takové pozornosti, neboť jej dosud nikdy neviděla jinak než v přítomnosti lidí níže postavených nebo mu společensky rovných.

Když se konečně mohla uchýlit do svého pokoje, musela téměř proti své vůli myslet stále jen na to, jak by hraběte přesvědčila, aby svých námluv zanechal, a jelikož její mysl neznala falše, říkala si, že by snad udělala nejlíp, kdyby se spolehla na jeho velkodušnost a přiznala se mu, že své srdce již zadala někomu jinému. Ale když se druhý den začal znovu domáhat její náklonnosti, rozhodla se od svého záměru upustit. Představa, že by člověku, jako je Morano, odhalila tajemství své lásky a dožadovala se přitom jeho pochopení, přičila se nyní její oprávněné hrdosti, takže svůj plán znechuceně zamítla s podivem, jak jí něco takového vůbec mohlo přijít na mysl. Jeho návrhy odmítala i nadále slovy co nejrozhodněji, dávajíc mu jasně znát, jak přísný odsudek v ní jeho chování vyvolává. Ale hrabě, i když jej to uvedlo do značných rozpaků, nepřestával ji horlivě ujišťovat o svém bezmezném obdivu, a byl by snad na ni naléhal ještě dlouho, kdyby jej při tom nevyrušil příchod madame Quesnelové.

A tak pobyt v té příjemné vile ztrpčovaly Emilii po celý čas Moranovy dotěrné pozornosti i krutý nátlak pana Quesnela a Montoniho, který jako by si s její tetou ještě rozhodněji než předtím v Benátkách vzal do hlavy, že ji k tomu sňatku přiměje stůj co stůj. Pan Quesnel však brzy dospěl k názoru, že žádné naléhání ani hrozby k okamžitému výsledku nepovedou, a tak se nakonec vzdal svých pokusů a rozhodl se ponechat vše dalšímu vývoji událostí. Spoléhal na to, že se Montonimu svou autoritou, jen co se s rodinou vrátí do Benátek, přece jen podaří Emilii oblomit. Emilie však upínala k Benátkám své naděje. Říkala si, že tam ji Morano nebude moci pronásledovat na každém kroku, neboť s ním nebude bydlet pod jednou střechou, a že také Montonimu jeho záležitosti nedovolí být stále doma. Ani v této zoufalé situaci nezapomněla však na starou Terezu, za kterou orodovala tak vytrvale, až pan Quesnel – i když jen velmi opatrně a neurčitě – nakonec slíbil, že na starou služebnou nezapomene.

Montoni měl s panem Quesnelem dlouhou poradou, na které projednali plán, jak dále s Emilií postupovat, a pan Quesnel přislíbil dostavit se do Benátek, jakmile dostane zprávu, že je ruka v rukávě.

Pro Emilii to byl dosud neznámý pocit, že se s někým, ke komu ji poutal příbuzenský vztah, rozchází s pocity takřka radostnými, ale bylo tomu tak a za celou dobu, kterou s Quesnelovými strávila, nepocítila větší uspokojení než ve chvíli, kdy se s nimi rozloučila.

Morano se do Benátek vracel v Montoniho bárce, a tak Emilie, když se dívala, jak se k nim to kouzelné město pozvolna přibližuje, viděla také po svém boku člověka, který snad v tu chvíli jediný ze všech jí tu krásnou podívanou mohl znepříjemnit. Domů dorazili kolem půlnoci a Emilie se konečně mohla vzdálit ze společnosti hraběte, který s Montonim odešel do kasina, kdežto jí bylo dovoleno odebrat se do své komnaty.

Druhý den ráno ji Montoni požádal o krátký rozhovor. Suše jí oznámil, že již nedovolí, aby si s ním déle *zahrávala*, a jelikož její

sňatek s hrabětem, dodal, je pro ni tak výhodný, že jenom hlupák by proti němu mohl mít nějaké námitky (a byl by to věru pořádný hlupák, kdyby se o svém bludu nepřesvědčil), bude se svatba slavit bez dalších průtahů, a bude-li to nutné, třeba bez jejího souhlasu!

Emilie, která se až dosud zkoušela ubránit rozhodným odmítáním, uchýlila se nyní k prosbám, aniž si (tak ji zaslepoval její zármutek!) předem spočítala, že s člověkem, jako je Montoni, nesvedou prosby o nic víc než marné protesty. Zeptala se potom, jakým právem si nad ní osobuje takovou moc, a kdyby byla v tu chvíli schopna chladněji uvažovat, byla by si jistě tu otázku ušetřila, neboť prospět si tím nijak nemohla a Montonimu tím poskytla jen další příležitost, aby vyjádřil své triumfální uspokojení nad její bezbranností.

„Jakým právem!“ zvolal se škodolibým úsměvem. „Právem své vůle! Dokážete-li ji nebrat v úvahu, nebudu se vás ptát, jakým právem tak činíte. Připomínám vám naposledy, že jste cizinka v cizí zemi a že je ve vašem zájmu získat si ve mně přítele. Jak, to dobře víte. Jestliže mě ale donutíte stát se vaším nepřítelem – dovolím si vám připomenout, že trest, jaký vás potom stihne, si sotva umíte představit! To snad už víte, že *se mnou* si nikdo nesmí zahrávat!“

Poté odešel, ale Emilie zůstala ještě chvíli jako omráčená. Připadala si tak ubohá a zoufalství, které se jí zmocnilo, nedovolovalo jí kloudně o něčem uvažovat. V tomto stavu ji zastihla paní Montoniová. Emilie zvedla oči, když zaslechla tetin hlas, a paní Montoniová, obměkčena pohledem na její utrápenou tvář, oslovila ji o trochu laskavěji, než dosud mívala ve zvyku. Emilie byla tím tak dojata, že jí vytryskly slzy, a když si pláčem poněkud ulevila, svěřila se tetě s příčinou svého žalu a poprosila ji o pomoc. Ale teta, třebaže jí tak neočekávaně dala najevo svůj soucit, nedokázala přemoci svou ctižádost – a jejím nynějším cílem bylo stát se tetou hraběnky! Emiliina snaha vyzněla proto naprázdno, stejně jako předtím její pokusy oblomit Montoniho. A tak odešla do své komnaty, kde se v pláči oddala chmurným úvahám. Znovu a znovu připomínala si

nyní okolnosti, za nichž se loučila s Valancourtem – jak ráda by teď byla, kdyby se tenkrát ten Ital vyjádřil o Montonim ještě jasněji! Ale když se vzpomatovala z bezprostředních následků otřesu, který jí způsobil Montoni svým strohým oznámením, dospěla k názoru, že ji k sňatku s Moranem donutit nemůže – stačí přece, aby odmítla opakovat některou část svatebního ceremoniálu! Předsevzala si proto, že raději bude čelit Montoniho hrozbám, než aby spojila svůj osud s mužem, jímž by pro jeho chování musela opovrhovat, i kdyby nikdy nepocítila lásku k Valancourtovi. Přesto ji zamrazilo při pomyslení, jaké pomstě se tím rozhodnutím možná vystavuje.

Signorovy vlastní záležitosti však záhy poněkud odlákaly jeho pozornost od Emilie. Orsinovy záhadné návštěvy se po Montoniho návratu do Benátek staly ještě častějšími. Kromě Orsina účastnili se těch nočních porad i jiní pánové – mezi nimi i Cavigni a Verezzi. Montoni se teď choval ještě uzavřeněji a nepřístupněji, a kdyby Emilie neměla dost svých vlastních starostí, byla by si možná povšimla, že se v duchu obírá čímsi opravdu mimořádným.

Jedné noci, kdy se nekonala žádná porada, dostavil se Orsino v krajně rozrušeném stavu, a když se dozvěděl, že Montoni odešel do kasina, poslal za ním svého důvěrného sluhu se vzkazem, aby se signor bez prodlení vrátil domů; jeho jméno nemělo však být přitom vysloveno. Montoni vyzvání uposlechl, a jen co se sešel s Orsinem, dozvěděl se od něho o důvodu jeho návštěvy i o příčině jeho očividného zneklidnění. Nebyla to pro něj úplná novina, neboť o něčem z toho se již předtím doslechl sám.

Jistý benátský šlechtic, který nedávno při jisté příležitosti roznítil Orsinovu nenávist, byl přepaden a pobodán najatými vrahy, a jelikož to byl člověk velice významný, ujal se vyšetřování toho případu sám senát. Jeden z vrahů byl nyní zatčen a při výslechu prozradil, že si jej k tomu ohavnému zločinu najal Orsino. Ten se včas dozvěděl, jaké nebezpečí mu hrozí, a přišel se nyní s Montonim poradit o opatřeních, jež by mu dopomohla k útěku. Věděl, že benátská

policie po něm tou dobou již pátrá po celém městě. Opustit Benátky bylo pro něho v tu chvíli nemožné, a tak Montoni souhlasil s tím, že mu na několik dní poskytne ve svém domě úkryt, a teprve až bdělost policie poněkud poleví, pomůže mu dostat se z města. Věděl, že se tím sám vystavuje velkému nebezpečí, ale cítil se Orsinovi natolik zavázán, že nepokládal za rozumné odepřít mu nyní útočiště.

Takový byl člověk, s nímž Montoni navázal tak důvěrné spojení, a k němuž, pokud byl takového citu vůbec schopen, choval i přátelství.

Zatímco se Orsino ukrýval v jeho domě, nechtěl Montoni upoutávat pozornost veřejnosti svatbou Emilie s hrabětem Moranem; ale ten důvod pominul, když po několika dnech zlosyn odešel, a Montoni také ihned nato Emilii oznámil, že se svatba bude konat příští ráno. Na její několikeré ujištění, že se konat nebude, odpověděl jen škodolibým úsměvem. Řekl jí pak, že hrabě a kněz se dostaví do jeho domu časně ráno, a doporučil jí, aby již nedráždila jeho hněv a neprotivila se jeho vůli ve věci sledující jen a jen její prospěch. „Odcházím teď na celý večer z domu,“ řekl. „Pamatujte, zítra ráno podám vaši ruku hraběti Moranovi!“ Emilie, která již od chvíle, kdy jí začal poprvé vyhrožovat, byla připravena na to, že věci dospějí nakonec k tomuto kritickému okamžiku, nebyla tím prohlášením vyděšena tak, jak by tomu bylo, kdyby nic podobného neočekávala, a stále se utěšovala přesvědčením, že její sňatek nemůže být pravoplatně zpečetěn, jestliže před knězem odmítne opakovat některou část svatebního obřadu. Ale jak se okamžik té zkoušky přibližoval, počala se ve své usouzené mysli hrozit Montoniho pomsty neméně než pomyšlení, že by se měla zaslíbit hraběti Moranovi. Nedovedla si také představit, jaký důsledek pro ni může mít rozhodnutí nevyslovit u oltáře svůj souhlas, a ještě nikdy snad nebála se tak Montoniho moci, která se zdála stejně neomezená jako jeho vůle – neboť věděla, že se nezastaví před ničím a že třeba poruší i zákon, bude-li tím moci dosáhnout svého.

Zatímco prožívala tato muka, přišel jí sluha vyřídit, že hrabě Morano ji prosí o dovolení, aby si s ní směl promluvit. Jen co poslala sluha zpátky s omluvou, že nemůže tomu přání vyhovět, již toho zalitovala. Vzpomněla si na svůj původní záměr a s úmyslem zkusit, zda by přátelskou domluvou a prosbami nedosáhla toho, v čem jí nebylo nic platné odmítání a spravedlivé pohrdání, zavolala sluha nazpátek, požádala ho, aby vyřídil jiný vzkaz a chystala se sejít dolů za hrabětem.

Důstojnost a předstíraný klid, s nimiž ho přijala, a odevzdaný výraz její zádumčivé tváře působily na něj právě opačně, než by si byla přála, neboť v něm ještě víc rozdmýchávaly vášně, která ho již předtím tak poblouznila. Poslouchal všechno, co říkala, se zjevným zalíbením a tvářil se přitom, jako by chtěl pro ni udělat, co jí na očích vidí, ale přesto dál vedl stále svou, pokoušeje se naklonit si ji nejrozličnějšími lichotkami, což bylo umění, které tak dobře ovládal. Když došla k názoru, že se marně dovolává jeho smyslu pro spravedlnost, ujistila ho znovu co nejdůrazněji, že se marně uchází o její přízeň, a opustila jej s prohlášením, že na svém rozhodnutí pranic nezmění, ani kdyby pro to měla být vystavena sebevětšímu nátlaku. Hrdost jí nedovolila, aby před ním dala průchod svým slzám, ale jen co se nyní od něho vzdálila, začaly se jí proudem řínout po tvářích. Její rty mnohokrát zašeptaly otcovo jméno a s bolestí v srdci vzpomněla i na Valancourta.

Na večeri nešla, ale zůstala sama ve svém pokoji, chvílemi propadajíc zármutku a hrůze a chvílemi zas pokoušejíc se obrnit proti nim svou mysl, tak aby příští ráno mohla s rozvahou směle přečkat chvíli, kdy se Moranova úskočnost proti ní spojí se zvůlí Montoniho.

Bylo již pozdě, když za ní do její komnaty přišla paní Montoniiová. Přinesla jí od hraběte nějaké šperky na svatební šaty. Celý ten den se neteri úmyslně vyhýbala, snad proto, že její obvyklá necitelnost měla přece jen jisté trhliny, takže se bála, aby ji pohled na Emiliino utrpení nakonec nezviklal v jejím předsevzetí; nebo možná proto,

že její svědomí, ač se v ní zřídka kdy ozývalo, začalo ji nyní trápit při pomýšlení, jak macešsky se zachovala k dítěti svého bratra, k sirotku, jehož budoucí štěstí umírající otec svěřil do její péče.

Emilie se nemohla na Moranovy dárky ani podívat a naposledy, ačkoli věděla, že je to téměř beznadějně, pokusila se v madame Montoniové probudit trochu soucitu, jenže ta, pokud se jí snad neteře opravdu zželelo, dokázala to dobře utajit. Vytkla Emilii, jak je bláhová, když se tak trápí kvůli sňatku, který by ji měl naplnit pocitem štěstí. „Jsem přesvědčena,“ prohlásila, „že kdybych sama nebyla vdaná a hrabě mě přišel požádat o ruku, byla bych tím vyznamenáním nesmírně polichocena. A když by to tolik lichotilo mně, měla bys to, neteři, tím spíš i ty, která nemáš žádný majetek, přijmout jako velikou poctu a projevít za to hraběti náležitou vděčnost! Musím říct, že mě to někdy až překvapuje, když vidím, jak pokorně se k tobě chová, přestože se tváříš tak přezíravě. Divím se, kde se v něm bere ta trpělivost! Kdybych já byla na jeho místě, určitě bych to nevydržela a jasně bych ti dala znát, co se sluší a patří. Já bych tě tak neobletovala, to mi věř, protože kdyby ti pořád tak bláhově nelichotil, určitě by sis o sobě tolik nemyslela; takhle se domníváš, že si tě nikdo nezaslouží. Však to hraběti často říkám, protože to už nemohu poslouchat, jak ti pořád skládá takové nebytné poklony, a ty přitom věříš každému jeho slůvku!“

„Co bych teprve měla říkat já, která to *musím* poslouchat,“ podotkla Emilie.

„Á, to ty jenom tak předstíráš,“ odvětila teta. „Vím, že ti ty jeho lichotky dělají náramně dobře, a jsi na ně tak pyšná, že si pak myslíš, že můžeš mít u nohou celý svět. Ale v tom se tuze mýlíš. Ujišťuji tě, neteři, že bys nenašla mnoho takových nápadníků, jako je hrabě. Každý druhý by ti už dávno dal košem a nechal by tě, abys pozdě své nerozvážnosti litovala.“

„Ach škoda, že tedy hrabě není jako každý druhý!“ posteskla si Emilie.

„Můžeš být ráda, že není,“ pokárala ji paní Montoniová, „a uvědom si, že to, co ti teď říkám, říkám jen proto, že to s tebou myslím dobře. Chtěla bych, abys pochopila, jaké tě potkalo štěstí, a pokouším se tě přesvědčit, aby ses po dobrém podřídila nezbytnosti. Na tom, jestli se ti ten sňatek zamlouvá nebo ne, jak víš, pramálo záleží, neboť to tak musí být. A proto, jak vidíš, jde mi jen o tvé dobro: chtěla bych, abys byla šťastná, a jestli nejsi, je to tvoje chyba. Ráda bych se tě teď zeptala, docela vážně ve vši upřímnosti, jakého ženicha by sis přála, když hrabě neuspokojuje tvou ctižádost?“

„Nemám vůbec žádnou ctižádost, madame,“ odpověděla Emilie, „přeji si jen zůstat tak, jak jsem.“

„To jsou jen vytáčky,“ řekla teta. „Vidím, že dosud myslíš na Valancourta. Prosím tě, pusť už konečně z hlavy všechny ty bláhové představy o lásce, odhod' konečně už tu svou směšnou pýchu a chovej se jako rozumný tvor. Ale nemá cenu to zamlouvat – protože zítra si hraběte vezmeš, ať už s tím souhlasíš nebo ne. Hrabě se už déle nenechá vodit za nos.“

Emilie se na tu zvláštní řeč ani nepokusila odpovědět – cítila, že by to bylo nedůstojné, a věděla, že by to bylo zbytečné. Paní Montoniová položila dárky od hraběte na stůl, o který se Emilie opírala, a pak s připomínkou, aby brzy ráno byla zavčas připravena, popřála neteři dobrou noc. „Dobrou noc, madame,“ řekla Emilie, když se za tetou zavíraly dveře, a znovu osaměla, ponechána svým smutným myšlenkám. Chvíli seděla v tak hlubokém zadumání, že ani nevnímala své okolí. Nakonec zvedla hlavu, rozhlédla se po pokoji a ponuré šero a hluboké ticho kolem ji naplnily podivnou úzkostí. Upřela zrak na dveře, za nimiž zmizela teta, a napjatě poslouchala, nezaslechne-li nějaké zvuky, které by ji vytrhly z její sklíčenosti, ale bylo již po půlnoci a všichni kromě sluhy, který čekal na Montoniho, dávno odešli spát. Na Emilii, vysílenou nezměrným žalem, jenž ji tak dlouho sužoval, začaly nyní dotírat hrůzné představy; aniž dobře věděla proč, bála se pohlédnout do temných koutů prostorné

komnaty, a protože se dlouho nemohla uklidnit, byla by šla vzbudit Annettu, tetinu komornou, kdyby se nebála vstát ze židle a projít pokojem.

Nakonec přece jen ty chmurné vidiny poněkud rozptýlila a odebrala se na lože – ne aby usnula, neboť to by sotva bylo možné, ale aby se pokusila uklidnit rozbouřenou mysl a sebrala dostatek sil k podstoupení zkoušky, jejíž okamžik nadcházel s blížícím se ránem.

Kapitola XVIII

*Ty temná moci! S myslí poddajnou a rozechvělou
dej číst mi o divech, jak často si je
tvých bardů vysnívala fantazie,
a aby zas můj nepřesáhl míru,
dopřej mi přikládat jim zbožnou víru!*
— COLLINSOVA ÓDA NA STRACH

Z neklidného spánku, který jí nakonec sklížil víčka, vytrhlo Emilii nedočkávané klepání na dveře její komnaty. Strnula hrůzou, neboť si okamžitě vzpomněla na Montoniho a na hraběte Morana. Ale když po chvíli rozpoznala Annettin hlas, vstala a šla jí otevřít. „Co tě sem přivádí tak časně?“ vyhrkla, třesouc se po celém těle. Nemohla se udržet na nohou, a usedla proto na postel.

„Drahá slečno,“ zvolala Annetta, „vzpamatujte se trochu! Vždyť by se vás člověk málem polekal! Pod schody dole je hotové pozdvižení, služebnictvo běhá sem a tam, jako by jim všem hořelo v patách! Namouduši, a strhlo se to tak náhle, že nikdo neví proč.“

„Kdo je tam ještě kromě nich?“ zeptala se Emilie. „Mluv k věci, Annetto, a netrap mě tím věčným klábosením.“

„Já, slečno? To by mě nikdy nenapadlo – ale člověk přece musí nějak říct, co má na srdci. Inu, zkrátka, je tam signor a vyvádí tak, jak jsem ho ještě neviděla. A poslal mě, slečno, abych vám vyřídila, že se máte ihned přichystat.“

„Dobrotivý Bože,“ vykřikla Emilie a divže neomdlela, „tak tedy hrabě Morano je tam!“

„Ne, slečno, ten tam, pokud vím, není,“ odpověděla Annetta, „jen Jeho Excellence mě poslala, abych vám řekla, že se máte okamžitě přichystat na cestu, protože gondola bude prý dole u schodů co

nevidět – ale já teď musím zpátky ke své paní, která je z toho celá pryč a pro samý kalup ani pořádně neví, kde jí hlava stojí!”

„Počkej, Annetto, pověz mi, než půjdeš, co to všechno znamená,“ pozdržela ji užaslá Emilie, v níž nyní vzplála jiskřička naděje. Rozčilením sotva popadala dech.

„To, slečno, namouduši nemohu. Víím jenom, že se signor právě vrátil domů celý nabubačený, hned nás všechny zburcoval, a chystejte se, povídá, za chvíli odjždíme z Benátek.“

„Pojede se signorem i hrabě Morano?“ chtěla vědět Emilie. „A kam vlastně máme jet?“

„To sama dobře nevím, slečno, ale Ludoviko říkal něco o tom, že až přistaneme na pevnině, pojedeme prý někam do hor na signorův hrad. Nevím už, jak jim říkal.“

„Apeniny!“ vydechla Emilie. „Pak tedy nemám mnoho naděje.“

„Přesně tam, slečno. Ale nebudte tak smutná a neberte si to tak k srdci – pamatujte, že máte hrozně málo času, a signor je už strašně netrpělivý. Můj ty svatý Marku! Už slyším šplouchání vesel, nějaká loď se blíží – a namouvěru, už je dole u schodů. To bude určitě ta naše gondola!“

Annetta kvapně opustila komnatu a Emilie, pokud jí to roztřesené ruce dovolily, jala se činit přípravy na ten neočekávaný útěk, aniž si pořádně uvědomila, že v její situaci jakákoli změna může být jenom k horšímu. Sotva naskládala do cestovního vaku své knihy a šaty, přiběhla ji komorná znovu popohnat, a tak již nemeškala a po schodech sešla do tetina budoáru. Zastihla tam Montoniho, který netrpělivě manželku plísnil, že si dává moc načas. Brzy nato odešel vydat nějaké další příkazy svým lidem a Emilie se tety zeptala, co je příčinou tohoto náhlého odjezdu. Ale teta o tom zřejmě nevěděla o nic víc než ona, a jak se zdálo, vypravovala se na cestu jen s krajní nechutí.

Nastoupili pak do gondoly, ale nebyl tam ani hrabě Morano, ani Cavigni. To Emilii trochu povzbudilo, a když gondoliéři zabořili

vesla do vody a odrazili od schodů terasy, připadala si jako odsouzenec, jemuž byl trest o nějaký čas odložen. A ještě víc se jí ulevilo, když vypluli z kanálu na volné moře a projeli kolem zdí Svatého Marka, aniž se tam zastavili, aby na palubu přibrali hraběte Morana.

Začínalo svítat a obzor nad Jadranem se jemně zbarvil do růžova. Emilie by ráda položila Montonimu několik otázek, ale kdykoli na něho pohlédla, ztratila odvahu. Seděl tam v zasmušilém mlčení a po chvíli se zahalil do pláště, jako by se ukládal k spánku. I paní Montoniová měla zavřené oči, ale Emilie, která by nyní sotva dokázala usnout, poodhrnula jednu ze záclonek gondoly a dívala se na moře. Vycházející slunce ozářilo již vrcholky furlandských hor, ale jejich nižší svahy i moře pod nimi se dosud stápěly v hlubokém stínu. Emilie v poklidném zadumání pozorovala, jak se jitřní rozbřesk rozlévá po vodách oceánu; z řídnoucího šera se počaly stále zřetelněji vynořovat Benátky a jejich ostrůvky a nakonec i obrysy italských břehů, podél kterých se již pohybovaly lodě se špičatými, latinskými plachtami.

Na gondoliéry teď každou chvíli zavolal někdo z trhovců, směřujících na svých člunech k Benátkám, a brzy nato uviděla Emilie na lagunách malebný obrázek – houfy nespočetných bárek, které sem od pevniny připlouvaly s náklady ovoce, zeleniny i jiných potravin. Posledním pohledem se rozloučila s překrásným městem a zneklidněna úvahami o tom, kam jede a co tam na ni čeká, pokoušela se uhádnout důvod jejich nenadálé cesty. Nakonec usoudila, že ji Montoni odváží na svůj osamělý hrad v domnění, že se mu ji tam snáz podaří zastrašit a přimět k poslušnosti; nebo snad, kdyby i tenhle jeho plán selhal a ponurá odlehlost těch míst neměla na ni požadovaný účinek, aby se tam v tichosti mohl odbýt její nedobrovolný sňatek s hrabětem, čímž by Montoni učinil zadost své ctižádosti. Jiskřička naděje, kterou v ní ten náhlý odjezd vyvolal, začala stejně rychle pohasínat, a když vystupovala na břeh, tonula již opět v pochmurné beznaději.

Montoni se tentokrát neplavil po Brentě, ale v kočárech po souši zamířil rovnou k Apeninám. K Emilii se po celou cestu choval tak odměřeně, že již to samo o sobě svědčilo o oprávněnosti jejích posledních dohadů, pokud by nějakého důkazu měla vůbec zapotřebí. O krásnou krajinu, kterou projížděli, nejevila tentokrát zájem. Jen někdy musela se chtěj nechťej pousmát, když slyšela, jak naivně se Annetta podivuje věcem, které ji cestou zaujaly, a někdy si zas skrytě povzdechla, když jí nějaké obzvlášť pěkné zákoutí připomnělo Valancourta. Věděla, že v odlehlých končinách, kam byla tak spěšně odvážena, o něm sotvakdy uslyší, a tak na něho myslela takřka bez ustání.

Posléze začali stoupat vzhůru do Apenin. Cesta se vinula mezi rozlehlými hvozdy, které tenkrát ještě pokrývaly svahy oněch hor, takže viděli jen útesy přecházejících skal a pouze tu a tam nějaká rokle umožňovala letmý pohled do údolí. Emilii až zamrazilo, když pozorovala ty zasmušilé, mlčenlivé bory, které jako by jen občas něco zaševalily, když hravý vánek rozčechral jejich vrcholky, a ty hrozivé srázy, vypínající se nad lesní velikány. Na mysli jí přitom tanuly jiné obrazy, neméně ponuré a neméně hrůzné. Jela kamsi do neznáma, vydána napospas člověku, jehož zpupná povaha jí přivodila již tolik utrpení – možná proto, aby byla provdána za muže, k němuž nechovala ani náklonnost ani úctu, nebo snad proto, aby bez jakékoli naděje na záchranu snášela ten nejhorší trest, jaký si pro ni pomstychtivost – a to italská pomstychtivost! – bude s to vymyslet.

Čím více o tom přemítala, tím jednoznačněji dospívala k závěru, že důvodem té cesty je její sňatek s hrabětem Moranem a že Montoni se rozhodl odbýt celou věc v nejprísnější tajnosti, když viděl, že její rozhodný odpor by mu v očích veřejnosti mohl zle pošramotit reputaci, nebo mu dokonce způsobit ještě nebezpečnější komplikace. Když viděla, do jakých osamělých končin ji odváží, a při představě pochmurného hradu, o němž slyšela již tolik

záhadných náповědí, sevřelo se jí srdce úzkostí, a tu poznala, že míra jejího utrpení nemusí být ještě dovršena, ale že za nových okolností a v novém prostředí mohou se její muka ještě stupňovat. Proč jinak by se otrásla při představě toho opuštěného hradu?

Jak stále stoupali zalesněnými svahy, jeden horský hřeben vystupoval za druhým, takže se zdálo, jako by se jejich počet na každém kroku znásoboval, a to, co vypadalo jako vrcholek jednoho, bylo ve skutečnosti, jak se ukázalo, jen úpatí jiného. Nakonec dorazili na malou plošinu, kde vozkové zastavili, aby nechali své muly trochu odpočinout, a tu se jejich zrakům zjevil výhled tak úchvatný a velkolepý, že i paní Montoniová vykřikla v nadšeném úžasu. Rovněž Emilie byla tak okouzlena, že na okamžik pozapomněla na své utrpení. Pod nimi prostíral se rozlehlý amfiteátr hor. Jejich nescetné vrcholky připomínaly zkamenělé vlnobití a za pásy hustých hvozdů, lemujících jejich úpatí, ležela italská *campagna* se svými vesnicemi, lesy a řekami i s pestrými obdélníky květnatých luk a žírných lánů. Hranici obzoru tvořilo Jaderské moře, do něhož poté, co se proklíkatily celou tou širou nížinou, vlévaly své životodárné vody Pád a Brenta. Emilie se dlouho dívala na malebnou krásu světa, který opouštěla a který jako by jí stavěl na odiv svou velkolepou nádheru jen proto, aby se s ním loučila s tím větší lítostí. Ji však nyní v celém tom světě zajímal jen Valancourt – k němu jedinému se upínalo její srdce, pro něho jediného prolévala hořké slzy.

Od nádherné vyhlídky stoupali pak dál mezi borovými lesy, až vjeli do úzkého průsmyku, který jim uzavřel jakýkoli výhled do vzdálenější krajiny a místo ní nabízel jejich zrakům pohled na příkré srázy, zdvihaající se nad silnicí, kde nebylo ani stopy po živé duši, ba ani po nějaké vegetaci – jen tu a tam osamělý dub, s kmenem a s větvemi ošlehanými od větru, skláněl pochýlenou korunu ze skály, do které zapustil své pevné kořeny. Po nějakém čase se tmavý průsmyk, vedoucí do nitra Apenin, konečně opět prosvětlil a před poutníky se otevřel výhled na nekonečná pásma hor, divočejších

než všechny, kolem nichž až dosud projížděli. Také při jejich úpatí se táhly temné hvozdy a lemovaly i okraj propasti, nad kterou vedla silnice, zatímco nahoře rozptylovaly se paprsky slunce v jemném oparu a zdobily skály čarovnými pruhy světla a stínů. Celý ten obraz jako by neustále měnil proporce i celkový vzhled podle toho, jak jej klikatící se cesta vystavovala oku vždy z jiných stran a úhlů, a ten dojem neustálé proměnlivosti posilovala i pohyblivá mlžná clona, která hned zakryla nějaký drobnější krásný útvar a hned mu zas dala vyniknout, když dovolila slunci zalít jej svou jasnou září.

I když hluboká údolí v těchto horách byla většinou pokrytá koberci borových lesů, někdy bylo mezerou mezi skalami vidět jen holé srázy, po jejichž rozeklaných úbočích se řítíl vodopád až na dno hluboké strže, kam jeho zpěněné vody dopadaly s hlasitým burácením; a jinde zas vystavovalo svůj „zelený půvab“ líbezné údolíčko, na jehož pažitě se v chladivém stínu stromů popásala stáda krav a koz, a celou tu lahodnou idylu dokreslovala pastýřova chýše, posazená na okraji jasné bystřiny.

Ale jakkoli divoké a romantické byly tyto scenérie, nebyly zdaleka tak velkolepé jako ty končiny Alp, které střeží vstup do Itálie. Emilie byla často unesena, ale jen zřídka kdy přitom zakoušela onen takřka nábožný, nepopsatelný pocit, jaký neustále prožívala při přechodu přes Alpy.

Na sklonku dne se cesta stočila do hlubokého údolí. Ze všech stran je obklopovaly divoké, rozeklané skály, které se zdály téměř nepřístupné, a jen na východě se hradba otvírala, skýtajíc pohled na Apeniny v jejich nejhroživější podobě. Pásmo za pásmem, všechna se zalesněnými hřebeny, táhlo se v nekonečnou dálku. Tady si Emilie musela přiznat, že něco tak velkolepého již dávno neviděla. Slunce právě pokleslo za vrcholky hor, po jejichž svazích nyní začali sestupovat, a napříč přes údolí se položil jejich dlouhý stín. Avšak šikmé paprsky, pronikající mezerou mezi skalami, zalily zlatým odleskem vrcholky hvozdu na protějšcích svazích a v celé své nádheře

se rozzářily na věžích a na cimbuřích hradu, jehož mocné hradby se tyčily nad okrajem strmého srázu. Zářivý jas všech těchto míst vynikal tím víc, že údolí dole tonulo již v hlubokém stínu.

„Tam,“ ozval se Montoni poprvé po několika hodinách mlčení, „je Udolfo.“

S úzkostným rozechvěním patřila Emilie na Montoniho hrad. V paprscích zapadajícího slunce vypínal se tam v celé své ponuré velebnosti – mohutná gotická stavba s chátrajícími zdmi z tmavošedého kamene. Jak se dívala, světlo na jeho zdech začalo vybledat, po hradbách se pomalu plížil smutný nafialovělý stín, postupně černající, čím výš po úbočí hory vystupoval tenký závoj mlhy, a když konečně pohasly i paprsky, které se na chvíli zářivě zachytily na okrajích zubatého cimbuří, stápl se celý hrad ve večerním šeru. Mlčky, osaměle a vznešeně vévodil svému okolí a s jakousi chmurnou vyzývavostí se vystavoval zrakům všech, kdo by se snad odvážili zapochybovat o jeho nedobytnosti. Jak šero houstlo, jeho obrysy nabývaly ještě hrozivějších tvarů. A Emilie se nepřestala dívat, až nakonec viděla jen trsy věží, přečnívající vrcholky lesů, v jejichž temném stínu kočáry brzy začaly stoupat do vrchu.

Rozloha a temnota těchto mocných hvozdů v ní vyvolala hrůzné představy a každou chvíli myslela, že užuž na ně z úkrytu za kmeny stromů vyskakují nějací loupežníci. Konečně kočáry vyjely na pusté vřesovisko a brzy poté dorazily k branám hradu. Při hlubokém zvuku zvonu, který se rozezněl, aby ohlásil jejich příjezd, se Emilie, již tak dost ustrašená, bezděky otrásla. Přesto však, zatímco čekali, až jim sluha přijde zevnitř otevřít bránu, zvědavě obhlížela stavbu, a ačkoli v houstnoucím šeru mohla rozeznat jen část jejích obrysů s masívními zdmi a hradbami, i tak si mohla udělat představu o její pevnosti, starobylosti a zpustlosti. Podle toho, co viděla, usuzovala na mohutnost celku. Brána před ní, kudy se vjíždělo na nádvoří, byla obrovitých rozměrů a hájily ji dvě kulaté věže s cimbuřím a s podsebitím; místo korouhví vlály teď na nich bujné traviny, které

zapustily kořeny mezi rozpukanými kameny a které jako by smutně sténaly ve větru, opírajícím se do zpustlých zdí. Věže spojovala kurtina se střílnami, rovněž zakončená cimbuřím; pod ním se klenul gotický portál brány, v jehož špičatém oblouku visel konec zdvižené železné mříže. Od vstupních věží táhly se hradby k dalším baštám. V slabém světle, prodlévajícím ještě na západě, bylo dosud vidět, jak se zpupně tyčí nad propastí, a jejich pošramocené siluety vydávaly svědectví o tom, že zažily již mnohou bitevní vřavu. Za nimi ztrácelo se pak již všechno v kalném šeru.

Zatímco si Emilie s neznámou úzkostí v srdci všechno prohlížela, ozvaly se za velkými vraty kroky, bylo slyšet, jak někdo odstraňuje těžké závory, a tu již starý sluha s námahou odsunoval obrovská křídla dveří, aby jeho pán mohl vjet na nádvoří. Když kočáry s rachotem projížděly pod železnou mříží, sevřelo se Emilii znovu srdce úzkostí, neboť jí to připadlo, jako kdyby vjížděla do vězení; ponuré nádvoří ji v té představě ještě utvrdilo a ve své obraznosti, která vždy snadno podléhala okamžitým dojům, malovala si již obrazy hrůz daleko strašnějších, než její rozum mohl v tu chvíli odůvodnit.

Další brána je propustila na druhé nádvoří, zaplevelenější a zpustlejší nežli to první, a jak se v šeru po něm rozhlížela a viděla kolem sebe vysoké zdi, obrostlé posedem, mechem a potměchutí, a věže s cimbuřím, čnějící vysoko nad nimi, neubránila se myšlence na dlouhé utrpení a na vraždu. Byl to jeden z oněch náhlých a nevysvětlitelných záblesků mysli, jimž někdy podlehnou i duch velmi silný, ale přesto ji stačil naplnit bezmeznou hrůzou. Nezaváhala se toho pocitu, ani když vešla do rozlehlé gotické dvorany, jejíž šerou ponurost ještě podtrhávalo světlo mihotající se na vzdáleném konci dlouhého sloupořadí. Když sluha přinesl lampu blíž, její zář osvětlila částečně sloupy i žebroví gotických kleneb, čímž ještě víc vynikly jejich stíny na zdech i na dláždění.

Náhlá cesta Montoniho nedovolila jeho lidem učinit jiné přípravy k pánovu uvítání než ty, které stihli zařídit v krátkém čase po příjezdu

sluhy, vyslaného na hrad předem z Benátek. A to možná do jisté míry vysvětlovalo, proč tu všechno vypadalo tak pustě a neutěšeně.

Sluha, který přišel Montonimu posvítit, se mlčky uklonil, ale nepohnuté svaly v jeho tváři nejevily přitom pražádnou známku radosti. Montoni mu na pozdrav odpověděl lehkým pokývnutím a mlčky šel dál, zatímco jeho paní, kráčející mu v patách, rozhlížela se kolem s výrazem překvapení a nespokojenosti, kterou se zřejmě bála nahlas projevit, kdežto Emilie pozorovala rozlehlé a majestátní prostory dvorany, jíž procházeli k mramorovému schodišti, s bojácným údivem. Vstupní sloupořadí ústilo do vysoké síně, pod jejíž klenbou visel velký trojramenný svícen, který sluha právě spěšně rozžíhal, a v jeho světle začaly se postupně zjevovat nástropní ornamenty, chodba vedoucí ke komnatám v horním patře a malované okno, sahající téměř od samého dláždění až ke stropu.

Prošli pod schodištěm do jakéhosi předpokoje a tudy pak dál do prostorné komnaty, jejíž stěny, obložené tmavým modřínovým dřevem, pocházejícím z blízkých hor, takřka splývaly s okolní tmou.

„Přineste víc světla,“ přikázal Montoni, když tam vstoupil.

Sluha postavil lampu na zem a chystal se pána uposlechnout, ale paní Montoniová si postěžovala, že večery tady v horách jsou nezvykle chladné a že by jim v krbu měli zatopit, a tak Montoni sluhovi ještě poručil, aby dal přinést i dříví.

Zatímco Montoni v zamyšlení chodil po pokoji a paní Montoniová seděla na pohovce ve vzdálenějším koutě a mlčky čekala, až se sluha vrátí, rozhlížela se Emilie kolem sebe. V mihotavém světle jediné lampy, postavené poblíž velkého benátského zrcadla, v němž se matně odrážela vysoká postava Montoniho, přecházejícího pomalu sem a tam, se založenýma rukama a s tváří zastíněnou chocholem vlajícím mu na klobouku, připadala jí komnata snad ještě smutnější a ponuřejší, než doopravdy byla.

Nevábný dojem, který na ni pokoj udělal, vzbudil v ní náhle i strach, co všechno tu možná bude muset vytrpět, ale pocit hrůzy

ustoupil tklivému pohnutí, když si záhy vzpomněla na Valancourta. Jak daleko, předaleko byl teď její milý! Neubránila se hlasitému povzdechu, a aby ukryla své slzy, poodešla k jednomu z vysokých oken nad hradební zdí, odkud byl výhled na hluboké hvozdy, jimiž cestou ke hradu projížděli. Hory za nimi tonuly však v husté tmě, takže v narudlém proužku světla, který se dosud držel na západě, bylo z nich vidět jen zubaté obrysy. Údolí mezi nimi bylo již úplně černé.

Obrázek, který Emilie spatřila, když se poté, co zaslechla vrznout dveře, otočila od okna do pokoje, byl neméně ponurý. Dovnitř vešel starý sluha, který jim již předtím otevíral bránu, prohýbaje se pod nákladem borových větví, a za ním šli dva z Montoniho benátských sluhů se světlý.

„Vítám vás, Excellence, na hradě,“ řekl stařec, když povstal od krbu, kde složil dříví, „už dlouho jsme tu neměli tak vzácné hosty. Omluvíte nás proto, že jsme se na váš příjezd nepřipravili lépe, vždyť víte sám, signore, že jsme se o něm dozvěděli až na poslední chvíli. Na svatého Marka to budou už dva roky, co tu Vaše Excellence byla naposledy.“

„Máš dobrou paměť, Carlo,“ řekl Montoni, „tak nějak to opravdu bude. Jak ses měl celou tu dobu?“

„Radši se, pane, ani neptejte. V zimě to tu pořádně profukuje, a to už není nic pro mé staré kosti. Kolikrát jsem měl chuť poprosit Vaši Excelenci, aby mi dovolila odejít z hor někam níž. Ale nevím, čím to je – nechce se mi opustit ty staré zdi, v kterých jsem prožil už tolik let.“

„A jak to chodilo na hradě, když jsem tu nebyl?“ zeptal se Montoni.

„Což o to, celkem jako obvykle, signore, ale hodně věcí by tu potřebovalo opravit. Tak třeba severní věž – jednou se udrolil kus cimbuří a umanul si spadnout té staré ubožačce, mé ženě (ať je jí země lehká!), rovnou na hlavu. Vaše Excellence jistě ví...“

„No dobrá, ale co ty opravy?“ přerušil ho Montoni.

„Ano, ty opravy,“ přikývl Carlo, „část střechy ve velké síni se propadla a minulou zimu tam tak fičelo, jako vůbec na celém hradě, že jsme se zrovna tetelili zimou, teplejší koutek tam člověk nenašel! A tak jsme si s ženou vždycky rozdělali oheň v čeledníku a celí jsme se klepali a mysleli si, že snad dočista zmrzneme, a...“

„Ale jiných oprav tu třeba nebude,“ podotkl Montoni netrpělivě.

„Jemináčku, Vaše Excellence, jakpak by ne – hradby se prolomily na třech místech; pak jsou tu schody, co ústily do západní chodby, ale dlouho jsou teď už v takovém stavu, že je nebezpečné po nich chodit. A potom chodba do velké dubové komnaty, nad severní hradbou – minulou zimu, bylo to takhle v noci, jsem se tam sám šel podívat a, Vaše Excellence...“

„Dobrá, dobrá, to už stačí,“ řekl rychle Montoni. „Promluvím si s tebou o tom zítra.“

Oheň v krbu již zatím vzplál, Carlo zametl před ohništěm, otřel prach z velkého mramorového stolu, který stál před krbem, přistavil k němu křesla a uctivě se odporoučel.

Montoni s manželkou a s Emilií si sedli k ohni. Paní Montoniová se několikrát pokusila navázat konverzaci, ale manželovy úsečné odpovědi ji brzy od toho odradily, a tak Emilie dlouho váhala, než se jej osmělila oslovit. „Smím se vás, pane, zeptat, co bylo příčinou té náhlé cesty?“ ozvala se nakonec rozechvělým hlasem. Po dlouhé pauze musela sebrat všechnu odvahu, aby svou otázku zopakovala.

„Nemám chuť odpovídat na vaše dotazy,“ odbyl ji Montoni, „a vám nepřísluší mi nějaké klást, časem se možná všechno vysvětlí. A teď si nepřeji být dále rušen. Doporučuji vám proto, abyste se odebrala do své komnaty, a uděláte také líp, budete-li držet na uzdě svou bujnou představivost. Snažte se chovat rozumně a nepodléhat citovým dojmům, které, pokud to nechci označit nějakým horším slovem, svědčí o slabém charakteru!“

Emilie vstala a obrátila se k tetě. „Dobrou noc, madame,“ řekla s předstíraným klidem, který však nemohl zakrýt její rozrušení.

„Dobrou noc, má milá,“ odpověděla paní Montoniová tónem tak laskavým, jaký u ní Emilie až dosud neslyšela; přišlo to tak nečekaně, že jí do očí vyhrkly slzy. Uklonila se Montonimu a zamířila ke dveřím.

„Ale vždyť nevíš, kde je tvá komnata,“ ozvala se znovu teta.

Montoni zavolal na sluhu, který čekal v předpokoji, a poslal ho pro komornou paní Montoniové. Po několika minutách přišla Annetta, aby Emilii dovedla do její komnaty.

„A víš vůbec, kde je můj pokoj?“ zeptala se jí Emilie, když procházely dvoranou.

„Myslím že ano, slečno, ale tenhle hrad je učiněný babylón. Sama jsem tu už zabloudila. Říkají tomu velká ložnice nad jižní hradbou a šla jsem tam prve po tomhle širokém schodišti. Pokoje mé paní jsou na druhém konci hradu.“

Vystoupily po mramorovém schodišti, a když pak kráčely dlouhou prostornou chodbou, začala Annetta opět rozkládat: „Vypadá to tu, slečno, děsivě jako po vymření! Namouduši, že se tu budu bát. Kolikrát mě už za tu dobu, co jsme tady, napadlo, že bych nejradši byla zas zpátky ve Francii. Kdypak bych si to jen pomyslela, když jsem se se svou paní pouštěla do světa, že budu zavřena na takovém příšerném hradě. To bych namouvěru nikam nejezdila! Tudy, slečno, dolů a za roh. Víte, že by mě nijak nepřekvapilo, kdybych tu potkala nějaké obry či něco takového? Zrovinka takhle si představuju ty jejich hrady. A taky bych se moc nedivila, kdybych v té velké síni s těmi obrovskými sloupy, co vypadá spíš jako nějaký kostel nežli co jiného, uviděla některou noc tancovat nějaké víly.“

„Ano,“ pravila s úsměvem Emilie, která byla ráda, že může na chvíli odvést myšlenky od věcí mnohem smutnějších, „kdybychom se o půlnoci tiše připlížily chodbou a nahlédly do té síně, určitě bychom viděly, že v ní září plno světél a při krásné hudbě tam ve veselém reji víří spanilé víly. Ale bojím se, Annetto, že by ses nedokázala za tu podívanou náležitě vykoupit – neboť jakmile by zaslechly tvůj hlas, všechno by v okamžení zmizelo.“

„Ach, slečno, kdybyste šla se mnou i vy, šla bych do té chodby už dnešní noc; a slibuji vám, že ani slůvkem neceknu, a jestli ta podívaná zmizí, nebude to vůbec moje vina. Ale myslíte, že přijdou?“

„To ti nemohu s určitostí slíbit, ale troufala bych si možná připustit, že by to nebylo tvou vinou, kdyby to kouzlo pominulo.“

„Ach, to je od vás, slečno, opravdu moc hezké. Ale já se nebojím ani tak víl jako spíš duchů. A slyšela jsem, že těch je tu prý na hradě ukrutná spousta. To by snad byla moje smrt, kdybych tu nějakého uviděla! Ale pst, slečno, jděte tiše! Zdálo se mi, jako by už několikrát kolem mě něco prošlo.“

„Nebud' směšná,“ napomenula ji Emilie, „nesmíš si takhle vymýšlet!“

„Ale to nejsou žádné výmysly, slečno, na mou duši. Benedetto říká, že všechny tyhle temné chodby a síně jsou pro duchy jako stvořené. Moc pěkně se jim tu prý žije, a namouvěru, jestli tu i já budu muset dlouho žít, stanu se sama jedním z nich!“

„Doufám,“ řekla Emilie, „že se o těchhle svých obavách neprořekeš před signorem Montonim. Určitě by to velmi nerad slyšel.“

„Tak vy už to, slečno, taky víte!“ zvolala Annetta. „Ale nebojte se, nic takového se nestane, na to jsem tuze chytrá, i když si myslím, jestli si tu signor může spát tvrdě jako dudek, neměli by všichni ostatní mít za povinnost trávit bezesné noci.“ Zdálo se, jako by poslední poznámka unikla Emiliině pozornosti.

„Tady tou chodbou, slečno, ta vede k zadnímu schodišti. Ach, jestli něco uvidím, já strachy snad přijdu o rozum!“

„To asi bude sotva možné,“ usmála se Emilie, zahýbajíc za roh do jiné chodby. Tu však Annetta zjistila, že si při svém výmluvném rozkládání o duších a o vílách spletla cestu. Začala bloudit jinými chodbami a chodbičkami, až nakonec, vystrašena jejich zákruty i ponurostí, jala se hlasitě volat o pomoc. Služebnictvo bylo však na druhém konci hradu a nemohlo ji slyšet, a Emilie otevřela teď dveře od komnaty vlevo.

„Ach, nechod'te tam, slečno,“ prosila ji Annetta, „nebo tam ještě víc zabloudíte.“

„Pojď sem se světlem,“ vyzvala ji Emilie, „třeba se nám podaří najít cestu těmito pokoji.“

Annetta zůstala váhavě stát u dveří se zdviženou lampou, aby si na pokoj posvítila, ale slabá zář nedosahovala ani do poloviny komnaty.

„Proč váháš?“ vybídla ji Emilie. „Posviť mi, ať vidím, kam ten pokoj vede.“

Annetta zdráhavě šla za ní. Dveře na druhém konci pokoje vedly do řady prostorných a starobylých komnat; některé byly vyzdobeny tapisériemi a jiné zas obloženy cedrovým a modřínovým dřevem. Pokud tam byl nějaký nábytek, vypadal téměř tak staře jako místnosti samy, a ačkoli byl pokryt silnou vrstvou prachu a někdy se již rozpadal vlhkostí a stářím, jevil dosud známky vznosného přepychu.

„Brr, slečno, jaká je tu zima!“ řekla Annetta. „Říkají, že už tu celá dlouhá léta nikdo nebydlel. Pojďme odsud.“

„Třeba se tudy dá projít na hlavní schodiště,“ nedala se odradit Emilie, která zatím došla až do komnaty plné obrazů. Vzala si od Annetty světlo, aby si prohlédla portrét nějakého vojáka na koni, namalovaného na pozadí bitevního pole. Svým kopím mířil na muže, který ležel pod kopyty jeho vraníka a prosebně k němu vztahoval ruku. Voják pod zdviženým hledím upíral na svou oběť pohled plný pomstychtivé nevraživosti a výraz jeho tváře rázem Emilii připomněl Montoniho. Se zachvěním se rychle odvrátila. Posvítila pak kvapně na několik dalších obrazů, až došla k jednomu, který byl zahalen rouškou z černého hedvábí. Připadlo jí to tak zvláštní, že se před ním zastavila, a užuž chtěla roušku nadzdvihnout a podívat se, co je asi pod ní tak pečlivě ukryto, ale nějak se jí k tomu nedostávalo odvahy.

„Panenko Maria, co je zas tohle?“ vykřikla Annetta. „To je jistě ten obraz, o kterém jsem slyšela už v Benátkách!“

„Jaký obraz?“ zeptala se Emilie.

„Inu obraz – co jiného než obraz,“ odpověděla váhavě Annetta, „– ale jak to s ním bylo, to jsem nikdy pořádně nepochopila.“

„Odhrň ten závoj, Annetto!“

„Jakže? Já, slečno! – Já? Za nic na světě!“ Emilie se otočila a viděla, že Annetta zbledla jako stěna.

„A cos, prosím tě, o tom obrazu slyšela, že tě to tak, milé děvče, vyděsilo?“ zeptala se.

„Nic, slečno, nic jsem neslyšela, jen už prosím vás pojdme odsud.“

„Ano, hned, ale nejprve si chci prohlédnout ten obraz. Podrž světlo, Annetto, a já nadzdvihnu závoj.“

Annetta vzala světlo a hned s ním pospíchala pryč. Emilie ji marně volala nazpátek, a protože nechtěla zůstat v temné komnatě sama, rozběhla se nakonec za ní.

„Pročpak to děláš, Annetto?“ zeptala se, když komornou dohlonila. „Cos o tom obraze slyšela, že nechceš ani počkat, když ti to nařizují?“

„Nevím o žádném proč, slečno,“ odpověděla Annetta, „ani nic o tom obraze. Jenom jsem slyšela, že je s ním spojeno něco strašlivého – a že od té doby byl *pořád* potažen tím černým závojem – a taky že za celá ta dlouhá léta se na něj nikdo nepodíval. Má to prý něco společného s majitelem tohoto hradu, předtím než se stal vlastnictvím signora Montoniho – a...“

„Vidím, Annetto,“ přerušila ji Emilie s úsměvem, „že je to tak, jak říkáš – že o tom obraze opravdu nic nevíš.“

„Ne, opravdu nic, slečno, protože jsem musela slíbit, že o tom nikomu neřeknu – ale...“

„Dobrá,“ řekla Emilie, když viděla, jak úporný boj v ní svádí pokusení vyzradit to tajemství a strach před následky, jež by to pro ni mohlo mít, „přestanu se tě raději ptát –“

„Ano, slečno, prosím vás o to.“

„– dřív než mi sama všechno vyzvoníš,“ dodala Emilie.

Annetta zrudla a Emilie se usmála. Prošly pak řadou pokojů, a když ještě chvíli bloudily po chodbách, octly se znovu na horním konci mramorového schodiště, kde Annetta nechala Emilii stát a běžela požádat nějakého služebníka, aby je dovedl do komnaty, kterou až dosud marně hledaly.

Zatímco čekala, až se komorná vrátí, obírala se Emilie v duchu tím obrazem. To, co slyšela, roznítlo silně její zvědavost, ale třebaže věděla, že Annetta by se nedala dvakrát pobízet a klidně by jí všechno prozradila, nechtěla se jí vyptávat, neboť si dobře všimla jejích rozpaků i některých obzvlášť znepokojivých poznámek, které pronesla o Montonim. Ráda by si šla obraz prohlédnout, ale bylo již velmi pozdě, a když si připomněla, jak je ten pokoj odlehlý a jak smutné ticho tam všude kolem panovalo, zmocnila se jí bázeň, která ještě vzrostla při pomyšlení, jakou záhadou je ten obraz opředen, takže od svého úmyslu upustila. Umínila si však, že ve dne, až se nebude tak bát, tam zajde a roušku odhrne. Jak se nakláněla přes zábradlí, bloudíc očima po okolí, znovu si s úžasem povšimla, jak mohutné jsou ty poněkud již omšelé zdi i mramorové pilíře, které v síni pod schodištěm podpíraly stropní klenbu.

Annetta se teď objevila s nějakým sluhou, který Emilii odvedl do její komnaty ve vzdálené části hradu, na konci právě té chodby, kterou se vcházelo do dlouhé řady pokojů, jimiž předtím s Annettou bloudily. Pokoj byl velmi ponurý, takže se Emilii nechtělo Annettu ihned propustit, a protože sychravý chlad ji mrazil snad ještě víc než strach, vzkázala pro Catarinu, hradní služebnou, aby ji požádala o trochu dříví a o rozdělení ohně.

„Namouvěru, milostslečno, v tomhle pokoji se už moc let netopilo,“ pravila Catarina.

„To nám, má zlatá, ani nemusíte říkat,“ odpověděla jí Annetta, „máte tu všude jako v márnici. Jak tady můžete vůbec vydržet? Kdyby bylo po mém, byla bych hned zpátky v Benátkách.“ Emilie dala rukou Catarině pokyn, aby došla pro dříví.

„To by mě zajímalo, slečno, proč tomu říkají velká ložnice,“ poznamenala Annetta, zatímco se Emilie mlčky rozhlížela. Komnata byla vysoká a prostorná jako ostatní, v kterých už byla, a jako většina z nich i ona měla stěny obloženy tmavým modřínem. Postel a nábytek byly velice starobylé a dýchal z nich jakýsi ponurý majestát jako ze všeho, co až dosud na hradě viděla. Z vysokých oken, jak zjistila, když jedno otevřela, vedl výhled na jednu z hradeb, za kterou se však všechno rozplývalo v temnotě.

Dokud tam byla Annetta, snažila se Emilie ovládnout své city a zadržet slzy, které se jí každou chvíli užuž draly do očí. Ráda by se zeptala, kdy má na hrad přijet hrabě Morano, ale protože jí nepřipadalo vhodné, aby se komorné vyptávala na věci dotýkající se soukromých záležitostí jejích pánů, nemohla se k tomu odhodlat. Annetta se zatím obírala jinými myšlenkami. Velice ráda slýchala o zázracích a událost, o které se v souvislosti se zdejším hradem doslechla, ji proto nesmírně upoutala. Byla sice zavázána k přísnému mlčení, ale stěží se mohla udržet, aby to slečně všechno nevypověděla. Taková prapodivná věc a nesmět si o tom s nikým popovídat, to byl věru tuze krutý trest! Ale věděla také, že Montoni by na ni mohl uvalit trest ještě krutější, a proto se bála přivolat na sebe jeho hněv.

Catarina zatím přinesla dříví a vzplanuvší oheň na chvíli rozjasnil ponurou komnatu. Catarina pak Annettu upozornila, že se její paní již po ní ptala, a Emilie byla brzy nato opět ponechána o samotě svým úvahám. Její srdce se dosud nezatvrdilo proti Montonimu natolik, aby snáz dokázalo čelit jeho neomalenostem, a to, jak ji právě odbyl, ji vyděsilo bezmála stejně tak, jako když se s jeho příkrostí setkala poprvé. Jemné a láskyplné zacházení, na které byla až do chvíle, kdy ztratila rodiče, uvyklá, činily ji obzvlášť citlivou vůči jakémukoli projevu hrubosti a na takový obrat k horšímu, jaký nyní nastal, ji žádná dřívější zkušenost sdostatek nepřipravila.

Aby odvrátila pozornost od myšlenek, které na ni tak těžce doléhaly, vstala a znovu si začala prohlížet pokoj a jeho zařízení. Při

té obchůzce přešla i kolem pootevřených dveří, a tu si uvědomila, že to jsou jiné dveře než ty, jimiž předtím do komnaty vešla. Přinesla si proto světlo, aby se podívala, kam vedou. Otevřela je dokořán a po několika krocích málem zakopla o schod úzkého točitého schodiště, stoupajícího příkře mezi dvěma kamennými zdmi. Ráda by věděla, kam ty schody vedou, a to tím spíše, že tak bezprostředně sousedily s její komnatou, ale v tom chmurném rozpoložení, v němž se právě nacházela, nenašla v sobě dostatek odvahy, aby se sama vydala do té tmy. Raději proto dveře zavřela a chtěla je zamknout, ale při bližším ohledání zjistila, že na vnitřní straně nemají žádnou zástrčku, kdežto na opačné straně měly dvě. Napravila částečně tu závadu tím, že k nim přistrčila těžké křeslo, ale přesto trnula strachy při pomyslení, že v té odlehlé komnatě bude spát docela sama nedaleko dveří, které bůhvíkam vedou a které se zevnitř nedají ani pořádně zabezpečit. Několikrát ji napadlo, že by měla paní Montoniovou poprosit, aby tam Annettě dovolila s ní zůstat přes celou noc, ale hned se zas zalekla, že by se jejím obavám vysmáli jako malému dítěti a že by tím také Annettu, již tak dost náchylnou k panikaření, ještě víc poděsila.

Z chmurných úvah ji brzy vyrušily kroky na chodbě a Emilie se zaradovala, když spatřila do komnaty vstupovat Annettu s večerí, kterou jí poslala paní Montoniová. Vyzvala to hodné děvče, aby si přisedlo ke stolu, který stál před krbem, a povečeřelo spolu s ní. Annetta, povzbuzena tím vlídným jednáním, prohrábla dříví na ohništi a přitáhla si křeslo ke krbu, blíž k Emilii. „Slyšela jste už, slečno,“ řekla, „za jakých podivných okolností se signor stal pánem na tomhle hradě?“

„O jakých divech mi zas hodláš vyprávět?“ usmála se Emilie, aby zakryla svou zvědavost, o to nedočkavější, že ji posilovalo i několik záhadných náповědí, které znala již od dřívějšíka.

„Slyšela jsem to všechno od začátku až do konce, slečno,“ ujistila ji Annetta, rozhlížeje se po pokoji a ještě blíž přisedajíc k Emilii,

„Benedetto mi všechno vyprávěl cestou sem. ‚Jestlipak víš, Annetto,‘ povídá mi, ‚jaký je to hrad, ten, co tam jedeme?‘ – ‚Ne, pane Benedetto,‘ na to já, ‚prosím vás, co o něm víte?‘ – Ale slečno, vidíte, že dovedete uchovat tajemství, protože jinak bych vám to neřekla, ani kdybyste mi za to slibovala hory doly. Slíbila jsem, že o tom nikomu ani nemuknu, a signor by prý o tom tuze nerad slyšel.“

„Když jsi to slíbila,“ řekla Emilie, „děláš jen správně, že o tom nechceš mluvit.“

Annetta se na chvíli odmlčela, a potom řekla: „Ale vám to, slečno, mohu povědět, na vás se přece mohu spolehnout!“

Emilie se usmála. „Tak jako na sebe, Annetto. Budu mlčet jako hrob.“

Annetta s velice vážnou tváří podotkla, že toto ujištění jí úplně postačuje, a potom pokračovala: „Tenhle hrad, slečno, jak jistě víte, je nejen velmi starý, ale i velmi pevný a přestál prý už mnoho obležení. Ale nepatřil vždy signoru Montonimu, ani předtím jeho otci, to vůbec ne, ale podle nějakého zákona či ustanovení měl signorovi připadnout, kdyby ta paní umřela neprovdána.“

„Jaká paní?“ zeptala se Emilie.

„K tomu se teprv dostanu,“ odpověděla Annetta, „právě o té paní vám chci vyprávět, slečno. Ale jak jsem říkala, ta paní žila na hradě a všechno všude kolem samý přepych, jak si jistě, slečno, umíte představit. Signor ji sem často jezdil navštěvovat a byl do ní zamilovaný a nabízel jí, že se s ní ožení; byla to sice nějaká vzdálená příbuzná, ale to na věci nic neměnilo. Ale ona měla v lásce někoho jiného a nechtěla si signora vzít, což ho prý velice rozzlobilo – a sama, slečno, dobře víte, jak ukrutně se tváří, když ho popadne vztek. Snad ho někdy viděla, když takhle běsnil, a proto ho nechtěla. Ale jak jsem říkala, byla dlouho hrozně smutná a nešťastná a vůbec, a – Panenko Maria, copak to bylo? Neslyšela jste, slečno, nic?“

„To byl jen vítr,“ uklidnila ji Emilie, „ale stejně by sis měla s tím vyprávěním trochu pospíšet.“

„Zkrátka, jak jsem říkala – kdepak jsem to jen přestala – aha, zkrátka byla dlouho hrozně smutná a nešťastná a chodila se sama samotinká procházet po terase – tam po té, támhle pod okny – a tuze moc plakala, že by se nad ní kámen ustrnul – totiž, jak bych to řekla – že by se člověk nad ní rozplakal.“

„Ale Annetto, pověz mi jenom to hlavní.“

„Na všechno se, slečno, dostaneme. Tohle všechno jsem slyšela už dřív v Benátkách, ale to, co teď přijde, jsem se dozvěděla teprve dneska tady na hradě. Stalo se to už moc a moc dávno, když signor Montoni byl ještě docela mladý. Ta paní, jmenovala se signora Laurentini, byla tuze hezká, ale někdy, když ji to popadlo, dovedla se rozzuřit zrovna tak jako náš signor. A tu když viděl, že s ní není žádné pořízení, co udělá? – Inu, odjede z hradu a celý dlouhý čas se tu neobjeví. Jí to ale bylo úplně jedno – ať tu byl nebo ne, stejně byla smutná, až takhle jednou večer – můj ty svatý Petře, slečno,“ vykřikla Annetta, „podívejte se na lampu, jaký má modrý plamen!“ Bojácně se rozhlížela po místnosti.

„Nebud’ směšná,“ pokárala ji Emilie, „co to máš pořád za nápady? Ale ten příběh prosím tě doved’ rychle ke konci, už mě to trochu unavuje.“

Annetta nepřestala upírat oči na lampu a hovořila dál tišším hlasem. „Jednou večer, bylo to prý někdy koncem roku, asi tak v půli září či začátkem října – nebo to snad byl až listopad? – protože to je vlastně také konec roku, ale jistě to nevím, protože to mi přesně neřekli. Ale rozhodně to bylo koncem roku, když si tahle vznešená paní vyšla z hradu na procházku dolů do lesů, jak mívala ve zvyku, a jako obvykle šla sama – jen se svou komornou. Foukal studený vítr a roznášel kolem spadané listí a strašlivě kvílel v těch velkých starých kaštanech, kolem kterých jsme projížděli, slečno, když jsme se blížili k hradu – protože Benedetto mě zvlášť na ty stromy upozorňoval –, a jak ten vítr foukal, začalo ji to děvče přesvědčovat, aby se vrátila domů, ale ona si nechtěla dát říct, protože se kvečeru

ráda procházela po lese, a když kolem ní padalo to listí, tím víc se jí to líbilo.

No a tak ji tam viděli jít dolů do těch lesů, ale přišla noc a ona se nevracela – deset hodin, jedenáct, pak začne odbíjet dvanáctá, a milá paní nikde. Sluhy, to se ví, hned napadlo, že se jí třeba něco stalo, a okamžitě ji šli hledat. Hledali celou noc, ale po paní ani památky, jako by se pod ní zem slehla. A od té doby až dodneška o ní, slečno, už nikdo nikdy víckrát neslyšel.“

„Je to pravda, Annetto?“ zeptala se překvapená Emilie.

„Pravda, slečno,“ řekla Annetta a v očích se jí zračila hrůza, „ano, pravda pravdoucí. Ale říká se,“ dodala ještě tišším hlasem, „že prý ji několikrát bylo v noci vidět, jak chodí kolem po lesích a taky po hradě. Několik starých sluhů, kteří tu potom zůstali ještě nějaký čas, se dušovalo, že je to tak, a potom ji tu zahlédlo i několik leníků, kteří museli na hradě přenocovat. Carlo, starý kastelán, říká, že by mohl vyprávět věci, jen kdyby chtěl!“

„Ale to si přece, Annetto, navzájem odporuje,“ řekla Emilie. „Říkáš, že už víckrát o ní nikdo neslyšel, a přece ji tady viděli!“

„Ale to všechno mi svěřili jako veliké tajemství,“ pokračovala Annetta, aniž vzala předchozí poznámku na vědomí, „a já vím, slečno, že budete brát ohled na mě i na Benedetta a nikomu to nepovíte.“ Emilie nic neříkala a Annetta zopakovala poslední větu.

„Na mou mlčenlivost se můžeš spolehnout,“ odpověděla jí pak Emilie, „a tobě, milá Annetto, upřímně radím, aby sis sama dala pozor a o tom, cos mi právě prozradila, se nikomu jinému nezmínila ani slůvkem. Signor Montoni, jak říkáš, by se mohl velice rozzlobit, kdyby se o tom doslechl. Ale po té paní už nikdo nepátral?“

„Ale ovšemže ano, slečno, protože signor jako nejbližší dědic začal ihned uplatňovat své nároky na hrad, a oni mu řekli, totiž soudcové nebo senátoři či někdo takový, že se toho dědictví nemůže ujmout, dokud neuplyne mnoho let, a teprv kdyby se po tom všem ta paní nenašla, že to bude totéž, jako kdyby byla po smrti, a hrad

pak případně jemu. A tak je tedy teď jeho. Ale hodně se o tom mluvilo a roznesla se o tom spousta divných řečí, slečno, namouduši tak divných, že vám to radši ani neřeknu.“

„A to je skoro ještě divnější, Annetto,“ řekla Emilie, kterou ta poslední slova vytrhla z krátkého zamyšlení. „Ale když pak signoru Laurentini na hradě viděli, to se ji nikdo neodvážil oslovit?“

„Jakže – oslovit ji!“ zvolala Annetta s výrazem hrůzy. „To namouvěru ne!“

„A proč ne?“ zeptala se Emilie, která se chtěla dozvědět ještě víc.

„Panenko Maria! Oslovit ducha!“

„Ale co je vedlo k domněnce, že je to duch, když se k ní nikdo nepřiblížil a neoslovil ji?“

„To, slečno, opravdu nevím. Jak se mě můžete ptát na takové strašné věci? Ale nikdo ji neviděl na hrad ani přicházet, ani z něj odcházet, a hned ji zahlédli onde a hned zas na úplně jiném konci. A nikdy taky nepromluvila, a kdyby byla živá, co by na hradě pohledávala, když nikdy neřekla ani slůvko? A z toho důvodu prý také od těch dob do některých částí hradu nikdo nev kročil.“

„Co, protože nikdy nic neřekla?“ pokusila se Emilie smíchem rozptýlit strach, který se jí začal zmocňovat.

„Ne, slečno, proto ne,“ odpověděla trochu nakvašeně Annetta, „ale proto, že tam viděli nějaká zjevení. Je tu prý také stará kaple, někde při západní straně hradu, kde je vždycky o půlnoci slyšet takové naříkání – brr, až mi z toho po zádech běhá mráz – a tam prý také bylo vidět všelicos divného...“

„Prosím tě, Annetto,“ přerušila ji Emilie, „přestaň už s těmi hloupými báchorkami!“

„Říkáte s báchorkami, slečno? Tak to vám tedy, když dovolíte, povím ještě něco, co mi vyprávěla Catarina. To bylo jedné chladné zimní noci, když Catarina – chodila tenkrát na hrad velmi často, jak říkala, dělat společnost starému Carlovi a jeho ženě, a ti ji potom signorovi tak vychválili, že už na hradě zůstala – tak tedy, když

takhle jednou s nimi Catarina seděla v čeledníku, povídá jí Carlo: „Kdybychom tak měli pár těch fíků, co leží na polici ve spíži, rád bych si je opekl, ale je to daleko a mně se nechce se tam pro ně trmácet. Ale ty, Catarino,“ povídá jí, „tys jako čiperka a máš mladé nohy, doskoč tam pro ně, pěkně se nám na ohni opečou. Najdeš je ve spíži na konci severní chodby, leží tam v jednom rohu na polici. Tumáš,“ povídá, „tady máš lucernu, a dej pozor, až půjdeš nahoru po hlavním schodišti, ať ti ji nezhasí vítr, který tam fouká dírou ve střeše.“ Catarina vzala tedy lucernu – pst, slečno, teď jsem určitě něco zaslechla!“

Emilie, kterou nyní Annetta nakazila svým strachem, pozorně poslouchala, ale všude bylo ticho, a tak komorná pokračovala:

„Catarina šla do severní galérie, to je ta široká chodba, slečno, kterou jsme prošly, než jsme se dostaly sem na naši chodbu. A jak tak jde s lucernou v ruce a na nic nemyslí – teď zas!“ vykřikla náhle Annetta, „– zas jsem to slyšela – to se mi jenom nezdálo, slečno!“

„Pst,“ vyběhla jí Emilie s tlukoucím srdcem. A jak tak chvíli tiše seděla a poslouchala, zaslechla Emilie za zdí jakýsi slabý klepot. Klepání se ozvalo znovu, Annetta zaječela a dveře se pomalu otevřely. Byla to Catarina, která přišla Annettě vyřídit, že ji paní k sobě volá. Emilie, ač nyní viděla, kdo to je, nemohla chvíli strachem popadnout dech, zatímco Annetta, která nevěděla, má-li se smát nebo plakat, začala Catarinu hubovat, že je tak vylekala. Měla také strach, aby snad služka nezaslechla něco z toho, o čem před chvílí vyprávěla. Emilie, na kterou Annettino vyprávění ve svém jádru silně zapůsobilo, se tam bála zůstat sama, ale protože nechtěla paní Montoniovou pohněvat, ani dát Montonimu najevo svou slabost, pokusila se svůj strach překonat a na zbytek noci Annettu propustila.

Když osaměla, začala znovu přemýšlet o podivném příběhu signory Laurentini a potom i o podivné situaci, v níž se sama v tu chvíli nacházela – v divokých odlehlých horách cizí země, na osamělém hradě a pod dozorem člověka, jenž ještě před několika

měsíci byl pro ni rovněž úplným cizincem, jenž jí dal již pocítit moc, kterou si nad ní přisvojil, a na něhož nyní pohlížela s jistou hrůzou, opodstatněnou navíc i strachem, který z něho tak zjevně měli i jiní. Věděla, že Montoni má dostatek důmyslu k promyšlení i dostatek schopností k uskutečnění čehokoli, co by si umanul, a bála se také, že pokud by sledoval své zájmy, nezastavil by se ve své necitelnosti před ničím. Již delší čas pozorovala, jak nešťastná je paní Montoniová, a nejednou byla svědkem toho, jak stroze a přezíravě s ní manžel jedná. A k těmto okolnostem, které již samy o sobě v ní musely vyvolat oprávněný neklid, přistupovalo nyní na tisíc bezejmenných hrůz, jež vyvolává k životu zjitřelá fantazie a jimž pak rozum a zdravá soudnost často již nedokážou s úspěchem vzdorovat.

Rozpomněla se teď na všechno, co jí večer před jejím odjezdem z Languedoku sdělil o Montonim Valancourt, i na to, čím ji od té cesty zrazoval. Již předtím mívala někdy dojem, že jeho předpovědi nebyly zcela neopodstatněné – nyní se začaly naplňovat! A když teď v duchu viděla Valancourta tak živě před sebou, začala smutně a marně litovat, že mu tenkrát nepopřála sluchu, ale po zralejší úvaze dospěla nakonec k závěru, který jí přece jen skýtal jistou útěchu. Připomněla si, že i kdyby její vlastní utrpení bylo sebevětší, jeho tím uchránila před neblahými důsledky nerozvážného sňatku, a že i kdyby se jí to v budoucnosti třeba i krutě vymstilo, nebude si aspoň muset nic vyčítat.

Její smutek prohlubovalo žalostné kvílení meluzíny na chodbě i v okolí hradu. Veselá zář v krbu již dávno pohasla, a tak tam tiše seděla s očima upřenýma na pohasínající oharky, až ji polekal hlasitý závan větru, který zafícel chodbou a otrásl dveřmi i okny. Byl tak prudký, že pohnul i křeslem, které opřela o dveře vedoucí na záhadné schodiště, a ty se teď zvolna pootevřely. To znovu probudilo její zvědavost i strach. S lampou došla až k hornímu schodu a stála tam váhajíc, má-li se pustit dolů. Ale hluboké ticho a černá prohlubeň zející u jejích nohou ji znovu poděsily, a tak s rozhodnutím, že

s dalším pátráním počká na denní světlo, zavřela dveře a zajistila je důkladněji než předtím.

Lampu nechala hořet na stole a šla si lehnout. Ale blikavé světlo její strach nejen nezahánělo, ale ještě mu napomáhalo, neboť třepotavý plamen v ní vyvolával dojem, jako by se po závěsech lože míhaly prchavé stíny, odlétající pak do ztemnělého kouta komnaty. Hradní hodiny odbily jednu, než se jí podařilo zavřít oči a usnout.

Kapitola XIX

*Tot' slabost očí mých as utváří
to strašné zjevení. — Jde ke mně blíž.*

— JULIUS CAESAR

Ráno zaplašilo chmurné přízraky, jež Emilii sužovaly ve snu, ale nerozehnalo její obavy. Sotvaže procitla, vzpomněla si na hraběte Morana, a tu takřka proti své vůli musela myslet na to, co ji asi v nejbližší budoucnosti očekává. Vstala, a aby ty neblahé předtuchy rozptýlila, snažila se upnout pozornost k svému okolí. Z okna se zahleděla na krásnou divokou krajinu, rámovanou téměř ze všech stran hradbou hor – jejich vrcholky přečnívaly jeden přes druhý a v dálce se pak rozplývaly v mlžném oparu, kdežto níže položené hřebeny se zas černaly hustými lesy, které se táhly až k jejich úpatí a vinuly se i úzkými údolíčky. Právě na těchto krásných hvozdech spočinul Emiliin pohled se zvláštním zalíbením. S úžasem prohlížela si opevnění hradu na rozlehlé skále – mohutné hradby, nyní již částečně chátrající, vysoké věže a bašty s cimbuřím, střílnami a s podsebitím. Odtud její zrak sklouzl přes skály a lesy do údolí, jímž protékala široká zpěněná bystřina; její vody se řítily z protější hory přes ostré balvany, místy ozářeny slunečními paprsky a místy zas potmělé ve stínu borovic, pod jejichž hustým příkrovem potom mizely docela. Brzy však ze svého stinného úkrytu vyrážely znovu v mocném přívalu a s hukotem spadaly do údolí. Blíže, směrem k západu, otvíral se mezi horami výhled do krajiny, která v ní probouzela tak vznešené pocity již cestou na hrad. Z údolí stoupala lehká pára a zahalovala je průsvitným šedavým závojem. Jak clona stoupala výš, zabarvovala se v paprscích slunce do růžova, dodávajíc tak lesům a skalám, nad nimiž se vznášela až k vrcholům hor,

zas nový, netušený půvab. A co teprve, když se mlha dole počala zvedat a Emilie mohla s potěšením sledovat, jak se údolí před ní postupně vynořuje v celé své zářivé kráse: zelené louky, temné hvozdy, skalní rokle a úžlabiny, několik selských chaloupek, zurčící bystřina, stádo dobytka a jiné další výjevy dokreslující ten idylický obraz. Potom zjasněly i borové lesy na širých svazích hor, až nakonec závoj mlhy ověňčil jejich vrcholky a obestřel je zarudlým sytým odstínem. Všechno bylo nyní vidět velmi zřetelně a široké temné stíny, vrhané nižšími skalisky, jen ještě zvyšovaly zářivou nádheru strmých srázů, které se tyčily nad nimi, zatímco horská pásma v pozadí vzbuzovala dojem, jako by spadala přímo do Jaderského moře, jež Emilie tušila v modravém třpytu na okraji horizontu.

Tak se pokoušela rozptýlit svou mysl a celkem se jí to dařilo. Povzbudivě na ni působil i svěží ranní vánek. Modlitbou pozdvihla pak myšlenky k Bohu, vždyť pohled na vznešenost přírody ji k tomu zrovna vybízel, a v duši se jí opět rozhostil klid.

Když se odvrátila od okna, spočinul její pohled na dveřích, které minulou noc tak starostlivě střežila, a tu ji napadlo, aby se pokusila vyzkoumat, kam vedou. Ale jakmile přistoupila blíž, aby odstrčila křesla, která k nim v noci přistavila, všimla si, že jsou již o kousek posunuta. A sotva si lze představit její překvapení, když záhy nato zjistila, že dveře jsou zamčené. Ustrnula, jako kdyby spatřila nějaké zjevení. Dveře na chodbu byly zamčené tak, jak je zanechala, ale tyto dveře, které se daly zajistit jen zvenčí, musel někdo uzamknout zástrčkou během noci. Pomyšlení, že má spát v pokoji, kam může kdokoli vniknout, a k tomu tak daleko od ostatních, ji silně znepokojilo. Rozhodla se proto, že o tom poví paní Montoniové a požádá o jinou komnatu.

S jistými potížemi našla cestu do dvorany a z ní do pokoje, odkud minulý večer odešla a kde nyní bylo prostřeno k snídani. Zastihla tam tetu samotnou, neboť Montoni se šel rozhlédnout po hradě, aby se přesvědčil, v jakém stavu je opevnění, a pohovořil si s Carlem.

Emilie viděla, že teta plakala, a to v ní vzbudilo soucit, který však dala najevo spíš chováním než slovy; nechtěla, aby teta na ní poznala, že si všimla jejího zármutku. Nepřítomnosti Montoniho využila pak k tomu, že tetě pověděla o záhadných dveřích, a požádala ji o dovolení, aby se směla přestěhovat někam jinam. Zeptala se jí také, proč se vydali na cestu tak náhle. V tom prvním ji teta odkázala na Montoniho a jasně jí dala najevo, že se za ni nikterak nehodlá přimluvit. Na druhý dotaz odpověděla, že nemá nejmenší tušení.

Aby tetě ulehčila její neblahý úděl, rozhovořila se Emilie s uznáním o mohutnosti hradu a o nádherném okolí, přičemž se všechno, co tu bylo drsné a nepříjemné, snažila vylíčit v co nej příznivějším světle. Ale paní Montoniová, přestože pod dojmem svého neštěstí poněkud změkla a její vlastní trápení ji naučilo alespoň trochu soucítit s druhými, byla již příliš navyklá projevovat svou vrozenou panovačnost a podléhat svým chvilkovým rozmarům, a tak si ani nyní nedokázala odepřít potěšení, že může nevinné a bezbranné Emilii dát najevo svou nadřazenost, a pokoušela se zesměšnit její smysl pro krásu, jenž jí samé byl naprosto cizí.

Její posměšné poznámky však přerušil příchod Montoniho. Na tváři paní Montoniové se ihned objevil výraz, v němž se strach mísil s odporem, ale Montoni beze slova usedl ke stolu a choval se, jako by v místnosti byl docela sám.

Emilie ho mlčky pozorovala a zdálo se jí, že se tváří ještě pochmurněji a přísněji než obvykle. „Kdybych jen věděla,“ povzdychla si v duchu, „o čem přemýšlí, kdybych jen věděla to, co ví on, nemusela bych trnout v té strašné nejistotě!“ Snídaně probíhala za naprostého mlčení, až se Emilie nakonec přece jen osmělila požádat o jiný pokoj, ale marně Montonimu vysvětlovala, co ji k tomu vede.

„Na takové hlouposti nemám čas,“ odbyl ji stroze. „Ten pokoj byl pro vás připraven a vy s ním musíte být spokojena. Pochybuji, že by se někdo obtěžoval a šel na to vzdálené schodiště jen proto, aby tam na dveřích zastrčil nějakou petlici. A jestli ty dveře nebyly zamčené,

když jste do pokoje přišla, asi se otrásly při průvanu a zástrčka sama zapadla. Nechápu, proč bych se měl zabývat vysvětlováním něčeho tak zcela bezvýznamného.“

Toto objasnění Emilii ovšem nikterak neuspokojilo, neboť si povšimla, že zástrčka byla zrezivělá, a nemohla se proto tak snadno posunout. Chránila se to však říci nahlas a jen opakovala svou žádost.

„Když už si sama chcete takhle ztrpčovat život,“ odsekl ostře Montoni, „ušetřte toho aspoň ostatní a nechte si své strachy pro sebe! Snažte se svou slabost přemáhat, a ne si na ní tolik zakládat. Jestli se mi něco obzvlášť protiví, pak je to člověk, který se pořád něčeho bojí!“ Při těchto slovech pohlédl na paní Montoniovou, která se silně začervenala, ale neřekla ani slovo. Emilie, ponížená a zklamáná, si pomyslela, že její strach je v tomto případě příliš odůvodněný, než aby za něj sklídila takový posměch, ale když viděla, že ani kdyby se trápila sebevíc, pranic tím nespraví, snažila se na celou věc zapomenout.

Brzy nato vstoupil do pokoje Carlo s ovocem.

„Vaše Excellence je jistě unavena po tak dlouhé vycházce,“ poznamenal, pokládaje ovoce na stůl. „Ale po snídani toho na vás čeká ještě víc,“ pokračoval. „Na jednom místě té klenuté chodby, co vede...“

Montoni se na něho zamračil a mávnutím ruky ho vykázal z pokoje. Carlo se zastavil, sklopil zrak, pak přikročil ke stolu, a zdvihaje košík s ovocem, dodal: „Osmělil jsem se, Vaše Excellence, přinést vzácné paní a milostivé slečně trochu třešní. Ráčí je vzácná paní ochutnat?“ obrátil se Carlo k paní Montoniové a nastavil před ní košík. „Sám jsem je natrhal, ale jsou opravdu velmi dobré. Ta stará třešeň, odkud jsou, má jižní slunce – a jsou veliké jak slívy!“

„No dobrá, Carlo,“ odpověděla paní Montoniová, „vřelé díky.“

„A tady slečně by třeba taky přišly k chuti,“ nabídl Carlo Emilii a přistoupil s košem blíž. „Uděláte mi radost, když si také vezmete.“

„Děkuji ti, Carlo,“ řekla Emilie s milým úsměvem a nabrala si hrstku třešní.

„Tak už dost,“ zasáhl netrpělivě Montoni, „teď jdi, ale ne daleko, za chvíli tě budu potřebovat.“

Carlo uposlechl a Montoni potom rovněž odešel na další obhlídku hradu. Emilie zůstala s tetou sama, a třebaže jí teta dávala najevo svou rozmrzelost, snažila se trpělivě snášet její špatnou náladu a svou laskavostí ji utěšit v jejím neštěstí.

Když se paní Montoniová odebrala do svého budoáru, šla se Emilie porozhlédnout po hradě. Z dvorany vyšla širokými dveřmi na hradby, které na samém okraji srázu obepínaly hrad ze tří stran. Čtvrtou stranu strážily vysoké zdi nádvoří a brána, kterou minulý večer na hrad přijeli. Široké mohutné hradby a malebné okolí, nad nímž se vypínaly, vyvolaly v Emilii upřímný obdiv, neboť prostorné parkány a terasy jí poskytovaly tolik rozmanitých výhledů, že měla dojem, jako by z těch různých míst viděla stále novou, docela jinou krajinu. Často se zastavovala, aby se zahleděla na velkolepou gotickou stavbu Udolfa, majestátní i při své nepravidelnosti, na pyšné věže s cimbuřím, na vysoká lomená okna i na štíhlou hlásku, zakončenou v každém rohu špičatou vížkou. Naklonila se přes zeď terasy a málem ji obešla hrůza, když očima změřila propastnou hloubku, která se pod ní otevřela. Shlížela až na její dno, vystlané kobercem temných hvozdů, a když pozvedla zraky, kamkoli se obrátila, všude viděla mocná temena Apenin, borové lesy i úzká údolí, zaříznutá do horských masívů a ztrácející se kdesi v nepřístupných dálavách.

Zatímco tam stála, opřena o zeď, spatřila dole Montoniho, jak v doprovodu dvou mužů stoupá po klikaté stezce, vytesané ve skále. Na jednom výčnělku se zastavil, pak napřaženou rukou ukázal na hradby, a obrátiv se ke svým průvodcům, něco jim s živou gestikulací vykládal. V jednom muži poznala Emilie Carla, druhému, ve venkovském kroji, byly zřejmě určeny Montoniho příkazy.

Odstoupila od zdi a vydala se na další obhlídku, když tu ji náhle zarazil rachot přijíždějícího kočáru. Zanedlouho uslyšela od vrátnice halasné zvonění, a hned nato zatrnula hrůzou, neboť ji napadlo,

že přijel hrabě Morano. Když došla ke dveřím, kterými cestou ke své komnatě musela z terasy projít, zahlédla, jak na protější straně vstupuje do dvorany několik osob. Spatřila je zdálky pod oblouky klenby a rychle ustoupila stranou. Rozčilení a velká prostora zšeřelé síně jí sice nedovolily rozeznat tváře příchozích, ale protože se bála pouze jednoho člověka, v ustrašené mysli jí rázem vytanula právě jeho podoba – byla přesvědčena, že zahlédla hraběte Morana.

Počkala chvíli, a když usoudila, že hosté již prošli síní, odvážíla se znovu ke dveřím a pak, nikým nepozorována, spěchala do svého pokoje. Tam usedla všechna rozrušená a ustrašeně naslouchala každému vzdálenému zvuku. Po drahé chvíli zaslechla na hradbách hlasy. Rychle přistoupila k oknu a spatřila dole Montoniho a signora Cavigniho, jak se procházejí zabráněni do vážného rozhovoru. Často se zastavovali a tu, jak stáli proti sobě, bylo vidět, že jednají o něčem mimořádně zajímavém.

Z oněch několika osob, které předtím prošly dvoranou, tu byl pouze Cavigni. Zakrátko se však Emilie vylekala ještě více, když na chodbě zaslechla kroky; lekla se, že jí někdo přináší vzkaz od hraběte, ale to se již ve dveřích objevila Annetta.

„Ach, slečno, přijel sem signor Cavigni!“ hlásila Emilii. „Ani nevíte, jak jsem byla ráda, že tu zas vidím poctivou tvář. A on je přece taková veselá kopa – nikdy kolem mě nepřejde bez povšimnutí! – A taky signor Verezzi je tu, a kdo myslíte, slečno, že ještě přijel?“

„Nevím, Annetto, raději mi to rovnou řekni sama.“

„Jen, slečno, zkuste hádat aspoň jednou.“

„Tak já tedy myslím,“ pravila Emilie, jen stěží zachovávajíc klid, „že je to hrabě Morano.“

„Svatá panno!“ vykřikla Annetta. „Je vám něco, slečno? Vždyť na vás jdou mdloby! Přinesu vám trochu vody.“

Emilie vskutku klesla na židli téměř bez vlády.

„Počkej, Annetto,“ ozvala se slabým hlasem, „nechod’ nikam – hned mi bude lépe, jen otevři okno. – Tak říkáš, že přijel hrabě?“

„Kdo? Já? – A že hrabě? Vždyť já jsem nic takového neřekla, slečno.“

„Tak on tedy *nepřijel*?“ zvolala Emilie dychtivě.

„Ne, slečno.“

„A víš to jistě?“

„I propánakrále, jak vy jste se rychle vzpamatovala, slečno,“ podivila se Annetta. „Vždyť já jsem myslela, že nadešla vaše poslední hodinka.“

„Ale hrabě – víš opravdu jistě, že nepřijel?“ přerušila ji Emilie.

„Nu ano, slečno, docela jistě. Dívala jsem se přece mříží v severní věži, když kočáry vjely do nádvoří, a ani ve snu mě nenapadlo, že na tomhle hrozném hradě uvidím něco, co mě potěší. Ale teď je tu panstvo i sloužící a zas tu bude hlučno. Ó já, já bych vám radostí málem vyskočila z okna i skrz ty staré rezaté mříže! – Ach, božínku, kdopak by si to jen pomyslel, že v téhle divočině uvidím zas jednou křesťanskou tvář! Já bych snad dala pusu i těm koním, co je přivezli!“

„No dobrá, Annetto, už je mi líp.“

„Ano, vždyť já vidím, slečno. A všemu služebnictvu teď nastanou veselé časy. V čeledníku se bude zpívat a tancovat – protože od tamtud nás signor neuslyší – všelijaké šprýmy se budou vyprávět – a přijel taky Ludoviko. Pamatujete se, slečno, na Ludovika – takový vysoký, hezký mládenec, lokaj signora Cavigniho – vždycky nosí plášť tak elegantně přehozený přes levou ruku a klobouk pěkně na stranu a...“

„Nepamatuji se,“ přerušila ji Emilie, neboť neměla právě chuť poslouchat Annettino rozvláčné vyprávění.

„Že byste se nepamatovala na Ludovika, slečno – toho, co při poslední regatě řídil pánovu gondolu a vyhrál první cenu? Toho, co mi vždycky zpíval v Benátkách pod oknem takové krásné písničky o Orlandech a taky o mouřenínech a o tom králi Šárli – Šárli Maňovi, ano, tak se jmenoval – tam u západního portiku, když svítil měsíc? A já jsem ho poslouchala, ani jsem nedutala?“

„Obávám se, že ke své škodě, milá Annetto,“ poznamenala Emilie, „zdá se mi, že ti ty jeho písničky uloupily srdce. Ale něco ti poradím: jestli je to opravdu tak, nech si to pro sebe a nic mu nedávej znát.“

„Ach slečno! Jakkak si člověk může takové tajemství nechat pro sebe?“

„Nu, Annetto, mně už je docela dobře, nemusíš tu se mnou zůstat.“

„Ale slečno, vždyť já jsem se zapomněla zeptat – jak se vám včera spalo v tomhle smutném starém pokoji?“

„Dobře, jako jindy.“

„A neslyšela jste nic?“

„Nic.“

„Ani jste nic neviděla?“

„Ne, nic.“

„To je ale divné!“

„Co by na tom bylo divného? Raději mi pověz, proč se na to vyptáváš?“

„Kdepak, slečno, to vám neřeknu ani za celičkový svět, ani to, co jsem o téhle komnatě slyšela. To by vás dočista vystrašilo.“

„Jestli je to tak, už jsi mě stejně vystrašila, a můžeš mi tedy s klidným svědomím povědět, co ses dozvěděla.“

„Můj ty Bože! Říká se, že v tomhle pokoji straší – už dlouhá léta.“

„Pak tu tedy obchází duch, který umí hýbat zástrčkou,“ snažila se Emilie smíchem zaplašit svůj strach, „protože včera večer jsem nechala tyhle dveře otevřené a dnes ráno jsem je našla zamčené.“

Annetta zbledla a neřekla ani slovo.

„Víš snad, jestli některý sluha ty dveře ráno zamkl, ještě než jsem vstala?“

„Ne, slečno, já si rozhodně myslím, že ne, ale nevím. Mám se jít zeptat?“ vyhrkla Annetta a zamířila ke dveřím.

„Počkej přece, Annetto, chtěla bych se tě zeptat na něco jiného. Nejdříve mi pověz, co ses dozvěděla o mém pokoji a kam vedou ty schody.“

„Hned půjdu a na všechno se vyptám, slečno, a pak, moje paní mě už jistě potřebuje, opravdu se tady už nemohu zdržet.“

Annetta vyběhla z pokoje, ani nečekala na odpověď. Teď když měla jistotu, že Morano nepřijel, mohla si zas Emilie volně vydechnout a Annettina pověřčivost jí nyní na rtech vyvolala úsměv. Sama jí sice někdy také trochu podléhala, ale bylo jí k smíchu, když viděla někoho jiného, jak se bojí strašidla.

Když Montoni odmítl dát Emilii jiný pokoj, umínila si, že bude trpělivě snášet zlo, jemuž se nemůže vyhnout, a aby se ve své komnatě cítila co nejpříjemněji, vybalila si knihy, jež jí ve šťastnějších dobách skýtaly tolik potěšení a přinášely jí úlevu i ve chvílích smutku; byly však i chvíle, kdy ani ony nepomáhaly, kdy ani veškerý um, krasocit a zápal těch nejvzletnějších duchů nedokázaly na ni zapůsobit.

Svou malou knihovničku uspořádala na vysoké truhle, která patřila k zařízení pokoje, a protože se zatím její mysl již natolik upokojila, že dostala chuť zabavit se na chvíli malováním, vyndala si kreslířské náčiní s úmyslem zvěčnit ve svém náčrtníku něco z přírodních krás, jež viděla z oken. Milé potěšení jí však náhle pokazila vzpomínka, jak častokrát jí tato záliba měla přinést uklidnění, ale nějaká nová nešťastná okolnost tomu pak zabránila.

„Jak se jen mohu takhle obelhávat,“ vyčítala si v duchu, „a cítit se šťastná jen proto, že hrabě Morano zatím nepřijel? Cožpak záleží na tom, zdali přijede dnes nebo zítra, či někdy jindy – nakonec stejně přijede a utěšovat se klamnou nadějí by nebylo statečné!“

Aby se odpoutala od těchto neradostných myšlenek, zkusila chvíli číst, ale pozornost jí brzy ochabla, takže nakonec knihu odložila a rozhodla se, že se půjde porozhlédnout po pokojích ve svém sousedství. S potěšením si prohlížela jejich krásné, starodávné

zařízení, ale jak procházela temnými, pustými komnatami, kam patrně po léta nikdo nevstročil, zmocňovaly se jí pocity stále smutnější a tísnivější, a tu si připomněla záhadný osud dřívější majitelky hradu. Na paměti vytanul jí přitom i obraz s černou rouškou, který vzbudil její pozornost již minulý večer, a to ji přivedlo na myšlenku, aby se šla na něj podívat. Jen co vstoupila do pokojů, jejichž dlouhou řadou musela projít, uvědomila si, jak je rozrušená. Souvislost mezi obrazem a bývalou hradní paní, rozhovor, který o něm měla s Annettou, i okolnost, že je zahalen tou rouškou – to vše jen zvětšovalo jeho tajuplnost a nahánělo jí tak trochu hrůzu. Ale hrůza, která takto rozněcuje naši představivost a stupňuje naše očekávání, je jenom pomyslná, a čím víc na ni myslíme, tím víc nás – jako by nás zrovna fascinovala – ponouká vyhledat předmět, jehož se v duchu lékáme.

Emilie kráčela stále váhavěji. Předě dveřmi se na chvíli zastavila, ale pak jimi rychle proklouzla a zamířila rovnou k obrazu, který visel na zdi v nejtmaší části komnaty. Zdálo se, že jeho rám je nezvykle velkých rozměrů. Emilie se znovu zarazila. Potom báživě vztáhla ruku a nadzdvihla roušku. V mžiku ji však opět spustila, když spatřila, že to, co zakrývá, není vůbec žádný obraz. Než ale stačila vyběhnout z komnaty, zhroutila se v bezvědomí na zem.

Když opět přišla k sobě, vzpomínka na to, co viděla, jí málem znovu zatemnila smysly. Jen s vypětím všech sil se dokázala vypořádat ven a vrátit se do svého pokoje. Ale i tam se nyní bála zůstat sama. V návalu hrůzy zapomněla na všechny své dosavadní strasti, na všechny své chmurné vyhlídky do příštích dnů. Sedla si k oknu, protože tam bylo slyšet vzdálené hlasy z terasy, a odtamtud mohla také vidět, jak občas někdo přechází kolem; a třebaže to byla pouze malá útěcha, přece jen jí to pomohlo pomalu se zas vzpamatovat. Když se trochu vzchopila, začala rozvažovat, má-li o tom povědět paní Montoniové. Mluvilo pro to dost vážných důvodů, z nichž naděje na úlevu, kterou ustarané mysli přináší možnost svěřit se někomu

se svým trápením, byla tím nejzanedbatelnějším. Uvědomovala si však také, k jak strašným důsledkům by takové odhalení mohlo vést, a ze strachu, že by teta o tom nedokázala pomlčet, obrnila se nakonec pevnou vůlí a rozhodla se, že svůj objev uchová v přísné tajnosti. Brzy poté přešli pod oknem Montoni a Verezzi, zabráni do živého rozhovoru, a jejich hlasy jí dodaly novou vzpruhu. Potom se k nim na terase připojili Bertolini s Cavignim. Z toho usoudila, že paní Montoniová je nyní sama. A jelikož se ve svém pokoji cítila tak opuštěná (krom toho blízkost komnaty, v níž zažila ten strašlivý otřes, jí opět začala nahánět hrůzu), řekla si, že půjde tetu vyhledat.

Našla ji v jejím budoáru, kde se právě strojila k obědu. Lekla se, když spatřila neteř tak bledou a vyděšenou, ale ta našla v sobě tolik duchapřítomnosti, že se zavčas opanovala, a přestože se jí slova o tom otřesném zážitku užuž drala na rty, dokázala o něm pomlčet. Zůstala s tetou až do oběda a spolu s ní pak sešla do jídelního sálu. Setkala se tam i s pány, kteří přednedávnem přijeli, a z jejich vážných tváří vyčetla jistý nepokoj, což nebylo u nich obvyklé. V duchu se zřejmě obírali něčím, co je plně zaujalo a nedovolovalo jim věnovat mnoho pozornosti ani Emilii, ani paní Montoniové. Jen občas prohodili pár slov a Montoni snad nepromluvil vůbec. Emilii znovu obešla hrůza, když na něho pohlédla, a znovu si vzpomněla na ten strašlivý nález v horní komnatě. Několikrát cítila, jak bledne v líci, a lekla se, aby se jí neudělalo špatně a nemusela z místnosti odejít. Pevnou vůlí však pokaždé svou slabost překonala. Přiměla se i k účasti na hovoru a dokonce se snažila předstírat veselost.

Montoni měl zřejmě nějaké vážné starosti, které by asi člověka měkčího a citlivějšího značně rozrušily, ale z tvrdých rysů jeho obličeje se dalo usoudit jen to, že se k čemusi upřel s usilovnou soustředěností veškeré své duševní energie.

Oběd probíhal ve stísněné, nemluvné náladě. Zdálo se, jako by zasmušilé ovzduší hradu dolehlo jako náказа i na jindy tak veselého Cavigniho, v jehož tváři se skleslost pojila s výrazem roztrpčení, jaké

dával jen málokdy najevo. O hraběti Moranovi nepadlo ani slovo a veškerý hovor se týkal převážně válek, jež tehdy znepokojovaly italské státy, síly benátských armád a válečnického umění jejich generálů.

Po obědě, když sloužící na chvíli opustili sál, dozvěděla se Emilie, že šlechtic, který zavalil podnět k Orsinově pomstě, podlehl svým zraněním a že se usilovně pokračuje v pátrání po jeho vrahovi. Montoni, jehož ta zpráva očividně znepokojila, chvíli přemýšlel a pak se zeptal, kde se Orsino skrývá. Jeho hosté, kteří až na Cavigniho neměli tušení, že mu Montoni při útěku z Benátek sám pomáhal, odpověděli, že uprchl v noci tak kvapně a tajně, že se ani jeho nejdůvěrnější přátelé nedozvěděli kam. Montoni se teď v duchu pokáral, že se vůbec na to ptal, neboť po krátké úvaze dospěl k závěru, že člověk Orsinovy podezřívavé povahy by byl asi sotva ochoten některému z přítomných místo svého úkrytu prozradit. Osobně měl však za to, že on sám má právo na jeho plnou důvěru, a byl přesvědčen, že o něm brzy uslyší.

Jen co bylo sklizeno ze stolů, Emilie a paní Montoniová se vzdálily, aby se pánové mohli věnovat svým tajným poradám; ale stalo se tak až poté, co Montoni zamračeným pohledem manželku vybídl, aby je nechala o samotě. Paní Montoniová vyšla ze síně na parkán a chvíli se mlčky procházela. Emilie ji nerušila, neboť ji plně zaměstnávaly její vlastní myšlenky. Jen s přemáháním odolávala pokušení svěřit se tetě s tou strašnou příhodou, která ji dosud naplňovala nezměrnou hrůzou. Chvílemi jí užuž chtěla všechno vypovědět – snad by se jí potom aspoň na okamžik trochu ulevilo! Ale když uvážila, že ji Montoni má zcela ve své moci a že tetina neopatrnost by jim oběma mohla být osudná, rozhodla se raději v tichosti snášet své nynější utrpení než vystavovat se nebezpečí daleko horších důsledků svého prořeknutí. Již poněkolikáté naplnila ji dnes zvláštní předtucha, že právě zde se má rozhodnout o její další budoucnosti, že je s tímto hradem nějakým neviditelným poutem osudově spjata.

„Nesmím to na sebe přivolávat,“ umiňovala si, „ale ať již tu na mne čeká cokoli, musím udělat vše pro to, abych si aspoň neměla co vyčítat.“

Pohlížela na mohutné hradní zdi a ve své sklíčenosti v nich viděla zdi svého vězení. A jako by si to v té souvislosti uvědomila poprvé, otrásla se při pomýšlení, jak daleko je od rodné Francie, od milovaného, vlídného domova i od svého jediného přítele – při pomýšlení, jak vzdálená je její naděje na štěstí a jak nepatrná vyhlídka na opětné shledání s ním! Vzpomínka na Valancourta a důvěra v jeho věrnou lásku nicméně byly až doposud její jedinou útěchou, a tu si proto i nyní hodlala vší mocí uchovat. Mučivá bolest vehnala jí přitom do očí slzy a Emilie se odvrátila, aby je teta neviděla.

Když došly k hradbám, povšimla si Emilie skupinky venkovanů, kteří opodál prohlíželi pobořený úsek zdiva, u kterého ležela hromada kamení, zřejmě připraveného k opravám, a staré zrezivělé dělo, jež patrně spadlo odněkud shora. Paní Montoniová se zastavila a zeptala se mužů, co se chystají dělat. „Opravit to opevnění, vzácná paní,“ odpověděl jeden z venkovanů. Emilii poněkud překvapilo, že Montoni považuje takovou práci za potřebnou, zvláště když se nikdy nezmněl, že by se chtěl na hradě usídlit na delší dobu. Kráčely pak dál směrem k vysokému oblouku, který spojoval jižní hradby s východními; na jedné straně přiléhal k hradu a na druhé podpíral hlásku, z níž bylo vidět celé hluboké údolí jako na dlani. Byly již nedaleko tohoto oblouku, když za ním na vzdáleném kopci zpozorovaly dlouhý zástup mužů; někteří jeli na koních, jiní kráčeli pěšky, sestupující zvolna stezkou vinoucí se po lesnatém svahu. Jen podle lesknoucích se pík a jiných zbraní poznaly, že jsou to vojáci, neboť barvy jejich stejnokrojů nebylo na tu dálku možno rozeznat. Mezitím, co na ně upřeně hleděly, přední oddíl už vyšel z lesa do údolí, ale další a další zástupy se stále přelévaly přes vrcholek kopce v nekonečném proudu. Uniformy předního voje se zatím již daly

rozpoznat a velitelé, jedoucí vpředu a určující gesty další směr pochodu, objevili se nakonec v samé blízkosti hradu.

Taková podívaná v těchto pustých a nehostinných končinách paní Montoniovou překvapila i polekala. Chvatně proto zamířila ke skupince venkovanů, kteří před jižním valem, v místech, kde skála nebyla tak příkrá, opravovali bašty. Na její dotazy nedokázali dát žádnou uspokojivou odpověď, ale v němém úžasu zírali na dlouhou kavalkádu. Paní Montoniová považovala za nezbytné podat o tom, co ji tak znepokojilo, manželovi zprávu, a poslala proto Emilii, aby jejím jménem požádala Montoniho o rozhovor. Emilii to nebylo dvakrát po chuti, neboť se hrozila hněvivého pohledu, který její vzkaz jistě vyvolá, ale přesto mlčky uposlechla.

Jak se blížila k pokoji, kde seděl Montoni se svými hosty, uslyšela odtamtud hněvivou hádku. Ulekaně se zarazila při pomyslení, s jakou nelibostí ji asi signor přijme, když jej tak náhle vyruší, ale vtom hlasy zmlkly a Emilie se osmělila otevřít dveře. Montoni se rychle obrátil, a zatímco jí beze slova pohlížel do tváře, vyřídila mu Emilie tetin vzkaz.

„Řekněte paní Montoniové, že nemám čas,“ odvětil jí stroze.

Emilie však považovala za vhodné povědět mu, co tetu tak vylekalo. Montoni i jeho přátelé ihned vyskočili a šli se podívat z okna. Z této strany nebylo však vojsko vidět, a tak nakonec vyšli na hradby, kde pak Cavigni vyjádřil domněnku, že je to legie kondotiérů, mířící na Modenu.

Předvoj nyní zaplnil údolí, jiná část sestupovala po klikaté stezce mezi horami směrem k severu a další šiky se pořád ještě vynořovaly nad zalesněnými svahy, kde se průvod poprvé objevil v dohledu, takže nesmírná délka zástupu nasvědčovala tomu, že jde o celou armádu. Montoni spolu s ostatními sledoval z hradeb postupující vojsko. Občas uslyšeli z údolí hlas trubky a řinkot činelů i troubení, jímž odpovídali vojáci shora. Emilie vzrušeně naslouchala pronikavým tónům trubky, jež ozvěna mezi horami několikrát opakovala.

Montoni jim vysvětlil, jaké dává trubka signály (zřejmě byl s nimi dobře obeznámen), a ujistil je, že neznamenají nic nepřátelského. Stejnokroje vojáků i jejich výzbroj mu potvrdily dohad Cavigniho. S uspokojením pozoroval, jak šiky míjejí, aniž na hrad vůbec pohlédly. Zůstal však na hradbách, dokud nezmizely za úpatím hor a dokud vítr neodvanul poslední signály. Cavigniho i Verezziho tato podívaná neobvykle rozjařila, a jak se zdálo, rozpálila jejich ohnivý temperament; Montoni však vešel do hradu mlčky a zamyšleně.

Emilie by nyní těžko snášela samotu svého pokoje, a zůstala proto ještě na hradbách, neboť paní Montoniová ji nepozvala s sebou do svého budoáru, kam se odebrala zjevně ve sklíčené náladě. Pod dojmem dosud živé zkušenosti Emilie také nikterak netoužila zkoumat dál ponurá a tajuplná zákoutí hradu. A tak jí hradby zůstaly vlastně jediným útočištěm, kde se zdržela, dokud krajinu nezastřel šedavý závoj soumraku.

Pánové večereli sami a paní Montoniová zůstala ve svém pokoji. Když ji Emilie před odchodem do své komnaty navštívila, nalezla ji velmi rozrušenou a v slzách. Svou vrozenou vlídností dovedla zpravidla mírnit bolest a jen zřídkakdy nepřinesla útěchu nešťastnému srdci, ale tentokrát byla paní Montoniová tak zdrcena zoufalstvím, že i ten nejněžnější hlas se míjel účinkem. Vedena svým obvyklým jemnocitem, Emilie se slůvkem nezmínila o příčině tetina zármutku, jen její výraz a ohleduplné chování prozrazovaly starostlivou péči, což však paní Montoniová nesla se zjevnou nelihostí, neboť neteřina soucitná účast urážela její pýchu. Propustila proto Emilii tak rychle, jak to jen slušnost dovolovala. Emilie se jí neodvážila říci, jak nerada se vrací do své neutěšené komnaty, pouze poprosila, aby s ní, než se uloží k spánku, směla zůstat Annetta, což teta po krátkém váhání nakonec dovolila. Ale Annetta byla tou dobou mezi služebnictvem a Emilie musela odejít sama.

Lehkými kroky spěchala dlouhými chodbami s lampou, jejíž sporé, kmitavé světélko jen zdůrazňovalo okolní temnotu, a co horšího,

v průvanu hrozilo každou chvíli dočista zhasnout. Zlověstný klid, jenž vládl v této části hradu, naplňoval Emilii hrůzou; občas sice ze vzdáleného křídla budovy, kde se shromažďovalo služebnictvo, zaslechla slabý smích, ale ten brzy zanikl a kolem se opět rozhostilo jakési nehybné, bezdeché ticho. Když míjela pokoje, které si ráno prohlížela, bázlivým pohledem utkvívala na dveřích a chvílemi měla i dojem, jako by zevnitř slyšela nějaký šepot, ale nezastavila se ani na okamžik, aby se o tom přesvědčila.

Když došla do svého pokoje, žádné plápolající dřevo v krbu nerozhánělo okolní tmu. Usedla a sáhla po knize, aby upoutala svou mysl, než přijde Annetta a rozdělá oheň. Četla dlouho, lampa již téměř dohořela, ale Annetta se dosud neukázala. Ponurý černý pokoj jí počal nahánět strach, a když si pak ještě připomněla, jak blízko je odtamtud komnata, v níž ráno učinila ten hrozný objev, sevřelo se jí srdce úzkostí. V mysli se jí začaly rojit chmurné, fantastické představy. Ustrašeně pohlédla ke dveřím záhadného schodiště, pak zkusila, jsou-li zamčené, a zjistila, že jsou. Ráda by překonala svou tíseň, ale když pomyslela, že má znovu spát v tomto odlehlém pokoji, který se nedal zevnitř uzamknout a kam patrně minulou noc někdo vstoupil, vůbec se jí to nedařilo. S tím větším napětím a netrpělivostí očekávala proto Annettu. Chtěla se jí také zeptat na to, co ji tak vyděsilo a o čem snad Annetta něco slyšela, i když to, co minulý večer vyprávěla, mělo málo společného s pravdou a Emilii to připadalo, jako kdyby komornou někdo záměrně zmátl falešnou informací; a především ji překvapovalo, že komnata, kde se ta strašná věc nacházela, je tak snadno přístupná. Taková nedbalost se jí zdála až neuvěřitelná. Lampa nyní zvolna dohořívala; mdlé odlesky, jež vrhala po stěnách, znovu oživily v Emilii hrůzné představy, takže nakonec vstala a chystala se odejít do obytné části hradu, dříve než světlo zhasne docela.

Jakmile otevřela dveře, zaslechla zdálky hlasy, na konci chodby se něco zabělalo a brzy nato se objevila Annetta s Catarinou.

„Jsem ráda, že už jsi tady,“ uvítala ji Emilie. „Co tě tak dlouho zdrželo? Pojd' a honem mi, prosím tě, rozdělej oheň.“

„Moje paní mě potřebovala, slečno,“ vysvětlovala Annetta trochu rozpačitě, „hned dojdu pro dříví.“

„Počkej,“ zarazila ji Catarina, „to je moje starost,“ a vyběhla z pokoje. Annetta si chtěla pospíšit za ní, a když ji Emilie zavolala zpět, začala ihned hlučně hovořit a smát se, jako by se bála zůstat chvíli zticha.

Catarina se zanedlouho vrátila s dřívím a v pokoji brzy vesele zaplápolal oheň. Když pak služka odešla, zeptala se Emilie Annetty, zdali se snažila vyzvědět, co jí přikázala.

„Ano, slečno,“ přikývla Annetta, „ale živá duše o tom nic neví. A starý Carlo – dávala jsem si na něj pozor, protože se o něm říká, že zná všelijaké věci –, ten se vám na mě podíval, že to ani neumím vypovědět, a pořád se mě ptal, jestli to vím určitě, že ty dveře byly někdy odemčené. ‚Můj ty Bože,‘ povídám, ‚tak určitě, jako vím, že já jsem já!‘ Namouvěru, slečno, jsem z toho celá zkoprnělá, jak se říká, a řeknu vám taky, že bych v tomhle pokoji nespala o nic raději než na tom velkém kanónu, co stojí na konci východních hradeb.“

„A proč ne právě na tom dělu?“ usmála se Emilie. „Myslím, že na žádném by se moc měkce neleželo.“

„To je pravda, slečno, na každém by bylo tvrdé spaní, ale za hluboké noci viděli, jak u toho velkého děla někdo stál, jako by ho hlídal.“

„Ach, má milá Annetto, ti, kdo vykládají takovéhle historky, jsou jistě rádi, že mají posluchače, jako jsi ty, vždyť, jak vidím, ty všemu uvěříš.“

„Ale drahá slečno, já vám ten kanón ukážu, můžete ho vidět tuhle z okna!“

„Dobře, dobře,“ odpověděla Emilie, „ale to přece nedokazuje, že ho hlídá nějaké strašidlo.“

„Cože! Ani když vám ten kanón ukážu? To je pak těžké, drahá slečno, když vy ničemu nevěříte!“

„Nu, pokud jde o strašidla, tak opravdu asi nevěřím ničemu, co sama nevidím,“ souhlasila Emilie.

„Ale vždyť to, slečno, uvidíte, jen když popojdete tuhle kousek k oknu.“

Nato se Emilie rozesmála a Annetta zůstala překvapeně koukat. Když Emilie viděla, jak ochotně to děvče uvěří kdejaké báchorce, pomlčela o věci, která jí ležela na srdci, aby Annettu zbytečně ještě víc nevystrašila, a ve snaze stočit řeč na něco veselejšího začala mluvit o benátských regatách.

„Ach ano, slečno,“ ožila Annetta, „tyhle veslařské závody a ty krásné měsíční noci – to je to jediné, co stojí v Benátkách opravdu za vidění. Tak jasný měsíček jsem nikde jinde neviděla – a potom také slyšet tu líbeznou hudbu, jak mi Ludoviko tak často zpíval pod oknem u západního portiku. – Ach, slečno, Ludoviko mi také pověděl o tom obraze, co jste chtěla včera večer vidět a...“

„O jakém obraze?“ přerušila ji Emilie, neboť chtěla, aby se Annetta vyjádřila jasněji.

„Přece o tom strašném obraze, co je zakrytý černou rouškou.“

„Tys ho tedy neviděla?“ optala se Emilie.

„Já? Kdepak bych ho viděla, slečno! Ale dnes ráno,“ Annetta ztišila hlas a rozhlédla se na všechny strany, „byl už bílý den, a já jsem vám, slečno, dostala takový divný nápad podívat se na něj, protože o tomhle obraze jsem už slyšela všelicos vyprávět. Došla jsem až ke dveřím a byla bych je otevřela, kdyby nebyly zamčené.“

Stěží skrývající své vzrušení, jež se jí po těchto slovech zmocnilo, otázala se Emilie, v kolik hodin zkusila Annetta ty dveře otevřít, a dozvěděla se, že to bylo brzy poté, co odtamtud sama odešla. Dalším vyptáváním se přesvědčila, že komorná, a pravděpodobně ani osoba, která jí zprávy poskytla, neznají strašlivou pravdu, i když se v Annettině vyprávění objevilo občas i něco pravdivého. Emilie se nyní začala obávat, že si jejích návštěv v té komnatě někdo povšiml, neboť proč jinak by byly ty dveře uzamčeny tak těsně po

jejím odchodu? Strchovala se proto, aby se jí za to Montoni nechtěl mstít. Ráda by také věděla, od koho pocházely výmysly, jimiž někdo Annettu oklamal, a jakému měly sloužit záměru. Vždyť Montonimu mohlo záležet jen na tom, aby se o celé věci mluvilo co nejméně a aby všechno zůstalo v tajnosti. Nyní však cítila, že rozhovor o tom strašlivém obrazu není v tuto noční dobu tím nejvhodnějším povyražením, a proto přestala s dalším vyptáváním a převedla řeč jinam, neboť Annettino povídání i při své prostoduchosti jí bylo milejší než úplná samota a ticho.

Seděly tak spolu bezmála do půlnoci, i když Annetta několikrát naznačila, že by již ráda odešla. Oheň v krbu zatím téměř vyhasl, pak Emilie slyšela bouchnout dveře u dvorany, jak je zavírali na noc. Také se již chystala k odpočinku, ale stále ještě váhala, má-li Annettu propustit. Znenadání se rozezvučel velký zvon nad vrátnicí. Obě dívky ustrašeně naslouchaly. Dlouho bylo ticho, ale pak se zvon ozval znovu a krátce poté zaslechly z nádvoří rachot kočáru. Emilie klesla na židli jako bez života: „To je hrabě!“

„Cože, teď v noci? I co vás napadá, drahá slečno!“ uklidňovala ji Annetta. „Ale je to tuze divná doba na návštěvu, ať už to přijel kdokoli.“

„Ba právě, milá Annetto. Nestůj tady, prosím tě, a jdi, jdi se zeptat, kdo to přijel,“ prosila Emilie hlasem plným zoufalství.

Annetta vyběhla z pokoje s lampou, takže Emilie zůstala potmě. Ještě před chvílí by ji za takových okolností v tom pokoji ovanula hrůza, ale teď si toho sotva povšimla. Naslouchala v úzkostlivém očekávání, zaslechla zdálky nějaké zvuky, ale Annetta se nevracela. Nakonec už to napětí nevydržela a pokusila se dotápat na chodbu. Dlouho však nemohla nahmatat dveře, a když je konečně otevřela, neproniknutelná tma ji tak vyděsila, že se neodvážila jít dál. Hlasy teď slyšela zřetelněji, a dokonce se jí zdálo, že poznává hraběte Morana a Montoniho. Brzy nato zaslechla blížící se kroky, pak proťal tmou paprsek světla, a když se objevila Annetta, Emilie jí vyšla v ústrety.

„Tak jste měla pravdu, slečno, opravdu je to hrabě.“

„Je to on,“ opakovala Emilie a se zrakem obráceným k nebesům klesla na Annettinu paži.

„Panebože, drahá slečno, neberte si to tolik, vždyť jste celá bledá – brzy ještě uslyšíme víc.“

„Ach ano, to jistě,“ povzdychla si Emilie a kráčela, jak nejrychleji mohla, zpět do svého pokoje. „Není mi dobře, potřebuji víc vzduchu.“ Annetta tedy otevřela okno a přinesla jí trochu vody. Mdloby Emilii brzy přešly, ale přesto Annettu prosila, aby u ní zůstala, dokud nedorazí zpráva od Montoniho.

„Ale slečno, přece vás nebude rušit teď v noci. Vždyť si jistě myslíte, že spíte.“

„Zůstaň tedy se mnou, dokud neusnu,“ požádala ji Emilie. To, co Annetta řekla, jí připadalo velmi pravděpodobné – kdyby nebyla tak ustrašená, byla by na to jistě přišla sama – a aspoň na chvíli se jí trochu ulevilo. Komorná po jistém zaváhání souhlasila a Emilie se již natolik uklidnila, že se jí zeptala na další podrobnosti, mezi jiným také na to, zdali hraběte sama spatřila.

„Ano, slečno, viděla jsem ho vystupovat, protože odsud jsem běžela na severní hlásku, odkud je výhled na celé vnitřní nádvoří, jak víte, a dívala jsem se dolů zamřížovaným oknem. Viděla jsem odtamtud, že hrabě čeká v kočáře u hlavních vrat, protože klíčník chvíli předtím odešel spát. Bylo tam s ním také několik jezdců – svítili pochodněmi, a tak jsem si je mohla prohlídnout.“

Emilie se tomu trochu usmála.

„Když se vrata otevřela,“ pokračovala Annetta, „hrabě řekl něco, čemu jsem nerozuměla, pak vystoupil a po něm ještě jeden rytíř. Myslela jsem si, že signor Montoni už bude jistě spát, a honem jsem běžela do pokoje své paní, jestli tam něco neuslyším. Ale cestou jsem potkala Ludovika, a ten mi řekl, že signor je ještě vzhůru a že je na poradě s jeho pánem a s ostatními signory v té komnatě na konci severní chodby. Ludoviko si takhle položil prst na ústa, jako

by chtěl říct ‚Tady se dějí věci, Annetto, o kterých nemáš zdání, ale musíš mlčet‘, a já jsem taky mlčela, slečno, a hned jsem vám to utíkala povědět.“

Emilie se zeptala, kdo byl ten rytíř, který hraběte doprovázel, a jak je Montoni přijal, ale o tom Annetta nic nevěděla.

„Když jsem ho potkala, šel Ludoviko zrovna vzbudit komorníka signora Montoniho,“ dodala Annetta na vysvětlenou, „aby mu šel ohlásit, že přijeli.“

Emilie chvíli přemýšlela a pak, zneklidněna novými obavami, poslala Annettu znovu do čeledníku, kde by se snad mohla dozvědět něco o tom, co hraběte na hrad přivádí.

„Dobře, slečno,“ souhlasila ochotně Annetta, „ale jak se tam dostanu, když vám tu nechám lampu?“

Emilie se rozhodla, že jí na cestu posvítí, a společně vyšly z komnaty. Když dospěly až na okraj hlavního schodiště, Emilie si vzpomněla, že by ji tu mohl hrabě zahlédnout, a aby se tedy vyhnuly dvoraně, vedla ji Annetta nějakými postranními chodbami až k zadním schodům, po nichž se dalo sejít přímo k pokojům pro služebnictvo.

Když se vracela do své komnaty, přepadl Emilii strach, že by mohla v té spleti chodeb zabloudit a narazit opět na něco děsivého. Chodba se několikrát větvila a zatáčela, takže Emilie již nevěděla, zda jde správným směrem, ale přesto se bála otevřít některé z mnoha dveří, jež cestou mījela. Kráčela opatrně dál, a tu jí připadlo, jako by někde nablízku zaslechla slabounké zasténání. Na okamžik se zastavila a nářek se ozval znovu, tentokrát zcela zřetelně. Po pravé straně bylo několik dveří. Emilie bedlivě naslouchala a zvolna postupovala. Když došla k druhým dveřím, ozval se zevnitř plačtivý hlas, který Emilii přiměl, aby se znovu zastavila. Naslouchala, ale bála se dveře otevřít, a nemohla se také odhodlat jít dál. K jejímu sluchu proniklo pak křečovitě vzlykání a drásavý nářek, plný zoufalství. Emilie ohromením strnula a v napjatém očekávání upírala zraky do tmy před sebou. Její strach začal však zvolna ustupovat soucitu – vždyť

by snad mohla trpícímu poskytnout útěchu alespoň projeveným účastenstvím – a jižjiž vztahovala ruku ke dveřím. Ještě jednou však zaváhala – a tu se jí zdálo, že ten hlas poznává, i když byl zastřený žalem. Postavila tedy lampu na zem a zlehka pootevřela dveře. Uvnitř bylo tma, jen trochu chabého světla sem pronikalo z vedlejší místnosti. Emilie tiše vstoupila. Ale než pokročila k druhému pokoji, spatřila paní Montoniovou, jak se plačky sklání nad toaletním stolem, s kapesníkem přitisknutým k očím. Zarazila se a stanula.

V křesle u krbu někdo seděl, jenže Emilie nemohla poznat, kdo to je. Občas něco prohodil, ale tak tiše, že ničemu nerozuměla. Připadalo jí však, že se po těch slovech paní Montoniová pokaždé ještě víc rozeškala a ve svém rozrušení si neteře vůbec nepovšimla. Emilie by ráda zvěděla, co je příčinou tetina žalu, i kdo je ona osoba, již bylo v tak pozdním čase dovoleno vstoupit do jejího pokoje, ale nechtěla tetu svým nenadálým příchodem uvádět do zbytečných rozpaků, ani zneužít situace a vyslechnout rozhovor, který se tak očividně týkal věcí zcela soukromých. Proto se potichu vrátila na chodbu a s jistými obtížemi našla cestu do svého pokoje, kde její vlastní naléhavější starosti nakonec zatlačily toto nedávné překvapení i zájem o paní Montoniovou do pozadí.

Annetta však nepřinesla uspokojivé zprávy, neboť sloužící, s nimiž mluvila, buď o účelu návštěvy hraběte Morana na hradě nic nevěděli, nebo se tak aspoň tvářili. Hovořili jen o tom, jaká sem vede příkrá a hrbolatá cesta, jaká nebezpečí na ně číhala na každém kroku, a pozastavovali se nad tím, že se jejich pán vydal na takovou výpravu v noci, jelikož pochodně byly podle jejich mínění dobré jen proto, aby jim ukázaly, jak hrozná a pustá jsou zdejší hory. Když Annetta viděla, že se již nic nedozví, odešla a slyšela jen ještě, jak se hlasitě dožadují více dříví do krbu a více jídla na stůl.

„A teď, slečno, jsem už tak ospalá!“ povzdychla si komorná. „Kdybyste byla tak ospalá jako já, určitě byste nechtěla, abych tu s vámi ponocovala.“

Emilie si říkala, že by to od ní vskutku bylo kruté. A protože Montoni jí zatím neposlal žádný vzkaz, usoudila, že nemá v úmyslu vytrhovat ji tak pozdě ze spaní. Rozhodla se tedy Annettu propustit, ale když se rozhlédla po temné komnatě a připomněla si, co všechno tam už zažila, sevřela ji taková úzkost, že znovu zaváhala.

„Asi by to opravdu bylo ode mne kruté, kdybych chtěla, Annetto, abys tu se mnou zůstala, než usnu,“ řekla teď nahlas, „bojím se totiž, že spánek dá na sebe dneska dlouho čekat.“

„Ba, taky si myslím, že hned tak neusnete, slečno,“ přitakala Annetta.

„Ale než odejdeš,“ vzpomněla si Emilie, „chtěla bych se tě ještě na něco zeptat. Když jsi opouštěla dvoranu, rozešel se již signor Montoni s hrabětem Moranem?“

„Ne, ne, slečno, zůstali spolu o samotě.“

„A byla jsi v tetině pokoji, poté cos odešla ode mne?“

„Ne, slečno, chtěla jsem tam zajít, když jsem šla okolo, ale dveře byly zamčené, tak jsem si myslela, že má paní už spí.“

„Kdo tedy mohl být u tvé paní právě teď?“ vyhrkla překvapeně Emilie, zapomínajíc v tu chvíli na svou obvyklou opatrnost.

„Já myslím, že nikdo, slečno,“ odpověděla Annetta. „Od té doby, co jsem odešla od vás, nebyl u ní myslím nikdo.“

Emilie to již dále nerozváděla. Ještě chvíli se potýkala se strachem, jehož se nemohla zbýt, ale její ohleduplnost ji nakonec přiměla, aby Annettu přece jen propustila. Seděla pak a přemýšlela o sobě i o paní Montoniové, až jí zrak utkvěl na miniatuře, kterou našla po otcově smrti mezi listinami, jež jí přikázal zničit. Ležela před ní na stole spolu s kresbami, s nimiž ji před několika hodinami vyňala z pouzdra. Pohled na obrázek v ní vyvolal mnoho zajímavých úvah a tklivých rozpomínek, ale líbezná smutná tvář, jež na ni hleděla, měla na ni účinek spíše konejšivý. Podobizna měla stejný výraz, jaký znala u svého zemřelého otce, a čím pozorněji si ji prohlížela, tím více se jí zdálo, že i její rysy vykazují jistou podobu s otcovou tváří.

Z poklidného zamyšlení ji však náhle vytrhla vzpomínka na rukopis, který spolu s tím obrázkem našla a jehož slova v ní tenkrát vzbudila tolik pochybností i hrůzy. Nakonec se probrala z hlubokého zadumání, k němuž jí ta vzpomínka zavdala podnět, ale když vstala, aby se odstrojila, samota a hrobové ticho, jež ji obklopovaly v tom půlnočním čase, spolu s úvahami, jimiž se právě obírala, v ní znovu vyvolaly pocit úzkosti. Také Annettiny nárážky na tuto komnatu se při vši své naivnosti neminuly zcela účinkem, neboť měly jistý vztah k té strašné věci, kterou na vlastní oči spatřila, a k tomu v pokoji, jenž téměř sousedil s jejím.

Dveře záhadného schodiště představovaly možná oprávněnější důvod k znepokojení a přestrašená Emilie se nyní dokonce začala obávat, že snad toto schodiště je jakýsi soukromý průchod právě do toho pokoje, na který jí stačilo jen pomyslet, a už se celá roztřásla hrůzou. Rozhodla se proto, že se neodstrojí, a uložila se k spánku oblečená. U nohou jí ulehl věrný Manchon, pes jejího otce, který jí byl tak trochu strážcem i ochráncem.

Za zmíněných okolností snažila se o ničem nepřemýšlet, ale hlavou jí přesto táhly znepokojivé představy a slyšela ještě hradní hodiny odbíjet druhou, než jí únavou poklesla víčka.

Z neklidného spánku, jenž se nakonec dostavil, ji však brzy probudil nějaký šramot, který jako by vycházel přímo z pokoje. Emilie poděšeně naslouchala, ale když všude kolem vládlo nerušené ticho, řekla si, že se jí to asi jen zdálo, jak se občas ve snu stává, a položila zas hlavu na polštář.

Opět se ale vylekala, když se šramot po chvíli ozval znovu. Připadalo jí, že přichází z té strany, kde dveře spojovaly pokoj s tajným schodištěm, a to jí ihned připomnělo, za jak zvláštních okolností minulé noci něčí ruka zajistila ty dveře zástrčkou. Vzpomněla si také na své nedávné děsivé podezření, kam by to schodiště mohlo vést. Hrůzou jí málem v žilách ztuhla krev. Nadzdvihla se na lůžku, tiše poodrhnula záclonu a vyhlédla ke dveřím vedoucím na schodiště.

Ale lampa na krbu vydávala tak slabé světlo, že do vzdálenějších koutů pokoje vůbec neproniklo. Zvuky se ozývaly i nadále a Emilie byla nyní přesvědčena, že přicházejí ode dveří na schodiště. Znělo to jako skřípání posunované zrezivělé zástrčky, které chvílemi ustalo a pak se znovu ozvalo, opatrněji, jako by se ruka neznámého bála prozrazení. Emilie nespouštěla ze dveří oči, a tu uviděla, jak se pohnuly, pak se pomalu otevřely a někdo vstoupil dovnitř, ale v temném příšeří nemohla rozpoznat, kdo to je. Hrůzou málem ztratila vědomí, ale ještě se natolik ovládla, že zadržela výkřik, který se jí téměř dral z úst, pustila záclonu a bez dechu sledovala pohyby záhadného zjevu. Ten, jak se zdálo, proklouzl tmavým koutem pokoje, na okamžik se zarazil, a když se pak přiblížil ke krbu, v jasnějším světle poznala, že velmi připomíná lidskou postavu. Srdce se jí rozbušilo jakousi mlhavou rozpomínkou, takže jen stěží sebrala zbytek sil a mlčky dál pozorovala postavu, která se nyní chvíli nehýbala, ale potom přistoupila k lůžku a zůstala tiše stát u nohou, kde ji bylo vidět skulinou v poodhrnuté zácloně. Emilie byla však nyní tak ochrnutá hrůzou, že nebyla s to rozpoznat rysy její tváře ani vypravit ze sebe jediné slovo.

Po chvíli postava znovu ustoupila ke krbu, pozvedla lampu, krátce se rozhlédla po pokoji a pak opět zamířila k loži. Vtom světlo probudilo psa, spícího u Emiliiných nohou; hlasitě zaštěkal, seskočil na podlahu a vyrazil na vetřelce, ale ten ho rázně udeřil pochvou meče a vrhl se k lůžku. A tu Emilie poznala – hraběte Morana!

Chvíli na něho zůstala hledět němá hrůzou, zatímco hrabě před ní padl na kolena a zapřísahal ji, aby se ničeho nebála. Odhodil meč a chtěl ji vzít za ruku, ale to se již Emilie vzpamatovala ze zděšení, svazujícího až dosud její údy, a seskočila na zem v šatu, jež v jakési neblahé předtuše na tu noc neodložila.

Morano vstal, rozběhl se za ní ke dveřím, jimiž prve vešel, a chytil ji za ruku, právě když chtěla vyběhnout na schodiště. V tu chvíli však světlo lampy zjevilo Emilii o něco níže na schodech ještě

jednoho muže. Z hrdla se jí vydral zoufalý výkřik, neboť byla nyní přesvědčena, že Montoni ji vydal Moranovi napospas a že tudíž nemá žádnou naději na záchranu.

Hrabě ji dosud držel za ruku a odváděl ji zpět do pokoje.

„K čemu všechno to zděšení?“ oslovil ji rozechvělým hlasem. „Vyslyšte mě přece, Emilie. Vždyť jsem vás nepřišel polekat – nebesa jsou mi svědkem, že ne! Jste mi příliš drahá – příliš drahá při všem, co je mi svaté!“

Emilie na něho chvíli hleděla se strachem a s nedůvěrou.

„Pak tedy odejděte, pane,“ odpověděla, „okamžitě jděte pryč!“

„Vyslyšte mě, Emilie,“ opakoval znovu hrabě, „vyslyšte mě přece! Miluji vás a jsem zoufalý – ano, zoufalý. Jak se na vás mohu dívat, vědět, že je to možná naposled, a nepropadnout šílenému zoufalství? Ale ne, to se nesmí stát, vy budete má – navzdory Montonimu a jeho zločinným plánům.“

„Co to slyším?“ zvolala vzrušeně Emilie. „Navzdory Montonimu!“

„Ano, slyšíte, že Montoni je padouch,“ vykřikl prudce Morano. „Padouch, který by vás byl prodal mé vášni – který...!“

„A není jím věru i ten, kdo by mě byl koupil?“ odtušila Emilie chladně, upírajíc na něho pohled plný pohrdání. „Ihned odtud odejděte, pane,“ pokračovala hlasem, v němž se mísila radost s bázní, „nebo zburcuji celou domácnost a vám pak možná pomsta signora Montoniho přinese to, co neučinil, když jsem se marně dovolávala jeho slitování!“ Emilie však dobře věděla, že ti, kdo by jí možná poskytli ochranu, ji odtud nemohou uslyšet.

„U něho se slitování nikdy nedočkáte,“ pravil Morano. „Jednal se mnou hanebně a za to ho stihne má pomsta! A pokud jde o vás, Emilie, má nyní s vámi nové plány, nepochybně výnosnější než ty minulé.“

Jiskřička naděje, kterou v ní Morano svým dřívějším prohlášením oživil, po jeho posledních slovech téměř pohasla. I Emiliina tvář prozrazovala teď prudké pohnutí a hrabě se toho snažil využít.

„Nesmím ztrácet čas,“ pravil. „Nepřišel jsem horlit proti Montonimu, ale žádat, prosit Emilii – přišel jsem jí povědět, jak se pro ni trápím, a pokorně ji poprosit, aby mne ušetřila zoufalství a sebe uchránila před zkázou. Emilie! Montoniho úklady jsou nevyzpytatelné, ale – varuji vás – jsou strašné! Jestliže sleduje svůj zájem nebo své ctižádostivé plány, neuznává žádné zásady. Jak by to bylo možné, milovat vás, a přesto vás zanechat v jeho moci? Uprchněte tedy, uprchněte z tohoto temného vězení s mužem, který vás zbožňuje! Podplatil jsem tu jednoho sluhu, aby otevřel bránu, a než se rozední, budete již daleko odtud na cestě do Benátek.“

Emilie, zdrcená nenadálým otřesem – a to ve chvíli, kdy už začínala doufat v lepší osud –, měla pocit, jako by ji čekala zkáza všude, kam se jen obrátí. Nebyla schopna odpovědět, ba ani uvažovat; bledá a se sevřeným hrdlem sklesla na židli. Že ji Montoni původně zaprodal Moranovi, jí připadalo velmi pravděpodobné, a že teď zrušil svůj souhlas se sňatkem, vysvítalo zcela jasně z nynějšího chování hraběte. Zdálo se také téměř jisté, že jen výhodnější plán mohl vypočítavého Montoniho přimět, aby se zřekl záměru, který až dosud tak houževnatě sledoval. A tak se po tom, co jí právě Morano naznačil svými slovy, o jejichž pravdivosti již nepochybovala, bezděky znovu otřásla strachem. Ale jestliže se na jedné straně děsila myšlenky na utrpení, které ji patrně čekalo zde na Udolfu, nemohlo jí na druhé uniknout, že mu lze ujít snad pouze jedinou cestou, totiž tím, že by se svěřila do ochrany tomuto muži, s nímž se však mohla nadít zhouby stejně jisté a stejně hrozné, že ji už jen pomyšlení na to naplňovalo bezmezným odporem.

Její mlčení, vyvolané mučivou trýzní, oživilo Moranovy naděje. Pozorně a dychtivě jí hleděl do tváře, proti její vůli ji znovu uchopil za ruku, kterou prve vyprostila z jeho sevření, a zatímco ji tiskl k svému srdci, opětovně Emilii zapřísahal, aby se rychle rozhodla.

„Každý okamžik, který ztrácíme, znamená pro nás větší nebezpečí,“ naléhal Morano, „již ta chvíle, co uplynula, může Montonimu dopomoci, aby nás na útěku dohonil.“

„Zapřísahám vás, pane, mlčte už,“ vydechla Emilie. „Bylo-li mi souzeno, abych byla nešťastná a ubohá, musí to tak být. Ponechte mě tedy – poroučím vám to – mému osudu!“

„Nikdy!“ vzkřikl hrabě se zápallem. „To nedopustím, dokud sám nezahynu! Ach, promiňte mi mou prudkost. Vždyť přece znáte Montoniho. Možná že nevíte nic o jeho plánech – ba zcela jistě o nich nevíte, jinak byste neváhala mezi mou láskou a jeho zvůlí.“

„Já také neváhám,“ odvětila Emilie.

„Pak tedy pojďme,“ zvolal Morano, vtiskl nedočkavý polibek na její ruku a povstal. „Můj kočár čeká dole pod hradbami.“

„Vy mi asi špatně rozumíte,“ zarazila ho Emilie. „Dovolte, abych vám poděkovala, že se tak staráte o mé blaho, a dovolte mi také, abych se rozhodla podle svého. Zůstanu zde pod ochranou signora Montoniho.“

„Pod jeho ochranou,“ vzkřikl Morano popuzeně, „– jeho ochranou! Proč podléháte takovému klamu, Emilie? Přece jsem vám již řekl, co můžete očekávat od jeho ochrany!“

„Promiňte mi, pane, řeknu-li, že v tomto případě pouhé tvrzení vzbuzuje ve mně pochybnosti a že mám-li se dát přesvědčit, požaduji něco, co by se podobalo důkazu.“

„Ted' nemám čas ani možnost předložit vám důkaz,“ odpověděl hrabě.

„A já, pane, vám nehodlám popřát sluchu, ani kdybyste nějaký měl.“

„Zahráváte si s mou trpělivostí a s mým zoufalstvím,“ zvolal hrabě. „Cožpak je pro vás sňatek s mužem, který vás zbožňuje, tak hrozný, že dáte raději přednost utrpení, k němuž vás Montoni v tomto vězení, daleko od světa, může odsoudit? Nějaký bídák mě musel připravit o náklonnost, jež měla náležet mně, jinak byste

nemohla tak tvrdošíjně odmítat nabídku, která by vás vymanila z Montoniho kruté poroby.“ Morano rozčileně měřil pokoj dlouhými kroky.

„Již tento rozhovor, hrabě, je dostatečným důkazem, že má náklonnost by vám náležet neměla,“ pravila mírně Emilie, „a vaše chování rovněž dokazuje, že bych se nevymanila z poroby, dokud bych zůstala ve vaší moci. Nechcete-li, abych si to myslela, přestaňte mě mučit svou přítomností. Jestliže to neučiníte, donutíte mě, abych vás vydala hněvu signora Montoniho.“

„Jen ať přijde,“ vykřikl hrabě zuřivě, „a postaví se mi na odpor! Jen ať se odváží střetnout se znovu s mužem, kterého tak opovážlivě urazil. Teprve nebezpečí ho naučí, co je to čest, a pomsta, co je spravedlnost – jen ať přijde a já mu vrazím svůj meč do srdce!“

Tento prudký výbuch Emilii znovu vyděsil. Pokusila se vstát, ale třásla se tak, že nebyla s to udržet se na nohou a opět klesla zpátky na židli. Slova jí odumřela na rtech, a když toužebným zrakem pohlédla ke dveřím na chodbu, jež byly zamčené, zdálo se jí, že je nemožné, aby z pokoje uprchla, aniž by jí Morano stačil v jejím úmyslu zabránit.

Hrabě si jejího rozrušení ani nepovšiml a v krajním rozčilení přecházel dále pokojem. Jeho zachmuřená tvář vyjadřovala veškerou zlobu, vyvolanou žárlivostí a pomstychtivostí, a ten, kdo by byl ještě před malou chvílí viděl jeho nevýslovně něžný úsměv, jen stěží by nyní uvěřil, že je to též obličej.

„Hrabě Morano,“ vzchopila se Emilie po delší době, „ovládněte své city, snažně vás prosím, a naslouchejte alespoň hlasu rozumu, nechcete-li slyšet hlas slitování. Svou lásku i svou nenávist jste zaměřil nesprávným směrem. Nikdy bych vám nemohla opětovat náklonnost, jíž mě poctíváte, a také jsem ji ve vás nikdy nepodněcovala; rovněž tak signor Montoni vám nemohl zavdat příčinu k nějaké pohaně, neboť jste jistě věděl, že nemá právo slibovat vám mou ruku, i kdyby k tomu měl dostatek moci. Odejděte tedy z hradu,

ano, odejděte, dokud vám ještě nehrozí nebezpečí. Nedopustíte, aby na vás dolehly strašlivé důsledky nespravedlivé pomsty a výčitky svědomí, že jste mi neukrátil tyto pro mne tak trýznivé chvíle.“

„Strachujete se tedy o mou bezpečnost, či o bezpečnost Montoniho?“ zeptal se chladně Morano a upřel na Emilii pohled plný rozhořčení.

„O bezpečnost vás obou,“ odpověděla Emilie rozechvěle.

„Nespravedlivá pomsta!“ vybuchl znovu hrabě. „Kdo si jen, podívá-li se na tu tvář, může představit trest, který by odpovídal urážce, jakou mě chtěl potupit? Ano, odjedu z hradu, ale nepojedu sám. Už příliš dlouho tu marním čas. Co nezmohly mé prosby a mé utrpení, to zmůže síla. Mám s sebou lidi, kteří vás dopraví do mého kočáru. Nikdo vám nepřijde na vaše volání na pomoc. V této odlehlé části hradu vás nikdo neuslyší. Poddejte se tedy a odejděte se mnou v tichosti.“

Takové připomínky nebylo v tu chvíli ani třeba, neboť Emilie dobře věděla, že by se po moci nedovolala, a v strašlivé úzkosti nebyla také s to rozumně uvažovat, aby se Morana pokusila zapřísahat prosbami. Všecka se třásla a bez hlesu seděla dál na židli. Teprve když k ní hrabě přistoupil, aby ji zdvihl, vztyčila se, a odstrkujíc jej od sebe, pravila zdánlivě klidným hlasem: „Hrabě Morano, jsem nyní ve vaší moci, ale uvědomte si, že tímto jednáním sotva získáte úctu, po níž – jak říkáte – tolik prahnete, pomněte, že neštěstí bezbranného, opuštěného sirotka obtěžká vaši duši výčitkami, kterých se nikdy nezbavíte. Což máte opravdu tak tvrdé srdce, že vás nedojme pohled na utrpení, k němuž mě chcete odsoudit...?“

Emilie ustala v řeči, neboť se ozvalo zavrčení psa, který nyní znovu seskočil z lůžka. Morano pohlédl ke dveřím vedoucím na schodiště, a když se nikdo neobjevil, zavolal nahlas: „Cesario!“

„Emilie,“ řekl pak, „proč mě jen nutíte k něčemu takovému? Vždyť já bych vás mnohem raději přemluvil, než násilím přiměl, abyste se stala mou ženou! Ale probůh, nemohu dopustit, aby vás Montoni

prodal. Ledaže – teď mě to napadlo – ale to je snad šílenství! Nevím, jak to vyjádřit, vždyť je to nesmyslné – nemůže to být pravda. – Ale vy se chvějete – ta vaše bledost! Ano, je tomu tedy tak – vy – vy milujete Montoniho!“ vykřikl, a uchopiv Emilii za zápěstí, zlostně dupl.

V Emiliině tváři se zračilo bezděčné překvapení. „Jestliže si to opravdu myslíte,“ odtušila, „myslete si to dál.“

„Ten pohled i ta slova to potvrzují,“ vykřikl Morano zuřivě. „Ne, ne, ne, Montoni měl tedy v plánu bohatší odměnu než zlato! Ale toho se nedočká, aby nade mnou triumfoval! Ještě v tuto chvíli...“

Jeho slova přerušil hlasitý štěkot psa.

„Počkejte, hrabě Morano,“ zarazila ho Emilie, zděšená tím, co právě slyšela, i jeho pohledem plným zloby. „Chci vás uchránit takového omylu. Signor Montoni je ten poslední, kdo by mohl být vaším sokem – ale nezbude-li mi nic jiného, pokusím se zburcovat jeho sluhy, aby mi přišli na pomoc.“

„Na ujištění dané v takovou chvíli nelze spoléhat,“ odpověděl hrabě. „Jak bych mohl zapochybovat třeba jen na okamžik, že vás má na očích, a přesto vás nemiluje? – Ale mou první starostí teď je odvést vás z hradu. Cesario, hej, Cesario!“

U dveří schodiště se nyní objevil nějaký muž a další bylo slyšet, jak stoupají po schodech. Emilie vyrazila hlasitý výkřik, jak ji Morano chvatně vlekl přes pokoj, a v tu chvíli zaslechla nějaký hluk za dveřmi vedoucími na chodbu. Hrabě na okamžik stanul, jako by váhal mezi láskou a touhou po pomstě – a vzápětí dveře povolily a do pokoje vrazil Montoni, sledován starým kastelánem a několika dalšími muži.

„Taste!“ vzkřikl Montoni na hraběte, který nečekal na druhou výzvu, předal Emilii do rukou lidí, kteří sem vyběhli po schodišti, a rozlíceně se obrátil.

„Přímo do srdce, padouchu!“ zvolal a učinil mečem výpad na Montoniho, který však ránu odrazil a sám se chystal zaútočit.

Někteří z mužů, kteří vtrhli do místnosti, se snažili oddělit soupeře od sebe a jiní zatím vyprostili Emilii z rukou Moranových sluhů.

„Tedy pro tohle jsem vás přijal pod svou střechu, hrabě Morano,“ pronesl Montoni chladným, ironickým tónem, „a dovolil vám, ač jste můj nepřítel, abyste tu zůstal přes noc? Abyste mi mohl oplatit pohostinství ďábelskou zradou a uloupit mi mou neteř?“

„Kdo tady mluví o zradě?“ vybuchl Morano. „Ať ten, kdo mi vyčítá zradu, ukáže, že se nemusí rdít, protože je bez viny. Jste padouch, Montoni! Je-li snad v této věci zrada, pak ji hledejte u sebe. *Snad* – říkám? Já, na němž jste spáchal tak bezpříkladně hanebnou křivdu, jehož jste urazil tak, že se to ani nedá odčinit! Ale nač vůbec na vás plýtvám slovy? Jen pojďte, vy zbabělý ničemo, ať se vám z mých rukou dostane spravedlnosti!“

„Já a zbabělý!“ vykřikl Montoni, vytrhl se mužům, kteří ho drželi, a vyrazil na hraběte. Oba při tom ustoupili na chodbu, kde souboj nelítostně pokračoval, a nikdo z přihlížejících se k nim neodvážil přiblížit, neboť Montoni přísahal, že prvního, kdo by mu chtěl překážet, skolí jeho meč.

Žárlivost a pomstychtivost dodávaly Moranovi zuřivý zápal, ale díky větší obratnosti a lepšímu sebeovládání podařilo se Montonimu svého protivníka zasáhnout. Sloužící se ho nyní chtěli chopit, ale hrabě se nedal zadržet a bez ohledu na své zranění bojoval dál. Zdálo se, že nevnímá ani bolest, ani ztrátu krve a jen vášeň že mu dodává sílu. Rovněž Montoni se bil se stejnou urputností, ale vedle odvahy mu nechyběla ani obezřetnost. Utržil sice špičkou Moranova meče škrábnutí na paži, ale téměř současně se mu podařilo protivníka těžce poranit a odzbrojit. Hrabě se skácel do náruče svého sluhy a Montoni stál nad ním s namířeným mečem a žádal ho, aby prosil o milost. Morano bolestí klesl na zem a stěží stačil rukou a několika s námahou pronesenými slovy naznačit, že o život neprosí – a pak omdlel. Montoni se chystal vrazit mu meč do prsou, ač byl v bezvědomí, leč Cavigni ho chytil za ruku. Montoni se

tomuto zásahu příliš nebránil, ale když pohlédl na skoleného soka, tvář mu ztemněla do brunátna a přikázal, aby hrabě byl neprodleně odnesen z hradu.

Emilie, které se během celé šarvátky nepodařilo opustit pokoj, teprve nyní vyšla na chodbu a z lidské útrpnosti se vřele u Montoniho přimlouvala, aby Moranovi poskytl na hradě potřebné ošetření. Ale Montoni jen zřídkakdy naslouchal slitovnému hlasu, a nyní, kdy zřejmě prahl po pomstě, s nelidskou krutostí opakoval svůj příkaz, aby poraženého nepřítele okamžitě vynesli z hradu, třebaže útulek na noc mu mohly poskytnout jen okolní hvozdy nebo nějaká osamělá chatrč v sousedství.

Moranovi lidé však prohlásili, že hraběte neodnesou, dokud nenabude vědomí. Montoni na to neřikal nic, Cavigni mu domlouval a Emilie, nedbajíc Montoniho výhrůžných pohledů, podávala Moranovi vodu a dohlížela na obvázání rány. Teprve nyní, když bylo po všem, uvědomil si Montoni své vlastní bolestivé zranění a opustil chodbu, aby zjistil, jak je vážné.

Hrabě se zatím zvolna probral k vědomí a první, co spatřil, když pozvedl víčka, byla Emilie, která se nad ním skláněla se starostlivým výrazem, v oku. Upřel na ni bolestný pohled a zašeptal: „Zasluhuji si to, ale ne od Montoniho. Od vás, Emilie, zasluhuji trest, a přece se mi dostává slitování.“ Odmlčel se, neboť ho řeč velmi namáhala, a za okamžik pokračoval: „Musím se vás vzdát, ale ne pro Montoniho. Odpusťte mi všechnu tu trýzeň, kterou jsem vám již způsobil. Ale ten zlosyn – neujde trestu za svou hanebnost! Odneste mě odtud,“ obrátil se pak ke svým sluhům. „Ale jízdu bych nevydržel, musíte mě přenést do nejbližší chalupy, neboť pod jeho střechou přes noc nezůstanu, ani kdybych měl cestou duši vypustit!“

Cesario navrhl, že dříve než se vydají na cestu, půjde se poohlédnout po nějaké chýši, kde by hrabě našel na noc přístřeší, ale Morano byl netrpělivý, nechtěl tam již zůstat ani chvíli. Zdálo se, že hůř než utrpení způsobené zraněním snáší duševní muka.

Proto také s opovržením odmítl nabídku Cavigniho, že půjde Montoniho poprosit, aby hraběti dovolil na hradě přenocovat. Cesario chtěl nyní přivolat kočár k hlavní bráně, ale Morano jej zadržel. „Nevydržel bych to drkotání,“ pravil, „zavolej ještě další mé lidi, aby mě pomohli odnést na rukou.“

Nakonec se však přece podvolil rozumnějšímu řešení a souhlasil, aby Cesario šel napřed vyhledat nějaké přístřeší a připravil je na jeho příchod.

Nyní, kdy byl hrabě již zcela při smyslech, nemínila tam Emilie déle prodlévat a chtěla se právě z chodby vzdálit, když přišel sluha se vzkazem od Montoniho, aby se ihned k němu dostavila, kdežto hrabě, pokud by tam ještě byl, aby hrad bez meškání opustil. Moranovi blýsklo v očích hněvem, když to uslyšel, a krev se mu vehnala do tváří.

„Vyřid'te Montonimu,“ pravil, „že půjdu, až sám uznám za vhodné. Že opustím hrad, který tak opovážlivě nazývá svým, se stejným pocitem, s jakým bych opouštěl doupě jedovaté zmije, a že o mně ještě uslyší! Řekněte mu, že se ze všech sil vynasnažím, aby jeho svědomí nebylo obtěžkáno *další* vraždou!“

„Hrabě Morano,“ zvolal Cavigni, „uvědomujete si, co říkáte?“

„Ano, signore, já dobře vím, co říkám, a on dobře pochopí, co tím myslím. V tomto případě ho jeho svědomí jistě nenechá na pochybách.“

„Hrabě Morano,“ ozval se Verezzi, který až dosud raněného jen mlčky pozoroval, „opovažte se urazit mého přítele ještě jednou a tenhle meč vám projede tělem!“

„To bude vskutku čin hodný darebákova přítele,“ odpověděl Morano a v zápalu hněvu se pokusil zvednout z náruče sluhů, kteří jej podpírali. Ale bylo to jen kratičké vzepětí a hrabě opět klesl, vyčerpán vynaloženou námahou. Montoniho lidé zatím zadrželi Verezziho, který by se zřejmě ani v tuto chvíli nerozpakoval vyplnit svou hrozbu, a Cavigni, jenž nebyl tak podlý, aby podněcoval

Verezziho nevraživou zášť, snažil se pak druhá odvést z chodby. Soucitný zájem tu Emilii zdržel již dost dlouho a nyní, naplněna novými obavami, chtěla se tím kvapněji vzdálit, když ji zarazil Moranův prosebný hlas. Malátným gestem ji hrabě žádal, aby přistoupila blíž. Emilie bojácně pokročila, ale když viděla, jak je zesláblý a blízký mdlobě, soucit v ní znovu zvítězil nad úzkostí.

„Odejdu teď odtud navždy,“ promluvil hrabě, „a možná že vás už nikdy neuvidím. Chtěl bych si s sebou odnést vaše odpuštění, Emilie, ano, víc než to – chtěl bych také odjet s vědomím, že na mne nebudete vzpomínat ve zlém.“

„Mějte tedy mé odpuštění,“ řekla Emilie, „i mé upřímné přání, abyste se uzdravil.“

„Jen abych se uzdravil?“ povzdechl hrabě.

„Přání všeho dobrého,“ dodala Emilie.

„Asi bych se s tím měl spokojit,“ ozval se znovu hrabě, „rozhodně si víc nezasluhuji. Ale chtěl bych vás požádat, Emilie, abyste si někdy na mne vzpomněla, abyste mi odpustila, čím jsem vás urazil, a pamatovala si jen to, že to vše zavinila má láska. Chtěl bych vás, ach Bože, prosit o nemožné – abyste mě milovala! V tuto chvíli, kdy se s vámi loučím, a třeba navždy, připadám si jako rozumu zbavený. Ach, Emilie – kéž byste nikdy nepoznala trýzeň takové lásky, jakou k vám cítím já! Co jen to říkám? Kéž byste se tak někdy trápila pro mne!“

Emilie by již byla ráda odešla. „Snažně vás prosím, hrabě, myslete na svou bezpečnost,“ domlouvala mu, „a již se tu nezdržujte. Třesu se při pomýšlení, kam by mohla vést zuřivost signora Verezziho a hněv Montoniho, kdyby se dozvěděl, že jste ještě tady.“

Sytá červeň zalila na okamžik Moranovy líce, oči mu zazářily, ale bylo vidět, jak usilovně se snaží své city potlačit, a když promluvil, jeho hlas zněl docela klidně: „Vidím, že vám záleží na mé bezpečnosti, a já toho chci dbát a odejdu. Ale než půjdu, opakujte ještě jednou, že mi nepřejete nic zlého,“ dodal, upíraje na ni vážný, smutný pohled.

Emilie ho znovu ujistila, že k němu nechová zášť, a ani se nebránila, když ji hrabě uchopil za ruku a přitiskl si ji ke rtům. „Sbohem, hrabě Morano,“ pravila na rozloučenou, ale právě když se obrátila k odchodu, střetla se opět se sluhou, přinášejícím opakovaný příkaz signora Montoniho. Ještě naposledy se proto otočila k hraběti, zapřísahajíc jej, aby na hradě nezůstával již ani okamžik, je-li mu život milý. Hrabě neodpověděl, promlouvaly jen jeho oči plné zoufalství. Emilie se již nemohla zdržet, aby svůj soucit projevila opětovnými prosbami a domluvami, neboť si netroufala neuposlechnout druhé výzvy Montoniho, a odebrala se proto za ním.

Montoni ležel na pohovce v cedrové komnatě, sousedící s hlavní dvoranou. Zranění mu zřejmě působilo značnou bolest, ale uměl ji přemáhat jako málokdo. Tvrdé, ale klidné rysy jeho tváře prozrazovaly temnou, vášnivou pomstychtivost, nikoli však utrpení – tělesnými útrapami vždycky pohrdal a poddával se jen strašlivým vnitřním silám, jež mu klíčily v duši. Spolu s ním byl v komnatě ještě starý Carlo a signor Bertolini, ale nebyla tam paní Montoniová.

Všecka rozechvělá přistoupila Emilie blíž a musela vyslechnout ostré výtky za to, že neuposlechla již prvního vyzvání. A záhy také zjistila, že Montoni přisuzuje její zdržení něčemu, co by ji samu v její bezelstné a nevinné mysli nikdy nenapadlo.

„Hle, co dokážou ženské rozmary,“ prohlásil Montoni, „však jsem to mohl předvídat. Když se hrabě Morano o vás ucházel, tvrdošíjně jste ho odmítala tak dlouho, dokud měl mou podporu. Nyní mu, jak se zdá, projevujete přízeň, jelikož jste zjistila, že jsem ho zavrhl.“

Emilie mu překvapeně pohlédla do očí. „Já vám nerozumím, pane,“ odpověděla, „jistě tím nechcete říci, že snad hrabě ode mne předem získal souhlas ke vstupu do mé ložnice?“

„K tomu se nehodlám vyslovovat,“ odbyl ji Montoni, „ale jistě vám na něm mimořádně záleží, když jste se ho tak vřele zastávala a tak dlouho jste se u něho pozdržela v rozporu s mým výslovným

příkazem – u člověka, jemuž jste se zatím při každé příležitosti úzkostlivě vyhýbala.“

„Obávám se, pane, že mě vskutku zdržel mimořádný zájem,“ odvětila Emilie chladně, „neboť poslední dobou si začínám myslet, že soucit je opravdu cosi neobvyklého. Což bych mohla – což byste vy sám, pane, mohl nečinně přihlížet, kdybyste viděl hraběte Morana v tak žalostném stavu?“

„Tedy vedle rozmarů ještě přetvářka,“ podotkl Montoni zachmuřeně, „a do třetice pokus o sarkasmus. Ale než začnete soudit morálku jiných, měla byste se sama naučit ctnostem, které by měly šlechtit každou ženu: upřímnosti, stálosti v jednání a poslušnosti – a chovat se podle toho.“

Emilie, která se vždy snažila usměrňovat své chování podle těch nejlepších zásad a velmi citlivě si uvědomovala nejen to, co vyžaduje slušnost, ale i všechno to, co je na ženské povaze krásné, byla těmi slovy hluboce otřesena. Vzápětí jí však zahrálo u srdce blahým vědomím, že si vlastně zaslouží chválu, a ne hanu, a setrvala v hrdém mlčení. Montoni znal její citlivou povahu a věděl, jak bolestně se jí dotkne jeho výtky, ale sám se nikdy nesetkal s oním vzácným pocitem, kdy si člověk uvědomuje svou vlastní hodnotu, a proto také nemohl předvídat, že se jeho ironizování mine účinkem. Mezitím vstoupil do místnosti sluha a Montoni se na něho obrátil s otázkou, zdali Morano již opustil hrad. Muž odpověděl, že jeho sluhové jej právě odnášejí na lehátku do nedaleké chalupy. Tato slova Montoniho poněkud uklidnila, a když za chvíli vešel Ludoviko se zprávou, že Morano již na hradě není, dovolil neteři, aby se vrátila do svého pokoje.

Emilie byla ráda, že ji propustil, ale pomyšlení, že má strávit zbytek noci v komnatě, kam mohl dveřmi ze schodiště tak snadno kdokoli vstoupit, ji nyní děsilo ještě víc než předtím. Rozhodla se proto, že zajde za paní Montoniovou a poprosí ji, aby Annetta směla zůstat do rána u ní.

Když došla do hlavní chodby, uslyšela nějaké rozčilené hlasy. Zarazila se, neboť byla tak přestrašená, že se lekala všeho, ale brzy poznala, že je to Cavigni s Verezzim, kteří se octli v nějaké rozepři, a v domněnku, že by mohla jejich spor urovnat, zamířila rovnou k nim. Zastihla je o samotě. Verezziho tvář byla dosud rozpálena hněvem, ale jelikož ten, kdo jeho vztek vyvolal, tu již nebyl, vyléval si jej zřejmě na Cavignim, třebaže ten mu spíš přátelsky domlouval a nesnažil se hádku rozdmýčkovat.

Verezzi vykřikoval, že půjde ihned Montonimu oznámit, jakou urážkou ho Morano pošpinil, a především že ho při tom obvinil z vraždy.

„Slovům proneseným ve zlosti není třeba přikládat důležitost,“ mírnil ho Cavigni, „takové výroky ani nelze brát vážně. Jestliže prosadíte svou, následky mohou být pro obě strany osudné a my máme teď na starosti důležitější věci než malichernou pomstu.“

Emilie podpořila Cavigniho argumenty naléhavou prosbou a nakonec se jim společně podařilo Verezziho přemluvit, aby od rozmluvy s Montonim upustil.

Když pak Emilie došla k tetinu pokoji, shledala, že je zamčený, ale po chvíli jí paní Montoniová sama otevřela.

Čtenář si jistě připomene, jak před několika hodinami, aniž byla zpozorována, vstoupila Emilie k tetě dveřmi, které vedly do její ložnice ze zadní chodby. Nyní podle klidného výrazu paní Montoniové usoudila, že dosud neví o nehodě svého manžela, a začala jí velmi opatrně vyprávět, co se stalo, ale teta ji záhy přerušila s tím, že je „s celou záležitostí již obeznámena“.

Emilie ovšem věděla, že teta má pramálo důvodů, aby Montoniho milovala, ale sotva mohla uvěřit, že by se její vztah k manželovi změnil v naprostou lhostejnost. Jakmile však dostala dovolení, že s ní Annetta smí zůstat přes noc v její komnatě, bez prodlení se tam odebrala.

Na chodbě, kudy kráčela, viděla dosud krvavou stopu a v místech, kde došlo k souboji mezi hrabětem a Montonim, byla potřísněna

celá podlaha. Emilii znovu obešla hrůza, když tudy procházela, a hledala oporu u Annetty. Jen co dorazily do její komnaty, dostala náhle nápad, že nyní, když je tu s ní Annetta a dveře na schodiště zůstaly po jejím odchodu otevřené, vyzkoumá, kam vlastně ty schody vedou, neboť to byla věc, která se vážně dotýkala její bezpečnosti. Rovněž Annetta, jejíž zvědavost byla silnější než strach, souhlasila, aby sešly po schodišti dolů. Když však přistoupily ke dveřím, zjistily, že jsou již opět zvenčí zamčené zástrčkou, a jejich starost se nyní soustředila na to, nastavět před ně co nejvíc těžkých kusů nábytku, které dokázaly uzdvihnout, a zajistit je tak i z vnitřní strany. Emilie se pak odebrala na lože a Annetta se schoulila do křesla u krbu, kde dohasínalo několik žhavých oharků.

Kapitola XX

*... vánků, jež šepotají lidská jména
na březích písčitých i pustých pláních.*

— MILTON

Nyní je třeba zmínit se o jistých okolnostech, na které uprostřed událostí, jež předcházely Emiliin spěšný odjezd z Benátek, a vůbec všechno, co se v tak rychlém sledu zběhlo po jejím příjezdu na Udolfo, nebylo dosud v našem vyprávění místo.

Ráno onoho dne, kdy se vydala na cestu, přišel hrabě Morano ve stanovenou dobu do Montoniho paláce požádat o svou nevěstu. Poněkud jej překvapilo ticho a opuštěný vzhled portiku, kde obvykle postávali Montoniho lokajové, a jeho podiv brzy vystřídal zklamání a potom zuřivý úžas, když se dveře otevřely a nějaká stařena jeho sluhům oznámila, že pán s celou domácností odjel časně ráno z Benátek na pevninu. Hrabě nevěřil svým uším, když tu zprávu uslyšel, vyskočil z gondoly a rozběhl se do dvorany s úmyslem vy-
zvědět další podrobnosti. Ale stařena, která v paláci zůstala sama, opakovala stále jen totéž a tiché a prázdné pokoje brzy hraběte přesvědčily, že si nic nevymýšlí. S hrozivým šklebem ve tváři ji pak popadl, jako by si všechnu svou zlobu chtěl vylít na ní, jedním dechem na ni vychrlil asi dvacet otázek a volnou rukou jí tak zuřivě gestikuloval před nosem, že nebyla s to něco odpovědět. Náhle ji pustil a jako smyslů zbavený pobíhal chvíli po dvoraně, proklínaje Montoniho i svou vlastní hloupost.

Když ta dobrá žena byla opět na svobodě a poněkud se vzpamatovala z leknutí, vypověděla mu všechno, co věděla – což bylo po pravdě velmi málo, ale Moranovi to stačilo, aby se dovтіpil, že Montoni odjel na svůj hrad v Apeninách. Dlouho se nerozmýšlel,

a jen co jeho čeleď dokončila nezbytné přípravy, vydal se za doprovodu přítele a početné družiny na Udolfo s odhodláním, že se buď domůže Emilie, nebo dojde na Montonim odplaty. Když ho přešel první nával zlosti a byl opět s to střízlivěji uvažovat, rozpomněl se na některé okolnosti, které mu do jisté míry Montoniho chování vysvětlovaly. Jak se však stalo, že Montoni přišel na jeho úmysly, o kterých se domníval, že je zná jen on sám – to mu stále nešlo na rozum. V tomto případě přispělo však k jejich odhalení to, co by se snad dalo nazvat jakousi duševní spřízněností mezi lidmi podobně vychytralých sklonů, což jednomu vypočítavci často umožňuje usoudit, jak se za týchž okolností zachová ten druhý. A právě v tomto duchu uvažoval Montoni, když získal ne zvratný důkaz o tom, co ostatně již delší čas tušil – že totiž hrabě nejenže není tak bohatý, jak se mu snaží namluvit, ale naopak je silně zadlužen. Podporoval-li až dosud Moranovy námluvy, činil tak z popudů čistě prospěchářských, poháněn svou hamižností a ctižádostivostí: jeho pyšné povaze by dělalo dobře spříznění s benátským šlechticem, jeho touhu po majetku by pomohlo uspokojit Emiliino panství v Gaskoňsku, které si za svůj souhlas vymínil jako odměnu, jakmile sňatek bude zpečetěn. Mezitím sice již pojal podezření, k jakým důsledkům by mohl vést Moranův marnotratný blahobyť, ale teprve v předvečer zamýšlené svatby získal informace o jeho peněžní tísní. Bez váhání z toho vyvodil, že jej Morano chce o Emiliino panství ošidit, a v tom předpokladu jej nikoli neopodstatněně utvrdilo i další počínání hraběte, který si s ním na týž večer ujednal schůzku k společnému podepsání listin, jež měly Montonimu jeho nárok zajistit, ale potom se na ni nedostavil. Takové opomenutí u člověka tak veselého a lehkovážného jako Morano, a k tomu v době, kdy byl zcela zaujat rozruchem kolem chystané svatby, dalo se ovšem přičíst příčině mnohem bezvýznamnější než vychytralému úskoku, leč Montoni ani na okamžik neváhal vysvětlit si to po svém. Po několika hodinách marného čekání vydal proto svým lidem příkazy, aby se

ihned přichystali na cestu. Spěšným odjezdem na Udolfo zamýšlel jednak odvézt Emilií Moranovi z dosahu, jednak naráz s celou záležitostí skoncovat bez zbytečných průtahů a sporů. Na druhé straně nepochyboval, že měl-li Morano v úmyslu jednat čestně, pak se určitě za Emilií vydá a příslušné listiny podepíše. Pokud by se tak stalo, Emiliino dobro mu leželo tak málo na srdci, že by ji bez nejmenších skrupulí obětoval zkrachovalému šlechtici, jen aby se tím sám obohatil. Přitom si ovšem dával pozor, aby důvod té náhlé cesty nevyšel najevo, neboť Emilie by pak ještě tvrdošíjněji odmítala podrobit se jeho požadavku.

S těmito úvahami tedy opustil Montoni Benátky. Jiné plány však sprádal hrabě Morano, který se brzy nato pustil přes divoké Apeniny za ním. Když byl na hradě ohlášen jeho příjezd, Montoni nevěřil, že by si Morano dovolil před něho předstoupit, kdyby nezamýšlel úmluvu dodržet, a proto jej ihned ochotně přijal. Ale jen co spatřil jeho rozezlenou tvář a uslyšel jeho hněvivá slova, nemohl již zůstat v ničem na pochybách. Ač se mu pokusil naznačit, co jej přimělo tak kvapně odjet na Udolfo, hrabě dál neústupně požadoval Emilií a zasypával jej výčitkami, ale o předchozím ujednání se slůvkem nezmínil.

Montonimu nakonec došla trpělivost dále se s ním dohadovat, odložil celou věc na druhý den a Morano se vzdálil s jistou nadějí, kterou v něm vzbudila signorova zjevná nerozhodnost. Jenže když pak ve svém pokoji začal o tom rozhovoru uvažovat a připomněl si také, kdo je to Montoni, o jehož záludnosti se již několikrát na vlastní oči přesvědčil, tu se jeho naděje rázem rozplynula a Morano se rozhodl, že si nenechá ujít příležitost zmocnit se Emilie jinak. Svěřil se svému spolehlivému komorníkovi, že hodlá Emilií unést, a poslal ho mezi Montoniho čeleď s pokynem vyhledat někoho, kdo by mu v tom byl nápomocen. Ve volbě vhodné osoby ponechal sluhovi zcela volnou ruku a dobře se mu to vyplatilo. Komorník objevil člověka, proti němuž Montoni kdysi nějak tvrdě zasáhl a který byl

nyní ochoten ho zradit. Tento muž provedl Cesaria tajnými průchody až ke schodišti vedoucímu k Emiliině komnatě, ukázal mu, jak se dostat nejkratší cestou z hradu, a nakonec mu opatřil klíče, aby si při odchodu mohl krýt záda. Za jeho námahu dostalo se mu štědré odměny. Jaké odměny se dočkal hrabě za svou zradu, jsme již poznali.

Mezitím starý Carlo vyslechl náhodou dva muže, kteří podle Moranova příkazu měli čekat s kočárem pod hradní zdí. Udivilo je, že se jejich pán chystá tak náhle a tajně odejet, neboť komorník jim svěřil jen tolik, kolik bylo k provedení Moranova záměru zapotřebí, a protože jim to vrtalo hlavou, dále se tou věcí zabývali. Carlovi nedalo mnoho práce, aby si z jejich dohadů učinil správný závěr, ale dříve než se odvážil obeznámit se svým podezřením Montoniho, pokusil se získat další důkaz, kterým by mu to dotvrdil. Ještě s jedním sluhou hlídal proto na chodbě u Emiliina pokoje – a nečekal věru nadarmo, třebaže ho zavrčení psa v jednu chvíli již málem prozradilo. Když si byl jist, že hrabě je v komnatě, a když vyslechl z rozhovoru tolik, aby pochopil jeho úmysly, běžel ihned zburcovat Montoniho, a tak zachránil Emilii před Moranovými úklady.

Druhý den ráno Montoni vstal jako obvykle, jen zraněnou paži měl zavěšenou na pásce. Vyšel na hradby dohlédnout na muže, kteří je opravovali, přikázal, aby k té práci přibrali ještě několik dalších lidí, a pak se vrátil do hradu. Čekalo tam na něho několik osob, které právě odněkud přijely, a Montoni s nimi téměř hodinu rozmlouval ve svém pokoji. Potom zavolal starého kastelána a uložil mu, aby hosty zavedl do té části budovy, kterou kdysi obývalo služebnictvo hradního pána a jeho rodiny; jakmile je zaopatří vším potřebným – přikazoval –, měl se zas Carlo ihned k němu vrátit.

Hrabě Morano ležel zatím v chalupě na pokraji lesa dole v údolí, a ačkoli těžce strádal na těle i na duchu, nepřestával přitom přemýšlet, jak strašnou pomstu Montonimu uchystá. Sluha, kterého poslal pro lékaře do nejbližšího, leč přesto značně vzdáleného města, se

vrátil až příštího dne. Ranhojič prohlédl a ošetřil hraběti rány, ale zdráhal se s určitostí stanovit, jak dalece jsou nebezpečné. Podal nemocnému utišující lék, nařídil mu klid a zůstal v chalupě, aby sledoval jeho stav.

Emilii bylo dopřáno prospat zbytek oné pohnuté noci v klidu. Když ráno procitla a s jasnou myslí si uvědomila, že se zbavila Moranových námluv, nesmírně se jí ulevilo, neboť z ní spadla část děsivých obav, jež ji tak sužovaly; neopustil ji však strach vyvolaný Moranovými výroky o tom, co s ní Montoni zamýšlí. Což jí snad hrabě nenaznačil, že Montoniho záměry jsou nevyzpytatelné, ale zcela určitě strašlivé? Tehdy, když o tom hovořil, byla sice téměř přesvědčena, že je to úskok, jak ji přimět, aby se uchýlila pod jeho ochranu, a i nyní ještě si to tak převážnou měrou vykládala, avšak Moranovo tvrzení v ní přesto zanechalo dojem, který jí nemohl vymizet z paměti, neboť již z dřívějška znala Montoniho charakter i jeho způsob jednání. Řekla si však, že na sebe nesmí neštěstí sama přivolávat, ale naopak že se musí těšit z chvilé úlevy, kdy skutečné nebezpečí pominulo, a více již na ně nemyslet. S kreslicím náčiním usedla pak k oknu s úmyslem namalovat si nějakou pěknou přírodní scenérii.

Při své práci si povšimla, že dole na parkáně se procházejí muži, kteří krátce předtím na hrad přibyli. Příjezd cizinců ji udivil, ale ještě víc užasla nad tím, jak vypadali. Měli na sobě zcela neobvyklý šat a její pozornost zaujalo především jejich divoké vzezření. Když pod ní přecházeli, rychle o kousek ustoupila, ale brzy se zas k oknu vrátila, aby je mohla dál pozorovat. Tak dobře zapadali do okolního prostředí, že si je – když se zastavili a dívali se na hrad – rychle načrtla jako loupežníky na svůj obrázek horské krajiny. Překvapilo ji, když kresbu dokončila, jaká nálada z ní dýchá. A přece zachytila jen to, co viděla.

Carlo zatím donesl do hradního křídla, v němž byli cizinci ubytováni, nějaké občerstvení a vrátil se pak, jak měl přikázáno, k Montonimu, který již hořel nedočkavostí, aby zjistil, kdo z čeledi

předal minulou noc hraběti Moranovi klíče od hradu. Jenže Carlo, i když byl svému pánovi oddán víc, než aby dokázal nečinně přihlížet, jak mu někdo za zády strojí úklady, nebyl na druhé straně s to zradit jiného sluhu, ani kdyby to spravedlnost vyžadovala. Předstíral proto, že o žádném Moranově spoluviníku neví, a vyprávěl stejně jako předtím, že jen náhodou vyslechl nějaké muže, kteří o spiknutí hovořili.

Montoniho podezření padlo přirozeně na vrátného a ihned pro něho poslal. Carlo na chvíli zaváhal a pak pomalým krokem vyšel z pokoje, aby jej vyhledal.

Klíčnick Barnardine popřel obvinění s tak sebejistým a nebojácným pohledem, že ho Montoni těžko mohl považovat za zrádce, přestože o jeho nevině neměl žádný hmatatelný důkaz. Nakonec ho propustil, a tak skutečný viník ušel potrestání.

Montoni se pak odebral do pokoje své ženy a brzy po něm tam zamířila i Emilie. Zastihla však manžele v prudké hádce, a proto se ihned obrátila k odchodu, ale teta ji zavolala zpět a požádala ji, aby tam zůstala. „Budeš svědkem mého nesouhlasu,“ dodala na vysvětlenou, „a vy, pane, nyní opakujte, co jste na mně již několikrát vymáhal a co jsem vám odepřela.“

Montoni se otočil k Emilii a s přísnou tváří ji vyzval, aby pokoj opustila, kdežto jeho manželka neústupně žádala, aby tam setrvala. Emilie by ráda unikla té manželské scéně, ale zároveň chtěla tetě prokázat službu, i když si nedělala naději, že by Montoniho dokázala obměkčit, neboť v jeho očích se již děsivě blýskalo bouří, vzrůstající se v jeho nitru.

„Odejděte z tohoto pokoje!“ zahřměl nad ní Montoniho hlas a Emilie uposlechla. Sestoupila na parkán, odkud cizí muži již odešli, a přemítala dál o nešťastném sňatku otcovy sestry i o svém vlastním beznadějném postavení, zaviněném pošetilou nerozvážností té, kterou vždy toužila ctít a milovat. Paní Montoniová jí ovšem ani k jednomu nikdy nedala sebemenší možnost, ale Emiliinu citlivou

duši přesto nyní dojímal tetin zármutek a probouzel v ní soucit, pro nějž zapomínala na křivdy, kterých se teta na ní dopustila.

Jak se tak bezcílně procházela po hradbách, objevila se u dveří dvorany Annetta, opatrně se rozhlédla a pak se rozběhla k Emilii.

„Drahá slečno, já vás hledám po celém hradě,“ vyhrkla komorná. „Kdybyste se obtěžovala jít se mnou, ukázala bych vám jeden obraz.“ „Obraz?“ zvolala Emilie a zachvěla se hrůzou.

„Ano, slečno, obraz nebožky paní tohohle hradu. Starý Carlo mi zrovna pověděl, že je to její portrét, a já jsem myslela, že byste ho třeba ráda viděla. Moje paní, víte, slečno, s tou se o takových věcech nedá mluvit.“

„A protože ty o nich musíš s někým mluvit,“ usmála se Emilie, „tak...“

„Nu ano, slečno, co by tu člověk dělal, kdyby nesměl mluvit? Vždyť i ve vězení by se to dalo spíš vydržet, kdyby mně dovolili povídat. Já bych mluvila třeba i do zdi. Ale pojdte, slečno, marníme tady čas – já vám ukážu ten obraz.“

„Je zastřený rouškou?“ otázala se Emilie a zůstala stát.

„Drahá slečno,“ ulekla se Annetta, upírajíc zrak na Emilii, „cože jste tak zbledla? Není vám něco?“

„Ne, Annetto, je mi docela dobře, ale netoužím po tom vidět ten obraz. Jdi a vrať se do dvorany.“

„Vy opravdu, slečno, nechcete vidět zdejší hradní paní?“ divila se dívka. „Tu paní, co tak záhadně zmizela? No tohle! Já bych běžela až támhle na tu nejvzdálenější horu, co je odtud vidět, abych se na ten obraz podívala, a abych pravdu řekla, tenhle podivný příběh je také všechno, co mě na tomhle starém hradě vůbec zajímá, i když se zrovna celá třesu, kdykoli na to jen pomyslím.“

„Ano, Annetto, ty máš ráda záhady a divy, ale nebudeš-li se téhle zálibě bránit, víš, že jednou propadneš té nejhorší pověrčivosti?“

Po této moudré poznámce byla by se zas na oplátku mohla usmát Annetta, neboť Emilie měla sklon děsit se neexistujících hrůz právě

tak jako ona a skoro stejně dychtivě popřávala sluchu všelijakým tajuplným historkám. Annetta znovu na Emilii naléhala, aby šla s ní.

„Víš to jistě, že je to obraz?“ ptala se Emilie. „Viděla jsi ho? – Není zahalený rouškou?“

„Panenko Maria, slečno, ano, ano, třikrát ano. Víم určitě, že je to obraz – viděla jsem ho a nebyl ničím zahalený.“

Annettin hlas i její překvapený výraz Emilii upozornil, že musí být opatrnější. Zakryla proto své rozrušení úsměvem a vybídla Annettu, aby ji k obrazu dovedla. Visel v potemnělém pokoji, sousedícím s tou částí hradu, jež byla vykázána služebnictvu. Stěny zdobily ještě další portréty, všechny zašedlé pod vrstvou prachu a pavučin.

„Tenhle to je,“ pravila Annetta tiše, ukazujíc na jeden obraz prstem. Emilie přistoupila blíž, aby si jej prohlédla. Představoval dámu v rozkvětu mládí a krásy. Její obličej měl půvabné, vznešené a výrazné rysy, ale podmanivé líbeznosti, kterou Emilie hledala, v ní bylo málo a oduševnělosti a laskavosti – vlastností, které měla ráda – ještě méně. Z této tváře promlouvala spíš vznětlivost než jemné city, spíš vůle nést neštěstí s hrdým vzdorem než posmutnělá odevzdanost zraněné, leč usmířené duše.

„Jak už je to dlouho, co tahle dáma zmizela, Annetto?“ otázala se Emilie.

„Asi dvacet let, slečno, jak jsem slyšela. Víم, že to je už hodně dávno.“ Emilie stále ještě upřeně hleděla na portrét.

„Já si myslím,“ rozpovíдалa se Annetta, „že by signor udělal dobře, kdyby pro ten obraz našel nějaké lepší místo, než je tenhle starý pokoj. Obraz dámy, která mu dala všechno nynější bohatství, by podle mého měl pověsit do nejkrásnější komnaty na hradě. Ale on asi dobře ví, co dělá, a někteří lidé říkají, že mu nezůstal ani majetek, ani vděčnost. Ale pst, slečno, nikomu o tom ani slovo!“ dodala Annetta s prstem před ústy. Emilie však byla pohroužena do svých myšlenek a ani neslyšela, co komorná říká.

„Hezká ta paní je, namouvěru,“ brebentila Annetta dál, „nedělala by signorovi hanbu, ani kdyby ji pověsil do té velké komnaty, kde je ten obraz zakrytý rouškou.“ Emilie se prudce otočila. „Ale tam by ji vlastně také málokdo viděl jako tady, protože ten pokoj, co já vím, je stejně pořád zamčený.“

„Pojďme odtud, Annetto,“ vyzvala ji Emilie, „a ještě jednou ti radím, dej si pozor na jazyk a nikde neříkej, že o tom obraze něco víš.“

„Jemináčku,“ zvolala Annetta, „vždyť to není žádné tajemství. Všichni sloužící ho už viděli!“

Emilie se zarazila. „Jakpak že viděli –,“ vyhrkla. „Kdy? – Jak?“

„Milá slečno, na tom přece není nic divného. My jsme všichni trochu zvědavější než vy.“

„Vždyť jsi mi tuším říkala, že ty dveře jsou stále zamčené.“

„Kdyby byly, slečno,“ odpověděla Annetta a rozhlédla se kolem, „jak bychom se sem dostaly?“

„Ach, ty myslíš *tenhle* obraz?“ oddechla si Emilie a uklidnila se. „Nu, Annetto, nic už mě tady nezaujalo, pojďme odtud.“

Cestou do svého pokoje zahlédla Emilie Montoniho, jak míří k velké dvoraně, a zašla proto do tetina budoáru. Zastihla paní Montoniovou o samotě a plačící – v její tváři se střídal výraz zármutku a vzdoru. Až dosud jí hrdost bránila, aby si neteři postěžovala. Posuzovala ji podle sebe a vědoma si toho, co za své chování k ní zasluhuje, domnívala se, že její hoře by v Emilii vyvolalo spíše pocit triumfu a opovržení než účastného pochopení. To však neznala Emiliino dobré a laskavé srdce, které ji vždy nabádalo, aby zapomněla na utrpené křivdy, stihne-li nepřítel neštěstí. Utrpení druhých, ať to byl kdokoli, v ní vždy probouzelo soucit a rychle zahánělo každý mráček, kterým by jí snad zloba nebo předsudek mohly zkalit mysl.

Nakonec však strasti paní Montoniové přerostly její pýchu, a už když Emilie předtím vešla do pokoje, byla by jí všechno vypověděla, kdyby jí v tom byl manžel nezabránil. Ted' však tu již nebyl, aby ji zadržel, a paní Montoniová s nářkem vylila neteři celé své srdce.

„Ach, Emilie,“ zvolala, „já jsem ta nejnešťastnější žena na světě – co všechno já musím snášet! Má budoucnost vypadala tak šťastně, ach, kdo by byl tenkrát předvídal, že mě stihne tak bídný osud? Kdo by si jen pomyslel, když jsem si brala takového muže, jako je signor, že budu někdy naříkat nad svým údělem? Ale člověk nikdy správně neposoudí, co je pro něj nejlepší – nepozná, co je pro jeho dobro! Ty nejlichotivější naděje se často změň, ty nejlepší soudy nás zklamou – kdo mohl předvídat, když jsem si brala signora, že budu jednou své *velkomyslnosti* litovat?“

Emilie si pomyslela, že to předvídat mohla, ale nepocítila přitom žádné zadostiučinění. Usedla na židli vedle tety, vzala ji za ruku a s vlídným, soucitným pohledem, který by mohl zdobit snad i tvář anděla strážného, jala se k ní něžně promlouvat. Ale na paní Montoniovou neměla její slova želaný účinek. Potřebovala mluvit a nechťelo se jí poslouchat, potrebovala si postěžovat, a ne dát se utěšovat. A jen z jejích výkřiků a nářků se Emilie postupně dozvídala, co vlastně přivodilo její nynější soužení.

„Ten nevděčník!“ zvolala paní Montoniová. „Ve všem, ve všem mě oklamal a teď mě ještě odloučil od mé vlasti a od přátel a zavřel na tomhle starém hradě. A myslí si, že tady mě donutí udělat, cokoli si usmyslí! Ale to pozná, že se zmýlil, pozná, že žádné hrozby nemohou změnit... – Ach, kdo by byl věřil, koho by to tenkrát jen napadlo, že muž takového rodu a zjevně tak bohatý nemá vůbec žádný majetek – ba že nemá skoro ani zecchin! A já jsem se za něho provdala v té nejlepší víře! Domnívala jsem se, že je to člověk významného postavení a velkého jmění, vždyť jinak bych si ho nikdy nevzala... Ten prohnaný nevděčník!“ Paní Montoniová se na okamžik odmlčela, aby nabrala dech.

„Má drahá, uklidněte se,“ těšila ji Emilie, „možná že signor není tak bohatý, jak jste v dobré víře předpokládala, ale přece jen nemůže být úplně chudý, když mu patří tenhle hrad a palác v Benátkách. Ale smím-li se zeptat, co přispělo k vašemu rozrušení?“

„Přispělo!“ zvolala znechuceně paní Montoniová. „Což není dost na tom, že ho o vlastní majetek už dávno připravila hráčská vášeň, že od té doby přišel i o to, co jsem mu přinesla já – a že by mě chtěl teď donutit, abych mu postoupila i své zbylé jmění (dobře jsem tenkrát učinila, že jsem většinu svého majetku dala připsat na sebe), aby je mohl také prohrát nebo promarnit v těch šílených nápadech, kterým kromě něho nikdo jiný nerozumí? A pak..., ale což to vše už není dosti?“

„Ano, to jistě,“ odpověděla Emilie, „ale nesmíte zapomínat, madame, že já jsem o tom všem nic nevěděla.“

„Cožpak nestačí,“ pokračovala teta dále, „že je úplně na mizině, že se topí v dluzích, a pokud by je – čestné nebo nečestné – všechny splatil, nebude už ani tenhle hrad, ani palác v Benátkách jeho?“

„Ale to jsou strašné zprávy,“ zhrozila se Emilie.

„A cožpak nestačí,“ přerušila ji znovu paní Montoniová, „že se ke mně chová nedbale a krutě, protože jsem odmítla dát mu upsat svůj majetek, protože jsem se nezalekla jeho hrozeb, ale rozhodně jsem se mu postavila na odpor a vyčetla mu jeho hanebné chování? Ale já jsem to všechno pokorně snášela – vždyť víš, neteři, že jsem si slůvkem neposteskla. Až dnes! Ach, já se svou povahou, a takhle se nechat oklamat! Vždyť mou jedinou chybou je přílišná laskavost a štědrost, a teď mám být připoutána na celý život k tak podlému, proradnému a krutému netvorovi!“

Jen nedostatek dechu přiměl paní Montoniovou, aby se odmlčela. Kdyby se Emilie dokázala v tuto chvíli něčemu zasmát, byla by to nejspíš tetina řeč, pronesená vřeštivým hlasem a doprovázená divokou gestikulací a mimikou, takže všechno, co říkala, působilo značně komickým dojmem. Emilie věděla, že na tetino neštěstí lze těžko najít lék, a protože plané utěšování bylo pod její důstojnost, neříkala raději nic. Jenže paní Montoniová, žárlivá na svou důležitost, si její mlčení mylně vyložila jako lhostejnost nebo dokonce opovržení a vyčetla jí, že k ní nemá dost úcty ani citu.

„Ach, však já jsem tušila, jak to s tou citlivostí, jíž se tak ráda vychloubáš, po pravdě je,“ spustila vyčítavě. „Myslela jsem si, že tě nenaučí ani úctě, ani lásce k příbuzným, kteří si tě hleděli jako své vlastní dcery.“

„Promiňte, madame,“ odpověděla Emilie mírně, „není v mé povaze, abych se něčím vychloubala, a i kdyby tomu tak bylo, jistě bych nestavěla na odiv svou citlivost – vždyť takové vlastnosti by se člověk měl spíš bát, a ne po ní toužit.“

„Nu dobrá, neteři, nebudu se s tebou o to přít. Ale jak jsem řekla, Montoni mi hrozí, že použije násilí, jestli budu i nadále trvat na tom, že ty listiny nepodepíšu, a to také bylo předmětem našeho sporu, když jsi prve vešla do pokoje. Jsem nyní rozhodnuta – žádná moc na světě mě k tomu nedonutí! A také to nebudu snášet jako beránek. Ten něco uslyší, až mu nastavím pravdivé zrcadlo. I když vyhrožuje a zle se mnou nakládá, řeknu mu všechno, co si zasloužil.“

Emilie využila přestávky v tetině řeči, aby vyjádřila svůj názor. „Ale nebude to signora jen zbytečně dráždit? Nezavdává právě to podnět k hrubostem, kterých se strachujete?“

„To je mi jedno,“ odvětila paní Montoniová, „nesejde mi na tom. Já už to prostě nehodlám snášet. Ty snad bys také chtěla, abych se vzdala svého majetku?“

„Ne, madame, tak to nemyslím.“

„A jak to tedy myslíš?“

„Mluvila jste o tom, že chcete signora zahrnout výčitkami,“ odpověděla Emilie po kratším zaváhání.

„A cožpak si je nezaslouží?“ opáčila teta.

„To jistě ano,“ souhlasila Emilie, „ale bude to od vás prozíravé, jestliže se k nim uchýlíte?“

„Prozíravé,“ zvolala paní Montoniová. „Cožpak teď je vhodné hovořit o prozíravosti, když je člověk vystaven všemožnému násilí?“

„Právě aby k násilí nedošlo, je třeba prozíravosti,“ mínila Emilie.

„Prozíravosti!“ opakovala bezděčně paní Montoniová, aniž věnovala Emiliiným slovům pozornost. „Jak hovořit o prozíravosti v případě člověka, který se nerozpakoval zpřetrhat všechna svá pouta ke mně! A já mám, pokud jde o mé chování k němu, uvažovat o prozíravosti? Tak dalece se před ním neponížím. To by bylo pod mou důstojnost.“

„Kvůli sobě, madame, byste měla být opatrnější, ne kvůli signorovi,“ podotkla jemně Emilie. „Vaše výčitky, třeba spravedlivé, ho nemohou potrestat, ale mohou ho ještě víc proti vám popudit.“

„Jakže! Ty bys tedy chtěla, abych se mu ve všem podřídila, ať si zamane cokoli – chtěla bys, abych si před ním klekla a ještě mu za jeho kruté zacházení poděkovala? Chtěla bys, abych se zřekla svého majetku?“

„Ach, madame, jak špatně mi rozumíte,“ odpověděla Emilie. „Nepřísluší mi radit vám v tak důležité věci, jako je otázka jmění, ale – promiňte mi má slova – s ohledem na svůj klid pokuste se raději se signorem Montonim smířit, a ne ho ještě víc dráždit výčitkami.“

„Smířit, to tak! Říkám ti, neteři, že je to zhola nemožná věc. Ztratila bych úctu sama k sobě, kdybych se o to pokusila.“

Emilii ohromilo, jak může paní Montoniová všechno tak převrátit a tak umíněně trvat na svém. Její utrpení ji však velmi rmoutilo a rozvažovala v duchu, čím by ji potěšila. „Drahá teto,“ pravila, „vaše situace není třeba tak zoufalá, jak si představujete. Možná že signor vám záměrně vykreslil své finanční poměry v horším světle, než jak tomu ve skutečnosti je, jen aby na vás tím naléhavěji mohl vymáhat vaše jmění. A pak, pokud máte svůj majetek ve svých rukou, můžete v něm vidět jakousi záruku či aspoň pojištění pro případ, že by vás signor svým chováním v budoucnu donutil k rozchodu.“

„Ach, ty necitelné, kruté děvče,“ skočila jí do řeči paní Montoniová, „ty bys mi tedy chtěla namluvit, že nemám důvod k nářku, že signor je velmi zámožný, že v budoucnu mám vyhlídky jen na samý přepych a že můj zármutek je stejně vybájený a romantický jako

tvůj vlastní! To je pěkná útěcha, když se mi snažíš upřít rozum i city, protože ty sama nemáš cit! Myslela jsem, že otvírám srdce někomu, kdo nad mým soužením projeví účast, ale teď vidím, že vy, kteří si tolik zakládáte na své citlivosti, dovedete cítit jen sami se sebou! A teď se zas můžeš vrátit do svého pokoje.“

Emilie ihned beze slova vyšla z komnaty s pocity, v nichž se lítost mísila s pohrdáním, a rovnou si pospíšila do svého pokoje, kde se pak oddala neveselým úvahám o tetině zoufalém postavení. Znovu si připomněla rozhovor, který měl Valancourt s oním neznámým Italem ve Francii. Cizincovy nářky na Montoniho finanční těžkosti se nyní plně potvrdily a stejně tak i jeho poznámky o Montoniho charakteru, i když bližší okolnosti, na kterých se ta nedobrá pověst zakládala, zatím objasněny nebyly. Sama již vypožadovala, a také ze slov hraběte Morana poznala, že Montoni na tom není zdaleka tak dobře, jak se původně zdálo, ale to, co se právě dozvěděla od tetu, ji přesto dočista omráčilo. A když se zamyslela nad Montoniho způsobem života, nad množstvím služebnictva, které si vydržoval, a nad dalšími výdaji, vynakládanými na opravy a opevňování hradu, neviděla nic, co by závažnost všech těch sdělení nějak oslabilo. Čím více o tom přemýšlela, tím vážněji vzrůstaly její obavy o tetu i o sebe samu. Ještě předešlé noci se domnívala, že tvrzení hraběte Morana vyplývají ze sledování jeho vlastních zájmů a z osobní předpojatosti; nyní tím mocněji dolehla na ni pravdivost těch slov. Nemohla již pochybovat, že Montoni ji původně chtěl hraběti prodat – jeho bezohlednost a neutěšenost majetkových poměrů dávaly k takovému názoru plné oprávnění; a stejně tak neměla již důvod pochybovat o Moranově prohlášení, že Montoni má nyní v úmyslu provdat ji – s ohledem na svůj vlastní prospěch – za nějakého bohatšího nápadníka.

V záplavě výčitek, jimiž hrabě Montoniho zahrnul, prohlásil mimo jiné, že neodejde z hradu, který Montoni *tak opovážlivě nazývá svým*, a také že nedopustí, aby jeho svědomí bylo obtěžkáno

další vraždou. Podnětem k těmto výrokům nemuselo být nic jiného než zuřivá zloba, kterou Morano v tu chvíli k Montonimu cítil, ale Emilie začínala nyní věřit, že měly nějakou vážnější příčinu, a zachvěla se úzkostí při pomyslení, že by mohla být v rukou člověka s tak temnou minulostí. Nakonec ale usoudila, že úvahy o tom ji ani nevysvobodí z nynějšího trudného postavení, ani nepřispějí k tomu, aby je mohla srdnatěji snášet. Vyjmula proto z chudé knihovničky svého oblíbeného Ariosta a zkusila čtením zaplašit strach a chmurné předtuchy. Avšak básníkova bujná fantazie a bohatá vynalézavost ji nedokázaly nadlouho zaujmout, jeho kouzelné verše jí tentokrát nepronikly k srdci a jen hravě vířily hlavou, nenacházejíce v její unavené mysli patřičnou odezvu.

Odložila tedy knihu a chopila se loutny, neboť jen zřídka kdy odolala bolest čaromoci jejích líbezných tónů. A pokud se tak stalo, bylo to tehdy, když jí duši svíral smutek pramenící z přemíry citu a lítosti; tu se pak někdy i přiházelo, že hudba její žal vystupňovala až k neunesení, a snad by ji i připravila o rozum, kdyby v tu chvíli neustala. Zнала to z doby, kdy v klášteře v Languedoku oplakávala svého otce a kdy oné noci po jeho smrti uslyšela o půlnoci luzné tóny nesoucí se k jejímu oknu.

Bavila se hrou až do chvíle, kdy Annetta přinesla do pokoje večeri, což Emilii velmi překvapilo, a otázala se proto, kdo to nařídil. „Má paní,“ odpověděla Annetta. „Signor poručil, aby jí večeri donesli do jejího pokoje, a tak vám zas vaše jídlo poslala sem. Smutně to mezi nimi vypadá, myslím, že hůř než kdy jindy.“

Emilie přešla její slova bez povšimnutí a usedla ke stolku, kde měla prostřeno. Annettě však hned tak něco nezarazilo řeč. Obsluhovala slečnu při jídle a přitom vyprávěla, že přijeli nějací muži – ti, které Emilie zahlédla na hradbách –, a velice se pozastavovala nad jejich zevnějškem i nad tím, jaké dal Montoni příkazy ohledně jejich pobytu na hradě. „Oni tedy večerí se signorem?“ zeptala se Emilie.

„Ne, ne, slečno, ti už jsou dávno po večeři a donesli jim jídlo do jednoho pokoje až na konci severního křídla, ale nevím, kdy mají odejít, protože starý Carlo – tak to signor nařídil – se má starat, aby jim nic nechybělo. Už prošli celý hrad a těch, co opravují hradby, se na všelicos vyptávali. Jaktěživa jsem neviděla takové divné lidi. Když je vidím, vždycky se jich leknu.“

Emilie se pak vyptávala, zda neslyšela něco o hraběti Moranovi a zdali má naději na uzdravení. Annetta však věděla jen to, že leží v chaloupce dole v lese a každý prý říká, že jistě umře. Z Emiliiny tváře vyzařovalo v té chvíli upřímné pohnutí.

„No ne, slečno,“ podivila se Annetta, „vy mladé dámy se ale umíte přetvařovat, když jste zamilované! Já myslela, že máte hraběte v nenávisti, jinak bych vám to namouduši neřekla, ale vy přece máte dost důvodů ho nenávidět.“

„Já doufám, že nemám nikoho v nenávisti,“ odpověděla Emilie, pokoušejíc se o úsměv, „a docela jistě vím, že hraběte Morana nemiluji, ale kdybych se o kterémkoli člověku doslechla, že zemřel násilnou smrtí, bylo by to pro mne stejně strašné.“

„Ano, slečno,“ odpověděla Annetta, „ale on si je tím sám vinen.“

Na ta slova se v Emiliině tváři objevil výraz nelibosti. Annetta si jej vyložila mylně a ihned začala hraběte po svém omlouvat. „Jen co je pravda,“ prohlásila, „moc urozené to od něj nebylo, vtrhnout dámě do pokoje, a pak, když viděl, že jí jeho řeči nejsou po chuti, nechtít odejít, a potom, když přijde hradní pán a požádá ho, aby šel po svých, obrátit se a tasit meč a ještě přísahat, že mu ho prožene tělem! Namouvěru, to nebyly urozené mravy, ale když on byl zaslepený láskou, a tak ani nevěděl, co dělá.“

„Tak už toho nech,“ zarazila ji Emilie a tentokrát se nemusela do úsměvu nutit. Annetta se hned zas vrátila ke zmínce o neshodě mezi Montonim a jeho paní. „Není to nic nového,“ dodala, „už jsme toho viděli a slyšeli dost v Benátkách, i když jsem vám o tom, slečno, nikdy nevyprávěla.“

„Nu, Annetto, to bylo od tebe rozumné, žes o tom tenkrát pomlčela, buď tak rozumná i teď. Není to příjemný námět k rozhovoru.“

„Ach, drahá slečno, když tak člověk vidí, jaké vy máte ohledy k některým lidem, kterým přitom tak málo záleží na vás! Nemohu to snést, vidět, jak vás podvádějí – musím vám to říct! Ale mám na mysli jen vaše dobro, ne že bych chtěla dělat své paní schválnosti, i když – abych pravdu řekla – nemám zrovna důvod, abych ji měla ráda, ale...“

„Doufám, že takhle nemluvíš o mé tetě, Annetto?“ přerušila ji Emilie přísně.

„Ba ano, slečno, právě o ní, a kdybyste toho věděla tolik co já, netvářila byste se tak rozzlobeně. Já jsem ji častokrát slyšela, jak hovoří se signorem o vašem sňatku s hrabětem, a vždycky mu radila, jen aby neustupoval vašim pošetilým rozmarům, jak tomu ráčila říkat, ale aby byl rozhodný a donutil vás k poslušnosti, ať už se vám to líbí nebo ne. Namouvěru, srdce mě přitom tisíckrát zbolelo, a myslívala jsem si, když je sama tak nešťastná, že by mohla mít trochu citu i pro druhé a...“

„Děkuji ti, Annetto, že jsi se mnou měla soucit,“ přerušila ji Emilie, „ale moje teta byla tehdy nešťastná, a proto snad byla tak rozladěná, jinak myslím – jistě by... Můžeš to odnést, Annetto, nebudu už jíst.“

„Ale slečno, vždyť jste si nevzala skoro nic! Vemte si přece ještě trochu. Tak tedy rozladěná byla! To je potom rozladěná pořád! A taky moc často jsem vyslechla, jak má paní ještě v Toulouse vyprávěla o vás a o panu Valancourtovi paní Merveillové a paní Vaisové – a moc nepěkné věci, říkala jsem si v duchu. Stěžovala si, jaké má s vámi soužení, jak ji to unavuje a trápí, a že byste určitě s panem Valancourtem utekla, kdyby vás tak bedlivě nehlídala – a také že prý klidně strpíte, aby vás pan Valancourt chodil navštěvovat i v noci a...“

„Pane Bože!“ zvolala Emilie a po tváři se jí rozlil sytý ruměnec, „to přece není možné, aby mě teta vylíčila v takovém světle!“

„Namouvěru, slečno, říkám vám jenom pravdu, a ještě ne celou. Pomyslela jsem si, že si mohla k hovoru najít něco lepšího než chyby své neteře, i kdybyste snad, slečno, nějak chybila. Stejně jsem z toho nevěřila ani slovu. Ale co mé paní záleží na tom, že někoho pomluví!“

„Ať je tomu jakkoli, Annetto,“ zarazila ji Emilie, nyní již opět klidná, „nesluší se, abys mi tu vykládala o nedostacích mé tety. Vím, žes to myslela dobře, ale už o tom nemluv – a jíst už nebudu.“

Annetta se začervenala, sklopila oči a začala pomalu sklízet ze stolu.

„To je tedy odměna za mou upřímnost?“ povzdechla si Emilie, když osaměla. „Tak se ke mně chová moje příbuzná – teta, která měla opatrovat, a ne špinit mou pověst, která už jako žena měla mít více jemnocitu a brát ohledy na dívčí čest, a co víc, jako příbuzná měla mou čest chránit! Ale rozšiřovat nepravdy o tak choulostivé věci a za upřímnost – a mohu snad poctivě a s hrdostí říci za mé řádné chování oplácet pomluvami –, k tomu je třeba mít velmi zlé srdce, jaké si možná ani nedovedu představit, a je mi do pláce, že je nacházím u vlastní krve. Ach, jaký je to rozdíl – charakter mé tety a mého milovaného otce! V jeho povaze byla jen dobrodušnost a moudrost filozofa, kdežto v její převládá závist a podlá vychytralost. Ale teď, bude-li to možné, chci myslet jen na to, že je nešťastná.“

Emilie přes sebe přehodila závoj a sešla dolů na hradby, což bylo vlastně jediné místo, kam si směla vyjít na procházku, i když si častokrát přávala, aby se mohla volně toulat v údolí po lesích, ba více, aby směla jednou prozkoumat i vzletná zákoutí okolních velehor. Protože jí však Montoni nedovolil vyjít za bránu, snažila se spokojit s romantickými výhledy z hradeb. Venkované, kteří pracovali na opevnění, už odešli a na terase bylo nyní ticho a pusto. Opuštěné hradby spolu s nadcházejícím soumrakem vyvolávaly v ní teskné pocity, jimž se tak často ráda oddávala. Obrátila se, aby

se pokochala nádhernou hrou světél, jak náhle proud slunečních paprsků vyšlehl za temným mrakem a ozářil západní věže hradu, zatímco ostatní části stavby byly ponořeny v hlubokém stínu, s výjimkou té strany, která v průhledu vznosného gotického oblouku, kudy se chodilo na další terasu, zaplála v celé nádheře slunečního jasu – a tam se teď před jejími zraky objevili oni tři cizinci, jichž si povšimla už ráno. Jakmile je spatřila, trhla sebou, neboť ji na chvilku sevřel strach, když viděla, že je na hradbách zcela sama. Zůstala nerozhodně stát a skupinka mužů se zatím přiblížila. Věděla, že dvířka na konci terasy, kam cizinci směřovali, jsou stále zamčená, a vchodem na opačném konci se nedalo proklouznout, aniž se s nimi setkala. Dříve než kolem nich přešla, zahalila si spěšně tvář tenkým závojem, který však jen chabě zakrýval její krásu. Muži se na ni vážně zahleděli a začali si něco vykládat špatnou italštinou, z níž stačila pochytit jenom pár slov. Jejich divoké tváře, jež nyní viděla zcela zblízka, ji ohromily ještě víc než jejich podivné, neupravené vzezření, když je zahlédla poprvé. Zaujal ji především zjev a výraz muže krácejícího uprostřed, který prozrazoval jakousi zlobnou pánovitost a temný, neřestný charakter, až Emilii hrůzou zatrnulo u srdce. To všechno bylo tak zřetelně napsáno v jeho tváři, že se to dalo vyčíst jediným pohledem, neboť Emilie přešla kolem mužů rychlým krokem a jen nakratičko k nim pozvedla bojácné zraky. Na terase se zastavila a všimla si, že cizinci stojí ve stínu věže a hledí za ní, zřejmě zabrání do vážného rozhovoru. Bez meškání proto opustila hradby a odešla do svého pokoje.

V cedrové komnatě zatím Montoni popíjel s přáteli dlouho do noci. Nedávné vítězství nad hrabětem Moranem nebo snad nějaká jiná okolnost ho nebývale rozjařily. Často si doléval pohár a zcela popustil uzdu nevázanému veselí. Cavignimu naproti tomu kazily poněkud náladu vážné starosti. Sledoval pozorně Verezzioho, jehož jen s krajním úsilím krotil, aby nepopouzel Montoniho proti Moranovi zmínkou o jeho nactiutrhačných slovech.

Když kdosi z přítomných s nadšením připomněl události minulé noci, blýsklo Verezzimu v očích. Od Morana přešel však ihned hovor na Emilii, kterou jeden přes druhého vychvaloval, jen Montoni mlčel a po chvíli převedl řeč jinam.

Po odchodu sloužících zahájil Montoni se svými přáteli důvěrné jednání. Popudlivý Verezzi několikrát rozhovor přerušil, ale Montoni rázným pohledem a chováním, kterým vždy dával najevo svou neoblomnou vůli, znovu potvrdil své vůdčí postavení, jež většina jeho druhů mlčky uznávala, třebaže jinak mezi sebou si dávali moc dobrý pozor na to, aby jejich sebevědomá důležitost nedoznala nějaké úhony. V proudu řeči někdo opět neuváženě pronesl Moranovo jméno a Verezzi, který byl tak rozpálen vínem, že pranic nedbal výmluvných pohledů Cavigniho, dotkl se v náznacích toho, co se událo předchozí noci. Montoni zřejmě jeho slova nepochopil, neboť seděl i nadále mlčky a nevzrušeně ve svém křesle. Skutečnost, že Montoni přešel jeho nárážky bez povšimnutí, vydráždila Verezziho horkou krev natolik, že mu nakonec pověděl o Moranově tvrzení, že prý mu tento hrad nenáleží a že nedopustí, aby Montoni obtížil své svědomí nějakou další vraždou.

„Jakže! Mám se nechat urážet u vlastního stolu a svými vlastními přáteli?“ vykřikl Montoni a zbledl hněvem. „Proč mi tu opakuje slova toho šílence?“ Verezzi očekával, že Montoniho hněv se obrátí proti Moranovi a sám že sklídí jen díky, a nyní s úžasem pohlédl na Cavigniho, který s potěšením vychutnával jeho rozpaky. „Cožpak jste takový slaboch, abyste přikládal víru tvrzením nějakého blázna,“ osopil se na něj Montoni, „nebo člověka posedlého pomstychtivostí, což je vlastně totéž? Ale jak vidím, náramně se mu to povedlo: vy tomu věříte!“

„Signore,“ odpověděl Verezzi, „my věříme jen tomu, co víme.“

„Cože!“ přerušil ho Montoni zostra, „podejte mi tedy důkaz!“

„My věříme jen tomu, co víme,“ opakoval Verezzi, „a o tom, co tvrdí Morano, nám není známo nic.“

Bylo patrné, že Montoni se již ovládl a uklidnil. „Jsem trochu nedůtklivý, přátelé, když se jedná o mou čest,“ pravil. „Nikdo o ní nesmí beztretně pochybovat – ale vy jste to tak nemysleli. Ta hloupá slova nestojí za vaši pozornost a za mou zlost. Na váš první hrdinský čin, Verezzi!“

„Na vaši statečnost,“ přidali se i ostatní soustolovníci.

„Vznešený signore,“ odpověděl Verezzi potěšen, že unikl Montoniho hněvu, „přeji vám, abyste postavil opravdu nedobytné hradby.“

„Zvedněte číše!“ zvolal Montoni.

„Připijme na zdraví slečny St. Aubertové,“ navrhl Cavigni.

„S vaším dovolením, připijme nejdříve na zdraví hradní paní,“ připomněl Bertolini.

Montoni neodpověděl. „Ať žije hradní paní!“ provolali jeho hosté. Montoni jen lehce pokývl hlavou.

„Velmi mě překvapuje, signore,“ ozval se Bertolini, „že jste tenhle hrad tak dlouho zanedbával. Je to přece velkolepá stavba.“

„Vyhovuje to tak mým záměrům,“ odvětil Montoni, „ale velkolepá stavba to je! Vy možná ani nevíte, jakou nešťastnou náhodou jsem k hradu přišel.“

„Ta nešťastná náhoda – ať už to bylo cokoli, signore – byla vlastně šťastná,“ usmál se Bertolini. „Dal bych si líbit, kdyby mě potkalo takové neštěstí!“

Montoni na něho vážně pohlédl. „Chcete-li mě vyslechnout,“ začal znovu, „povím vám ten příběh.“

Tváře Bertoliniho a Verezziho prozrazovaly víc než zvědavost, na rozdíl od Cavigniho, který patrně to vyprávění již slyšel.

„Už tomu brzy bude dvacet let, co jsem se stal majitelem tohoto hradu,“ začal Montoni. „Zdědil jsem jej tak říkajíc po přeslici. Dáma, které hrad dříve patřil, byla mou velmi vzdálenou příbuznou a já jsem poslední potomek jejího rodu. Byla krásná a bohatá. Ucházel jsem se o ni, ale její srdce upoutal někdo jiný, a proto mě odmítla. Je však pravděpodobné, že i ona dopadla stejně u muže, jemuž

věnovala svou přízeň, ať to byl kdo chtěl, neboť propadla hluboké a trvalé melancholii a mám důvod věřit, že svůj život dobrovolně ukončila. Nebyl jsem tehdy na hradě, ale protože k té události došlo za velmi neobvyklých a záhadných okolností, bude vás jistě zajímat, když vám ji zopakuji.“

„Zopakuj ji!“ zaznělo pokojem.

Montoni zmlkl. Jeho hosté se podívali jeden na druhého, aby zjistili, kdo to promluvil, ale viděli, že se všichni tváří stejně užasle. Montoni se konečně vzpamatoval a prohlásil: „Někdo nás poslouchá, vrátíme se k té věci jindy. Zvedněte číše!“

Rytíři se rozhlédli po prostorné komnatě.

„Není tu nikdo kromě nás,“ pravil Verezzi, „pokračujte, prosím, signore.“

„Slyšeli jste něco?“ zeptal se Montoni.

„Ano,“ odpověděl Bertolini.

„Možná že se nám to jen zdálo,“ mínil Verezzi, rozhlížeje se znovu kolem sebe. „Vždyť tu kromě nás nikdo není a ten hlas přicházel jakoby odtud z pokoje. Prosím vás, signore, pokračujte.“

Montoni chvíli mlčel a pak začal znovu vyprávět poněkud tlumenějším hlasem, takže rytíři si k němu přisedli blíž.

„Nuže, pánové, je třeba, abyste věděli, že u signory Laurentini se už několik měsíců projevovala trudnomyslnost, ba dokonce jí zatemňovaly mysl klamné přeludy. Byla velmi náladová a rozháraná, někdy tichá a melancholická, jindy zas, jak jsem slyšel, propadala zuřivému šílenství. Bylo to jedné říjnové noci, právě po takovém divokém záchvatu, když se jí zmocnila obvyklá melancholie, co se odebrala sama do svého pokoje a zakázala si jakékoli vyrušování. Byl to pokoj na konci té chodby, pánové, kde došlo včera v noci k souboji. A od té chvíle ji nikdo nespátril.“

„Jakže! Nikdo ji nespátril?“ zvolal Bertolini. „Cožpak v té komnatě nenalezli její tělo?“

„Její tělo se tedy nikdy nenašlo?“ ozývalo se užasle kolem stolu.

„Nikdy!“ prohlásil Montoni.

„A jaké důvody tedy vedly k domněnce, že sama ukončila svůj život?“ tázal se Bertolini.

„Ano, jaké k tomu vedly důvody?“ opakoval Verezzi. „Jak by se mohlo stát, že by se její tělesné pozůstatky nikdy nenašly? I když si sama sáhla na život, přece se nemohla sama pochovat?“

Montoni na něho vrhl hněvivý pohled a Verezzi se honem počal omlouvat.

„Promiňte, signore,“ pravil, „že jsem se o té dámě vyjádřil tak neuctivě, pozapomněl jsem, že je to vaše příbuzná.“

Montoni jeho omluvu přijal.

„Ale signor nám teď jistě vysvětlí, proč dospěl k přesvědčení, že ta dáma spáchala sebevraždu.“

„To vám vysvětlím za chvíli,“ odpověděl Montoni. „Nyní dovolu, abych vás seznámil s jednou neobyčejnou okolností. To, co vám vyprávím, pánové, zůstane samozřejmě mezi námi! Poslyšte tedy, co vám teď řeknu.“

„Poslyšte!“ opakoval opět tajemný hlas.

Všichni znovu zmlkli a Montoniho tvář jako by pojednou zka-meněla.

„To není žádné mámení smyslů,“ promluvil konečně do hlubokého ticha Cavigni.

„To vskutku ne,“ přidal se k němu Bertolini. „Sám jsem to nyní slyšel – a přece tu kromě nás nikdo není!“

„Je to velice divné,“ ozval se Montoni a prudce povstal. „V tom vězí nějaký podvod, nějaké darebáctví, ale já to tak nenechám. Však já si zjistím, co to znamená.“

I ostatní se zmateně zdvihli ze svých křesel.

„Je to vskutku velice zvláštní,“ uvažoval Bertolini. „Vždyť tu v komnatě opravdu nikdo cizí není. A jestliže to je nějaké taškárství, dobře uděláte, signore, když viníka řádně potrestáte.“

„Nu ovšem, nějaký hloupý vtip, co jiného by to bylo,“ nuceně se zasmál Cavigni.

Zavolali sluhy a celou místnost prohledali, ale nikoho nenašli, což všechny ještě více ohromilo a zarazilo. I Montoni ztratil svou obvyklou jistotu.

„Půjdeme odsud,“ rozhodl nakonec, „a tenhle rozhovor si necháme na jindy – je to příliš vážná věc.“

Celá společnost ochotně souhlasila s tím, že z místnosti odejdou, ale vyprávění tak roznítilo jejich zvědavost, že na Montoniho naléhali, aby je dokončil v nějakém jiném pokoji. Leč žádné prosby jím nedokázaly pohnout. Ačkoli se snažil tvářit co nejklidněji, bylo na něm patrné, že je velmi rozrušen.

„Ale signore, vy přece nedáte na pověry,“ dobíral si ho Verezzi, „vy jste se přece tolikrát posmíval lidem, kteří hned všemu uvěří.“

„Já nejsem pověřčivý,“ odpověděl Montoni a změřil si posměváčka přísným pohledem, plným nelibosti, „ale opovrhuji také lacinými výroky, jimiž se pověřčivost často napadá. Dnešní události budu ještě vyšetřovat.“ Na ta slova odešel z komnaty a jeho hosté se rovněž rozešli na noc do svých pokojů.

Kapitola XXI

Nosí růži mladosti na sobě

— SHAKESPEARE

Vraťme se nyní k Valancourtovi, který – jak se snad čtenář rozpomené – zůstal po Emiliině odjezdu ještě nějaký čas v Toulouse, všecek nešťastný a bezradný co počít. S každým novým jitem si umiňoval, že zítra odjede, a přece přicházel zítřek po zítřku – a on dosud prodléval v blízkosti zámku, který ještě donedávna byl svědkem jeho nezměrné blaženosti. Nedokázal se od něho odpoutat. Což tam snad nerozmlouval s ní, což se odtamtud s ní nerozhlížel právě po tomto okolí, jež mu nyní bylo nejen připomínkou její lásky, ale i jakousi zárukou její věrnosti? Představa, že by měl opustit ta drahá místa, kde si tak živě vybavoval její obraz, naplňovala jej bezmála stejnou bolestí, jakou prožíval při jejich loučení. Někdy dokonce podplatil sluhu, který nyní o zámek pečoval, aby mu dovolil projít se po zahradách. Tam se pak toulal celé hodiny, oddávaje se svému sladkobolu. Nejraději navštěvoval terasu a pavilón na jejím konci, kde se sešli naposled oné noci před Emiliiným odjezdem z Toulouse. A jak se tam procházel nebo se vykláněl z okna letohrádku, snažil se rozpomenout na všechno, co mu tenkrát řekla, na její hlas, jehož ozvuky mu dosud slabě zaznívaly v paměti, na každíčký rys její tváře, jejíž podoba mu někdy náhle vytanula v mysli jak luzná vidina – té krásné tváře, jež rázem, jako kdyby znala čarovat, probouzela v něm ty nejnežnější city – a přece, neříkala mu snad zároveň tak výmluvně a nevývratně, že ji ztratil navždy? Zrychlený krok byl by v těch chvílích na něj prozradil, jak zoufalá trýzeň hlodá v jeho srdci. A když si pak vzpomněl i na Montoniho, na to, co o něm slyšel, i na to, co si ve svých obavách pak ještě domyslel, zdálo se mu, jako

by jasně viděl všechna nebezpečí, která Emilii i jeho lásce hrozí. Kladl si nyní za vinu, že ji na to neupozornil mnohem důrazněji, dokud byl ještě čas, a vyčítal si, jak jenom mohl dopustit, aby jej nějaké hloupé a trestuhodné ohledy – jak tomu říkal – přiměly předčasně vyklidit pole a neuvést všechny rozumové důvody, které tak jasně mluvily proti té cestě! Vždyť i kdyby jim snad jejich tajný sňatek způsobil sebevíc nepříjemností, čím by to bylo proti tomu, co jejich lásce hrozí nyní! A i kdyby jejich odloučení mělo být pouze dočasné – uvažoval –, stálo to za ty útrapy? Ne, stokrát ne! Tím spíše nedovedl teď pochopit, proč na ni nenaléhal tak dlouho, dokud by se byla nenechala přesvědčit, že okamžitý sňatek je v tu chvíli pro ně jediným správným východiskem. A určitě by se teď pustil za ní do Itálie, kdyby jej u jeho pluku mohli tak dlouho pohřešovat. A jeho pluk mu vskutku také brzy připomněl, že má i jiné povinnosti kromě těch, jež mu ukládá láska.

Krátce po svém příjezdu na bratrovo panství obdržel rozkaz, aby se s jedním praporem přemístil do Paříže. Najednou octl se tak v zcela novém světě, ve světě zábav a radovánek, o jakých měl až dosud jen velmi mlhavou představu. Veselé zábavy se mu však protivily, společnost mu byla na obtíž – neboť v srdci nosil stále smutek! A poněvadž tím kamarádům sloužil za neustálý terč posměchu, stahoval se nejraději někam do ústraní a vzpomínal na svou Emilii. Ale prostředí, v němž se pohyboval, i společnost, s kterou se musel stýkat, přece jen upoutávaly jeho pozornost, a třebaže jej zatím nedokázaly rozveselit, přispívaly nicméně k tomu, že jeho smutek začal znenáhla opadávat, až si jej nakonec odvykl připamatovávat jako něco, čím je své lásce trvale povinován. Mezi jeho druhy bylo mnoho takových, kteří si nejen rádi vyhodili z kopejtky (což je o francouzských vojácích známo), ale uměli se též veselit s oním neodolatelným šarmem a elegancí, jež často zastírají zpozdilou lehkovážnost a někdy dovolují přecházet s úsměvem i věci nestoudné a hrubé. A právě těmto pánům byl Valancourt trnem v oku, neboť

v jeho zdrženlivém a rozvážném vystupování spatřovali jakousi nevyslovenou kritiku svého vlastního počínání; nedopřáli mu proto chvilku klidu – v jeho přítomnosti si neustále tropili žerty na jeho účet a za jeho zády pak spřádali nejrůznější plány, jak na něj vy-zrát. Těšila je představa, jak by mu spadl hřebínek, kdyby se jim ho podařilo strhnout mezi sebe, a protože to považovali za duchaplný šprým, byli odhodláni svůj záměr uskutečnit.

Valancourt neměl tušení, co se na něho chystá, a nemohl se tedy mít před tím na pozoru. Nebyl zvyklý být někomu pro zábavu a jen těžko to snášel. Jenže právě proto, že ho to tolik zlobilo, smáli se mu tím vyzývavěji. Ve snaze předejít těm nepříjemným scénám, začal opět vyhledávat samotu a snít o Emilii, ale její obraz rozbouřil v něm všecku starou bolest – bezmocnou trýzeň rozloučené lásky! Aby tomu vzdoroval, zkoušel v sobě znovu podnítit ony ušlechtilé studijní zájmy, jež pěstoval s takovým potěšením v dobách útlejší-ho mládí. Ale duševní klid, nezbytný pro to, aby je mohl náležitě vychutnat, byl nyní tentam! A tak aby nemyslel jen stále na sebe, na svůj žal a strach o Emilii, prchal raději ze své samoty a znovu vyhledával společnost – rád, že nachází alespoň dočasnou úlevu v chvilkovém rozptýlení.

Tak ubíhal týden za týdnem, čas pozvolna hojil jeho zármutek a s prohlubujícím se návykem rostla i jeho touha po rozptýlení, až se mu jeho okolí počalo jevit v zcela novém světle a Valancourt si najednou připadal, jako by sem spadl odněkud z nebe.

Díky svému zjevu a dvornému vystupování stal se vítaným hostem všude, kam byl uveden, a brzy se již pohyboval mezi nej-vybranější a nejveselejší smetánkou pařížských salónů. Patřila k ní i společnost, která se scházela u hraběnky Lacleurové, dámy vyni-kající nejen svou krásou, ale i neobyčejným kouzlem osobnosti. Jaro svého mládí měla již sice za sebou, ale její duchaplnost dovolovala jejím půvabům i nadále zářit v plné svěžesti, a vzájemné prolnutí obou těchto darů dávalo pak vyniknout i každému z nich zvlášť.

A tak ti, jež okouzlovala svou krásou, hovořili s nadšením o její oduševnělosti, kdežto ti, kteří se obdivovali jiskřivosti jejího ducha, naopak zase prohlašovali, že je tou nejlíbeznější ženou, jakou kdy poznali. Její inteligence se však vyznačovala právě jen onou jiskřivostí a její duchaplné výroky – lze-li to tak nazvat – si zakládaly spíš na vnějším lesku než na závažnosti svého obsahu. Zazářily a v tu chvíli nikdo nepostřehl, jak jsou povrchní a ledabylé, neboť je doprovodila úsměvem a pronesla tónem, který zbavil posluchače veškeré soudnosti. Její *petits soupers*³ patřily k nejvyhlášenějším v celé Paříži a kromě mnoha jiných vybraných hostů scházeli se tam i četní literáti, i když ne právě ti nejvýznačnější. Hraběnka měla ráda hudbu, sama byla školenou hudebnicí a nezřídka pořádala ve svém domě koncerty. Valancourt, který hudbu vášnivě miloval a někdy na těchto koncertech i spoluúčinkoval, nemohl nepocítit k hraběninu umění skutečný obdiv, ale pokaždé si přitom s povzdechem připomněl jímavou prostotu Emiliiných písní i přirozenost jejího přednesu, který nepočítal s oceněním znalců, a přece dovedl chytit za srdce.

Paní hraběnka často ve svém domě trpěla i hazardní hry. Navenek se sice tvářila, jako by je tam viděla jen velmi nerada, ale ve skutečnosti je tajně podporovala a mezi jejími přáteli bylo všeobecně známo, že za nádheru svého sídla vděčí převážně ziskům plynoucím z jejích hráčských stolků. Ale co na tom – její *petits soupers* byly stejně ty nejkouzelnější večírky, jaké si jen možno představit! Lahůdky snad ze všech světadílů, duchaplná jiskřivá konverzace, líbezné úsměvy na tvářích krásných dam a sladká hudba – co víc si ještě bylo možno přát? A právě v této společnosti trávil nyní Valancourt své nejpříjemnější, ale i nejnebezpečnější chvíle.

Jeho bratr, který zůstal s rodinou v Gaskoňsku, se spokojil s tím, že mu dal doporučující dopisy pro své pařížské příbuzné, kteří se

3 Malé večere. Pozn. red.

dosud s Valancourtem neznali. Všichni měli dosti významná postavení, a jelikož se nemuseli obávat, že by jim mladší Valancourt svým zjevem, názory nebo vystupováním dělal na veřejnosti ostudu, přijímali jej s projevy alespoň takové laskavosti, jaké jejich povaha znečitlivělá léty nepřestajného blahobytu byla dosud schopna. Nechovali se k němu nepozorně, ale jejich zájem nikdy nepřerostl v projevy opravdového přátelství. Byli příliš zaujati svými vlastními záležitostmi, než aby měli čas starat se ještě i o to, co dělá a jak se mu daří. A tak se mladý a nezkušený, se svou upřímnou, důvěřivou povahou a vznětlivým temperamentem octl uprostřed Paříže bez jediného přítele, jenž by jej zavčas varoval, jaké nástrahy tam na něho číhají. Kdyby tam s ním byla Emilie – ta by ho snad byla zachránila, neboť by mu jistě otevřela oči a probudila v něm zájem o věci mnohem ušlechtilější. Takto však jeho situaci jenom zhoršovala: což nehledal zprvu rozptýlení jen proto, aby zaplašil zármutek vyvolávaný vzpomínkou *na ni*? Jen proto také začal pak vyhledávat společnost s takovou horlivostí, až mu ten návyk přešel do krve, takže aniž o tom dále uvažoval, chodit na zábavy stalo se mu jakousi mimovolnou samozřejmostí.

Kromě hraběnky Lacleurové tu byla i markýza Champfortová, mladá vdova, na jejíchž večírcích strávil Valancourt též mnoho času. Byla hezká, koketní a veselá a libovala si v různých intrikách. Společnost, kterou kolem sebe shromažďovala, nebyla tak elegantní jako u hraběnky, ale zato mnohem volnějším mravů. Markýza však měla tolik vkusu, že svou rozmařilost dovedla sice ne dokonale, ale přece jen dostatečně maskovat roztomilým vystupováním, a tak i k jejím hostům patřilo mnoho takzvaných členů lepší společnosti. Valancourt byl do jejího salónu uveden dvěma ze svých kolegů důstojníků, s nimiž se mezitím již zcela udobřil; nejenže jim odpustil, že se mu ještě přednedávnem tak bohapustě posmívali, ale dokonce se smál s nimi, když mu teď jeho dřívější chování někdy připomněli.

Hýřivá elegance nejskvělejšího dvora v Evropě, nádherné paláce, plesy a ekvipáže – to všechno jej nyní oslňovalo, rozjařovalo a spolu s příkladem jeho kamarádů svádělo na scestí. V srdci sice dosud nosil obraz Emilie, ale ne již jako obraz přítele, strážného anděla, který jej chránil před sebou samým a k němuž se tak vroucně a oddaně upínal ve chvílích sladkobolného roztoužení. Když u té tváře nyní hledal v duchu útočiště, zračila se v ní jemná výčitka, z které jej vždycky píchlo u srdce, a on se pak div nerozplakal z čiré zoufalosti. Aby té tváři unikl, musel zapomenout na tu, kterou mu tak živě připomínala, a tak se na Emilii snažil myslet co možná nejméně.

Taková nebezpečí obklopovala tedy Valancourta v době, kdy Emilie v Benátkách musela s vypětím sil odolávat nástrahám hraběte Morana a krutému nátlaku Montoniho. A za této situace jej nyní zas načas opustíme.

Kapitola XXII

*Hle, obraz ohavného zločinu
mu žije v očích; pohled potajný
neklidných prsou jeví náladu...*

— KRÁL JAN

Vzdalme se nyní z veselé Paříže a vraťme se do nehostinných Apenin, kde Emilie dosud věrně vzpomínala na svého Valancourta. Upínala se k němu jako k jediné naději a žárlivě si opatrovala vzpomínky na každyčkový projev, na každyčkový důkaz, kterých se jí dostalo o jeho lásce a upřímnosti. Znovu a znovu pročítala jeho dopisy, s úzkostlivou péčí vážila každé slovo svědčící o jeho oddanosti, a kdykoli se ubezpečila o jeho ryzosti, setřela šťastně slzu, jež se jí přitom vloudila do oka.

Montoni se zatím přísnými výslechy snažil přijít na kloub oněm podivným a zvláštním okolnostem, jež ho tak vážně znepokojily, ale bezvýsledně. Nakonec se musel spokojit s celkem přijatelným vysvětlením, že to byl jen uličnický kousek některého sluhy. Mezi ním a paní Montoniovou docházelo nyní stále častěji k urputným sporům o majetek, a Montoni zašel při tom dokonce tak daleko, že manželce zakázal vycházet z jejích pokojů, a neváhal jí pohrozit ještě tvrdšími opatřeními, kdyby se snad i nadále zpěchovala vyhovět jeho přání.

Rozumná úvaha, pokud by se k ní byla uchýlila, uvedla by asi paní Montoniovou v tu chvíli do značných rozpaků: na jedné straně by jí ukázala, jak nebezpečné je popouzet dále člověka, jako je Montoni, zvláště když mu byla vydána zcela napospas; a na druhé straně by jí připomněla, jak důležité pro ni je uchovat si právo na majetek, neboť jen to jí mohlo zajistit nezávislou a bezstarostnou

budoucnost, kdyby se jí snad poštěstilo vymanit se z manželova područí. Paní Montoniová se však dala vést rozhodnějším rádcem, než je rozum – touhou po pomstě; a ta jí velela splácet hrubost hrubostí a umíněnost umíněností.

V naprosté odloučenosti, uzavřena ve svém pokoji, musela teď přijímat zavděk společností té, o kterou ještě přednedávnem nedbala, neboť Emilie byla kromě Annetty jediná osoba, s níž jí bylo dovoleno promluvit.

Po zkušenosti, že s rozumnými argumenty u tety nic nepořídí, ale vedena ušlechtilou snahou přesto jí nějak pomoci, uchýlila se Emilie k prosbám a mírným domluvám, a jak nejlépe uměla, pokoušela se tetu přesvědčit, aby se aspoň vyvarovala těch ostrých odpovědí, které Montoniho tolik pobuřují. Říkala to tak vemlouvavě, že paní Montoniová přece jen začala slevovat ze své hrdosti, a chvílemi se dokonce zdálo, jako by těm laskavým, upřímně míněným slovům naslouchala s vlídným porozuměním.

Hrozné hádky, které byla tak často nucena vyslechnout, vyčerpávaly Emilii snad nejvíc ze všeho, co ji potkalo po jejím odjezdu z Toulouse. Vzpomínky na něžné, dobrotivé rodiče a na místa její někdejší blaženosti jí často vyvstávaly v mysli jako vidiny nějakého lepšího světa, kdežto všechno to, co se jí nyní odehrávalo před očima, vyvolávalo v ní jen úžas a hrůzu. Ne, nikdy by byla netušila, že by se tak prudké a různorodé vášně, jaké se projevovaly u Montoniho, mohly soustředit v jediném člověku! A snad ještě víc ji udivilo, že byť i prudkost oněch vášní byla sebevětší, dovedl je podle potřeby vždy ovládnout a podřídít svým zájmům, a to obvykle tak dokonale, že na své tváři neprozradil ani náznakem, co se v tu chvíli děje v jeho nitru. Ale Emilie jej tolikrát přistihla i v okamžicích, kdy nepokládal za nutné cokoli předstírat, že ji tím již nemohl oklamat.

To, co nyní prožívala, připadalo jí jako nějaký zlý sen či hrůzostrašný příběh, v jakých si někdy libovala nespoutaná fantazie básníků: přemýšlela-li o tom, co se již stalo, probouzelo to v ní

samou lítostí, snažila-li se předvídat, co bude, pojímal ji hrůza. Jak často si teď přála „mít křídla skřivánčí a s větrem dát se v let“ – potom by zase byla v Languedoku, zase by našla klid!

Ráda by se dozvěděla, jak se daří hraběti Moranovi, a nejednou se na to pozeptala, ale Annetta jí mohla opatřit jen velice kusé informace. Zaslechla prý, že hrabě je na tom moc špatně a že prý – jak říkal jeho ranhojič – z chalupy již živý nevyjde. Emilie příšerně zbledla při pomyslení, že by ona, ač zcela nezaviněně, měla být příčinou jeho smrti, ale Annetta, která si nemohla jejího vzrušení nepovšimnout, si to neváhala vyložit po svém.

Na to, aby o tom dále přemýšlela, nezbylo však všetečné komorné mnoho času, neboť ji záhy upoutala jiná věc, kterou při své vrozené zvědavosti a touze po senzacích nemohla jen tak pominout. Jednoho dne vstoupila do Emiliina pokoje s náramně důležitou tváří a ihned spustila: „Co jen tohle všechno, slečno, může znamenat? Kéž bych byla zas v bezpečí v Languedoku – už víckrát bych se nedala zlákat k žádnému cestování, i když po pravdě musím říct, že je to hezké podívat se do ciziny a vidět nové kraje. Ale jak jsem mohla tušit, že mě tu uvězní jak v kleci na nějakém starém hradě uprostřed takových strašných hor – a ještě s vyhlídkou, že mě tu někdo zamorduje, nebo mi podřízne krk, což, když se to vezme kolem, je prašť jako uhod’!“

„Co to tu, prosím tě, vykládáš?“ přerušila ji Emilie s podivením.

„Inu, slečno, možná že vás to překvapuje, ale vy tomu asi neuvěříte, dokud vás nezamordují taky! Nevěřila jste mi, když jsem vám vyprávěla o tom duchovi, a já jsem vám přece ukázala přesně to místo, kde se zjevoval. Vy nikdy nebudete ničemu věřit, slečno!“

„Dokud nezačneš mluvit srozumitelněji, Annetto, tak opravdu ne. Vysvětli mi, proboha, o čem to hovoříš. Říkalas něco o vraždění!“

„Baže, slečno, přišli nás sem nejspíš povraždit všechny. Ale nemá cenu něco vysvětlovat – vy tomu stejně neuvěříte.“

Emilie však znovu naléhala, aby jí pověděla, co viděla nebo slyšela.

„Ach, slečno, viděla a slyšela jsem toho až moc, Ludoviko mi to dosvědčí. Chudáček Ludoviko! Zamordují ho taky. To jsem si věru nemyslela, když mi v Benátkách zpíval pod oknem ty sladké veršovánky...“ Emilii začala docházet trpělivost a trochu se zamračila. „No tak, jak jsem říkala, slečno, ty přípravy na hradě, ti divní lidé, co sem každý den chodí, a že signor tak hrubě nakládá s mou paní, a vůbec to jeho nezvyklé počínání, tohle všechno – povídám Ludovikovi – nám nemůže přinést nic dobrého. A on mi nařídil, abych byla zticha. Tak já povídám: Náš signor se na tomhle škaředém hradě tak změnil, Ludoviko, tady je takový divný, kdepak ve Francii, tam byl samá legrace! A jak byl tenkrát dvorný k mé paní! I pro ubohou služku měl někdy úsměv a dovedl s ní zalaškovat – ale všechno jen v dobrém, samosebou. Vzpomínám si, když jsem jednou vycházela z budoáru mé paní, jak mi řekl: ‚Annetto...‘“

„Nezáleží na tom, co ti signor řekl,“ přerušila ji Emilie, „raději mi rovnou pověz, co tě tak postrašilo.“

„No ne, slečno,“ podivila se Annetta, „Ludoviko mi to řekl zrovna tak. ‚Na tom nezáleží,‘ povídá, ‚co ti signor řekl.‘ A tak jsem mu pověděla, co si o signorovi myslím. ‚Tak divně se změnil,‘ povídám, ‚teď kouká na všechny spatra, jen rozkazuje, a jak se utrhuje na mou paní! Když člověka potká, ani se na něj nepodívá, nebo se jen zaškaredí.‘ – ‚Tím líp,‘ povídá na to Ludoviko, ‚tím líp.‘ – A abych pravdu řekla, slečno, to jsem si nikdy nemyslela, že by Ludoviko mohl být tak zlomyslný, ale přešla jsem to mlčením a klidně jsem pokračovala. ‚Nu co,‘ povídám, ‚vždyť on se vlastně kaboní pořád, a když s ním člověk mluví, dělá, že ho neslyší, a po nocích vysedává na poradách s ostatními signory – někdy tam spolu sedí ještě dlouho po půlnoci!‘ – ‚Ale o čem se spolu radí, o tom nevíš nic,‘ povídá Ludoviko. ‚To nevím,‘ řekla jsem, ‚ale dovedu si domyslet, že se to týká naší slečny.‘ Sotva jsem to dořekla, Ludoviko se hlasitě rozesmál. To se mě opravdu dotklo, poněvadž nemám ráda, když se mně nebo vám, slečno, někdo posmívá. Otočila jsem se, že půjdu pryč, ale on mě

zadržel. „Nezlob se, Annetto,“ povídá, „ale já se tomu opravdu musím smát,“ a zase se rozchechtal. „Tak ty si vážně myslíš, že signor a jeho přátelé vysedávají celé noci, jen aby se radili o tvé slečně? Kdepak, tady se chystá něco jinšího. A to opravování hradu, ty přípravy na hradbách – to nemá nic společného s žádnou mladou dámou.“ – „Nu,“ povídám, „přece snad signor, náš pán, nechce vyhlásit válku?“ – „Vyhlásit válku,“ zvolal Ludoviko, „a komu? Tady těm horám a lesům? Vždyť tu není ani živáčka, proti komu by tady mohl vést válku?“ – „Tak načpak jsou všechny ty přípravy?“ řekla jsem mu, „přece nechce někdo pánovi ten hrad ukrást?“ – „Každý den sem teď chodí spousta lidí, co jim z očí kouká samá nekalost,“ povídal Ludoviko a mé otázky si ani nevšiml, „a signor je všechny přijímá a hovoří s nimi a všichni se tady potloukají po okolí. U svatého Marka, někteří namouduši vypadají jako ti největší hrdlořezové pod sluncem!“ – Optala jsem se ho znovu, jestli si myslí, že sem signorovi přišli ukrást jeho hrad, a on mi řekl, že to snad ani ne, ale najisto to prý tvrdit nemůže. A potom povídal – ale to nesmíte nikomu prozradit, slečno – včera prý zas dorazila jedna taková tlupa, všechny koně si nechali na hradě ve stájích – a asi už tam zůstanou, protože signor nařídil, aby jim nasypali do žlabů tu nejlepší píci. Ale ti muži se ubytovali většinou v sousedství po chalupách.

Tak jsem vám to, slečno, běžela všechno povědět, protože jsem v životě něco takového neslyšela! Pročpak tedy přišli všichni tihle hrdlořezové, když ne proto, aby nás tu povraždili? A signor to ví – proč by s nimi jinak jednal tak zdvořile? A načpak dává opevňovat hrad a vysedává na poradách s ostatními signory a proč je pořád tak zamyšlený?“

„A to je všechno, co tě tak poplašilo, Annetto?“ zeptala se Emilie, když komorná domluvila. „Nic jiného jsi už neslyšela?“

„Jiného nic, slečno,“ odpověděla Annetta, „cožpak toho nebylo dost?“

„Na mou trpělivost až dost, Annetto, ale málo na to, abys mě přesvědčila, že máme být všichni povražděni, i když uznávám, že je tu dost věcí, kterým by člověk rád přišel na kloub.“

Emilie si dávala pozor, aby nedala najevo své obavy, protože věděla, že Annettin strach má velké oči, a nechtěla přilévat oleje do ohně. Přesto však ji nejnovější události na hradě překvapily a zároveň i znepokojily. Když jí Annetta všechno vypověděla, odešla se pít po nových záhadách.

Večer proseděla Emilie několik smutných hodin u paní Montoniové, a právě když se chystala ulehnout, vylekalo ji neobvyklé, silné zabušení na dveře pokoje. Vzápětí na ně dopadlo něco těžkého s takovou prudkostí, že pod tím nárazem div nepovolily. Zeptala se, kdo tam je, a když se nikdo neozval, zavolala znovu. I podruhé jí však bylo odpovědí jen mrazivé ticho. Jelikož v tu chvíli neměla čas hledat si pro to nějaké pravděpodobnější vysvětlení, blesklo jí hlavou, že její komnatu vyslídil někdo z těch nových návštěvníků hradu a že sem teď přišel s úmyslem, který jim všem koukal z očí – loupit nebo snad i vraždit. V okamžiku, kdy si tuto možnost připustila, nepochybovala již, že tomu tak je, a když si navíc ještě bezděčně uvědomila, jak daleko je odtud k nejbližším obydleným pokojům, zachvátila ji šílená hrůza. Pohlédla na dveře vedoucí ke schodišti, jako by očekávala, že se otevrou, a v úděsném tichu naslouchala, zda se bušení ozve znovu, až jí začalo připadat, že se ozvalo z této strany, a hlavou jí prolétla spásná myšlenka, že by mohla uprchnout protějšími dveřmi. Pospíšila tedy ke dveřím vedoucím do chodby, ale tam se zastavila a bála se je otevřít ze strachu, že by tam na ni mohl někdo potichu číhat. V napjatém očekávání nespouštěla však přitom oči ze dveří tajného schodiště. Jak tam stála, zaslechla v těsné blízkosti lehké oddychování a to ji utvrdilo v přesvědčení, že za dveřmi, které naštěstí předtím již zamkla, někdo je. Ohlížela se honem po něčem, čím by dveře ještě důkladněji zajistila, ale nic nenašla.

Poslouchala napjatě dál (dýchání se ozývalo zřetelně), a když se rozhlédla po prostorném, bezútěšném pokoji a znovu si uvědomila, jak je tu osamělá, na klidu jí to rozhodně nepřidalo. Zaráželo ji, že je stále všude ticho, a proto dosud váhala, má-li volat o pomoc. Jistě by se byla pomalu vzchopila, nebýt toho tichého oddychování, které ji utvrzovalo v jistotě, že onen člověk – ať již to byl kdokoli – ještě neodešel.

Úzkostlivé vyčkávání ji nakonec tak vysílilo, že se rozhodla zavolat o pomoc z okna. Již k němu chtěla zamířit, ale tu jí náhle připadlo – ať už to byl prelud vyděšené mysli nebo skutečnost –, že po tajném schodišti někdo stoupá. V domnění, že se dveře každou chvíli otevrou, zapomněla rázem na všechno, co ji dříve vylekalo, a rozběhla se k východu na chodbu, aby z pokoje uprchla. Ale sotva že dveře otevřela, divže neupadla přes nějakého člověka, který ležel na chodbě na podlaze. Vykřikla a chtěla běžet dál, ale roztřesené údy jí odepřely poslušnost. Kratičká chvíle, kdy se musela opřít o stěnu, jí však stačila k tomu, aby v ležící postavě poznala Annettu. Její překvapení rázem zahnilo všechn strach. Marně však na ubohou dívku volala, Annetta stále ležela v bezvědomí na zemi, a proto jí bez ohledu na svou vlastní slabost spěchala honem ku pomoci.

Když se Annetta probrala z mrákot, pomohla jí Emilie do pokoje, ale dívka nebyla hned schopna řeči, jen se kolem sebe rozhlížela, jako by někoho sledovala očima. Emilie se ji snažila uklidnit, a proto se jí také zatím na nic nevyptávala. Jenže Annetta nikdy neztratila řeč na dlouho a brzy začala Emilii vysvětlovat – nesouvisle a zdoluhavě jako obvykle –, co ji tak vyděsilo. Tvrdila, že cestou sem spatřila na chodbě strašidlo. Vyprávěla to tak vážně a s takovým přesvědčením, že se jí málem podařilo zviklat Emiliinu nedůvěru.

„Už jsem o tom pokoji slyšela všelicos vykládat,“ pokračovala Annetta, „ale nechtěla jsem vám nic říkat, slečno, abych vás zbytečně nevystrašila, když je to hned vedle. Sloužící mi častokrát říkali, že v té komnatě straší, a proto je zavřená, vlastně proto je zavřená

celá ta řada pokojů. Vždycky mi přeběhl po zádech mráz, když jsem šla okolo, a musím říct, že se mi někdy opravdu zdálo, jako bych odtamtud zaslechla nějaké záhadné zvuky. Ale jak jsem už povídala, když jsem teď šla po chodbě – a vůbec jsem na to nemyslela, ani na ten tajemný hlas, co slyšelo panstvo včera v noci –, zčistajasna se objevilo světlo, a když jsem se ohlédla, spatřila jsem vysokou postavu – viděla jsem ji tak jasně, slečno, jako vidím teď vás –, a ta vysoká postava – ach, já to ani neumím vypovědět – vklouzla právě do té komnaty, co je vždycky zamčená a co od ní má klíč jenom náš signor, a dveře se pak hned zavřely.“

„Tak to byl bezpochyby signor,“ usoudila Emilie.

„Kdepak, slečno, ten to být nemohl,“ odporovala Annetta, „protože když jsem odcházela, hádal se zrovna s mou paní v jejím pokoji.“

„Ty mi nosíš samé divné zvěsti, Annetto,“ pravila Emilie. „Dnes ráno jsi mi málem nahnala strach, že nás tu někdo chce povraždit, a teď zas bys mi chtěla namluvit, že se ti zjevil nějaký duch! Není toho najednou až trochu příliš mnoho?“

„No dobrá, slečno, já už tedy nic říkat nebudu, leda jen to, že kdyby mě něco k smrti nevyděsilo, asi bych tu neomdlela jako špalek! Utíkala jsem, co jsem mohla, abych se dostala k vašim dveřím, a nejhorší přitom bylo, že jsem nedokázala nahlas vykřiknout. Pak se mi najednou udělalo nějak divně a hned nato jsem se svalila.“

„Byl to ten pokoj s černým závěsem?“ zeptala se Emilie.

„Ne, ne, slečno, tenhle je blíž k vašemu. Ach Bože, jakpak já se dnes dostanu do svého pokoje! Na chodbu bych teď znovu nevylezla za nic na světě!“

Emilie, která by byla jen ráda, kdyby tam po všem tom rozruchu nemusela zůstat celou noc sama, nabídla Annettě, aby tedy přespala u ní.

„Kdepak, slečno,“ zvolala Annetta, „tady bych teď nespala ani za tisíc zecchinů!“

Znepokojena a zklamána tím strohým odmítnutím, chtěla Emilie odbýt nejdřív celou věc smíchem, ale pak, přestože na tom nebyla o mnoho lépe, pokoušela se komorné její strach rozmluvit. Ale všechno bylo marné, dívka stála na svém, že to, co viděla, nebyl člověk. Teprve po chvíli, když se zas trochu uklidnila, vzpomněla si Emilie na kroky, které prve zaslechla na schodišti, a tím spíš se snažila Annettu přesvědčit, aby zůstala přes noc u ní. Dalo jí hodně práce, než se jí to konečně podařilo; a možná že by její úsilí vyznělo naprázdno, kdyby Annetta neměla takovou hrůzu z té strašné chodby!

Když brzy ráno cestou na parkán procházela Emilie velkou dvoranou, zaujal ji halasný pokřik a klapot koňských kopyt na nádvoří. Tento nevšední ruch v tak časnou hodinu probudil její zvědavost, takže místo na parkán zamířila do poschodí k oknu, odkud spatřila na dvoře početnou tlupu jezdců oděných v nezvyklý, ale jednotný šat a po zuby ozbrojených. Měli na sobě jakési krátké černorudé kazajky a někteří byli zahaleni do černých plášťů, které jim sahaly až ke třmenům. Pod jedním porozhaleným pláštěm zahlédla Emilie dýky různých velikostí, zastrkané za jezdcův opasek. Stejně jimi byli vyzbrojeni, jak si povšimla, i jezdci bez plášťů, kteří měli většinou ještě i píky nebo oštěpy. Na hlavách jim seděly malé čapky, jaké se tehdy v Itálii nosily, některé zdobené černými péry. Zdali právě ty jim dodávaly tak divokého vzezření, či zda tak vypadali stále, nemohla Emilie posoudit, ale rozhodně jí připadlo, že tolik drsných a zlověstných tváří dosud pohromadě neviděla. Při pohledu na ně se cítila málem jako v nějakém loupežnickém doupěti a maně jí prolétlo hlavou, že Montoni je hlavou celé té tlupy dole na nádvoří a že hrad jim slouží za místo jejich schůzek. Ta podivná a strašná domněnka byla sice jen okamžitý nápad, ale ani poté, co o tom začala střízlivě uvažovat – to již mezi muži s černými péry na čapkách poznala i ty, kteří jí nahnali strach už dříve –, nemohla přijít na žádné jiné přijatelnější vysvětlení.

Pozorovala dál hemžení na nádvoří, a tu spatřila, jak z dvorany vyšli Cavigni, Verezzi a Bertolini, ve stejném obleku jako ostatní, jen s tím rozdílem, že na hlavě měli klobouky s červeným a černým pérem, a také zbraně měli jiné než ti druzí. Když se vyhoupli na své oře, nemohlo Emilii ujít, že Verezzi přímo září nezkrotnou bujarostí, kdežto na Cavignim, i když se tvářil vesele, jako by ležel stín nějakého vážného znepokojení. V sedle si vedl tak obratně a jeho švarná, urostlá postava se na koni vyjímalá tak majestátně, že vskutku nemohl působit lepším dojmem. Jak se teď na něj dívala, svým temperamentem a důstojným vzezřením připomínal Emilii Valancourta, marně však hledala v jeho tváři i laskavé, ušlechtilé a oduševnělé rysy svého rytíře.

Tajně doufala, aniž věděla proč, že tlupu bude doprovázet i Montoni, který se vskutku také zakrátko objevil na prahu dvorany, jenže bez výzbroje. Pozorně si prohlédl jezdce, prohodil pár slov s rytíři a pak všem pokynul na rozloučenou. Tlupa objela kolem nádvoří a s Verezzim v čele vyrazila pod padací mříží ven z hradu. Montoni za nimi vyšel až do brány a ještě chvíli je sledoval očima. Emilie odstoupila od okna, a když teď věděla, že ji nikdo nebude obtěžovat, šla se projít na hradby. Brzy odtamtud spatřila, jak se jezdecká tlupa vine mezi kopci k západu, jak se vynořuje a znovu mizí v lesích, jak jednotlivé postavy ztrácejí v dálce jasné obrysy, až se posléze slily v jednu pohybující se temnou masu.

Na hradbách nepracovali toho dne žádní řemeslníci a Emilie si všimla, že opravy opevnění již patrně skončily. V zamyšlení se procházela po hradbách, když náhle zaslechla zdálky kroky. Rozhlédla se a spatřila několik mužů, kteří se snažili skrýt pod hradní zdí. Řemeslníci to rozhodně nebyli. Podle vzhledu by se spíš hodili do tlupy, co ráno odjela. Emilie si vzpomněla na Annettu, která třeba znala vysvětlení pro některé nové události, a podivila se, kde dnes tak dlouho mešká. Pak ji napadlo, že paní Montoniová je asi již vzhůru; odebrala se proto do jejího budoáru a vyprávěla jí, co se

událo. Paní Montoniová to však vysvětlit nechtěla nebo nedovedla. Signor patrně své ženě nic nesvěřil, což ostatně bylo u něho obvyklé. Emílii se však nyní všechno jevilo ve velmi zlověstném světle a v Montoniho plánech tušila nebezpečí, ne-li nějaký zločin.

Zanedlouho příběhla Annetta – jako obvykle celá poplašená. Paní Montoniová se jí ihned nedočkavě ptala, čeho se mezi čeledí doslechla.

„Ach, madame, nikdo neví, co se tu vlastně děje, jen starý Carlo. Ten to ví tuze dobře, ale neřekne nic, zrovinka jako jeho pán. Někteří si myslí, že signor chce zastrašit nepřítele, ano, tak to říkají, ale cožpak je tu nějaký nepřítel? Jiní zase tvrdí, že chce dobýt nějaký hrad, ale vždyť je tady přece dost místa, tak proč by ještě bral hrad někomu jinému? Mně by se tu rozhodně líbilo mnohem víc, kdyby to tu nebylo tak prázdné.“

„Tvé přání se ti bohužel asi brzy vyplní,“ poznamenala paní Montoniová.

„Ach ne, madame, já nemyslím ty škarohlídy, o ty není co stát. Já myslím takové kurážné, hezké a veselé chlapce, jako je Ludoviko. Ten umí povídat švandy, že se člověk opravdu pobaví. Zrovna včera mi vyprávěl takový legrační příběh – ještě teď se tomu musím smát. – Povídá mi...“

„Bez té tvé příhody se obejdeme,“ zarazila ji paní Montoniová.

„Cožpak Ludoviko, ten vidí dál než druzí,“ nedala se odradit Annetta. „Ten vidí do všeho, co má signor za lubem, a nikdo mu o tom neřekl ani slovo.“

„A jakpak to?“ podivila se paní Montoniová.

„Nu, on říká – ale já jsem mu musela slíbit, že to nikomu nepovím, a ani za nic na světě bych ho nechtěla zklamat.“

„A cos mu musela slíbit, že nikomu nepovíš?“ zeptala se paní Montoniová přísně. „Tedy hned mi to řekneš – tak cos mu musela slíbit?“

„Ach, madame,“ zvolala Annetta, „to bych nikomu neřekla ani za celičský svět!“

„Ale já to chci vědět, a teď hned,“ poroučela paní Montoniová.

„Ach, má drahá paní, neřekla bych to ani za sto zecchinů. Přece byste nechtěla, abych porušila slib,“ prosila Annetta.

„Už nebudu čekat ani minutu,“ prohlásila paní Montoniová. Annetta mlčela.

„Dobrá, tak půjdu a ihned to ohlásím signorovi,“ pohrozila jí paní Montoniová, „ten už ti rozváže jazyk!“

„To všechno Ludoviko,“ hájila se Annetta, „jen proboha neříkejte nic signorovi, madame, a hned se to dozvíte.“ Paní Montoniová tedy slíbila, že mu nic neprozradí.

„Tak Ludoviko říká, madame,“ spustila Annetta, „že signor, že náš pán, je – totiž on si to jenom myslí, a každý si přece může myslet, co chce, madame – že signor, náš pán, je...“

„Je co?“ vyhrkla paní Montoniová netrpělivě.

„Že signor, náš pán, se chce stát – velkým loupežníkem... totiž – že chce loupit na svůj vlastní účet, že se chce stát – ale já namouduši nevím, co tím myslí... že chce být – hejtmanem – loupežníků.“

„Co to pleteš za nesmysly? Nepřeskočilo ti, Annetto?“ zarazila ji paní Montoniová. „Anebo mě chceš takhle napálit? Okamžitě mi pověz, co ti Ludoviko doopravdy řekl, a žádné vytáčky – teď hned!“

„Ach, madame,“ zvolala Annetta, „tak tohle je má odměna za to, že jsem vám to tajemství vyradila...“ Zatímco paní Montoniová dále naléhala a Annetta se ohrazovala, vstoupil Montoni sám a hned poslal komornou z pokoje. Annetta tedy odešla, ale trnula strachy, jak to s tou její historkou dopadne. Emilie se také měla k odchodu, ale teta ji požádala, aby zůstala; byla už tolikrát svědkem jejich hádek, že Montoni na ni nebral žádné ohledy.

„Žádám, signore, abyste mi okamžitě vysvětlil, co tohle všechno znamená,“ ozvala se rozhodně paní Montoniová. „Kam se vypravili všichni ti ozbrojenci, o kterých jsem se doslechla?“ Montoni po ní zlostně loupł očima a Emilie jí honem počala šeptem domlouvát.

Ale paní Montoniová ji odbyla: „Na tom nesejde! Chci to vědět. Chci vědět, proč se na hradě budovala ta opevnění.“

„Ale jděte,“ odsekl Montoni. „Přišel jsem kvůli něčemu jinému. Nestřpím již, abyste si se mnou dále zahrávala. Trvám na tom, abyste okamžitě splnila můj požadavek – těch statků se musíte vzdát bez dalšího dohadování, nebo si najdu jiný způsob...“

„Nikdy se jich nevzdám,“ přerušila ho paní Montoniová, „a nikdy nedovolím, aby vám moje jmění umožnilo provádět vaše nekalé rejdy. A co máte vlastně v úmyslu? Chci to vědět. Čekáte na hrad nějaký útok? Nebo se chystáte na nepřítel? A já tu snad mám být zavřená, aby mě při obléhání zabili?“

„Podepište tu listinu,“ zahučel Montoni, „a dozvíte se více.“

„Jaký sem může přijít nepřítel?“ naléhala jeho žena dále. „Nebo jste vstoupil do služeb státu? A mám tu snad já zůstat zavřená až do smrti?“

„I to se může stát,“ pronesl Montoni temně, „jestliže nepřistoupíte na můj požadavek – do té doby totiž hrad neopustíte, ať se děje cokoli.“

Na ta slova propukla paní Montoniová v hlasitý nářek. Náhle však zmlkla, když ji napadlo, že manželova hrozba je možná jen úskokem, jak si vynutit její souhlas. Dala mu své podezření najevo a vzápětí ho také obvinila, že jeho plány nejsou tak čestné, aby sloužily státním zájmům a že se určitě jen pro začátek stal náčelníkem lupičů, aby se mohl později připojit k nepřátelům Benátek a drancovat a pustošit okolní kraje. Montoni se na ni zahleděl tak upřeně a ostře, až se Emilie zachvěla, a jeho žena si poprvé uvědomila, že toho řekla víc, než měla.

„Ještě dnes večer vás dám přestěhovat do východní věže,“ promluvil konečně Montoni, „a tam snad pochopíte, jak je nebezpečné urazit muže, který má nad vámi neomezenou moc.“

Emilii po těchto slovech obešla hrůza, padla mu k nohám a s pláčem prosila za tetu, která seděla v křesle a třásla se strachem

i zlostí. Nevěděla v tu chvíli, zda mu má vmést do tváře všechnu svou nenávist, nebo se připojit k Emiliiným přímluvám. Montoni však brzy přerušil úpěnlivé prosby její neteře ohavnou kletbou, a jak se Emilii hrubě vytrhl, zůstal jí v rukou jen jeho plášť; upadla na zem tak prudce, že se vážně poranila na čele. Montoni jí však ani nepomohl vstát a vyšel z pokoje. Náhle se ozvalo bolestné zasténání a Emilie naráz zapomněla na sebe a spěchala poskytnout pomoc tetě, která seděla zhroucená v křesle, ne sice v mdlobách, ale s očima v sloup a s tváří staženou křečí.

Když paní Montoniová na její slova neodpovídala, přinesla vodu, a podpírajíc nemocné hlavu, přidržela jí sklenku u úst. Záchvat paní Montoniové se však stále zhoršoval, a proto Emilie vyběhla rychle z pokoje, aby přivolala pomoc. Ve dvoraně, kde hledala Annettu, potkala Montoniho. Vylíčila mu, co se stalo, a zapřísahala ho, aby se vrátil a tetu upokojil. Montoni se však zcela lhostejně odvrátil a beze slova vyšel na hradby. Konečně se Emilii podařilo najít starého Carla i Annettu a všichni honem spěchali do toaletního pokoje, kde našli paní Montoniovou na zemi, zmítanou silnými křečemi. Odnesli ji do sousední komnaty na lůžko, ale záchvat byl tak prudký, že ji museli všemi silami držet. Annetta se třásla a vzlykala a starý Carlo se soucitným výrazem v tváři mlčky svíral stařeckýma rukama ruce své paní. Pojednou vzhlédl k Emilii a zvolal: „Proboha, signoro, co se vám stalo?“

Emilie se k němu klidně obrátila a viděla, že na ni udiveně hledí. I Annetta zdvihla hlavu a hlasitě vykřikla, neboť Emilie měla tvář umazanou od krve, která jí prýštila z rány na čele. Byla tak zaujata péčí o tetu, že si svého bolestivého zranění až dosud nepovšimla. Nyní si na čelo přiložila kapesník, a třebaže se jí udělalo mdlo, dál napjatě sledovala nemocnou. Křeče pozvolna slábly, až konečně ustaly docela, a paní Montoniová upadla do stavu jakési netečné strnulosti.

„Teta teď musí mít klid,“ rozhodla Emilie. „Můžeš jít, milý Carlo, a kdybychom tě snad ještě potřebovaly, pošlu pro tebe. A budeš-li

mít příležitost mluvit se signorem, pamatuj laskavým slovem na svou paní.“

„Ba, rád bych,“ pokýval Carlo s povzdechem, „ale po tom všem, co jsem tu zažil, vím, jak málo dá signor na mé slovo. Ale vy, drahá slečno, pamatujte také na sebe. Máte věru ošklivou ránu – a jste tak bledá!“

„Děkuji ti, příteli, za tvou starostlivost,“ usmála se vlídně Emilie, „ale ta rána není tak zlá, jenom jsem upadla.“

Carlo nad tím nedůvěřivě zakroutil hlavou a vyšel z pokoje, kdežto Emilie zůstala s Annettou u lůžka nemocné tety. „Slečno, pověděla paní signorovi o tom, co říkal Ludoviko?“ zeptala se šep-tem Annetta, ale Emilie ji uklidnila, že nemusí mít žádné obavy.

„Jestlipak já jsem si nemyslela, k čemu tyhle hádky jednou po-vedou,“ uvažovala nahlas Annetta. „Tak signor přece jen mou paní uhodil.“

„Ne, ne, Annetto, tak to nebylo. Vůbec nic zvláštního se nestalo.“

„Ale jděte, slečno, tady se přece dějí zvláštní věci tak často, že už to ani nikoho nezarazí. Zrovna dnes ráno přišla na hrad zas nová tlupa těch divných lidí.“

„Pst, Annetto, tetu to ruší, popovídáme si o tom jindy.“

Seděly dál u lůžka mlčky a teprve po drahé chvíli paní Montoniová tiše povzdechla. Emilie ji vzala za ruku a konejšivě k ní hovořila, ale nemocná nic nevnímala a trvalo dlouho, než neteř konečně poznala. Jakmile nabyla řeči, ptala se po Montonim, ale Emilie ji místo odpovědi prosila, aby zůstala klidná a nedělala si žádné starosti, a pokud by snad chtěla Montonimu něco vzkázat, dodala, sama mu tu zprávu donese. „Ne,“ zašeptala mdle paní Montoniová, „nemám nic nového, co bych mu mohla vzkázat. Ještě trvá na tom, že mě přestěhuje z mého pokoje?“

Emilie jí odpověděla, že se od té doby, co s ní mluvil naposled, o tom již nezmínil, a snažila se pak převést tetinu pozornost jinam, ale paní Montoniová, jak se zdálo, neteř vůbec neposlouchala

a obírala se vlastními myšlenkami. Emilie jí přinesla trochu jídla na posilněnou, přenechala ji na starost Annettě a odešla vyhledat Montoniho. Našla ho posléze na vzdáleném konci hradeb ve skupině mužů, které jí Annetta již dříve vypodobnila. Stáli kolem něho – v jejich divokých tvářích zračil se přece jen jistý respekt – a on jim cosi vážně vykládal a ukazoval přitom na zdi, aniž si Emilie povšiml. Čekala tedy opodál, až rozhovor skončí, a bezděky pozorovala tvář jednoho z mužů, která jí připadala ještě brutálnější než vzezření ostatních. Opíral se o pík, kamarádovi přes rameno hleděl na Montoniho a s velkým zaujetím mu naslouchal. Byl to zjevně člověk nízkého původu, ale podle toho, jak se tvářil, se dalo usuzovat, že na rozdíl od svých druhů neuznává Montoniho nadřazené postavení tak bezvýhradně; chvílemi se dokonce díval na svého velitele tak zpupně, jako by chtěl dát najevo, že si jen tak nenechá od něho poroučet. Emilii se k sluchu doneslo jen pár signorových slov, a teprve když se již mužové začali rozcházet, zaslechla, jak říká: „Tak tedy nezapomeňte, dnes večer zaujmou hlídky svá stanoviště, hned jak se setmí!“

„Hned jak se setmí, signore,“ opakovali někteří a houfec se rozešel. Emilie pak zamířila k Montonimu, i když dával najevo, že by se tomuto setkání raději vyhnul. Emilie se tím nedala odradit a odvážně mu zastoupila cestu. Znovu se za tetu přimlouvala, vylíčila mu, co vytrpěla, a upozornila ho i na to, jak by pro ni studené obydlí bylo v nynějším stavu nebezpečné.

„Své utrpení si zavinila sama,“ odsekl Montoni, „a proto si nezasluhuje soucit. Dobře ví, jak se takového trápení v budoucnu vyvarovat – a jestli ji dám přestěhovat do věže, bude to zas její vinou. Ať poslechne a podepíše ty listiny, o kterých jste slyšela, a já už na to ani nepomyslím.“

Když se Emilie odvážila ještě jednou za tetu orodovat, zostra ji zarazil a vytkl jí, že se plete do jeho soukromých záležitostí, ale nakonec jej přece přiměla k jistému ústupku – slíbil, že paní

Montoniovou nedá přestěhovat ještě téhož večera, ale že jí dovolí, aby si během příštího dne rozmyslela, zdali mu své statky postoupí nebo dá-li se raději uvěznit ve východní hlásce, „kde pozná trest,“ dodal, „jaký si těžko umí představit.“

Emilie pospíšila ihned za tetou, aby ji zpravila o tomto krátkém odkladu a o tom, co má na vybranou. Paní Montoniová na to neřekla nic. Zdálo se, že přemýšlí, a Emilie s ohledem na její zesláblost se snažila stočit hovor na nějaký méně závažný námět. I když se při tom nesetkala s úspěchem a nemocná začala odpovídat trochu nevrle, přece jen se zdálo, že její neústupnost ve sporné věci trochu polevila, a Emilie se jí znovu jala domlouvat, aby signorově žádosti vyhověla, že je to jediná možnost, jak hrozícímu nebezpečí předejít.

„Vždyť nevíš, k čemu mi radíš,“ odvětila jí teta. „Cožpak nechápeš, že ten majetek připadne po mé smrti tobě, jestliže vytrvám a neustoupím?“

„Ne, madame, o tom jsem nevěděla,“ odpověděla Emilie, „ale ani teď, když to vím, nemohu vám radit jinak. Učiňte to, co je zapotřebí nejen pro váš klid, ale obávám se, i pro vaši bezpečnost. A snažně vás prosím, abyste ani na okamžik nebrala ohled na věc v tuto chvíli jen zcela podružnou a neváhala signorovi ustoupit.“

„Myslíš to upřímně, neteři?“

„Což byste o tom mohla pochybovat, madame?“

Zdálo se, že se paní Montoniová neubránila dojetí. „Nejsi nehodna mých statků, neteři, a přála bych si, abych je kvůli tobě udržela – projevila jsi ušlechtilost, jakou jsem nečekala.“

„Ach, madame, takovou výtku si nezasluhuji,“ odpověděla lítostivě Emilie.

„Výtku!“ podivila se paní Montoniová. „Chtěla jsem tě přece pochválit!“

„Jak se může projevit ctnost tam, kde se není třeba bránit pokušením?“ namítlá Emilie. „Přece rytíř Valancourt...“

„Ach, madame, to mi prosím vás nepřipomínejte,“ přerušila ji honem Emilie, neboť tušila, co chce teta říci. „Nechtěla bych, aby mou duši poskvřnilo tak strašně sobecké přání.“

Rozhovořila se pak o jiných věcech a zdržela se u tety až do velice pozdní hodiny.

Tou dobou panovalo již na hradě naprosté ticho a zdálo se, že všichni jeho obyvatelé se již kromě Emilie uložili k spánku. Když procházela širokými pustými chodbami, pohrouženými do tiché temnoty, připadala si jako ztracená a zaplavoval ji strach, sama nevěděla z čeho. Jakmile však vešla do úzké chodby vedoucí k jejímu pokoji a vzpomněla si na událost předešlé noci, sevřela ji hrůza, aby tam snad také nespatriła něco tak děsivého jako Annetta – nějakou postavu, ať již skutečnou či pouhý přelud; cítila, že takové zjevení by po útrapách toho dne zapůsobilo na její rozrušenou mysl neméně otřesně. Nevěděla sice, který pokoj Annetta mínila, ale z jejího vyprávění vyrozuměla, že je to určitě jeden z těch, kolem nichž musela cestou ke své komnatě projít. Ustrašeně pohlédla do tmy před sebou a zlehka a opatrně našlapujíc kradla se chodbou, až došla ke dveřím, za nimiž zaslechla jakési tiché zvuky. Zaváhala, má-li se pustit dál, a ta chvilka stačila k tomu, aby jí nový nával strachu dočista svázal nohy. Trochu se vzchopila, když si uvědomila, že to, co slyšela, byl patrně lidský hlas.

Vtom se dveře pootevřely a objevila se v nich postava, která Emilii připomněla Montoniho, ale než se o tom stačila přesvědčit, neznámý prudce ucouvl a dveře se opět zavřely. Ještě předtím stačila však Emilie v záři svíce zahlédnout ještě jednu osobu, sedící sklesle u krbu. Její strach vystřídal teď úžas, vyvolaný záhadným, tajnůstkářským počínáním Montoniho a objevem další neznámé osoby, kterou hradní pán navštívil o půlnoci v komnatě, jež byla dlouhý čas zavřená a o níž kolovaly tak prapodivné zvěsti!

Stála nerozhodně na místě – na jedné straně nemohla odolat pokušení dále Montoniho sledovat, na druhé straně se strchovala

jeho zloby, kdyby zjistil, že ho špehovala. Mezitím se dveře opět opatrně pootevřely a rychle zavřely, tak jako prve. Emilie honem tiše vykročila k svému pokoji, který od záhadné komnaty oddělovaly jen jedny další dveře, ale když odložila lampu, vrátila se do temného koutu chodby, odkud mohla skrytě pozorovat, co se bude dít. Chtěla si ověřit, je-li ta letmo zahlédnutá postava skutečně Montoni.

Několik minut tiše vyčkávala, nespouštějíc oči z dveří komnaty. Ty se pak znovu otevřely a znovu se v nich objevila táž postava, v níž Emilie nyní najisto poznala Montoniho. Vyhlédl obezřele na obě strany, a když nikoho nepozoroval, vyšel ven, zavřel za sebou a opustil chodbu. Krátce nato Emilie zaslechla, že někdo zevnitř dveře zamyká, a překvapena tím, čeho byla svědkem, vrátila se do svého pokoje.

Byla právě půlnoc. Když zavírala okno, zaslechla dole na terase kroky a ve tmě nejasně zahlédla několik postav, které prošly přímo pod ní. Poté se ozvalo zařinčení zbraní a vzápětí heslo. Vzpomněla si na Montoniho příkaz a s ohledem na dobu usoudila, že je to první střídání stráží. Ještě chvíli poslouchala, až se zas všude rozhostilo ticho, a pak se uložila k spánku.

Kapitola XXIII

*Což žádný žalozpěv
ji v hrobě nepotěší?
Což nesvlaží jej
slza jediná?*
— SAYERS

Časně ráno spěchala Emilie do tetiných komnat. Paní Montoniová v noci dobře spala a cítila se nyní mnohem lépe. S tělesnými silami se jí vrátila i energie a s tou v ní opět ožilo rozhodnutí neustoupit Montoniho požadavkům, i když přitom musela přemáhat své obavy, jejichž opodstatněnost se jí Emilie, hrozící se důsledků jakéhokoli dalšího odporu, snažila znovu zdůraznit.

Ale paní Montoniová, jak jsme si již ověřili, měla vrozený sklon k oponování, na němž si tuze zakládala; proto i tehdy, měla-li čelit nějakým nepříznivým okolnostem, nepokoušela se je nikdy vidět v pravdivém světle, ale naopak shledávala takové argumenty, jimiž by jejich pravou příčinu co nejvíc znevážila. Dlouholetým pěstováním přešel jí ten návyk do krve, takže si to již ani neuvědomovala. A tak nejenže se Emiliinými námitkami a domluvami nedala ani odradit, ani přesvědčit, ale ještě víc se tím utvrdila ve své pýše, a o to houževnatěji trvala pak na svém, že se přece jen najde nějaká možnost, jak se splnění manželova požadavku vyhnout. Domnívala se, že kdyby se jí podařilo z hradu uprchnout, mohla by se manželovi vzepřít, zažádat o rozvod, a až by se nadobro vymanila z jeho moci, žít v klidu a v pohodlí na statcích, které by jí zůstaly. S tou představou se nyní neteři svěřila.

Emilie byla ovšem v tom přání s tetou zajedno, ale rozcházela se s ní v názoru na pravděpodobnost jeho vyplnění. Poukazovala

na to, že je nemožné proklouznout branami, které jsou tak pečlivě uzamčeny a střeženy, a že by také bylo nebezpečné zasvětit do tohoto plánu některého sluhu, který by mohl, ať již úmyslně nebo náhodou, všechno vyzradit. A kdyby tento záměr odhalil sám Montoni, jeho pomsta by se nezastavila před ničím. Ačkoli si Emilie stejně horoucně přála získat znovu svobodu a vrátit se do Francie, leželo jí především na srdci tetino bezpečí, a proto ji i nadále nabádala, aby se svého majetku zřekla a nevystavovala se dalšímu násilí.

V nitru paní Montoniové však dosud sváděly boj protichůdné city, stále ještě uvažovala o možnosti útěku, když do pokoje vstoupil Montoni a bez ohledu na churavost své choti prohlásil, že jí přišel připomenout, jak neprozřetelně si s ním zahrává; pouze do večera, řekl, jí dává lhůtu k rozhodnutí, zda vysloví s jeho požadavkem souhlas, či zda jej odmítavou odpovědí donutí, aby ji dal zavřít do východní hlásky. Zároveň jí oznámil, že na oběd pozval společnost několika rytířů, a proto očekává, že jako jeho paní zaujme své místo v čele tabule, a také Emilie, dodal, musí být přítomna. Paní Montoniová chtěla svou účast rozhodně odmítnout, ale pak ji napadlo, že se jí touto příležitostí naskytá volnost pohybu (jakkoli omezeného), které by mohla využít pro své další plány, a proto s předstíranou neochotou mlčky přikývla. Brzy nato Montoni odešel.

V Emílii vyvolal ten příkaz překvapení i obavy, neboť se lekla pomyšlení, že se má vystavit neomaleným pohledům cizích lidí, které si v duchu živě představila. Znovu jí také vyvstala v paměti slova hraběte Morana a její neklid ještě vzrostl.

Když přišla do své komnaty, aby se připravila k obědu, oblékla si ještě jednodušší šaty, než nosívala obvykle, ve snaze vzbudit co nejmenší pozornost; ale tento záměr se jí nezdařil, neboť při návratu do tetina pokoje potkala Montoniho, který jí vytkl „nemístnou skromnost“ a přikázal jí, aby se ustrojila do svých nejnádhernějších šatů, do těch, jež byly určeny pro její zamýšlenou svatbu s hrabětem Moranem a které, jak se ukázalo, pečlivá tetina neopomněla přivést

z Benátek na Udolfo. Ušity byly nikoli podle benátské, ale podle neapolské módy tak, aby v nich postava co nejlépe vynikla.

Patřila k nim i šňůra perel, jež nedbale ovíjela Emiliiny krásné kaštanové vlasy, spadající v bohatých vrkočích na šíji. Při vši nádhře prozrazovala jednoduchost tohoto šatu vybranější vkus, než měla paní Montoniová, a Emiliina přirozená krása se právě v něm zaskvěla snad nejúchvatněji. Nyní mohla jen doufat, že Montoniho příkaz nevyplynul z nějakého zvláštního záměru, nýbrž jen z ješitné touhy předvést cizincům svou rodinu bohatě vystrojenou se vši okázalostí. Nebýt však tohoto výslovného příkazu, nic by ji bylo nepřimělo vzít si na sebe šaty určené pro tak urážlivý účel, natožpak při takové příležitosti. Cestou do jídelny jí tváře rozčilením lehce zrudověly, což ještě zvýšilo půvab jejího zjevu. Z vrozené plachosti otálela v pokoji až do posledního okamžiku, a když vstoupila do dvorany, v níž byla prostřena jakási slavnostní tabule, Montoni a jeho hosté tam již seděli. Emilie chtěla usednout vedle tety, ale Montoni jí pokynul, aby se posadila mezi dva rytíře, kteří okamžitě povstali, aby jí udělali místo.

Starší z nich byl vysoký muž výrazně italských rysů, s orlím nosem a s černýma pichlavýma očima, z nichž přímo sršely blesky, když se rozohnil, a které i v klidu prozrazovaly jeho prudkou, vznětlivou povahu. Měl podlouhlý, úzký obličej a nezdravě žlutou pleť.

Druhý rytíř, asi čtyřicátník, v sobě rovněž nezapřel Itala, i když vypadal docela jinak. Zdálo se, že ho nic nevyvede z míry, ale obezřele a bystře vše pozoroval. Měl tmavošedé malé zapadlé oči, snědou, opálenou pleť a oválný obličej, spíše nepravidelného, nesouměrného tvaru.

Kolem stolu sedělo ještě dalších osm hostů, všichni v uniformách. Z každé té tváře promlouvala více či méně divoká nezkrotnost, lstivá vychytralost nebo neřestná smyslnost. Emilie si stolovníky plaše prohlížela, a tu si připomněla, jaký pohled se jí naskytl ráno, a znovu jí připadalo, že se zde octla mezi loupežníky. A když si pak

porovнала pokojný život v minulosti se svým nynějším postavením, naplnilo ji to nejen pocitem smutku, ale i úžasu.

Hodovní síň, v které seděli, ji v těchto pocitech jen utvrzovala. Byla to starobylá dvorana, jejíž architektura a rozlehlost budily dojem ponurosti, zvyšované ještě kalným přítímím, neboť světlo tam vnikalo vlastně jen jediným velikým gotickým oknem a dvoukřídlými dveřmi, které byly otevřeny a umožňovaly tak zároveň výhled na západní část hradeb s divokými štíty Apenin v pozadí.

Nad střední částí síně se klenul strop zdobený vyřezávaným mřížovím a podpíraný na třech stranách mramorovými pilíři, za nimiž do dálky ubíhala velkolepá sloupořadí, ztrácející se ve tmě. I ty nejtišší kročeje sluhů, kteří tamtudy vcházel, opakovala tichá ozvěna a obrysy jejich postav, míhajících se nejasně v šerém pozadí, co chvíli rozněcovaly Emiliinu fantazii. Těkala zrakem od Montoniho k jeho hostům a po okolních prostorách dvorany a při vzpomínce na milovaný rodný kraj, na vlídný domov, na upřímné a laskavé přátele, jež ztratila, znovu jí nitro zaplavila vlna smutku i údivu.

Když se zas vytrhla z těchto úvah, povšimla si (nebo se jí to aspoň zdálo), že se Montoni ke svým hostům chová s povýšeností, jakou u něho, přestože si vždycky potrpěl na pánovité vystupování, dosud neviděla; a také cizinci, ač se rozhodně nechovali nijak podlézavě, jako by svým chováním dávali najevo, že jeho autoritu bezvýhradně uznávají.

Při hostině se hovor týkal převážně válek a politiky. Pánové se zápallem rozprávěli o Benátkách, o nebezpečích, jaká jim hrozí, o povaze vládnoucího dóžete a o předních senátorech; potom se řeč stočila na postavení Říma. Když bylo po jídle, hosté povstali, naplnili si číše vínem z pozlacených konvic, stojících před nimi na stole, a připili „Na zdar našeho podnikání!“ Montoni právě zdvihal pohár k ústům, aby se k přípitku připojil, když jeho víno náhle zašumělo až po okraj, a sotvaže číši od sebe oddálil, rozlétla se na tisíc střepinek.

Montoni vždy používal poháru z benátského skla, které mělo tu zvláštní vlastnost, že při styku s otráveným nápojem prasklo, a proto okamžitě pojal podezření, že někdo z přítomných mu chystal zradu. Okamžitě přikázal zavřít všechny východy, tasil meč, a pohlížeje na své hosty, kteří tu stáli v němém úžasu, vykřikl: „Mezi námi je zrádce! Žádám ty, kdož jsou bez viny, aby pomohli odhalit viníka!“

Rytířům hněvivě blýsklo v očích a rovněž tasili. V tu chvíli paní Montoniová, poděšená představou, co asi bude následovat, zamířila spěšně ze síně, ale manžel jí poručil, aby tam zůstala. Jeho další slova však již zanikla ve vřavě navzájem se překřikujících hlasů. Konečně se na jeho rozkaz dostavili všichni sloužící. Tvrdili sice, že o žádném úkladu nevědí, ale takovému prohlášení se nedalo věřit, neboť bylo zřejmé, že bylo-li otráveno víno Montoniho a nikoho jiného, někdo vědomě usiloval o jeho život, a tento záměr by se sotva mohl vydařit bez promyšleného přispění sluhy, který měl na starosti konvice.

Tohoto muže ještě s jedním, z jehož tváře se dal vyčíst pocit viny nebo strach z trestu, dal Montoni ihned spoutat řetězy a uvrhnout do pevné komory, která dříve sloužila za vězení. Byl by tam jistě bez váhání poslal i všechny své hosty, kdyby nepředvídal, jaké následky by takový troufalý a neomluvitelný čin asi vyvolal. Zapřísáhl se alespoň přede všemi, že z hradu nikdo nevyjde, dokud se tato neslýchaná událost nevyšetří. Paní Montoniové pak přikázal, aby se odebrala do svých pokojů, a Emilii dovolil, aby ji provázela.

Neuplynula však ani půlhodina a Montoni vkročil do budoáru své ženy. Emilie si s úzkostí povšimla jeho brunátné tváře a zlověstného pošukbávání v koutcích úst. A vzápětí uslyšela jeho pomstychtivou hrozbu.

„Nemá cenu zapírat,“ vychrlil na svou ženu. „Mám důkaz o vaší vině a jen úplné přiznání vám dává naději na milost. Vymračování a lži vám teď nepomohou. Váš pomocník doznal vše.“

Obvinění paní Montoniové z tak ukrutného zločinu Emilii nejen ohromilo, ale zburcovalo v ní i umdlévající síly, neboť nemohla ani

na okamžik připustit, že by to bylo možné. Paní Montoniová ze sebe rozčilením nedokázala vypravit ani slovo, v její tváři se střídala zsinalá bledost a sytá červeně, třásla se po celém těle, ale zda to bylo úzkostí či rozhořčením, dalo se těžko rozpoznat.

„Ušetřte si odpověď,“ řekl Montoni vida, že se snaží promluvit. „Vaše tvář vás ze zločinu plně usvědčuje. Okamžitě půjdete do východní hlásky.“

„Obvinění, které jste vyřkl,“ pravila s přemáháním paní Montoniová, „je jen záminkou pro vaše kruté počínání. Má hrdost mi nedovoluje, abych na ně odpověděla, a vy sám v mou vinu nevěříte.“

„Signore,“ ozvala se vážným, ale rozhodným hlasem Emilie, „svým životem ručím za to, že ta strašlivá obžaloba je nepravdivá. Ne, signore, v tomto okamžiku nemohu mlčet,“ dodala, když viděla jeho přísný výraz. „Neváhám říci, že jste se stal obětí úskoku, hanebného úskoku člověka, který chce zničit mou tetu. Není přece možné, abyste sám věřil, že spáchala tak ohavný zločin.“

Montonimu znovu zaškubalo v koutcích úst, prudčeji než prve. „Buďte zticha, umíte-li si vážit vlastního bezpečí,“ odsekl Emilii. „A jestli nepřestanete, budu už vědět, jak si vaše jednání vyložit.“

Emilie odevzdaně pozdvihla oči k nebi a zašeptala: „Nelze tedy už v nic doufat.“

„Ticho!“ rozkřikl se Montoni, „nebo poznáte, že je čeho se bát!“

Pak se obrátil k své ženě, která se mezitím vzchopila a s veškerým zápalem a rozhodností se ohradila proti jeho nepochopitelnému podezření. Svým rozhořčeným postojem však Montoniho ještě víc rozzuřila. Ve strachu, jak hádka skončí, vrhla se Emilie mezi ně, mlčky objala Montoniho kolena a vzhlédla k němu s výrazem, který by snad obměkčil i srdce z kamene. Ale ať už ho vedlo pevné přesvědčení, že se paní Montoniová provinila, nebo v něm pouhé podezření roznítlo touhu po pomstě, Montoni byl hluchý a slepý k zoufalým námitkám své ženy i k prosebnému pohledu Emilie, které ani nepomohl vstát, a jen oběma zuřivě vyhrožoval, když ho

náhle něčí hlas za dveřmi odvolal z pokoje. Jakmile za sebou zavřel, uslyšela Emilie, že zamyká a vytahuje klíč. Obě byly teď uvězněny.

Nyní se již Emilie nemohla ničím utěšovat, neboť se znovu přesvědčila, že Montoniho plány jsou stále zlověstnější. Snažila se najít si pro to nějaké vysvětlení, ale bylo to skoro stejně marné jako pokusy uklidnit nešťastnou tetu, o jejíž nevině neměla nejmenší pochybnost. Nakonec si vyložila Montoniho podezíravost vůči manželce tím, že si uvědomil, jak krutě s ní nakládal, a důvod jeho dnešního hrubého a násilného počínání, dříve než si mohl svá podezření vůbec prověřit, viděla v tom, že vždycky chtěl, aby se každé jeho přání ihned splnilo, a že se při prosazování své vůle na spravedlnost a lidskost nikdy neohlížel.

Po nějaké chvíli začala paní Montoniová znovu uvažovat, zda by se přece jen nenašla možnost, jak z hradu uniknout. Rozhovořila se o tom s Emilií, která nyní byla rovněž ochotna podstoupit jakékoli nebezpečí, i když se měla na pozoru, aby v tetě nevzbuzovala naději, v níž sama nevěřila. Příliš dobře věděla o bezpečnostních opatřeních na hradě, o tom, jak ostražitě je střežen, a zachvěla se při pomyslení, že by jejich spása měla záviset na rozmaru nějakého sluhy, jehož pomoci by se musely doprošovat. Starý Carlo, pravda, s nimi měl útrpnost, ale byl patrně příliš oddán svému pánovi, než aby se mu dalo důvěřovat. Annetta mohla sama těžko pomoci a Ludovika znala Emilie jen z jejího vyprávění. Ted' však bylo zbytečné o tom rozvažovat, neboť ani paní Montoniová, ani její neteř nemohly stejně s nikým navázat spojení, ba ani s těmi, kteří by se z uvedených důvodů pro jejich plány nehodili.

V hodovní síni zatím dosud vládla vřava a zmatek. Emilie bázně naslouchala vzdálenému hluku, který zaléhal do chodby, a chvílemi se jí zdálo, že slyší třeskot mečů. Když uvážila, jaké pobouření Montoni svou prudkostí způsobil, připadalo jí docela pravděpodobné, že spor rozhodnou nakonec meče. Paní Montoniová již vyčerpala všechna slova rozhořčení a Emilie všechna slova útěchy. Seděly nyní

mlčky v jakémsi napjatém tichu, jaké v přírodě často následuje po vzednutí svářících se živlů, v tichu, jaké zavládne, když se po zemětřesení rozbřeskne nad troskami nový den.

Emilie se nemohla ubránit pocitu jakési neurčité hrůzy. Události uplynulé hodiny jí dosud nejasně a zmateně vířily hlavou, v rychlém sledu ji napadalo všechno možné, ale mysl měla přitom podivně otupělou.

Z tohoto světa živých, ale neurovnaných představ ji vyburcovalo zaklepání na dveře. Na otázku, kdo to je, ozvala se šepem Annetta.

„Ach, madame, pusťte mě dovnitř, musím vám povědět spoustu věcí,“ naléhala ubohá dívka.

„Dveře jsou zamčené,“ odpověděla paní Montoniová.

„Ano, madame, ale otevřte, prosím vás.“

„Klíč si odnesl signor,“ vysvětlovala paní Montoniová.

„Svatá panno,“ vykřikla Annetta, „co jen s námi bude!“

„Pomoz nám uprchnout,“ žádala její paní. „Kde je Ludoviko?“

„Dole v síni, jsou tam všichni – bojuje s těmi nejudatnějšími!“

„Bojuje! Kdo tam bojuje?“ zvolala paní Montoniová.

„No přece signor, madame, a všichni ostatní pánové a spousta dalších.“

„A je někdo zraněn?“ zeptala se rozechvěle Emilie.

„Zraněn! Jakpak ne, slečno, leží tam v krvi a kolem řinčí meče a – pane Bože, otevřte, madame, jdou sem – zabijí mě tu!“

„Uteč,“ vykřikla Emilie, „uteč! My ti otevřít nemůžeme.“

Annetta ještě jednou opakovala, že už jdou, a pak utekla.

„Uklidněte se, madame,“ prosila Emilie tetu, „snažně vás prosím, uklidněte se. Já se nebojím, ani trochu se nebojím – nelekejte se také.“

„Vždyť se sotva držíš na nohou,“ odpověděla paní Montoniová. „Milosrdný Bože, co s námi chtějí udělat?“

„Snad nás jdou osvobodit,“ zašeptala Emilie. „Možná že signor je – poražen.“

Náhlé pomyšlení na Montoniho smrt jí otrásl tak prudce, až se jí udělala mdlo, když si představila, jak jí dokonává u nohou.

„Už jdou,“ zvolala paní Montoniová, „– slyším kroky – už jsou tu.“

Emilie otočila malátně hlavu ke dveřím, ale z hrdla sevřeného úzkostí se jí nevydralo ani slovo. V zámku zarachotil klíč, dveře se rozlétly a objevil se Montoni, sledován třemi rabijáty. „Vykonejte rozkaz!“ nařídil jim a namířil prstem na manželku. Paní Montoniová vyrazila zoufalý výkřik, ale vzápětí ji muži uchopili a vynesli z pokoje. Emilie přitom klesla beze smyslů na pohovku, kde hledala oporu. Když se jí vrátilo vědomí, byla sama. Pamatovala se jen, že tu předtím hovořila s paní Montoniovou. Pak se jí vybavilo ještě několik podrobností – vzájemně nesouvisících, ale natolik ostrých, že ji znovu sevřela hrůza. Vytřeštěně se rozhlédla po pokoji, jako by tam hledala nějakou náповědu, z níž by mohla vyčíst, co se s tetou stalo. Že je sama v nebezpečí a měla by odtamtud utéci, jí v první chvíli ani nepřišlo na mysl.

Když se jasněji upamatovala na to, co se událo, vstala a šla – byť i jen s chabou nadějí – zkusit, jsou-li dveře odemčené. Byly. Emilie vykročila ustrašeně do chodby, ale zarazila se, neboť nevěděla, kudy se dát. Chtěla se především dozvědět něco o paní Montoniové, a proto nakonec zamířila do čeledníku, kde se obvykle zdržovala Annetta i ostatní služebnictvo.

Cestou k ní ze všech stran doléhal vzdálený lomoz šarvátek a všechny tváře, všechny osoby, které ji spěšně míjely, jí naháněly strach. Připomínala v tu chvíli anděla světla obklopeného pekelnou rotou. Konečně došla do čeledníku, kde však bylo pusto a prázdkno. Zhluboka oddychujíc, usedla, aby si trochu odpočinula. Naprosté ticho kolem na ni působilo teď stejně děsivě jako divoká vřava, před níž sem uprchla. Měla však nyní aspoň čas uspořádat si v hlavě chaotické myšlenky, uvědomit si, v jakém se sama octla nebezpečí, a uvážit, jak z něho vyvážnout. Nahlédla, že pátrat nyní po paní Montoniové v rozlehlém labyrintu hradních prostor je marné, tím

spíš, že každá chodba mohla být v rukou násilníků; v čeledníku také zůstat nemohla, neboť nevěděla, zda se tu třeba zakrátko nesejdou, a i když by se nejraději uchýlila do svého pokoje, představa, že by je cestou mohla potkat, ji přímo děsila.

A tak seděla, rozechvělá a nerozhodná, co počít, když ticho přerušil vzdálený šum, který stále sílil a sílil, až rozpoznala blížící se hlasy a kroky. Rychle se zvedla k odchodu, ale hluk se ozýval právě z té chodby, kudy by se byla mohla vzdálit; musela tedy čekat v čeledníku, dokud tam příchozí nedojdou. Když již byli nablízku, zaslechla Emilie mezi ohlasy kroků sténání a potom uviděla čtyři muže, kteří pomalu nesli raněného. Při tom pohledu se jí udělalo mdlo a musela se honem opřít o zeď.

Nosiči zatím vešli do síně, a když Emilie viděla, že jsou zcela zaujati péčí o svého kamaráda, takže se ji nejen nepokusili zadržet, ale vlastně ji vůbec nebrali na vědomí, chtěla odtamtud rychle vyklouznout. Síly ji však opět opustily a znovu si musela sednout na lavici. Na čele jí vyvstal studený pot, před očima se jí zatmělo a všechno se s ní zatočilo, takže v tu chvíli ani nevnímala, kde vlastně je, jen sténání raněného jí dále drásalo srdce. Za okamžik se jí krev v těle opět rozproudila, začala volněji dýchat a brzy se zas trochu vzpamatovala. Ubránila se mdlobě a se zbývajícím jiskřičkou vědomí se jí podařilo udržet se na lavici, na které seděla. Nenašla ale v sobě dost odvahy, aby se podívala na nešťastníka, kterého položili nedaleko od ní. Muži dál věnovali veškerou pozornost jen jemu a o Emilii se nestarali.

Když se poněkud vzchopila, vstala a nikdo jí nebránil, aby ze síně odešla, třebaže ve strachu o tetu sama na sebe upozornila několika bezvýslednými dotazy, jimiž se pokoušela zjistit, co se s ní stalo. Spěchala teď ke svému pokoji tak rychle, jak ji jen nohy nesly, neboť podle vzdáleného lomozu usoudila, že na hradě dosud nezavládl klid; proto se také ubírala prostorami pokud možno odlehlými, aby se vyhnula setkání s lidmi, jejichž divoké tváře ji předtím tak poděsily, jakož i místům, kde možná dosud zuřil boj.

Konečně dorazila do svého pokoje, a když zajistila dveře závorou, zahřál ji aspoň na okamžik úlevný pocit bezpečí. Obklopilo ji hluboké ticho, neboť do těchto odlehlých míst nepronikl ani ten nejslabší ozvuk vzdálené vřavy. Emilie usedla u okna. Udivena velebným klidem a krásou horské přírody mohla jen stěží uvěřit, že nablízku dosud pokračují zuřivé půtky a rozepře. Připadalo jí to, jako kdyby samy rozběsněné živly opustily svá přirozená hájemství a soustředily se do nitra lidí, neboť jen tam zuřily nyní nelítostné bouře.

Snažila se uklidnit svou mysl, ale pocitu strachu se nezbavila, takže při každém šramotu napínala sluch a často vyhlížela dolů na hradby, kde však bylo pusto a ticho. Nyní se již tolik nebála, že by jí samé hrozilo bezprostřední nebezpečí, ale tím více začal na ni doléhat strach o osud paní Montoniové. Připomněla si, jak surově jí Montoni vyhrožoval, že ji dá zavřít do východní hlásky, a proč by tedy nebylo možné, že se rozhodl svou pomstychtivost ukojit právě tímto trestem? Umínila si proto, že až nadejde noc a všichni na hradě se uloží k spánku, půjde se podívat do hlásky, kterou by nemělo být těžké najít, neboť samo její jméno napovídalo, kde ji hledat. Uvědomovala si ovšem, že by tetě nemohla poskytnout žádnou pomoc, i kdyby ji tam našla, ale přece jen by jí asi přineslo jistou útěchu, kdyby uslyšela neteřin hlas a věděla, že místo jejího uvěznění nezůstalo utajeno. Sama pro sebe pokládala pak Emilie za snesitelnější znát pravdu o tetině osudu, ať již byl jakýkoli, než setrvávat v nynějším vysilujícím napětí.

Annetta se po celou tu dobu neukázala, což Emilii poněkud překvapilo a znepokojilo, neboť při nedávném zmatku se mohlo ledacos stát, a připadalo jí nepravděpodobné, že by se na ni nepřišla podívat, pokud ji ovšem nepotkalo nějaké neštěstí.

V tichu, v osamění a při úzkostných dohadech měla Emilie dojem, že se čas nekonečně vleče. Když se nic neozývalo a nikdo jí nepřišel žádný vzkaz, napadlo ji, že na ni Montoni dočista zapomněl,

a představa, že by tu všechno mohla přečkat v klidu, jí přinesla jistou úlevu. Pokusila se odpoutat mysl od strastiplných úvah, jež na ni dotíraly, ale bylo to marné: nedokázala se soustředit ani na čtení, ani na kreslení, ba i osvědčené tóny její loutny byly tentokrát v tak drásavém nesouzvuku s její náladou, že raději hned nástroj odložila.

Konečně se slunce sklonilo na západě za hory. Jeho ohnivé paprsky vyšlehující zpod mraků zvolna pohasínaly, potom smutně znachověly v mlžném oparu, který postupně zahalil i krajinu v údolí. Brzy poté vyšly na hradby hlídky, aby zaujaly svá stanoviště.

Soumrak již všude rozprostřel svůj šerý závoj a pochmurná, ztemnělá komnata začala Emilii znovu nahánět strach. Uvědomila si však, že kdyby si měla opatřit světlo, musela by projít značnou část hradu, a k tomu síněmi, v nichž zažila již tolik hrůz. Na druhé straně připadaly jí v jejím nynějším rozpoložení ticho a samota potmě zvlášť strašné; a pak, beze světla nenašla by také cestu k hlásné věži a musela by tak zůstat v napjaté nejistotě, co se stalo s nešťastnou tetou. Přesto si netroufala pokoj opustit a dojít si pro hořící lampu.

Seděla dosud u okna, pozorujíc poslední záblesky pohasínajícího dne, a hlavou jí vířily zmatené představy hrozících nebezpečí. „Co když někdo z těch hrdlořezů,“ říkala si, „objeví tajné schodiště a uprostřed noci se vplíží do mé komnaty!“ Potom si vzpomněla na záhadnou osobu v blízkém sousedství a její strach se rázem soustředil oním směrem. „Není to vězeň,“ uvažovala, „i když zůstává ve svém pokoji, protože Montoni nezamkl dveře, když odtamtud odcházel; ten neznámý je uzamkl sám – může tedy vycházet, kdy se mu zachce.“

Zde se však ve své úvaze zarazila, neboť přestože jí tma naháněla takový strach, střízlivě usoudila, že neznámý soused, ať již to je kdokoli, by sotva mohl mít zájem na tom, dostat se do jejího pokoje. Ale to si již její obraznost vybavila nový zdroj strachu rozpomínkou,

jak blízko je odtud komnata, kde se jí za černou rouškou onehdy zjevila ta otřesná podívaná, a znovu zatrnula v pochybách, zda mezi ní a dveřmi ze schodiště, které zevnitř nelze uzamknout, neexistuje nějaký spojovací průchod.

Mezitím se již úplně setmělo. Emilie poodešla od okna a usedla do křesla proti krbu. Náhle jí připadlo, že v ohništi zahlédla jiskérku – krátce zasvitla, zmizela a znovu zaplála. Honem k ní přiskočila a s jistým úsilím podařilo se jí nakonec z doutnajících oharků, které tam zbyly po dopoledním ohni, rozdmýchat plamének, a když se jí pak s jeho pomocí podařilo zažehnout lampu, která vždy stála v jejím pokoji, zajásala radostí, pochopitelnou jen s přihlédnutím k tomu, co to pro ni v její nezáviděníhodné situaci znamenalo. Její první starostí pak bylo zajistit dveře ze schodiště. Nastavěla před ně veškerý nábytek, jímž dokázala pohnout. Dalo jí to hodně práce, a když s tím byla hotova, mohla se znovu přesvědčit, oč hůře se neštěstí snáší v nečinnosti než při nějakém zaměstnání, neboť nyní, kdy se zas v klidu mohla zamyslet nad svým přítomným utrpením, neubránila se ani pochmurným výhledům do budoucna, a tyto představy strastí skutečných i pouze pomyslných začaly pak stejně neúprosně dotírat na její rozrušenou mysl.

Tak se čas pomalu vlekl až do půlnoci. Emilie počítala temné údery velkých hodin, jejichž dunivý ohlas se v nočním tichu nesl po hradbách. Kromě nich nebylo slyšet nic než kroky strážného, přicházejícího vystřídat některého ze svých druhů. Nyní, usoudila Emilie, by se snad mohla vydat na cestu k hlásce. Otevřela opatrně dveře, vyhlédla do chodby a naslouchala. Po celém hradě se nic nepohnulo a všude panovalo naprosté ticho. Sotvaže však vyšla z pokoje, zakmitalo na stěnách chodby nějaké světlo. Nečekala, až se objeví ten, kdo je nesl, rychle vklouzla zpátky do pokoje a zavřela dveře. K její komnatě se nikdo neblížil, a tak usoudila, že to byl nejspíš Montoni, který přišel navštívit jejího neznámého souseda, a rozhodla se počkat, dokud jej opět neuslyší odcházet.

Když hodiny odbily další půlhodinu, pootevřela znovu dveře, a jelikož nikoho nespatriła, proběhla rychle do chodby vedoucí podél jižní části hradu ke schodišti, odkud, jak doufala, by pak už snadno měla najít cestu k hlásce. Často se zastavovala, poslouchala, jak zlověstně venku hučí vítr, a ustrašeně nahlížela do dlouhých temných chodeb, jimiž musela projít, až konečně došla ke schodišti. Tam se však octla na rozpacích: před ní byly dvě chodby a Emilie nevěděla, kudy dál. Nevyznala se tu, a musela se proto spolehnout na náhodu. Průchod, který si zvolila, vyústil nejprve do široké galérie, jíž se snažila projít co nejtíšeji a nejrychleji, neboť ponurost těch smutných, opuštěných míst jí naháněla strach, takže se děsila i ozvěny svých vlastních kroků.

Náhle zaslechla – nebo aspoň měla ten dojem – nějaký hlas! Nevěděla, odkud se ozval, a tak jen ustrašeně stála, na rozpacích, má-li jít dál nebo se vrátit. Se zatajeným dechem chvíli napjatě poslouchala, přikována na místě – neodvažovala se pohnout, ba ani se kolem sebe rozhlédnout. Pak zaslechla ten hlas znovu, ale třebaže zazněl docela zblízka, strach ji tak omráčil, že nedokázala přesně posoudit, odkud to bylo. Zdálo se jí však, že to byl naříkavý zvuk, a její domněnku potvrdilo vzápětí tiché zaštkání, dolehnuvší k ní zřejmě z jedné místnosti v této chodbě. Ihned ji napadlo, že je tam snad zamčena paní Montoniová, a přistoupila proto ke dveřím s úmyslem promluvit, ale vtom se zarazila, neboť si uvědomila, že by se tím třeba vydala na milost někomu cizímu, kdo by to pak na ni mohl prozradit Montonimu. Onen neznámý, ať již to byl kdokoli, se sice nepochybně pro něco trápil, jenže to ještě neznamenalo, že je zde vězněn.

Zatímco takto uvažovala, nevědouc stále, jak se rozhodnout, ozval se ten hlas znovu, a protože volal po Ludovikovi, poznala nyní Emilie, že je to Annetta! Neváhala již ani okamžik a plna radosti jí spěchala odpovědět.

„Ludoviko!“ volala Annetta, hlasitě přitom vzlykajíc, „Ludoviko!“

„To jsem já,“ odpověděla Emilie a zkusila otevřít dveře. „Jak ses sem dostala? Kdo tě tu zavřel?“

„Ludoviko!“ opakovala Annetta. „Ach, Ludoviko!“

„To není Ludoviko, to jsem já – slečna Emilie.“

Annetta přestala vzlykat, ale mlčela.

„Jestli můžeš otevřít, pusť mě dovnitř,“ vybídla ji Emilie. „Není tu nikdo, kdo by ti chtěl ublížit.“

„Ludoviko! – Ach, Ludoviko!“ rozplakala se znovu Annetta.

Emilii začala docházet trpělivost a zároveň se bála, že ji tu někdo uslyší. Měla již málem chuť odejít, ale tu ji napadlo, že Annetta by snad mohla vědět něco o paní Montoniové nebo jí aspoň poradit, jak se dostane k hlásce. Nakonec se přece jen domohla odpovědi, i když pramálo uspokojivé. Annetta nevěděla o paní Montoniové zhola nic a jen Emilii zapřísahala, aby jí pověděla, co se stalo s Ludovikem. Jenže Emilie jí o něm nemohla podat žádnou zprávu a znovu se komorné zeptala, kdo ji tam zamkl.

„Ludoviko,“ odpověděla nešťastná Annetta, „Ludoviko mě tu zamkl. Když jsem dneska utíkala od dveří toaletního pokoje někam do bezpečí – sama nevím, kam mě nohy nesly –, právě tady na téhle chodbě jsem potkala Ludovika. Vstrčil mě rychle do téhle komnaty a zamkl mě tady, prý aby se mi nic nestalo. Tuze moc pospíchal, promluvil se mnou jen pár slov, ale slíbil, že zase přijde a pustí mě ven, jen co zas všude bude klid, a klíč si odnesl s sebou. Od té doby už uteklo tolik hodin, a on ani nepřišel, ani neposlal žádný vzkaz – jistě ho zabili – já vím, že ho zabili!“

Emilie si náhle vzpomněla na raněného, kterého přinesli do čeledníku, a byla teď takřka přesvědčena, že to byl Ludoviko. Annettě se však o tom nezmínila, naopak se ji snažila utěšit. Potom se jí znovu vyptávala, kudy se dostane do východní hlásky, neboť se co nejdříve chtěla o tetě něco dozvědět.

„Ne, neodcházejte, slečno,“ prosila Annetta, „proboha vás prosím, nechodte pryč a nenechávejte mě tady samotnou!“

„Ale Annetto, přece si nemyslíš, že bych tu na chodbě mohla stát celou noc,“ odpověděla Emilie. „Řekni mi, jak se dostanu do věže, a já se tě ráno pokusím odtud vysvobodit.“

„Panenko Maria!“ zvolala Annetta, „tak já tu mám zůstat celou noc sama! Vždyť tady zešílím strachy a umřu hlady – od oběda jsem neměla v ústech!“

Emilie se chtěj nechtěj musela pousmát, když slyšela, jak různorodé jsou příčiny Annettiných strastí, ale upřímně ji politovala, a jak nejlépe uměla, pokusila se ji uchlácolit. Nakonec se přece jen dozvěděla něco o tom, kudy by měla jít do hlásky, a protože se tam již nemohla zdržovat, odtrhla se ode dveří a pustila se dál temnou galérií. Musela projít hotovým labirintem chodeb a průchodů, než dorazila k příkře stoupajícím točitým schodům hlásky; na chvíli se pod nimi zastavila, aby si trochu oddychla a dodala si znovu odvahy připomínkou, že je to její povinnost! Jak se rozhlížela po tom nehostinném místě, všimla si dveří umístěných přímo proti schodům a s úmyslem přesvědčit se, zdali právě ty by ji nedovedly k paní Montoniové, pokusila se odstrčit závory, jimiž byly zajištěny. Jen co je trochu pootevřela, ovanul jí tváře čerstvý vzduch – dveře vedly na východní parkán a náhlý průvan málem zhasil její lampu, kterou nyní raději honem odnesla do bezpečnější vzdálenosti. Když potom znovu vyhlédla na potemnělou terasu, rozpoznala jen matný obrys zdí a věží, zatímco na obloze honil vítr rozcuchané mraky, mezi kterými tu a tam zasvitly hvězdy, než je zas zastřelo nové mračno, pod jehož příkrovem pak tma jako by ještě více zhoustla. Jak se tak dívala, prodlévajíc na místě, jako by nyní chtěla oddálit okamžik, od něhož čekala jen potvrzení své neblahé předtuchy, vzdálený ohlas kroků jí připomněl, že by ji tam mohly upozorovat strážce; spěšně proto zavřela dveře, vzala lampu a se zatajeným dechem začala stoupat po schodech. Ta temná věž byla tak ponurá a bezútěšná, že si ji v duchu ihned spojila s místem, kde vládne smrt, a mrazivé ticho, které tam panovalo, jí v té představě jen ještě utvrdilo. V tu

chvíli byla v ní jenom malá dušička. „Možná,“ řekla si, „že jsem sem přišla jen proto, abych se tu dozvěděla strašlivou pravdu nebo tu byla svědkem nějaké hrozně podívané. Cítím, že nějakou další hrůzu bych již ve zdraví nepřežila.“

Před očima jí vytanul obraz zavražděné tety – zavražděné snad rukou Montoniho! Otrásla se, zalapala po dechu – zalitovala, že se vydala na takovou cestu, a zůstala nerozhodně stát. Ale svědomí jí po chvíli znovu připomnělo, že je to její povinnost, a tak šla dál. Všude bylo stále mrtvé ticho. Pojednou na jednom schodě zahlédla krvavou skvrnu a vzápětí si všimla, že i zeď a několik dalších schodů je potřísněno krví. Musela se honem podepřít a lampa jí přitom málem vypadla z roztřesené ruky. Stále nic neslyšela, zdálo se, že ve věži nikdo není. Snad tisíckrát ji napadlo, že by zas nejraději byla ve své komnatě; bála se pokračovat v pátrání – bála se, že uvidí něco hrozného – a přece se nemohla odhodlat, nyní, když byla již téměř u konce své cesty, aby všeho nechala a vrátila se.

Když se zas přiměla jít dál a vystoupila již asi do poloviny věže, octla se u dalších dveří. Ale i tam zůstala nerozhodně stát, poslouchala, jestli se za nimi nic neozývá, a pak – sebravši všechnu svou odvahu – stiskla kliku a vstoupila do místnosti; pokud mohla posoudit v slabém světle, jež její lampa vrhala do tmy, nebylo v ní nic než holé a provlhlé stěny. Jak tam stála a v strašném očekávání, že někde objeví pozůstatky své nešťastné tety, pátrala zrakem kolem sebe, uviděla v temném koutě cosi ležet; v hrozně předtuše, že je to ta, kterou sem přišla vyhledat, lekla se tak, že se div neskácela v mdlobách. Potom se však v návalu jakési zoufalé rozhodnosti rozběhla k předmětu, který ji tolik vyděsil, a když na podlaze spatřila nějaký oděv, uchopila jej a zjistila, že v ruce drží starou vojenskou uniformu; pod ní ještě ležely na hromadě nějaké píky a jiné zbraně. Sotva věřila svým očím – chvíli tupě zírala na to, co ji před okamžikem tak vylekalo, načež vyšla z místnosti s pocitem radostné úlevy, že tam teta není, a utvrzena v tomto přesvědčení,

chtěla již sestoupit po schodech dolů a vydat se na zpáteční cestu. Jižjiž se chystala vykročit, když tu si všimla, že na schodech nad malým odpočívadlem, kde stála, jsou jasné stopy krve. To jí připomnělo, že nahoře je ještě jedna místnost, kterou by rovněž měla prohlédnout, a tak se po zákrutech schodů jala stoupat vzhůru. Na schodech bylo všude vidět zřetelné krvavé skvrny.

Tak se dostala až ke dveřím na plošince, jíž bylo schodiště zakončeno, ale nyní, kdy byla již tak blízko svého cíle, nemohla se odhodlat k rozhodnému kroku. Ještě víc než předtím děsila se nyní jistoty, které sem přišla nabýt. Nenacházela v sobě odvahu ani k tomu, aby promluvila, ani k tomu, aby se dvířka pokusila otevřít.

Když chvíli marně poslouchala, nezaslechne-li něco, co by jí buď potvrdilo, nebo vyvrátilo její obavy, položila ruku na závoru, a když zjistila, že dvířka jsou zamčená, zavolala na paní Montoniovou – ale následovalo jen mrazivé ticho.

„Je mrtvá!“ vykřikla Emilie, „– zavraždili ji! Tam na schodech – je její krev!“

Před očima se jí zatmělo, věděla, že se neudrží na nohou, a měla již sotva jen tolik duchapřítomnosti, aby stačila postavit lampu a usednout na schod.

Když zase přišla k sobě, jala se znovu mluvit skrz dveře a znovu se je pokoušela otevřít. Ale když za celou tu dobu nedostala žádnou odpověď a nezaslechla také, že by se uvnitř něco pohnulo, sešla po schodech dolů a tak rychle, jak jí to jen její chabé síly dovozovaly, spěchala zpátky ke své komnatě.

Když zahýbala do chodby před komnatou, zahlédla, jak se jedny dveře otevřely, načež z nich vyšel Montoni. Ale Emilie, kterou pohled na něho vyděsil v tu chvíli víc než kdy jindy, uskočila zpátky za roh, dříve nežli ji mohl zpozorovat. Slyšela, jak za sebou zavírá – byly to tytéž dveře, jak si stačila předtím povšimnout, které při jeho minulé návštěvě tajně pozorovala –, a poslouchala pak ve svém úkrytu, jak se jeho kroky zvolna vzdalují a slábnou, až jejich ohlas zanikl

v dálce docela. Teprve pak se odvážíla dojít do svého pokoje. Zajistila dveře a ihned si šla lehnout, nechávajíc lampu hořet na římse u krbu. Byla však příliš rozrušená, aby se jí podařilo usnout, a před očima vyvstávaly jí hrůzné přízraky. Ráda by uvěřila, že paní Montoniová nebyla třeba ve věži uvězněna; ale když si vzpomněla na to, jak urputně jí tím předtím její manžel vyhrožoval a jak prudkému výbuchu strašlivé pomstychtivosti dal při nedávné příležitosti průchod, a když si pak připomněla i jeho charakter, tváře mužů, kteří násilím odvlékali paní Montoniovou z jejího pokoje, a krvavé stopy na schodech hlásné věže, nemohla již zůstat na pochybách, že tam její tetu odnesli, a sotva si také mohla připouštět naději, že ji tam neodnesli proto, aby ji tam zavraždili.

Okny již dávno vnikal do pokoje šedavý přísvit ranního roz-
břesku, než jí víčka sklížíł spánek, aby jí, k smrti vysílené, konečně
dopřál trochu oddechu v jejím utrpení.

Kapitola XXIV

Kdo pozvedá tu ruku krvavou?

— SAYERS

Příštího rána zůstala Emilie ve své komnatě. Montoni jí slůvkem nedal o sobě vědět a kromě ozbrojenců, kteří občas přešli dole po terase, nezahlédla žádnou živou duši. Protože od předešlého odpoledne neměla v ústech ani sousto a začala se již cítit značně zesláblá, věděla, že dříve nebo později bude muset své útočiště opustit, aby si opatřila něco k jídlu, a ráda by také pomohla Annettě na svobodu. Přesto však stále otálela, nechťjíc se, pokud to jen bude možné, vydávat v nebezpečí, a nemohla se také rozhodnout, zda by se měla obrátit přímo na Montoniho, či hledat soucitné porozumění u někoho jiného. Avšak strach o tetu převážil nakonec nad hrůzou, kterou jí naháněla představa Montoniho, a tak se přece jen odhodlala za ním zajít a poprosit ho, aby jí dovolil paní Montoniovou navštívit.

To, že se Annetta za celou tu dobu neukázala, utvrdilo ji v přesvědčení, že se s Ludovikem něco stalo a že komorná je dosud zamčena v onom pokoji. Rozhodla se proto dojít do chodby, kde s ní předešlé noci hovořila, a jestli tam to nešťastné děvče dosud bude, zpravit o tom signora Montoniho.

Bylo již téměř poledne, když se konečně odvážila vyjít z pokoje. Zamířila nejdřív k jižní galérii, kam došla, aniž cestou kohokoli potkala a aniž také kromě ohlasu vzdálených kroků zaslechla nějaké zvuky.

Na Annettu ani volat nemusela, neboť již jak se ke galérii blížila, uslyšela její hlasité naříkání. Bědovala nad vlastním i nad Ludovikovým osudem a určitě tam prý, řekla Emilii, umře hladu, jestliže

ji někdo okamžitě nepustí ven. Emilie jí odpověděla, že jde o to poprosit Montoniho, ale strach, který Annetta měla ze signora, byl větší než muka hladu, a když Emilie odcházela, úpěnlivě za ní volala, aby mu proboha neprozrazovala, kde je.

Jak se Emilie blížila k velké dvoraně, její úzkost se opět stupňovala; lekala se zvuků, které slyšela, i lidí, jež nyní na chodbách potkávala. Nikdo ji však ani neobtěžoval, ani jí nebránil v cestě, i když se všichni, jak je mýjela, vážně na ni zahleděli a občas někdo i něco poznamenal. Když procházela síní k cedrové komnatě, kde Montoni obvykle pobýval, spatřila na dláždění úlomky mečů a po-trhané součásti oděvů, potřísněných krví, a užuž se děsila, že mezi nimi uvidí i mrtvé tělo. Ale takové podívané byla prozatím ušetřena. Když došla ke dveřím komnaty, zaslechla zevnitř několik hlasů, a tu hrůza z toho, jak ji asi Montoni přijme, až uvidí, že se ho odvážíla takto vyrušit, jí na okamžik svázala nohy a málem ji zviklala v jejím odhodlání. Dívala se dlouhým sloupořadím, nespátří-li nějakého sluhu, který by ji pánovi ohlásil, ale nebyl tam nikdo, a tak jen naléhavost toho, co měla na srdci, ji dosud zdržovala u dveří. Podle tónu hlasů mohla usuzovat, že se ti uvnitř nehádají, i když rozpoznala, že je mezi nimi i několik hostů z minulého dne. Přesto se pokaždé znovu zarazila, když již chtěla na dveře zaklepat; nakonec si řekla, že se bude procházet po dvoraně, dokud se neobjeví někdo, kdo by jí z komnaty Montoniho vyvolal, ale právě když se obrátila k odchodu, dveře se prudce otevřely a v nich stanul sám Montoni! Emilie se roztrásla, nevědouc, jak se zachovat, kdežto Montoni sebou překvapením škubl a z výrazu jeho tváře ovanula ji v tu chvíli děsivá hrůza. Zapomněla, co mu chtěla říci – ani se nezeptala na tetu, ani nezačala prosit za Annettu, ale stála tam zmatená a beze slova.

Signor zavřel za sebou dveře, pokáral ji za nezpůsobnost, kterou se neprovinila, a přísným hlasem se jí zeptal, co všechno slyšela. To obvinění jí pomohlo zas vrátit řeč: ujistila ho, že tam nepřišla

s úmyslem poslouchat, co se v pokoji povídá, ale proto, že ho chtěla poprosit, aby se slitoval nad tetou a nad Annettou. Zdálo se, že má o pravdivosti jejího tvrzení vážné pochybnosti, neboť ji chvíli pátravě pozoroval, a jeho nedůvěra neměla jistě příčinu jen tak ledajakou. Emilie jala se mu pak znovu vysvětlovat, co ji za ním přivedlo, a skončila prosbou, aby jí řekl, kde je její teta, a dovolil jí u ní návštěvu. Ale Montoni na ni dál jen mlčky hleděl se škodolibým úsměvem, který ji okamžitě utvrdil v přesvědčení, že její nejčernější obavy o tetu jsou oprávněné, a v tu chvíli nenašla v sobě odvahu, aby své prosby zopakovala.

„Pokud jde o Annettu,“ ozval se nakonec Montoni, „– zajdete-li za Carlem, pustí to děvče ven. Ten pošetilec, co ji tam zamkl, včera zemřel.“

Emilie se otrásla. – „Ale co moje teta, signore?“ zašeptala. „Ach, povězte mi o ní!“

„O tu je postaráno,“ odvětil rychle Montoni, „nemám čas se tu s vámi vybavovat.“

Chtěl kolem ní projít, ale Emilie jej začala zapřísahat, aby jí pověděl, kde je paní Montoniová, a dožadovala se jeho útrpnosti tónem tak strastiplným, že k němu nemohl zůstat docela hluchý. Zarazil se, ale zatímco úzkostlivým zrakem ulpívala na jeho tváři, zazněla trubka, načež bylo slyšet, jak se otvírají těžká vrata brány, a z nádvoří k Emilii dolehl klapot koňských kopyt a hlahol mnoha hlasů. Stála chvíli, váhavě uvažujíc, zda by se měla vydat za Montonim, který při zvuku trubky rychle prošel síní, ale když pohlédla směrem, odkud ten lomoz zazníval, spatřila otevřenými dveřmi na konci dlouhého sloupořadí tlupu jezdců, jež právě přibyla na nádvoří. Pokud to mohla na tu dálku a ve svém rozrušeném stavu dobře posoudit, byli to tiž mužové, jež několik dní předtím viděla odjíždět. Ale dlouho se o tom nepřesvědčovala, neboť poté, co trubka zazněla podruhé, vyhrnuli se z cedrové komnaty všichni rytíři a pak již se ze všech koutů hradu kdekdo sbíhal do dvorany.

Emilie honem spěchala do svého pokoje, v němž se teď nejspíš cítila v bezpečí. I tam ji však pronásledovaly hrůzné představy. Znovu si připomněla Montoniho výraz i slova, jimiž se o své manželce vyjádřil, a to v ní jen opět posílilo její nejhorší podezření. Ani v slzách nedokázala již najít úlevu a dlouho tam pak seděla, pohroužena do strastiplných myšlenek. Pojednou ji vyrušilo zaklepaní na dveře, a když je otevřela, spatřila starého Carla.

„Drahá slečno,“ řekl, „měl jsem takový kalup, že jsem na vás dočista zapomněl. Přinesl jsem vám trochu ovoce a vína, vždyť už se hladý asi sotva držíte na nohou.“

„Děkuji ti, Carlo,“ řekla Emilie, „to je od tebe hezké. To ti signor připomněl?“

„Ne, signoro,“ odpověděl Carlo, „Jeho Excellence má starostí až nad hlavu.“ Emilie se ho začala vyptávat na tetu, ale Carlo byl v době, kdy paní Montoniová byla přestěhována, zaměstnán na jiném konci hradu a potom již o ní neslyšel.

Zatímco hovořil, Emilie jej bedlivě pozorovala, neboť si nebyla jista, zda opravdu nic neví nebo zda se jí ze strachu před svým pánem snaží pravdu zatajit. Na několik otázek o včerejších šarvátkách jí dal jen velice kusé odpovědi, ale řekl, že spory jsou teď již přátelsky urovnány a že prý signor sám dospěl k přesvědčení, že se mýlil, když z toho úkladu podezíral své hosty. „Kvůli tomu se strhla ta bitka, signoro,“ vykládal Carlo, „ale doufám, že už nic podobného na hradě nezažiju, i když se tu chystají tuze divné věci.“

Na dotaz, co tím myslí, zavrtěl jenom hlavou. „Ach, signoro,“ dodal, „nesluší se, abych vyrazoval tajemství nebo říkal všechno, co si myslím – ale čas všechno vyjeví.“

Emilie ho pak požádala, aby vysvobodil Annettu, popsala mu, kde je to ubohé děvče uvězněno, a Carlo slíbil, že její příkaz ihned vykoná. Byl již na odchodu, když si vzpomněla, že by se měla zeptat, co je to za lidi, kteří právě přijeli. Její poslední dohad byl správný – byl to Verezzi se svou tlupou.

Krátký rozhovor s Carlem ji trochu povzbudil, neboť v situaci, v níž se nacházela, každé soucitné slovo, každý přátelský pohled jí přinášel jistou útěchu.

Uplynula hodina, než se objevila Annetta. Vstoupila do pokoje s pláčem. „Ach, Ludoviko – Ludoviko!“ vzlykala.

„Ubohá Annetto!“ řekla Emilie a usadila ji v křesle.

„Kdo by si tohle byl pomyslel, slečno? Ach ten nešťastný, prokletý den – že jsem se ho jen musela dožít!“ vykřikla Annetta, a dál už jen lkala a bědovala a byla by snad vůbec nepřestala, kdyby Emilie posléze nepovažovala za nutné trochu ji v jejím žalu umírnit.

„Smrt nás stále připravuje o drahé přátele,“ pravila s povzdechem, který šel opravdu od srdce. „Musíme se smířit s vůlí nebes – naše slzy, bohužel, nám mrtvé k životu již neprobudí!“

Annetta odtáhla kapesník z očí.

„Doufám, že se s Ludovikem sejdeš v lepším světě,“ dodala Emilie.

„Ano – ano – slečno,“ vzlykala Annetta, „ale já doufám, že se s ním shledám ještě v tomhleto – i když je tak strašně zraněný!“

„Zraněný!“ vykřikla Emilie. „On tedy žije?“

„Ano, slečno, ale – ale má strašlivou ránu a nemohl přijít, aby mě pustil ven. Nejdřív si mysleli, že je po smrti, však taky o sobě nic nevěděl – přišel k sobě ani ne před hodinou.“

„Ani nevíš, Annetto, jak jsem ráda, že žije.“

„Žije! Jen aby Pánbu dal, aby neumřel!“

Emilie vyjádřila stejnou naději, ale tím jen vyvolala v Annettě dojem, jako by sama měla o Ludovika obavy, a tak místo aby to nešťastné děvče povzbudila, ještě více je poplašila. Na dotazy týkající se paní Montoniové nemohla dát Annetta žádnou uspokojivou odpověď.

„Úplně jsem zapomněla, že bych se mezi služebnictvem mohla na to zeptat, slečno,“ řekla, „nedokázala jsem myslet na nic jiného než na Ludovika.“

Potom se přece jen trochu upokojila a Emilie ji poslala pozeptat se na svou paní, ale byla to marná snaha. Někteří, s nimiž mluvila,

o jejím osudu opravdu nevěděli a jiní patrně dostali příkaz o tom pomlčet.

Celý den strávila zkormoucená Emilie v úzkostech o svou tetu, ale Montoni ji nechával na pokoji, a když nyní Annetta byla na svobodě, dostávala jídlo, aniž se musela vystavovat nebezpečí, že ji na chodbách bude někdo obtěžovat nebo ohrožovat.

Stejně jí uběhly i další dva dny – nic zvláštního se nepříhodilo a nezáskala též žádnou zprávu o paní Montoniové. Večer druhého dne, když propustila Annettu a odebrala se na lože, začaly se jí v mysli, vysílené dlouhou starostí o tetu, znovu rojit příšerné představy. Nemohla usnout ani zaplašit přízraky, které ji tolik sužovaly, a tak vstala z postele a přistoupila k jednomu z oken komnaty, aby se nadýchala čerstvého vzduchu.

Venku bylo všude ticho a tma, až na slabý třpyt hvězd, který umožňoval rozpoznat nezřetelné obrysy hor, západní věže hradu i parkány pod nimi, kde se procházela osamělá hlídka. Jaký vzácný obraz pohody skýtal ten výjev! I divoké a strašné vášně, jež tak často vzrušovaly obyvatele této budovy, jako by nyní ukonejšil spánek – ony záhadné pochody a hnutí mysli, jež v lidském nitru dokážou rozpoutat hotovou smršť, došly teď chvíle pokojného klidu. Ne tak Emiliino srdce! Avšak její utrpení, jakkoli bylo hluboké, nebylo nijak bezuzdné, neboť je zušlechťoval její jemnocit. Poplakala si, a přece trpělivě snášela své hoře; trpěla mlčky, bez divokých otřesů a vzruchů rozněcujících obraznost až k nepřičetnosti a vyžívajících se jen ve svém vlastním uzavřeném světě.

Čerstvý vzduch ji osvěžil, ale přesto zůstala dále stát u okna, přehlížejíc setmělou krajinu, nad níž uprostřed tmavomodrého vesmíru planuly jasným světlem planety, jak se tiše pohybovaly po svých předurčených drahách. Vzpomněla si, jak často je pozorovala se svým drahým otcem, jak často jí ukazoval, kudy vedou jejich nebeské cesty, a vysvětloval jí jejich zákony; a tyto úvahy vedly k jiným, jež ji téměř stejnou měrou naplňovaly smutkem i úžasem.

Pod jejich dojmem vrátila se v duchu zpátky do dob, kdy žila v míru se svými rodiči, a myslí procházely jí pak všechny podivné a smutné události, jež od těch časů prožila. A Emilii, která byla tak jemně vychována, tak jemně milována, jež kdysi znala jen dobrotu a štěstí – ano, této něžné bytosti jevily se nyní její poslední zážitky (byla tu v cizí zemi – na odlehlém hradě – obklopena neřestí a zvůlí!) spíš jako vidiny rozrušené mysli než jako holá skutečnost! A když si představila, jak by asi její rodiče trpěli, kdyby byli dokázali předvídat, co ji jednou v životě potká, vyhrkly jí do očí slzy.

Zatímco upírala usazené zraky k nebesům, spatřila touž planetu, kterou kdysi viděla již v Languedoku – oné noci, jež předcházela otcovu smrt. Nyní vycházela nad východními věžemi hradu a Emilie si při pohledu na ni připomněla i rozhovor, k němuž tenkrát zavdala podnět – o duších zemřelých; vzpomněla si i na velebnou hudbu, kterou tenkrát slyšela a již její rozcitlivělá mysl – rozumu navzdory – přikládala nějaký nadpřirozený smysl. Při těch vzpomínkách se opět rozplakala a dlouho pak setrvala v teskném rozjímání, když tu pojednou tichou nocí zazněly tóny sladké hudby. Emilie strnula překvapením, dech se jí zatajil, zmocnila se jí jakási posvátná bázeň. Chvilí napjatě stála a poslouchala v rozechvělém očekávání, ale pak se snažila uspořádat své myšlenky a rozumnou úvahou se opět uklidnit. Leč lidský rozum není s to logikou zdůvodnit věci, jejichž kořeny se ztrácejí v příšeří obraznosti stejně tak, jako oko nedokáže určit tvar předmětů, jež se jen třpytivě zakmitnou v nočních tmách. Její překvapení nad tím, že slyší takové konejšivé a lahodné zvuky, bylo však alespoň pochopitelné, neboť tomu bylo již dávno – velice dávno, co vůbec naslouchala něčemu, co by připomínalo souvislou melodii. Břeskný hlas polnice a pronikavé tóny vojenské píšťaly – to byly jediné nástroje, jež od svého příjezdu na Udolfo slyšela.

Když se její mysl poněkud uklidnila, pokoušela se zjistit, z které části hradu ty zvuky přicházejí, a zdálo se jí, že odněkud zdola; ale bylo-li to z nějaké místnosti nebo z terasy, nemohla s jistotou

posoudit. Úlek a překvapení ustoupily teď okouzlení z líbezné melodie, jež se tak něžně a tklivě vznášela tichou nocí. Náhle, jako by se přenesly někam do dálky, zvuky se slabě zachvěly a potom zmlkly docela.

Emilie nepřestala poslouchat, pohroužena v ono příjemné zasnění, do něhož mysl ukolébají tóny něžné hudby – ale nic se již neozvalo. Ještě dlouho přemýšlela pak o tom podivném úkaze – neboť bylo zajisté divné slyšet hudbu o půlnoci, kdy se všichni obyvatelé hradu již dávno uložili k odpočinku, a k tomu na místě, kde se pravděpodobně celá léta žádná libozvučná hudba nikdy neozvala. Dlouhým utrpením byla již tak přecitlivělá, že stačilo jen málo, aby se vážně vyděsila, a jakýkoli náznak čehosi nadpřirozeného ji silně rozrušil. Nyní se jí zdálo, jako by k ní tou melodií promlouval mrtvý otec, aby jí v úvahách, jimiž se v mysli obírala, dodal útěchy a posily. Nicméně rozum jí říkal, že je to jen nesmyslná domněnka, a užuž ji proto chtěla zavrhnout, ale pak s nedůsledností tak přirozenou všude tam, kde naše myšlenky usměřňuje zjitřelá fantazie, jala se dále sprádat dohady neméně pošetilé. Rozpomněla se na onu prazvláštní událost, která kdysi způsobila, že se hrad octl v držení jeho nynějšího vlastníka, a když se zamyslela nad tím, za jak záhadných okolností zmizela jeho bývalá majitelka a že o ní potom již nikdo víckrát neslyšel, nemohla se ubránit divnému tušení; a tak přestože neměla žádný důkaz pro to, že by mezi onou událostí a nedávnou hudbou byla nějaká spojitost, ve své obraznosti si to domyslela – a tu jí bezděky přeběhl po těle mráz. Ustrašeně se rozhlédla po ztemnělé komnatě a mrtvé ticho, které tam panovalo, v jejích představách její ponurost ještě znásobilo.

Konečně se přece od okna odtrhla, ale jak se blížila k loži, kroky jí stále víc vážly, až se posléze zastavila a očima pátrala kolem sebe. Jediná lampa, která v prostorné komnatě hořela, již pohasínala. Emilie se na okamžik zalekla tmy ve vzdáleném koutě, ale pak se za svou slabost zastyděla, a třebaže svůj strach zcela nepřemohla,

došla k loži a ulehla, leč poklidný spánek dával na sebe dlouho čekat. Přemítala dosud o nedávném zážitku a s napětím si již představovala další noc, kdy měla v úmyslu zase bdít a poslouchat, zdali se ta hudba opět neozve. „Byly-li ty zvuky z lidského světa,“ řekla si, „pak je nejspíš znovu uslyším.“

Ann Radcliffová

Záhady Udolfa I

Edice Anglický gotický román

Překlad Eliška a Jaroslav Hornátovi

Překlady citátů ze Shakespeara J. V. Sládek, E. A. Saudek

Ilustrace na obálce z volných zdrojů, Daniel Hopfer

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 2. 5. 2019

ISBN 978-80-7602-734-3 (epub)

ISBN 978-80-7602-735-0 (pdf)

ISBN 978-80-7602-736-7 (prc)